hwCR225621113

รายงาน
เรื่อง
แนวทางการแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

ของคณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ
สภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการส่งเสริมราคาผลิตผลเกษตรกรรม
สำนักกรรมาธิการ ๑
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายงาน

เรื่อง

แนวทางการแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

ของคณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ
สภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการส่งเสริมราคาผลิตผลเกษตรกรรม
สำนักกรรมาธิการ ๑
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ด่วนที่สุด (สำเนา)

ที่ สผ ๐๐๑๗.๑๐/ ๑๕๕๗ สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ พญาไท กทม. ๑๐๔๐๐

๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางช่วยเหลือพืชผลทางการเกษตรราคาตกต่ำ (นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ (นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาราคายางพารา (นายขจิตร ชัยนิคม เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (นายภราดร ปริศนานันทกุล เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแก้ไขปัญหาผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ (นายนริศ ขำนุรักษ์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ (นายวีระกร คำประกอบ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางช่วยเหลือราคาสินค้าเกษตรตกต่ำแก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวและอ้อย (นายนิยม ช่างพินิจ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาราคาพืชผลของเกษตรกรตกต่ำ (นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (นายเสมอกัน เที่ยงธรรม เป็นผู้เสนอ) และสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำโดยกำหนดระยะเวลาพิจารณาศึกษาไว้ ๖๐ วัน ต่อมาคณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติขอขยายระยะเวลาในการดำเนินงานออกไปอีก ๖๐ วัน โดยจะสิ้นสุดในวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญ ประกอบด้วย

๑. นายกูเฮง ยาวอหะซัน
๒. นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์
๓. นายจุลพนธ์ โนนศรีชัย
๔. นายเจนวิทย์ ไกรสินธุ์
๕. นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ
๖. นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน
๗. นายณัฏฐ์ชนน ศรีก่อเกื้อ
๘. นายเดชรัต สุขกำเนิด
๙. นายธนะสิทธิ์ โควสุรัตน์
๑๐. นายนิพันธ์ ศิริธร
๑๑. นายนิยม ช่างพินิจ
๑๒. นางสาวแนน บุณย์ธิดา สมชัย
๑๓. นายประกอบ รัตนพันธ์
๑๔. นายประทวน สุทธิอำนวยเดช
๑๕. นายประมวล พงศ์ถาวราเดช
๑๖. นายพรชัย อำนวยทรัพย์

/ ๑๗. นายพรชัย ...

๑๗. นายพรชัย อินทร์สุข
๑๘. นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์
๑๙. นายภราดร ปริศนานันทกุล
๒๐. นางสาวละออง ติยะไพรัช
๒๑. นายวราวงษ์ พันธุ์ศิลา
๒๒. นายวัชรพล โตมรศักดิ์
๒๓. นายวิจักร อากัปกริยา
๒๔. นายวิชิต ปลั่งศรีสกุล
๒๕. นายวีระกร คำประกอบ
๒๖. นายสงกรานต์ จิตสุทธิภากร
๒๗. นายสมเกียรติ ศรลัมพ์
๒๘. นายสมพงษ์ สระกวี
๒๙. นายสัมฤทธิ์ แทนทรัพย์
๓๐. นายสุพล จุลใส
๓๑. นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์
๓๒. นายสุวิทย์ งอกศรี
๓๓. นายเสมอกัน เที่ยงธรรม
๓๔. นายอนันต์ ผลอำนวย
๓๕. นายอนุชา น้อยวงศ์
๓๖. นายอภิชาติ ตีรสวัสดิชัย
๓๗. นายอัครพล ทองพูน
๓๘. นายอำนาจ วิลาวัลย์
๓๙. นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม

ต่อมา นายวราวงษ์ พันธุ์ศิลา ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมาธิการ ตั้งแต่วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้ง นายคมเดช ไชยศิวามงคล เป็นกรรมาธิการวิสามัญแทนตำแหน่งที่ว่าง

บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาญัตติดังกล่าวและได้จัดทำรายงานสรุปผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณารายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) วีระกร คำประกอบ

(นายวีระกร คำประกอบ)
ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

สำนักกรรมาธิการ ๑
กลุ่มงานคณะกรรมาธิการส่งเสริมราคาผลิตผลเกษตรกรรม
โทรศัพท์และโทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๙๓-๔

สำเนาถูกต้อง

(นางอารยะหญิง จอมพลาพล)
ผู้อำนวยการสำนักกรรมาธิการ ๑

นางสาวหยาดฝน ชูแสง/ ร่าง
นางณัฏฐณิชา หลีกภัย/ พิมพ์
นายสถิตย์ ส่งศรีบุญสิทธิ์/ ตรวจ
ตรวจทาน
ครั้งที่ ๑ นางสาวหยาดฝน ชูแสง
ครั้งที่ ๒ นางสาววิไล พรมนูน
ครั้งที่ ๓ นางสาวริญญาภัทร์ ลิมป์ธนกิตติ์

สารบัญ

หน้า

รายนามคณะกรรมาธิการ ..... ก

รายนามคณะอนุกรรมาธิการ ..... ข

รายงาน ..... ค

บทสรุปผู้บริหาร ..... ง

สารบัญ ..... จ

สารบัญตาราง ..... ฉ

สารบัญภาพ ..... ช

บทที่ ๑ บทนำ ๑

๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา .....

๑.๒ วัตถุประสงค์ ๔

๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณา ๕

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ๕

บทที่ ๒ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาข้าวตกต่ำ ๖

๒.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา ๖

๒.๒ ประเด็นและแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดิน และระบบชลประทานและการส่งเสริมด้านการเกษตร ๘

๒.๓ ประเด็นข้อมูลการบริหาร การจัดการระบบข้าวรวมถึงการส่งออกข้าวไปยังต่างประเทศ ๙

๒.๔. การเดินทางไปประชุมและศึกษาดูงานปัญหาราคาข้าวตกต่ำ ๑๔

๒.๕ ข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมาธิการ ๑๕

๒.๖ นโยบายการสร้างเสถียรภาพราคาข้าวสารในตลาดผู้บริโภค ๑๖

๒.๗ นโยบายการแทรกแซงกลไกราคาในตลาดข้าวเปลือก ๑๗

๒.๘ ผลกระทบจากมาตรการการแทรกแซงกลไกตลาดข้าวเปลือกระดับฟาร์ม ๒๒

๒.๙ บทวิเคราะห์ ๒๔

๒.๙.๑ ปัญหากระบวนการผลิตข้าวทั้งระบบ ๒๔

๒.๙.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิต ๒๖

๒.๙.๓ ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ๒๘

๒.๙.๔ มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำในระยะสั้น : ปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร องค์กรชาวนา และปฏิรูปกระบวนการผลิตข้าว รวมถึงการประกันราคา อย่าง smart และ targeted ๓๐

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๒.๙.๕ มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำในระยะกลาง : ปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรองค์กรชาวนาปฏิรูปกระบวนการผลิตข้าว และการปรับพอร์ตข้าวของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลกและความเป็นไปได้ในการเพาะปลูก ๓๐

๒.๙.๖ มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำในระยะยาว : ปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรองค์กรชาวนาปฏิรูปกระบวนการผลิตข้าว และการพัฒนาประสิทธิภาพตลอดจนการทำนาแบบประณีต ๓๐

๒.๙.๗ มาตรการแก้ไขปัญหากลางน้ำในระยะสั้น : ปฏิรูประบบการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวปฏิรูปอุตสาหกรรมแปรรูปข้าว และส่งเสริมเรื่องความเป็นธรรม ๓๑

๒.๙.๘ มาตรการแก้ไขปัญหากลางน้ำในระยะกลาง : ปฏิรูประบบการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและปฏิรูปอุตสาหกรรมแปรรูปข้าว ๓๒

๒.๙.๙ มาตรการแก้ไขปัญหากลางน้ำในระยะยาว : ปฏิรูประบบการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวปฏิรูปอุตสาหกรรมแปรรูปข้าว รวมถึงการปลดล็อคข้อจำกัดต่าง ๆ ๓๒

๒.๙.๑๐ มาตรการแก้ไขปัญหาปลายน้ำในระยะสั้น : ปฏิรูประบบการการตลาดโดยการเปิดและป้องกันตลาด ๓๔

๒.๙.๑๑ มาตรการแก้ไขปัญหาปลายน้ำในระยะกลาง : ปฏิรูประบบการการตลาดโดยการโปรโมทสินค้าข้าวด้วยการสร้างแบรนด์ ๓๔

๒.๙.๑๒ มาตรการแก้ไขปัญหาปลายน้ำในระยะยาว : ปฏิรูประบบการการตลาดและการแปรรูปข้ามไปสู่อุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพและอาหารแปรรูปในตลาดบน (Hi-touch) ๓๔

๒.๙.๑๓ โครงการรองรับด้านการตลาด ๓๕

๒.๙.๑๔ การปรับปรุงกลไกภาครัฐ ๓๕

๒.๑๐ บทสรุปและข้อเสนอแนะ ๔๐

๒.๑๐.๑ มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำในระยะสั้น : การประกันราคาอย่าง Smart และ Targeted ๔๑

๒.๑๐.๒ มาตรการแก้ไขปัญหากลางน้ำในระยะสั้น : การสร้างความเป็นธรรมในระบบการตรวจสอบความชื้นของข้าว ๔๑

๒.๑๐.๓ มาตรการแก้ไขปัญหาปลายน้ำในระยะสั้น : การป้องกันตลาดเดิมและเปิดตลาด Niche Market ๔๑

๒.๑๐.๔ มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำในระยะกลาง : การปรับพอร์ตข้าวของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลกและความเป็นไปได้ในการเพาะปลูก ๔๑

๒.๑๐.๕ มาตรการแก้ไขปัญหากลางน้ำในระยะกลาง : การปรับปรุงระบบและเทคโนโลยีการจัดเก็บข้าว ๔๑

๒.๑๐.๖ มาตรการแก้ไขปัญหาปลายน้ำในระยะกลาง : การทำการตลาดและสร้างแบรนด์ของข้าวไทย ๔๑

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๒.๑๐.๗ มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำในระยะยาว : การส่งเสริมการปลูกข้าวอย่างมีประสิทธิภาพและประณีต ๔๒

๒.๑๐.๘ มาตรการแก้ไขปัญหากลางน้ำในระยะยาว : การปลดล็อคข้อจำกัดทางกฎหมายให้เกษตรกรสามารถรวมตัวกันเพื่อส่งออกข้าวได้ ๔๒

๒.๑๐.๙ มาตรการแก้ไขปัญหาปลายน้ำในระยะยาว : การแปรรูปข้ามไปสู่อุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ (Hi-tech) และอุตสาหกรรมเหล้าและอาหารแปรรูปในตลาดบน (Hi-touch) ๔๒

บทที่ ๓ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาข้าวโพดและมันสำปะหลังตกต่ำ

๓.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ๔๓

๓.๒ กรอบการพิจารณาศึกษา ๔๕

๓.๓ ขั้นตอนการดำเนินงานและสรุปผลการประชุม ๔๕

๓.๔ ผลการวิเคราะห์การพิจารณา ๖๑

๓.๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๖๑

๓.๔.๑.๑ การที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางการค้า ๖๗

๓.๔.๑.๒ การนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศมาทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๖๙

๓.๔.๑.๓ การทำประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๗๓

๓.๔.๑.๔ การขาดองค์ความรู้เสริมสร้างการพัฒนาการผลิต ๗๔

๓.๔.๑.๕ การสนับสนุนสหกรณ์ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพสูง ๗๘

๓.๔.๑.๖ ขาดการสนับสนุนผู้ประกอบการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ท้องถิ่น ๘๐

๓.๔.๑.๗ การขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูก ๘๒

๓.๔.๑.๘ การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ ๘๔

๓.๔.๑.๙ พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่มีเอกสารสิทธิและทับซ้อนเขตป่าไม้ ๘๖

๓.๔.๑.๑๐ การออกพระราชบัญญัติข้าวโพด ๘๙

๓.๔.๒ ผลการวิเคราะห์มันสำปะหลัง ๙๘

๓.๔.๒.๑ การตลาดส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ๙๘

๓.๔.๒.๒ การนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้านและวัตถุดิบอาหารสัตว์ ๑๐๐

๓.๔.๒.๓ การทำประกันภัยมันสำปะหลัง ๑๐๒

๓.๔.๒.๔ การขาดองค์ความรู้การเสริมสร้างการพัฒนาการผลิต ๑๐๓

๓.๔.๒.๕ การสนับสนุนสหกรณ์ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพสูง ๑๐๖

๓.๔.๒.๖ การขาดการสนับสนุนผู้ประกอบการรับซื้อมันสำปะหลังท้องถิ่น ๑๐๙

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๓.๔.๒.๗ การใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังเป็นพลังงานทดแทนและพลังงาน ๑๑๐
๓.๔.๒.๘ การขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูกมันสำปะหลัง ๑๑๕
๓.๔.๒.๙ การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ ๑๑๖
๓.๔.๒.๑๐ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังไม่มีเอกสารสิทธิและทับซ้อนเขตป่าไม้ ๑๑๘
๓.๔.๒.๑๑ การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย ๑๒๑
๓.๔.๒.๑๒ การออกพระราชบัญญัติมันสำปะหลัง ๑๒๔
๓.๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ ๑๒๗
๓.๕.๑ บทสรุป ๑๒๗
๓.๕.๒ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ๑๒๙
๓.๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๑๒๙
๓.๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเรื่อมันสำปะหลัง ๑๓๐
๓.๕.๓ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๑๓๒
๓.๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๑๓๒
๓.๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเรื่องมันสำปะหลัง ๑๓๒

บทที่ ๔ แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาผัก ผลไม้ และสมุนไพรตกต่ำ

๔.๑ ความเป็นมา สภาพปัญหา และกรอบการพิจารณา ๑๓๔
๔.๒ ประเด็นการพิจารณาและข้อสังเกตของคณะอนุกรรมาธิการ ๑๓๖
๔.๒.๑ ประเด็นการพิจารณา ๑๓๖
๔.๒.๒ ข้อสังเกตของคณะอนุกรรมาธิการ ๑๔๓
๔.๓ ผลการพิจารณา ๑๔๕
๔.๓.๑ สถานการณ์และสภาพปัญหาผักของประเทศไทย ๑๔๕
๔.๓.๑.๑ สถานการณ์ด้านการผลิต ๑๔๕
๔.๓.๑.๒ สถานการณ์ด้านการแปรรูป ๑๔๙
๔.๓.๑.๓ สถานการณ์ด้านการตลาด ๑๔๙
๔.๓.๑.๔ ปัญหาผักของประเทศไทย ๑๖๐
๔.๓.๒ สถานการณ์และสภาพปัญหาผลไม้ของประเทศไทย ๑๖๑
๔.๓.๒.๑ สถานการณ์ด้านการผลิต ๑๖๑
๔.๓.๒.๒ สถานการณ์ด้านการแปรรูป ๑๗๐
๔.๓.๒.๓ สถานการณ์ด้านการตลาด ๑๗๑
๔.๓.๒.๔ ปัญหาผลไม้ของประเทศไทย ๑๗๘

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๔.๓.๓ สถานการณ์และสภาพปัญหาสมุนไพรของประเทศไทย ๑๗๙
๔.๓.๓.๑ สถานการณ์ด้านการผลิต ๑๗๙
๔.๓.๓.๒ สถานการณ์ด้านการแปรรูป ๑๘๓
๔.๓.๓.๓ สถานการณ์ด้านการตลาด ๑๘๕
๔.๓.๓.๔ ปัญหาสมุนไพรของประเทศไทย ๑๘๙
๔.๓.๔ สถานการณ์และสภาพปัญหาในการขนส่งผัก ผลไม้ และสมุนไพร ๑๙๑
ไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ๑๙๕
๔.๓.๕ ปัญหาในการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐานในการขนส่งสินค้าผัก ผลไม้
และสมุนไพรภายในประเทศ ๑๙๕
๔.๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ ๑๙๖
๔.๔.๑ บทสรุป ๑๙๖
๔.๔.๒ ข้อเสนอแนะ ๑๙๘
๔.๔.๒.๑ มาตรการพัฒนาคุณภาพด้านการผลิต ๑๙๘
๔.๔.๒.๒ มาตรการพัฒนาคุณภาพด้านการแปรรูป ๑๙๘
๔.๔.๒.๓ มาตรการพัฒนาด้านการตลาด ๑๙๙
๔.๔.๒.๔ มาตรการพัฒนาด้านการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐาน ๒๐๐
๔.๔.๒.๕ มาตรการในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยี และสารสนเทศสมัยใหม่มาใช้ ๒๐๐

บทที่ ๕ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาปาล์มและยางพาราตกต่ำ

๕.๑ แนวทางการแก้ไขปัญหาปาล์ม ๒๐๓
๕.๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา ๒๐๓
๕.๑.๒ กรอบการพิจารณาและวิธีพิจารณา ๒๐๔
๕.๑.๒.๑ กรอบการพิจารณา ๒๐๔
๕.๑.๒.๒ วิธีพิจารณา ๒๐๖
๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ปัญหายางพาราและข้อเสนอแนะ ๒๐๙
๕.๑.๓.๑ มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ๒๐๙
๕.๑.๓.๒ มาตรการสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน
และน้ำมันปาล์ม (ระยะยาวเพื่อความยั่งยืน) ๒๑๐
๕.๑.๓.๓ มาตรการโครงสร้างราคาปาล์มน้ำมันที่เป็นธรรมและแข่งขันได้ทั้งระบบ ๒๑๑
๕.๑.๓.๔ มาตรการปรับสมดุลน้ำมันปาล์มในประเทศ
เพื่อดูดซับน้ำมันปาล์มดิบส่วนเกิน ๒๑๒
๕.๑.๓.๕ มาตรการบริหารการนำเข้า ๒๑๕
๕.๑.๓.๖ มาตรการกำกับดูแลและบริหารจัดการสต็อกน้ำมันปาล์ม ๒๑๖

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๕.๑.๔ บทสรุปและผลกระทบ ๒๑๗
๕.๑.๔.๑ บทสรุปมาตรการแก้ไขปัญหาปาล์มน้ำมัน ๒๑๗
๕.๑.๔.๒ ส่งผลกระทบเชิงบวก (Positive Impact) ๒๑๘
๕.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหายางพารา ๒๑๙
๕.๒.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา ๒๑๙
๕.๒.๒ กรอบการพิจารณาและวิธีพิจารณาของคณะอนุกรรมาธิการ ๒๒๑
๕.๒.๒.๑ กรอบการพิจารณา ๒๒๑
๕.๒.๒.๒ วิธีพิจารณา ๒๒๒
๕.๒.๓ ผลการวิเคราะห์ปัญหายางพารา ๒๒๕
๕.๒.๓.๑ มาตรการแก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำอย่างเร่งด่วน ๒๒๕
๕.๒.๓.๒ มาตรการส่งเสริมกระบวนการรวบรวมยางดิบเพื่อการแปรรูปยางขั้นต้น ๒๓๐
๕.๒.๓.๓ มาตรการการสร้างรายได้เพิ่มจากการแปรรูปยางพารา เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงขึ้น ๒๓๐
๕.๒.๓.๔ มาตรการจัดทำโครงการสวนยางยั่งยืน (ระยะยาว) ๒๓๔
๕.๒.๓.๕ มาตรการแก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำในระยะยาว ๒๓๖
๕.๒.๓.๖ การวางเป้าหมายการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำด้วยการใช้ยางพาราภายในประเทศ ๒๓๗
๕.๒.๔ บทสรุป และข้อเสนอแนะ ๒๓๘
๕.๒.๔.๑ บทสรุป ๒๓๘
๕.๒.๔.๒ ข้อเสนอแนะ ๒๓๙
๕.๒.๔.๓ ผลกระทบ ๒๔๐

บทที่ ๖ แนวทางในการแก้ปัญหาราคามะพร้าวและสับปะรดตกต่ำ

๖.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา ๒๔๑
๖.๑.๑ หลักการและเหตุผล ๒๔๑
๖.๑.๒ วัตถุประสงค์ของรายงาน ๒๔๑
๖.๑.๓ กระบวนการทำงาน ๒๔๒
๖.๑.๔ องค์ประกอบของรายงาน/กรอบการพิจารณา ๒๔๒
๖.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าว ๒๔๓
๖.๒.๑ การวิเคราะห์ปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำในช่วงที่ผ่านมา ๒๔๓
๖.๒.๑.๑ อุปทานและอุปสงค์ของมะพร้าวในช่วงที่ผ่านมา ๒๔๓
๖.๒.๑.๒ โครงสร้างและวิถีการตลาดมะพร้าวของไทย ๒๔๓
๖.๒.๑.๓ การส่งออกและการนำเข้ามะพร้าวและผลิตภัณฑ์ของไทย ๒๔๔
๖.๒.๑.๔ การเคลื่อนไหวของราคามะพร้าวในช่วงเวลาที่ผ่านมา ๒๔๔
๖.๒.๑.๕ การวิเคราะห์สาเหตุราคามะพร้าวตกต่ำในช่วงเวลาที่ผ่านมา ๒๔๕

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๖.๒.๒ การดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าวในช่วงที่ผ่านมา ๒๔๗
๖.๒.๒.๑ มาตรการในการจัดการระบบข้อมูลอุปสงค์และอุปทานมะพร้าว ๒๔๗
๖.๒.๒.๒ มาตรการทางภาษีและศุลกากรในการนำเข้ามะพร้าวและผลิตภัณฑ์ ๒๔๗
๖.๒.๒.๓ มาตรการในการควบคุมตรวจสอบสุขอนามัยพืชของมะพร้าวนำเข้า ๒๔๘
๖.๒.๒.๔ มาตรการในการควบคุมการขนส่งและการเก็บรักษามะพร้าว ๒๔๘
๖.๒.๒.๕ มาตรการในการควบคุมราคามะพร้าว ๒๔๘
๖.๒.๒.๖ ภาพรวมในการดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำ ในช่วงที่ผ่านมา ๒๔๙
๖.๒.๓ แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำ ๒๔๙
๖.๒.๓.๑ การควบคุมปริมาณการนำเข้าให้มีความสมดุลกับอุปสงค์และอุปทานในประเทศ ๒๔๙
๖.๒.๓.๒ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการจัดการราคามะพร้าวแบบครบวงจร ๒๕๐
๖.๒.๓.๓ การพัฒนาการปลูกมะพร้าวในรูปแบบต่าง ๆ ๒๕๐
๖.๒.๓.๔ การพัฒนาระบบอุตสาหกรรมมะพร้าวที่เป็นธรรมและยั่งยืน ๒๕๑
๖.๒.๓.๕ การปรับปรุงโครงสร้างคณะอนุกรรรมการฯ มะพร้าว ๒๕๑
๖.๒.๔ ข้อเสนอ .. ๒๕๑
๖.๒.๔.๑ มาตรการระยะสั้น (ปีงบประมาณ ๒๕๖๓) ๒๕๑
๖.๒.๔.๒ มาตรการระยะปานกลาง (ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ๒๕๒
๖.๒.๔.๓ มาตรการระยะยาว ๒๕๒
๖.๒.๔.๔ ยกพืชมะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศ ๒๕๒
๖.๓ แนวทางการแก้ไขปัญหาราคาสับปะรด ๒๕๓
๖.๓.๑ การวิเคราะห์ปัญหาราคาสับปะรดตกต่ำในช่วงที่ผ่านมา ๒๕๓
๖.๓.๑.๑ อุปทานและอุปสงค์ของสับปะรดในช่วงที่ผ่านมา ๒๕๓
๖.๓.๑.๒ โครงสร้างและวิถีการตลาดสับปะรดของไทย ๒๕๓
๖.๓.๑.๓ การส่งออกสับปะรดและผลิตภัณฑ์ของไทย ๒๕๓
๖.๓.๑.๔ การเคลื่อนไหวของราคาสับปะรดในช่วงเวลาที่ผ่านมา ๒๕๔
๖.๓.๑.๕ การวิเคราะห์สาเหตุราคาสับปะรดตกต่ำในช่วงเวลาที่ผ่านมา ๒๕๔
๖.๓.๒ การดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาราคาสับปะรดในช่วงที่ผ่านมา ๒๕๗
๖.๓.๓ แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาสับปะรดตกต่ำ ๒๕๘
๖.๓.๓.๑ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการจัดการราคาและระบบเฝ้าระวังราคาสับปะรดตกต่ำ ๒๕๘
๖.๓.๓.๒ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ๒๕๙
๖.๓.๓.๓ มาตรการการตลาดสับปะรดในตลาดโลก ๒๕๙
๖.๓.๓.๔ การส่งเสริมการบริโภคและตลาดภายในประเทศ ๒๖๐
๖.๓.๓.๕ การพัฒนาการปลูกและอุตสาหกรรมสับปะรดที่เป็นธรรมและยั่งยืน ๒๖๐

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๖.๓.๔ ข้อเสนอ ๒๖๐
๖.๓.๔.๑ มาตรการระยะสั้น (ปีงบประมาณ ๒๕๖๓) ๒๖๐
๖.๓.๔.๒ มาตรการระยะปานกลาง (ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕) ๒๖๑

บทที่ ๗ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ

๗.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา ๒๖๒
๗.๒ กรอบการพิจารณาศึกษา ๒๖๔
๗.๓ วิธีพิจารณา ๒๖๕
๗.๓.๑ การดำเนินการด้านการประชุม ๒๖๕
๗.๓.๒ การดำเนินการด้านการเดินทางไปศึกษาดูงานและจัดสัมมนา ๒๖๗
๗.๔ กฎหมาย มาตรการและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ๒๖๘
๗.๔.๑ กฎหมายระหว่างประเทศ ๒๖๙
๗.๔.๒ กฎหมายภายในประเทศ ๒๗๔
๗.๔.๓ มาตรการและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ๓๐๓
๗.๕ สภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับอ้อย ๓๑๐
๗.๕.๑ ปัญหาที่ส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกร ๓๑๐
๗.๕.๑.๑ ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ ๓๑๐
๗.๕.๑.๒ ปัญหาการขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยที่เป็นเกษตรกรรายเล็ก ๓๑๒
๗.๕.๑.๓ ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการเรื่องอ้อยไฟไหม้และรถตัดอ้อย ๓๑๒
๗.๕.๑.๔ ปัญหาการขนส่งอ้อยไปยังโรงงาน จากกรณีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักเพื่อรักษาทางหลวง ๓๑๒
๗.๕.๑.๕ ปัญหาต้นทุนการผลิตอ้อย ต้นทุนการปราบวัชพืชและต้นทุนค่าขนส่ง ๓๑๓
๗.๕.๑.๖ การแบ่งปันผลประโยชน์จากผลพลอยได้ในกระบวนการผลิตน้ำตาล ๓๑๔
๗.๕.๒ ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้และราคาของน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาล ๓๑๕
๗.๕.๒.๑ การยกเลิกโควตาปริมาณการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายในประเทศ ๓๑๕
๗.๕.๒.๒ ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง ๓๑๕
๗.๕.๒.๓ ปัญหาการสนับสนุนการจัดตั้งโรงไฟฟ้าเพื่อใช้ผลพลอยได้จากไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาล ๓๑๙
๗.๕.๒.๔ ปัญหาจากภาษีความหวาน ๓๒๐
๗.๕.๒.๕ ปัญหาด้านการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มมูลค่าให้กับอ้อยและน้ำตาลทราย ๓๒๒

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๗.๖ การดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๓๒๔
๗.๖.๑ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาที่ส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกร ๓๒๔
๗.๖.๑.๑ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ ๓๒๔
๗.๖.๑.๒ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหา การขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยที่เป็นเกษตรกรรายเล็ก ๓๒๗
๗.๖.๑.๓ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการ เรื่องอ้อยไฟไหม้และรถตัดอ้อย ๓๒๗
๗.๖.๑.๔ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาการขนส่งอ้อยไปยังโรงงาน จากกรณีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักเพื่อรักษาทางหลวง ๓๒๙
๗.๖.๑.๕ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาต้นทุนการผลิตอ้อย ต้นทุนการปราบวัชพืชและต้นทุนค่าขนส่ง ๓๒๙
๗.๖.๑.๖ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาการแบ่งปันผลประโยชน์ จากผลพลอยได้ในกระบวนการผลิตน้ำตาล ๓๓๑
๗.๖.๒ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้ และราคาของน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาล ๓๓๒
๗.๖.๒.๑ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาการยกเลิกโควตาปริมาณการผลิต และจำหน่ายน้ำตาลทรายในประเทศ ๓๓๒
๗.๖.๒.๒ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตเอทานอล เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง ๓๓๓
๗.๖.๒.๓ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาการสนับสนุนการจัดตั้งโรงไฟฟ้า เพื่อใช้ผลพลอยได้จากไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาล ๓๓๓
๗.๖.๒.๔ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาจากภาษีความหวาน ๓๓๔
๗.๖.๒.๕ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาด้านการเพิ่มมูลค่าให้กับอ้อย และน้ำตาลทราย ๓๓๕
๗.๗ การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และการดำเนินงานของภาครัฐ ๓๓๙
๗.๗.๑ การวิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกร ๓๔๑
๗.๗.๑.๑ การวิเคราะห์ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ ๓๔๑
๗.๗.๑.๒ การวิเคราะห์ปัญหาการขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยที่เป็นเกษตรกรรายเล็ก ๓๔๑
๗.๗.๑.๓ การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการเรื่องอ้อยไฟไหม้และรถตัดอ้อย ๓๔๑
๗.๗.๑.๔ การวิเคราะห์ปัญหาการขนส่งอ้อยไปยังโรงงาน จากกรณีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักเพื่อรักษาทางหลวง ๓๔๒
๗.๗.๑.๕ การวิเคราะห์ปัญหาต้นทุนการผลิตอ้อย ต้นทุนการปราบวัชพืช และต้นทุนค่าขนส่ง ๓๔๒
๗.๗.๑.๖ การวิเคราะห์การแบ่งปันผลประโยชน์จากผลพลอยได้ในกระบวน การผลิตน้ำตาล ๓๔๓

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๗.๗.๒ การวิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้และราคาของน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาล ๓๔๔

๗.๗.๒.๑ การวิเคราะห์การยกเลิกโควตาปริมาณการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายในประเทศ ๓๔๔

๗.๗.๒.๒ การวิเคราะห์ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง

๗.๗.๒.๓ การวิเคราะห์ปัญหาการสนับสนุนการจัดตั้งโรงไฟฟ้า เพื่อใช้ผลพลอยได้จากไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาล ๓๔๔

๗.๗.๒.๔ การวิเคราะห์ปัญหาจากภาษีความหวาน ๓๔๗

๗.๗.๒.๕ การวิเคราะห์ปัญหาด้านการเพิ่มมูลค่าให้กับอ้อยและน้ำตาลทราย ๓๔๗

๗.๘ บทสรุป และข้อเสนอแนะ ๓๕๐

๗.๘.๑ บทสรุป ๓๕๐

๗.๘.๒ ข้อเสนอแนะ ๓๕๒

บทที่ ๘ ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ๓๕๖

บรรณานุกรม ๓๖๓

ภาคผนวก ๓๖๘

ภาคผนวก ก คำสั่งแต่งตั้ง ๓๖๙

ภาคผนวก ข หนังสือขอขยายระยะเวลา ๓๗๒

ภาคผนวก ค ญัตติ ๓๗๔

ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรม ๓๙๗

ภาคผนวก จ เอกสารที่เกี่ยวข้อง ๔๒๗

ภาคผนวก ฉ รายนามเจ้าหน้าที่ประจำคณะกรรมาธิการ ๕๔๗

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

บทที่ ๒ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาข้าวตกต่ำ

๑ ราคารับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต ๒๕๔๗/๔๘ เปรียบเทียบกับปี ๒๕๔๖/๔๗ ..... ๒๐

๒ จำนวนและมูลค่าข้าวเปลือกที่รับจำนำและการไถ่ถอนคืน ช่วงปีการผลิต ๒๕๔๓/๔๔ – ๒๕๕๐/๕๑ ..... ๒๑

๓ ราคารับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ เปรียบเทียบกับปี ๒๕๔๙/๕๐ ..... ๒๒

บทที่ ๓ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาข้าวโพดและมันสำปะหลังตกต่ำ

๑ สรุปผลการประชุมของคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง ๔๘

๒ สรุปผลการศึกษาดูงานของคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง ๕๖

๓ สรุปผลการศึกษาการจัดสัมมนาของคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง ๕๙

๔ ข้อสรุปผลการพิจารศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอต่อรัฐบาล ๖๒

๗ ข้อสรุปผลการพิจารศึกษาปัญหาเรื่องมันสำปะหลัง แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอต่อรัฐบาล ๙๒

บทที่ ๔ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาผัก ผลไม้ และสมุนไพรตกต่ำ

๑ ข้อมูลพื้นฐานหอมแดง ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ ..... ๑๔๖

๒ ข้อมูลพื้นฐานกระเทียม ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ ..... ๑๔๗

๓ ข้อมูลพื้นฐานหอมหัวใหญ่ ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ ..... ๑๔๗

๔ มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญปี ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑ ..... ๑๕๗

๕ ข้อมูลพื้นฐานมันฝรั่งปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ ..... ๑๔๘

๖ มูลค่าการนำเข้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญปี ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑ ..... ๑๕๘

๗ ราคาและสัดส่วนเกรดทุเรียน ปี ๒๕๖๒ ..... ๑๖๒

๘ ราคาและสัดส่วนเกรดมังคุด ปี ๒๕๖๒ ..... ๑๖๒

๙ ราคาและสัดส่วนเกรดเงาะ ปี ๒๕๖๒ ..... ๑๖๓

๑๐ ราคาและสัดส่วนเกรดลองกอง ปี ๒๕๖๒ ..... ๑๖๓

๑๑ ราคาและสัดส่วนเกรดลิ้นจี่ ปี ๒๕๖๒ ..... ๑๖๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

๑๒ ราคาและสัดส่วนเกรดลำไย ปี ๒๕๖๒ ๑๖๔
๑๓ ข้อมูลพื้นฐานการผลิตลิ้นจี่ ๑๖๕
๑๔ ข้อมูลพื้นฐานการผลิตลำไย ๑๖๖
๑๕ ข้อมูลพื้นฐานการผลิตทุเรียน ๑๖๗
๑๖ ข้อมูลพื้นฐานการผลิตมังคุด ๑๖๗
๑๗ ข้อมูลพื้นฐานการผลิตเงาะ ๑๖๘
๑๘ ข้อมูลพื้นฐานการผลิตลองกอง ๑๖๘
๑๙ มูลค่าการนำเข้าและส่งออกสมุนไพร ปี ๒๕๕๙ – ๒๕๖๑ ๑๘๘

บทที่ ๕ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาปาล์มและยางพาราตกต่ำ

๑ ผลประโยชน์ส่วนเพิ่มจากการสกัดน้ำมันปาล์มที่เพิ่มขึ้นทุกร้อยละ ๑ ๒๑๐
๒ รายได้ทางอ้อมจากทะลายปาล์ม ๒๑๒
๓ ตัวอย่างประมาณการปริมาณการใช้น้ำยางพาราสดในกรณีหน่วยงานท้องถิ่นร่วม ในการใช้นวัตกรรมถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ที่สอดคล้องกับมาตรการ ๑ หมู่บ้าน ๑ กิโลเมตร ในการก่อสร้างถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ ๒๒๗
๔ ปริมาณการใช้ยางธรรมชาติในประเทศไทยตามประเภทผลิตภัณฑ์ยางต่าง ๆ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๖๐ ๒๓๑
๕ ปัญหาของอุตสาหกรรมยางและแนวทางแก้ไข ๒๓๓

บทที่ ๗ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ

๑ แสดงพิกัดการกำหนดพิกัดน้ำหนักบรรทุก ตามประกาศผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ผู้อำนวยการทางหลวงแผ่นดิน และผู้อำนวยการทางหลวงสัมปทาน เรื่อง ห้ามใช้ยานพาหนะที่มีน้ำหนัก น้ำหนักบรรทุก หรือน้ำหนักลงเพลาเกินกว่าที่ได้กำหนด หรือโดยที่ยานพาหนะนั้นอาจทำให้ทางหลวงเสียหาย เดินบนทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงสัมปทาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒ ๒๘๙
๒ ต้นทุนการผลิตอ้อย ๓๑๓
๓ สถานการณ์กำลังการติดตั้งโรงงานเอทานอลจากกากน้ำตาลของไทย ๓๑๖
๔ ข้อมูลเปรียบเทียบการใช้เอทานอลจริงและเป้าหมายตามแผน REDP ๒๐๐๘ แผน AEDP ๒๐๑๒ แผน AEDP ๒๐๑๕ และร่างแผน AEDP ๒๐๑๘ ๓๑๘
๕ สถานะโรงไฟฟ้าจากกากอ้อย ๘๓ แห่ง (ทั้ง SPP และ VSPP) ปริมาณไฟฟ้าเสนอจำหน่ายไฟ ๙๗๐.๗ MW ๓๒๐
๖ โครงสร้างภาษีเครื่องดื่มตามปริมาณความหวานในลักษณะอัตราก้าวหน้า ๓๒๑

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

บทที่ ๒ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาข้าวตกต่ำ

๑ กรอบการพิจารณาปัญหาเรื่องข้าว ๘
๒ ผังแสดงกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาข้าวทั้งระบบ (Supply chain) ๒๔
๓ วิเคราะห์โครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิต ๒๗
๔ แนวทางแก้ไขปัญหาตลอดห่วงโซ่การผลิต ๒๘
๕ ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาต้นน้ำ ในระยะสั้น กลาง และยาว ๒๙
๖ ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหากลางน้ำ ในระยะสั้น กลาง และยาว ๓๑
๗ ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาปลายน้ำ ในระยะสั้น กลาง และยาว ๓๓
๘ องค์ประกอบและโครงสร้างกระทรวงการข้าว ๓๗
๙ สรุปข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาด้านข้าว ๓๙
๑๐ การพยุงและการเพิ่มราคาข้าว ๔๐

บทที่ ๓ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาข้าวโพดและมันสำปะหลังตกต่ำ

๑ กรอบการพิจารณาข้าวโพดและมันสำปะหลัง ๔๕
๒ ขั้นตอนการดำเนินงานพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง ๔๗
๓ วิเคราะห์ผลการพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๙๑
๔ วิเคราะห์ผลการพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องมันสำปะหลัง ๑๒๖

บทที่ ๔ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาผัก ผลไม้ และสมุนไพรตกต่ำ

๑ กรอบการศึกษาปัญหาเรื่องผัก ผลไม้ และสมุนไพร ๑๓๕
๒ วิถีการตลาดสินค้ามันฝรั่งพันธุ์โรงงาน ปี ๒๕๖๑ ..... ๑๕๐
๓ วิถีการตลาดสินค้ามันฝรั่งพันธุ์บริโภคปี ๒๕๖๑ ..... ๑๕๑
๔ วิถีการตลาดกระเทียม ปี ๒๕๖๑ ..... ๑๕๒
๕ วิถีการตลาดหอมหัวใหญ่ ปี ๒๕๖๑ ..... ๑๕๓
๖ วิถีการตลาดหอมแดง ปี ๒๕๖๑ ..... ๑๕๔
๗ แผนการบริหารจัดการทุเรียนภาคตะวันออก ปี ๒๕๖๒ ..... ๑๗๑
๘ สัดส่วนส่วนแบ่งการตลาดของทุเรียนภาคใต้ ๑๗๒
๙ แผนการบริหารจัดการเงาะภาคตะวันออก ปี ๒๕๖๒ ..... ๑๗๒
๑๐ สัดส่วนส่วนแบ่งการตลาดของเงาะภาคใต้ ๑๗๓
๑๑ แผนการบริหารจัดการมังคุดภาคตะวันออก ปี ๒๕๖๒ ..... ๑๗๓
๑๒ สัดส่วนส่วนแบ่งการตลาดของมังคุดภาคใต้ ๑๗๔
๑๓ สัดส่วนส่วนแบ่งการตลาดของลำไยภาคเหนือ ๑๗๔
๑๔ แผนการบริหารจัดการลิ้นจี่ภาคเหนือ ปี ๒๕๖๒ ..... ๑๗๕
๑๕ แผนการบริหารจัดการลองกองภาคตะวันออก ปี ๒๕๖๒ ..... ๑๗๕
๑๖ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกัญชาหรือเฮมพ์ ๑๘๔

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

๑๗ สัดส่วนมูลค่ารวมของตลาดสารสกัดสมุนไพรเป้าหมาย ๑๘๖
๑๘ มูลค่าการใช้ยาสมุนไพรในผู้ป่วย ๑๘๗
๑๙ ประเทศผู้ส่งออกและผู้นำเข้าสิ่งสกัดจากพืช ๑๘๙
๒๐ เส้นทางการขนส่งทางบก ๑๙๒
๒๑ เส้นทางการขนส่งสินค้าทางน้ำ ๑๙๓
๒๒ เส้นทางการขนส่งสินค้าทางราง ๑๙๔

บทที่ ๕ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาปาล์มและยางพาราตกต่ำ

๑ กรอบการพิจารณาปัญหาเรื่องปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ๒๐๔
๒ โครงสร้างอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ปี ๒๕๖๒ ๒๐๕
๓ องค์ประกอบทะลายปาล์ม ๒๑๑
๔ โครงสร้างอุตสาหกรรมโอลิโอเคมีของไทย ปี ๒๕๖๐ ๒๑๕
๕ กรอบการพิจารณาปัญหายางพารา ๒๒๑
๖ นำเสนอโมเดลต้นแบบถนนดินซีเมนต์โดยใช้น้ำยางพาราสดและดินเดิมในท้องถิ่น ๒๒๖
๗ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร ศึกษาดูงานถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ โดยใช้น้ำยางพาราสดและใช้ดินที่มีอยู่ในท้องถิ่นผสมกับสารผสมเพิ่ม ๒๒๘
๘ โครงการถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางสดและใช้ดินเดิมในท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ๒๒๙

บทที่ ๖ แนวทางในการแก้ปัญหาราคามะพร้าวและสับปะรดตกต่ำ

๑ ราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ ราคามะพร้าวเนื้อขาวหน้าโรงงาน ราคาส่งออกกะทิสำเร็จรูปและปริมาณการนำเข้ามะพร้าวผล ๒๔๖
๒ ความสัมพันธ์ระหว่างราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกและราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้ ๒๕๕
๓ ความสัมพันธ์ระหว่างราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกและราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้และส่วนแบ่งที่เกษตรกรได้รับ ๒๕๖
๔ ความสัมพันธ์ระหว่างราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้ และผลผลิตสับปะรดในแต่ละปี ๒๕๗
๕ ดัชนีราคาตามฤดูกาลของราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้ได้คำนวณจากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี ๒๕๔๘ – ๒๕๖๑ ๒๕๙

บทที่ ๗ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ

๑ ราคาอ้อยขั้นต้นและขั้นสุดท้ายตั้งแต่ฤดูการผลิตปี ๒๕๕๕/๒๕๕๖-๒๕๖๒/๒๕๖๓ ๓๑๑
๒ แนวทางการแปรรูปอ้อย น้ำตาลทราย และผลิตภัณฑ์พลอยได้ของการแปรรูปดังกล่าวไปสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มอื่น ๆ นอกจากน้ำตาลและเอทานอล ๓๒๓
๓ แนวทางการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มจากอ้อยและน้ำตาลทราย ๓๒๘

รายนามคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

นายวีระกร คำประกอบ
ประธานคณะกรรมาธิการ

นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง

นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม

นายประมวล พงศ์ถาวราเดช
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สี่

นายภราดร ปริศนานันทกุล
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่ห้า

นายสมเกียรติ ศรลัมพ์
เลขานุการคณะกรรมาธิการ

นายอนันต์ ผลอำนวย
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

นางสาวแนน บุณย์ธิดา สมชัย
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่สอง

นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์
โฆษกคณะกรรมาธิการ

นายอนุชา น้อยวงศ์
โฆษกคณะกรรมาธิการ

นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน
โฆษกคณะกรรมาธิการ

นายสงกรานต์ จิตสุทธิภากร
โฆษกคณะกรรมาธิการ

นายประกอบ รัตนพันธ์
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายวิชิต ปลั่งศรีสกุล
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายสมพงษ์ สระกวี
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายกูเฮง ยาวอหะซัน
กรรมาธิการ

นายจุลพันธ์ โนนศรีชัย
กรรมาธิการ

นายเจนวิทย์ ไกรสินธุ์
กรรมาธิการ

นายณัฏฐ์ชนน ศรีก่อเกื้อ
กรรมาธิการ

นายเดชรัต สุขกำเนิด
กรรมาธิการ

นายธนะสิทธิ์ โควสุรัตน์
กรรมาธิการ

นายนิพันธ์ ศิริธร
กรรมาธิการ

นายนิยม ช่างพินิจ
กรรมาธิการ

นายประทวน สุทธิอำนวยเดช
กรรมาธิการ

นายพรชัย อำนวยทรัพย์
กรรมาธิการ

นายพรชัย อินทร์สุข
กรรมาธิการ

นางสาวละออง ติยะไพรัช
กรรมาธิการ

นายวัชรพล โตมรศักดิ์
กรรมาธิการ

นายวิจักร อากัปกริยา
กรรมาธิการ

นายสัมฤทธิ์ แทนทรัพย์
กรรมาธิการ

นายสุพล จุลใส
กรรมาธิการ

นายสุวิทย์ งอกศรี
กรรมาธิการ

นายเสมอกัน เที่ยงธรรม
กรรมาธิการ

นายอภิชาติ ตีรสวัสดิชัย
กรรมาธิการ

นายอัครพล ทองพูน
กรรมาธิการ

นายอำนาจ วิลาวัลย์
กรรมาธิการ

นายวราวงษ์ พันธุ์ศิลา
กรรมาธิการ (ลาออก)

นายคมเดช ไชยศิวามงคล
กรรมาธิการ (แทน)

รายนามที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

๑. นายนภินทร ศรีสรรพางค์
๒. ดร.พิมพ์รพี พันธุ์วิชาติกุล
๓. นายรังษี ไผ่สะอาด
๔. นางวิวรรณ บุณยประทีปรัตน์
๕. นายสุนทร รักษ์รงค์
๖. นางวาสนา อัศรานุรักษ์
๗. นายคมกฤชช์ ธรรมรัตนกุล
๘. นายบรรจง ตั้งจิตรวัฒนากุล

รายนามที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

๑. จ่าอากาศตรี วิริยะ วรรณทอง
๒. นายสุรจิต บัวทองศรี
๓. นายฉลอง ธงชัย
๔. นายเดชพนต์ เลิศสุวรรณ

รายนามคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว

นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม
ประธานคณะอนุกรรมาธิการ

นายพรชัย อินทร์สุข
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

นายอภิชาติ ตีรสวัสดิชัย
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่สอง

นายธนะสิทธิ์ โควสุรัตน์
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่สาม

นายนิยม ช่างพินิจ
เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

นายภราดร ปริศนานันทกุล
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์
อนุกรรมาธิการ

นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์
อนุกรรมาธิการ

นายสงกรานต์ จิตสุทธิภากร
อนุกรรมาธิการ

นายอำนาจ วิลาวัลย์
อนุกรรมาธิการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว

๑. นางสาวละออง ติยะไพรัช
๒. นายสุวิทย์ งอกศรี
๓. นายนิยม เวชกามา
๔. นายเสมอกัน เที่ยงธรรม
๕. นางสาวแนน บุณย์ธิดา สมชัย
๖. นายกิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์
๗. นางสาวสกุณา สาระนันท์
๘. นายพีระเพชร ศิริกุล
๙. นางบุญรื่น ศรีธเรศ
๑๐. นายฉลาด ขามช่วง
๑๑. นายวราวงษ์ พันธุ์ศิลา
๑๒. นายนิรมิต สุจารี
๑๓. นายศักดา คงเพชร
๑๔. นายไพโรจน์ อิสระเสรีพงษ์
๑๕. นายธนกร ไชยกุล
๑๖. นางผ่องศรี แซ่จึง
๑๗. นายอนันต์ ศรีพันธุ์
๑๘. นางสาวจิราพร สินธุไพร
๑๙. นายอนันต์ ผลอำนวย
๒๐. นายคมกฤชช์ ธรรมรัตนกุล
๒๑. นางวาสนา อัศรานุรักษ์
๒๒. นางอาภรณ์ สาราคำ
๒๓. นายจุลพันธ์ โนนศรีชัย
๒๔. นายขจร เราประเสริฐ
๒๕. นายโอวาท ยิ่งลาภ
๒๖. นายประยูร อินสกุล

รายนามคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง

นายอนันต์ ผลอำนวย
ประธานคณะอนุกรรมาธิการ

นายพรชัย อำนวยทรัพย์
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

นายประทวน สุทธิอำนวยเดช
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่สอง

นาย สัมฤทธิ์ แทนทรัพย์
เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

นายจุลพันธ์ โนนศรีชัย
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายปริญญา ฤกษ์หร่าย
อนุกรรมาธิการ

นายรังษี ไผ่สะอาด
อนุกรรมาธิการ

นายวัชรพล โตมรศักดิ์
อนุกรรมาธิการ

นายสุชาติ ภิญโญ
อนุกรรมาธิการ

นายอนุชา น้อยวงศ์
อนุกรรมาธิการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง

๑. นายจำนงค์ แก้วทองดี
๒. นายจักรัตน์ พั้วช่วย
๓. นางสาวแนน บุณย์ธิดา สมชัย
๔. นายประหยัด ติ๊บมุ่ง
๕. นายวิจิตร พรพฤฒิพันธุ์
๖. นายวิทยา ทัศนไพบูลย์
๗. นายกิตติกร โล่ห์สุนทร
๘. นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์
๙. นายธนิต บุญรอด
๑๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปรียานุช พรหมภาสิต
๑๑. พันตำรวจโท ไวพจน์ อาภรณ์รัตน์
๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาสพงษ์ รู้ทำนอง
๑๓. นายสุรสิทธิ์ วงศ์วิทยานันท์
๑๔. นายโกศล ปัทมะ
๑๕. ศาสตราจารย์ เจริญศักดิ์ โรจนฤทธิ์พิเชษฐ์
๑๖. นายโชคชัย เอกทัศนาวรรณ
๑๗. นายอมร อารี
๑๘. นายสุระชัย กนกะปิณฑะ
๑๙. นายไผ่ ลิกค์
๒๐. นายสุชาติ ไตรแสงรุจิระ
๒๑. นายกิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์
๒๒. นายจำลอง จันทรรัตน์
๒๓. นายณรงค์ คณาฤทธิ์
๒๔. นายเดชพนต์ เลิศสุวรรณโรจน์

รายนามคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องผัก ผลไม้ และสมุนไพร

นายสมเกียรติ ศรลัมพ์
ประธานคณะอนุกรรมาธิการ

นางสาวละออง ติยะไพรัช
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

นายสราวุธ อ่อนละมัย
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่สอง
และโฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นางสาวพิมพ์ภัทรา ชัยกุล
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่สาม

นายสุพล จุลใส
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่สี่

นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่ห้า
และโฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายสุวิทย์ งอกศรี
เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

นายวิจักร อากัปกริยา
อนุกรรมาธิการ

นางเบญจวรรณ รัตนประยูร
อนุกรรมาธิการ

นายเฉลิมพร ติโลกะวิชัย
อนุกรรมาธิการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องผัก ผลไม้ และสมุนไพร

๑. นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ
๒. นายรัฐชทรัพย์ นิชิด้า
๓. นายอัมรินทร์ ผจญยุทธ
๔. นางอัญชลี สุวจิตตานนท์
๕. นายพลเชษฐ์ ตราโช
๖. นางสาวกรนภา ชัยวัฒน์
๗. นายเอกฉัตร บ่ายคล้อย
๘. นายมัฆวาฬ สุวรรณเรือง
๙. นางมาลินี ยุวนานนท์
๑๐. นายอัชฌา สุวรรณนิตย์
๑๑. นายอนันต์ ดาโลดม
๑๒. นายศรุต หนูทอง
๑๓. พ.ต.ท.ณฐภัทร คูหาทอง
๑๔. นายวรวงค์ ระฆังทอง
๑๕. นายรองรักษ์ บุญศิริ
๑๖. นายคธา รุ่งโรจน์รัตกุล
๑๗. นายเฉลิมชัย วิรุณสาร
๑๘. นายสิทธิชัย เจริญขจรกุล
๑๙. นายเริงณรงค์ รัตนปรีชาเวช

รายนามคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องปาล์มและยางพารา

นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ
ประธานคณะอนุกรรมาธิการ

นายประกอบ รัตนพันธ์
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

นายสมพงษ์ สระกวี
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่สอง

นางสาวชนก จันทาทอง
เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

นายณัฏฐ์ชนน ศรีก่อเกื้อ
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายอนุชา น้อยวงศ์
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายสุนทร รักษ์รงค์
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายกูเฮง ยาวอหะซัน
อนุกรรมาธิการ

นายเจนวิทย์ ไกรสินธุ์
อนุกรรมาธิการ

นายวิจักร อากัปกริยา
อนุกรรมาธิการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องปาล์มและยางพารา

๑. นายแพทย์จาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์
๒. นายสฤษฏ์พงษ์ เกี่ยวข้อง
๓. นายนิพันธ์ ศิริธร
๔. นายสุพล จุลใส
๕. นางสาวพิมพ์รพี พันธุ์วิชาติกุล
๖. นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์
๗. นายศรุต หนูทอง
๘. นายวิชัย สุดสวาท
๙. นายประเสริฐพงษ์ ศรนุวัตร
๑๐. ผศ.ดร.ศตคุณ เดชพันธ์
๑๑. นายสมนึก จอมคำศรี
๑๒. นายเชิดพงศ์ ราชป้องขันธ์
๑๓. นายพิเชษฐ์ เชื้อเมืองพาน
๑๔. นายนิยม เวชกามา
๑๕. นายคมกฤษ ฉัตรมาลีรัตน์
๑๖. นายกฤษฎา สุชีวะ
๑๗. นายสุระชัย กนกะปิณฑะ
๑๘. นายสุวิทย์ ทองหอม
๑๙. นายสุวรรณ อ่องคณา
๒๐. นายวรศิษฏ์ เลียงประสิทธิ์
๒๑. นายบัญญัติ พัทธธรรม
๒๒. นายมูฮัมหมัดอารีฟ แวสาแล
๒๓. นายธนะสิทธิ์ โควสุรัตน์
๒๔. นายเอกสิทธิ์ วงศ์เทพวาณิชย์
๒๕. นายสันตสิริ ศิริกุล
๒๖. นายคมเดช ไชยศิวามงคล
๒๗. นายนรัชชา ศรีเจริญ
๒๘. นายหมวดตรีหญิงปริศนา ศรีเจริญ
๒๙. นางสาวยรรยงรัตน์ โพศรีไม
๓๐. นายสุทัศน์ เงินหมื่น
๓๑. ร้อยตำรวจตรี สมศักดิ์ แสงประดับ
๓๒. นายสาคร เกี่ยวข้อง
๓๓. นายธารา ปิตุเตชะ
๓๔. นางอรอนงค์ ล่วงรักษ์
๓๕. นายชุมพล จุลใส
๓๖. นายกิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์
๓๗. นายกวิน ปุญโญกุล
๓๘. นายอเนก ลิ่มศรีวิไล
๓๙. นายกฤช เอี่ยมฐานนท์

รายนามคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องมะพร้าวและสับปะรด

นายประมวล พงศ์ถาวราเดช
ประธานคณะอนุกรรมาธิการ

นายวิชิต ปลั่งศรีสกุล
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

นายวิรัช ปิยพรไพบูลย์
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่สอง

นายเดชรัต สุขกำเนิด
เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

นายอานนท์ โลดทนงค์
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

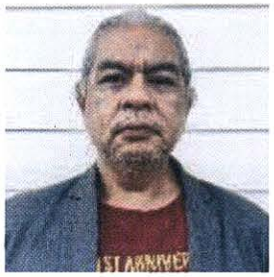

นายกิตติวงศ์ แสงสุวรรณ
อนุกรรมาธิการ

นายพรชัย เขียวขำ
อนุกรรมาธิการ

นายพีระ สุกิจปาณีนิจ
อนุกรรมาธิการ

นายสุวิทย์ สุขชิต
อนุกรรมาธิการ

นายอำนาจ มณีแดง
อนุกรรมาธิการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องมะพร้าวและสับปะรด

๑. นางสาวรังสิมา รอดรัศมี
๒. นายพรเทพ วิสุทธิวัฒนศักดิ์
๓. นายสมนึก รุ่งกำจัด
๔. นายนุกูล ลูกอินทร์
๕. นายอุดร โพธิ์พ่วง
๖. นายพรชัย พูลสุขสมบัติ
๗. นายสุรัตน์ มุนินทรวงศ์
๘. นายดิเรก จอมทอง
๙. นายชัยยันต์ อยู่ศิริ
๑๐. นายวิชัย กรรมาชีพ
๑๑. นายเกียรติศักดิ์ เทพผดุงพร
๑๒. นายวรวัฒน์ ชิ้นปิ่นเกลียว
๑๓. นายณัฐพล วิสุทธิไกรสีห์
๑๔. นางสาวโสรยา โอสรประสพ
๑๕. นายอนันต์ ลิลา

รายนามคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อย

นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์
ประธานคณะอนุกรรมาธิการ

นายโกศล ปัทมะ
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

นายนิยม ช่างพินิจ
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่สอง

นายบุรินทร์ สุขพิศาล
เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

นายประทวน สุทธิอำนวยเดช
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายบัลลังก์ อรรณนพพร
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายอัครพล ทองพูน
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายพรชัย อินทร์สุข
อนุกรรมาธิการ

นายพิพัฒน์ สุทธิวิเศษศักดิ์
อนุกรรมาธิการ

นายสมภพ ศักดิ์พันธ์พนม
อนุกรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติตั้งที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อย

๑. นายกิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์
๒. นายฉลอง เทพวิทักษ์กิจ
๓. นายทายาท เกียรติชูศักดิ์
๔. นายธีรภัทร ศรีนรคุตร
๕. นายนิรมิต สุจารี
๖. นายบุญช่วย หลายทวีวัฒน์
๗. นายประเสริฐ พงษ์ธีรมิตร
๘. นายมานะ โลหะวณิชย์
๙. นายเรืองศักดิ์ งามสมภาค
๑๐. นายวัชรา ณ วังขนาย
๑๑. จ่าอากาศตรี วิริยะ วรรณทอง
๑๒. นายศรัณย์ ทิมสุวรรณ
๑๓. นายเสน่ห์ ขาวโต
๑๔. นายสุรชัย เบ้าจรรยา
๑๕. นายสุชาติ ภิญโญ
๑๖. นายสุพจน์ ตากลม
๑๗. นางอำพร เชียงทอง

รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางช่วยเหลือพืชผลทางการเกษตรราคาตกต่ำ (นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ (นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติเรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาราคายางพารา (นายขจิตร ชัยนิคม เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (นายภราดร ปริศนานันทกุล เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแก้ไขปัญหาผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ (นายนริศ ขำนุรักษ์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ (นายวีระกร คำประกอบ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางช่วยเหลือราคาสินค้าเกษตรตกต่ำแก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวและอ้อย (นายนิยม ช่างพินิจ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาราคาพืชผลของเกษตรกรตกต่ำ (นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (นายเสมอกัน เที่ยงธรรม เป็นผู้เสนอ) และได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ โดยกำหนดระยะเวลาพิจารณาศึกษาไว้ ๖๐ วัน ต่อมาคณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติขยายระยะเวลาในการดำเนินงานออกไปอีกครั้งหนึ่ง คือ ๖๐ วัน โดยจะสิ้นสุดในวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น ประกอบด้วย

บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

๑. คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติเลือกตั้ง

(๑) นายวีระกร คำประกอบ	เป็นประธานคณะกรรมาธิการ
(๒) นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
(๓) นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
(๔) นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม
(๕) นายประมวล พงศ์ถาวราเดช	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สี่
(๖) นายภราดร ปริศนานันทกุล	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่ห้า
(๗) นายสมเกียรติ ศรลัมพ์	เป็นเลขานุการคณะกรรมาธิการ

(๘) นายอนันต์ ผลอำนวย	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
(๙) นางสาวแนน บุณย์ธิดา สมชัย	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
(๑๐) นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์	เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการ
(๑๑) นายอนุชา น้อยวงศ์	เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการ
(๑๒) นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน	เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการ
(๑๓) นายสงกรานต์ จิตสุทธิภากร	เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการ
(๑๔) นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
(๑๕) นายประกอบ รัตนพันธ์	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
(๑๖) นายวิชิต ปลั่งศรีสกุล	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
(๑๗) นายสมพงษ์ สระกวี	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
(๑๘) นายประทวน สุทธิอำนวยเดช	เป็นกรรมาธิการ
(๑๙) นายอภิชาติ ตีรสวัสดิชัย	เป็นกรรมาธิการ
(๒๐) นายจุลพันธ์ โนนศรีชัย	เป็นกรรมาธิการ
(๒๑) นายนิพันธ์ ศิริธร	เป็นกรรมาธิการ
(๒๒) นายธนะสิทธิ์ โควสุรัตน์	เป็นกรรมาธิการ
(๒๓) นายพรชัย อินทร์สุข	เป็นกรรมาธิการ
(๒๔) นายวัชรพล โตมรศักดิ์	เป็นกรรมาธิการ
(๒๕) นางสาวละออง ติยะไพรัช	เป็นกรรมาธิการ
(๒๖) นายพรชัย อำนวยทรัพย์	เป็นกรรมาธิการ
(๒๗) นายอำนาจ วิลาวัลย์	เป็นกรรมาธิการ
(๒๘) นายกูเฮง ยาวอหะซัน	เป็นกรรมาธิการ
(๒๙) นายนิยม ช่างพินิจ	เป็นกรรมาธิการ
(๓๐) นายสุพล จุลใส	เป็นกรรมาธิการ
(๓๑) นายสัมฤทธิ์ แทนทรัพย์	เป็นกรรมาธิการ
(๓๒) นายเจนวิทย์ ไกรสินธุ์	เป็นกรรมาธิการ
(๓๓) นายณัฏฐ์ชนน ศรีก่อเกื้อ	เป็นกรรมาธิการ
(๓๔) นายเสมอกัน เที่ยงธรรม	เป็นกรรมาธิการ
(๓๕) นายเดชรัต สุขกำเนิด	เป็นกรรมาธิการ
(๓๖) นายวิจักร อากัปกริยา	เป็นกรรมาธิการ
(๓๗) นายสุวิทย์ งอกศรี	เป็นกรรมาธิการ
(๓๘) นายอัครพล ทองพูน	เป็นกรรมาธิการ
(๓๙) นายคมเดช ไชยศิวามงคล	เป็นกรรมาธิการ

อนึ่ง เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒ นายวราวงษ์ พันธุ์ศิลา ได้พ้นจากตำแหน่งกรรมาธิการวิสามัญฯ เพราะลาออก และในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้ง นายคมเดช ไชยศิวามงคล เป็นกรรมาธิการวิสามัญแทนตำแหน่งที่ว่าง

๒. คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติตั้งที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คือ

(๑) นายนภินทร ศรีสรรพางค์
(๒) ดร.พิมพ์รพี พันธุ์วิชาติกุล
(๓) นายรังษี ไผ่สอาด
(๔) นางวิวรรณ บุณยประทีปรัตน์
(๕) นายสุนทร รักษ์รงค์
(๖) นางวาสนา อัศรานุรักษ์
(๗) นายคมกฤชช์ ธรรมรัตนกุล
(๘) นายบรรจง ตั้งจิตรวัฒนากุล

๓. ผู้ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญได้เชิญมาชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

๓.๑ กระทรวงกลาโหม

๓.๑.๑ กรมการทหารช่าง

(๑) พันเอก ธีรพล ศรีเกษตร	ผู้บัญชาการกรมการทหารช่างที่ ๑๑
(๒) พันเอก ไวพจน์ พันธุ	ผู้อำนวยการกองการก่อสร้าง
(๓) พันเอก อัมรินทร์ ศิริมาลย์	รองผู้อำนวยการกองการก่อสร้าง
(๔) พันเอก รุ่ง ประชาธนานุกิจ	นายทหารปฏิบัติการประจำสำนักงานเลขานุการกองทัพบก ช่วยราชการกรมการทหารช่าง

๓.๑.๒ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๑) พลโท อภิสิทธิ์ นุชบุษบา	เสนาธิการ
(๒) พันเอก ตวงทิพย์ ติณเวช	ผู้อำนวยการกองการช่าง
(๓) พันเอก บรรณกร วงษ์สุวรรณ	ผู้อำนวยการกองยุทธการ
(๔) พันเอก พานุวัตร์ ธุมา	ผู้อำนวยการกองส่งกำลังบำรุง
(๕) พันเอก วรเทพ รัตโนทัย	รองผู้อำนวยการกองการช่าง
(๖) พันเอก ณัฏฐชัย ปัญญาใส	ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองยุทธการ

๓.๒ กระทรวงการคลัง

๓.๒.๑ กรมศุลกากร

(๑) นายชัยยุทธ คำคุณ	ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบควบคุมทางศุลกากร
(๒) นายพงศ์เทพ บัวทรัพย์	ผู้อำนวยการสำนักงานศุลกากรภาค ๑
(๓) นายธาดา ชุมไชโย	ผู้อำนวยการกองสืบสวนปราบปราม
(๔) นายศิริศักดิ์ ตั้งสุภากิจ	ผู้อำนวยการส่วนสืบสวนปราบปราม ๑
(๕) นางสาวพรรณิศา ศรีหิรัญ	นักวิชาการศุลกากรชำนาญการ
(๖) นายพจน์เวศน์ ชีรนรวนิชย์	นักวิชาการศุลกากรปฏิบัติการ

๓.๒.๒ กรมสรรพสามิต

(๑) นายณัฐกร อุเทนสุต	ผู้อำนวยการสำนักแผนภาษี
(๒) นางสาวรัชฎา วานิชกร	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภาษี
(๓) นางสาวรัชฎส วานิชกร	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิชาการภาษี
(๔) นางสาวอาริยา ภู่วัฒนกุล	นักวิชาการภาษีชำนาญการ

๓.๒.๓ กรมบัญชีกลาง

(๑) นางสาวยุบล ปกป้อง	นักวิชาการคลังชำนาญการพิเศษ
(๒) นางสาวอาภรณ์ โชติชื่น	นักวิชาการคลังชำนาญการ
(๓) นายจักรกฤษณ์ สังข์ทองโรจน์	นักวิชาการคลังชำนาญการ

๓.๒.๔ การยาสูบแห่งประเทศไทย

(๑) นายอัฏฐเดช ดีสวาท	รองผู้ว่าการการยาสูบแห่งประเทศไทย
(๒) นายชัชชัย สิริรวีกูล	ผู้อำนวยการฝ่ายใบยา
(๓) นายอรรถพร การะภักดี	ผู้ช่วยหัวหน้ากองจัดการใบยาสูบ
(๔) นางสาวเพชรรินทร์ เงินบำรุง	นักวิชาการเกษตร ๕
(๕) นางสาวขนิฐฐา วิชลเสตก์	พนักงานการตลาด ๕
(๖) นายณัฐภูมิ บัวแก้ว	พนักงานการตลาด ๖

๓.๒.๕ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

(๑) นางสาวมณีขวัญ จันทรศร	ผู้อำนวยการส่วนนโยบายภาษีสรรพสามิต
(๒) ร้อยโท บรรพชัย พุฑฒิบัณฑิต	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาโครงสร้างระบบภาษี
(๓) นายณัฐพล ศรีพจนารถ	เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ
(๔) นางสาวพนิดา สุวรุวิพร	เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ
(๕) นายณัฐพล สุภาดุล	เศรษฐกรชำนาญการ
(๖) นางสาวนภา วรวรางกุณ	เศรษฐกรปฏิบัติการ

๓.๒.๖ สำนักงบประมาณ

(๑) นายอนุชา ภาระนันท์	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานงบประมาณ
(๒) นายอดิศร กิจขยัน	รักษาการนักวิเคราะห์งบประมาณเชี่ยวชาญ
(๓) นายสังวร ศรีเกษ	นักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการพิเศษ
(๔) นายนุรักษ์ คุณชล	รักษาการนักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการพิเศษ
(๕) นางเสาวณี บุบผาจิตร	นักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการ
(๖) นายพงษ์ศักดิ์ เสวกสูตร	นักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการ
(๗) ว่าที่ ร้อยตรีณัฏฐ์ ทรัพย์แสงสี	นักวิเคราะห์งบประมาณปฏิบัติการ

๓.๓ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

๓.๓.๑ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

(๑) นายเกื้อกูล ปิยะจอมขวัญ	รองผู้อำนวยการศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
(๒) นายศิษฏพงศ์ รัตนกิจ	นักวิชาการส่งเสริมการลงทุนปฏิบัติการ
(๓) ศ.ดร.อภิชาติ วรรณวิจิตร	อาจารย์ประจำหน่วยปฏิบัติการค้นหาและใช้ประโยชน์ยีนข้าว ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

๓.๓.๒ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

(๑) นายพันธุ์อาจ ชัยรัตน์	ผู้อำนวยการสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ
(๒) นายอำพล อาภาธนากร	ผู้จัดการพัฒนานวัตกรรม
(๓) นางสาวมณฑา ไก่หิรัญ	ผู้จัดการส่งเสริมนวัตกรรม

(๔) นายทินวัฒน์ ศรีทัดจันทา นักส่งเสริมนวัตกรรม

๓.๓.๓ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

(๑) ดร.อาภารัตน์ มหาขันธ์ รองผู้ว่าการด้านนวัตกรรมอย่างยั่งยืน

(๒) นางศิรินันท์ ทับทิมเทศ ผู้อำนวยการศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพร

(๓) นางทิพยา จุลหวี ฟอร์จูน ผู้อำนวยการห้องปฏิบัติการเคมีวิเคราะห์ ศูนย์ทดสอบและมาตรวิทยา

(๔) นายธีรภัทร ศรีนรคุตร ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

(๕) นายวิษณุ ปั้นพันธุ์ นักวิจัยอาวุโส

(๖) นางกนกอร อัมพรายน์ นักวิจัย

๓.๓.๔ สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ

(๑) นางรัชดา เหมปฐวี รองเลขาธิการสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ

(๒) นางสุภัทรา โรเจรัตจ์ นักนิวเคลียร์เคมีชำนาญการพิเศษ

(๓) นายกิตติ์กริน อรามรูญ นักฟิสิกส์รังสีชำนาญการ

๓.๓.๕ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

นางสริตา ปิ่นมณี นักวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

๓.๓.๖ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณฤทธิ์ ฤทธิรณ อาจารย์ประจำภาควิชาวิศวกรรมการอาหาร คณะวิศวกรรมศาสตร์

๓.๔ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๓.๔.๑ กรมการข้าว

(๑) นายขจร เราประเสริฐ รองอธิบดีกรมการข้าว

(๒) นางสาวเยาวลักษณ์ แสนคำ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

(๓) นางสุคนธ์ ท้วมมา ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการแปรรูป

(๔) นายรัชนัย ประสงค์ใด นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

๓.๔.๒ กรมชลประทาน

(๑) นายทวีศักดิ์ ธนเดโชพล รองอธิบดีกรมชลประทาน

(๒) นายมนัส กำเนิดมณี รองอธิบดีกรมชลประทาน

(๓) นายเฉลิมเกียรติ คงวิเชียรวัฒน์ รองอธิบดีกรมชลประทาน

(๓) นางฐาปนีย์ จิรานิธิศาสตร์ ผู้อำนวยการส่วนติดตามและประเมินผล กองแผนงาน

(๔) นายอุทัยวุฒิ ชำนาญแก้ว ผู้อำนวยการส่วนแผนงาน กองแผนงาน

(๕) นายวิชัย ไตรสุรัตน์ ผู้อำนวยการกองแผนงาน

(๖) นายประยูร เย็นใจ ผู้อำนวยการส่วนบริหารจัดการน้ำ

(๗) นายธนา สุวัฑฒน ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา

(๘) นางสาววราภรณ์ ทัตพงษ์ศรีธร นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

(๙) นายเกียรติชาย วชิรมงคลพงษ์ วิศวกรชลประทานชำนาญการพิเศษ

(๑๐) นายสมเดช ศรีวิเชียร วิศวกรชลประทานชำนาญการพิเศษ

(๑๑) นายสมหมาย ช้างพันธุ์ วิศวกรโยธาชำนาญการพิเศษ

(๑๒) นางกัญญา อินทร์เสนา วิศวกรโยธาชำนาญการพิเศษ

(๑๓) นายสุวัฒน์ พาหุสุวัณโณ วิศวกรโยธาชำนาญการพิเศษ
(๑๔) นายจักรประพันธ์ จันทรขันตี นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
(๑๕) นางสาววรณัน โนราช วิศวกรชลประทานปฏิบัติการ
(๑๖) นางณัชชา จงกลสิริกุลพร วิศวกรชลประทานปฏิบัติการ
(๑๗) นายภควันต์ เสรีรักษ์ วิศวกรชลประทานปฏิบัติการ
(๑๘) นางสาวอัจฉรา พุฒิพา นักทรัพยากรบุคคล

๓.๔.๓ กรมปศุสัตว์

(๑) นายรักไทย งามภักดิ์ ผู้อำนวยการกองควบคุมอาหารและยาสัตว์
(๒) นายวัชระ ศิริตันติ์ นักวิชาการสัตวบาล

๓.๔.๔ กรมฝนหลวงและการบินเกษตร

นายปนิธิ เสมอวงษ์ รองอธิบดีกรมฝนหลวงและการบินเกษตร

๓.๔.๕ กรมพัฒนาที่ดิน

(๑) นายสถาพร ใจอารีย์ รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน
(๒) นางผกาฟ้า ศรจรัสสุวรรณ ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
(๓) นางจุฬาลักษณ์ สุทธิรอด ผู้เชี่ยวชาญด้านสำรวจการใช้ที่ดินด้วยเทคโนโลยีระยะไกล
(๔) นางสาววันดี พึ่งเจาะ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
(๕) นางสาวพิมพ์พร พรพรหมมินทร์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
(๖) นางสาวฉวีวรรณ พัฒนพงษ์ ผู้อำนวยการกลุ่มโครงการพิเศษ กองแผนงาน
(๗) นางสาวสมพิศ แสงเพ็ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติ
(๘) นางสางศรีธนา ทองม่วง นักวิชาการเกษตร

๓.๔.๖ กรมวิชาการเกษตร

(๑) นายสุรเดช ปัจฉิมกุล รองอธิบดีกรมวิชาการเกษตร
(๒) นางสาวอิงอร ปัญญากิจ รองอธิบดีกรมวิชาการเกษตร
(๓) นางสาวอังคณา สุวรรณกูฏ ผู้อำนวยการกลุ่มวิชาการ
(๔) นายภัสชญภณ หมื่นแจ้ง ผู้อำนวยการสำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร
(๕) นางช่อทิพย์ ศัลยพงษ์ ผู้อำนวยการกลุ่มบริการส่งออกสินค้าเกษตร
(๖) นางอัจฉรีย์ เตโชฬาร นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
(๗) นางวิไลวรรณ ทวิชศรี นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
(๘) นางสาวยุวรินทร์ บุญทบ นักกีฏวิทยาชำนาญการพิเศษ
(๙) นายอลงกต โพธิ์ดี นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
(๑๐) นางวิภาวรรณ กิติ์วัชระเจริญ นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
(๑๑) นางสาวภิรมณ เจริญศรี นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
(๑๒) นางสาวกัญญ์ดา ยิ่งภิญโญ นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
(๑๓) นายชณาดลย์ สัตธณภัทร นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
(๑๔) นางสาวศรีนวล บุญส่งศรี นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
(๑๕) นายธีรวุฒิ ชุตินันทกุล นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
(๑๖) นางชวลิต จิตนันท์ นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
(๑๗) นายภูวนารถ มณีโชติ นักวิชาการโรคพืชชำนาญการ

(๑๘) นางสาวพัชรีวรรณ จงจิตเมตต์ นักกีฏวิทยาชำนาญการ
(๑๙) นายอิศเรส เทียนทัด นักกีฏวิทยาชำนาญการ
(๒๐) นายสุระเดช ขจรไชยพฤกษ์ นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ
(๒๑) นางพิสมัย จันทนะมัฏฐะ ผู้อำนวยการกองแผนงานและวิชาการ

๓.๔.๗ กรมส่งเสริมการเกษตร

(๑) นายสำราญ สาราบรรณ์ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
(๒) ว่าที่ร้อยตรีสมสวย ปัญญาสิทธิ์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
(๓) นายวิโรจน์ จันทร์ขาล ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการผลิตข้าว
(๔) นางพรรณาภา ปรัชญาศิริ ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
(๕) นายทวีพงศ์ สุวรรณโร ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการอารักขาพืชฯ
(๖) นางมาลินี ยุวนานนท์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร
(๗) นางสาวอรุณ แก้วขาว ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการผลิตพืชไร่อุตสาหกรรม
(๘) นางสุมาลี ชิณวงศ์ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพืชเส้นใยและพืชหัว
(๙) นางสาวสุมนา สิมาสฤษฏ์ ผู้อำนวยการกลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดศัตรูพืช
(๑๐) นายยุทธการ กองวงศ์ นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
(๑๑) นางสาวโสภาวรรณ ชุมเสนา นักวิชาการเกษตร

๓.๔.๘ กรมส่งเสริมสหกรณ์

(๑) นายอัชฌา สวุรรณนิตย์ ผู้อำนวยการกองพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรฯ
(๒) นางสาววรินทร โยธารักษ์ นักวิชาการสหกรณ์ชำนาญการ
(๓) นางสาวภัสสมณฑ์ แป้นเอม นักวิชาการสหกรณ์ชำนาญการ

๓.๔.๙ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(๑) นางอัญชนา ตราโช รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
(๒) นายฉันทานนท์ วรรณเขจร รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
(๓) นายพงศ์ไท ไทโยธิน ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจการผลิตและการตลาด
(๔) นางพรสวรรค์ ชวนประเสริฐ นักวิชาการสถิติชำนาญการพิเศษ
(๕) นางมณทิรา ไทยน้อย เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ
(๖) นางจิตรา เดชโคบุตร เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ
(๗) นางสาวปองวดี จรังรัตน์ เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ
(๘) นางสาวรัชตา วุฒิเจริญกิจ เศรษฐกิจชำนาญการพิเศษ
(๙) นายกิจษารธ อ้นเงินทยากร นักวิชาการสถิติชำนาญการพิเศษ
(๑๐) นางสาวหทัยรัตน์ สกลวิทยานนท์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
(๑๑) นายทินกร เพชรสูงเนิน เศรษฐกรปฏิบัติการ
(๑๒) นายปิยยุทธ จิตต์จำนง เศรษฐกรปฏิบัติการ
(๑๓) นางสาวนิสา ลายคราม นักวิชาการสถิติปฏิบัติการ

๓.๔.๑๐ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(๑) นายรัตนะ สวามิชัย รองเลขาธิการ
(๒) นายปราโมทย์ ยอดแก้ว ผู้อำนวยการสำนักจัดการปฏิรูปที่ดิน
(๓) นายสุริยน พัชรครุกานนท์ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาปฏิรูปที่ดิน
(๔) นายศรัณย์วิทย์ เกษศรี นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการพิเศษ

(๕) นายวันชัย ศุภเบญจกุล วิศวกรโยธาชำนาญการพิเศษ
(๖) นายกมล เรืองเดช นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
(๗) นางสาวสิรีจิตรา ฤกษ์บ่าย นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
(๘) นายไมตรี ฤทธิเดช วิศวกรโยธาชำนาญการ

๓.๔.๑๑ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

(๑) นายวิทวัสก์ สาระศาลิน รองเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
(๒) นางสาวรวินันท์ ฉ่ำเฉลิม ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายระหว่างประเทศที่ ๒
(๓) นายสุทธิพงษ์ รอตโกมิล ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๓.๔.๑๒ สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)

(๑) นางสาวกุลวรา โชติพันธุ์โสภณ รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร
(๒) นางสาวชิดชนก เกษี นักวิเคราะห์ปฏิบัติการ ๑

๓.๔.๑๓ การยางแห่งประเทศไทย

(๑) นายณกรณ์ ตรรกวิรพัท รองผู้ว่าการการยางแห่งประเทศไทย ด้านธุรกิจและปฏิบัติการ
(๒) นางณพรัตน์ วิชิตโลชัย รองผู้ว่าการยางแห่งประเทศไทย ด้านอุตสาหกรรมยางและการผลิตยาง
(๓) นางสาวนภาวรรณ เลขะวิพัฒน์ ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมยาง
(๔) นางสาวสุมนา แจ่มเหมือน ผู้อำนวยการศูนย์บริการทดสอบรับรองภาคกลาง
(๕) นายธนา วราภักดี หัวหน้ากองทะเบียน
(๖) นางสาวสุภิญญา โคตรมา หัวหน้ากองมาตรฐานอุตสาหกรรมยาง
(๗) นายสานิตย์ แก้ววังสัน นักวิชาการตลาด ๗

๓.๔.๑๔ องค์การตลาดเพื่อเกษตร

(๑) นางอลิสา ม่วงมณี รองผู้อำนวยการองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร
(๒) นายสุรเดช อชินพยัคฆ์ ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจเกษตร
(๓) นายปันเสฏฐ์ โอฬารกุลธรณ์ เจ้าหน้าที่การตลาด องค์การตลาดเพื่อเกษตร

๓.๔.๑๕ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา

นายกังสดาล สวัสดิ์ชัย เกษตรจังหวัด

๓.๔.๑๖ สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร

นายสมยศ มโนวงศ์ เกษตรจังหวัด

๓.๔.๑๗ สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ

(๑) นางธัญธิตา ศรีสุระ เกษตรจังหวัด
(๒) นายบุญพร้อม วงศ์ษา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ
(๓) นางสาวดรุวรรณ เจริญขามป้อม นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

๓.๔.๑๘ สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา

นายธนากร ภีรติสุธน หัวหน้ากลุ่มอารักขาพืช

๓.๔.๑๙ สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์

นายสถิต ยะแก้ว หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต

๓.๔.๒๐ สำนักงานเกษตรจังหวัดปราจีนบุรี

นายชัยดิษฐ์ ค่ำอำนวย นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

๓.๔.๒๑ สำนักงานเกษตรจังหวัดสระแก้ว

(๑) นายประจักษ์ ประสงค์สุข เกษตรจังหวัด

(๒) นายจงสวัสดิ์ มณีจอม หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์ฯ

๓.๔.๒๒ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

(๑) นายศรายุทธ ยิ้มยวน รองผู้จัดการ

(๒) นายสมบูรณ์ ดาศรี ผู้ช่วยผู้จัดการ

(๓) นายสมภพ รอดกลาง ผู้ช่วยผู้จัดการ

(๔) นายวิรัช รมณีย์ รองผู้อำนวยการฝ่ายสินเชื่อสถาบัน ธ.ก.ส.

(๕) นายประสาน พูลเวช รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนโยบายรัฐ

(๖) นายไพโรจน์ ติ้งถิ่น ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายสินเชื่อเกษตรกร

(๗) นายศิริวัฒน์ โพธิ์ล่าร์ ผู้บริหารฝ่ายสินเชื่อเกษตรกร

(๘) นายศุภชัย บุญศร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ๗

(๙) นายนคร จำปา พนักงานวิเคราะห์สินเชื่อ

(๑๐) นายบงการ ประกิจวรกุล พนักงานวิเคราะห์สินเชื่อ

๓.๔.๒๓ ศูนย์ข้าวชุมชน

(๑) นายอัษฎางค์ สีหาราช ประธานศูนย์ข้าวชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์ เขต ๗

(๒) นายระวี รุ่งเรือง ประธานศูนย์ข้าวชุมชนจังหวัดเพชรบุรี เขต ๒

(๓) นายบุญชอบ ทองดี ประธานศูนย์ข้าวชุมชนจังหวัดสงขลา เขต ๘

(๔) นายชัยยพล ชาวเมืองสีวสุ ประธานศูนย์ข้าวชุมชนจังหวัดปราจีนบุรี เขต ๓

(๕) นายวิเศษ คำไชโย ประธานศูนย์ข้าวชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ เขต ๔

(๖) นายนิธิโรจน์ วันดี ประธานศูนย์ข้าวชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เขต ๖

๓.๔.๒๔ สหกรณ์การเกษตรศุภนิมิตหนองยายดา จำกัด

(๑) นายเสนาะ เขนย รองประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตร

(๒) นายสมนึก ศรลัมพ์ ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตร

(๓) นายสิทธิศักดิ์ นิลคำ ที่ปรึกษาสหกรณ์การเกษตร

(๔) นายเอกศิษฐ์ รู้รอบดี ผู้ช่วยที่ปรึกษาสหกรณ์การเกษตร

(๕) นางสาวรพีธร ศรีสุขที่ ผู้ช่วยปรึกษาสหกรณ์การเกษตร

๓.๔.๒๕ สหกรณ์การเกษตรตระการพืชผล

(๑) นายเหรียญ จันทร์สังข์ ผู้ช่วยผู้จัดการสหกรณ์การเกษตร

๓.๔.๒๖ สหกรณ์การเกษตรน้ำพอง จำกัด

(๑) นายถนัด เบ้าบัวเงิน ประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตรน้ำพอง

(๒) นายบุญมี แก้วกนก กรรมการสหกรณ์การเกษตรน้ำพอง

(๓) นายสถิตย์ เบ้าบัวเงิน หัวหน้าฝ่ายการตลาด

๓.๔.๒๗ สหกรณ์การเกษตรราษีไศล

(๑) นายเลื่อน มีพันธ์ ประธานสหกรณ์การเกษตรราษีไศล

(๒) นายชูรัตน์ สุระบุตร ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรราศีไศล

๓.๕ กระทรวงคมนาคม

๓.๕.๑ กรมขนส่งทางบก

(๑) นายธีระเวช วงศ์กำแหง	หัวหน้าส่วนประกอบการขนส่งสินค้า
(๒) นางสาวอรพรรณ จตุรวิทย์	นักวิชาการขนส่งชำนาญการ

๓.๕.๒ กรมทางหลวง

(๑) นายโกสินทร์ เจติยานนท์	ผู้อำนวยการสำนักวิเคราะห์และตรวจสอบ
(๒) นายอลงกรณ์ กัวตระกูล	วิศวกรโยธาเชี่ยวชาญ สำนักบริหารบำรุงทาง
(๓) นายศิริชัย โรจน์อัศวชัย	สำนักบริหารบำรุงทาง
(๔) นายพรหมมา เทพศรีหา	วิศวกรโยธาเชี่ยวชาญ
(๕) นายกิติฤกษ์ ฉิมทัย	วิศวกรโยธาชำนาญการ
(๖) นายถาวร ตะไก่แก้ว	วิศวกรโยธาปฏิบัติการ

๓.๕.๓ กรมทางหลวงชนบท

(๑) นายทวี แสงสุวรรณโณ	ผู้อำนวยการสำนักวิเคราะห์วิจัยและพัฒนา
(๒) นายวิศว์ รัตนโชติ	วิศวกรใหญ่ด้านการบำรุงรักษาทางและสะพาน
(๓) นายธงชัย วรวิทยธาดา	วิศวกรโยธาชำนาญการ

๓.๕.๔ สำนักวิเคราะห์และตรวจสอบ

(๑) นายเรืองฤทธิ์ ทิพย์วังเมฆ	สำนักวิเคราะห์และตรวจสอบ
(๒) นายสุรชัย จันทร์ขาว	วิศวกรโยธาชำนาญการพิเศษ
(๓) นางหรรษา มีประดิษฐ์	นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ
(๔) นายกิติฤกษ์ ฉิมทัย	วิศวกรโยธาชำนาญการ
(๕) นายถาวร ตะไก่แก้ว	วิศวกรปฏิบัติการ

๓.๕.๕ การรถไฟแห่งประเทศไทย

นายพรสิทธิ์ ชูศรี	หัวหน้ากองปฏิบัติการโดยสาร ฝ่ายบริการโดยสาร

๓.๖ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓.๖.๑ กรมทรัพยากรน้ำ

(๑) นายมงคล หลักเมือง	ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ
(๒) นายเฉลิมพัทธ์ บุญทรง	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
(๓) นายคัมภีร์ พงศ์ไพศาล	เจ้าพนักงานธุรการ

๓.๖.๒ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

(๑) นายกุศล โชติรัตน์	รองอธิบดี
(๒) นายสุรินทร์ วรกิจธำรง	วิศวกรชำนาญการพิเศษ

๓.๖.๓ กรมป่าไม้

(๑) นายวิษณุ ดำรงสัจจ์ศิริ	ผู้อำนวยการส่วนสำรวจและวิเคราะห์ทรัพยากรป่าไม้
(๒) นายธรรมนูญ อัครพินท์	ผู้อำนวยการสำนักการอนุญาต
(๓) นายคูรเชต กายดำ	นักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ

๓.๖.๔ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๑) นายวุฒิชัย ปักกลาง	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ
(๒) นายณรงค์ เกาะศิริ	เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน

๓.๖.๕ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

(๑) นายชาญณรงค์ อินทนนท์ รองผู้อำนวยการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
(๒) นายถนอมศักดิ์ เฉียบแหลม ผู้อำนวยการสำนักนโยบายแผนและยุทธศาสตร์
(๓) นางนฤมล ภาณุนำภา ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผลิตผลป่าไม้

๓.๗ กระทรวงพาณิชย์

๓.๗.๑ สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

นางสาวอรุณี พูลแก้ว รองปลัดกระทรวงพาณิชย์

๓.๗.๒ กรมการค้าภายใน

(๑) นายประโยชน์ เพ็ญสุต รองอธิบดีกรมการค้าภายใน
(๒) นางสาวพัชรี พยัควงษ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร
(๓) นางสาวฐิติมา งามทวีรัตน์ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร ๑
(๔) นายชาตรี อารีวงศ์ ผู้อำนวยการกองตรวจสอบ
(๕) นายกฤชธนา ทองประเสริฐ ผู้อำนวยการกลุ่มมาตรการค้าข้าว
(๖) นางสาวภาศิริ ภักพาณิช ผู้อำนวยการกลุ่มศึกษาและวิเคราะห์ตลาดข้าว
(๗) นายนิรวัชช์ รังสีกาญจน นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ
(๘) นางสาวลัดดาวัลย์ ศรีคนตทีบรณ์ นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ
(๙) นายอัษฎาวุธ ศิริประเสริฐโชค นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ
(๑๐) นายฉัตรชัย ชัยพันธ์ นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ
(๑๑) นายสมยศ เตมียเสน นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ
(๑๒) นางสาวอุษา ใหญ่กระโทก นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ
(๑๓) นางสาวมลฤดี วนิชสุนทร นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ
(๑๔) นางสาวมนิสา นวลเต็ม นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ
(๑๕) นางสาวถิราพร ด่านศรีสมบูรณ์ นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ
(๑๖) นายกิตติบดี สุวรรณกร นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ
(๑๗) นางสาวสิร์ดาภัทร์ ศรีวัชรกาญจน์ นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ
(๑๘) นางสาวรสสกรณ์ หนูเกตุ นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ

๓.๗.๓ กรมการค้าต่างประเทศ

(๑) นายวันชัย วราวิทย์ รองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ
(๒) นางวศินี อธิสุข ผู้อำนวยการกองการข้าว
(๓) นางสาวเบญจมาภรณ์ พรมเพิ่ม ผู้อำนวยการกองบริหารสินค้าข้อตกลงและมาตรการการค้า
(๔) นางสาวประไพศรี สวัสดิ์อำไพรักษ์ นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ
(๕) นางสาวสุภาวดี เชิดมณี นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ
(๖) นางสาวศศิพิมพ์ ผ่องชมพู นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ
(๗) นางสาวกุลรภัส ชูทรงเดช นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ
(๘) นางสาวขวัญเรือน หินอ่อน นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ
(๙) นางสาวธนกร ช้างอินทร นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ
(๑๐) นางสาวตวงพร จันทอก นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ

(๑๑) นางสาวพิมพ์ชนก วัจนะรัตน์ นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ
(๑๒) นางสาวธีราภา ฉิมวัย นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ
(๑๓) นางสาวธัญญาศิริ จิรตระกูลมหาศาล นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ

๓.๗.๔ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

(๑) นางสาวเก็จพิรุณ เกาะสุวรรณ์ รองอธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
(๒) นางปองวลัย พัวพันธ์ นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ
(๓) นางสาวบัณณรส จุฑาภาคย์ นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ
(๔) นางสาวณัฐชนา ประจุมาศ นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ
(๕) นางสาววรรณี รวิวรกุล นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ
(๖) นางสาววิภาวี มุ่งภารดี นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ

๓.๗.๕ องค์การคลังสินค้า

(๑) พันตำรวจเอก รุ่งโรจน์ พุทธิยาวัฒน์ ผู้จัดการสำนักบริหารกลาง (แทน)
ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า
(๒) นายคมกิจ ขวัญทิพย์ธนสาร นักบริหาร ๘
(๓) นางสาวมรกต คณาวิวัฒน์ พนักงานบริหารทั่วไป ๕
(๔) นายณัฐพงษ์ สุวรรณปัญญา พนักงานบริหารทั่วไป ๕

๓.๗.๖ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดปทุมธานี

(๑) นางชไมพร ขวัญทอง พาณิชย์จังหวัดปทุมธานี
(๒) นายณัฐพล ประสพบัว นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ

๓.๘ กระทรวงพลังงาน

๓.๘.๑ กรมธุรกิจพลังงาน

(๑) นายถวัลย์ ธนกิจเจริญพัฒน์ อธิบดีกรมธุรกิจพลังงาน
(๒) นางสาวลักขณา สุมาบัติ ผู้อำนวยการกองบริการธุรกิจและ
การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง
(๓) นายมนต์ชัย แจ้งไพร ผู้อำนวยการกองคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง
(๔) นางภาวนา มานะเวช ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
(๕) นางสาวนิยดา กุลวาไชย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการค้าและ
การสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง
(๖) นางอารีย์ บุญแช่ม นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
(๗) นายเศรณี แสงบุญ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

๓.๘.๒ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

(๑) นายวันชัย บรรลือสินธุ์ รองอธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนฯ
(๒) นายสมชาย สถากุลเจริญ ผู้อำนวยการกองพัฒนาเชื้อเพลิงชีวภาพ
(๓) นางณัฏฐพร พรหมกร นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ
(๔) นายพิสิฏฐ สงวนตระกูล วิศวกรชำนาญการพิเศษ
(๕) นายพงษ์ศักดิ์ พรหมกร วิศวกรชำนาญการพิเศษ
(๖) นายอดิศักดิ์ ชูสุข วิศวกรชำนาญการพิเศษ

(๗) นายเดชาธร เรืองไกรกลกิจ นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการ
(๘) นางสาวทัชการณ์ บุณยประสิทธิ์ นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการ
(๙) นายสิโรจน์ คูหาวิจิตร นักจัดการงานทั่วไป

๓.๘.๓ สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน

(๑) นายคมกฤช ตันตระวานิชย์ รองเลขาธิการ
(๒) นางสาวพรรษพร กรรณสูต ผู้ชำนาญการพิเศษ
(๓) นายมนยศ วรรธนะภูติ ผู้ชำนาญการพิเศษ ฝ่ายกำกับอัตราค่าพลังงาน

๓.๘.๔ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

(๑) นายอนิรุทธิ์ ธนกรมนตรี ผู้อำนวยการกองนโยบายปิโตรเลียม
(๒) นางสาวจารุวรรณ พิมสุวรรณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
(๓) นางสาวนฤมล อินทรักษ์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
(๔) นางกานดา เพชรไทย นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
(๕) นางสาวอาจารี เกียรติเฟื่องฟู นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
(๖) นางอริสา หมุดธรรม นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

๓.๘.๕ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

(๑) นางราณี โฆษิตวานิช ผู้ช่วยผู้จัดการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
(๒) นายปรเมศฐ์ พยัตเหมินทร์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย
(๓) นายสุเจตน์ อุปภาณี หัวหน้ากองค่าไฟฟ้า
(๔) นายอภิชาติ เตนันทะโส หัวหน้ากองเดินเครื่อง

๓.๙ กระทรวงมหาดไทย

๓.๙.๑ กรมที่ดิน

(๑) นายชัยชาญ สิทธิวิรัชธรรม รองอธิบดีกรมที่ดิน
รักษาการในตำแหน่งที่ปรึกษาด้านประสิทธิภาพ
(๒) นายณัฐพล ทิพยมนตรี ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาและส่งเสริม
ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์
สำนักส่งเสริมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

๓.๙.๒ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

(๑) นายอนุชิต สังฆสุวรรณ ผู้ตรวจราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
(๒) ว่าที่ร้อยโท กมลกาจ รุ่งปิ่น นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
(๓) นายวิธิวัต ชุรินทร นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

๓.๙.๓ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายพินิจ บุญเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี

๓.๙.๔ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี

(๑) นายกริชชัย ศิลปรายะ ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น
(๒) นางผ่องศรี เพชราภา นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นชำนาญการ

๓.๑๐ กระทรวงยุติธรรม

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

(๑) นายวิชัย ไชยมงคล	รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
(๒) นายมานะ ศิริพิทยาวัฒน์	ผู้อำนวยการกองกฎหมาย
(๓) นายศานิช สมบัติศิริ	นิติกรปฏิบัติการ

๓.๑๑ กระทรวงสาธารณสุข

๓.๑๑.๑ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

(๑) นายสมนึก สุชัยธนาวนิช	ผู้อำนวยการกองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพร
(๒) นายจักรกฤษณ์ สิงห์บุตร	เภสัชกรชำนาญการ สถาบันการแพทย์แผนไทย

๓.๑๑.๒ กรมอนามัย

(๑) นางวสุนธรี เสรีสุชาติ	นักโภชนาการชำนาญพิเศษ สำนักโภชนาการ
(๒) นางสาวจิราพร ขีดดี	ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ

๓.๑๑.๓ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑) นายแพทย์พูลลาภ ฉันทวิจิตรวงศ์	รองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา
(๒) นายวราวุธ เจริญสินสิริ	ผู้อำนวยการกองผลิตภัณฑ์สมุนไพร
(๓) นายสุนทร พุทธศรีจารุ	ผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยาของวัตถุเสพติด
(๔) นายวันชัย ศรีทองคำ	ผู้เชี่ยวชาญด้านความปลอดภัยอาหาร
(๕) นางสาวมยุรี ดิษย์เมธาโรจน์	นักวิชาการอาหารและยาชำนาญการ
(๖) นางสาวอริสรา วรรณวิทยาภา	เภสัชกรชำนาญการ
(๗) นางสาวพัชราภรณ์ ธำรงกิจเจริญ	เภสัชกรชำนาญการ
(๘) นางสาวพิมลพรรณ จันทศิริ	นักวิชาการอาหารและยาปฏิบัติการ

๓.๑๑.๔ สถาบันการแพทย์แผนไทย

นายจักรกฤษณ์ สิงห์บุตร	เภสัชกรชำนาญการ

๓.๑๑.๕ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

นายชาญชัย ธรรมร่มดี	กรรมการบริหารมูลนิธิ

๓.๑๒ กระทรวงอุตสาหกรรม

๓.๑๒.๑ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

(๑) นายศุภชัย โปฎก	ผู้อำนวยการกองบริการงานอนุญาตโรงงาน๑
(๒) นายประสม ดำรงพงษ์	ผู้อำนวยการส่วนที่ ๕
(๓) นายวิทยา แดงทำดี	วิศวกรชำนาญการ
(๔) นายวิศรุต คันธฐากูร	วิศวกรปฏิบัติการ

๓.๑๒.๒ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

(๑) นายบวร นิติไพศาลนนท์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
(๒) นางสาวนิสภา ม่วงพัฒน์	นักวิชาการชำนาญการ

๓.๑๒.๓ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

(๑) นายกฤศ จันทร์สุวรรณ ผู้อำนวยการกองนโยบายอุตสาหกรรมรายสาขา ๒
(๒) นางสาวสุนิสา ตามไท นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
(๓) นายวิญญู ไหลประสิทธิ์พร นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

๓.๑๒.๔ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

(๑) นายธนะ อัลภาชน์ รองเลขาธิการ
(๒) นางสาวอัรญญา คชชาญ ผู้อำนวยการกองกำหนดมาตรฐาน
(๓) นางสาวอภิญญา มงคลวัฒนาพร นักวิชาการมาตรฐาน
(๔) นายนรพงศ์ วรอาคม นักวิชาการมาตรฐาน

๓.๑๒.๕ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

(๑) นางวรวรรณ ชิตอรุณ เลขาธิการคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย
(๒) นายวิฤทธิ์ วิเศษสินธุ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาล
(๓) นายสามารถ น้อยวัน ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
(๔) นายประสิทธิ์ วงษาเทียม ผู้อำนวยการกองอุตสาหกรรม
(๕) นายศิวะ โพธิตาปนะ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมอุตสาหกรรมชีวภาพ
(๖) นายจิรวัฒน์ ดำสี หัวหน้ากลุ่มนิติการ
(๗) นางสาวกุลนิษฐ์ ฉัตรวิเชียร นักวิชาการอุตสาหกรรมชำนาญการ
(๘) นางสาววันวิสาข์ เพ็ชรอำไพ นักวิชาการอุตสาหกรรมปฏิบัติการ

๓.๑๓ สำนักนายกรัฐมนตรี

๓.๑๓.๑ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๑) นายพัฒนชัย วัชรจิตต์กุล ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายอุตสาหกรรม
(๒) นางสาวจิระ พุ่มพวง นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ
(๓) นางสาวนัฐกานต์ ขำยัง นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

๓.๑๓.๒ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๑) พลตำรวจตรี สุรชาติ จึงดำรงกิจ ผู้บังคับการกองแผนงานอาชญากรรม
(๒) พันตำรวจโท ณัฐวุฒิ ชมเชย รองผู้กำกับการป้องกันปราบปรามแผนงานอาชญากรร
(๓) พันตำรวจเอก นิธิศ ปิติธรโชติ รองผู้กำกับการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ๔
(๔) ร้อยตำรวจเอก เอกชัย ฉิมยินดี ผู้บังคับบัญชากองแผนงานอาชญากรรม

๓.๑๓.๓ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

(๑) นายโชคดี แก้วแสง รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
(๒) นายสถาปนา พรหมบุญ รักษาการผู้อำนวยการกลุ่ม ๑ กิจการเกษตรและผลผลิตจากการเกษตร
(๓) นายกัมปนาท ปรีชาไว นักวิชาการส่งเสริมการลงทุนปฏิบัติการ

๓.๑๓.๔ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

นายสมเกียรติ อภิพัฒนวิศว์ ผู้อำนวยการศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีทรัพยากรน้ำ

๓.๑๔ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

(๑) นายมิตร สุวรรณรัตน์	ผู้ช่วยผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
(๒) นายพงษ์ศักดิ์ สุระประสิทธิ	นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการพิเศษ
(๓) นายสิทธิโชค หอมกระจาย	วิศวกรชำนาญการ

๓.๑๕ ภาคเอกชน

๓.๑๕.๑ สมาคมการค้าผู้ผลิตเอทานอลไทย

(๑) นางสาวสุณี จารุธรรมพิทักษ์	ผู้จัดการฝ่ายบริหารวัตถุดิบ
(๒) นายเตชา สิริวิทยธรรม	หัวหน้างานขายและการตลาด

๓.๑๕.๒ สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย

(๑) นายบุญชัย ศรีชัยยงพานิช	นายกสมาคม
(๒) นายสุรพงษ์ แสงศิริพงษ์พันธ์	อุปนายกสมาคม
(๓) นางสาวพิมลพร ตังเดชะหิรัญ	ผู้จัดการ

๓.๑๕.๓ สมาคมการค้าอุตสาหกรรมน้ำตาล

นายประยุทธ ทิพย์ภวังค์	ผู้จัดการสมาคมการค้าอุตสาหกรรมน้ำตาล

๓.๑๕.๔ สมาคมขนส่งสินค้าภาคอีสาน

(๑) นายพีระพล บุญชิณวงศ์	นายกสมาคมขนส่งสินค้าภาคอีสาน
(๒) นายธนะสันติ์ กุลเภตรานนท์	รองเลขาธิการสมาคมขนส่งสินค้าภาคอีสาน และผู้แทนสหพันธ์การขนส่งทางบกแห่งประเทศไทย
(๓) นายพงษ์พัฒน์ สัตยวินิจ	รองเลขาธิการสมาคมขนส่งสินค้าภาคอีสาน
(๔) นายชาญณรงค์ เจริญพรหมพงศ์	ประธานกรรมการสหกรณ์ฯ
(๕) นายกิตติศักดิ์ ประเทืองชัยศรี	เลขานุการและกรรมการสหกรณ์ฯ
(๖) นายวิศรุต กระบวนสืบ	ผู้อำนวยการสถาบันชุณหะวันเพื่อการพัฒนาธุรกิจเอสเอ็มอีอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน และที่ปรึกษาสหกรณ์ฯ
(๗) นายกฤตณ์ จิตนะ	ที่ปรึกษาสหกรณ์

๓.๑๕.๕ สมาคมขนส่งสินค้าและโลจิสติกส์ไทย

นายนิพัฒน์ กอกรรณิกา	ผู้จัดการสมาคมขนส่งสินค้าและโลจิสติสก์ไทย

๓.๑๕.๖ สมาคมชาวนาและเกษตรกรไทย

(๑) นายปราโมทย์ เจริญศิลป์	นายกสมาคมชาวนาและเกษตรกรไทย
(๒) นายบัญชา พวงสวัสดิ์	อุปนายกสมาคม ภาคกลาง
(๓) นายสานิตย์ จิตต์นุพงศ์	อุปนายกสมาคม ภาคกลางตอนบน
(๔) นายเดชา นุตาลัย	อุปนายกสมาคม ภาคกลาง
(๕) นายธเนศ สนธิ	กรรมการ และที่ปรึกษาสมาคม
(๖) นายเพยาว์ ชื่นกลิ่น	กรรมการสมาคม
(๗) นายธีรสินทร์ ธนชวโรจน์	เลขาธิการสมาคม
(๘) นายชาญยุทธ ตรีศัพท์	เหรัญญิกสมาคม

๓.๑๕.๗ สมาคมแป้งมันสำปะหลังไทย

(๑) นายอนุวัฒน์ ฤทัยยานนท์ นายกสมาคม

(๒) นายอรรถพล เลิศวาณิชดิลก ผู้จัดการ

๓.๑๕.๘ สมาคมผู้ผลิตไบโอดีเซลไทย

นายศาณินทร์ ตริยานนท์ นายกสมาคมผู้ผลิตไบโอดีเซลไทย

๓.๑๕.๙ สมาคมผู้ผลิตยาสมุนไพร

นายสิทธิชัย แดงประเสริฐ กรรมการสมาคมผู้ผลิตยาสมุนไพร และรองประธานกลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพร กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์อาหารเสริม และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๓.๑๕.๑๐ สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย

นายวันนิวัติ กิติเรียงลาภ ผู้แทนนายกสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย

๓.๑๕.๑๑ สมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ

นายสัตวแพทย์วรวุฒิ ศิริปุณย์ กรรมการสมาคม

๓.๑๕.๑๒ สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย

(๑) นายพรศิลป์ พัชรินทร์ตนะกุล นายกสมาคม

(๒) นายบุญธรรม อร่ามศิริวัฒน์ เลขาธิการสมาคม

(๓) นายอรรถพล ชิณภูวดล รองผู้จัดการ

๓.๑๕.๑๓ สมาคมผู้ผลิตน้ำตาลและชีวพลังงานไทย

นายภาวิต กองแก้ว ผู้จัดการสมาคมผู้ผลิตน้ำตาลและชีวพลังงานไทย

๓.๑๕.๑๔ สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลัง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(๑) นายภาสกร สุรมูล เลขาธิการสมาคม

(๒) นางธิดารัตน์ รอดอนันต์ อุปนายกสมาคม

๓.๑๕.๑๕ สมาคมโรงงานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย

(๑) นายสมชาย วราธนสิน นายกสมาคม

(๒) นายวิฑูรย์ จุฬาเสรีกุล เลขาธิการสมาคม

๓.๑๕.๑๖ สมาคมโรงงานน้ำตาลไทย

นายวุฒิศักดิ์ สุวรรณธนรัชต์ผู้จัดการสมาคมโรงงานน้ำตาลไทย

๓.๑๕.๑๗ สมาคมโรงสีข้าวไทย

(๑) นายเกรียงศักดิ์ ตาปนานนท์ นายกสมาคมโรงสีข้าวไทย

(๒) นายหัสดิน สุวัฒนะพงศ์เชฏ เลขาธิการสมาคมโรงสีข้าวไทย

(๓) นายวินิจ เลาห์ทวีรุ่งเรือง รองเลขาธิการสมาคมโรงสีข้าวไทย

(๔) นายวรวุฒิ ทังสุภูติ ที่ปรึกษาสมาคมโรงสีข้าวไทย

๓.๑๕.๑๘ สมาคมสหพันธ์ชาวสวนยางแห่งประเทศไทย

นายบุญส่ง นับทอง นายกสมาคมชาวสวนยางจังหวัดกระบี่

๓.๑๕.๑๙ สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องดื่มไทย

(๑) นายประจวบ ตยาคีพิสุทธิ์ รองประธานกรรมการบริหารสมาคม
(๒) นางมธุวลี สถิตยุทธการ เลขาธิการสมาคม
(๓) นายวิชัย กัลยาณเมธี กรรมการบริหารสมาคม
(๔) นายธวัชชัย อนันตาวะระ ผู้จัดการสมาคม

๓.๑๕.๒๐ สมาคมอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพไทย

นางสาวลำเนาพรรณ ลีรพันธุ์ ผู้จัดการสมาคมอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพไทย

๓.๑๕.๒๑ สมาคมนักอาหารสัตว์ไทย

รองศาสตราจารย์เยาวมาลย์ ค้าเจริญ

๓.๑๕.๒๒ สมาคมการค้าพืชไร่

(๑) นายอุกกฤษ ฉัตรศรีสุวรรณ นายกสมาคมการค้าและพืชไร่เพชรบูรณ์
(๒) นายเทิดศักดิ์ ลาภจิตรกุศล กรรมการ
(๓) นายสกล กิจประชุม กรรมการ

๓.๑๕.๒๓ สมาคมผู้บ่มเพาะปลูกและผู้ค้าใบยาสูบ

(๑) นายสุธี ชวชาติ นายกสมาคมผู้บ่มเพาะปลูกและผู้ค้าใบยาสูบลำปาง
(๒) นายกฤษณ์ ผาทอง นายกสมาคมผู้บ่มเพาะปลูกและผู้ค้าใบยาสูบเชียงใหม่

๓.๑๕.๒๔ สมาคมพัฒนาชาวไร่บ่มเอง เชียงใหม่

(๑) นายอรุณ โปธิตา รองนายกสมาคม
(๒) นางกมลวรรณ เพียขันธ์ เจ้าหน้าที่สมาคม

๓.๑๕.๒๕ สภาเกษตรกรแห่งชาติ

(๑) นายเติมศักดิ์ บุญชื่น ประธานสภาเกษตรแห่งชาติ
(๒) นายพายัพ ยังปักษี ที่ปรึกษาสภาเกษตรกรด้านไม้ผล
(๓) พันเอก รัฐเขต แจ้งจำรัส ที่ปรึกษาสภาเกษตรกรด้านไม้ผล

๓.๑๕.๒๖ สภายางและเครือข่ายสถาบันยางแห่งประเทศไทย

นายอุทัย สอนหลักทรัพย์ ประธานสภายางและเครือข่ายฯ

๓.๑๕.๒๗ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

นายเอกชัย ลิมปิโชติพงษ์ ประธานกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง

๓.๑๕.๒๘ สหพันธ์รถบรรทุกอาเซียน

นายยู เจียรยืนยงพงศ์ ประธานก่อตั้งสหพันธ์รถบรรทุกอาเซียน

๓.๑๕.๒๙ สมาพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย

(๑) นายมนตรี คำพล ประธานสมาพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย
(๒) นายเนาวรัตน์ อินทัศสิงห์ รองเลขาธิการสมาพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย
(๓) นายเนย สุขประเสริฐ กรรมการบริหารสมาพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย
(๔) นายเกียรติก้อง มงคลลักษณ์ ผู้ประสานสมาพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย

๓.๑๕.๓๐ สหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย

(๑) นายปราเมศ โพธารากุล ประธานสหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย
(๒) นายนราธิป อนันตสุข หัวหน้าสำนักงานสหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย
(๓) นายทศพล ชูเลิศ เจ้าหน้าที่สำนักงานสหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย

๓.๑๕.๓๑ สหสมาคมชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย

(๑) นายสุวิทย์ พันธุ์วิทยากูล รองประธานสหสมาคมชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย

(๒) นางสาวบุษบา เรืองสุข หัวหน้าสำนักงานสหสมาคมชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย

(๓) นางสาววิมลรัตน์ ไกรทุกข์ร้าง เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ

๓.๑๕.๓๒ ชมรมสถาบันชาวไร่อ้อยภาคอีสาน

(๑) นายเลียบ บุญเชื่อง ประธานชมรมสถาบันชาวไร่อ้อยภาคอีสาน

(๒) นายเอกสิทธิ์ โสภณ เจ้าหน้าที่สำนักงานชมรมสถาบันชาวไร่อ้อยภาคอีสาน

๓.๑๕.๓๓ หอการค้าจังหวัดเชียงราย

(๑) นางสาวผกายมาศ เวียร์ร่า รองประธานหอการค้าจังหวัดเชียงราย
ฝ่ายการค้าชายแดนแม่สาย เชียงแสน และเชียงของ

๓.๑๕.๓๔ บริษัท กรุงไทยอาหาร จำกัด (มหาชน)

นายนภสินธุ์ สินธนาพรชัย ผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อวัตถุดิบ

๓.๑๕.๓๕ บริษัท คอนติเนนทอล ไทร์ส (ประเทศไทย) จำกัด

นายพิชาญ พรหมเมฆประธาน

๓.๑๕.๓๖ บริษัท คนปลูกปาล์มน้ำมันวิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด

(๑) นายชโยดม สุวรรณวัฒนะ ประธานชมรมคนปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดกระบี่

(๒) นางสาวชมพิชชา ทองชัย

(๓) นางสาววิภาดี รอดคุ้ม

๓.๑๕.๓๗ บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

(๑) นายไพศาล เครือวงศ์วาณิช รองกรรมการผู้จัดการ

(๒) นายปวีณ มหาวัฒนะ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ

๓.๑๕.๓๘ บริษัท เจอเนสส์ โกลบอล (ประเทศไทย) จำกัด

นายเอกภพ จันทรังษี ผู้นำเสนอแทน นายจิรัฏฐ์ กุลทรัพย์มงคล
ที่ปรึกษา บริษัท เจอเนสส์ โกลบอล
(ประเทศไทย) จำกัด

๓.๑๕.๓๙ บริษัท ซัคเซสมอร์ บีอิ้งค์ จำกัด

นายสิทธวีร์ เกียรติชวนันต์ ประธานกรรมการบริหาร
บริษัท ซัคเซสมอร์ บีอิ้งค์ จำกัด

๓.๑๕.๔๐ บริษัท ดอนเมืองพัฒนา จำกัด (ตลาดสี่มุมเมือง)

นายจรูญ ชำนาญไพร ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการกลุ่มงานบริหารตลาด
และสายงานเครือข่ายเกษตรกร

๓.๑๕.๔๑ บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน)

นายอภิชาต เอี่ยมบาง ผู้ช่วยกรรมการ

๓.๑๕.๔๒ บริษัท ปทุมไรซมิล แอนด์ แกรนารี จำกัด(มหาชน)

นายสมเกียรติ มรรคยาธร กรรมการผู้จัดการใหญ่ฯ

๓.๑๕.๔๓ บริษัท ทีเอ ลีดเดอร์ จำกัด

(๑) นายธเนตร วงษา ประธานกรรมการบริหาร

(๒) นางสาวอนุสรา จันทรังษี รองประธานกรรมการบริหาร

๓.๑๕.๔๔ บริษัท ไทย แอ็กโกร เอ็กซเชนจ์ จำกัด (ตลาดไท)

(๑) นายโชคชัย คลศรีชัย — รองประธานคณะกรรมการบริหาร

(๒) นายธวัชชัย พิทักษ์ธนางกูร — ผู้อำนวยการฝ่ายความสัมพันธ์ธุรกิจ

๓.๑๕.๔๕ บริษัท ไทยฮั้วยางพารา จำกัด (มหาชน)

นายกรกฎ กิตติพล — รองประธานฝ่ายการตลาดต่างประเทศ

๓.๑๕.๔๖ บริษัท ไทยรับเบอร์ลาเท็คซ์กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

นายสุวาสิทธิ์ ดีวาน — กรรมการผู้จัดการสายการตลาดและการขาย

๓.๑๕.๔๗ บริษัท ไทยชูการ์ มิลเลอร์ จำกัด

(๑) นายรังสิต เฮียงราช — เลขานุการคณะกรรมการประสานงาน ๓ สมาคมโรงงานน้ำตาลทราย

(๒) นางสาววลัย ศรีเมือง — ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงานด้านกฎหมาย คณะกรรมการประสานงาน ๓ สมาคมโรงงานน้ำตาลทราย

(๓) นายโกศล โพธิสุวรรณ — ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงานด้านกฎหมาย คณะกรรมการประสานงาน ๓ สมาคมโรงงานน้ำตาลทราย

(๔) นายนพพร ว่องวัฒนสิน — กรรมการสมาคมผู้ผลิตน้ำตาลและชีวพลังงานไทย

๓.๑๕.๔๗ บริษัท ไทยฟู้ดส์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

(๑) นางสาวรัชนก เฉลยโฉม — ผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อ

(๒) นางมัลลิกา หล้าคำมี — หัวหน้าส่วนจัดซื้อ

๓.๑๕.๔๘ บริษัท เออีซี ดาต้า ออนไลน์ จำกัด

(๑) นายพันธ์สธรณ์ เครือศรี — กรรมการผู้จัดการ

(๒) นายสุรพล เสวตสมบูรณ์ — ผู้อำนวยการโครงการสินค้าเกษตร

๓.๑๕.๔๙ บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)

(๑) นางสาวอรุณวรรณ เพชรสังข์ — เลขานุการกรรมการบริหาร

(๒) นางสาวทิพย์วดี สุดเวหา — ผู้จัดการกลุ่มงานนักลงทุนสัมพันธ์

๓.๑๕.๕๐ บริษัท The S Curve

ดร.ศุภธิดา พรหมพยัคฆ์ — ผู้ร่วมก่อตั้ง Asian Institute of Digital and Innovation และกรรมการผู้จัดการ บริษัท The S Curve

๓.๑๕.๕๑ บริษัท HG ROBOTICS

นายมหิศร ว่องผาติ — ผู้บริหาร

๓.๑๕.๕๒ ตลาดศรีเมืองและตลาดล้านเมือง

นายนภินทร ศรีสรรพางค์ — ประธานกรรมการบริหารตลาดศรีเมือง และประธานกรรมการบริหารตลาดล้านเมือง

๓.๑๕.๕๓ สำนักวิชาวิทยาศาสตร์เครื่องสำอาง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ดร.ณัตฐาวุฒิ ฐิติปราโมทย์ — รักษาการแทนหัวหน้าศูนย์ความเป็นเลิศด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

๓.๑๕.๕๔ มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย

นายอดุลย์ วินัยแพทย์ กรรมการ

๓.๑๕.๕๕ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา

(๑) นายทะนงศักดิ์ ยศทะแสน

(๒) นายชัยฤกษ์ ทองตา

๔. การพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ได้มีการประชุมพิจารณาศึกษาเรื่องนี้ โดยแบ่งการพิจารณาออกเป็น ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๔.๑ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ประชุมพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ตลอดจนชี้แจงแสดงความคิดเห็น จำนวน ๑๔ ครั้ง

๑) ครั้งที่ ๑ วันอังคารที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๒

๒) ครั้งที่ ๒ วันพุธที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒

๓) ครั้งที่ ๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒

๔) ครั้งที่ ๔ วันอังคารที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒

๕) ครั้งที่ ๕ วันพุธที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๒

๖) ครั้งที่ ๖ วันพุธที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

๗) ครั้งที่ ๗ วันพุธที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๒

๘) ครั้งที่ ๘ วันอังคารที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๒

๙) ครั้งที่ ๙ วันพุธที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒

๑๐) ครั้งที่ ๑๐ วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๒

๑๑) ครั้งที่ ๑๑ วันอังคารที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

๑๒) ครั้งที่ ๑๒ วันพุธที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒

๑๓) ครั้งที่ ๑๓ วันอังคารที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒

๑๔) ครั้งที่ ๑๔ วันอังคารที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๒

๔.๒ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงและรายละเอียดข้อมูลเรื่องนี้จากเอกสาร ข้อมูล คำชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายละเอียดจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยนำมาประกอบการพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๔.๓ คณะกรรมาธิการได้มีมติเดินทางไปศึกษาดูงาน จำนวน ๑๔ ครั้ง ดังนี้

๑) ประชุมที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ณ จังหวัดเชียงใหม่ วันศุกร์ที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๒

๒) ศึกษาดูงานที่ล้งมะพร้าวณภัทรและล้งรับซื้อมะพร้าวบ้านผู้ใหญ่บ้าน และประชุมที่ศาลากลางจังหวัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วันจันทร์ที่ ๑๙ ถึงวันอังคารที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒

๓) ศึกษาดูงานที่ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร ณ จังหวัดกำแพงเพชร วันศุกร์ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๒

๔) ศึกษาดูงานที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร และมันสำปะหลังแปลงใหญ่ ณ จังหวัดกำแพงเพชร วันเสาร์ที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๒

๕) ศึกษาดูงานที่บริษัท เกษตรไทย อินเตอร์เนชั่นแนล ชูการ์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ณ จังหวัดนครสวรรค์ วันศุกร์ที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒

๖) ศึกษาดูงานที่ศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างแห่งชาติ อำเภอปากช่อง และ บริษัท สงวนวงษ์อุตสาหกรรม จำกัด ณ จังหวัดนครราชสีมา วันอาทิตย์ที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๓

๗) ศึกษาดูงานที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดนครศรีธรรมราช ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านเขาดิน จังหวัดกระบี่ และประชุมที่ศาลากลางจังหวัดกระบี่ ณ จังหวัดกระบี่ วันอาทิตย์ที่ ๑๕ ถึง จันทร์ที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๒

๘) ศึกษาดูงานที่ล้งโชคชาตรีและล้งมะพร้าวที่ทำการกำนันตำบลยายแพง และประชุมที่ศาลากลางจังหวัดสมุทรสงคราม ณ จังหวัดสมุทรสงคราม วันอังคารที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๒

๙) ประชุมที่ศาลากลางจังหวัดกำแพงเพชร ณ จังหวัดกำแพงเพชร วันศุกร์ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๒

๑๐) ศึกษาดูงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลพระกลางทุ่ง สหกรณ์การเกษตรธาตุพนม จำกัด และมหาวิทยาลัยนครพนม และประชุมที่ศาลากลางจังหวัดนครพนม ณ จังหวัดนครพนม วันศุกร์ที่ ๒๐ ถึง วันเสาร์ที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๒

๑๑) ศึกษาดูงานที่บริษัท พูแรค (ประเทศไทย) ณ จังหวัดระยอง จำกัด วันจันทร์ที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๒

๑๒) ศึกษาดูงานที่ด่านศุลกากรแม่สาย ด่านศุลกากรเชียงของ และประชุมที่ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน ณ จังหวัดเชียงราย วันพุธที่ ๒๕ ถึงวันพฤหัสบดีที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒

๑๓) ศึกษาดูงานที่ศูนย์เรียนรู้กสิกรรมไร้สารพิษละโว้ธานี ณ จังหวัดลพบุรี วันศุกร์ที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๒

๑๔) ศึกษาดูงานที่อุทยานมิตรผลภูเขียว ณ จังหวัดชัยภูมิ วันอังคารที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๒

๔.๔ คณะกรรมาธิการ ได้จัดสัมมนา จำนวน ๑ ครั้ง ดังนี้

สถานที่ ที่ว่าการอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ วันจันทร์ที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒

๔.๕ การเข้าพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน (นายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์) เพื่อรับฟังนโยบายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นเป้าหมายการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของเชื้อเพลิงชีวภาพซึ่งมีผลต่อสินค้าเกษตร ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน

๕. ผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้จัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ โดยแบ่งเนื้อหารายงานออกเป็น ๗ บท ประกอบด้วย

บทที่ ๑ บทนำ
บทที่ ๒ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาข้าวตกต่ำ
บทที่ ๓ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาข้าวโพดและมันสำปะหลังตกต่ำ
บทที่ ๔ แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาผัก ผลไม้ และสมุนไพรตกต่ำ
บทที่ ๕ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาปาล์มและยางพาราตกต่ำ
บทที่ ๖ แนวทางในการแก้ปัญหาราคามะพร้าวและสับปะรดตกต่ำ
บทที่ ๗ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ
บทที่ ๘ ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้จัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ พร้อมข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ มาเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรได้โปรดพิจารณาและนำเสนอต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

(นายสมเกียรติ ศรลัมพ์)
เลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

บทสรุปผู้บริหาร
(Executive Summary)

โดยสภาพพื้นที่ และภูมิอากาศแล้ว ประเทศไทยตั้งอยู่บนชัยภูมิที่เหมาะแก่การทำเกษตรกรรมอันดับต้น ๆ ของโลกประเทศหนึ่ง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันผลิตผลทางการเกษตรจึงเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ในปัจจุบันสินค้าอุตสาหกรรมจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งออกแทนสินค้าเกษตรมากขึ้นทุกวันก็ตาม แต่สินค้าทางการเกษตรก็ยังมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการสร้างรายได้ให้กับประเทศ

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้ประสบปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำมาอย่างยาวนานต่อเนื่อง และดูเหมือนว่ายังไม่สามารถหาวิธีแก้ไขปัญหาแบบยั่งยืนได้ ในส่วนของรัฐบาลซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ที่ผ่านมาแทบทุกรัฐบาลการแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่มักเป็นการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาแบบเฉพาะหน้า ในระยะสั้น ๆ และเป็นการช่วยเหลือที่ต้องใช้งบประมาณของแผ่นดินเป็นจำนวนมาก เช่น โครงการรับจำนำข้าว โครงการประกันรายได้ซึ่งต้องจ่ายค่าชดเชยให้เกษตร หรือโครงการรัฐรับซื้อผลผลิตไว้เอง โดยทุกโครงการรัฐต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมหาศาลเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ที่สำคัญคือโครงการเหล่านี้ล้วนแต่เป็นโครงการก็ช่วยเหลือเกษตรกรได้แบบชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น

ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำจึงเกิดขึ้น และอยู่คู่กับเกษตรกรรมของไทยตลอดมา โดยต้นตอของปัญหาหลัก ๆ คือมีผลผลิตออกมามากเกินความต้องการของตลาดอันเนื่องจากประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมาก ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก ตั้งแต่ปลูกข้าว พืชผัก และผลไม้อื่น ๆ ซึ่งผลผลิตเหล่านี้เป็นสิ่งที่เน่าเสียได้ง่าย เมื่อได้ผลผลิตเกษตรกรต่างต้องเร่งรีบนำออกขาย ก็จะยิ่งทำให้ราคาตกต่ำลง การทำเกษตรกรรมของไทยขาดหน่วยงานที่จะมาจัดสรร วางแผนการเพาะปลูกวางแผนการผลิตสินค้า และหาตลาดใหม่ ๆ ที่จะระบายสินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกรได้ ท้ายที่สุดก็มักจะจบลงด้วยการขอให้รัฐบาลนำงบประมาณแผ่นดินจำนวนมหาศาลมาให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ ๆ

จากความเดือดร้อนของเกษตรกรดังกล่าว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากหลายพรรคการเมืองจึงได้มีการยื่นญัตติขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๙ วรรคหนึ่ง ที่ได้บัญญัติให้ “สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ และรายงานให้สภาทราบตามระยะเวลาที่สภากำหนด” ประกอบข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๑ และข้อ ๔๒ มีการเสนอญัตติให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจาณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ ปัญหาราคายางพาราตกต่ำ ปัญหาราคาข้าวตกต่ำ และปัญหาพืชผลชนิดอื่น ๆ มีราคาตกต่ำ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปี ครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๒ เพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีการตั้งกรรมาธิการขึ้นจำนวน ๓๙ คน จากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ พืชผลแต่ละชนิดเข้าร่วมเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญ เพื่อร่วมกันพิจารณาศึกษา หาแนวทางการแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ และจัดทำรายงานเสนอสภาผู้แทนราษฎร ต่อไป โดยมีการกำหนดให้พิจารณาศึกษาให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๖๐ วัน และภายหลังได้มีการขอขยายเวลาเพิ่มเติมอีก ๖๐ วัน รวมเป็นจำนวนวันทั้งสิ้น ๑๒๐ วัน

ในการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจาณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำครั้งที่ ๑ เมื่อวันอังคารที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติคณะอนุกรรมาธิการขึ้น ๖ คณะ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๘ ดังนี้

๑. คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาเรื่องข้าว

๒. คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง

๓. คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องมะพร้าวและสัปปะรด

๔. คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องปาล์มและยางพารา

๕. คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องผัก ผลไม้ และสมุนไพร

๖. คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อย

ในการพิจารณาศึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ได้มอบหมายให้แต่ละอนุกรรมาธิการทำการพิจารณาศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคณะอนุกรรมาธิการนั้น ๆ เพื่อนำข้อมูล ข้อเท็จจริงที่ได้จัดทำรายงานผลการศึกษาเสนอสภาผู้แทนราษฎร โดยแบ่งหัวข้อการพิจารณาศึกษาเพื่อจัดทำรายงานออกเป็น ๗ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ บทนำ มีหัวข้อการจัดทำรายงาน ดังนี้

๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณา

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕ กรอบการพิจารณา

ส่วนที่ ๒ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาข้าวตกต่ำ เนื่องจากข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง แต่ในปัจจุบันการทำนากำลังประสบปัญหาทั้งระบบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมมีความเสี่ยงต่อการขาดทุนจากราคาปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้น รวมทั้งประสิทธิภาพและคุณภาพผลผลิตที่มีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้ชาวนามีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีหนี้สินในอัตราสูง ขาดแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่เข้าสู่อาชีพการทำนาหรือเกษตรกรรมต่อจากบรรพบุรุษ ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว สมควรปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้กระบวนการผลิตข้าวตลอดห่วงโซ่การผลิต และการพัฒนาอาชีพทำนาให้มีความมั่นคง ยั่งยืน โดยทำการศึกษา และจัดทำรายงานผลการศึกษาเสนอสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

๒.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

๒.๒ ประเด็นและแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดิน และชลประทาน

๒.๓ ประเด็นการส่งเสริมด้านการเกษตร

๒.๔ ประเด็นข้อมูลการบริหาร การจัดการระบบข้าวรวมถึงการส่งออกข้าวไปยังต่างประเทศ

๒.๕ ข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมาธิการ

๒.๖ นโยบายการสร้างเสถียรภาพราคาข้าวสารในตลาดผู้บริโภค

๒.๗ นโยบายการแทรกแซงกลไกราคาในตลาดข้าวเปลือก

๒.๘ ผลกระทบจากมาตรการการแทรกแซงกลไกตลาดข้าวเปลือกระดับฟาร์ม

๒.๙ บทวิเคราะห์ ปัญหากระบวนการผลิตข้าวทั้งระบบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิต ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

ส่วนที่ ๓ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาข้าวโพด และมันสำปะหลัง ข้าวโพดและมันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของประเทศไทย แต่กลับพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลังต้องพบกับปัญหาเกี่ยวกับการเพาะปลูกหลายประการ ทั้งปัญหาเรื่องผลผลิตตกต่ำ ปัญหาคุณภาพผลผลิต ปัญหาด้านปัจจัยการผลิต ปัญหาเรื่องหนี้สิน และปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง มีความซับซ้อน และต้องอาศัยองค์ความรู้และการบูรณาการกับภาคี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและยั่งยืนโดยทำการศึกษา และจัดทำรายงานผลการศึกษาเสนอสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

๓.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๓.๒ กรอบการพิจารณาศึกษา

๓.๓ ขั้นตอนการดำเนินงาน

๓.๔ ผลการวิเคราะห์

๓.๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางการค้าการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศมาทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การทำประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การขาดองค์ความรู้เสริมสร้างการพัฒนาการผลิต การสนับสนุนสหกรณ์ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพสูง ขาดการสนับสนุนผู้ประกอบการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ท้องถิ่น การขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูก การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่มีเอกสารสิทธิและทับซ้อนเขตป่าไม้ การออกพระราชบัญญัติข้าวโพด

๓.๔.๒ ผลการวิเคราะห์มันสำปะหลัง การตลาดส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง การนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้านและวัตถุดิบอาหารสัตว์ การทำประกันภัย มันสำปะหลัง การขาดองค์ความรู้การเสริมสร้างการพัฒนาการผลิต การสนับสนุนสหกรณ์ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพสูง การขาดการสนับสนุนผู้ประกอบการรับซื้อมันสำปะหลังท้องถิ่น การใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังเป็นพลังงานทดแทนและพลังงาน การขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูกมันสำปะหลัง การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังไม่มีเอกสารสิทธิและทับซ้อนเขตป่าไม้ การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย การออกพระราชบัญญัติมันสำปะหลัง

ส่วนที่ ๔ แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาผัก ผลไม้ และสมุนไพร มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำของผัก ผลไม้ และสมุนไพรของประเทศไทย เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์กำหนดเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาผัก ผลไม้ และสมุนไพรของประเทศอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยได้ทำการศึกษาในลักษณะผลผลิตโดยรวม และศึกษาพืชเศรษฐกิจบางชนิดที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเป็นหลัก โดยทำการศึกษา และจัดทำรายงานผลการศึกษาเสนอสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

๔.๑ ความเป็นมา สภาพปัญหา และกรอบการพิจารณา

๔.๒ ประเด็นการพิจารณา และข้อสังเกตของคณะอนุกรรมาธิการ

๔.๓ ผลการพิจารณา สถานการณ์และสภาพปัญหาผัก ผลไม้ และสมุนไพรของประเทศไทย ด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และการขนส่ง

๔.๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับมาตรการพัฒนาคุณภาพด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด การขนส่ง การนำนวัตกรรม เทคโนโลยี และสารสนเทศสมัยใหม่มาใช้

ส่วนที่ ๕ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาปาล์มและยางพาราตกต่ำ ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่ความสำคัญของไทย ลักษณะเป็นพืชยืนต้นที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตทะลายได้ตลอดทั้งปี ทนทานต่อการเกิดภัยธรรมชาติ สามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารหลายชนิด นอกจากนี้ปาล์มยังใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงานทดแทน คือ ไบโอดีเซล ซึ่งเป็นพลังงานทางเลือกที่ไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้น ทำให้มีน้ำมันปาล์มดิบเพิ่มขึ้นด้วยซึ่งเมื่อเทียบกับความต้องการใช้ ส่งผลให้ราคาเฉลี่ยปาล์มน้ำมันมีราคาลดลงเนื่องจากผลผลิตปาล์มน้ำมันออกสู่ตลาดมาก ทำให้สต็อกน้ำมันปาล์มมีปริมาณสูง มีการส่งออกลดลง นอกจากนี้ยังประสบกับปัญหาการลักลอบนำเข้าน้ำมันปาล์มดิบจากต่างประเทศผ่านช่องทางตามชายแดน ปัญหาทั้งหมดส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันปาล์มในประเทศ

ส่วนสถานการณ์ด้านยางพารานั้น การผลิตยางพาราของไทยมีเนื้อที่กรีดได้เพิ่มขึ้น มีการขยายเนื้อที่ปลูกใหม่โดยเกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกยางพาราทุกภาค แต่ราคายางพาราในตลาดโลกมีการปรับลดลงอย่างต่อเนื่องเพราะได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา รวมทั้งจีนซึ่งเป็นผู้ใช้ยางพารารายใหญ่ของโลกราคามีความผันผวนอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจัยที่มีผลต่อราคายางพารา ได้แก่ ราคาซื้อขายยางในตลาดล่วงหน้าต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยน ราคาน้ำมันดิบและยางสังเคราะห์ สถานการณ์สงครามทางการค้าระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา สถานการณ์เศรษฐกิจโลก ในการแก้ไขปัญหาราคายางพาราของทุกรัฐบาลที่ผ่านมาจะมี ๒ แนวทางหลัก ได้แก่ การให้เงินอุดหนุนแก่เกษตรกรยางและผู้ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบต่าง ๆ และการให้หน่วยงานวิจัยของรัฐ (มหาวิทยาลัย ศูนย์/สถาบันวิจัย) วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ยางใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มปริมาณการใช้ยางพาราในประเทศ ซึ่งจะสามารถช่วยให้ราคายางพาราสูงขึ้น โดยทำการศึกษา และจัดทำรายงานผลการศึกษาเสนอสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

๕.๑ แนวทางการแก้ไขปัญหาปาล์ม ความเป็นมาและสภาพปัญหา กรอบการพิจารณาและวิธีพิจารณาของคณะอนุกรรมาธิการ ผลการวิเคราะห์ปัญหายางพาราและข้อเสนอแนะมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน เพิ่มรายได้ให้เกษตรกร การสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม มาตรการโครงสร้างราคาปาล์มน้ำมันที่เป็นธรรมและแข่งขันได้ทั้งระบบ การปรับสมดุลน้ำมันปาล์มในประเทศเพื่อดูดซับน้ำมันปาล์มดิบส่วนเกิน มาตรการบริหารการนำเข้า มาตรการกำกับดูแลและบริหารจัดการสต็อกน้ำมันปาล์ม

๕.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหายางพารา ความเป็นมาและสภาพปัญหา กรอบการพิจารณาและวิธีพิจารณาของคณะอนุกรรมาธิการ ผลการวิเคราะห์ปัญหายางพารา มาตรการแก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำอย่างเร่งด่วน การส่งเสริมกระบวนการรวบรวมยางดิบเพื่อการแปรรูปยางขั้นต้น มาตรการการสร้างรายได้เพิ่มจากการแปรรูปยางพาราเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงขึ้น การจัดทำโครงการสวนยางยั่งยืนและมาตรการแก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำในระยะยาว

ส่วนที่ ๖ แนวทางในการแก้ปัญหาราคามะพร้าวและสับปะรดตกต่ำ มะพร้าวและสับปะรดเป็นสินค้าที่มีความสำคัญเพราะเกี่ยวข้องกับจำนวนของเกษตรกรประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ครัวเรือน และเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้และชื่อเสียงให้กับประเทศไทย แต่ช่วงเวลาประมาณ ๕ ปีที่ผ่านมาราคามะพร้าวและราคาสับปะรดมีความผันผวนและตกต่ำลงอย่างมาก โดยสวนมะพร้าวส่วนใหญ่มีอายุมากและขาดการบำรุงดูแลรักษา เกิดศัตรูพืชระบาด และมีการนำเข้ามะพร้าวจากต่างประเทศจำนวนมาก เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้ราคามะพร้าวตกต่ำลง ส่วนสับปะรดที่ปลูกในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการปลูกเพื่อการส่งออกไปยังต่างประเทศเพื่อทำสับปะรดกระป๋อง ปัญหาสำคัญของการส่งออกสับปะรดแปรรูปของไทย คือ ความผันผวนในเรื่องราคา ซึ่งได้มีการศึกษา และจัดทำรายงานผลการศึกษาเสนอสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

๖.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา

๖.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าว การวิเคราะห์ปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำ อุปทานและอุปสงค์ โครงสร้างและวิถีการตลาดมะพร้าว การส่งออกและการนำเข้ามะพร้าวและผลิตภัณฑ์การเคลื่อนไหวของราคามะพร้าว การวิเคราะห์สาเหตุราคามะพร้าวตกต่ำ การดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าว มาตรการในการจัดการระบบข้อมูลอุปสงค์และอุปทาน มาตรการทางภาษีและศุลกากรมาตรการในการควบคุมตรวจสอบสุขอนามัย การควบคุมการขนส่งและการเก็บรักษามะพร้าว การควบคุมราคามะพร้าว ภาพรวมการดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำ แนวทางการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำ การควบคุมปริมาณการนำเข้าให้ในมีความสมดุลกับอุปสงค์และอุปทาน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการจัดการราคามะพร้าวแบบครบวงจร การพัฒนาการปลูกมะพร้าวในรูปแบบต่าง ๆ การพัฒนาระบบอุตสาหกรรมมะพร้าวที่เป็นธรรมและยั่งยืน การปรับปรุงโครงสร้างคณะอนุกรรรมการฯ มะพร้าว รวมทั้งข้อเสนอของคณะอนุกรรมาธิการทั้งมาตรการระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

๖.๓ แนวทางการแก้ไขปัญหาราคาสับปะรด ได้มีการศึกษาเพื่อจัดทำรายงานผลการศึกษาเสนอสภาผู้แทนราษฎรซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหาราคาสับปะรดตกต่ำในช่วงที่ผ่านมา อุปทานและอุปสงค์ในช่วงที่ผ่านมา โครงสร้างและวิถีการตลาด การส่งออกสับปะรดและผลิตภัณฑ์ การเคลื่อนไหวของราคา การวิเคราะห์สาเหตุราคาตกต่ำ การดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหา การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการจัดการราคาและระบบเฝ้าระวังราคาตกต่ำ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต มาตรการที่เกี่ยวกับตลาดโลก การส่งเสริมการบริโภคและตลาดภายในประเทศ การพัฒนาการปลูกและอุตสาหกรรมสับปะรดที่เป็นธรรมและยั่งยืน และข้อเสนอของคณะอนุกรรมาธิการมะพร้าวและสับปะรด ทั้งมาตรการระยะสั้น และระยะปานกลาง

ส่วนที่ ๗ แนวทางในการแก้ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ จากการศึกษาพบว่าปัญหาราคาอ้อยที่ตกต่ำอย่างต่อเนื่อง มีสาเหตุมาจากราคาน้ำตาลทรายได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจากราคาและปริมาณผลผลิตน้ำตาลทรายในตลาดโลก และเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลไทยได้ตัดสินใจดำเนินการตามข้อเรียกร้องของประเทศบราซิล โดยการยกเลิกโควตาการผลิตและการจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในประเทศ และยกเลิกการกำหนดราคาขายน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคภายในราชอาณาจักร ที่ส่งผลให้ผู้ผลิตแข่งขันกันเอง ทำให้ราคาอ้อยที่เกษตรกรจะได้รับน้อยลงไปด้วย ในการแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ นอกจากการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรแล้ว จะต้องหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยหาแนวทางในการส่งเสริมให้มีการใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบเพิ่มขึ้นเพื่อแก้ปัญหาด้านราคาอย่างยั่นยืน โดยในการศึกษาและจัดทำรายงานเสนอสภาผู้แทนราษฎร จะประกอบด้วย

๗.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๗.๒ กรอบการพิจารณาศึกษา

๗.๓ วิธีการดำเนินงาน

๗.๔ กฎหมาย มาตรการและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายภายในประเทศ มาตรการและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

๗.๕ สภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับอ้อย ในการศึกษาได้แบ่งสภาพปัญหา ออกเป็นสองกลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มปัญหาที่ส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกร ได้แก่ ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ ปัญหาการขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยที่เป็นเกษตรกรรายเล็ก มาตรการเรื่องอ้อยไฟไหม้และรถตัดอ้อย การขนส่งอ้อยไปยังโรงงาน จากกรณีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักเพื่อรักษาทางหลวง ปัญหาต้นทุนการผลิตอ้อย ต้นทุนการปราบวัชพืช และต้นทุนค่าขนส่ง และการแบ่งปันผลประโยชน์จากผลพลอยได้ในกระบวนการผลิตน้ำตาล และกลุ่มปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้และราคาของน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากการ

ผลิตน้ำตาลทราย ได้แก่ การยกเลิกโควตาปริมาณการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายในประเทศ ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง การสนับสนุนการจัดตั้งโรงไฟฟ้าเพื่อใช้ผลพลอยได้จากไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาล ปัญหาจากภาษีความหวาน และปัญหาด้านการเพิ่มมูลค่าให้กับอ้อยและน้ำตาลทราย

๗.๖ การดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคจากกลุ่มปัญหาที่ส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกร และปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้และราคาของน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาลทราย

๗.๗ แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาอ้อย ที่สำคัญคือควรเพิ่มปริมาณการใช้อ้อย โดยการนำไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอล และผลิตภัณฑ์อื่นที่มีมูลค่าสูงขึ้น อาทิ เคมีชีวภาพ (Biochemical) พลาสติกชีวภาพ (Bioplastic) โดยการแก้ไขพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ เพื่ออนุญาตให้สามารถนำน้ำอ้อยไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นได้โดยตรง ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเพื่อลดภาระให้แก่เกษตรกร โดยการลดต้นทุนและส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตให้เกษตรกรชาวไร่อ้อย โดยแบ่งเป็นข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ทั้งนี้ จะต้องจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและสร้างสมดุลกับกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงเกษตรกรชาวไร่อ้อย เป็นสำคัญ

ส่วนที่ ๘ ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ เป็นข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ซึ่งเป็นข้อสังเกตในทางนโยบายหรือข้อสังเกตที่เป็นมาตรการที่คณะรัฐมนตรีตรีหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทราบหรือควรปฏิบัติ เพื่อนำไปพิจารณาดำเนินการเพื่อปรับปรุง แก้ไข หรือยกร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งข้อสังเกตตามรายพืช ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ผักผลไม้ สมุนไพร ปาล์ม ยางพารา มะพร้าว สับปะรด และอ้อย ทั้งนี้ เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณามีมติให้ส่งรายงานพร้อมข้อสังเกตไปยังคณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๑
บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

ประเทศไทยตั้งอยู่ในบริเวณสภาพพื้นที่และภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับทำการเกษตร การเกษตรจึงเป็นส่วนสำคัญที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่ปัจจุบันภาคเกษตรของไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร ทั้งด้านต้นทุนการผลิตสูงเพราะปัจจัยการผลิตมีราคาแพง คุณภาพของพันธุ์พืชไม่ดีให้ผลผลิตต่ำ ผลผลิตไม่ได้มาตรฐาน ประสบกับปัญหาโรคระบาดแมลงศัตรูพืช ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้เกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาต่ำกว่าต้นทุน อีกทั้งยังประสบกับปัญหาปริมาณผลผลิตมีมากเกินความต้องการบริโภค ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตร และปัญหาการเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง

ภาวะเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการเกษตรของไทยที่ผ่านมา ข้าว ประสบปัญหาราคาปัจจัยการผลิตสูง ประสิทธิภาพและคุณภาพผลผลิตมีแนวโน้มลงลด ทำให้ชาวนามีหนี้สินที่ต้องกู้ยืมมาพยุงต้นทุนการทำนา ประกอบกับคนรุ่นใหม่ไม่มีแรงจูงใจที่จะประกอบอาชีพทำนาซึ่งอาจสร้างผลกระทบต่อการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารและระบบเศรษฐกิจของไทยในอนาคต

ข้าวโพดและมันสำปะหลัง ปัญหาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เกษตรกรถูกเอาเปรียบด้านราคารับซื้อ ถูกกีดกันการรับซื้อเพื่อกดราคาผลผลิตข้าวโพด กำหนดราคารับซื้อไม่เท่ากันในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิกับพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิซึ่งไม่เป็นธรรมต่อเกษตรกร ปัญหาการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศมาทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปัญหาเกษตรกรที่มีพื้นที่เพาะปลูกในที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิซึ่งอยู่ทับซ้อนกับแนวเขตพื้นที่ป่าไม้หวงห้ามไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐในการสนับสนุนการทำประกันภัยอย่างทั่วถึง ปัญหาการขาดองค์ความรู้เสริมสร้างการพัฒนาการผลิต เช่น การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการเพาะปลูก การขาดความรู้วิธีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชอย่างเหมาะสมและถูกวิธี

ผล ผลไม้ และสมุนไพร ปัญหาผักมีปัญหาด้านความต้องการบริโภคในประเทศมีปริมาณสูง จึงต้องมีการพัฒนาด้านคุณภาพมาตรฐานผลผลิตให้มีความปลอดภัย และผักเศรษฐกิจจำพวกกระเทียมและหอมใหญ่มีปัญหาการลักลอบนำเข้าจากต่างประเทศทำให้ราคาในประเทศตกต่ำ ผลไม้ มีปัญหาด้านการพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐานสากลและเป็นไปตามข้อกำหนดของประเทศผู้นำเข้า ปัญหาการระบายผลผลิตส่วนเกินยังขาดประสิทธิภาพประกอบกับปัญหาล้งพ่อค้าชาวจีนที่เข้ามาควบคุมราคาตลาดผลไม้ของไทย ส่วนปัญหาพืชสมุนไพรไทยพื้นที่เพาะปลูกน้อย โดยมักจะเป็นการปลูกแบบแซมพืชอื่น ควรมีการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกในระบบอินทรีย์เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพสามารถใช้เป็นวัตถุดิบผลิตยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรได้

ปาล์มน้ำมัน ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มมีอัตราการขยายตัวเพราะอัตราการบริโภคน้ำมันปาล์มเพิ่มขึ้น แต่ศักยภาพการผลิตปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของไทยกลับต่ำเพราะต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่และเปอร์เซ็นต์น้ำมันต่ำ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มผลิตน้ำมันปาล์มดิบได้เปอร์เซ็นต์ค่าน้ำมันต่ำทำให้รายได้เกษตรกรต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ประกอบกับราคาน้ำมันปาล์มดิบในไทยสูงกว่าตลาดต่างประเทศทำให้การส่งออกลดน้อยลง และระบบข้อมูลเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันไม่สมบูรณ์ทำให้มาตรการแก้ปัญหาที่ผ่านมาขาดประสิทธิผล

ส่วนยางพาราราคามีความผันผวนอย่างต่อเนื่องซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อราคายางพารา ได้แก่ ราคาซื้อขายยางในตลาดล่วงหน้า อัตราแลกเปลี่ยน ราคาน้ำมันดิบและยางสังเคราะห์ สถานการณ์สงครามทางการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา สถานการณ์เศรษฐกิจโลก และปัจจัยทางสภาพภูมิอากาศมีความเปลี่ยนแปลงบ่อยกระทบต่อปริมาณผลผลิต ซึ่งการแก้ปัญหายางพาราที่ผ่านมามักทำในระดับต้นน้ำเพียงอย่างเดียวแต่ยังขาดการแก้ไขในระดับกลางน้ำและระดับปลายน้ำ

ปัญหามะพร้าวพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตต่อไร่มีจำนวนลดลงเพราะขาดการบำรุงรักษาและมะพร้าวมีอายุมากประกอบกับเกิดการระบาดของศัตรูพืช ทำให้ผลผลิตมะพร้าวขาดตลาด และมีการนำเข้ามะพร้าวจากต่างประเทศซึ่งกระทบต่อราคามะพร้าวในประเทศ อีกทั้งระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลขาดการบูรณาการด้านข้อมูลราคามะพร้าวแบบเรียลไทม์

ส่วนสับปะรดมีปัญหาด้านราคาเพราะราคาสับปะรดในประเทศถูกกำหนดจากราคาส่งออกสับปะรดกระป๋อง หากราคาสับปะรดกระป๋องมีความผันผวนจะส่งต่อราคาสับปะรดในผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น น้ำสับปะรด สับปะรดอบแห้ง และช่วงใดที่ราคาสับปะรดกระป๋องตกจะทำให้เกษตรกรถูกกดราคารับซื้อลง เพราะเกษตรกรขาดอำนาจต่อรองกับโรงงานแปรรูป

อ้อย ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย อาทิ การประกาศราคาน้ำตาลทรายลอยตัวที่ส่งผลให้ราคาขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตน้ำตาลทรายในตลาดโลก การยกเลิกโควตาการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายในประเทศตามข้อเรียกร้องของบราซิล การคาดการณ์ปริมาณอ้อยผิดพลาดจากนโยบายส่งเสริมการปลูกอ้อย โดยได้แบ่งสภาพปัญหาออกเป็น ๒ กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่หนึ่ง ปัญหาที่ส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกร ได้แก่ ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ ปัญหาการขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยที่เป็นเกษตรกรรายเล็ก ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการเรื่องอ้อยไฟไหม้และรถตัดอ้อย ปัญหาการขนส่งอ้อยไปยังโรงงาน จากกรณีการบังคับใช้กฎหมายควบคุมน้ำหนักเพื่อรักษาทางหลวง ปัญหาต้นทุนการผลิตอ้อย ต้นทุนการปราบวัชพืชและต้นทุนค่าขนส่ง และ การแบ่งปันผลประโยชน์จากผลพลอยได้ในกระบวนการผลิตน้ำตาล กลุ่มที่สอง ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้และราคาของน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาล ได้แก่ การยกเลิกโควตาปริมาณการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายในประเทศ ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง การจัดตั้งโรงไฟฟ้า เพื่อใช้ผลพลอยได้จากไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาลและปัญหาจากการเก็บภาษีความหวาน ซึ่งปัญหาอุปสรรคข้างต้นล้วนส่งผลต่อรายได้และความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

ส่วนภาวะเศรษฐกิจโดยรวมในช่วงปี ๒๕๖๒ ผลผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวนาปรับ อ้อยโรงงาน สับปะรดโรงงาน มีผลผลิตลดลงเนื่องจากสภาพอากาศและปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเติบโตของพืช และความต้องการสินค้าเกษตรของไทยในตลาดต่างประเทศลดลง ข้าวมีการส่งออกลดลงเพราะจีนและฟิลิปปินส์ลดการนำเข้าข้าวจากไทยประกอบกับข้าวจากกัมพูชาและเวียดนามมีราคาส่งออกที่ต่ำกว่าไทย ยางพาราส่งออกลดลงเพราะเศรษฐกิจจีนชะลอตัวประกอบกับมาตรการค้าระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกาทำให้ความต้องการยางจากประเทศจีนลดลง น้ำมันปาล์มมีการส่งออกลดลงเพราะประเทศอินเดียซึ่งเป็นผู้บริโภครายใหญ่มีการปรับขึ้นภาษีนำเข้าเพื่อปกป้องเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มในประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ออนไลน์, ๒๕๖๒) ประกอบกับผลผลิตและสต็อกน้ำมันปาล์มดิบในประเทศอยู่ในระดับสูงส่งผลให้ราคาน้ำมันปาล์มตกต่ำ ส่วนมันสำปะหลังมีการบริโภคลดลงเพราะความต้องการของตลาดจีนซึ่งเป็นผู้บริโภครายใหญ่มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากจีนเน้นการใช้ข้าวโพดเพิ่มขึ้นเพื่อระบายสต็อกข้าวโพดจีนที่อยู่ในระดับสูง

ดังนั้น ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ทั้งสิ้น ๑๑ ญัตติ และได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญได้กำหนดกรอบการพิจารณาโดยตั้งคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาเป็นรายพืช เนื่องจากพืชเกษตรแต่ละชนิดมีปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อราคาแตกต่างกันเพื่อจะได้รวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริงได้ตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นต่อพืชแต่ละชนิด จึงตั้งคณะอนุกรรมาธิการเป็น ๖ คณะ ได้แก่

๑) คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว

พิจารณาแนวทางในการส่งเสริมราคาข้าวทั้งระบบให้สูงขึ้น โดยผ่านมาตรการและนโยบายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงส่งเสริมมาตรการที่เกี่ยวข้องกับระบบการเกษตรทั้งระบบดิน ระบบชลประทานเพื่อลดต้นทุนการผลิต และส่งเสริมการปลูกข้าวให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด แนวทางแก้ไขและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับสหกรณ์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชาวนาและเพื่อให้เป็นระบบและมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ แนวทางการสนับสนุนการแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และเพิ่มมูลค่าการส่งออกข้าวไปยังต่างประเทศเพื่อเพิ่มรายได้และสร้างตลาดใหม่ให้แก่ประเทศไทย และส่งเสริมให้มีมาตรการลดบทบาทของพ่อค้าคนกลางเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถรวมกลุ่มได้อย่างเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนแนวทางส่งเสริมการปลูกข้าวตามศักยภาพของพื้นที่ (Zoning) สนับสนุนการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และการยกระดับคุณภาพและเพิ่มมูลค่าข้าวให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ

๒) คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง

พิจารณาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังทั้งระบบ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยนำกรอบแนวคิดห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ทุก ๆ กิจกรรม ตั้งแต่การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว การแปรรูป การปรับปรุงคุณภาพผลผลิตก่อนสู่ตลาด การขนส่ง การจำหน่าย แหล่งรับซื้อผลผลิต และการตลาด พร้อมทั้งนำแนวคิดด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และสารสนเทศที่ทันสมัยที่มีประสิทธิภาพมาใช้เพื่อพัฒนาการผลิต

๓) คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องปาล์มและยางพารา

ยางพารา กำหนดกรอบการพิจารณาเกี่ยวกับมาตรการเพิ่มการใช้ปริมาณยางพาราในประเทศเพื่อดูดซับยางพาราส่วนเกินตามนโยบายของรัฐบาล มาตรการการแปรรูปยางพาราให้เป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูง การส่งเสริมกระบวนการรวบรวมยางดิบเพื่อการแปรรูปยางขั้นต้นเพื่อเสริมความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มเกษตรกร และการแก้ปัญหายางพาราระยะยาวโดยการทำสวนยางพาราแบบยั่งยืน

ส่วนปาล์มน้ำมัน กำหนดกรอบการพิจารณาในเรื่องการจัดการสต็อกน้ำมันปาล์มในประเทศที่มีจำนวนมากเกินความต้องการทำให้ราคาน้ำมันปาล์มตกต่ำ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมัน การทำโครงสร้างราคาผลปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มดิบให้เป็นธรรมและแข่งขันได้ และการบริหารการนำเข้าน้ำมันปาล์ม

๔) คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องผัก ผลไม้ และสมุนไพร

พิจารณาศึกษาสถานการณ์และปัญหาในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำของผัก ผลไม้ และสมุนไพรของประเทศไทย ระบบการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐาน โดยได้นำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตร (Supply Chains) มาใช้ศึกษาวิเคราะห์ในทุก ๆ กิจกรรม เริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิต การจัดเก็บ การจำหน่าย การแปรรูป การขนส่ง และการตลาด ร่วมกับนำแนวคิดเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี นวัตกรรม และสารสนเทศที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมาใช้เพื่อพัฒนาและยกระดับการผลิต การแปรรูป การขนส่ง และการจำหน่ายสินค้าเกษตรเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์กำหนดเป็นข้อเสนอแนะ

๕) คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อย

พิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อยได้กำหนดวิธีการพิจารณาเพื่อศึกษาปัญหาเรื่องอ้อยเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายของไทย กฎหมาย มาตรการและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำต่อสภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรี ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

๖) คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องมะพร้าวและสับปะรด

พิจารณาปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำในประเด็นอุปทานและอุปสงค์ของมะพร้าวในช่วงที่ผ่านมา โครงสร้างและวิถีการตลาดมะพร้าวของไทย การส่งออกและการนำเข้ามะพร้าวและผลิตภัณฑ์ของไทย การเคลื่อนไหวของราคามะพร้าวในช่วงเวลาที่ผ่านมา วิเคราะห์สาเหตุราคามะพร้าวตกต่ำในช่วงเวลาที่ผ่านมา การนำเข้ามะพร้าวเป็นจำนวนมากทำให้กลไกการตลาดและกลไกราคาของมะพร้าวล่มไป การไหลผ่านของมะพร้าวจากต้นทางไปถึงปลายทางเกิดการหยุดชะงัก ส่งให้ราคามะพร้าวต้นทางตกต่ำ แม้ว่าราคามะพร้าวปลายทางจะยังสูงอยู่ก็ตาม

ส่วนปัญหาราคาสับปะรด โดยการวิเคราะห์ปัญหาราคาสับปะรดตกต่ำในช่วงที่ผ่านมา อุปทานและอุปสงค์ของสับปะรดในช่วงที่ผ่านมา โครงสร้างและวิถีการตลาดสับปะรดของไทยการส่งออกสับปะรดและผลิตภัณฑ์ของไทย การเคลื่อนไหวของราคาสับปะรดในช่วงเวลาที่ผ่านมา วิเคราะห์สาเหตุราคาสับปะรดตกต่ำแล้วเสนอแนวทางแก้ปัญหา

๑.๒ วัตถุประสงค์

ในการพิจารณาศึกษาคณะกรรมาธิการได้ตั้งกรอบการพิจารณาโดยแยกเป็นรายพืช ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ปาล์ม ยางพารา ผัก ผลไม้ สมุนไพร อ้อย มะพร้าวและสับปะรด กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้ราคาพืชผลทางการเกษตรแต่ละชนิดตกต่ำ

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดราคาพืชผลทางการเกษตรของไทย

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวนโยบายและมาตรการของภาครัฐที่ใช้แก้ปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตร

๑.๒.๔ เพื่อศึกษาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทั้งด้านนโยบายและด้านกฎหมาย

๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณา

ศึกษาสาเหตุที่ทำให้สินค้าเกษตรตกต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อราคาทั้งปัจจัยในประเทศและปัจจัยนอกประเทศ แนวนโยบายและมาตรการของรัฐเกี่ยวกับสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมสินค้าเกษตร ใช้วิธีรวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริงโดยการเชิญหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมาชี้แจงแสดงความคิดเห็น และเดินทางไปรับฟังข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณาเสนอแนวทางแก้ไขสินค้าเกษตรทั้งระบบ

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๔.๑ ได้ทราบสาเหตุที่ทำให้พืชผลทางการเกษตรแต่ละชนิดราคาตกต่ำ

๑.๔.๒ ได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดราคาพืชผลทางการเกษตรของไทย

๑.๔.๓ ได้ทราบแนวนโยบายและมาตรการของภาครัฐที่ใช้แก้ปัญหาราคาพืชผลทางเกษตร

๑.๔.๔ ได้เสนอแนวทางหรือมาตรการที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำทั้งในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

บทที่ ๒
แนวทางในการแก้ปัญหาราคาข้าวตกต่ำ

๒.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำนั้นเกิดขึ้นกับภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยตลอดมา ซึ่งราคาผลผลิตนั้นอาจแตกต่างมากน้อยตามภาวะกลไกของตลาดในแต่ละช่วง โดยเกษตรกรได้อาศัยผลผลิตทางการเกษตรเป็นแหล่งรายได้เลี้ยงชีพมาโดยตลอด แต่ในทางกลับกันเกษตรกรได้รับผลตอบแทนต่ำกว่าต้นทุนการผลิต คือ เมื่อผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาดพร้อมกันจำนวนมากนั้น ส่งผลให้ราคาสินค้าตกต่ำ เกษตรกรต้องยอมขายผลผลิตในราคาที่ต่ำกว่าทุน เพราะไม่สามารถเก็บผลผลิตไว้รอราคาให้สูงได้ ทั้งยังไม่มีสถานที่ในการเก็บรักษาผลผลิตที่มีมาตรฐานเพียงพอ ทั้งนี้ เกษตรกรที่ขาดทุนจากการผลิตนั้น รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและหาวิธีการที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ผลิตให้สามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม ดังนั้น รัฐบาลจึงมีมาตรการต่าง ๆ ออกมาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน สำหรับการแก้ปัญหาในระยะยาวนั้นต้องพิจารณาถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ คือ ปริมาณผลผลิตมีมากกว่าความต้องการบริโภค หรือ มีอุปทานมากกว่าอุปสงค์ ดังนั้น การควบคุมปริมาณการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการบริโภค จึงเป็นแนวทางแก้ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำอย่างยั่งยืนและการเพิ่มช่องทางการระบายผลผลิตออกสู่ตลาด จึงเป็นการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลที่เน้นดูแลเกษตรกรให้มีรายได้ที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนการผลิต ทั้งยังช่วยเหลือปัจจัยการผลิตเพื่อปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรรวมถึงสนับสนุนให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเพิ่มบทบาทในฐานะผู้ซื้อพืชผลจนถึงการแปรรูปและการส่งออก เพื่อให้เกษตรกรมีความกินดีอยู่ดี มีอาชีพที่มั่นคงและสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง เพราะหากเกษตรกรเข้มแข็งจะส่งผลให้การขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร มีมติตั้งคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว เพราะข้าวพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง แต่ในปัจจุบันการทำนากำลังประสบปัญหาทั้งระบบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม มีความเสี่ยงต่อการขาดทุนจากราคาปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้น รวมทั้งประสิทธิภาพและคุณภาพผลผลิตที่มีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้ชาวนามีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตมีหนี้สินในอัตราสูง ขาดแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่เข้าสู่อาชีพการทำนาหรือเกษตรกรรมต่อจากบรรพบุรุษสร้างผลกระทบที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความมั่นคงทางอาหาร ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว สมควรปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้กระบวนการผลิตข้าวตลอดห่วงโซ่การผลิต และการพัฒนาอาชีพทำนามีความมั่นคง ยั่งยืนอย่างบูรณาการและเป็นเอกภาพ ตลอดจนให้มีการสนับสนุนการรวมกลุ่มของชาวนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งตามยุทธศาสตร์ชาติ มีกลไกลการควบคุมการผลิตและจำหน่ายข้าวอย่างเป็นระบบสร้างความเป็นธรรมระหว่างชาวนาและผู้รับซื้อ โดยมีคณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวที่มีองค์ประกอบจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ข้าวของประเทศ เพื่อให้ไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่องและยั่งยืน มีการกำกับ ติดตาม ควบคุม และพัฒนาตลอดห่วงโซ่การผลิต การตลาด และการส่งออกข้าว เพื่อให้เกิดความสมดุล ส่งเสริมให้สินค้ามีปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอต่อการบริโภค สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ ตลอดจนมีระบบที่สามารถให้ความคุ้มครองชาวนาให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม ทั้งนี้ คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาคการผลิต การแปรรูป และการตลาด ร่วมพิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องข้าว ตลอดจน

ลงพื้นที่พบชาวนา โรงสี กลุ่มสหกรณ์ ผู้ประกอบการ เพื่อทราบปัญหาข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำรายงานและข้อเสนอแนะนำเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ เพื่อผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร และนำเสนอต่อไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

๒.๑.๑ วัตถุประสงค์

๑) เพื่อศึกษาปัญหาเรื่องข้าวตลอดห่วงโซ่การผลิต

๒) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของข้าวอย่างเป็นระบบ

๒.๑.๒ ขอบเขตของการพิจารณา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง การพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว โดยการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาคการผลิต การแปรรูปอุตสาหกรรม การตลาดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร โรงสี กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ผู้ประกอบการค้าข้าว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกปัญหาเรื่องข้าว เพื่อนำมาวิเคราะห์ ประมวลผลถึงสาเหตุ ปัญหา และแนวทางแก้ไขเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งระบบ

๒.๑.๓ นิยามศัพท์เฉพาะ

๑) ข้าว หมายถึง พืชที่ชื่อวิทยาศาสตรว่า Oryza sativa L. ข้าวเปลือก, ข้าวกล้อง, ข้าวสาร, ข้าวเหนียวและรวมตลอดถึงปลายข้าว, รำ หรือสิ่งใด ๆ ที่แปรสภาพมาจากข้าว แลวแต่กรณี

๒) ข้าวเปลือก หมายถึง เมล็ดข้าวที่ยังไม่ผานการกะเทาะเปลือกออก

๓) พันธุ์ข้าว หมายถึง พันธุ์หรือกลุ่มของข้าวที่มีพันธุกรรมและลักษณะทาง พฤกษศาสตรเหมือนหรือคลายคลึงกัน และมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นของข้าวที่สามารถตรวจสอบได

๔) พันธุ์ข้าวรับรอง หมายถึง พันธุ์ข้าวที่ได้รับการรับรองตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

๕) เมล็ดพันธุ์ข้าว หมายถึง เมล็ดข้าวหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของข้าวที่สามารถใช้เพาะปลูกหรือใช้ทำพันธุ์ได

๖) จำหนาย หมายถึง ขาย จาย แจก หรือแลกเปลี่ยน ทั้งนี้ เพื่อประโยชนทางการคา

๗) ชาวนา หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในที่นาของตนเองหรือผู้อื่น ไมวาโดยวิธีการใด

๘) ที่นา หมายถึง ที่ดินที่ชาวนามีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองโดยชอบดวยกฎหมาย และใหหมายความรวมถึงที่ดินที่ชาวนาไดรับอนุญาตโดยชอบดวยกฎหมายใหใชประโยชนในที่ดินจากหนวยงานที่มี หนาที่และอำนาจควบคุมหรือกำกับดูแลตามกฎหมาย

๙) องคกรเกษตรกรผู้ปลูกข้าว หมายถึง สหกรณหรือกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าดวยสหกรณ วิสาหกิจชุมชนหรือเครือขายวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าดวยการสงเสริมวิสาหกิจชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชน หรือองคกรอื่นใดที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ซึ่งมีสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งเป็นชาวนา และมีวัตถุประสงคเกี่ยวกับการพัฒนาข้าวและชาวนาเป็นหลัก

๒.๑.๔ ระยะเวลาในการศึกษาพิจารณา ๑๒๐ วัน

๒.๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑) ได้ทราบถึงปัญหาทั้งกระบวนการผลิตข้าวตลอดห่วงโซ่การผลิต

๒) ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาของข้าวอย่างเป็นระบบ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

๓) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๒.๑.๖ กรอบการพิจารณา

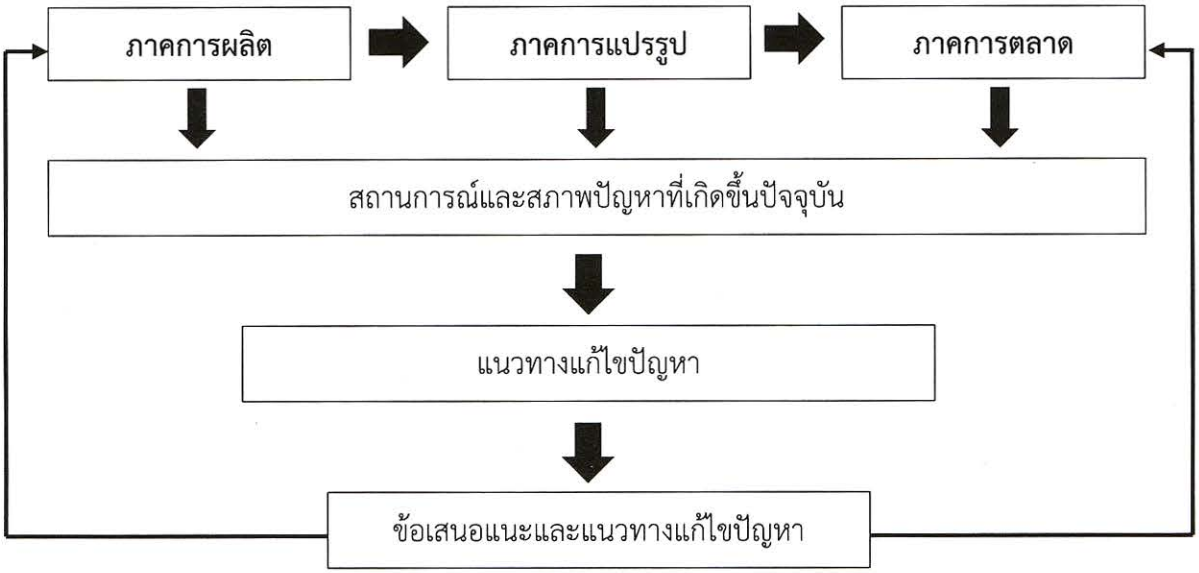

ภาพที่ ๑ กรอบการพิจารณาปัญหาเรื่องข้าว

๒.๑.๗ วิธีพิจารณาของคณะกรรมาธิการ

คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ได้เชิญผู้ชี้แจงจากภาคส่วนต่างๆทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและแผนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาราคาข้าวตกต่ำ โดยสรุปได้ ดังนี้

คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๐ ครั้ง

คณะอนุกรรมาธิการมีการเดินทางศึกษา ดูงานและประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่อง “แนวทางการแก้ไขปัญหาราคาข้าวตกต่ำ” จำนวน ๑ ครั้ง วันศุกร์ที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๒

๒.๒ ประเด็นและแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดิน ระบบชลประทานและการส่งเสริมด้านการเกษตร

กรมพัฒนาที่ดินมีแนวทางในการส่งเสริมเกษตรกรให้ปรับเปลี่ยนการปลูกพืชให้เหมาะกับดินโดยให้ความช่วยเหลือทางด้านการปรับสภาพดิน โครงการที่สำคัญภายใต้การดูแลของกรมพัฒนาที่ดิน ได้แก่ โครงการ Zoning Agri Map โครงการจัดทำแผนอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลาดชัน โครงการแก้ไขปัญหา ดินเสื่อมโทรมดินเปรี้ยว และโครงการส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักปุ๋ยอินทรีย์ โดยกรมพัฒนาที่ดินมีแนวทางส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการปลูกพืชสดไถกลบในพื้นที่ดินทราย การส่งเสริมการทำน้ำหมักชีวภาพ เนื่องจาก

ประเทศไทยมีปัญหาเกี่ยวกับสารอินทรีย์วัตถุในดินต่ำ ทั้งนี้ การเพิ่มสารอินทรีย์วัตถุในดินจะช่วยให้ดินมีประสิทธิภาพทำให้ดินสามารถอุ้มน้ำในช่วงหน้าแล้งได้ นอกจากนี้ กรมพัฒนาที่ดินยังมีแนวทางพัฒนาดินโดยการเพิ่มสารอินทรีย์วัตถุในดิน แผนส่งเสริมทำเชื้อสารเร่งต่าง ๆ เพื่อทำน้ำหมักชีวภาพรวมถึงการส่งเสริมองค์ความรู้ให้เกษตรกรผ่านหมอดินอาสาทั่วประเทศ

การบริหารจัดการน้ำในปัจจุบันของประเทศไทยแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ Regulator และ Co-Operators โดยมาตรการในการจัดการน้ำสามารถแบ่งออกเป็นสองช่วงคือช่วงที่หนึ่งในฤดูฝนตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ถึงวันที่ ๓๑ ตุลาคมของทุกปี และช่วงที่สองช่วงฤดูแล้งตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายนถึงวันที่ ๓๐ เมษายนของปีถัดไป ทั้งนี้ การจัดลำดับการบริหารจัดการน้ำนั้น ประกอบด้วย (๑) การจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและรักษาระบบสมดุลนิเวศน์ (๒) การส่งเสริมการปลูกพืชฤดูฝนให้ใช้น้ำฝนเป็นหลักและกรณี ฝนทิ้งช่วงใช้น้ำจากชลประทานเป็นส่วนเสริม (๓) การบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุดด้วยระบบและการชลประทาน (๔) การดำเนินการเก็บกักน้ำในเขื่อนให้มากที่สุด (๕) การวางแผนป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ทั้งนี้ หากฝนทิ้งช่วงหรือปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าค่าปกติ กรมชลประทานมีแผนการสำรองน้ำไว้ใช้ล่วงหน้าเป็นระยะเวลาสามเดือนโดยมาตรการบริหารจัดการน้ำของกรมชลประทานนั้นจะใช้ระบบ ๓R (Reduce : Reuse : Recycle) เพื่อประหยัดน้ำไว้ใช้

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้เกษตรกรขึ้นทะเบียนในส่วนของพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ ๖๗ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔ และได้มีการจำแนกเฉพาะเกษตรกรที่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ซึ่งปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๖ เกษตรกรมีพื้นที่ทำนา ๖๕ ล้านไร่ ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๖ เกษตรกรขอลงทะเบียนรับจำนำข้าวประมาณ ๕๙ ล้านราย แสดงให้เห็นว่า ในแต่ละปีสถานการณ์การปลูกข้าวเริ่มดีขึ้น

กรมวิชาการเกษตรมีภารกิจเกี่ยวกับการทำหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมเทคโนโลยีพืชให้แก่กรมการข้าว รวมทั้งให้ความรู้ในการผลิตปุ๋ยชีวภาพเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว นอกจากนี้ กรมวิชาการเกษตรยังได้พัฒนาพันธุ์ข้าวช่วงปี ๒๕๕๐ ถึงปัจจุบัน และได้รับจดทะเบียนพันธุ์ข้าวใหม่จำนวน ๓๒ พันธุ์ข้าว

๒.๓ ประเด็นข้อมูลการบริหาร การจัดการระบบข้าวรวมถึงการส่งออกข้าวไปยังต่างประเทศ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้รวบรวมข้อมูลสถิติการเกษตรพร้อมทั้งวิเคราะห์ติดตามสถานการณ์สินค้าเกษตรโดยเฉพาะข้าว ประเทศไทยผลิตข้าวได้เป็นลำดับ ๖ ของโลก แต่ส่งออกข้าวเป็นอันดับ ๒ ของโลก โดยมีส่วนแบ่งตลาดประมาณร้อยละ ๒๒ ข้าวหอมมะลิมีการส่งออกไปยังประเทศจีน ฮ่องกง สหรัฐอเมริกา ข้าวหอมปทุมธานีมีการส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ ไอเวอรีโคสต์ ข้าวเจ้ามีการส่งออกไปยังอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ข้าวนึ่งส่งออกไปยังกลุ่มประเทศแอฟริกาและตะวันออกกลาง ข้าวเหนียวส่งออกไปยังจีน อินโดนีเซีย สหรัฐอเมริกา

ในปี ๒๕๖๒ การส่งออกข้าวของไทยอาจประสบปัญหา เนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศโดยค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้นและปัญหาภัยแล้ง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ปริมาณส่งออกข้าวลดลงประกอบกับการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกทำให้การส่งออกไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปัจจุบันยังมีการสต็อกข้าวตามกฎหมายของกรมการค้าภายใน ซึ่งกำหนดให้มีการสต็อกข้าวจากโรงสีและการสต็อกข้าวของผู้ส่งออกข้าวเพื่อป้องกันการขาดแคลนข้าวภายในประเทศ สำหรับตลาดการค้าข้าวระหว่างประเทศนั้นกระทรวงพาณิชย์ได้จัดบูธข้าวหอมมะลิไทยเพื่อออกร้านในงานแสดงสินค้าต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการตลาด

กรมการค้าภายในได้ดำเนินการระบายข้าวตามนโยบายของรัฐบาล โดยนำข้าวที่มีคุณภาพดีมาร่วมโครงการแต่มีบางกรณีที่ข้าวไม่ผ่านมาตรฐานการตรวจสอบ ซึ่งอาจเกิดจากปัญหาต่าง ๆ ในระหว่างการตรวจสอบ กรมการค้าภายในจึงได้หามาตรการและนโยบายเพื่อมารองรับกรณีโครงการรับจำนำข้าวหรือประกันรายได้ที่ยังคงเป็นปัญหาแก่เกษตรกร ได้แก่ โครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี (จำนำยุ้งฉาง) ที่เป็นโครงการช่วยเหลือเกษตรกรได้ดีในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ กรมการค้าภายในยังมีโครงการประกันรายได้กรณีผลผลิตเสียหายจะได้รับการชดใช้ตามที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้ตามประกาศกระทรวงการคลังเพื่อชดใช้ค่าเสียหายและหากเป็นลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจะได้รับชดเชยในส่วนของการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรเพิ่มขึ้นอีกด้วย กรณีการแบ่งส่วนกำไร (Profit Sharing) เนื่องจากข้าวเป็นพืชที่มีความหลากหลายทางโครงสร้างการผลิตแตกต่างจากพืชเกษตรชนิดอื่น อีกทั้งประเทศไทยเป็นระบบการแข่งขันโดยแท้ที่มีการแข่งขันทุกระบบและมีต้นทุนการผลิตที่แตกต่างกัน ซึ่งราคาจะถูกกำหนดจากปัจจัยที่หลากหลายรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องและต้นทุนการผลิตที่ซับซ้อน ดังนั้น การประกันรายได้จะพิจารณาเฉพาะเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเท่านั้น

นอกจากนี้ กรมการค้าภายในได้มอบข้าวจำนวน ๑๗ ล้านตัน ที่เหลืออยู่ในสต็อกตั้งแต่รัฐบาลชุดที่แล้วให้องค์การคลังสินค้าและองค์การตลาดเพื่อการเกษตรไปดำเนินการตามมติของคณะอนุกรรมการพิจารณาการระบายข้าว ทั้งนี้ การระบายข้าวในสต็อกของรัฐบาลมีหลายวิธี ได้แก่ (๑) การระบายข้าวภายในประเทศ โดยวิธีการตามข้อกำหนดของผู้ว่าจ้าง (Term Of Reference-TOR) (๒) การระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (จีทูจี) การบริหารจัดการข้าวของประเทศไทยพิจารณาจากปริมาณข้าวสารในประเทศไทยที่มีอยู่จำนวนกว่า ๒๐ ตัน โดยส่งออกไปยังต่างประเทศจำนวน ๑๐ ตัน ถือว่าตลาดข้าวไทยยังต้องพึ่งพาตลาดต่างประเทศ แต่ยังมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อราคาข้าวไทย ดังนั้น ประเทศไทยต้องมีวิธีการบริหารจัดการข้าวอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ แต่ละโครงการที่ประเทศไทยเคยใช้เพื่อบริหารจัดการข้าวนั้นมีทั้งผลดีและผลเสียที่แตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น โครงการรับจำนำข้าวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับรายได้เกษตรกร ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานการตั้งราคาข้าวให้สูงเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร สำหรับโครงการประกันรายได้เกษตรกรนั้น เป็นการพิจารณาจากต้นทุนการผลิตเป็นหลัก รัฐบาลชุดที่ผ่านมามีความพยายามรวมกลุ่มเกษตรกรให้เกิดความเข้มแข็งเพื่อแก้ไขปัญหาการระบายข้าว แต่ข้าวบางประเภท เช่น ข้าวหอมมะลิเป็นข้าวที่ออกตามฤดูกาล รัฐบาลจึงจัดทำโครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี (จำนำยุ้งฉาง) โดยพิจารณาจากราคาตลาดและเพิ่มแรงจูงใจให้เกษตรกรโดยจ่ายค่าฝากข้าวเปลือกไว้ในยุ้งฉางเพื่อกำหนดราคาสินเชื่อ ดังนั้นการบริหารจัดการข้าวทุกส่วนต้องมีความสอดคล้องกันและจำเป็นที่โรงสีต่าง ๆ ต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเก็บข้าวด้วย ทั้งนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะสนับสนุนพันธุ์ข้าวหอมมะลิให้เกษตรกรในความร่วมมือจากกรมการค้าภายในเพื่อให้ประเทศไทยไม่ขาดแคลนข้าวหอมมะลิและข้าวประเภทอื่น

ผู้แทนจากองค์การคลังสินค้า ได้ชี้แจงว่า การระบายข้าวเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณาการระบายข้าวว่าจะระบายข้าวไปที่ใดบ้าง เช่น กรมราชทัณฑ์ การประกาศขายทั่วไป เป็นต้น โดยแบ่งกลุ่มผู้ซื้อออกเป็นสามกลุ่ม คือ (๑) ข้าวที่ประชาชนทั่วไปสามารถบริโภคได้ (๒) ข้าวที่ใช้เป็นอาหารสัตว์และ (๓) ข้าวที่ไม่สามารถใช้บริโภคได้ต้องนำไปทำลายหรือผลิตเป็นเอทานอลทั้งนี้องค์การคลังสินค้ามีข้อมูลเกี่ยวกับข้าวที่มีคุณภาพที่ได้รับไว้และสามารถขายได้เท่านั้น แต่ไม่มีข้อมูลข้าวส่งคืนให้รัฐบาลเพื่อนำไปจัดการต่อทั้งนี้อยู่นอกเหนือความรับผิดชอบขององค์การคลังสินค้า โครงการข้าวถุงปี ๒๕๕๖ เป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือประชาชน

เมื่อมีการกำหนดวันรับจำนำข้าวองค์การคลังสินค้าจะเริ่มเข้ามาดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการรับจำนำข้าวโดยมีคณะกรรมการระดับจังหวัดกำหนดหลักเกณฑ์และสัดส่วนของโรงสีแต่ละจังหวัดที่จะเข้าร่วมของการโดยแบ่งประเภทโรงสี ตามคุณภาพและความสามารถในการจัดเก็บข้าวหน้าที่หลักขององค์การคลังสินค้า คือ การหาโกดังจัดเก็บและดูแลรักษาข้าวให้มีคุณภาพดีในรอบห้าปีที่ผ่านมาองค์การคลังสินค้ารับข้าวเปลือกหน้าโรงสี จำนวน ๕๑ ล้านตัน โดยรับจำนำในปี ๒๕๕๑ ๒๕๕๒ ๒๕๕๔ ๒๕๕๖ โครงการนาปี ๒๕๕๑ และ ๒๕๕๒ โครงการนาปรัง ๒๕๕๒โครงการนาปี ๒๕๕๔ โครงการนาปรัง ๒๕๕๔ โครงการนาปีนาปรัง ๒๕๕๕ - ๒๕๕๖

สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยเห็นว่า หากรัฐบาลจะมีนโยบายใดเกี่ยวกับการระบายข้าวในสต็อกจำเป็นต้องคำนึงถึงสต็อกข้าวโลกด้วย นอกจากนี้ควรพิจารณาถึงศักยภาพและหลักประกันของผู้ประกอบการที่จะเข้าร่วมโครงการ ซึ่งรัฐบาลต้องเร่งดำเนินการจัดการระบายข้าวออกจากสต็อกข้าวในประเทศ พร้อมทั้งต้องมีนโยบายให้เป็นรูปธรรมประกอบกับต้องมีทีมงานที่มีประสิทธิภาพและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยต่อสถานการณ์โลกอีกด้วย เห็นว่ารัฐบาลควรมีนโยบายส่งข้าวเปลือกไปสีทันทีภายหลังการเก็บเกี่ยวได้ เนื่องจากหากเก็บข้าวเปลือกไว้ข้ามวัน ข้าวเปลือกจะมีความชื้นและเมื่อนำข้าวไปสีข้าวสารที่ได้จะส่งกลิ่นและไม่มีคุณภาพ ทั้งนี้ ปัญหาที่โรงสีและผู้ส่งออกข้าวไทยประสบคือประเทศจีนสามารถส่งออกข้าวได้มากขึ้นกว่าประเทศไทยส่งผลให้โรงสีปิดกิจการจำนวนมาก

สมาคมชาวนาไทยเห็นว่า รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการซื้อข้าวจากกลุ่มผู้ผลิตข้าวโดยจัดสรรงบประมาณให้แต่ละกระทรวงหรือองค์กรของรัฐที่มีภารกิจนำข้าวไปบริโภคในจำนวนมากถือเป็นมาตรการที่จะช่วยพยุงราคาข้าวให้ดีขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลควรมีแนวทางการบริหารจัดการน้ำใต้ดินหรือธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีน้ำใช้ตลอดปี โดยจำแนกเป็น ๓ ระยะ ได้ดังนี้ ระยะเร่งด่วน โดยการสร้างแหล่งน้ำเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในฤดูแล้ง ระยะกลาง โดยการบริหารจัดการน้ำใต้ดินหรือธนาคารน้ำ ระยะยาวด้วยการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ นอกจากนี้ รัฐบาลควรนำแนวทางศาสตร์พระราชามาใช้ด้วยการปลูกพืชผสมผสานและส่งเสริมการทำเกษตรครัวเรือนและสร้างเศรษฐกิจวิถีพุทธ เพื่อลดต้นทุนการผลิตและบรรเทาการช่วยเหลือจากภาครัฐ อีกทั้งรัฐบาลควรส่งเสริมการขายข้าวเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรผลิตข้าวเฉพาะถิ่นทางภูมิศาสตร์ในคุณภาพสูง

กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ชี้แจงว่า เกษตรกรไม่สามารถรับซื้อข้าวจากเกษตรกรได้ทั้งหมดเนื่องจากข้าวในฤดูเก็บเกี่ยวมีปริมาณมาก ทำให้พ่อค้าจากโรงสีมารับซื้อข้าวส่งผลให้เกษตรกรสหกรณ์การเกษตรไม่สามารถกำหนดราคาแข่งกับโรงสีได้ ดังนั้น ควรมีแนวทางแก้ไขกรณีดังกล่าว หากมีเครื่องอบลดความชื้นหรือไซโลจะสามารถเก็บข้าวในปริมาณมากแล้วทยอยขายได้จะสามารถช่วยแก้ปัญหาข้าวราคาตกต่ำได้ระดับหนึ่ง นอกจากนี้ เกษตรกรเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือสถาบันการเงินได้ยาก เนื่องจากต้องกู้ผ่านวิสาหกิจชุมชนทำให้เกษตรกรต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้สูงกว่าดอกเบี้ยปกติที่เกษตรกรจะได้รับ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ชี้แจงว่า การรวบรวมข้าวและไม่สามารถสีข้าวได้ทันทีนั้น เพราะต้องผ่านกระบวนการเก็บรักษาและบ่มข้าวประมาณ ๓ - ๔ เดือน ดังนั้น ถ้าสหกรณ์ใดมีเครื่องมือทันสมัย เช่น โรงอบเย็นซึ่งจะสามารถระบายข้าวได้เร็ว ประกอบกับในฤดูเก็บเกี่ยวข้าวใหม่ที่กำลังจะมาถึงอาจยังมีข้าวที่ค้างสต็อกสหกรณ์ต้องรีบดำเนินการหาโรงสีเครือข่ายเพื่อสีและแปรรูป หากช่วงดังกล่าวราคาข้าวในตลาดตกต่ำสหกรณ์อาจจะต้องยอมขายขาดทุนเพื่อระบายให้ทัน การส่งข้าวขายต่างประเทศของสหกรณ์การเกษตรมีปริมาณน้อยเนื่องจากต้องผ่านระบบวัดมาตรฐานภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งแนวทางการแก้ไขนั้นกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์จัดฝึกอบรมให้กลุ่มสหกรณ์ซึ่งเป็นผู้ประกอบการ จัดตั้งบริษัทผู้ส่งออกโดยให้สหกรณ์เป็นผู้ถือหุ้น เน้นขายข้าวคุณภาพและพัฒนาโรงสีให้ผ่านมาตรฐาน GMP ซึ่งสหกรณ์แต่ละแห่ง

มีศักยภาพที่แตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถยกระดับสหกรณ์ให้เท่าเทียมกันได้ จึงจำเป็นต้องขับเคลื่อนนโยบาย “หนึ่งสหกรณ์หนึ่งอำเภอ” เพื่อหาสหกรณ์ต้นแบบที่มีความเข้มแข็ง โดยดำเนินการจัดอบรมองค์ความรู้วิธีการบริหารจัดการและสนับสนุนเงินทุนเพื่อส่งผ่านสหกรณ์ต้นแบบไปยังสหกรณ์ขนาดกลางและขนาดเล็กที่อยู่ข้างเคียง

องค์การตลาดเพื่อการเกษตร โครงการรับจำนำข้าวเริ่มต้นนโยบายโดยรัฐบาลให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรดำเนินโครงการ และต่อมาได้มอบหมายให้องค์การตลาดเพื่อการเกษตรและองค์การคลังสินค้าดำเนินโครงการต่อ ซึ่งปัจจุบันมีข้าวในสต็อกขององค์การคลังสินค้า และองค์การตลาดเพื่อการเกษตรจำนวน ๗๐,๐๐๐ ตันเป็นข้าวรับจำนำเมื่อปี ๒๕๕๕ ถึง ๒๕๕๗ สาเหตุที่เป็นข้าวค้างสต็อกหรือที่เรียกว่า “ข้าวกองล้ม” เนื่องจากรอการเสนอให้คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวเห็นชอบระบายข้าว โดยองค์การตลาดเพื่อการเกษตรมีหน้าที่ทำสัญญาซื้อขายตามความเห็นชอบจากอนุกรรมการพิจารณาข้าว ปัจจุบันโครงการรับจำนำเปรียบเสมือนการขายขาด เนื่องจากราคารับจำนำสูงกว่าราคาตลาดทำให้เกษตรกรไม่มาไถ่ถอน ลักษณะโครงการรับจำนำถือว่าเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร แต่ต้องดำเนินการแก้ไขหลักเกณฑ์ให้เหมาะสม

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้ชี้แจง โครงการชะลอปริมาณข้าวเปลือกในปี ๒๕๖๑ ได้มีการชะลอปริมาณข้าวจำนวน ๒,๐๐๐,๐๐๐ ตัน เป็นข้าวมีความชื้นไม่เกินร้อยละ ๑๕ มีสิ่งเจือปนไม่เกินร้อยละ ๒ ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๕ เดือน ลักษณะของโครงการเกษตรกรเก็บข้าวโดยไม่เสียดอกเบี้ยเนื่องจากรัฐบาลจะชดเชยดอกเบี้ยแทนในระหว่างเก็บข้าว หากราคาในตลาดมีราคาสูงเกษตรกรสามารถนำข้าวออกขาย ส่วนต่างราคาที่ขายได้จะเป็นของเกษตรกร ส่วนราคาต้นทุนต่อตันเป็นส่วนที่จะต้องชำระหนี้ให้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยในปี ๒๕๖๑ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน ๒๕๒,๐๓๗ รายมีปริมาณข้าว ๑.๔ ล้านตัน และมีจำนวนสินเชื่อเข้าร่วมโครงการ ๑๕,๖๘๑ ล้านบาท โครงการรวบรวมข้าวโดยผ่านสถาบันการเกษตร เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์การเกษตร รัฐวิสาหกิจชุมชนและศูนย์ข้าวชุมชน ลักษณะของโครงการรวบรวมข้าว คือ การรับซื้อข้าวจากสมาชิกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อข้าวมาแล้วขายออกสู่ตลาดและซื้อไว้สีแปรเป็นข้าวสารหรือพัฒนาข้าวอบแห้งเพื่อเพิ่มมูลค่า

สำนักงานพัฒนาวิจัยการเกษตร ชี้แจงว่า ได้มีการจัดสรรทุนวิจัยผ่านกลไกในการผลักดันและนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ เชิงนโยบาย เชิงสาธารณะ และเชิงพาณิชย์ การดำเนินงานวิจัยเชิงสาธารณะเป็นการรวมกลุ่มเพื่อผลิตข้าวแบบครบวงจรและผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ผ่านการรับรองจากกรมการข้าวซึ่งสร้างระบบการเชื่อมโยงตลาดโดยร่วมกับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่รวมไปถึงการใช้ปุ๋ยชีวภาพการวิเคราะห์ค่าดินและเมล็ดพันธุ์ข้าวอัตราแนะนำ ผลจากการดำเนินการเกษตรส่งผลให้มีการลดต้นทุนค่าปุ๋ยและค่าเมล็ดพันธุ์ต้นทุนของเกษตรกรลง

สำหรับผลการดำเนินงานวิจัยทางนโยบายเป็นการประยุกต์ใช้เทคนิคต่าง ๆ ตามที่ได้ข้อมูลในเชิงเสนอแนะผลการดำเนินงานวิจัยเชิงพาณิชย์เป็นการคงสภาพ สำหรับการวิจัยใน ๓ ระดับ จะให้ผลที่คาดการณ์ ดังนี้

๑) ประโยชน์จากการวิจัยระดับต้นน้ำ จะได้สายพันธุ์ข้าวหอมที่มีผลผลิตมากกว่า ๑ ตันต่อไร่ และสายพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ในด้านคุณภาพเฉพาะรายพันธุ์ เกษตรกรมีการรวมกลุ่มในการผลิตข้าวแบบครบวงจรพร้อมทั้งพัฒนาช่องทางจำหน่ายผลผลิต อีกทั้งยังมีเทคโนโลยีในการจัดการพืชหลังนาได้ตามนิเวศน์ในแต่ละพื้นที่

๒) ประโยชน์จากการวิจัยระดับกลางน้ำ โดยสร้างต้นแบบอุปกรณ์สำหรับการผลิตข้าวที่เหมาะกับบริบทการผลิตข้าวแบบครบวงจรของกลุ่มเกษตรกรให้ง่ายต่อการใช้งาน แต่ละท้องถิ่นสามารถผลิตเองได้ รู้วิธีการในการจัดการระหว่างการเพาะปลูก และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อรักษาคุณค่าทางโภชนาการในข้าวพื้นเมือง ๗ สายพันธุ์ รู้วิธีการจัดการที่ลดความสูญเสียในด้านคุณภาพและปริมาณของการเก็บเกี่ยวข้าวสำหรับข้าวนาปี และแนวทางการบริหารจัดการเพื่อรักษาความหอมของข้าวหอมมะลิให้สามารถคงความหอมได้ตลอดห่วงโซ่การผลิต จากแปลงนาสู่ผู้บริโภคทำให้สามารถลดความสูญเสียจากกระบวนการจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว และลดความสูญเสียของข้าวไทยในห่วงโซ่อุปทานด้านคุณภาพและปริมาณได้ไม่น้อยกว่าปีละ ๑ หมื่นล้านบาท

๓) ประโยชน์จากการวิจัยระดับปลายน้ำ โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อป้องกันการเกิดโรคกระดูกพรุนซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพและควบคุมคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ อีกทั้งได้กระบวนการสกัดสารออกฤทธิ์เพื่อสามารถป้องกันและลดการเกิดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจ พัฒนาเทคโนโลยีต้นแบบสำหรับการเพิ่มความคงตัวของอนุพันธ์สตาร์ช์ป้องกันแดดที่ดูดกลืนทั้งรังสียูวีบีและยูวีเอ สามารถเทียบเคียงกับผลิตภัณฑ์ในท้องตลาด สามารถพัฒนาโพลิเมอร์ธรรมชาติผสมสารสกัดจากข้าวให้มีประสิทธิภาพในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียและคุณสมบัติช่วยการรักษาแผลได้เป็นอย่างดีและเทคโนโลยีการแปรรูปฟางข้าวเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรมและสิ่งทอ

นอกจากนี้ ควรเก็บเกี่ยวข้าวนาปีไวต่อช่วงแสงและข้าวนาปรังไม่ไวต่อช่วงแสง ทั้งสองพันธุ์ให้ใกล้เคียงกับอายุเก็บเกี่ยวที่แนะนำ ควรกำหนดราคารับซื้อข้าวเปลือกโดยภาครัฐในลักษณะที่สะท้อนถึงคุณภาพของข้าวเปลือกอย่างแท้จริง ควรสนับสนุนเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยให้แก่เกษตรกรผู้ประสงค์ซื้อเครื่องเกี่ยวนวดข้าวเพื่อประกอบอาชีพรับจ้างเกี่ยวนวดข้าว ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผลิตเครื่องเกี่ยวนวดข้าวไทย เพื่อพัฒนามาตรฐานการผลิตให้ดียิ่งขึ้น ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผลิตเครื่องเกี่ยวนวดข้าวไทยที่มีขนาดหน้ากว้างน้อยลงและมีมาตรฐานการผลิตที่ดี ควรมีการรณรงค์ทั้ง ๓ ฝ่าย คือ ผู้ผลิตเครื่องเกี่ยวนวด ผู้ประกอบการรับจ้างเกี่ยวนวดข้าวและเกษตรกร ให้คำนึงถึงความสูญเสียในการเก็บเกี่ยว ควรกำหนดเกณฑ์ทั้งความสูญเสียเชิงปริมาณ ความสะอาดของข้าวเปลือกและเมล็ดแตกหัก ควรจัดหาเครื่องทำความสะอาดให้แก่เกษตรกร ภายใต้โครงการชะลอการจำหน่าย ซึ่งสนับสนุนให้เกษตรกรตากแห้งแล้วเก็บรักษาในยุ้งฉางเพื่อรอราคาที่เหมาะสม

ผู้แทนสำนักวิชาวิทยาศาสตร์เครื่องสำอาง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ชี้แจงว่า เมล็ดข้าวนอกจากจะนำมาบริโภคแล้ว ยังสามารถนำส่วนประกอบต่างๆมาใช้ประโยชน์ เช่น ต้นข้าว เมล็ดข้าว รวงข้าว ลำต้น ใบ และราก การใช้ประโยชน์จากข้าวสีพื้นเมืองไทยในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ประกอบด้วย ข้าวแดง สังข์หยด ข้าวแดงมันปู ข้าวดำสีนิล ข้าวก่ำ (ข้าวเหนียวดำ) ข้าวหอมนิล ข้าวไรซ์เบอรรี่ โดยแบ่งกลุ่มเครื่องสำอางแต่ละประเภท ดังนี้ ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางข้าวสำหรับครอบครัว ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางข้าวสำหรับดูแลผิวหน้าและผิวกาย การวิจัยมุ่งเป้าในแต่ละด้านเป็นวิธีวิจัยที่ถูก นักวิจัยต้องการวิจัยข้าวราคาถูกภายในประเทศ เช่น ข้าวหัก ข้าวเล็บนก นำมาวิจัยเพื่อสกัดเป็นสารออกฤทธิ์ชีวภาพ และปัญหานักวิจัยได้รับผลตอบแทนจากการวิจัยไม่สูง แต่จะได้รับความพอใจที่ผลิตภัณฑ์จากการวิจัยนั้น ๆ ออกสู่ผู้บริโภค

หน่วยปฏิบัติการค้นหาและใช้ประโยชน์ยีนข้าวศูนย์พันธุ์วิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ได้มีข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้จากการผลิตข้าว ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้มีผลผลิตสูง มีคุณภาพการหุงต้มเป็นที่ต้องการของตลาดผู้บริโภคและตลาดอุตสาหกรรม การปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่จำกัด เช่น สภาพน้ำท่วม ภัยแล้ง ดินเค็ม เพื่อเพิ่มความมั่นคงในการผลิต และให้มีความต้านทานโรคและแมลงทุกชนิด เพื่อลดต้นทุน การใช้สารกำจัดศัตรูพืชลงอย่างสิ้นเชิง ส่งเสริม

ให้มีการสกัดน้ำมันรำข้าวเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศและส่งออก โดยลดการนำเข้าถั่วเหลืองที่นำมาใช้สกัดเป็นน้ำมัน วงจรการผลิตข้าวที่เหมาะสมเกษตรกรควรปลูกข้าวไม่เกินปีละ ๒ ครั้ง อายุข้าวครั้งละ ๑๒๐ วัน เพื่อให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพและดินได้มีการฟื้นตัว ซึ่งในปัจจุบันข้าวหอมปทุมธานีได้พัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์เพื่อต้านทานสภาพอากาศและได้เพิ่มคุณภาพให้ดีขึ้น แต่ยังไม่สามารถนำข้าวมาปลูกได้เนื่องจากขั้นตอนการรับรองสายพันธุ์ของกรมการข้าวใช้ระยะเวลานานเกินไปส่งผลให้งานวิจัยไม่เป็นปัจจุบัน รัฐบาลควรวางนโยบายเร่งรัดขั้นตอนดังกล่าวให้เร็วขึ้น

๒.๔ การเดินทางไปประชุมและศึกษาดูงานปัญหาราคาข้าวตกต่ำ

คณะอนุกรรมาธิการมีมติให้เดินทางไปประชุมและศึกษาดูงานเรื่อง “การแก้ไขปัญหาราคาข้าวตกต่ำ” ณ จังหวัดลพบุรี ในวันศุกร์ที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๒ พร้อมรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และปัญหาอุปสรรคร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร เพื่อเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร ต่อไป โดยคณะกรรมาธิการได้มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) องค์ประกอบในการผลิตข้าว แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่ ประเภทต้นน้ำ ประกอบด้วย เกษตรกร ปัจจัยการผลิต เมล็ดพันธุ์ น้ำ ปุ๋ย และเครื่องจักรการเกษตร ประเภทกลางน้ำ ได้แก่ โรงสี การอบข้าว พ่อค้าคนกลาง ประเภทปลายน้ำ ประกอบด้วย การทำข้าวถุง การส่งออก การแปรรูป ซึ่งทั้งหมดเมื่อนำมารวบรวมวิเคราะห์สรุปได้ว่าการแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวไม่มีข้อปฏิบัติที่สมบูรณ์แบบ

๒) นโยบายประกันรายได้เกษตรกร ซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร จังหวัดลพบุรีมีปัญหาอุปสรรคในการใช้นโยบายดังกล่าวหรือไม่ การที่เกษตรกรเช่าพื้นที่ทำนาจะได้สิทธิรับประโยชน์จากนโยบายดังกล่าวหรือไม่ เดิมเคยมีการทำนาคอนโดซึ่งมีลักษณะการเช่าสิทธิในที่ดินต่อไปเรื่อย ๆ ปัจจุบันยังคงมีอยู่หรือไม่

๓) ลักษณะการทำนาแปลงใหญ่โดยใช้หลักทฤษฎี economy of Scale เพื่อทำให้ได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น อยากทราบว่ามีอุปสรรคในด้านปฏิบัติหรือไม่ และมีแนวทางการบริหารจัดการนาแปลงใหญ่อย่าไร

๔) จากพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั้งหมดของจังหวัดลพบุรีประมาณ ๘๑๓,๒๙๓ ไร่ การเพาะปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวปทุมธานี ซึ่งเป็นข้าวเศรษฐกิจของจังหวัดที่มีราคารับซื้อที่สูง จังหวัดควรให้ความสำคัญประเภทข้าวเจ้าหรือข้าวขาวที่มีพื้นที่เพาะปลูก ๒๙๐,๔๕๖ ไร่ แต่มีราคารับซื้อที่ต่ำโดยส่งเสริมการผลิตเพื่อแข่งขันในกลุ่มตลาดข้าวราคาต่ำ โดยเฉพาะข้าวของประเทศเวียดนาม

๕) การผลิตข้าวอินทรีย์ของจังหวัดลพบุรี ควรมีการกำหนดราคามูลค่าเพิ่มเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกร โดยในตลาดต่างประเทศกำหนดราคามูลค่าเพิ่มเพื่อสร้างแรงจูงใจไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐ ถ้าไม่ถึงจะไม่ผลิต

๖) จากข้อมูลนำเสนอคณะกรรมาธิการ เกี่ยวกับแหล่งรับซื้อข้าวเปลือกของจังหวัด มีโรงสีจำนวน ๒๖ ราย มีท่าข้าวจำนวน ๒๓ ราย ยังขาดข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรเป็นผู้ขายตรง ดังนั้นควรส่งเสริมให้ชาวนาผู้ผลิตข้าวสามารถเป็นผู้ส่งออกต่างประเทศ โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

๗) เมื่อชาวนายังมีความยากจน การแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวไม่ควรเน้นแก้ไขเรื่องราคาหรือการเป็นผู้นำในการส่งออกข้าว ควรวิเคราะห์ด้านมูลค่ามากกว่าปริมาณการส่งออก ซึ่งกำไรที่ได้ต้องเกิดจากคุณภาพของข้าว

๘) การแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวโดยใช้ระบบ profit sharing โดยรัฐบาลได้เตรียมพระราชบัญญัติเกี่ยวกับระบบเกษตรกรแบ่งปัน เพื่อเสนอต่อรัฐสภา ซึ่งมีลักษณะแบ่งปันผลกำไรกลับคืนให้เกษตรกรอย่างเป็นธรรม โดยเกษตรกรผู้ลงทุนลงแรงจะได้รับกำไรร้อยละ ๗๐ ส่วนโรงสีและพ่อค้าคนกลางจะได้กำไรร้อยละ ๓๐

๙) จากงานวิจัยศึกษาปัญหาเรื่องข้าวในประเทศมีจำนวนมาก แต่ไม่สามารถนำมาปฏิบัติตามผลการวิจัยได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องและกลไกของระบบราชการที่มีจำนวนมาก

๒.๕ ข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมาธิการ

๑) ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำเกิดจากพ่อค้าคนกลางเป็นสำคัญ ดังนั้น รัฐบาลควรแก้ไขโครงสร้างการตลาดเพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับเกษตรกร อีกทั้งรัฐควรลงทุนในเรื่องเครื่องจักรสำหรับการผลิตการแปรรูป ให้กับเกษตรกรเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มอำนาจการขายให้กับเกษตรกร นโยบายการรับเงินช่วยเหลือนั้นควรมีการแก้ไขหลักเกณฑ์เพื่อให้เกษตรกรได้รับสิทธิจากการช่วยเหลืออย่างแท้จริง การทำเกษตรเพื่อการค้านั้น จำเป็นที่จะต้องรู้ความต้องการของตลาดและกำหนดพื้นที่เพาะปลูกแบบโซนนิ่ง การจัดสรรน้ำให้เหมาะสมโดยให้แต่ละหน่วยงานทำหน้าที่เชื่อมโยงกันแบบบูรณาการ นอกจากนี้รัฐบาลต้องมีมาตรการรับประกันให้กับเกษตรกรเมื่อเกิดอุทกภัยด้วย นอกจากนี้ควรเน้นงานวิจัยเรื่องสารเคมีที่ใช้ในการเกษตรเพื่อพัฒนาไปสู่เกษตรปลอดสารพิษในอนาคต

๒) รัฐบาลควรรีบขายข้าวในโกดังเพื่อเตรียมรับข้าวเปลือกใหม่ที่กำลังจะถึงฤดูเก็บเกี่ยว นอกจากนี้รัฐควรนำเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรมาสนับสนุนน้ำบาดาลให้กับพื้นที่การเกษตรที่ห่างจากระบบชลประทาน รัฐบาลควรส่งเสริมเครื่องมือในการประดิษฐ์เครื่องวัดความชื้นน้ำยาตรวจ เครื่องคัดแยกข้าวให้ทันสมัยรวมถึงควรมีศูนย์ข้าวชุมชนต้นแบบหนึ่งอำเภอหนึ่งศูนย์ข้าวชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวและควรขยายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้สอดคล้องกับพื้นที่ภูมิศาสตร์และรัฐบาลควรสำรวจศักยภาพการผลิตข้าวและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตข้าวให้ได้เปรียบประเทศคู่แข่งทางการค้า

๓) ควรพัฒนาสายพันธุ์ข้าวหอมมะลิให้มีความหอมมากขึ้น โดยดินเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดความหอมของข้าวได้ดี เพื่อลดปริมาณแคลอรี่ซึ่งสามารถใช้ได้กับข้าวทุกสายพันธุ์ จะเป็นการสร้างมูลค่าทางการตลาดและเป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้ผู้บริโภค

๔) โครงการรวบรวมข้าวเปลือกส่วนมากสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการจะขาดทุนแนวทางแก้ไขควรมีการเชื่อมโยงระหว่างสหกรณ์การเกษตรกับหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจเกี่ยวกับข้าว ส่วนสหกรณ์ควรมีกลุ่มเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพื่อให้เชื่อมโยงกับองค์กรหน่วยงานด้านการขาย การแปรรูป และด้านเงินทุนฝากให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ทำแผนเชื่อมโยงลักษณะเครือข่าย จากสถิติข้อมูลแต่ละปีพบว่าหนี้สินเกษตรกรมีจำนวนเพิ่มขึ้น เนื่องจากขายข้าวขาดทุนและไม่สามารถนำเงินมาชำระหนี้ได้ ดังนั้น ธนาคารจึงควรเร่งดำเนินการให้เกษตรกรดังกล่าวเข้าร่วมโครงการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

๕) รัฐบาลควรทำการตลาดในลักษณะข้อตกลง MOU ระหว่างรัฐต่อรัฐ โดยในข้อตกลงควรมีการกำหนดให้รัฐบาลไทยซื้อสินค้าหรืออุปกรณ์ทางการทหารกับประเทศคู่สัญญา โดยให้มีการชำระค่าสินค้าด้วยข้าวแทนมูลค่าสกุลเงิน

๖) ควรส่งเสริมให้ประเทศไทยมีโรงงานผลิตเครื่องสำอางครบวงจร เนื่องจากไทยมีวัตถุดิบจำนวนมากแต่ไม่สามารถผลิตเองได้อย่างมีคุณภาพ ปัจจุบันต้องขายวัตถุดิบให้ต่างประเทศเพื่อนำไปผลิตแล้วส่งกลับมาขายในประเทศไทย

๗) ควรสนับสนุนน้ำมันรำข้าวที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากส่วนประกอบของเมล็ดข้าวโดยให้รัฐบาลประกาศเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งน้ำมันรำข้าวเป็นน้ำมันที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย

๘) โครงการรับจำนำข้าวเป็นนโยบายที่ดี แต่ไม่สามารถบริหารจัดการข้าวในสต็อกได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางแก้ไขโดยนำข้าวเข้าสู่ระบบตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ซึ่งในระหว่างดำเนินโครงการจะสามารถระบายข้าวออกขายได้

๒.๖ นโยบายการสร้างเสถียรภาพราคาข้าวสารในตลาดผู้บริโภค

มาตรการการเก็บภาษีส่งออกข้าว : การสร้างการแทรกแซงของรัฐในตลาดส่งออกข้าว

ข้าวเป็นสินค้าส่งออกของประเทศไทยมาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ ๔ เมื่อไทยได้ทำสัญญาเปิดประตูการค้ากับอังกฤษภายใต้สนธิสัญญาเบาริ่ง (Bowring Treaty) ในปี พ.ศ. ๒๓๙๘ ในสมัยนั้นข้าวเป็นสินค้าที่ขาดแคลนในตลาดโลกมีความต้องการมากกว่าปริมาณการผลิต จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๒ รัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทในการค้าข้าวกับต่างประเทศมากขึ้นโดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร และการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๔๘๒ ซึ่งสินค้าบางอย่างตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเอกชนสามารถส่งออกข้าวได้ แต่อยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติฉบับนี้ หลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงในปี ๒๔๘๘ ประเทศไทยต้องเสียค่าปรับสงครามและจะต้องส่งมอบข้าวให้กับองค์การสหประชาชาติตามข้อผูกพันสัญญาสมบูรณ์แบบ ซึ่งกระทรวงเศรษฐการ (กระทรวงพาณิชย์ในปัจจุบัน) จะต้องรับภาระในการจัดหาข้าวและส่งมอบให้องค์การสหประชาชาติ กระทรวงเศรษฐการจึงได้ระงับการอนุญาตให้เอกชนส่งออก

ใน พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้มีการจัดตั้งองค์การข้าว (ซึ่งตอนหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานข้าว) เพื่อทำหน้าที่รวบรวมข้าวและส่งมอบข้าวให้องค์การสหประชาชาติ ในระยะแรกเป็นการส่งมอบข้าวแบบให้เปล่า ต่อมาได้ให้มีการจ่ายเงินค่าข้าวในราคาทุน จนกระทั่งหมดภาระข้อผูกพันดังกล่าวในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ แต่สำนักงานข้าวก็ยังคงดำเนินการต่อไปเช่นเดิม สำหรับการดำเนินนโยบายข้าวภายในประเทศนั้น รัฐบาลเริ่มเข้ามามีบทบาทหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เช่นเดียวกัน โดยในปี ๒๔๘๘ รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๘ เมื่อสถานการณ์เศรษฐกิจและการค้าของโลกภายหลังสงครามได้กลับคืนสู่ภาวะปกติ กระทรวงเศรษฐการ (หรือกระทรวงพาณิชย์ในปัจจุบัน) จึงได้อนุญาตให้เอกชนส่งออกข้าวได้ แต่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ราชการกำหนด โดยทางราชการควบคุมการออกใบอนุญาตและเก็บค่าพรีเมี่ยมข้าว ซึ่งผู้ส่งออกจะต้องจ่ายเป็นค่าธรรมเนียมให้กับรัฐบาลในทุก ๆ ตันที่ส่งออกข้าว ค่าพรีเมี่ยมข้าวจึงเปรียบเสมือนเป็นภาษีส่งออกข้าว การเก็บพรีเมี่ยมข้าวในช่วงต้นทศวรรษ ๒๕๐๐ มีวัตถุประสงค์ทางการคลังเพราะเป็นการหารายได้ของรัฐ โดยอัตราการเก็บค่าพรีเมียมในช่วงนี้มีอัตราค่อนข้างคงที่ ต่อมาการเก็บค่าพรีเมี่ยมข้าวได้นำไปเชื่อมโยงกับเหตุผลทางด้านสวัสดิการของผู้บริโภค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาข้าวสารให้อยู่ในระดับต่ำ ทำให้ผู้บริโภคสามารถบริโภคข้าวสารในราคาถูกได้

อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษต่อมาเป็นช่วงเวลาที่ราคาข้าวในตลาดโลกแปรปรวนสูง ทำให้รัฐบาลในขณะนั้น นอกจากจะปรับอัตราค่าพรีเมี่ยมตามการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวในตลาดโลกแล้ว ยังได้มีมาตรการกำหนดโควตาการส่งออกข้าว มาตรการห้ามการส่งออก และรวมถึงมาตรการการเรียกเก็บข้าวสำรองแก่ผู้ส่งออกในราคาต่ำ มาตรการการบังคับให้ผู้ส่งออกสต็อกข้าวตามสัดส่วนโควตาข้าวส่งออกที่ได้รับ ซึ่งมาตรการดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะกดราคาข้าวในประเทศให้ตกต่ำลง อย่างไรก็ตาม การก้าวเข้าสู่ยุคการปฏิวัติเขียวในช่วงเวลาต่อมาได้เป็นก้าวสำคัญที่ทำให้อุปทานผลผลิตข้าวของโลกและของไทยเพิ่มขึ้นเร็วกว่าอุปสงค์ และมีผลต่อการขยายตัวของอุปทานข้าวในตลาดส่งออก ราคาข้าวในตลาดส่งออกได้มี แนวโน้มลดลงเป็นลำดับ ทำให้ประเทศไทยต้องยกเลิกการเก็บค่าพรีเมี่ยมข้าวไปในปี ๒๕๒๙ ซึ่งนับว่าผลกระทบจากการปฏิวัติเขียวได้มีผลอย่างสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนมาตรการด้านราคาข้าวจากที่เคยให้ ความสำคัญกับกลุ่มผู้บริโภคเป็นสำคัญมาสู่นโยบายการให้การอุดหนุนกับกลุ่มผู้ผลิตในระยะต่อมา

๒.๗ นโยบายการแทรกแซงกลไกราคาในตลาดข้าวเปลือก

๒.๗.๑ มาตรการพยุงราคาข้าวเปลือก

ในอดีตที่ผ่านมา การใช้มาตรการด้านราคาเพื่อยกระดับราคาข้าวเปลือกที่ฟาร์ม ถือได้ว่าได้เริ่มดำเนินการในปี ๒๔๙๘ ทั้งนี้ โดยรัฐได้จัดตั้งองค์การคลังสินค้า (อคส.) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการออกไปรับซื้อและรวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยวแต่มิได้ดำเนินการในทางปฏิบัติอย่างจริงจังจนถึงปี ๒๕๐๓ รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการสำรองข้าวขึ้น เพื่อให้ทำหน้าที่รับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนาโดยเฉพาะในจังหวัดที่มีการร้องเรียนว่าราคาข้าวเปลือกตกต่ำ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวอยู่ในขอบเขตจำกัด ทั้งนี้เพราะรัฐจัดเงินหมุนเวียนในการดำเนินงานให้ในจำนวนจำกัด ความพยายามของรัฐที่จะพยุงราคาข้าวได้มีการดำเนินการอย่างจริงจังนับตั้งแต่ปี ๒๕๐๙ เป็นต้นมา เนื่องจากการตกต่ำของราคาข้าวในบางช่วงเวลา โดยรัฐบาลได้มอบหมายให้คณะกรรมการสำรองข้าวเป็นหน่วยงานรับซื้อข้าวเปลือกส่วนกลาง และให้องค์การคลังสินค้าเป็นหน่วยงานรับซื้อข้าวเปลือกในภูมิภาค ข้าวเปลือกที่ซื้อตามโครงการนี้จะถูกแปรสภาพเป็นข้าวสาร ซึ่งส่วนหนึ่งส่งขายให้รัฐบาลต่างประเทศ อีกส่วนหนึ่งคณะกรรมการจะสำรองข้าวไว้ให้องค์การคลังสินค้าและกรมการค้าภายใน เพื่อนำไปขายให้กับประชาชน ตามนโยบายตรึงราคาข้าวสารในตลาด

ความพยายามในการยกระดับราคาข้าวเปลือกให้สอดคล้องกับราคาข้าวสาร ได้เริ่มต้นขึ้นในปี ๒๕๑๖ ซึ่งเป็นยุคที่รัฐบาลให้ความสนใจกับเสียงของเกษตรกรมากขึ้น โดยได้ประกาศราคาประกันข้าวเปลือกเกวียนละ ๒,๕๐๐ บาท และกำหนดราคาข้าวสารถังละ ๗๕ บาท ในปี ๒๕๑๗ ได้มีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรขึ้น ทั้งนี้ได้โดยมอบหมายให้องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อตก.) ซึ่งตั้งขึ้น ในปี ๒๕๑๗ เช่นกัน เป็นหน่วยงานที่รับซื้อข้าวเปลือก โดย อตก. จะแปรรูปข้าวเปลือกที่ซื้อมาเป็นข้าวสาร ส่วนหนึ่งจะนำออกขายต่างประเทศตามโควตาที่กรมการค้าต่างประเทศจัดสรรให้ตามสัญญาขายข้าวระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล ส่วนที่เหลือขายให้กับองค์การคลังสินค้าเพื่อนำออกขายให้กับประชาชน ตามนโยบายตรึงราคาข้าวสารในตลาด ในช่วงระหว่างปี ๒๕๑๙ - ๒๕๒๓ รัฐได้ให้ อตก. ทำหน้าที่รับซื้อข้าวเปลือกเพื่อพยุงราคาไม่ให้ตกต่ำจนเกินไป โดยในการรับซื้อได้ให้แต่ละหน่วยพิจารณาตัดสินใจรับซื้อข้าวเปลือกตามราคาตลาดในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยมีข้อกำหนดว่าราคาที่รับซื้อจะต้องไม่สูงกว่าระดับราคาขั้นสูงที่ทางคณะกรรมการรักษาระดับราคากำหนดขึ้น ราคารับซื้อขั้นสูงที่ได้กำหนดไว้นี้จะเท่ากันในทุกท้องที่ทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวนี้มีปัญหาและไม่เป็นผลสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเมื่อราคาข้าวเปลือกลดต่ำลงนั้น ราคาประกันที่ประกาศพบว่าต่ำกว่าระดับราคาที่ซื้อขายกันในตลาด และในบางครั้งราคาประกันที่ประกาศไว้สูงกว่าราคาตลาดแต่การจัดหาเงินที่จะนำมาใช้ในโครงการมีจำกัด ทำให้การดำเนินนโยบายไม่เกิดประสิทธิผลและขาดความต่อเนื่อง

การดำเนินตามมาตรการพยุงราคาได้ลดบทบาทลงในช่วงปี ๒๕๒๒ - ๒๕๒๔ เนื่องจาก ความต้องการข้าวเพื่อการส่งออกมีมากขึ้นและทำให้ระดับราคาข้าวเปลือกได้เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ในช่วงดังกล่าวมาตรการพยุงราคาได้ลดบทบาทลงไปพร้อม ๆ กับการเพิ่มบทบาทของมาตรการการจัดตั้งมูลภัณฑ์กันชนข้าวสาร โดยรัฐจัดหาสินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำให้กับโรงสี เพื่อให้โรงสีออกไปซื้อข้าวจากเกษตรกรแล้วนำมาสีเป็นข้าวสารส่งมอบให้ อสค. เพื่อเป็นข้าวสำรองและนำไปจำหน่ายในราคาถูกให้กับผู้บริโภคต่อไป อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของ อคส. ได้ประสบภาวการณ์ขาดทุนอย่างหนักหลังจากที่ได้ดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวมาระยะหนึ่ง เพราะต้องออกไปรับซื้อข้าวในบางท้องที่สูงกว่าราคาตลาด เป็นผลให้รัฐเริ่มตระหนักว่าไม่สามารถจะใช้มาตรการเหล่านี้ได้ต่อไปอีก นับจากปี ๒๕๒๔ เป็นต้นมารัฐได้มุ่งความสนใจ

ไปในเรื่องการจัดตั้งตลาดกลางข้าวเปลือกในแหล่งสำคัญ ๆ เพื่อให้เกษตรกรขายข้าวเปลือกกับโรงสีได้โดยตรง และเป็นการตัดทอนพ่อค้าคนกลางพร้อมกันนี้รัฐได้หันมาผลักดันโครงการรับจำนำข้าวเปลือกไปในปี ๒๕๒๕

๒.๗.๒ มาตรการรับจำนำข้าวเปลือก

นับจากปี ๒๕๒๕ เป็นต้นมา รัฐได้ปรับรูปแบบของโครงการพยุงราคาข้าวมาเป็นโครงการรับจำนำข้าวเปลือก โดยมอบหมายให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) รับจำนำข้าวเปลือกจากชาวนาในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อจูงใจให้ชาวนาชะลอการขายข้าวในช่วงต้นฤดูเก็บเกี่ยว เพื่อลดอุปทานข้าวที่ออกสู่ตลาด โดยราคารับจำนำที่ ธ.ก.ส จ่ายให้กับชาวนาเท่ากับร้อยละ ๘๐ ของราคาตลาด เพราะเห็นว่ามีวัตถุประสงค์แน่นอนว่าให้ชาวนามีเงินไปใช้ก่อนแต่ยังไม่ขายข้าว ต่อเมื่อข้าวราคาสูงขึ้นชาวนาค่อยมาไถ่ถอนไปขายในตลาดได้ โครงการรับจำนำข้าวเปลือกในระยะเริ่มแรกเป็นโครงการขนาดเล็ก โดยเปิดโอกาสให้เกษตรกรที่ต้องการใช้เงินในต้นฤดูการเก็บเกี่ยวได้นำข้าวมาจำนำไว้เป็นหลักประกันและเพื่อลดอุปทานข้าวที่จะเข้าสู่ตลาดในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวจำนวนมากได้ชะลอตัวลง เป็นการแก้ปัญหาราคาข้าวเพื่อไม่ให้ราคาข้าวต้องตกต่ำลงมากในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ในการรับจำนำข้าวในฤดูการผลิตปี ๒๕๒๙/๓๐ ธ.ก.ส. ได้ออกระเบียบใหม่ให้ชาวนาที่เข้าโครงการรับจำนำข้าวสามารถเก็บรักษาข้าวไว้ในยุ้งฉางของตนเองได้ เพื่อลดภาระค่าขนส่งและค่าฝากคลังสินค้าของ อคส. โดย ธ.ก.ส. จะจ่ายค่าเช่ายุ้งฉางให้กับชาวนาตันละ ๑ บาท โครงการรับจำนำข้าวเปลือกที่ดำเนินงานโดย ธ.ก.ส. ในระยะแรกไม่ได้รับความสนใจจากเกษตรกรมากนัก แต่การออกระเบียบให้จำนำที่ยุ้งฉางของเกษตรกรได้ ในระยะเวลาต่อมาทำให้เกษตรกรมาเข้าร่วมโครงการเพิ่มสูงขึ้น

ต่อมาในปี ๒๕๓๔ รัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนงานนโยบายข้าวจากคณะกรรมการนโยบายและมาตรการข้าว (กนข.) มาเป็นคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) และได้ออกระเบียบว่าด้วยกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๓๔ และได้จัดตั้ง “กองทุนรวมเพื่อเกษตรกร” ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรทั้งระบบครอบคลุมสินค้าเกษตรทุกชนิด ดังนั้นโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแทรกแซงระดับราคาข้าวจึงอยู่ภายใต้การสนับสนุนเงินทุนจากกองทุนรวมฯ นี้ รวมทั้งโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของ ธ.ก.ส. ด้วย ธ.ก.ส. จึงได้รับเงินชดเชยดอกเบี้ยเงินกู้จากกองทุนฯดังกล่าวแทนกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรและได้เปลี่ยนจำนวนเงินกู้ที่เกษตรกรได้รับจากร้อยละ ๘๐ เป็นไม่เกินร้อยละ ๙๐ ของราคาเป้าหมาย ในการรับจำนำข้าวเปลือกมีทั้งรับจำนำจากเกษตรกรรายครัวเรือนและสถาบันเกษตรกรที่มียุ้งฉางที่เป็นของตนเอง สำหรับเกษตรกรรายครัวเรือนที่มียุ้งฉางของตนเองการรับจำนำจะเป็นการรับจำนำแล้วเก็บไว้ที่ยุ้งฉางของเกษตรกร โดย ธ.ก.ส. เป็นผู้รับไปดำเนินการรับจำนำในส่วนนี้ สำหรับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรที่ไม่มียุ้งฉางให้นำข้าวเปลือกไปฝากไว้ที่เก็บหรือยุ้งฉางของ อตก. หรือของโรงสีที่ อตก. เช่าไว้และนำใบประทวนสินค้าที่ อตก. ออกให้ไปจำนำกับ ธ.ก.ส.

นับจากปี ๒๕๔๓ เป็นต้นมา โครงการรับจำนำข้าวเปลือกได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการรับจำนำข้าวเปลือกไปสู่การแทรกแซงกลไกตลาดข้าวเปลือกในรูปของโครงการการประกันราคา โดยรัฐได้เพิ่มราคาเป้าหมายของการรับจำนำที่สูงกว่าระดับราคาตลาดไปพร้อม ๆ กับการเพิ่มปริมาณเป้าหมายของการรับจำนำพร้อมกันนี้ได้มีมาตรการให้โรงสีเอกชนเข้ามาเป็นกลไกที่สำคัญในกระบวนการรับจำนำข้าวเปลือกเพิ่มเติมจากการใช้กลไกของ ธ.ก.ส. และสถาบันสหกรณ์ที่ได้ดำเนินการรับจำนำและฝากข้าวไว้กับยุ้งฉางของเกษตรกรแต่ละรายหรือสถาบันเกษตรกรในแหล่งการผลิต ทั้งนี้ได้ให้มีการรับจำนำใบประทวนสินค้าโดยให้เกษตรกรนำข้าวมาจำนำกับโรงสีและให้โรงสีโดยมี อตก. และ อคส. เป็นผู้ออกใบประทวนสินค้า และให้เกษตรกรนำใบประทวนมาขึ้นเงินกับ ธ.ก.ส. ตามราคาที่ประกาศรับจำนำ

ในปี ๒๕๔๗ และปี ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นช่วงรัฐบาลของพรรคไทยรักไทย ได้มีการขยายขนาดของโครงการรับจำนำออกไปอย่างมากโดยมีเป้าหมายของการรับจำนำถึง ๙.๐ ล้านตัน ข้าวเปลือกพร้อมกับการขยายราคารับจำนำให้สูงกว่าระดับราคาตลาด ทั้งนี้สำหรับข้าวหอมมะลิคุณภาพต่าง ๆ ได้ยกระดับราคาสูงขึ้นจากเดิมตันละ ๓,๐๐๐ บาทหรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๔๓-๔๕ สำหรับข้าวหอมจังหวัดได้เพิ่มขึ้นตันละ ๒,๐๐๐ บาท หรือประมาณร้อยละ ๓๕ ข้าวเจ้านาปีปรับเพิ่มขึ้นตันละ ๑,๒๖๕ - ๑,๔๔๐ บาท ขึ้นอยู่กับเปอร์เซ็นต์ของการสีเป็นข้าวสาร สำหรับข้าวปทุมธานี เพิ่มขึ้นน้อยกว่าข้าวชนิดอื่น ๆ หรือเพิ่มขึ้นตันละ ๖๐๐ บาท หรือร้อยละ ๑๐ ของระดับราคาเดิม

การปรับเพิ่มราคารับจำนำดังกล่าวได้ทำให้ปริมาณข้าวเปลือกที่เข้าสู่โครงการรับจำนำมีสูงขึ้นจาก ๒.๗ ล้านตัน ในปีการผลิต ๒๕๔๖/๔๗ เป็น ๙.๔ และ ๙.๕ ล้านตัน ในปีการผลิต ๒๕๔๗/๔๘ และปีการผลิต ๒๕๔๘/๔๙ ตามลำดับ (ตารางที่ ๑๕) ปริมาณรับจำนำได้ปรับลดลงมา ในปี ๒๕๔๙/๕๐ ในสมัยรัฐบาลที่มี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลนานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้เปลี่ยนแปลงคณะกรรมการนโยบายข้าว (กนข.) มาเป็นคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) พร้อมกับปรับเปลี่ยนนโยบายการรับจำนำโดยปรับราคารับจำนำเป้าหมายให้ใกล้เคียงกับราคาตลาด โดยกำหนดให้ข้าวหอมมะลิมีราคารับจำนำที่ ๙,๐๐๐ บาทต่อตัน ข้าวหอมจังหวัดเป็นตันละ ๗,๕๐๐ บาท และข้าวข้าวเปลือกที่ความชื้น ๑๕% ที่ตันละ ๗,๐๐๐ บาท มีผลทำให้จำนวนข้าวที่เข้าสู่โครงการรับจำนำลดลงเป็น ๒.๔ ล้านตัน ในปี ๒๕๔๙/๕๐

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ได้ปรับเปลี่ยนไปสู่การแทรกแซงราคาเพิ่มหนักขึ้นไปอีกในรัฐบาลที่มี นายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้เพราะแม้ราคาข้าวจะปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากเกิดวิกฤตการณ์อาหารพลังงานโลกในต้นปี ๒๕๕๑ แต่รัฐบาลในสมัยนั้นก็ได้ปรับราคารับจำนำในฤดูนาปรังในปี ๒๕๕๑ เพิ่มขึ้น โดยมีระดับราคาจำนำเป้าหมาย เปลี่ยนแปลงจากราคารับจำนำข้าวหอมมะลิจากตันละ ๙,๐๐๐ บาท เป็นตันละ ๑๕,๐๐๐ บาท ราคาข้าวหอมจังหวัดจากตันละ ๗,๕๐๐ บาท เป็นตันละ ๑๓,๐๐๐ บาท ราคาข้าวเปลือกความชื้น ๑๕% จากตันละ ๗,๐๐๐ เป็นตันละ ๑๑,๘๐๐ บาท และข้าวปทุมธานีจากตันละ ๗,๑๐๐ บาท เป็นตันละ ๑๒,๐๐๐ บาท การเพิ่มขึ้นของราคารับจำนำดังกล่าวได้มีราคาปรับตัวสูงขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๖๐ ยกเว้นราคาข้าวเหนียวที่ปรับเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย (ตารางที่ ๑๖) แต่เนื่องจากสถานการณ์ราคาข้าวในต้นปี ๒๕๕๑ อยู่ในระดับสูงทำให้จำนวนข้าวเปลือกที่เข้าสู่โครงการรับจำนำไม่มากนักในฤดูนาปี แต่ได้ปรับสูงมากขึ้นในฤดูนาปรังเนื่องจากระดับราคาที่ได้ปรับสูงขึ้นไป

ตารางที่ ๑ ราคารับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต ๒๕๔๗/๔๘ เปรียบเทียบกับปี ๒๕๔๖/๔๗ (ณ ความชื้นไม่เกิน ๑๕%)

ชนิดข้าว	ปี ๒๕๔๖/๔๗	ปี ๒๕๔๗/๔๘	จำนวนเปลี่ยนแปลง	%เปลี่ยนแปลง
บาทต่อตัน				
ข้าวเปลือกหอมมะลิ				
ชนิดสีได้ต้นข้าว ๔๒ กรัม	๗,๐๐๐	๑๐,๐๐๐	+๓,๐๐๐	+๔๒.๘๖
ชนิดสีได้ต้นข้าวได้ ๔๐ กรัม	๖,๙๐๐	๙,๙๐๐	+๓,๐๐๐	+๔๓.๔๘
ชนิดสีได้ต้นข้าวได้ ๓๖ กรัม	๖,๗๐๐	๙,๗๐๐	+๓,๐๐๐	+๔๔.๗๘
ข้าวเปลือกหอมจังหวัด				
ชนิดสีได้ต้นข้าว ๔๐ กรัม	๕,๗๐๐	๗,๗๐๐	+๒,๐๐๐	+๓๕.๐๙
ชนิดสีได้ต้นข้าว ๓๖ กรัม	๕,๖๒๐	๗,๖๒๐	+๒,๐๐๐	+๓๕.๕๙
ชนิดสีได้ต้นข้าว ๓๔ กรัม	๕,๔๖๐	๗,๔๖๐	+๒,๐๐๐	+๓๖.๖๓
ข้าวเปลือกเจ้านาปี				
ชนิดสีเป็นข้าวสาร ๑๐๐%	๕,๓๓๐	๖,๖๐๐	+๑,๒๗๐	+๒๓.๘๓
ชนิดสีเป็นข้าวสาร ๕%	๕,๒๓๕	๖,๕๐๐	+๑,๒๖๕	+๒๔.๑๖
ชนิดสีเป็นข้าวสาร ๑๐%	๕,๐๔๕	๖,๔๐๐	+๑,๓๕๕	+๒๖.๘๖
ชนิดสีเป็นข้าวสาร ๑๕%	๔,๙๕๐	๖,๓๐๐	+๑,๓๕๐	+๒๗.๒๗
ชนิดสีเป็นข้าวสาร ๒๕%	๔,๗๖๐	๖,๒๐๐	+๑,๔๔๐	+๓๐.๒๕
ข้าวเปลือกปทุมธานี	๖,๐๐๐	๖,๖๐๐	+๖๐๐	+๑๐.๐๐
ข้าวเปลือกหอมสุพรรณบุรี	๕,๔๐๐	๖,๕๐๐	+๑,๑๐๐	+๑๘.๕๒

ที่มา : ฝ่ายเลขานุการ กนข. กรมการค้าภายใน พฤศจิกายน ๒๕๔๗

หมายเหตุ : ๑. มีผลบังคับใช้ตั้งแต่เริ่มโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต ๒๕๔๗/๔๘ ในวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เป็นต้นไป

๒. ข้าวเปลือกหอมมะลิ ราคารับจำนำใบประทวนข้างต้นให้ปรับเพิ่ม - ลด ตามจำนวนกรัมในอัตรากรัมละ ๕๐ บาท ส่วนราคารับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิที่ยุ้งฉางของเกษตรกร ให้กำหนดราคารับจำนำตันละ ๙,๗๐๐ บาท

๓. ข้าวเปลือกหอมจังหวัดในภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางราคารับจำนำใบประทวนข้างต้นเป็นไปตามคุณภาพที่กำหนดและปรับเพิ่ม-ลดตามจำนวนกรัมละ ๔๐ บาท ส่วนราคารับจำนำที่ยุ้งฉางเกษตรกรให้รับจำนำตันละ ๗,๔๖๐ บาท

การปรับราคาจำนำเพิ่มขึ้นแม้จะเป็นเหตุผลด้านนโยบายเพื่อการยกระดับรายได้ให้เกษตรกรมีระดับรายได้ที่สูงขึ้นก็ตาม แต่การยกระดับราคาที่สูงกว่าระดับราคาตลาด และมีการรับจำนำตามเป้าหมายจำนวนมากย่อมสร้างผลกระทบต่อกิจกรรมของตลาดกลางข้าวเปลือก การศึกษาช่องทางการตลาดข้าวเปลือกของศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ได้รายงานไว้ว่านับจากมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ โครงการรับจำนำข้าวเปลือกไปสู่การแทรกแซงกลไกตลาดในรูปของการประกันราคาขั้นต่ำ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในช่องทางตลาดข้าวจากเดิมที่เกษตรกรขายผ่านพ่อค้าในหมู่บ้านและตลาดกลาง ไปสู่การขายผ่านโรงสีเป็นสำคัญ นอกจากนี้ระดับราคารับจำนำที่ปรับตัวสูงขึ้นมากในระยะเวลาต่อมาได้สร้างภาระทางการคลังให้กับประเทศที่จะต้องจัดหาเงินมาให้การอุดหนุนกับโครงการดังกล่าว ดังจะเห็นจากตารางที่ ๑๔ ว่ามูลค่าของการรับจำนำมีสูงขึ้นเป็นลำดับจาก ๑๒.๔๓ พันล้านบาท ในปี ๒๕๔๖/๔๗ ได้เพิ่มขึ้นเป็น ๗๑.๗๗ พันล้านบาท ในปี ๒๕๔๘/๔๙ แม้มูลค่ารับจำนำจะมีลดลงในปี ๒๕๔๙/๕๐ แต่หากพิจารณาจากการไถ่ถอนคืนของเกษตรกรที่นำข้าวมาจำนำในโครงการ พบว่า ในแต่ละปีมีการไถ่ถอนคืนจำนวนน้อยมากโดยเฉพาะการจำนำใบประทวน โดยในปี ๒๕๔๗/

๔๘ มีการมาไถ่ถอนเพียงร้อยละ ๕ ของจำนวนที่รับจำนำ ซึ่งหากเป็นเช่นนี้จะนำไปสู่ผลกระทบต่องบประมาณของรัฐและสูญเสียงบประมาณอย่างมากต่อการบริหารจัดการข้าวในสต็อกและรวมถึงการจัดระบายข้าวออกจากสต็อกตามมา

ตารางที่ ๒ จำนวนและมูลค่าข้าวเปลือกที่รับจำนำและการไถ่ถอนคืน ช่วงปีการผลิต ๒๕๔๓/๔๔-๒๕๕๐/๕๑

ปีการผลิต	ปริมาณ (ตัน)			มูลค่า (ล้านบาท)		
	รับจำนำ	ไถ่ถอน	%การไถ่ถอน	รับจำนำ	ไถ่ถอน	%การไถ่ถอน
๒๕๔๓/๔๔	๑,๖๑๘,๔๙๖	๗๙๗,๕๐๓	๔๙.๒๗	๘,๒๐๕	๓,๕๘๖.๖๙	๔๓.๗๑
๒๕๔๔/๔๕	๔,๒๙๘,๑๔๔	๑,๑๒๘,๙๘๕	๒๖.๒๗	๒๓,๔๙๓	๖,๑๗๐.๙๒	๒๖.๒๗
๒๕๔๕/๔๖	๕,๙๒๗,๔๑๕	๘๕๘,๐๘๐	๑๔.๔๘	๒๘,๙๐๖	๔,๔๑๕	๑๕.๒๗
๒๕๔๖/๔๗	๒,๖๖๘,๓๓๖	๖๙๖,๕๐๘	๒๖.๑๐	๑๒,๔๒๙	๓,๒๘๒	๒๖.๔๑
๒๕๔๗/๔๘	๙,๔๑๘,๔๑๙	๕๒๗,๕๑๒	๕.๖๐	๔๔,๐๘๖	๓,๒๐๒	๗.๒๖
๒๕๔๘/๔๙	๙,๔๗๙,๘๖๙	๑,๑๙๓,๘๐๑	๑๒.๕๙	๗๑,๗๗๓	๑๐,๙๐๒	๑๕.๑๙
๒๕๔๙/๕๐	๒,๔๐๑,๕๗๑	๙๐๙,๓๔๘	๓๗.๘๖	๑๖,๖๔๔	๗,๒๘๑	๔๓.๗๔
๒๕๕๐/๕๑	๔,๒๙๗,๑๒๗	๑๖๐,๓๙๖	๓.๗๓	๕๓,๑๔๓	๑,๕๙๓	๓.๐๐

ที่มา : ข้อมูลปี ๒๕๔๓/๔๔ และ ๒๕๔๔/๔๕ จากอนันต์ ดาโลดม (๒๕๔๗) อ้างในศูนย์เศรษฐศาสตร์ประยุกต์ (๒๕๔๘) สำหรับข้อมูลปี ๒๕๔๖/๔๗ ถึง ๒๕๕๐/๕๑ จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

หมายเหตุ : การรับจำนำนาปรังในแต่ละปีได้รวมต่อเนื่องไปกับฤดูนาปีในแต่ละปีก่อนหน้าฤดูนาปรังนั้น ๆ

ตารางที่ ๓ ราคารับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ เปรียบเทียบกับปี ๒๕๔๙/๕๐ (ณ ความชื้นไม่เกิน ๑๕%)

ชนิดข้าว	ปี ๒๕๔๙/๕๐	ปี ๒๕๕๑/๕๒	ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง
	บาทต่อตัน		
ข้าวเปลือกหอมมะลิ			
ชนิดสีได้ต้นข้าว ๔๒ กรัม	๙,๐๐๐	๑๕,๐๐๐	๖๖.๖๗
ชนิดสีได้ต้นข้าว ๔๐ กรัม	๘,๙๐๐	๑๔,๘๐๐	๖๖.๒๙
ชนิดสีได้ต้นข้าว ๓๘ กรัม	๘,๘๐๐	๑๔,๖๐๐	๖๕.๙๑
ชนิดสีได้ต้นข้าวได้ ๓๖ กรัม	๘,๗๐๐	๑๔,๔๐๐	๖๕.๕๒
ข้าวเปลือกหอมจังหวัด			
ชนิดสีได้ต้นข้าว ๔๐ กรัม	๗,๕๐๐	๑๓,๐๐๐	๗๓.๓๓
ชนิดสีได้ต้นข้าว ๓๘ กรัม	๗,๔๐๐	๑๒,๘๐๐	๗๒.๙๗
ชนิดสีได้ต้นข้าว ๓๖ กรัม	๗,๓๐๐	๑๒,๖๐๐	๗๒.๖๐
ชนิดสีได้ต้นข้าว ๓๔ กรัม	๗,๒๐๐	๑๒,๔๐๐	๗๒.๒๒
ข้าวเปลือกเจ้านาปี			
ชนิดสีเป็นข้าวสาร ๕%	๗,๐๐๐	๑๑,๘๐๐	๖๘.๕๗
ชนิดสีเป็นข้าวสาร ๑๐%	๖,๙๐๐	๑๑,๖๐๐	๖๘.๑๑
ชนิดสีเป็นข้าวสาร ๑๕%	๖,๘๐๐	๑๑,๒๐๐	๖๔.๗๐
ชนิดสีเป็นข้าวสาร ๒๕%	๖,๗๐๐	๑๐,๘๐๐	๖๑.๑๙
ข้าวเปลือกปทุมธานี	๗,๑๐๐	๑๒,๐๐๐	๖๙.๐๑
ข้าวเปลือกเหนียว			
ข้าวเปลือกเหนียว ๑๐% เมล็ดยาว	๗,๗๐๐	๑๐,๐๐๐	๒๙.๘๗
ข้าวเปลือกเหนียว % ชนิดคละ	๗,๕๐๐	๙,๐๐๐	๒๐.๐๐

ที่มา : ฝ่ายเลขานุการ กนข. กรมการค้าภายใน พฤศจิกายน ๒๕๔๗

หมายเหตุ : ราคารับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิที่ยุ้งฉางของเกษตรกรบวกเพิ่มให้อีกตันละ ๑,๐๐๐ บาท เช่นเดียวกับราคารับจำนำข้าวเปลือกเหนียวที่ยุ้งฉางเกษตรกรให้เพิ่มอีกตันละ ๑,๐๐๐ บาท เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะจำนำได้ในวงเงินไม่เกิน ๕๐๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๘ ผลกระทบจากมาตรการการแทรกแซงกลไกตลาดข้าวเปลือกระดับฟาร์ม

การที่รัฐบาลเพิ่มปริมาณการรับจำนำข้าวเปลือก และปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินการรับจำนำจากเดิมที่ให้รับจำนำต่ำกว่าราคาตลาดไปเป็นการรับจำนำเท่ากับราคาตลาดและต่อมายังได้ยกระดับราคาเป้าหมายที่สูงกว่าราคาตลาด ซึ่งแม้นโยบายดังกล่าวจะเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้มากขึ้นจากการทำนาเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม แต่นโยบายดังกล่าวได้สร้างผลกระทบในระบบการตลาดข้าวไทยตามมา โดยมีข้อสรุป ดังนี้

ประการแรก การขยายขนาดของโครงการรับจำนำข้าว ทำให้ในปี ๒๕๔๘/๔๙ มีปริมาณข้าวมากถึง ๑ ใน ๓ ของปริมาณผลผลิตทั้งหมดถูกดึงออกจากตลาดกลางไปสู่โครงการรับจำนำ เป็นการตัดทอนประสิทธิภาพการทำงานของตลาดกลางในทางอ้อม เนื่องจากอุปทานข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดกลางลดลง ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ (๒๕๔๗) รายงานว่าในช่วงเวลาที่รัฐเปิดรับจำนำข้าวเปลือก ข้าวเปลือกส่วนใหญ่จะถูกนำผ่านโรงสีทั้งของเอกชนและของสหกรณ์การเกษตรซึ่งเป็นผู้ดำเนินการในกระบวนการรับจำนำใบประทวนถึงร้อยละ ๖๕.๗๓ ปริมาณที่ขายผ่านตลาดกลางมีน้อยในสัดส่วนเพียงร้อยละ ๓๑.๑๗ การที่รัฐรับจำนำข้าวไว้เป็นจำนวนมาก เป็นการสร้างภาระและเป็นต้นทุนต่อการจัดเก็บสินค้า การขนส่ง การแปรรูป และการขายในขณะที่รัฐไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะบริหารกิจกรรมดังกล่าวได้ ดังนั้น การแทรกแซงกลไกตลาดข้าวเปลือกดังกล่าวในระยะยาวแล้วจะไม่เป็นผลดีต่อระบบตลาดข้าวทั้งภายในประเทศและตลาดส่งออก

ประการที่สอง เป็นสาเหตุนำไปสู่การปลอมปนข้าวซึ่งส่งผลกระทบต่อตลาดข้าวหอมมะลิซึ่งเป็นตลาดข้าวคุณภาพของไทย การปลอมปนเกิดจากการที่รัฐไปแทรกแซงกลไกตลาดข้าวหอมมะลิ โดยการรับจำนำข้าวหอมมะลิจำนวนมากและยกระดับราคาที่สูงกว่าราคาตลาด ทำให้มีการนำข้าวหอมจังหวัดข้าวปทุมธานี ๑ หรือข้าวหอมสุพรรณบุรีไปปลอมปนกับข้าวหอมมะลิ ส่งผลให้คุณภาพของข้าวหอมมะลิที่มีคุณสมบัติจำเพาะลดคุณค่าลง เป็นผลต่อตลาดการค้าข้าวหอมมะลิขาดความเชื่อมั่นในคุณภาพของข้าวหอมมะลิจากประเทศไทย การที่ตลาดข้าวหอมมะลิในต่างประเทศขาดความเชื่อมั่นในคุณภาพข้าวหอมมะลิย่อมจะมีผลต่อระดับราคาข้าวหอมมะลิตามมา เพราะตลาดและผู้บริโภคจะลดค่าความจำเพาะ (economic rent) ของข้าวหอมมะลิให้ต่ำลง ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อตลาดข้าวหอมมะลิของไทย และจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นนำตามมา

ประการที่สาม การแทรกแซงตลาดในระดับสูงโดยเฉพาะการยกระดับราคาสูงกว่าราคาตลาดดังกล่าวทำให้สร้างภาระต่องบประมาณอย่างมากทั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นโยบายที่ใช้อยู่นี้กล่าวได้ว่าได้ก้าวไม่ทันกับความเป็นพลวัตของตลาดการค้าข้าว เพราะเมื่อเก็บข้าวไว้ในจำนวนมากแล้วเมื่อใดที่มีความจำเป็นต้องระบายข้าวออกจะมีผลต่อระดับราคาส่งออกที่ลดลงเพราะตลาดจะคิดลดอุปทานข้าวที่จะเข้ามาในตลาดจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังคิดลดไปถึงคุณภาพของข้าวที่จะระบายออกตามมาด้วย ซึ่งในท้ายที่สุดรัฐบาลก็จะต้องระบายออกในระดับราคาที่ต่ำและต้องแบกภาระการชดเชยการขาดทุนให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการชดเชยค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการโครงการตามมาด้วย

ประการที่สี่ การขยายขนาดของโครงการรับจำนำข้าว ได้ส่งผลกระทบอย่างสำคัญต่อความสำเร็จและการพัฒนาตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (future market) ทั้งนี้เนื่องจากการที่รัฐได้ซื้อข้าวเก็บไว้ในจำนวนมาก ๆ ในระดับราคาที่สูงจะเป็นการบั่นทอนต่ออุปสงค์และอุปทานในตลาดซื้อขายสินค้าข้าวล่วงหน้าและไม่จูงใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการค้าข้าว เข้ามาใช้บริการของตลาดซื้อขายข้าวล่วงหน้า ความขัดแย้งเชิงนโยบายดังกล่าวได้สร้างความสูญเสียต่อโอกาสทางการตลาดและการลงทุน ตลอดจนต่อเศรษฐกิจการผลิตและการค้าข้าวของประเทศไทยตามมา

จากผลกระทบดังกล่าวได้มีข้อเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายไปสู่การใช้มาตรการประกันความเสี่ยงของราคา (put option) โดยเป็นการประกันว่าชาวนาจะลดความเสียหายจากราคาข้าวในตลาดที่ตกต่ำกว่าที่ควร ไม่ใช่เป็นการประกันว่าราคาตลาดจะเป็นอย่างไรเมื่อชาวนาขายข้าว ทั้งนี้ (๑) รัฐจะเป็นผู้ประกาศราคารับประกันทั่วประเทศ (๒) การประกันนั้นจะให้เฉพาะปริมาณข้าวที่ชาวนาปลูกจริง (๓) มูลค่าประกันจะถูกจำกัดโดยเพดานตามนโยบายของรัฐบาลหลังจากประกาศเงื่อนไขแล้ว เช่นรายละไม่เกิน ๑๐ ตัน เป็นต้น (๔) มีคณะทำงานกำหนดราคาประกันโดยในปีแรก ๆ รัฐเป็นผู้รับภาระเรื่องเบี้ยประกันแทนเกษตรกร

(๕) รัฐจะเป็นผู้จ่ายชดเชยราคาส่วนต่างระหว่างราคาตลาดอ้างอิงกับราคาประกันเมื่อครบกำหนดตามสัญญาที่ตกลงกัน (๕) มาตรการนี้จะเป็นมาตรการที่สนับสนุนกลไกตลาดทั้งในระดับไร่นาและตลาดส่งออกและในขณะเดียวกันก็จะลดภาระด้านงบประมาณ รวมถึงการสูญเสียในขั้นตอนต่าง ๆ ของการรับจำนำ อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวยังมิได้ประกาศใช้ในขณะนี้ (กรกฎาคม ๒๕๕๒)

โดยสรุปกล่าวได้ว่า ในช่วงเวลาที่ผ่านมานโยบายด้านอาหารของประเทศได้ปรับเปลี่ยนอย่างสำคัญ จากอดีตที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเชิงนโยบายกับผู้บริโภคเพื่อแก้ปัญหาด้านความไม่เพียงพอของอาหารและสร้างเสถียรภาพด้านราคาให้กับผู้บริโภค ซึ่งนโยบายในอดีตจะมีทั้งการเก็บภาษีส่งออกในรูปของค่าพรีเมี่ยมข้าวการกำหนดให้ผู้ส่งออกจัดหาข้าวสำรองในราคาถูกให้กับรัฐ และรวมถึงการจำกัดปริมาณการส่งออก เป็นต้น ปรับเปลี่ยนไปสู่การให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพราคาให้กับผู้ผลิต การจัดให้มีมาตรการด้านการพยุงราคาสินค้าอาหารโดยเฉพาะข้าว และต่อมาได้มีมาตรการเกี่ยวกับการรับจำนำข้าวเปลือก เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาราคาฟาร์มที่ตกต่ำ ซึ่งมาตรการรับจำนำข้าวเปลือกเป็นมาตรการหลักที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และการที่รัฐได้ยกระดับราคารับจำนำข้าวเปลือกให้สูงกว่าระดับราคาตลาด แม้ในด้านหนึ่งจะเป็นการยกระดับรายได้ให้กับเกษตรกรแต่การที่โครงการดังกล่าวรับจำนำในระดับราคาที่สูงกว่าระดับราคาตลาด นอกจากจะเป็นภาระทางด้านงบประมาณให้แก่รัฐแล้ว ยังทำให้เกิดผลกระทบกับการพัฒนากลไกตลาดกลางและรวมถึงตลาดส่งออกตามมา

๒.๙ บทวิเคราะห์

๒.๙.๑ ปัญหากระบวนการผลิตข้าวทั้งระบบ

จากการวิเคราะห์ปัญหาข้าวทั้งระบบ (Supply Chain) พบว่า ตั้งแต่โครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิตข้าว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปขั้นต้น และการตลาด เพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริง และสภาพปัญหากระบวนการผลิตข้าวทั้งระบบดังภาพที่ ๒ ดังนี้

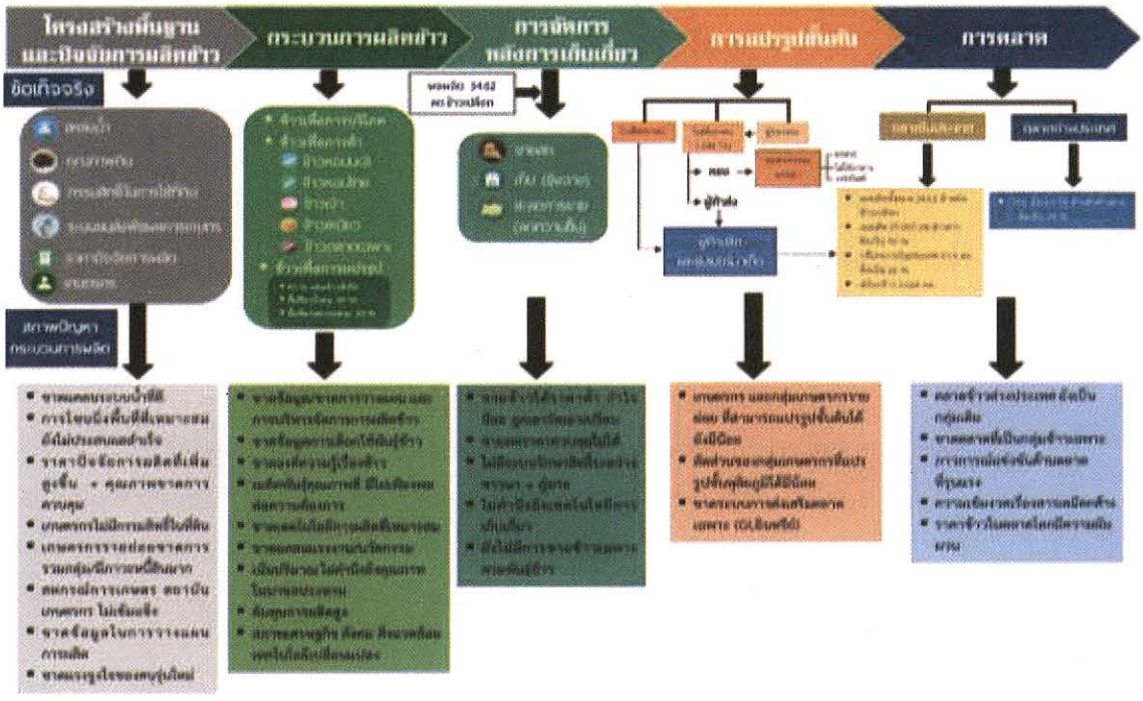

ภาพที่ ๒ ผังแสดงกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาข้าวทั้งระบบ (Supply Chain)
ที่มา : คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว

๑) แหล่งน้ำ ซึ่งขาดการจัดการระบบน้ำที่ดี ในฤดูแล้งก็แห้งแล้งมาก ในขณะที่ฤดูฝนเกิดน้ำท่วม

๒) คุณภาพดิน เนื่องจากวัตถุต้นกำเนิดดินมีแร่ธาตุอาหารพืช และอินทรียวัตถุต่ำ ประกอบกับประเทศไทยอยู่ในเขตที่มีฝนตกชุก แร่ธาตุต่าง ๆ เปลี่ยนสภาพและถูกชะล้างไปกับน้ำได้รวดเร็ว และภูมิอากาศเป็นเมืองร้อน จุลินทรีย์ดินมีการย่อยสลายอย่างรวดเร็ว อีกทั้งพื้นที่ที่ทำการเกษตรกรรมถูกใช้มาเป็นเวลาช้านานโดยไม่มีการบำรุงดูแลรักษา จึงเป็นสาเหตุให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนการโซนนิ่งพื้นที่ที่เหมาะสมยังไม่ประสบผลสำเร็จ

๓) กรรมสิทธิ์การใช้ที่ดิน เพราะที่ดินเป็นปัจจัยเริ่มต้นของกระบวนการผลิต เนื่องด้วยเป็นทรัพยากรที่มีจำกัด ปัญหาที่สำคัญ คือ เกษตรกรไร้ที่ทำกิน/ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ที่ดินไม่พอสำหรับทำเกษตรกรรม ราคาเช่าที่ดินมีราคาแพง เป็นต้น

๔) ราคาปัจจัยการผลิต เป็นสาเหตุให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เนื่องจากการใช้พลังงาน ต้นทุนปุ๋ย สารเคมีต่าง ๆ ประกอบกับ ค่าแรงงานสูงขึ้น ตลอดจนผลผลิตขาดการควบคุมคุณภาพ

๕) เกษตรกร และสถาบันเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรประสบปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพและแรงงานในการทำนา ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น รวมทั้งมีศัตรูพืช และโรคพืชรบกวน ขาดองค์ความรู้ที่จำเป็นในการผลิตข้าว ขาดข้อมูลในการวางแผนการผลิต เกษตรกรรายย่อยขาดการรวมกลุ่ม ทำให้สถาบันเกษตรกรไม่เข้มแข็ง และคนรุ่นใหม่ขาดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

(๒) ด้านกระบวนการผลิต

กระบวนการผลิตของเกษตรกรในไร่นา ซึ่งมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการวางแผนกระบวนการผลิตภาคเกษตร แต่ในปัจจุบันพบว่าปัจจัยการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงไปที่อาจส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพ ผลผลิตทางการเกษตรไม่เป็นไปตามเป้าหมายและส่งผลต่อความยั่งยืนในการทำเกษตร ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการทำเกษตรมี ดังนี้

๑) ขาดข้อมูล/ขาดการวางแผน และการบริหารจัดการการผลิตข้าว

๒) ขาดข้อมูลการเลือกใช้พันธุ์ข้าว

๓) ขาดองค์ความรู้เรื่องข้าว

๔) เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี มีไม่เพียงพอต่อความต้องการ

๕) ขาดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม

๖) ขาดแคลนแรงงาน/นวัตกรรม

๗) เน้นปริมาณ ไม่คำนึงถึงคุณภาพ

๘) ในนาชลประทาน ต้นทุนการผลิตสูง

๙) สภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลง

(๓) ด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการแปรรูปข้าว ประกอบด้วย

๑) การเก็บเกี่ยว ขาดแคลนแรงงานและความล่าช้าในการเก็บเกี่ยว ซึ่งหากปล่อยข้าวทิ้งไว้นานเกินไปจะทำให้ปริมาณข้าวที่ร่วงหล่นจากรวงจำนวนมาก และเป็นการเก็บเกี่ยวข้าวสด ซึ่งพ่อค้านายทุนหรือโรงสีกำหนดราคาซื้อเท่าไร เกษตรกรก็จำต้องขายทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองและเกษตรกรขาดรายได้ที่ควรจะได้รับเป็นจำนวนมาก

๒) การขนย้าย ขาดเครื่องจักรกลการเกษตรที่เหมาะสม โดยเฉพาะเครื่องที่สามารถดำเนินการได้ทั้งการเกี่ยวและนวดในคราวเดียวกัน เพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในขณะขนย้ายได้

๓) ขายข้าวสดได้ในราคาต่ำ เนื่องจากถูกเอารัดเอาเปรียบจากโรงสีหรือผู้ค้าโดยเฉพาะในเรื่องของเปอร์เซ็นต์ความชื้นของข้าว ซึ่งเกษตรกรไม่สามารถควบคุมราคาได้ ไม่มีระบบรักษาสิทธิการซื้อขายระหว่างเกษตรกรและผู้ค้า ชาวนาไม่มีสถานที่เก็บข้าว (ยุ้งฉาง) จึงไม่สามารถรอการจำหน่ายได้ หรือการชะลอการขายข้าวสด ซึ่งจะต้องมีกระบวนการในการลดความชื้น เพื่อให้ข้าวไม่เสียราคา ตลอดจนยังไม่มีตลาดรองรับสำหรับการจำหน่ายข้าวเฉพาะตามพันธุ์ข้าว

(๔) ด้านการแปรรูปข้าว เกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรรายย่อย ที่สามารถแปรรูปขั้นต้นได้ยังมีจำนวนน้อย ขาดระบบการส่งเสริมตลาดเฉพาะ (GI, อินทรีย์) ข้อจำกัดด้านการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมข้าวในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ขาดการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยเฉพาะการแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ ทำให้การส่งออกไทยมีมูลค่าต่ำ และขาดการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ

(๕) ด้านราคาและการตลาดข้าว

ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำเกิดขึ้นคู่กับภาคเกษตรกรรมของไทย ซึ่งความรุนแรงมากน้อยต่างกันตามภาวะกลไกตลาดในช่วงเวลานั้น จากที่ผ่านมาชาวนาไทยอยู่ในสภาพที่ถูกกำหนดให้เข้าสู่ระบบทุนหรือระบบตลาด โดยที่ชาวนาไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปกำหนดทิศทาง ชาวนาขาดอำนาจในการต่อรอง ถูกกดขี่ขูดรีดจากพ่อค้าคนกลาง เนื่องจากกลไกการตลาดเป็นของพ่อค้าคนกลางซึ่งซับซ้อนมากขึ้น จากพ่อค้าในประเทศเพิ่มเป็นพ่อค้าต่างประเทศในระบบตลาดโลก ชาวนาเป็นผู้ผลิต แต่ไม่ได้จัดการผลผลิตโดยตนเอง แตกต่างจากผลผลิตของบริษัทเอกชนทั่วไปที่สามารถกำหนดราคาขายได้

จากการศึกษาสภาพปัญหาราคาและด้านการตลาดข้าว พบว่า มาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐที่เป็นนโยบายรัฐบาลที่ผ่านมาเป็นการแก้ไขปัญหาปลายทาง ไม่ได้สร้างความเข้มแข็งให้ภาคการผลิต เป็นการใช้งบประมาณของประเทศไปชดเชยราคาซึ่งไม่ได้เกิดความยั่งยืน และมีช่องว่างให้เกิดการทุจริตเกิดการรั่วไหลของงบประมาณ เพราะยังไม่ได้แก้ไขปัญหาทั้งระบบราคาผลผลิตแปรปรวนและตกต่ำจากภาวการณ์แข่งขันด้านการตลาดอย่างมาก ราคาข้าวในตลาดโลกมีความผันผวน การมีช่องทางการตลาดน้อยและต้องผ่านหลายขั้นตอนก่อนถึงผู้บริโภค ทำให้เกษตรกรระบายข้าวได้ราคาต่ำ ขาดความรู้เกี่ยวกับการตลาด ทำให้ตลาดการส่งออกยังคงเป็นของกลุ่มเดิม จึงควรเพิ่มช่องทางการค้า การส่งออก ไปยังกลุ่มประเทศที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการผลิต

๒.๙.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิต

ในกระบวนการผลิตข้าวทั้งระบบตลอดห่วงโซ่การผลิต มีหน่วยงานที่สำคัญ ได้แก่

๑) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต

๒) กระทรวงอุตสาหกรรม เกี่ยวข้องกับกระบวนการแปรรูป

๓) กระทรวงพาณิชย์ เกี่ยวข้องกับด้านการตลาด รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยงข้อง ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์โครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตข้าวไว้ ดังนี้

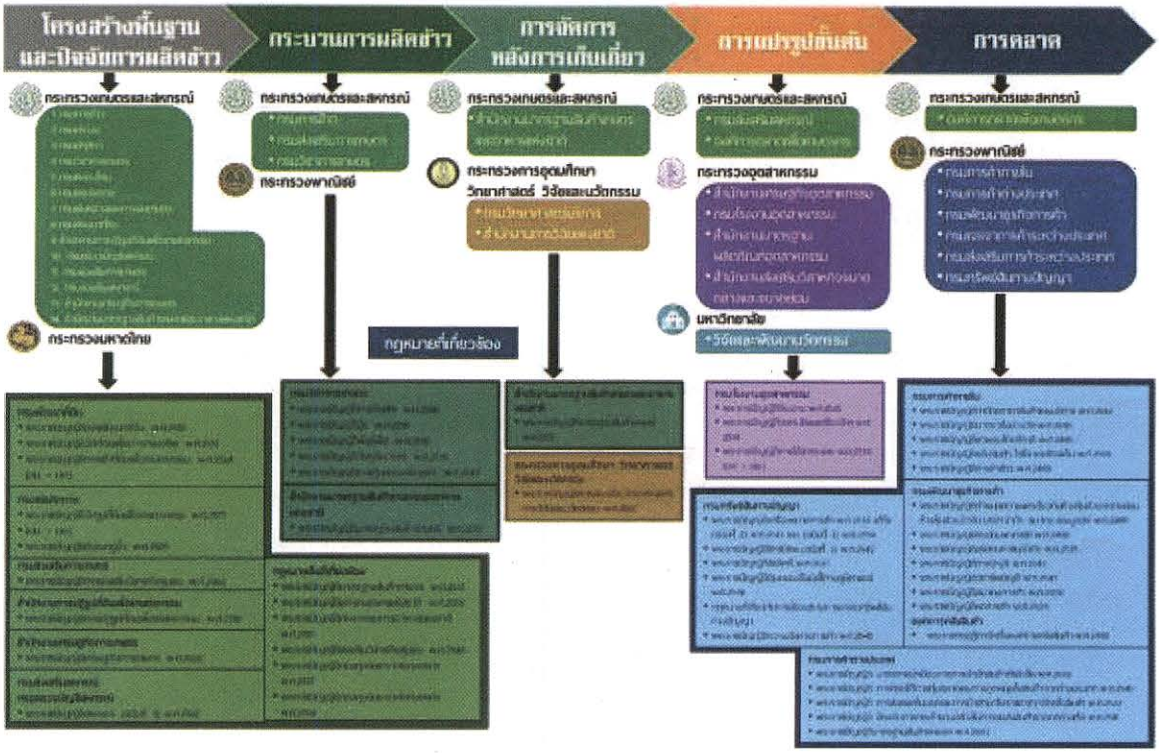

ภาพที่ ๓ วิเคราะห์โครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิต
ที่มา : คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว

ในการผลิตข้าวจากต้นน้ำถึงปลายน้ำมีหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ดังนี้

๑) โครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิตข้าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมการข้าว กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมหม่อนไหม กรมชลประทาน กรมฝนหลวงและการบินเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย

๒) กระบวนการผลิตข้าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมวิชาการเกษตร ซึ่งสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์

๓) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมวิทยาศาสตร์บริการ และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

๔) การแปรรูปขั้นต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม และวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สังกัดมหาวิทยาลัย

๕) การตลาด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมการค้าภายใน กรมการค้าต่างประเทศ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมทรัพย์สินทางปัญญา

๒.๙.๓ ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา โดยภาพรวม ผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาข้าวทั้งระบบ ให้สอดคล้องกับกลไกการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ในระยะสั้น กลาง และยาว ไว้ ๓ ระยะ ตั้งแต่การปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิตข้าว การปฏิรูปการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การปฏิรูปการแปรรูปขั้นต้น และการปฏิรูประบบตลาด เพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริง และสภาพปัญหากระบวนการผลิตข้าวทั้งระบบดังภาพที่ ๔ ดังนี้

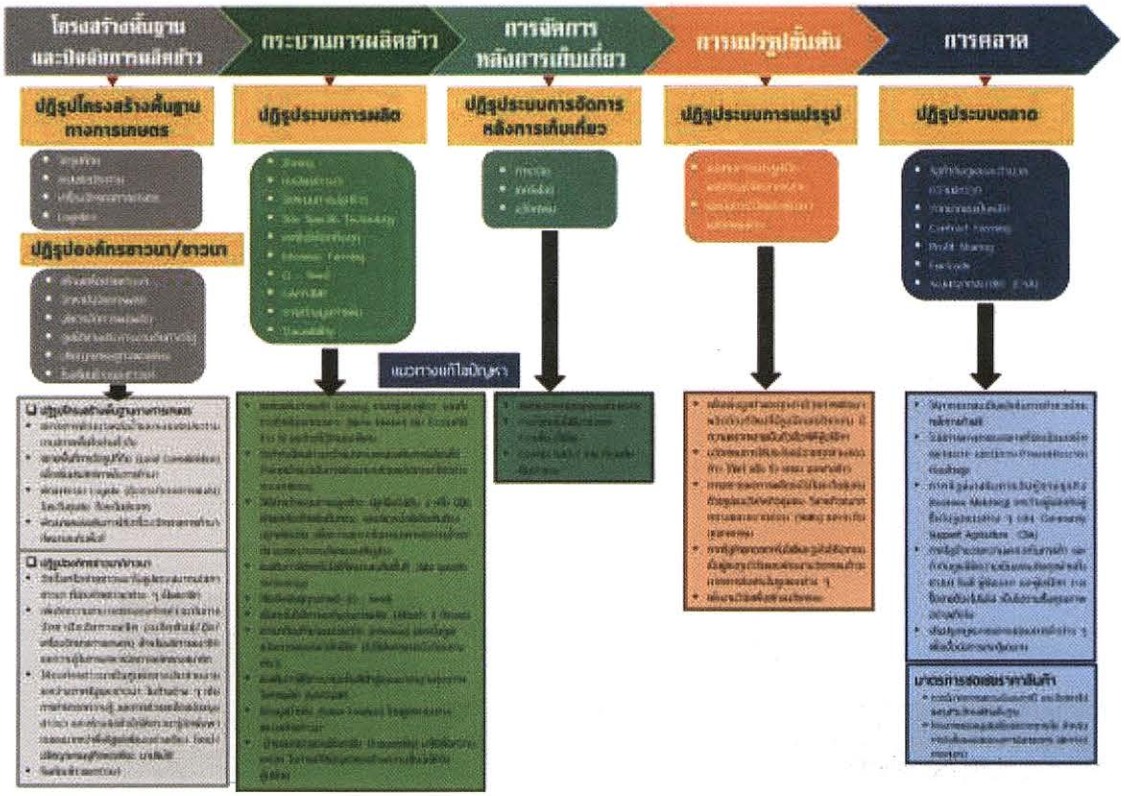

ภาพที่ ๔ แนวทางแก้ไขปัญหาตลอดห่วงโซ่การผลิต
ที่มา : คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว

การแก้ไขปัญหาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ที่ผ่านมาไม่มีแนวโน้มว่าจะจบสิ้น เพราะยังคงมีวิธีการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุสืบต่อ ๆ กันมา จนเหมือนเป็นรูปแบบที่จำเป็นและต้องใช้กันเป็นประจำ คือ การชดเชยรายได้ การอุดหนุนเม็ดเงินเพื่อการช่วยเหลือเกษตรกร ซึ่งจากปรากฏการณ์ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ยังคงมีนโยบายใช้เงินชดเชย สนับสนุนอุดหนุนหรือที่เรียกกันว่า แทรกแซงราคาตลาดเหมือนเดิม ซึ่งขาดเสถียรภาพ เพราะไม่ได้เป็นการส่งเสริมให้ราคาข้าวสูงขึ้น เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในระยะสั้น โดยไม่ได้มีการแก้ไขทั้งระบบของการผลิตข้าว นั่นคือ กระบวนการตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ไม่ได้รับการแก้ไข หรือพัฒนา จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการผลิตข้าวทั้งหมด พบว่า ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นตั้งแต่โครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิตข้าวในด้านต่างๆ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูป ไปจนถึงการตลาด ส่งผลให้ราคาข้าวตกต่ำ ซึ่งยังไม่ปรากฏแนวทางแก้ไขอย่างมีเสถียรภาพจนบังเกิดเป็นความยั่งยืน นอกจากนี้ โครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการตลาดของข้าว ยังมีความ

สลับซับซ้อน และมีจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ซึ่งยังขาดการบูรณาการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญของราคาข้าวตกต่ำเกษตรกรยากจนนั้น สาเหตุหลักมาจากขาดการพัฒนาเกษตรกรให้เกิดความเข้มแข็ง ปัจจุบันการจำหน่ายข้าวสดเป็นเกษตรกรรายย่อย เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายข้าวสดเป็นรายย่อย ขาดการรวมกลุ่มกันเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในการจำหน่าย ทำให้ไม่มีสิทธิ์ในการต่อรองราคากับผู้รับซื้อ และเกษตรกรยังต้องถูกกดราคาจากการหักเปอร์เซ็นต์ความชื้น เพราะไม่มียุ้งฉางในการเก็บเพื่อชะลอการจำหน่ายข้าว ดังนั้น มาตรการประกันราคาที่ดำเนินการมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่ได้สร้างความยั่งยืน เนื่องจากขั้นตอนในการสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าว เกิดขึ้นในขั้นตอนของผู้รับซื้อ ซึ่งเกษตรกรได้จบกระบวนการตั้งแต่จำหน่ายให้ผู้รับซื้อแล้ว จึงไม่ได้รับผลประโยชน์จากการชดเชยนี้ หรืออีกนัยหนึ่ง มาตรการเหล่านี้เป็นการหนุนผู้รับซื้อ เนื่องจากกระบวนการแปรรูปนอกจากจะได้ข้าวสารแล้วยังมีผลพลอยได้ต่าง ๆ ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าได้อีกด้วย นับเป็นการสร้างภาระแก่งบประมาณแผ่นดินด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการพัฒนาในภาคการผลิตเพื่อให้เกิดมูลค่า

จากการประชุมของคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาเรื่องข้าว ได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาคการผลิต การแปรรูป และการตลาด ร่วมพิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องข้าว ตลอดจนลงพื้นที่พบชาวนา โรงสี กลุ่มสหกรณ์ ผู้ประกอบการ เพื่อทราบปัญหาข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งมีข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาข้าวทั้งระบบให้สอดคล้องกับกลไกการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ดังนี้

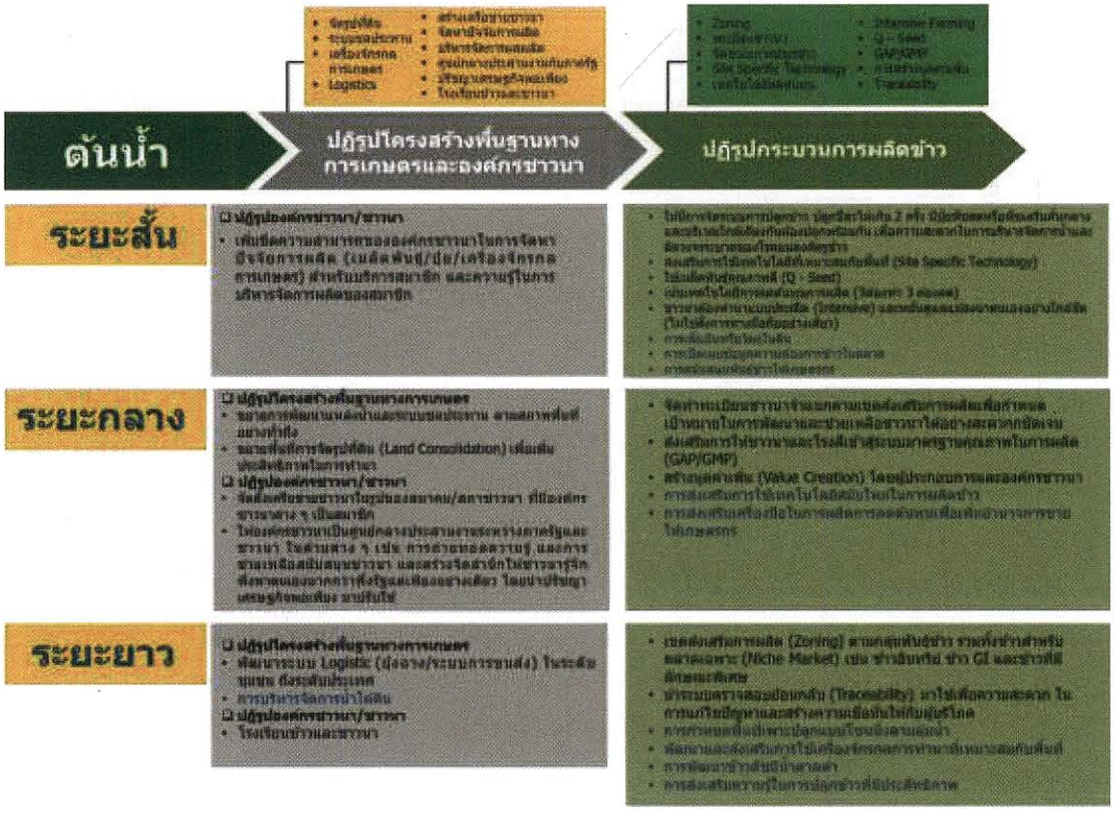

ภาพที่ ๕ ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ต้นน้ำ ในระยะ สั้น กลาง และยาว

ที่มา : คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว

๒.๙.๔ มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำในระยะสั้น : ปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร องค์กรชาวนา และปฏิรูปกระบวนการผลิตข้าว รวมถึงการประกันราคาอย่าง smart และ targeted

๑) ปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรและองค์กรชาวนา โดยการเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรชาวนา ในการจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เครื่องจักรกลการเกษตร สำหรับบริการสมาชิก และความรู้ในการบริหารจัดการผลิตของสมาชิก ตลอดจนการเพิ่มผลผลิตข้าวหอมมะลิ ในด้านเมล็ดพันธุ์ โดยการพัฒนาสายพันธุ์และการจัดการน้ำที่จะทำให้ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น

๒) ปฏิรูปกระบวนการผลิตข้าว ให้มีการจัดระบบการปลูกข้าว ปลูกปีละไม่เกิน ๒ ครั้ง มีปุ๋ยพืชสดหรือพืชเสริมคั่นกลางและบริเวณใกล้เคียงกันต้องปลูกพร้อมกัน เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการน้ำและตัดวงจรระบาดของโรคแมลงศัตรูข้าว ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ (Site Specific Technology) และใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี (Q - Seed) รวมถึงเน้นเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตชาวนาต้องทำนาแบบประณีต (Intensive) และหมั่นดูแลแปลงนาตนเองอย่างใกล้ชิด (ไม่ใช่สั่งการทางมือถืออย่างเดียว)

๓) การเพิ่มเครื่องมือและกลไกอุดหนุน โดยไม่ได้อุดหนุนทางด้านราคา (Price subsidy) แต่เพียงอย่างเดียว แต่สามารถทำการอุดหนุนต้นทุน (Cost Subsidy) ด้านปัจจัยการผลิตได้ นอกจากนี้การประกันราคาและการจำนำยังทำควบคู่กันได้ โดยประกันราคาข้าวมูลค่าเพิ่มต่ำ เช่น ข้าวขาว และจำนำข้าวมูลค่าเพิ่มสูง เช่น ข้าวหอมมะลิและข้าวเหนียว เพื่อเป็นมาตรการลดความเสี่ยง

๒.๙.๕ มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำในระยะกลาง : ปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร องค์กรชาวนาปฏิรูปกระบวนการผลิตข้าว และการปรับพอร์ตข้าวของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลกและความเป็นไปได้ในการเพาะปลูก

๑) ปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรและองค์กรชาวนา ขยายการพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทานตามสภาพพื้นที่อย่างทั่วถึง ขยายพื้นที่การจัดรูปที่ดิน (Land Consolidation) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำนา การจัดตั้งเครือข่ายชาวนาในรูปของสมาคม/สภาชาวนา ที่มีองค์กรชาวนาต่าง ๆ เป็นสมาชิก ให้องค์กรชาวนาเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างภาครัฐและชาวนาในด้านต่าง ๆ เช่น การถ่ายทอดความรู้ การช่วยเหลือสนับสนุนชาวนา และสร้างจิตสำนึกให้ชาวนารู้จักพึ่งพาตนเองมากกว่าพึ่งรัฐแต่เพียงอย่างเดียว โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๒) ปฏิรูปกระบวนการผลิตข้าว มีการจัดทำทะเบียนชาวนาจำแนกตามเขตส่งเสริมการผลิตเพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาและช่วยเหลือชาวนาได้อย่างสะดวกชัดเจน ส่งเสริมการให้ชาวนาและโรงสีเข้าสู่ระบบมาตรฐานคุณภาพในการผลิต (GAP/GMP) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Creation) โดยผู้ประกอบการและองค์กรชาวนา การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตข้าว และการส่งเสริมเครื่องมือในการผลิตการลดต้นทุนเพื่อเพิ่มอำนาจการขายให้เกษตรกร

๓) ปรับพอร์ตความหลากหลายของพันธุ์ข้าว และการทำนาเพื่อให้ข้าวไทยบุกเบิกเข้าสู่ตลาด Niche ที่มูลค่าสูงมากขึ้น ไทยต้องกลับมาปรับพอร์ตข้าวเพื่อลดปริมาณการปลูกข้าวมูลค่าต่ำและเพิ่มข้าวมูลค่าสูง โดยต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้ทางเทคนิคของการปรับพอร์ตข้าวในแต่ละจังหวัด

๒.๙.๖ มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำในระยะยาว : ปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร องค์กรชาวนาปฏิรูปกระบวนการผลิตข้าว และการพัฒนาประสิทธิภาพตลอดจนการทำนาแบบประณีต

๑) ปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรและองค์กรชาวนา การพัฒนาระบบ Logistic (ยุ้งฉาง/ระบบการขนส่ง) ในระดับชุมชนถึงระดับประเทศ การบริหารจัดการน้ำใต้ดิน และการจัดตั้งโรงเรียนข้าวและชาวนา เพื่อเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการฝึกอบรมแก่เกษตรกรเพื่อให้มีทักษะ ความรู้ และพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนเป็นการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่

๒) ปฏิรูปกระบวนการผลิตข้าว การเขตส่งเสริมการผลิต (Zoning) ตามกลุ่มพันธุ์ข้าว รวมทั้งข้าวสำหรับตลาดเฉพาะ (Niche Market) เช่น ข้าวอินทรีย์ ข้าว GI และข้าวที่มีลักษณะพิเศษนำระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) มาใช้เพื่อความสะดวก ในการแก้ไขปัญหาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค พัฒนาและส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการทำนาที่เหมาะสมกับพื้นที่ การพัฒนาข้าวดัชนีน้ำตาลต่ำและการส่งเสริมความรู้ในการปลูกข้าวที่มีประสิทธิภาพ

๓) ในระยะยาวไทยต้องส่งเสริมประสิทธิภาพและความประณีตในการเพาะปลูก โดยส่งเสริมในด้านแรงงานและเครื่องจักร ในด้านแรงงานนั้นไทยต้องส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ ส่วนในด้านเครื่องจักรนั้นไทยควรลดภาษีการนำเข้าเครื่องจักรการเกษตรซึ่งสูงถึงร้อยละ ๒๐ - ๓๐ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเครื่องจักรการเกษตรได้มากยิ่งขึ้น

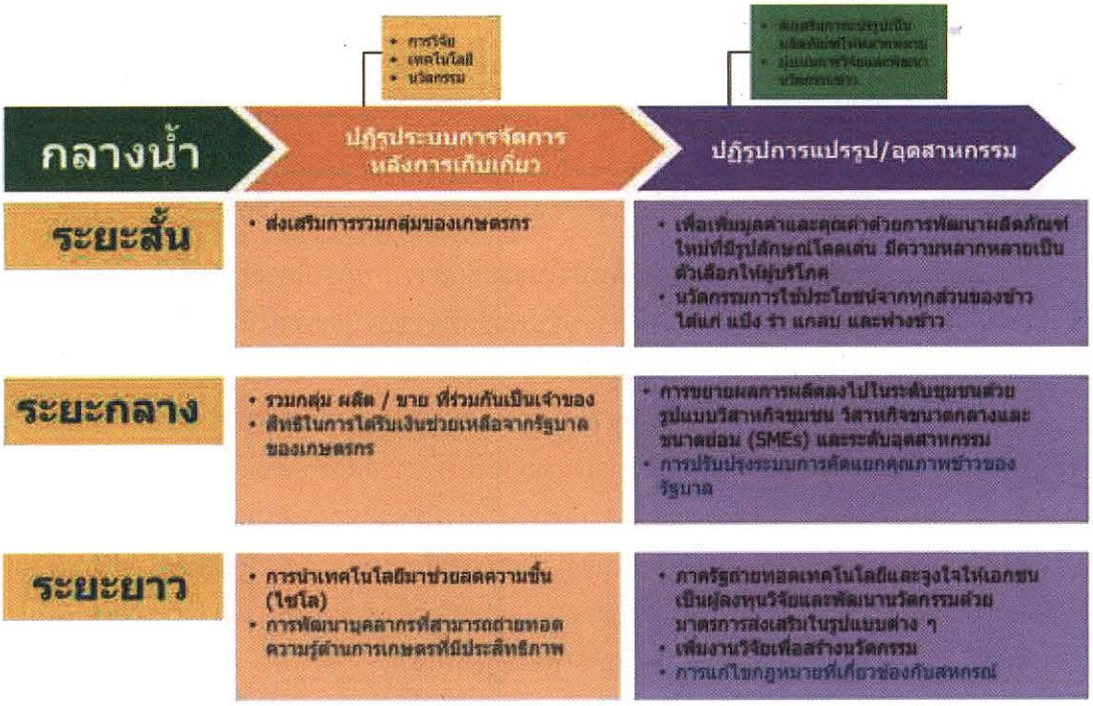

ภาพที่ ๖ ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหากลางน้ำ ในระยะสั้น กลาง และยาว
ที่มา : คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว

๒.๙.๗ มาตรการแก้ไขปัญหากลางน้ำในระยะสั้น : ปฏิรูประบบการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ปฏิรูปอุตสาหกรรมแปรรูปข้าว และส่งเสริมเรื่องความเป็นธรรม

๑) ปฏิรูประบบการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เป็นกระตุ้นให้เกษตรกรรายย่อยที่ประกอบอาชีพประเภทเดียวกันมารวมตัวกันในรูปแบบกลุ่ม ซึ่งเป็นรูปแบบกลุ่มธรรมชาติง่าย ๆ เช่น กลุ่มส่งเสริมอาชีพ หรือกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ผู้ประกอบอาชีพผลิตสินค้าเกษตรปลอดสารพิษ เป็นต้น ซึ่งประโยชน์ของการรวมกลุ่มเป็นการช่วยเพิ่มสมาชิก ช่วยกันแนะนำเตือนกันหรือจะเพิ่มกำลังอำนาจการต่อรองได้

๒) ปฏิรูปอุตสาหกรรมแปรรูปข้าว เป็นการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีรูปลักษณ์โดดเด่น มีความหลากหลายเป็นตัวเลือกให้ผู้บริโภคจะช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปข้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาหารและสินค้าอุปโภคที่ทำจากข้าว การใช้ประโยชน์จากทุกส่วนของข้าว ได้แก่ แป้ง รำ แกลบ และฟางข้าว เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลผลิตข้าว ตลอดจนช่วยเพิ่มโอกาสให้ประเทศไทยมีผลผลิตจากข้าวในการส่งออกและนำมาซึ่งรายได้เข้าประเทศ

๓) เนื่องจากเกี่ยวข้องกับโรงสีและพ่อค้าคนกลาง มีแนวทางคือการให้ความเป็นธรรมหรือจัดหามาตรฐานในการวัดความชื้นของการรับซื้อข้าว โดยอาจจะให้มีมาตรวัดกลาง หรือการวัดความชื้นต้องได้รับการรองรับจากบุคคลที่สาม (Third party verification)

๒.๙.๘ มาตรการแก้ไขปัญหากลางน้ำในระยะกลาง : ปฏิรูประบบการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและปฏิรูปอุตสาหกรรมแปรรูปข้าว

๑) ปฏิรูประบบการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การรวมกลุ่มของผู้ผลิต ผู้ขายที่ร่วมกันเป็นเจ้าของเป็นการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองในห่วงโซ่อุปทานการค้าข้าว ควรคำนึงถึงความเท่าเทียมตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ การสร้างอำนาจการต่อรองให้กับโรงสี โดยมิได้เสริมความเข้มแข็งให้แก่ชาวนาก็อาจทำให้ปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างชาวนากับโรงสีทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น การสร้างความเข้มแข็งให้กับชาวนาในระยะยาว อาทิ การรวมกลุ่มกันปลูกข้าวอย่างเป็นระบบและการรวมกลุ่มปลูกข้าวที่ใช้เครื่องมืออุปกรณ์ และเทคนิคที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับพื้นที่จะเป็นการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต รวมทั้งการแปรรูปเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวจะช่วยเพิ่มความสามารถการแข่งขันในตลาด ทำให้ชาวนามีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดี ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บสินค้า มีโรงอบ ไซโล เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลควรส่งเสริมหรืออุดหนุนให้เกษตรกรหรือชุมชนมีศักยภาพที่จะจัดเก็บข้าวได้ด้วยตนเองและมีเทคโนโลยีการจัดเก็บข้าวที่เหมาะสม เพื่อให้ชาวนามีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางและโรงสีมากขึ้น และมีศักยภาพที่จะจัดเก็บข้าวเอาไว้เพื่อขายในเวลาที่ราคาตลาดเหมาะสมได้ นอกจากนี้การจัดเก็บข้าวควรใช้เทคโนโลยีไซโลมากกว่าการใช้โกดังเก็บข้าว เพื่อป้องกันการเน่าเสียของข้าวและเพื่อให้จัดเก็บข้อมูลข้าวในคลังได้อย่างเป็นระบบ

๒) ปฏิรูปอุตสาหกรรมแปรรูปข้าว การขยายผลการผลิตลงไปในระดับชุมชนด้วยรูปแบบวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และระดับอุตสาหกรรม ตลอดจนการนำงานวิจัยและพัฒนาในการสร้างมูลค่าเพิ่มในเรื่องข้าว นวัตกรรมข้าวเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงในการผลิตข้าวและการส่งออกข้าว ทำให้ผลผลิตที่สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปได้หลายอย่าง

๒.๙.๙ มาตรการแก้ไขปัญหากลางน้ำในระยะยาว : ปฏิรูประบบการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวปฏิรูปอุตสาหกรรมแปรรูปข้าว รวมถึงการปลดล็อคข้อจำกัดต่างๆ

๑) ปฏิรูประบบการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การนำเทคโนโลยีมาช่วยลดความชื้น (ไซโล) ส่งเสริมให้มีไซโลที่มีมาตรฐาน สำหรับใช้ในการเก็บรักษาพันธุ์ข้าว ซึ่งนอกเหนือจะทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาภัยน้ำท่วมหรือปัญหาภัยแล้ง ทำให้ไม่มีพันธุ์ข้าวพอเพียง และยังทำให้เกษตรกรสามารถซื้อพันธุ์ข้าวในราคาที่เหมาะสม ไม่ต้องไปพึ่งพาพ่อค้าคนกลางเป็นการลดต้นทุนและแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนของเกษตรกรชาวนา ตลอดจนเก็บกักข้าวเปลือกเพื่อชะลอการขาย และลดความชื้นเพิ่มคุณภาพและรักษามาตรฐานของข้าวเปลือกเป็นหลัก และยังมีการแปรรูปข้าวอย่างครบวงจร เพื่อได้ข้าวคุณภาพดีลดปริมาณข้าวคุณภาพต่ำที่เป็นส่วนเกินของตลาดอันเป็นกลไกที่ใช้ในการพยุงราคาข้าว และตลาดส่งออกข้าวไปยังต่างประเทศแทนการเก็บข้าวที่มีอยู่ จะเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อเกษตรกร ชุมชน ตลอดจนสังคม และประเทศชาติ

๒) ปฏิรูปอุตสาหกรรมแปรรูปข้าว นโยบายรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป โดยเฉพาะข้าวบนพื้นฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนวัตกรรม อุตสาหกรรมแปรรูปข้าวส่วนใหญ่ยังแปรรูปได้ในระดับขั้นต้น เนื่องด้วยข้อจำกัดในเรื่ององค์ความรู้ การวิจัยที่เกี่ยวกับเกษตรและวิทยาศาสตร์ ดังนั้น การพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีอุตสาหกรรมแปรรูปข้าวและจูงใจให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้วยมาตรการส่งเสริมในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มงานวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรม และยกระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์จากข้าวไปสู่ห่วงโซ่การผลิตของโลกที่มีมูลค่าสูงขึ้น

๓) รัฐบาลควรจะส่งเสริมให้ชาวนาสามารถรวมตัวกันเพื่อส่งออกข้าวไปขายในต่างประเทศได้เองโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลางหรือบริษัทส่งออกข้าวขนาดใหญ่ ในการส่งเสริมให้ชาวนารวมตัวกันส่งออกได้เองนั้นทางภาครัฐต้องปลดล็อคข้อจำกัดทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกข้าวของเกษตรกรและผู้ประกอบการรายเล็ก เช่น การให้ผู้ส่งออกข้าวสต๊อกข้าว ๕๐๐ ตัน หรือ ขั้นตอนการขออนุญาตส่งออกต่างๆ ซึ่งเมื่อรวมค่าใช้จ่ายแฝงต่างๆ แล้วเป็นค่าใช้จ่ายสูงสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย

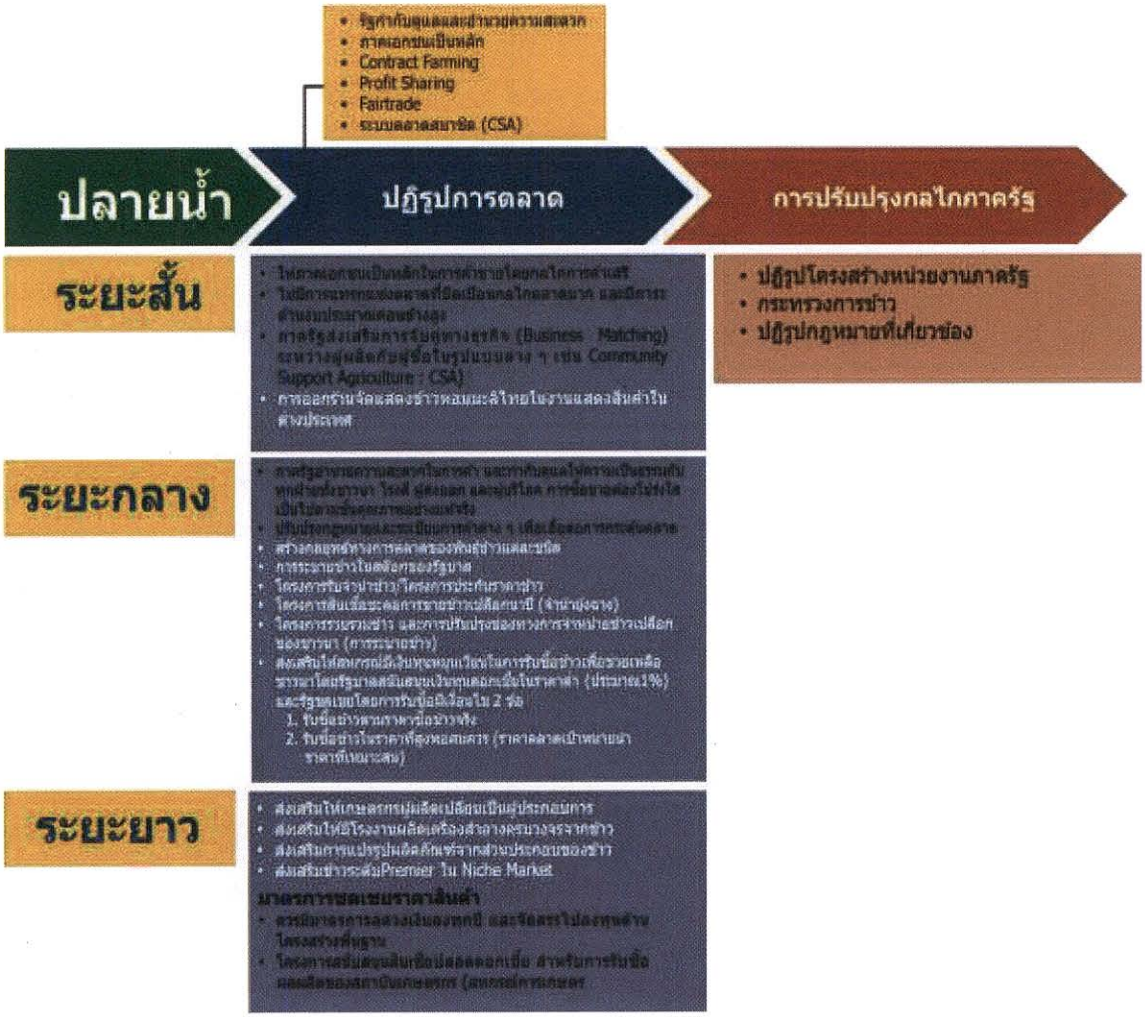

ภาพที่ ๗ ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาปลายน้ำ ในระยะสั้น กลาง และยาว
ที่มา : คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว

๒.๙.๑๐ มาตรการแก้ไขปัญหาปลายน้ำในระยะสั้น : ปฏิรูประบบการการตลาด โดยการเปิดและป้องกันตลาด

ให้ภาคเอกชนเป็นหลักในการค้าขายโดยกลไกการค้าเสรีไม่มีการแทรกแซงตลาดที่บิดเบือนกลไกตลาดมาก และมีภาระด้านงบประมาณค่อนข้างสูง ภาครัฐส่งเสริมการจับคู่ทางธุรกิจ (Business Matching) ระหว่างผู้ผลิตกับผู้ซื้อในรูปแบบต่าง ๆ เช่น Community Support Agriculture : CSA) จัดให้มี "ตลาดเกษตรกร" (Farmers' Market) ในท้องถิ่น เพื่อให้เกษตรกร/องคกร นำผลผลิตมาจำหน่ายให้ผู้บริโภคโดยตรง ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ กับภาคเอกชน รวมถึงการบุกเบิกตลาดใหม่ในประเทศที่มีปริมาณการนำเข้าข้าวสูง และนำเข้าข้าวในราคาสูง เช่น อิหร่าน ซึ่งมีตลาดนำเข้าข้าวสูงถึง ๑.๖ ล้านตัน และมีมูลค่านำเข้าเฉลี่ยมากกว่า ๑,๐๐๐ เหรียญสหรัฐฯ ต่อตัน และการเปิดตลาด Niche Market

๒.๙.๑๑ มาตรการแก้ไขปัญหาปลายน้ำในระยะกลาง : ปฏิรูประบบการการตลาด โดยการโปรโมทสินค้าข้าวด้วยการสร้างแบรนด์

ภาครัฐอำนวยความสะดวกในการค้า และกำกับดูแลให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายทั้งชาวนา โรงสีผู้ส่งออก และผู้บริโภค การซื้อขายต้องโปร่งใส เป็นไปตามชั้นคุณภาพอย่างแท้จริง ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบการค้าต่าง ๆ เพื่อเอื้อต่อการกระตุ้นตลาด รัฐสนับสนุนจัดให้มีตลาดกลาง (ประมูล) ที่มีประสิทธิภาพในระดับภูมิภาค สำหรับสินค้าที่มีปริมาณมาก โดยภาครัฐสงเสริมให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนและดำเนินการ โดยรัฐจัดสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยพิเศษแกผู้ประกอบการ สงเสริมให้มีระบบการซื้อขายตามชั้นคุณภาพและกลุ่มพันธุ์ให้มากขึ้นและชัดเจน แทนการซื้อแบบคละจัดให้มีโครงการ "ผู้บริโภคพบผู้ผลิตในไรนา" ควบคู่กับการทองเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจในกระบวนการผลิตและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค ในด้านคุณภาพผลผลิตเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร (Know your farmers, Know your food) จัดให้มีกองทุนรักษาเสถียรภาพรายได้ของเกษตรกรเพื่อแทรกแซงตลาด เมื่อจำเป็นให้ความรู้และสงเสริมเกษตรกร และองคกรเกษตรกรให้มีความสามารถในการประกอบธุรกิจออนไลน หรือ "ตลาดเกษตรกรออนไลน" (Digital Marketing) แบบ F2C (เกษตรกรกับผู้บริโภค) หรือ F2B (เกษตรกรกับผู้ประกอบการ) ส่งเสริมให้สหกรณ์มีเงินทุนหมุนเวียนในการรับซื้อข้าวเพื่อช่วยเหลือชาวนาโดยรัฐบาลสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยในราคาต่ำ (ประมาณ ๑%) และรัฐบาลชดเชยโดยการรับซื้อ มี ๒ เงื่อนไขดังนี้ ๑) รับซื้อข้าวตามราคาซื้อข้าวจริง ๒) รับซื้อข้าวในราคาที่สูงพอสมควร (ราคาตลาดเป้าหมายนำราคาที่เหมาะสม) นอกจากนี้ ควรมีการสร้างแบรนด์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริโภคต่างประเทศที่มีต่อข้าวไทยเพื่อเพิ่มมูลค่าของข้าวไทย โดยใช้ตัวแบบของนอร์เวย์ที่มี Norwegian Seafood Council ที่สร้างแบรนด์ให้กับปลาแซลมอนจากนอร์เวย์ ภายใต้แคมเปญ Think Salmon, Think Norway

๒.๙.๑๒ มาตรการแก้ไขปัญหาปลายน้ำในระยะยาว : ปฏิรูประบบการการตลาดและการแปรรูปข้ามไปสู่อุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ และอาหารแปรรูปในตลาดบน (Hi-touch)

ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ผลิตเปลี่ยนเป็นผู้ประกอบการ แยกตลาดปกติออกจากตลาดสินค้าคุณภาพ (Q-products) อย่างชัดเจน เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้บริโภค หรืออย่างน้อยให้มี Q-corner ใน Supermarket ทุกแหงจัดให้มี "ระบบประกันความเสี่ยงราคาแปรปรวน" โดยให้เกษตรกรซื้อประกันด้วยความสมัครใจและรัฐกำหนด "ราคาเป้าหมาย" (Target price) ที่มีการประกาศล่วงหน้าก่อนฤดูกาลผลิต เกษตรกรที่ไม่ซื้อประกันก็จะไม่ได้รับ การชดเชย โดยใช้เงินจากกองทุนประกันความเสี่ยงราคาแปรปรวน การสร้างทีมเจรจาการค้าระหว่างประเทศในด้านมาตรฐาน และ SPS ให้มีขีดความสามารถในการเจรจาระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้มีคณะกรรมการเจรจาสินค้าเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในรูปแบบกรรมการถาวรไม่ใช่เฉพาะกิจ แนวคิดการมีระบบแบงปันรายได้ (Revenue Sharing) คล้ายกับระบบ

๗๐ : ๓๐ ของอ้อย สำหรับพืชอุตสาหกรรมบางชนิดที่สำคัญ นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทยสามารถแปรรูปข้าวข้าวอุตสาหกรรมได้ทั้งในแง่เทคโนโลยีขั้นสูง (High-tech) เช่น การแปรรูปไปสู่อุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่งรวมถึงสารสกัดต่าง ๆ จากข้าว และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ตลาดบน (Hi-touch) เช่นการผลิตเหล้าตลาดบนซึ่งมีมูลค่าเพิ่มสูงจากข้าว

๒.๙.๑๓ โครงการรองรับด้านการตลาด

๑) การประกันรายได้ ให้ข้อสังเกตการดำเนินการต้องรัดกุม โดยเฉพาะเกษตรกรผู้เช่าที่นา

๒) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพสหกรณ์การเกษตร

ปัจจุบันมีสหกรณ์การเกษตร ๓๗๒ แห่ง ใน ๔๙ จังหวัด มีกลุ่มเกษตรกร ๗ แห่ง โดยประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นชาวนา ๓.๑๙ ล้านคน ซึ่งมีสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่มีความพร้อม มีโรงสีที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GMP เพียง ๓๕ แห่ง ขนาดกลางที่สามารถแปรรูปได้ ๘๐ แห่ง และเป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก ที่เป็นเพียงแหล่งรวบรวมข้าวเปลือก ๒๕๗ แห่ง จะเห็นได้ว่า การพัฒนาสหกรณ์การเกษตรให้สามารถดำเนินธุรกิจอย่างครบวงจรนั้น นับว่ามีความสำคัญและเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เพื่อให้เกษตรกรได้มีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง เพิ่มอำนาจในการต่อรองราคา รวมถึงสามารถทำการค้าได้ด้วยตัวเอง เช่น

- การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ (ประมาณ ๑%) และรัฐบาลชดเชยโดยการรับซื้อข้าวจากเกษตรกร เพื่อพยุงราคาไม่ให้โรงสีรับซื้อข้าวในราคาถูกกว่าความเป็นจริงในท้องตลาด จะทำให้รัฐจ่ายเงินชดเชยรายได้น้อยลง โดยมีเงื่อนไข ได้แก่ การรับซื้อข้าวตามราคาจริง และรับซื้อข้าวในราคาที่สูงพอสมควร (ราคาตลาดเป้าหมายนำราคาที่เหมาะสม) ให้ลักษณะกู้ยืมซึ่งไม่เป็นการเพิ่มภาระงบประมาณ แต่จะทำให้กลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง บริหารจัดการผลผลิตข้าวของสมาชิก และสร้างมูลค่าเพิ่มแทนที่จะมีการขายเป็นข้าวสด
- การบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ โดยเพิ่มศักยภาพให้กับสหกรณ์การเกษตร
- พัฒนาธุรกิจข้าวครบวงจร และขยายธุรกิจเพิ่มเติมจากการให้กินอย่างเดียว (รับซื้อ/แปรรูป/ส่งออก)

๓) โครงการธุรกิจ Start up (New Business Model) รองรับยุคดิจิทัล

- ธุรกิจข้าวครบวงจรรูปแบบ Social Enterprise (ทำธุรกิจครบวงจร และเปิดโอกาสให้เกษตรกรเป็นเจ้าของร่วมธุรกิจ)

๔) โครงการตลาด Niche Market (ตลาดเฉพาะ)

๕) โครงการพัฒนาตลาดข้าวล่วงหน้า

๒.๙.๑๔ การปรับปรุงกลไกภาครัฐ

๑) ปฏิรูปโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐ แนวทางการแก้ปัญหาโครงสร้างข้าวต้องแก้ทั้งระบบ โดยเริ่มต้นจากการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานรัฐ - เกษตรกร และเอกชนผู้ค้าข้าว ซึ่งขาดการเชื่อมโยงแยกยุทธศาสตร์และการดำเนินงานเป็นแบบแยกส่วน ขณะที่หน่วยงานรัฐขาดการบูรณาการโครงสร้างข้าวเกี่ยวข้องกับหลายกระทรวงทั้งกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และอีกหลายหน่วยงาน ขณะที่หน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขาดการเชื่อมโยงทั้งด้านข้อมูล ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการทำให้การบริหารจัดการและการแก้ปัญหาเกษตรกรชาวนาขาดผลสัมฤทธิ์

ทบทวนหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการออกใบรับรองมาตรฐาน ปัจจุบันมีหน่วยงานรัฐหลายหน่วยงานเกี่ยวข้องกับการออกมาตรฐานซึ่งมีความทับซ้อน ขาดกำลังคน ห้องปฏิบัติการ เครื่องมือ ควรสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยหรือภาคเอกชนที่มีความน่าเชื่อถือเป็นผู้ดำเนินการ เพราะหากปฏิรูปโดยไม่ปฏิรูปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านปฏิบัติการและวิชาการก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จ

๒) ปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (๑) ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน ให้มีการทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานการผลิต ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กฎหมายด้านการตลาดและการส่งออกของกระทรวงพาณิชย์ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องข้าว (๒) การมีกลไกของภาครัฐในการผลักดันการปฏิรูปด้านการบริหารจัดการ/กลไกและเพิ่มความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการยกระดับรายได้และเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อย่างยั่งยืน สร้างความเป็นธรรมและแก้ไขหนี้สินให้ชาวนา

๓) ข้อเสนอจัดตั้งกระทรวงการข้าว เพื่อต้องการสร้างกลไกการควบคุมการผลิตและจำหน่ายข้าวอย่างเป็นระบบ สร้างความเป็นธรรมระหว่างชาวนาและผู้รับซื้อข้าว จึงจำเป็นที่จะต้องมีการจัดตั้งกระทรวงการข้าว ขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานในการบริหารจัดการข้าวทั้งประเทศ ทั้งในด้านการผลิตการแปรรูปและการตลาด เพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขันทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ตลอดจนดูแลอาชีพชาวนาให้มีสวัสดิการ และจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจในการทำอาชีพชาวนา มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อให้การบริหารจัดการข้าวครบวงจร ลดช่องว่างของภาคการผลิต การแปรรูป และการตลาดให้มีความยั่งยืน (๒) สร้างความเป็นธรรมให้กับผู้ผลิต (๓) เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของชาวนา (๔) พัฒนาเทคโนโลยีด้านข้าวให้เข้มแข็งและเป็นหนึ่งในโลกในด้านข้าว (๕) เพื่อหวังให้เป็นของขวัญชาวนา และเพื่อที่จะดูแลให้ชาวนาอายุ ๖๐ ปี มีบำนาญและสวัสดิการ

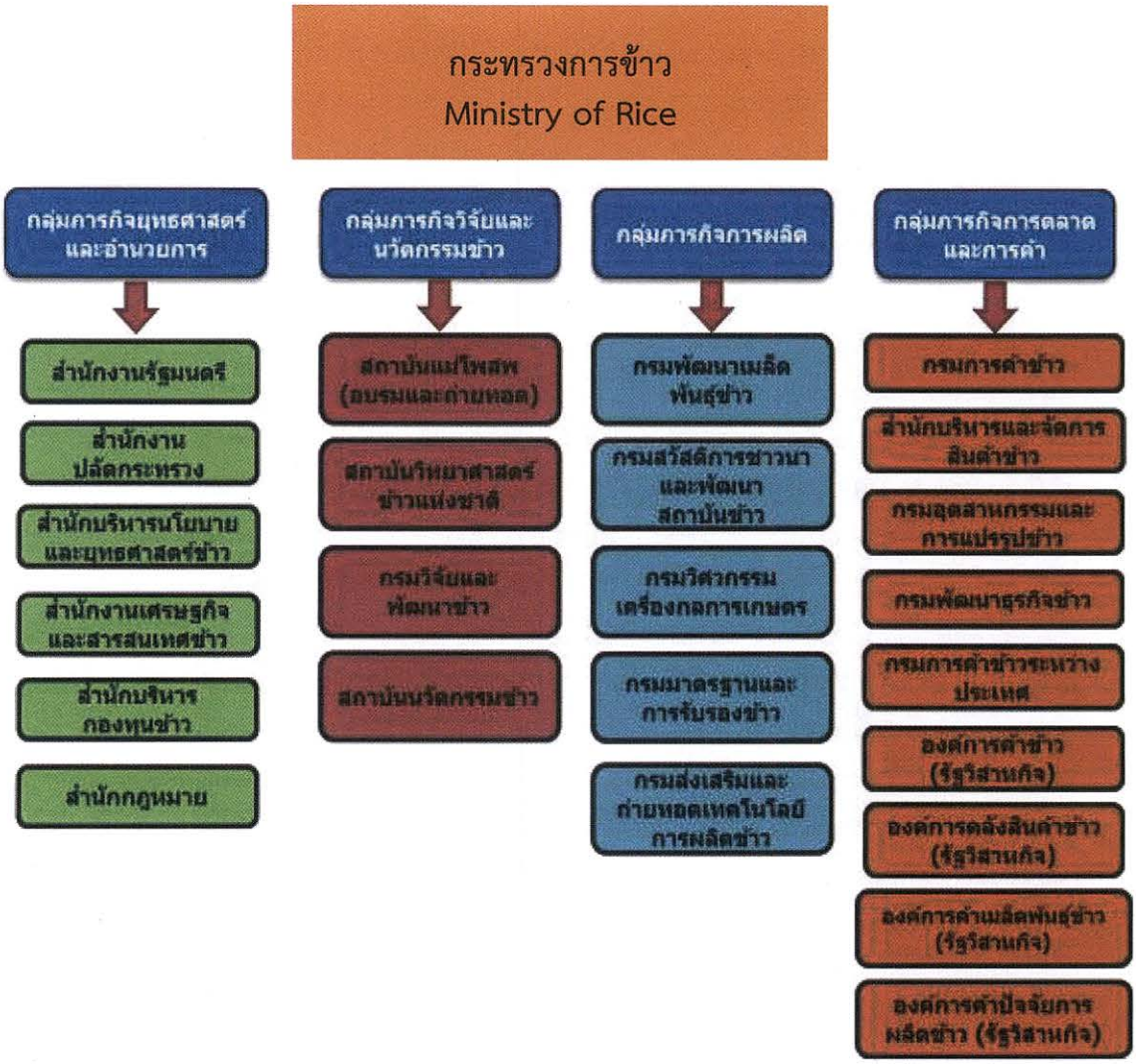

ภาพที่ ๘ องค์ประกอบและโครงสร้างกระทรวงการข้าว
ที่มา : คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว

จากภาพที่ ๘ การตั้งกระทรวงการข้าว มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการช่วยแก้ไขปัญหาข้าวและชาวนาไทยให้เป็นระบบ ตลอดจนพัฒนาให้มีความเจริญรุ่งเรือง สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ มีการกำหนดแนวทางและยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่ชาวนาและเกษตรกรอย่างยั่งยืน มีการกำหนดแผนและแนวทางยุทธศาสตร์ไว้อย่างรอบด้าน แต่ยังขาดการผลักดันให้เกิดผลเชิงรูปธรรม เพื่อความเข้มแข็งของชาวนาให้มีความมั่นคงและมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง และเห็นว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรต้องมีการผลักดันอย่างต่อเนื่อง

๑) พัฒนาระบบการสร้างหลักประกันด้านรายได้ของชาวนาและเกษตรกรให้มีความมั่นคง และให้ครอบคลุมเกษตรกรทั้งหมด เพื่อนำไปสู่การปรับโครงสร้างการผลิตอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อสร้างความมั่นใจกับเกษตรกรในรายได้ขั้นต่ำที่สามารถยึดการเกษตรเป็นอาชีพได้

๒) ยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น โดยพัฒนาระบบสวัสดิการให้ครอบคลุมเกษตรกรในทุกสาขาอาชีพ และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๓) สร้างแรงจูงใจให้เยาวชน หรือเกษตรกรรุ่นใหม่ และแรงงานที่มีคุณภาพเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม เพื่อให้มีจิตสำนึก เห็นคุณค่าของอาชีพเกษตรและวิถีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่น ด้วยการสนับสนุนองค์ความรู้อย่างครบวงจร

๔) การจัดหาที่ดินทำกิน สร้างโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน รวมทั้งสนับสนุนกระบวนการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่อาชีพเกษตรกรรม และเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมการพัฒนาภาคเกษตรของเกษตรกรต้นแบบให้มากขึ้น

๕) การพัฒนาความรู้และความสามารถด้านการตลาดและการบริหารจัดการ และการสนับสนุนสินเชื่อเงื่อนไขผ่อนปรนที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน ภายใต้ระบบการควบคุมตรวจสอบที่รัดกุม รวมทั้งการเชื่อมโยงบทบาทของสถาบันเกษตรกร เพื่อร่วมวางแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรมตามพื้นฐานและความต้องการของเกษตรกรอย่างเป็นระบบ

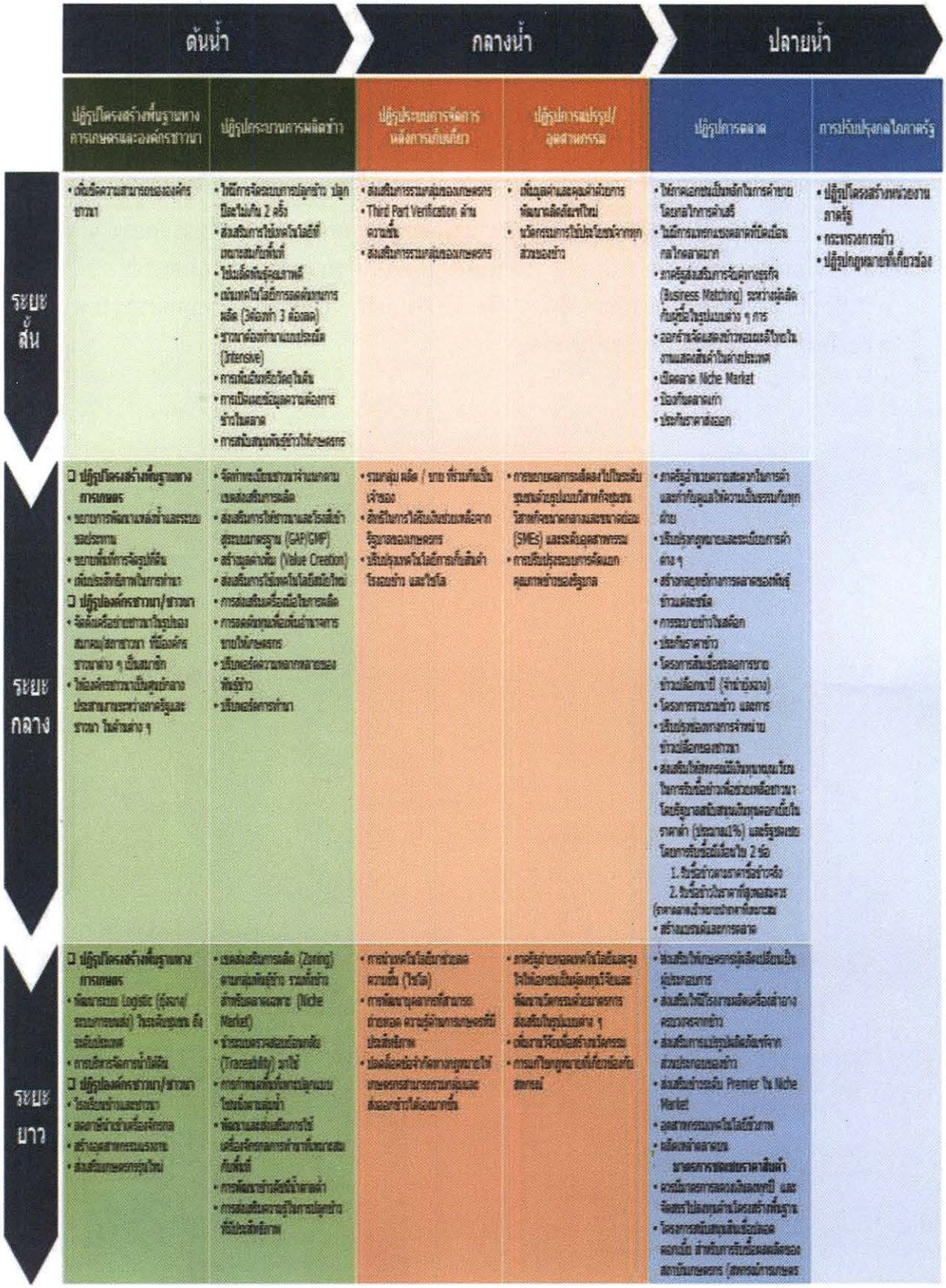

ภาพที่ ๙ สรุปข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาด้านข้าว

ที่มา : คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าว

๒.๑๐ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การบูรณาการและการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบเพื่อยกระดับราคาข้าว

จากการศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ และการสัมภาษณ์ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งกระบวนการผลิตข้าวตลอดห่วงโซ่การผลิต โดยแบ่งเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหากระบวนการผลิตข้าวทั้งระบบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตและข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา จากการศึกษาพบว่า ปัญหาดังกล่าวมีความสลับซับซ้อนมาก เนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่การผลิตข้าว ประกอบกับการบูรณาการเชื่อมโยงการทำงานยังมีน้อย ดังนั้น คณะผู้ศึกษาจึงได้วิเคราะห์ปัญหาข้าวทั้งระบบ ดังนี้

ภาพที่ ๑๐ การพยุงและการเพิ่มราคาข้าว

ที่มา : การวิเคราะห์ของคณะอนุกรรมาธิการ

๒.๑๐.๑ มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำในระยะสั้น : การประกันราคาอย่าง Smart และ Targeted

มาตรการประกันราคานั้นจำเป็นแต่ไม่ยั่งยืนและไม่ส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต อย่างไรก็ตามการอุดหนุนไม่จำเป็นต้องทำด้านราคา (Price subsidy) เพียงอย่างเดียว แต่สามารถทำการอุดหนุนต้นทุน (Cost subsidy) ด้านปัจจัยการผลิตได้ นอกจากนี้การประกันราคาและการจำนำยังทำควบคู่กันได้ โดยประกันราคาข้าวมูลค่าเพิ่มต่ำ เช่น ข้าวขาว และจำนำข้าวมูลค่าเพิ่มสูง เช่น ข้าวหอมมะลิและข้าวเหนียว เพื่อเป็นมาตรการลดความเสี่ยง

๒.๑๐.๒ มาตรการแก้ไขปัญหากลางน้ำในระยะสั้น : การสร้างความเป็นธรรมในระบบการตรวจสอบความชื้นของข้าว

สำหรับมาตรการแก้ไขปัญหาการจัดเก็บหลังการผลิตในระยะสั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ โรงสีและพ่อค้าคนกลาง มีแนวทางคือการให้ความเป็นธรรมหรือจัดหามาตรฐานในการวัดความชื้นของการรับซื้อข้าว โดยอาจจะให้มีมาตรวัดกลางหรือการวัดความชื้นต้องได้รับการรองรับจากบุคคลที่สาม (Third party verification)

๒.๑๐.๓ มาตรการแก้ไขปัญหาปลายน้ำในระยะสั้น : การป้องกันตลาดเดิมและเปิดตลาด Niche Market

ด้านการส่งออกข้าวของไทยไปยังตลาดส่งออกหลัก ได้แก่ เบนิน ฟิลิปปินส์ จีน และแอฟริกาใต้ นั้นข้าวไทยครองตลาดและสามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ แต่ตลาดเหล่านี้เป็นตลาดข้าวมูลค่าต่ำ โดยมีราคาส่งออกเฉลี่ยเพียง ๓๐๐ - ๕๐๐ เหรียญสหรัฐฯ ต่อตัน ดังนั้นไทยจึงควรบุกเบิกตลาดใหม่ในประเทศที่มีปริมาณการนำเข้าข้าวสูง และนำเข้าข้าวในราคาสูง เช่น อิหร่าน ซึ่งมีตลาดนำเข้าข้าวสูงถึง ๑.๖ ล้านตัน และมีมูลค่านำเข้าเฉลี่ยมากกว่า ๑,๐๐๐ เหรียญสหรัฐฯ ต่อตัน

๒.๑๐.๔ มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำในระยะกลาง : การปรับพอร์ตข้าวของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลกและความเป็นไปได้ในการเพาะปลูก

เพื่อให้ข้าวไทยบุกเบิกเข้าสู่ตลาด Niche ที่มูลค่าสูงมากขึ้น ไทยต้องกลับมาปรับพอร์ตข้าวเพื่อลดปริมาณการปลูกข้าวมูลค่าต่ำและเพิ่มข้าวมูลค่าสูง โดยต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้ทางเทคนิคของการปรับพอร์ตข้าวในแต่ละจังหวัด

๒.๑๐.๕ มาตรการแก้ไขปัญหากลางน้ำในระยะกลาง : การปรับปรุงระบบและเทคโนโลยีการจัดเก็บข้าว

ในการแก้ไขปัญหาหลังการเก็บเกี่ยวในระยะกลาง รัฐบาลควรส่งเสริมหรืออุดหนุนให้เกษตรกรหรือชุมชนมีศักยภาพที่จะจัดเก็บข้าวได้ด้วยตนเองและมีเทคโนโลยีการจัดเก็บข้าวที่เหมาะสม เพื่อให้ชาวนามีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางและโรงสีมากขึ้น และมีศักยภาพที่จะจัดเก็บข้าวเอาไว้เพื่อขายในเวลาที่ราคาตลาดเหมาะสมได้ นอกจากนี้ การจัดเก็บข้าวควรใช้เทคโนโลยีไซโลมากกว่าการใช้โกดังเก็บข้าว เพื่อป้องกันการเน่าเสียของข้าวและเพื่อให้จัดเก็บข้อมูลข้าวในคลังได้อย่างเป็นระบบ

๒.๑๐.๖ มาตรการแก้ไขปัญหาปลายน้ำในระยะกลาง : การทำการการตลาดและสร้างแบรนด์ของข้าวไทย

ประเทศไทยควรมี Thai Rice Council เพื่อสร้างแบรนด์ สร้างความต่างให้กับข้าวไทย และทำหน้าที่พลิกโฉมข้าวไทยให้เปลี่ยนจากสินค้าโภคภัณฑ์สู่ผลิตภัณฑ์ให้ได้ (Decommoditization) โดยทำงานร่วมกับทูตพาณิชย์ทั่วโลกในการประสานงานเข้ากับวัฒนธรรมและวิธีการกินของคนไทย

๒.๑๐.๗ มาตรการแก้ไขปัญหาต้นน้ำในระยะยาว : การส่งเสริมการปลูกข้าวอย่างมีประสิทธิภาพและประณีต

ในระยะยาวไทยต้องส่งเสริมประสิทธิภาพและความประณีตในการเพาะปลูก ด้านแรงงานและเครื่องจักร โดยในด้านแรงงานนไทยต้องส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ ส่วนในด้านเครื่องจักรนั้น ไทยควรลดภาษีการนำเข้าเครื่องจักรการเกษตรซึ่งสูงถึงร้อยละ ๒๐ - ๓๐ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเครื่องจักรการเกษตรได้มากยิ่งขึ้น

๒.๑๐.๘ มาตรการแก้ไขปัญหากลางน้ำในระยะยาว : การปลดล็อคข้อจำกัดทางกฎหมายให้เกษตรกรสามารถรวมตัวกันเพื่อส่งออกข้าวได้

ในระยะยาวรัฐบาลควรจะส่งเสริมให้ชาวนาสามารถรวมตัวกันเพื่อส่งออกข้าวไปขายในต่างประเทศได้เองโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลางหรือบริษัทส่งออกข้าวขนาดใหญ่ โดยส่งเสริมให้ชาวนารวมตัวกันส่งออกได้เองนั้นทางภาครัฐต้องปลดล็อคข้อจำกัดทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกข้าวของเกษตรกรและผู้ประกอบการรายเล็ก เช่น การให้ผู้ส่งออกข้าวสต็อกข้าว ๕๐๐ ตัน หรือขั้นตอนการขออนุญาตส่งออกต่าง ๆ ซึ่งเมื่อรวมค่าใช้จ่ายแฝงต่าง ๆ แล้วเป็นค่าใช้จ่ายสูงสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย

๒.๑๐.๙ มาตรการแก้ไขปัญหาปลายน้ำในระยะยาว : การแปรรูปข้ามไปสู่อุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ (Hi-tech) และอุตสาหกรรมเหล้าและอาหารแปรรูปในตลาดบน (Hi-touch)

การส่งเสริมราคาข้าวปลายน้ำในระยะยาวนั้น รัฐบาลควรส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทยสามารถแปรรูปอุตสาหกรรมข้าวได้ทั้งในแง่เทคโนโลยีขั้นสูง (High-tech) เช่น การแปรรูปไปสู่อุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่งรวมถึงสารสกัดต่าง ๆ จากข้าว และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ตลาดบน (Hi-touch) เช่น การผลิตเหล้าตลาดบนซึ่งมีมูลค่าเพิ่มสูงจากข้าว โดยประเทศไทยมีสายพันธุ์ข้าวท้องถิ่นจำนวนมากให้เลือกเพื่อเป็นวัตถุดิบที่เหมาะสมแก่การทำสุรา นำไปสู่อุปสงค์ของข้าวที่หลากหลายสายพันธุ์มากขึ้นเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับข้าวที่เน่าเสียง่ายให้เก็บรักษาไว้ได้นาน ยังช่วยเพิ่มอุปทานของผู้บริโภคข้าวไทยในตลาด และก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพเข้ากับนวัตกรรมสมัยใหม่ ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจพร้อมกันทั้งจากฐานราก (ในแง่เกษตรกร) จากฐานชีวภาพ (ในแง่ของทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่น)

บทที่ ๓
แนวทางในการแก้ปัญหาราคาข้าวโพดและมันสำปะหลังตกต่ำ

๓.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวโพดและมันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของประเทศไทย จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ พบว่า มีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งประเทศรวม ๖,๕๗๙,๑๙๔ ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว ๖,๕๕๒,๙๐๒ ไร่ ผลผลิต ๔,๘๒๐,๙๖๒ ตัน ผลผลิตต่อไร่ต่อเนื้อที่เพาะปลูก ๗๓๓ กิโลกรัม และผลผลิตต่อไร่ต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยว ๗๓๖ กิโลกรัม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ๒๕๖๑) ด้านมันสำปะหลัง พบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ มีเนื้อที่เพาะปลูกมันสำปะหลังทั้งประเทศรวม ๘,๖๒๔,๒๘๔ ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว ๘,๓๒๗,๓๗๐ ไร่ ผลผลิต ๒๙,๓๖๘,๑๘๕ ตัน ผลผลิตต่อไร่ต่อเนื้อที่เพาะปลูก ๓,๔๐๕ กิโลกรัม และผลผลิตต่อไร่ต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยว ๓,๕๒๗ กิโลกรัม โดยจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดกำแพงเพชร นับได้ว่ามีเนื้อที่เพาะปลูกมันสำปะหลังมากที่สุดในประเทศ โดยมีพื้นที่เพาะปลูกเท่ากับ ๑,๔๓๙,๐๗๕ ไร่ และ ๖๕๘,๗๔๗ ไร่ ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ๒๕๖๒) ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าข้าวโพดและมันสำปะหลังจะเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ กลับพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลัง ต้องพบกับปัญหาเกี่ยวกับการเพาะปลูกหลายประการ ทั้งปัญหาเรื่องผลผลิตตกต่ำ ปัญหาคุณภาพผลผลิต ปัญหาด้านปัจจัยการผลิต ปัญหาเรื่องหนี้สิน และปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง มีความซับซ้อน และต้องอาศัยองค์ความรู้และการบูรณาการกับภาคีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน สามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เพิ่มคุณภาพในการของสินค้าการเกษตร ได้อย่างแท้จริง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๓ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำและสามารถแข่งขันในตลาดได้และพึงช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ ให้มีที่ทำกินโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด และด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติที่เกี่ยวกับการขอให้ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายดังกล่าวสภาผู้แทนราษฎรจึงได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำขึ้น ซึ่งต่อมาที่ประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ มีมติให้ตั้งคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง แต่งตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะ มีกรอบการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลังในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นสำคัญ เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ นำรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลังทั้งระบบตั้งแต่ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันให้ทราบถึงสถานการณ์ต่างๆที่เกิดและส่งผลกระทบให้ราคาผลผลิตตกต่ำนั้นด้วยสาเหตุใดบ้าง

๒) เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษามาครบทั้งทุกภาคส่วนมาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดแล้วสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งห่วงโซ่อุปทานสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลังอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อให้เกิดการแก้ไขอย่างตรงจุดและยั่งยืนตลอดไป

คณะอนุกรรมาธิการฯได้นำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตร (Supply Chains) มาใช้ศึกษาวิเคราะห์ทุก ๆ กิจกรรมเริ่มตั้งแต่การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวผลผลิต การแปรรูปการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตก่อนสู่ตลาด การขนส่ง การจำหน่าย แหล่งรับซื้อผลผลิต และการตลาด พร้อมทั้งนำแนวความคิดทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่และสารสนเทศที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพมาใช้เพื่อพัฒนาการผลิตและยกระดับการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การแปรรูปเพื่อมูลค่าสินค้า การปรับปรุงคุณภาพสินค้า การเก็บรักษาผลผลิตให้ได้ราคา และการบริหารจัดการด้านการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และสามารถนำแนวทางการแก้ไขปัญหาทั้งหมดนี้ไปเพื่อแก้ไขปัญหาได้จริง โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิ เชิญหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนมาให้ข้อมูลโดยการร่วมประชุม ศึกษาดูงานหรือสัมมนา และข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในรูปแบบเอกสารที่เป็นกระดาษและเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

๑) จัดการประชุม จำนวน ๑๐ ครั้ง โดยเชิญหน่วยงานราชการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับข้าวโพดและมันสำปะหลัง รวมทั้งหมด ๔๖ หน่วยงาน ผู้ให้ข้อมูล จำนวน ๑๑๕ คน

๒) ลงพื้นที่ศึกษาดูงาน จำนวน ๔ ครั้ง ประกอบด้วย

- การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร วันศุกร์ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๒

- การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์วิจัยคณะเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร และมันสำปะหลังแปลงใหญ่ ตำบลวังไทร อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร วันเสาร์ที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๒

- การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างแห่งชาติ คณะเกษตรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อำเภอปากช่อง และบริษัท สงวนวงษ์อุตสาหกรรม จำกัด อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

- การศึกษาดูงาน ณ ศาลากลางจังหวัดกำแพงเพชร วันศุกร์ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๒ เพื่อศึกษาแนวทางการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลังในพื้นที่เขตป่าตะวันตก จังหวัดกำแพงเพชร

๓) จัดสัมมนา จำนวน ๒ ครั้ง เรื่อง “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง” ณ จังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดนครราชสีมา

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาพืชเศรษฐกิจข้าวโพดและมันสำปะหลัง และให้เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และมุมมองต่าง ๆ ด้านสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค ด้านการผลิต การเก็บเกี่ยว การขนส่ง การจำหน่ายพืชผลผลิต และจุดรับซื้อผลผลิต ตลอดจนถึงโรงงานที่นำผลผลิตมาแปรรูป เป็นการรับฟังเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลังในพื้นที่ และผู้ประกอบการโรงงานต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อรับทราบปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาตามที่ชาวไร่ผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลัง รวมทั้งผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตในท้องถิ่นได้สะท้อนความคิดเห็นและความต้องการผ่านแบบสอบถามที่แจกในที่ประชุม โดยมีผู้เข้าประชุมครั้งที่ ๑ ที่จังหวัดกำแพงเพชรจำนวน ๔๒๐ และครั้งที่ ๒ ที่จังหวัดนครราชสีมาจำนวน ๔๕๐ คน และได้นำผลจากแบบสอบถามจำนวน ๔๗๐ แบบสอบถามมาเป็นข้อมูลในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะ

๔) การจัดทำรายงานการศึกษา ประมวลข้อมูลทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อเรียบเรียงเป็นรายงานการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

๑) “ห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตร” (Supply Chain) หมายถึง กระบวนการต่างๆที่ทำให้เกิดสินค้าเกษตรขึ้นมา ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ไม่ว่าจะเป็นการจัดซื้อ การผลิต การจัดเก็บ เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดจำหน่าย และการขนส่ง ตั้งแต่ก่อนและหลังการผลิตไปจนถึงมือผู้บริโภค

๒) “ต้นน้ำ” หมายถึง กิจกรรมที่กระทบต่อประสิทธิภาพและผลตอบแทนของเกษตรกร เช่น ปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการผลิต เขตกรรม และกิจกรรมหลังเก็บเกี่ยว เป็นต้น

๓) “กลางน้ำ” หมายถึง กิจกรรมของคนกลาง โรงงานแปรรูป และโลจิสติกส์

๔) “ปลายน้ำ” หมายถึง ธุรกรรมระหว่างโรงงานแปรรูปกับผู้ซื้อ - ผู้ส่งออก ผู้ส่งออกกับผู้ซื้อต่างประเทศ และผู้ค้าปลีกกับผู้บริโภค

๓.๒ กรอบการพิจารณา

กรอบการพิจารณาปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง แสดงได้ดังภาพที่ ๑

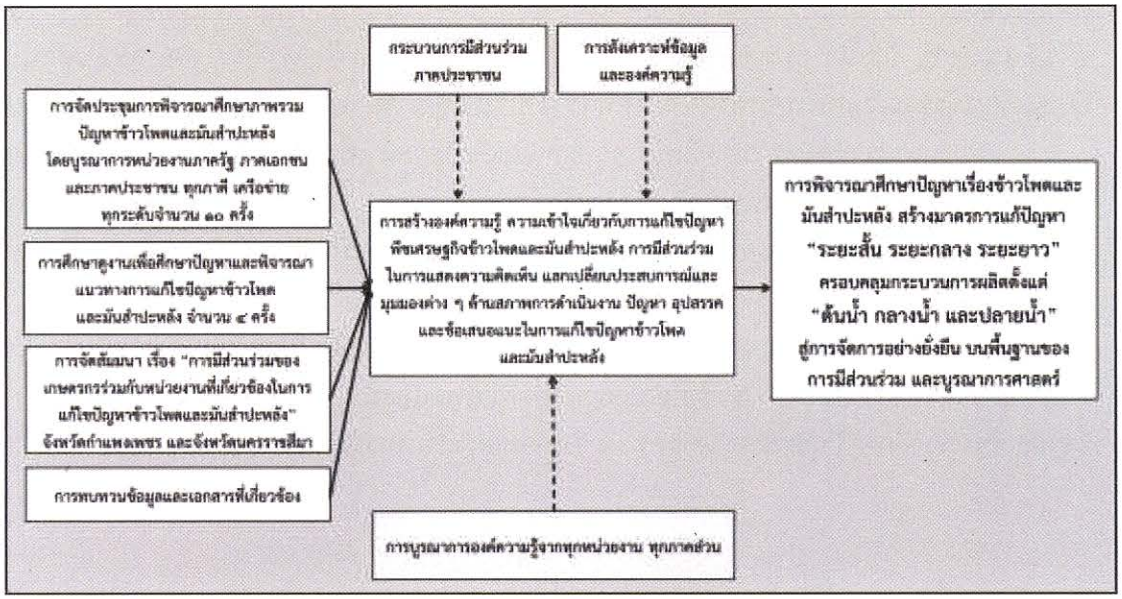

ภาพที่ ๑ กรอบการพิจารณาข้าวโพดและมันสำปะหลัง

๓.๓ ขั้นตอนการดำเนินงานและสรุปผลการประชุม

๓.๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงานพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง ในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ มีดังนี้ (ภาพที่ ๒)

๑) แต่งตั้งคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังเพื่อศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังทั้งระบบ ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมาธิการวิสามัญมอบหมาย

๒) จัดประชุมการพิจารณาศึกษาภาพรวมปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง โดยบูรณาการหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทุกภาคี เครือข่าย ทุกระดับ มาให้ข้อมูลด้านสถานการณ์

ปัญหา และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์หาสาเหตุ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน และหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้าวโพดและมันสำปะหลัง โดยมีการจัดประชุม จำนวน ๙ ครั้ง

๓) ศึกษาดูงานเพื่อศึกษาปัญหาและพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง ๔ ครั้ง ประกอบด้วย ๑) ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร วันศุกร์ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๒ ๒) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร และมันสำปะหลังแปลงใหญ่ ตำบลวังไทร อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร วันเสาร์ที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ ๓) ศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างแห่งชาติ อำเภอปากช่อง และบริษัท สงวนวงษ์อุตสาหกรรม จำกัดอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา และ ๔) ณ ห้องประชุมซุ้มกอ ชั้น ๔ ศาลากลางจังหวัดกำแพงเพชร วันศุกร์ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๒

๔) จัดสัมมนา เรื่อง “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง” ณ จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดนครราชสีมา เพื่อสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาพืชเศรษฐกิจข้าวโพดและมันสำปะหลัง และเพื่อให้เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์และมุมมองต่าง ๆ ในด้านสภาพการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง ทั้งนี้มีเกษตรกรเข้าร่วมสัมมนาในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน ๔๒๐ คน และจังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๔๕๐ คน

๕) การทบทวนเอกสาร สรุปผลและสังเคราะห์ เพื่อพิจารณากำหนดนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง โดยแบ่งเป็น ๑) การแก้ปัญหาในระยะสั้น ๒) การแก้ปัญหาในระยะกลาง และ ๓) การแก้ปัญหาในระยะยาว ครอบคลุมการแก้ปัญหาทั้งระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

๖) จัดทำรายงานการศึกษา เรื่อง “การแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง” ของคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง เพื่อเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร

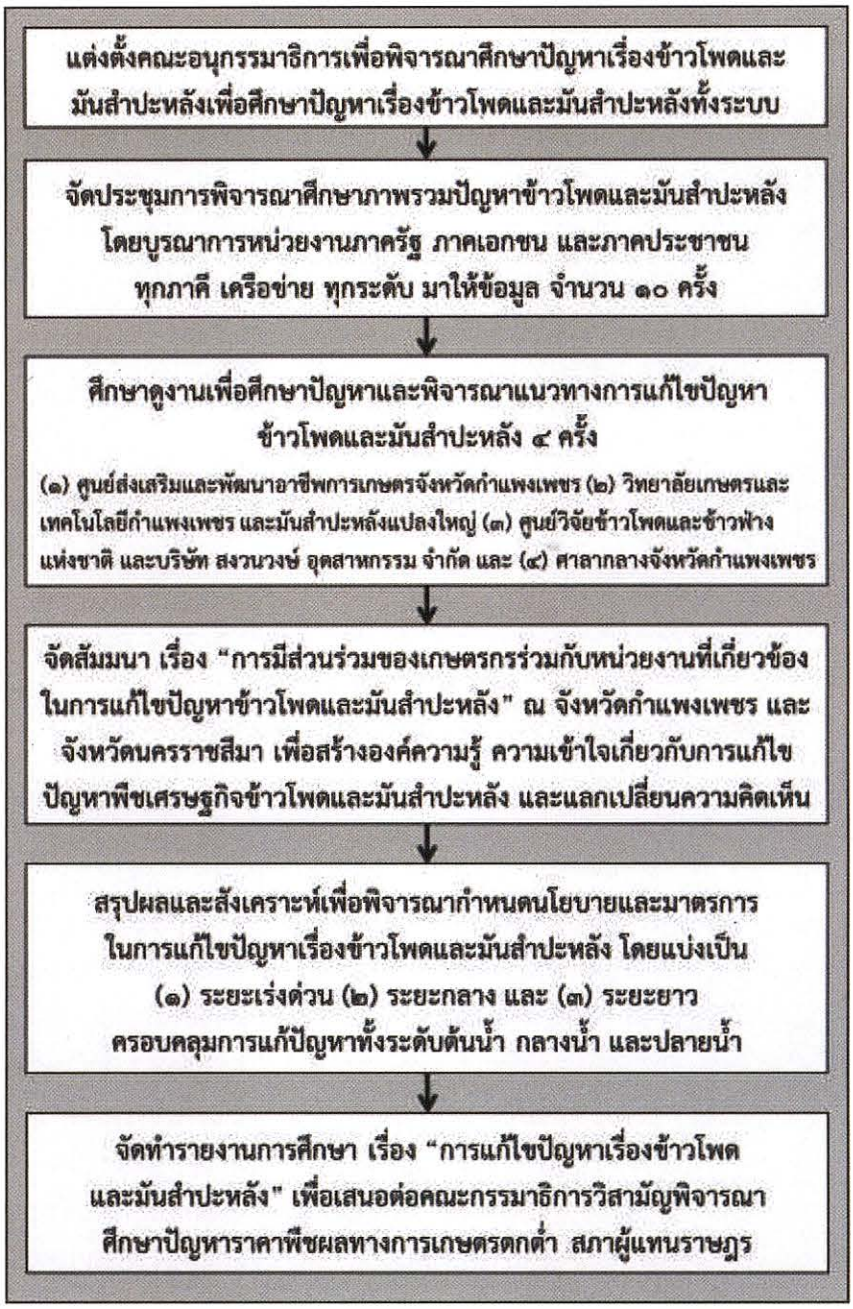

ภาพที่ ๒ ขั้นตอนการดำเนินงานพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง ในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

๓.๓.๒ สรุปผลการประชุม

การศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังเพื่อศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังทั้งระบบ มีการบูรณาการหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทุกภาคี เครือข่าย ทุกระดับ มาให้ข้อมูลด้านสถานการณ์ ปัญหา และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์หาสาเหตุ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน และหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้าวโพดและมันสำปะหลัง โดยการประชุมมีการจัดประชุมทั้งหมด จำนวน ๙ ครั้ง สรุปได้ดังตารางที่ ๑

ครั้งที่	วัน เดือน ปี / สถานที่	ผู้เข้าร่วมการประชุม	ประเด็นหลักการประชุม
๑	๑๑ ก.ค. ๖๒ / บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)	คณะอนุกรรมาธิการและที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ	- แต่งตั้งคณะอนุกรรมาธิการและที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังเพื่อศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังทั้งระบบ ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมาธิการวิสามัญมอบหมาย - เชิญบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ข้อมูลและร่วมประชุม
๒	๑๙ ก.ค. ๖๒ / อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ เกียกกาย	- กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร - กรมวิชาการเกษตร - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมการค้าภายใน - กรมการค้าต่างประเทศ - องค์การคลังสินค้า - กรมศุลกากร - สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย - เกษตรจังหวัด	- พิจารณาศึกษาภาพรวมปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง โดยเชิญหน่วยงานภาครัฐมาชี้แจง ประกอบด้วย กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมการค้าภายใน กรมการค้าต่างประเทศ องค์การคลังสินค้า กรมศุลกากร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย และเกษตรจังหวัด - พิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องการเพาะปลูกข้าวโพดและราคาผลผลิตข้าวโพดตกต่ำ โดยมีประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย สถานการณ์ข้าวโพดในปัจจุบันผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ พบปัญหาพื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ พบปัญหาการเพาะปลูกในพื้นที่ไม่เหมาะสมเพาะปลูกบนพื้นที่เหมาะสมสูงประมาณ ๑ แสนไร่ พบปัญหาข้าวโพดโดนน้ำฝนทำให้เกิดเชื้อรา พบปัญหาการแพร่ระบาด

ครั้งที่	วัน เดือน ปี / สถานที่	ผู้เข้าร่วมการประชุม	ประเด็นหลักการประชุม
			ของหนอนกระทู้ข้าวโพดลายจุดในหลายพื้นที่ ในส่วนของราคาข้าวโพดมักตกต่ำในช่วงเดือนสิงหาคมถึงพฤศจิกายน ของทุกปี เนื่องจากเป็นช่วงระยะเวลาที่ผลผลิตข้าวโพดออกสู่ตลาดมากประกอบกับมีการลักลอบนำเข้าข้าวโพดจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาในประเทศ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการรักษาเสถียรภาพราคา - พิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องการเพาะปลูกมันสำปะหลังและราคาผลผลิตมันสำปะหลังตกต่ำ โดยมีประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย มันสำปะหลัง พบการระบาดของโรคใบด่างเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการเกษตรกรใช้ท่อนพันธุ์ที่ติดโรค ประเทศจีนลดการนำเข้ามันเส้นเนื่องจากมันเส้นไม่สะอาดพบสิ่งเจือปนมาก พบปัญหาการเพาะปลูกในพื้นที่ไม่เหมาะสมมีการเพาะปลูกบนพื้นที่เหมาะสมสูงประมาณ ๘ แสนไร่ และพบว่ามีการจับกุมการลักลอบนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้านโดยผิดกฎหมายเพิ่มมากขึ้น
๓	๓๐ ก.ค. ๖๒ / อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ เกียกกาย	- มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย - สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย - สมาคมแป้งมันสำปะหลังไทย - สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ - บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) - บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) - สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลัง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	- พิจารณาศึกษาภาพรวมการดำเนินงาน สภาพปัญหา แนวทางแก้ไขเกี่ยวกับข้าวโพดและมันสำปะหลังของภาคเอกชน โดยเชิญภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาชี้แจง ประกอบด้วย มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย สมาคมแป้งมันสำปะหลังไทย สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สมาคมโรงงานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย บริษัท ไทย

ครั้งที่	วัน เดือน ปี / สถานที่	ผู้เข้าร่วมการประชุม	ประเด็นหลักการประชุม
		- สมาคมโรงงานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย - บริษัท ไทยฟู้ดส์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)-บริษัท กรุงไทยอาหาร จำกัด (มหาชน) - สมาคมการค้าผู้ผลิตเอทานอลไทย	ฟู้ดส์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) บริษัท กรุงไทยอาหาร จำกัด (มหาชน) และสมาคมการค้าผู้ผลิตเอทานอลไทย - พิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องการเพาะปลูกข้าวโพดและราคาผลผลิตข้าวโพดตกต่ำ โดยมีประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย การพิจารณาปัญหาเรื่องข้าวโพดต้องพิจารณาทั้งระบบ การผลิตต้องมีความเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานก็จะไม่สามารถส่งออกได้ ปัญหาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่พบในปัจจุบัน คือ ประสิทธิภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก ผลผลิตออกจำนวนมาก ทำให้ราคาผันผวน พื้นที่ปลูกไม่เหมาะสม ปัญหาภัยแล้งและหนอนกระทู้ระบาด คาดว่าผลผลิตในปีนี้น่าจะลดลง ส่วนสถานการณ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตั้งแต่ ปี ๒๕๕๓-๒๕๖๒ ปรากฏว่ามีความต้องการใช้สูงกว่าการผลิตได้เองในประเทศมาโดยตลอด และในช่วงเวลา ๑๐ ปีข้างต้น ราคาข้าวโพดในประเทศสูงกว่าราคาตลาดโลกเฉลี่ยประมาณ ๒ บาท/กิโลกรัม อีกทั้งภาครัฐก็ได้มีมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น การขอความร่วมมือโรงงานอาหารสัตว์รับซื้อข้าวโพดในราคาไม่ต่ำกว่า ๘ บาท ต่อกิโลกรัม การกำหนดช่วงเวลาการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ในช่วงเดือน กุมภาพันธ์-สิงหาคม การควบคุมการนำเข้าข้าวสาลีโดยจะต้องซื้อข้าวโพดในประเทศ ๓ ส่วน ถึงจะนำเข้าข้าวสาลีได้ ๑ ส่วน เป็นต้น

ครั้งที่	วัน เดือน ปี / สถานที่	ผู้เข้าร่วมการประชุม	ประเด็นหลักการประชุม
			- พิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องการเพาะปลูกมันสำปะหลังและราคาผลผลิตมันสำปะหลังตกต่ำ โดยมีประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย การทำให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น ทำได้โดยการลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มประสิทธิภาพของผลผลิตทางการเกษตร การควบคุมการนำเข้าไม่มีประสิทธิภาพส่งผลให้ราคามันสำปะหลังในประเทศมีราคาถูก สาธารณรัฐประชาชนจีนมีการเก็บผลผลิตในคลังสินค้าเป็นจำนวนมากเกินจำเป็น จึงส่งผลให้มีการส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนทำได้น้อยลง ดังนั้น จึงควรแก้ไขปัญหาโดยการขยายตลาดให้มากขึ้น หากต้องการจะลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร คือ ต้องมีการส่งเสริมการลงทุนเครื่องจักร เพราะเป็นการช่วยลดการใช้แรงงานซึ่งปัจจุบันส่วนมากเป็นแรงงานจากต่างประเทศ ต้องมีการจัดทำเขตพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) เพื่อประโยชน์ในการการบริหารจัดการพื้นที่ อีกทั้ง รัฐบาลส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตรแต่ละชนิดได้อย่างถูกต้อง เช่น การทำเกษตรแปลงใหญ่ รวมถึงรัฐบาลควรมีมาตรการสนับสนุนเอทานอล โดยสามารถแบ่งเป็น ๓ ระยะ ดังนี้ ระยะสั้น ควรเพิ่มส่วนต่างราคาน้ำมัน ระยะกลาง ควรคงแผนปริมาณการใช้เอทานอลตามแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP) และระยะยาว ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สามารถผลิตเอทานอลเกรดอุตสาหกรรมรวมถึงเกรดอื่น ๆ ได้

ครั้งที่	วัน เดือน ปี / สถานที่	ผู้เข้าร่วมการประชุม	ประเด็นหลักการประชุม
๔	๖ ส.ค. ๖๒ / อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ เกียกกาย	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมทรัพยากรน้ำบาดาล - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช - กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน - กระทรวงอุตสาหกรรม - สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง - ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	- พิจารณาศึกษาภาพรวมปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาชี้แจง ประกอบด้วย สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมฝนหลวง และการบินเกษตร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร - พิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องการเพาะปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลังและราคาผลผลิตตกต่ำ โดยมีประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย หน่วยงานราชการต่าง ๆ มีภารกิจหลักที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการเพาะปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลัง ทั้งนี้ ในด้านมันสำปะหลังควรสนับสนุนข้อมูลเชิงวิชาการเกี่ยวกับการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลัง แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และด้านข้าวโพด การแก้ไขปัญหาราคาข้าวโพดตกต่ำเนื่องจากการนำเข้าข้าวสาลีจากต่างประเทศโดยการจัดเก็บภาษีอากรอาจไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสม เนื่องจากสามารถนำเข้าได้หลายช่องทาง ทั้งการนำเข้าแบบทั่วไป และการนำเข้าผ่านเขตการค้าเสรี Free Trade Area (FTA) ซึ่งทั้งสองทางต่างได้รับการยกเว้นภาษีอากร

ครั้งที่	วัน เดือน ปี / สถานที่	ผู้เข้าร่วมการประชุม	ประเด็นหลักการประชุม
๕	๑๕ ส.ค. ๖๒ / อาคารรัฐสภา แห่งใหม่ เกียกกาย	- กรมชลประทาน - กรมป่าไม้ - กรมส่งเสริมสหกรณ์	- พิจารณาศึกษาภาพรวมปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาชี้แจง ประกอบด้วย กรมชลประทาน กรมป่าไม้และกรมส่งเสริมสหกรณ์ - พิจารณาการศึกษาดูงานและจัดสัมมนา ณ จังหวัดกำแพงเพชร - พิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องการเพาะปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลัง และราคาผลผลิตตกต่ำ โดยมีประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย ประเทศไทยมักประสบปัญหาฝนทิ้งช่วง จึงมีการพยายามส่งเสริมให้เกษตรกรในเขตชลประทานปลูกข้าวโพด โดยให้เอกชนประกันราคารับซื้อ เนื่องจากข้าวโพดมีการใช้น้ำน้อยกว่าข้าวประมาณครึ่งหนึ่ง จึงมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งฝนตกในปริมาณน้อย และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดมักจะประสบภาวะขาดทุน เนื่องจากราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีการผันผวน และต้นทุนในการผลิตที่สูงขึ้น ทั้งนี้ จากวิเคราะห์ภาพถ่ายทางดาวเทียม พบว่า ในพื้นที่ป่าสงวนที่กรมป่าไม้รับผิดชอบพบว่ามีการปลูกข้าวโพดประมาณ ๒.๙๘๗ ล้านไร่ ส่วนมันสำปะหลังที่ปลูกในพื้นที่ป่าสงวนมีประมาณ ๒.๔๕๙ ล้านไร่
๖	๓ ก.ย. ๖๒ / อาคารรัฐสภา แห่งใหม่ เกียกกาย	- กรมปศุสัตว์ - กรมการค้าต่างประเทศ - กรมการค้าภายใน - กรมศุลกากร - สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ	- พิจารณาศึกษาภาพรวมปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาชี้แจง ประกอบด้วย กรมปศุสัตว์ กรมการค้าต่างประเทศ กรมการค้าภายใน กรมศุลกากร สำนักงานปรมาณู เพื่อสันติ

ครั้งที่	วัน เดือน ปี / สถานที่	ผู้เข้าร่วมการประชุม	ประเด็นหลักการประชุม
		- นักวิจัยและนักวิชาการด้านข้าวโพดและมันสำปะหลัง	รองศาสตราจารย์เยาวมาลย์ ค้าเจริญและนายเติมศักดิ์ บุญชื่น - พิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องการเพาะปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลังและราคาผลผลิตตกต่ำ โดยมีประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย แนวทางในการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้าข้าวโพดและมันสำปะหลังเข้าประเทศ โดยร่วมมือกับฝ่ายความมั่นคงบริเวณชายแดนเพื่อช่วยสอดส่องป้องกันการลักลอบนำเข้าสินค้าโดยผิดกฎหมาย ควรกำหนดมาตรฐานคุณภาพการนำเข้าข้าวสาลีให้เทียบเท่ากับมาตรฐานสากล และควรกำหนดมาตรการควบคุมการนำเข้าข้าวสาลีจากต่างประเทศ
๗	๑๗ ก.ย. ๖๒ / อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ เกียกกาย	คณะอนุกรรมาธิการและที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ	- พิจารณาร่างรายงานการศึกษาดูงานและสัมมนาของคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษา ปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำสภาผู้แทนราษฎร โครงการสัมมนา เรื่อง “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาราคาข้าวโพดและมันสำปะหลัง” ระหว่างวันศุกร์ที่ ๒๓ ถึงวันเสาร์ที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ จังหวัดกำแพงเพชร - พิจารณาการเตรียมความพร้อมในการเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร ร่วมกับ คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง ในวันศุกร์ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๒ ณ จังหวัดกำแพงเพชร

ครั้งที่	วัน เดือน ปี / สถานที่	ผู้เข้าร่วมการประชุม	ประเด็นหลักการประชุม
			- พิจารณารายงานปัญหาความเดือดร้อนจำเป็นเร่งด่วนและข้อร้องเรียนของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดนครราชสีมา
๘	๒๔ ก.ย. ๖๒ / อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ เกียกกาย	คณะอนุกรรมาธิการและที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ	- พิจารณาเรื่อง “การนำนวัตกรรมมาช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต” - พิจารณาเรื่อง “แผนงานโครงการปัญหา อุปสรรค มาตรการการจัดการโครงการจัดตั้งศูนย์ การเรียนรู้การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการบริหารจัดการธุรกิจเอทานอลจากมันสำปะหลัง ระดับชุมชนแบบครบวงจร” - พิจารณาเรื่อง “การนำนวัตกรรมเครื่องมือ (Drone) มาช่วยเหลือเกษตรกร” - พิจารณาการจัดทำรายงานการศึกษาคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง

๓.๓.๓ สรุปผลการศึกษาดูงานของคณะอนุกรรมาธิการ

การศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังเพื่อศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังทั้งระบบ กำหนดให้มีการศึกษาดูงาน จำนวน ๔ ครั้ง เพื่อนำข้อมูลมาสรุปและสังเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลังอย่างมีส่วนร่วม บนพื้นฐานของการศึกษาตามสภาพและสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น สรุปได้ดังตารางที่ ๔

ตารางที่ ๒ สรุปผลการศึกษาดูงานของคณะอนุกรรมาธิการ

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน	ประเด็นหลักและผลการศึกษาดูงาน
๑	๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๒	- คณะอนุกรรมาธิการ - หน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง - ตัวแทนภาคเกษตรกร	- การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร เรื่อง “การส่งเสริมอาชีพการเกษตร และการปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลัง” - รับฟังความคิดเห็น รวบรวมข้อมูล และข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์จากหน่วยงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร การเพาะปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลัง
๒	๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๒	- คณะอนุกรรมาธิการ - หน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง - ตัวแทนภาคเกษตรกร	- การศึกษาดูงาน ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร และมันสำปะหลังแปลงใหญ่ ตำบลวังไทร อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร เรื่อง “การเพาะปลูกแปลงใหญ่มันสำปะหลัง และการบริหารธุรกิจเอทานอลจากมันสำปะหลัง” - รับฟังความคิดเห็น รวบรวมข้อมูล และข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์จากหน่วยงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร เกษตรกรผู้ปลูก มันสำปะหลังแบบแปลงใหญ่ ตลอดจนวิธีการบริหารจัดการธุรกิจเอทานอลจากมันสำปะหลังจากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร - ติดตามความก้าวหน้าของโครงการก่อสร้างโรงงานนำร่องการผลิตเอทานอลจากมันสาปะหลังระดับชุมชนและศูนย์เรียนรู้การถ่ายทอดเทคโนโลยีและบริการจัดการธุรกิจเอทานอลจากมันสำปะหลังระดับชุมชนแบบครบวงจร
๓	๘ กันยายน ๒๕๖๒	- คณะอนุกรรมาธิการ - หน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง - ตัวแทนภาคเกษตรกร	- การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างแห่งชาติ อำเภอปากช่อง และบริษัท สงวนวงษ์ อุตสาหกรรม จำกัด อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน	ประเด็นหลักและผลการศึกษาดูงาน
			- รับฟังความคิดเห็น รวบรวมข้อมูล และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากหน่วยงานเกี่ยวกับการวิจัยเกี่ยวกับข้าวโพดและข้าวฟ่าง ตลอดจนวิธีการบริหารจัดการธุรกิจโรงแป้งจากมันสำปะหลัง - เกิดข้อเสนอแนะว่า การสร้างความยั่งยืนในธุรกิจมันสำปะหลัง มี ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ชาวไร่ มีรายได้ดีจากการพัฒนาประสิทธิภาพการเพาะปลูกให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตต่ำลง เพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น สนับสนุนการปลูกพันธุ์มันสำปะหลังที่ให้เชื้อแป้งสูงเพื่อให้สามารถขายได้ราคาดีขึ้น เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อลดต้นทุนและใช้ทรัพยากรร่วมกัน อาทิ เครื่องจักรกลเกษตร โดรน สารชีวภัณฑ์ เกษตรกรเพิ่มความใส่ใจในการดูแลไร่เพื่อการจัดการโรคและแมลงที่ดีขึ้น ๒) โรงงาน เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน สามารถขยายตลาดการค้าได้ต่อเนื่อง ดูแลสิ่งแวดล้อม และรับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรมแก่ชาวไร่ ๓) รัฐบาล สร้างระบบนิเวศน์ในการทำธุรกิจให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก เช่น อัตราการแลกเปลี่ยนที่เหมาะสม ข้อตกลงทางการค้าที่เอื้อประโยชน์ จัดโครงสร้างอุตสาหกรรมที่เป็นธรรมกับชาวไร่ และโรงงาน จัดโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเกษตรเพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยและปัจจัยการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนต่อไร่ เช่น การจัดหาแหล่งน้ำ การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การจัดหาท่อนพันธุ์ปลอดโรค การจัดหาเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน	ประเด็นหลักและผลการศึกษาดูงาน
๔	๒๐ กันยายน ๒๕๖๒	- คณะอนุกรรมาธิการ - หน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง - ตัวแทนภาคเกษตรกร	- การศึกษาดูงาน ณ ห้องประชุมซุ้มกอ ชั้น ๔ ศาลากลางจังหวัดกำแพงเพชร - รับฟังความคิดเห็น รวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขที่เป็นประโยชน์จากหน่วยงานเกี่ยวกับปัญหาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง และปัญหาการถือครองที่ดิน เพื่อทำการเกษตรในเขตพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าฝั่งตะวันตก จังหวัดกำแพงเพชร

๓.๓.๔ สรุปผลการศึกษาการจัดสัมมนา

การศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังเพื่อศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังทั้งระบบ กำหนดให้มีการจัดสัมมนาเพื่อรับฟังปัญหาจากเกษตรกร จำนวน ๒ ครั้ง เรื่อง “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง” ซึ่งจัดในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน ๑ ครั้ง จำนวนผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๔๒๐ คน และในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๑ ครั้ง จำนวนผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๔๕๐ คน ซึ่งทั้งสองจังหวัดเป็นจังหวัดที่มีการปลูกมันสำปะหลังมากที่สุดในประเทศไทย ทั้งนี้ กระบวนการสัมมนาทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง และข้อเสนอแนะจากเกษตรกรจะเป็นเสียงสะท้อนกลับไปสู่รัฐสภา เพื่อวิเคราะห์ สรุปผล ให้สภาพิจารณาและมีมติเสนอคำแนะนำต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน สรุปผลการสัมมนาได้ดังตารางที่ ๕

ตารางที่ ๓ สรุปผลการศึกษาการจัดสัมมนาของคณะอนุกรรมาธิการ

ครั้งที่	วัน เดือน ปี / สถานที่	ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน	ประเด็นหลักและผลการศึกษาดูงาน
๑	๒๓ - ๒๔ ส.ค. ๖๒ / มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและจังหวัดกำแพงเพชร	- หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง - เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลังจำนวน ๔๒๐ คน	- จัดสัมมนาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง” ณ จังหวัดกำแพงเพชร - สร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาพืชเศรษฐกิจข้าวโพดและมันสำปะหลัง และเพื่อให้เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์และมุมมองต่าง ๆ ด้านสภาพการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง - ผลการจัดสัมมนา พบว่า เกิดระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง และข้อเสนอแนะจากเกษตรกรจะเป็นเสียงสะท้อนกลับไปสู่รัฐสภา เพื่อวิเคราะห์ สรุปผล ให้สภาพิจารณาและมีมติเสนอคำแนะนำต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน - การรับฟังเสียงสะท้อนของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านภัยแล้งจนผลผลิตเสียหาย มีปัญหาด้านการเพาะปลูกในพื้นที่ทับซ้อนป่าไม้ มีความต้องการให้ภาครัฐเข้ามาดูแล และสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องจักรในการทาการเกษตร เช่น โรงอบมันสำปะหลัง และสนับสนุนเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้สหกรณ์ไปรวบรวมรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร มีปัญหาด้านผลผลิต

ครั้งที่	วัน เดือน ปี / สถานที่	ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน	ประเด็นหลักและผลการศึกษาดูงาน
			ข้าวโพดและมันสำปะหลังด้อยคุณภาพ เนื่องจากเกษตรกรขาดองค์ความรู้ - การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามหลังการสัมมนา พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ด้านการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ในการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ/เจาะบ่อบาดาล การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ และการจัดการน้ำในระบบไร่นาฯลฯ โดยเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังมีความต้องการให้เกษตรกรสามารถขอสินเชื่อได้โดยไม่มีดอกเบี้ย และการช่วยเหลือโดยการช่วยประสานงานกับผู้ประกอบการในการรับซื้อ การควบคุมการแพร่ระบาดของโรคระบาดมันสำปะหลัง และจัดซื้อเครื่องจักรกลเพื่อนำมาช่วยเกษตรกรในการทำการเกษตร ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดมีความต้องการให้ควบคุมการลักลอบนำเข้าข้าวโพดจากประเทศเพื่อนบ้าน สร้างแหล่งน้ำเพิ่มเติมโดยการสร้างบ่อจิ๋วในพื้นที่การเกษตร นอกเขตชลประทาน และจัดให้เกษตรกรสามารถขอสินเชื่อได้โดยไม่มีดอกเบี้ย เป็นต้น
๒	๙ ก.ย. ๖๒ / จังหวัดนครราชสีมา	- หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง - เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลังจำนวน ๔๕๐ คน	- จัดสัมมนาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง” ณ จังหวัดนครราชสีมา - วัตถุประสงค์เพื่อหามาตรการช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาราคาผลผลิต โรคระบาด แมลงศัตรูพืช เมล็ดพันธ์ ท่อนพันธุ์ การแปรรูปผลผลิต การนำเข้าหรือส่งออก ต้นทุนการผลิต รวมถึงภาระหนี้ของเกษตรกร มุ่งให้เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์และมุมมองต่าง ๆ ด้านสภาพการดำเนินงาน

ครั้งที่	วัน เดือน ปี / สถานที่	ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน	ประเด็นหลักและผลการศึกษาดูงาน
			ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง - การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามหลังการสัมมนา พบว่า เกษตรกรต้องการการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ในการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ/เจาะบ่อบาดาล การจัดการน้ำในระบบไร่นา และการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ฯลฯ โดยเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง มีความต้องการให้สามารถขอสินเชื่อได้โดยไม่มีดอกเบี้ย มีการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคระบาดมันสำปะหลังและช่วยเหลือโดยการช่วยประสานงานกับผู้ประกอบการในการรับซื้อผลผลิตส่วนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด มีความต้องการให้เกษตรกรสามารถขอสินเชื่อได้โดยไม่มีดอกเบี้ย การควบคุมการลักลอบนำเข้าข้าวโพดจากประเทศเพื่อนบ้าน และการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น - ข้อเสนอแนะจากภาคประชาชนและเกษตรกรจะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์มากต่อการเป็นสะท้อนที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านการผลิตข้าวโพดและมันสำปะหลังและปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

๓.๔ ผลวิเคราะห์การพิจารณา

การศึกษาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลังผลการวิเคราะห์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลัง แบ่งออกเป็น ๒ ประเด็นหลัก คือ ๑) การพิจารณาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และ ๒) ผลการพิจารณามันสำปะหลัง ผลการพิจารณามีรายละเอียด ดังนี้

๓.๔.๑ ผลวิเคราะห์การพิจารณาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง ในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร ได้ดำเนินการพิจารณาศึกษารับฟังความคิดเห็น เพื่อรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และเกษตรกร จากการลงพื้นที่ศึกษาดูงานในหลายพื้นที่ และการจัดสัมมนา เรื่อง “การมีส่วนร่วมเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการแก้ไขปัญหาข้าวโพดและมันสำปะหลัง” รวมถึงการทบทวนข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถจำแนกประเด็นปัญหาที่สำคัญ เพื่อนำมาวิเคราะห์กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอต่อรัฐบาล ดังนี้

ผลการพิจารณาศึกษาเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พบว่า สามารถแบ่งมาตรการแก้ไขปัญหาออกเป็น ๑๐ มาตรการ เป็นมาตรการระยะสั้น จำนวน ๓ มาตรการ ได้แก่ ๑) มาตรการเรื่องการที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางการค้า ๒) มาตรการเรื่องการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศมาทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และ ๓) มาตรการเรื่องการทำประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มาตรการระยะกลาง จำนวน ๓ มาตรการ ได้แก่ ๑) มาตรการเรื่องการขาดองค์ความรู้เสริมสร้างการพัฒนาการผลิต ๒) มาตรการเรื่องขาดการสนับสนุนสหกรณ์ ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพ และ ๓) มาตรการเรื่องขาดสนับสนุนผู้ประกอบการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ท้องถิ่น และมาตรการระยะยาว จำนวน ๔ มาตรการ ได้แก่ ๑) มาตรการเรื่องขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูก ๒) มาตรการเรื่องการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ ๓) มาตรการเรื่องพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่มีเอกสารสิทธิและทับซ้อนเขตป่าไม้ และ ๔) มาตรการเรื่องการออกพระราชบัญญัติข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พ.ศ. .... สรุปได้ดังตารางที่ ๖

ตารางที่ ๔ ข้อสรุปผลการพิจารศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แนวทางการแก้ไข และข้อเสนอต่อรัฐบาล

มาตรการ / ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	ข้อเสนอต่อรัฐบาล
มาตรการระยะสั้น เรื่องการที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางการค้า	- สนับสนุนให้สหกรณ์การเกษตรให้มีศักยภาพรวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แทนนายทุนรายใหญ่ - พัฒนาบุคลากรของสหกรณ์การเกษตรฯ ให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการตลาด - กำหนดให้มีการสร้างไซโล / คลังทัณฑ์บนเก็บข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านไว้ชายแดน มีมาตรการควบคุมการย้าย - เชื่อมโยงการตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ระหว่างสหกรณ์ในพื้นที่กับโรงงานอาหารสัตว์โดยตรง - สนับสนุนให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นทั่วประเทศที่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้รับเงินทุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำมากเพียงพอที่จะช่วยรับซื้อผลผลิต	- สนับสนุนสหกรณ์การเกษตรด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักร เช่น เครื่องอบข้าวโพด โกดัง - สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้สหกรณ์ได้รวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ - สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นได้รวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้มากขึ้น

มาตรการ / ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	ข้อเสนอต่อรัฐบาล
มาตรการระยะสั้น เรื่องการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศมาทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	- ตรวจตรวจสอบถิ่นกำเนิด (CO) ของวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศก่อนอนุญาตให้นำเข้า และให้มีการเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์อัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๗ เหมือนเดิม - กำหนดเวลาการอนุญาตนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศขึ้นใหม่เป็นระหว่าง ๑ มีนาคมถึง ๓๐ มิถุนายนของแต่ละปี - ยกเลิกมาตรการนำเข้าข้าวสาลีจากต่างประเทศ ในสัดส่วน ๑ ต่อ ๓ ทันที ให้เข้าได้เมื่อสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศหมด - บังคับใช้กฎหมายการลักลอบนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านกับนายทุนรายใหญ่อย่างจริงจัง - แก้ไขประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะประเภทวัตถุดิบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ - ออกประกาศกำหนดควบคุมการนำเข้าวัตถุดิบประเภท DDGS มาใช้ผลิตอาหารสัตว์ให้มีการเก็บภาษีนำเข้าอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๗ เหมือนข้าวสาลี	- แก้ไขประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะประเภทวัตถุดิบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ขึ้นใหม่ - กำหนดเวลาการอนุญาตนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศขึ้นใหม่ เป็นระหว่าง ๑ มีนาคมถึง ๓๐ มิถุนายนของแต่ละปี - ยกเลิกมาตรการนำเข้าข้าวสาลีจากต่างประเทศ ในสัดส่วน ๑ ต่อ ๓ ทันที ให้เข้าได้เมื่อสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศหมด - ออกประกาศกำหนดควบคุมการนำเข้าวัตถุดิบประเภท DDGS มาใช้ผลิตอาหารสัตว์ให้มีการเก็บภาษีนำเข้าอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๗ เหมือนข้าวสาลี
มาตรการระยะสั้น เรื่องการทำประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	- กำหนดให้มีการทำประภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ครอบคลุมพื้นเพาะปลูกทั่วประเทศ โดยไม่ยกเว้นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ - แก้ไขในเรื่องการจ่ายเบี้ยประกันภัยและทุนประกัน โดยรัฐบาลจ่ายร้อยละ ๖๐ เกษตรกรจ่ายร้อยละ ๔๐	- กำหนดให้มีการทำประภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ครอบคลุมพื้นเพาะปลูกทั่วประเทศ โดยไม่ยกเว้นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ - แก้ไขในเรื่องการจ่ายเบี้ยประกันภัยและทุนประกัน โดยรัฐบาลจ่ายร้อยละ ๖๐ เกษตรกรจ่ายร้อยละ ๔๐

มาตรการ / ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	ข้อเสนอต่อรัฐบาล
	- ปรับแก้ไขเรื่องทุนประกันความคุ้มครองความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากกรณีเกิดภัยพิบัติหรือเกิดโรคระบาดเสียหายโดยสิ้นเชิง คุ้มครองต้องไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๙๐ ของต้นทุนเกษตรกร	
มาตรการระยะสั้น เรื่องการขาดองค์ความรู้เสริมสร้างการพัฒนาการผลิต	- ให้ความรู้เกษตรในด้านการฟื้นฟูและการอนุรักษ์ดิน การเพิ่มแร่ธาตุในดิน การจัดการน้ำในพื้นที่เกษตรกรรม - ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในลักษณะแปลงใหญ่การลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกข้าวโพด - ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามระบบ GAP - สนับสนุนศูนย์วิจัยพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดและข้าวฟ่างอำเภอปากช่องในการวิจัย - พัฒนาพันธุ์ข้าวโพดชนิดต่าง ๆ การใช้สารต่าง ๆ ในการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชอย่างเหมาะสมและถูกวิธี - วางแผนการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวอย่างเหมาะสม - ส่งเสริมการเพาะปลูกข้าวโพดพันธุ์น้ำมันสูงเพื่อสกัดน้ำมันเพื่อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	- สนับสนุนงบประมาณให้ศูนย์วิจัยพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดและข้าวฟ่างปากช่องอย่างเต็มที่ในการวิจัยพัฒนาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์คุณภาพดีและให้ผลผลิตต่อไร่สูง - จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช อนุรักษ์ดินน้ำและวิจัยพัฒนาพันธุ์พืช ขึ้นให้ครบทุกอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
มาตรการระยะกลาง เรื่องการสนับสนุนสหกรณ์ ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพสูง	- สนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ ในการแปรรูปสินค้าการเกษตร เช่น เครื่องอบแห้งข้าวโพด ลดความชื้นที่เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย - สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำในอัตราร้อยละ ๑ บาทต่อปีให้แก่	- สนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ ที่ทันสมัยในการผลิตแปรรูปผลผลิตการเกษตรอย่างครบถ้วน โดยรัฐบาลเป็นผู้ลงทุนให้ ร้อยละ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ให้กับสหกรณ์รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จำนวน ๑๑๒ แห่งที่มีอยู่

มาตรการ / ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	ข้อเสนอต่อรัฐบาล
	สหกรณ์ในการรวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ - สนับสนุนด้านการตลาดด้วยการเชื่อมโยงการตลาดระหว่างสหกรณ์ผู้รวบรวมผลผลิต กับโรงงานผลิตอาหารสัตว์ - อบรมให้ความรู้กับผู้บริหารกิจการสหกรณ์ในด้านการบริหารธุรกิจการตลาดแก้ไขหลักเกณฑ์ของธนาคาร ธ.ก.ส. ให้สนับสนุนการเงินแก่สหกรณ์การเกษตรอย่างเท่าเทียม - ส่งเสริมให้สหกรณ์มีโรงงานผลิตอาหารสัตว์เองครบวงจร	
มาตรการระยะกลาง เรื่องขาดสนับสนุนผู้ประกอบการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ท้องถิ่น	- สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่น - สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้ผู้ประกอบการรายเล็กในการจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องอบข้าวโพดและเครื่องจักรแปรรูปต่าง ๆ - สนับสนุนด้านการตลาดด้วยการเชื่อมโยงการตลาดระหว่างผู้ประกอบการรายเล็กในท้องถิ่นกับโรงงานผลิตอาหารสัตว์โดยตรง	- หาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำอัตราไม่เกินร้อยละ ๔ บาทต่อปีให้ผู้ประกอบการรายเล็กในท้องถิ่น - รัฐบาลช่วยค้ำประกันวงเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้ผู้ประกอบการรายเล็กในท้องถิ่น - สนับสนุนด้านการตลาดด้วยการเชื่อมโยงการตลาดระหว่างผู้ประกอบการรายย่อยในท้องถิ่นกับโรงงานผลิตอาหารสัตว์โดยตรง
มาตรการระยะยาว เรื่องขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูก	- ปรับแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระยะยาวจากเดิมระยะยาว ๒๐ ปีจะมีการเพิ่มเขตชลประทานได้เพียงประมาณ ๑๘ ล้านไร่ ต้องแก้ไขเป็น ๑๒ ล้านไร่ต่อปี - ตั้งงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำพร้อมระบบกระจายน้ำให้ครอบคลุมพื้นที่เกษตรทั่วประเทศ - สนับสนุนค่ากระแสไฟสูบน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ร้อยละ ๘๐ โดยให้เกษตรกรจ่ายเพียง ร้อยละ ๒๐ เท่านั้น	- สนับสนุนค่ากระแสไฟสูบน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ร้อยละ ๘๐ โดยให้เกษตรกรจ่ายเพียง ร้อยละ ๒๐ เท่านั้น - สนับสนุนค่ากระแสไฟสูบน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ร้อยละ ๘๐ เกษตรกรจ่ายเพียงร้อยละ ๒๐ เท่านั้น - ให้นำกระแสไฟฟ้า ร้อยละ ๑๐ เพื่อการสาธารณะมาใช้สูบน้ำเพื่อการเกษตรให้เกษตรกร

มาตรการ / ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	ข้อเสนอต่อรัฐบาล
มาตรการระยะยาว เรื่องการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ	- ขับเคลื่อนโซนนิ่งข้าวโพดสู่การปฏิบัติ - เร่งพัฒนานวัตกรรมภูมิสารสนเทศเพื่อสนับสนุนด้านการจัดการการเกษตร เช่น การจัดทำโซนนิ่ง การจัดการปัจจัยทางการผลิต การสร้างระบบสนับสนุนการตัดสินใจเชิงพื้นที่ การเกษตรแบบแม่นยำ และการพยากรณ์ผลผลิต - พัฒนาบุคลากรทางด้านภูมิสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการด้านการจัดการพื้นที่เกษตรกรรม - ถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้นวัตกรรมภูมิสารสนเทศสู่ชุมชนและเกษตรกร - นำข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมมาใช้ในด้านต่าง ๆ เช่น การประเมินผลผลิต การจัดการโรคพืชและแมลง การจัดการเพาะปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา และการจัดการพื้นที่ปลูกข้าวโพดในเขตป่าไม้หรือพื้นที่ทับซ้อน เป็นต้น	- กำหนดโซนนิ่งการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ขับเคลื่อนโซนนิ่งสู่การปฏิบัติและถ่ายทอดสู่เกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม กำหนดผลประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการปฏิบัติตามโครงการโซนนิ่งอย่างชัดเจน - สนับสนุนโครงการกำหนดโซนนิ่งพืชเศรษฐกิจ ที่ควบคู่กับการให้ประโยชน์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การจัดการดิน ระบบน้ำและชลประทาน การสนับสนุนด้านสายพันธุ์ การประกันผลผลิต และการตลาด ในเขตพื้นที่เหมาะสมมาก และยกระดับพื้นที่เหมาะสมน้อยและปานกลางด้วยเทคโนโลยีการเกษตร - พัฒนาบุคลากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภูมิสารสนเทศ และสนับสนุนให้มีการสร้างนวัตกรรม และเผยแพร่นวัตกรรมสู่เกษตรกรอย่างเหมาะสม
มาตรการระยะยาว เรื่องพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่มีเอกสารสิทธิและทับซ้อนเขตป่าไม้	- แก้ไขแผนที่กำหนดแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือป่าอุทยานแห่งชาติใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน - ออกเอกสารสิทธิให้ราษฎรในบริเวณที่ประกาศเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมออกไปจากเขตป่าหวงห้ามแล้ว	- ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแก้ไขแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติใหม่พร้อมทำแผนที่ใหม่ - ออกพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าที่จะสงวนรักษาต่อไปได้และออกเอกสารสิทธิโฉนด หรือ ส.ป.ก.๔-๐๑ ให้เกษตรกรครบทุกพื้นที่
มาตรการระยะยาว เรื่องพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่มีเอกสารสิทธิและทับซ้อนเขตป่าไม้	- ออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้ครบถ้วนในพื้นที่ที่มี พรก.ประกาศเขตปฏิรูปที่แล้วให้กับเกษตรกร ออกเป็นเอกสารสิทธิให้ราษฎรในรูปสหกรณ์นิคม	- ออกพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าที่จะสงวนรักษาต่อไปได้ในพื้นที่ตั้งสหกรณ์นิคมและออกเป็นเอกสารสิทธิให้กับราษฎรในรูปสหกรณ์นิคม

มาตรการ / ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	ข้อเสนอต่อรัฐบาล
มาตรการระยะยาว เรื่องการออกพระราชบัญญัติ (พรบ.) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	- ออกพระราชบัญญัติข้าวโพดขึ้นเพื่อให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลบริหารจัดการเกี่ยวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศอย่างเป็นระบบครบวงจร - กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารจัดการข้าวโพดแห่งชาติ - กำหนดให้มีคณะกรรมการกำหนดคุณภาพและราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กำหนดให้มีกองทุนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	- ออกพระราชบัญญัติข้าวโพดขึ้นมา ๑ ฉบับ - กำหนดให้มีกองทุนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขึ้นระดับชาติ ๑ กองทุน

๓.๔.๑.๑ การที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางการค้า

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) ถูกเอาเปรียบด้านราคารับซื้อที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางการค้าตามหลักกลไกการค้า (Demand Supply) อย่างแท้จริง เพราะเกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรอง เช่น ถูกกดราคาให้ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต ทั้งที่ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีมากถึง ๘.๓ ล้านตันต่อปี ซึ่งมากกว่าผลผลิตที่ผลิตได้เพียง ๕ ล้านต่อปี

๑.๒) การกีดกันการรับซื้อเพื่อกดราคาผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำไปใช้เป็นวัตถุดิบผลิตเป็นอาหารสัตว์ กำหนดราคารับซื้อที่ไม่เท่ากัน โดยอ้างในเรื่องพื้นที่มีเอกสารสิทธิจะรับซื้อราคาสูง ส่วนที่ไม่มีเอกสารสิทธิก็จะไม่รับซื้อ หรือกำหนดราคารับซื้อต่ำสุด ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่เป็นธรรมแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๑.๓) การกำหนดคุณภาพกำหนดราคารับซื้อโดยกลุ่มพ่อค้าโรงงานแปรรูปเป็นผู้ออกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะกำหนดเกรดชั้นคุณภาพหลาย ๆ เกรด เพื่อตัดทอนราคาให้ต่ำลง การจัดเกรดถูกกำหนดโดยพ่อค้ารับซื้อและเครื่องมือของพ่อค้าเองทั้งหมดเกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรองได้จึงถูกเอาเปรียบตลอดมาทำให้ขายผลิตไม่ได้ราคาที่เหมาะสม

๑.๔) การปรับปรุงคุณภาพและการแปรรูปสินค้าก่อนขายเพื่อให้ได้ราคาดีขึ้นนั้นเกษตรกรไม่สามารถทำได้ เนื่องจากขาดเงินทุนสร้างโกดังสินค้า ขาดเครื่องจักรแปรรูป เช่น เครื่องอบข้าวโพด

๑.๕) การเลือกรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีราคาถูกกว่าภายในประเทศ เข้ามาใช้เป็นวัตถุดิบที่ใช้ในโรงงานผลิตสินค้าภายในประเทศก่อนรับซื้อผลผลิตภายในประเทศ

๑.๖) ยังมีการพัฒนาการเกษตรอย่างครบวงจร บริหารจัดการสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แปรรูปผลิตเป็นอาหารสัตว์แล้วขายเอง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรผลิตได้ยังต้องอาศัยขายต่อไปให้กับโรงงานผลิตอาหารสัตว์อีกต่อหนึ่ง

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ต้องสนับสนุนให้สหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศมีเครื่องอบข้าวโพดเพื่อปรับปรุงคุณภาพก่อนขายหรือเพิ่มมูลค่าสินค้า มีโกดังเก็บข้าวโพด มีเงินทุนดอกเบี้ยต่ำมากเพียงพอที่จะช่วยรับซื้อผลผลิตจากชาวไร่ไว้ให้ได้มากที่สุด และส่งเสริมผู้ประกอบการท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อสินค้าเกษตรข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเกษตรกรให้เงินทุนดอกเบี้ยต่ำมากเพียงพอที่จะช่วยรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไว้ให้ได้มากที่สุด ลดการพึ่งพาพ่อค้าโรงงานรายใหญ่ลงให้มากที่สุดจะได้สร้างอำนาจการต่อรองราคาได้

๒.๒) ต้องพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์การเกษตรฯ ให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มทุกด้าน ทั้งด้านการบริหารจัดการ และการตลาด รวมทั้งสมาชิกระดับฟาร์มอัจฉริยะ Smart Farmer ให้มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตรให้ทันสมัยโดยขอความร่วมมือไปยังสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มาช่วยฝึกอบรมให้หรือให้คำปรึกษาแนะนำและส่งเสริมด้านความรู้การเกษตรสมัยใหม่ การใช้เทคโนโลยีการเกษตรต่าง ๆ มาพัฒนาการผลิต เป็นต้น

๒.๓) ต้องมีมาตรการกำหนดให้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านสามารถเข้ามาในประเทศได้ภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ต้องกำหนดให้มีการสร้างไซโล/หรือคลังทัณฑ์บนบริเวณพื้นที่ชายแดน เพื่อเก็บผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ และต้องมีมาตรการการเคลื่อนย้าย ถ้าเป็นข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สามารถทยอยนำเข้ามาใช้ผลิตเป็นอาหารสัตว์ภายในประเทศได้ แต่ต้องขออนุญาตเคลื่อนย้ายเข้ามาใช้ในช่วงที่ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศหมดลงแล้วเท่านั้น

๒.๔) ให้กระทรวงพาณิชย์เชื่อมโยงการตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ระหว่างสหกรณ์ผู้รวบรวมผลผลิตในพื้นที่ กับโรงงานอาหารสัตว์โดยตรงในการช่วยรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ล่วงหน้า

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) สนับสนุนให้สหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศที่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีเครื่องอบข้าวโพดเพื่อปรับปรุงคุณภาพก่อนขายหรือเพิ่มมูลค่าสินค้ามีโกดังเก็บข้าวโพดมีเงินทุนดอกเบี้ยต่ำมากเพียงพอที่จะช่วยรับซื้อผลผลิตจากชาวไร่ไว้ให้ได้มากที่สุด

๓.๒) อบรมบุคลากรของสหกรณ์การเกษตรฯให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มทุกด้าน ทั้งด้านการบริหารจัดการ และการตลาด รวมทั้งสมาชิกระดับ Smart Farmer ให้มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตรครบทุกด้านและเป็นส่วนร่วมในการบริหาจัดการสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งระบบแบบทันสมัย โดยขอความร่วมมือไปยังสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มาช่วยฝึกอบรมให้หรือให้คำปรึกษาแนะนำและส่งเสริมด้านความรู้การเกษตรสมัยใหม่ การใช้เทคโนโลยีการเกษตรต่าง ๆ มาพัฒนาการผลิต เป็นต้น

๓.๓) สนับสนุนให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นทั่วประเทศที่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้รับเงินทุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำมากเพียงพอที่จะช่วยรับซื้อผลผลิตจากชาวไร่ไว้ให้ได้มากที่สุดแทนพ่อค้าคนกลางนายทุนรายใหญ่ของประเทศ

๓.๔) ให้กระทรวงพาณิชย์มีมาตรการกำหนดให้ผู้นำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ ต้องมีการสร้างไซโล/หรือคลังทัณฑ์บนบริเวณพื้นที่ชายแดน เพื่อเก็บผลผลิตเลี้ยงสัตว์ที่นำเข้าจากประเทศเพื่อนและมีมาตรการควบคุมการเคลื่อนย้าย

๓.๕) ให้กระทรวงพาณิชย์เชื่อมโยงการตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ระหว่างสหกรณ์ผู้รวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับสหกรณ์ผู้ใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และโรงงานอาหารสัตว์โดยตรงในการช่วยรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ล่วงหน้า

๔) เป้าหมายระยะสั้น

๔.๑) สร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีอยู่ทั่วประเทศจำนวน ๑๑๒ แห่ง มีความพร้อมทุกด้านทั้งเครื่องอบข้าวโพด โกดังเก็บข้าวโพด และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างครบทุกอย่าง พร้อมทั้งเงินทุนที่เพียงพอ และสนับสนุนให้สหกรณ์มีความสามารถผลิตอาหารสัตว์ขึ้นและจำหน่ายโดยสหกรณ์เอง

๔.๒) สนับสนุนผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตในท้องถิ่นจากเกษตรกรให้ได้เงินทุนดอกเบี้ยต่ำไว้ช่วยรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเกษตรกรได้มากพอได้เงินทุนดอกเบี้ยต่ำในการจัดหาเครื่องอบข้าวโพดหรืออุปกรณ์เครื่องจักรต่าง ๆ ในการแปรรูป มีโกดังเก็บข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไว้รองรับผลผลิตได้มากพอ

๔.๓) ให้ผู้นำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านทั้ง กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ ต้องมีการสร้างไซโล/หรือคลังทัณฑ์บนบริเวณพื้นที่ชายแดน เพื่อเก็บผลผลิตเลี้ยงสัตว์ที่นำเข้าจากประเทศเพื่อนและมีมาตรการควบคุมการเคลื่อนย้าย

๓.๔.๑.๒ เรื่องการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศมาทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) การยกเว้นการเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ (ในอัตราภาษีร้อยละ ๐) ภายใต้เขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) จากต่างประเทศ มีข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ รำข้าวกากถั่วเหลือง ปลาป่น กากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อมาทดแทนการผลิตอาหารสัตว์ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมา เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตกต่ำ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้

๑.๒) การกำหนดเวลาการอนุญาตนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศ มีข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ ข้าวโอ๊ต ข้าวฟ่างเพื่อมาทดแทนการผลิตอาหารสัตว์ ระหว่าง ๑ กุมภาพันธ์ ถึง ๓๑ สิงหาคม ของแต่ละปีรวมระยะเวลา ๗ เดือน/ปี ซึ่งมีระยะเวลาที่มากเกินไปและช่วงระยะเวลาการอนุญาตให้นำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์นั้น ตรงกับช่วงเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ จึงส่งผลกระทบต่อราคาผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๑.๓) การอนุญาตนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศ มีข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ รำข้าว เพื่อมาทดแทนการผลิตอาหารสัตว์ โดยการแอบอ้างการนำเข้าผ่านประเทศออสเตรเลียภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรี ระหว่างไทย-ออสเตรเลีย (Thailand – Australia Free Trade Agreement : TAFTA) (ในอัตราภาษี ร้อยละ ๐) ซึ่งไม่จำกัดปริมาณการนำเข้าและไม่แสดงถิ่นกำเนิด (CO) จากประเทศผู้ผลิตจริง เพื่อหลบเลี่ยงการนำเข้าภายใต้องค์การค้าโลก (WTO) เพราะจะถูกจำกัดจำนวนการนำเข้า ในโควตาต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ ๒๐ ถ้าเป็นนอกโควตาต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ ๗๓ และชำระค่าธรรมเนียมพิเศษตันละ ๑๘๐ บาท เป็นสาเหตุที่ทำให้วัตถุดิบอาหารสัตว์มีข้าวสาลี ข้าวบาร์เล่ย์ ที่นำเข้ามาทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และถั่วเหลืองส่วนมากจะเป็นข้าวสาลีข้าวบาร์เลย์ที่มาจากสาธารณรัฐอาร์เจนตินาและประเทศยูเครน มีความเสี่ยงที่จะมีการปนเปื้อนกัมมันตภาพรังสีเป็นอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์

๑.๔) การอนุญาตนำเข้าข้าวโพดเมล็ดสำหรับเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ ภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) และภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี - เจ้าพระยา - แม่โขง (ACMECS) กำหนดอัตราภาษี ร้อยละ ๐ และมีกำหนดเวลานำเข้าระหว่าง ๑ กุมภาพันธ์ ถึง ๓๑ สิงหาคม ของแต่ละปี โดยที่ไม่มีมาตรการควบคุมสต็อกการนำเข้าและมาตรการควบคุมการขนย้าย ปล่อยให้มีการนำเข้ามาขายในประเทศช่วงเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศพร้อมกัน ทำให้สินค้ากระจุกตัวจึงส่งผลกระทบต่อราคาผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศตกต่ำ

๑.๕) การปล่อยให้มีนายทุนรายใหญ่ลักลอบนำเข้าข้าวโพดเมล็ดสำหรับเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านโดยมีการหลบเลี่ยงการตรวจสอบ ไม่สามารถตรวจสอบคุณภาพ และโรคที่ติดมาด้วยได้ เป็นสาเหตุให้เกิดโรคระบาดติดต่อกับพืชในบ้านเรา และไม่สามารถปริหารจัดการสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศได้อย่างแท้จริง

๑.๖) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะ ประเภทวัตถุดิบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ นั้นบังคับใช้เฉพาะข้าวสาลีเมล็ด เท่านั้น ส่วนข้าวบาร์เลย์ ข้าวฟ่าง ข้าวโอ๊ต กากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กากถั่วเหลือง และวัตถุดิบประเภท DDGS ไม่ได้มีประกาศเรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมการนำเข้าเหมือนดังข้าวสาลีเมล็ด

๑.๗) การตั้งมาตรฐานกำหนดคุณภาพให้นำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์คุมเฉพาะข้าวสาลีเมล็ด ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะประเภทวัตถุดิบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นมาตรฐานคุณภาพที่ต่ำกว่ามาตรฐานสากล โดยได้กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานทางเคมีของอาหารสัตว์ตามอัตราส่วน ร้อยละของวัตถุดิบไว้เพียงนี้ ข้าวสาลีเมล็ด มีโปรตีนไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘.๔ ไขมันไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๑ กากไม่มากกว่า ร้อยละ ๓ ความชื้นไม่มากกว่า ร้อยละ ๑๔ ถ้าไม่มากกว่า ร้อยละ ๒ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ต่ำมาก ๆ และมีสารพิษ (Ergot) ตรวจสอบแล้วพบมากถึง ร้อยละ ๑๖ - ๒๑ ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานสากล (NRC๑๙๙๘) ต่ำกว่ามาตรฐานที่ประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์กำหนดไว้อีก ในส่วนของวัตถุดิบประเภท DDGS มีอะฟลาทอกซินสูงเกินกว่า ๒๐ พีพีบี ซึ่งส่งผลกระทบเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยต่อสัตว์เลี้ยงสุกรและไก่

๑.๘) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีประกาศกำหนดการนำเข้าเฉพาะข้าวสาลีเมล็ด มาเพื่อเป็นวัตถุดิบผสมอาหารสัตว์เท่านั้น แต่ไม่มีการควบคุมการนำไปใช้อย่างเข้มงวด ว่านำไปใช้เพื่อผลิตอาหารสัตว์ หรือมีการนำไปใช้ผลิตเป็นอาหารสำหรับคนบริโภค และยังไม่มีประกาศกำหนดคุณภาพมาตรฐานการให้นำเข้าแยกประเภทการนำเข้า เพื่อไปใช้ผลิตอาหารสัตว์และผลิตอาหารสำหรับคนบริโภคให้ชัดเจน

๑.๙) การอนุญาตให้นำเข้าข้าวสาลีมาผลิตอาหารสัตว์เพื่อทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยกระทรวงพาณิชย์ได้มีมาตรการกำหนดการนำเข้าไว้ คือ จะต้องซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศจำนวน ๓ ส่วน แล้วถึงจะนำเข้าข้าวสาลีได้ จำนวน ๑ ส่วนนั้นตามความเป็นจริงไม่สามารถใช้ควบคุมจำนวนการนำเข้าข้าวสาลีได้เพราะมีการใช้สต็อกลม อ้างการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศที่ไม่เป็นจริง

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) สมควรมีการตรวจตรวจสอบถิ่นกำเนิด (CO) ของวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศ มีข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ รำข้าว อย่างเข้มงวดและให้ชัดเจนว่ามีถิ่นกำเนิดแท้จริงจากประเทศใดก่อนที่จะอนุญาตให้นำเข้ามาผลิตอาหารสัตว์และมนุษย์ เพื่อป้องกันการแอบอ้างการนำเข้าผ่านประเทศออสเตรเลียภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (TAFTA) ซึ่งไม่จำกัดปริมาณการนำเข้าและไม่ต้องเสีย

ภาษี และต้องบังคับใช้กฎหมายให้นำเข้าภายใต้องค์การค้าโลก (WTO) และให้มีการเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์อัตราไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๒๗ เหมือนเดิม

๒.๒) การกำหนดเวลาการอนุญาตนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศมีข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ รำข้าว เพื่อมาผลิตอาหารสัตว์ขึ้นใหม่ ระหว่าง ๑ มีนาคมถึง ๓๐ มิถุนายนของแต่ละปี เหลือเพียง ๔ เดือน เท่านั้น เป็นช่วงฤดูแล้งผลผลิตภายในประเทศขาดแคลนจริง ๆ เท่านั้น

๒.๓) การอนุญาตนำเข้าข้าวโพดเมล็ดสำหรับเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้าน กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ ภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) และภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี - เจ้าพระยา - แม่โขง (ACMECS) กำหนดอัตราภาษี ร้อยละ ๐ ต้องกำหนดให้มีการสร้างไซโล / หรือคลังทัณฑ์บนบริเวรณพื้นที่ชายแดน เพื่อเก็บผลผลิตเลี้ยงสัตว์ที่นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านทั้ง กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ ก่อนทยอยนำเข้าสู่ตลาดในช่วงระหว่างวันที่ ๑ มีนาคม ถึง ๓๐ มิถุนายนของแต่ละปี ในช่วงที่ในประเทศมีผลผลิตออกสู่ตลาดน้อยเพื่อรักษาระดับราคาสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไม่ให้ตกต่ำ

๒.๔) ต้องดำเนินการบังคับใช้กฎหมายการลักลอบนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยนายทุนรายใหญ่จากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาในประเทศอย่างไม่ถูกต้อง อย่างเข้มงวดและจริงจังมากที่สุด

๒.๕) ต้องแก้ไขประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะประเภทวัตถุดิบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ขึ้นใหม่ โดยกำหนดคุณภาพให้นำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ ข้าวสาลี ได้กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานทางเคมีของอาหารสัตว์ตามอัตราส่วนร้อยละของวัตถุดิบ ดังนี้ ข้าวสาลีเมล็ดต้องมีโปรตีนไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๑๒.๓๙ ไขมันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑.๕ กากไม่มากกว่า ร้อยละ ๓ ความชื้นไม่มากกว่า ร้อยละ ๑๔ ถ้าไม่มากกว่า ร้อยละ ๒ อะฟลาทอกซินไม่มากกว่า ๒๐ พีพีบี มีสารพิษ (Ergot) ตรวจสอบแล้วต้องไม่เกิน ร้อยละ ๐.๓ ต้องได้ตามมาตรฐานสากล (NRC๑๙๙๘)

๒.๖) ต้องมีประกาศกำหนดแยกชนิดประเภทการนำเข้าข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ที่อนุญาตให้นำเข้ามา เป็น ๒ ชนิด แยกประเภทให้ชัดเจน ระหว่างการนำเข้าเพื่อใช้ผลิตเป็นอาหารสัตว์มีคุณภาพมาตรฐานสากล (NRC๑๙๙๘) กำหนด และกรณีนำเข้ามาเพื่อใช้ผลิตเป็นอาหารสำหรับมนุษย์บริโภคสมควรมีมาตรฐานคุณภาพที่ อย. กำหนดที่มีมาตรฐานสูงกว่าประเภทอาหารสัตว์

๒.๗) ต้องมีการออกประกาศกระทรวงเรื่องการควบคุมการนำเข้าวัตถุดิบประเภท DDGS เพื่อมาทดแทนพืชประเภทให้โปรตีนต้องมีการตรวจสอบคุณภาพพิจารณาตามหลักเกณฑ์มาตรฐานว่ามีโปรตีน ไขมันกาก ความชื้น ถ้าได้มาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ และต้องมีการตรวจการปนเปื้อนเชื้อราอะฟลาทอกซินอย่างเข้มงวด และให้มีการเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์อัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๗ เหมือนข้าวสาลี

๒.๘) ให้ยกเลิกมาตรการนำเข้าข้าวสาลีของกระทรวงพาณิชย์เดิมที่กำหนดในสัดส่วน ๑ ต่อ ๓ ให้ยกเลิกทันทีและให้ประกาศกำหนดให้สามารถขออนุญาตนำเข้าข้าวสาลีมาใช้ในประเทศได้ก็ต่อเมื่อมีการตรวจสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั่วประเทศว่าไม่มีเหลือแน่นอนแล้วเท่านั้น และการอนุญาตนำเข้าต้องได้รับความเห็นชอบผ่านคณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (นบขพ.) ก่อนทุกครั้ง

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ให้กระทรวงพาณิชย์ยกเลิกมาตรการนำเข้าข้าวสาลีของกระทรวงพาณิชย์เดิมที่กำหนดในสัดส่วน ๑ ต่อ ๓ ให้ยกเลิกทันที และให้ประกาศกำหนดให้สามารถขออนุญาตนำเข้าข้าวสาลีมาใช้ในประเทศได้ เมื่อมีการตรวจสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั่วประเทศว่าไม่มีเหลืออย่างแน่นอน และการอนุญาตนำเข้าต้องได้รับความเห็นชอบผ่านคณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (นบขพ.) ก่อนทุกครั้ง

๓.๒) ให้มีแก้ไขประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะประเภทวัตถุดิบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ขึ้นใหม่

๓.๓) ให้กระทรวงพาณิชย์มีมาตรการกำหนดให้ผู้นำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ ต้องมีการสร้างไซโล / หรือคลังทัณฑ์บนบริเวณพื้นที่ชายแดน เพื่อเก็บผลผลิตเลี้ยงสัตว์ที่นำเข้าจากประเทศเพื่อนและมีมาตรการควบคุมการเคลื่อนย้าย

๓.๔) ให้กระทรวงพาณิชย์มีการตรวจตรวจสอบถิ่นกำเนิด (CO) ของวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศ มีข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ รำข้าว อย่างเข้มงวดและให้ชัดเจนว่ามีถิ่นกำเนิดแท้จริงจากประเทศใดก่อนที่จะอนุญาตให้นำเข้ามาผลิตอาหารสัตว์และมนุษย์ เพื่อป้องกันการแอบอ้างการนำเข้าผ่านประเทศออสเตรเลียภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรี ระหว่าง ไทย-ออสเตรเลีย (TAFTA)

๓.๕) ให้รัฐบาลปราบปรามโดยบังคับใช้กฎหมายการลักลอบนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยนายทุนรายใหญ่จากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาในประเทศอย่างไม่ถูกต้อง อย่างเข้มงวดและจริงจัง

๓.๖) ให้กระทรวงพาณิชย์มีการควบคุมการนำเข้าวัตถุดิบประเภท DDGS ข้าวบาร์เลย์ และรำข้าว เพื่อมาทดแทนพืชประเภทให้โปรตีนต้องมีการตรวจสอบคุณภาพพิจารณาตามหลักเกณฑ์มาตรฐานว่ามีโปรตีน ไขมันกาก ความชื้น ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ และต้องมีการตรวจการปนเปื้อนเชื้อราอะฟลาทอกซินอย่างเข้มงวด

๓.๗) ให้กระทรวงพาณิชย์กำหนดเวลาการอนุญาตนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศ มีข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ รำข้าว เพื่อมาผลิตอาหารสัตว์ขึ้นใหม่เป็นระหว่าง ๑ มีนาคมถึง ๓๐ มิถุนายนของแต่ละปี เหลือเพียง ๔ เดือนเท่านั้น

๔) เป้าหมายระยะสั้น

๔.๑) ให้การนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศ มีข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ รำข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และวัตถุดิบประเภท DDGS จากต่างประเทศมาใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศได้เฉพาะในช่วงที่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศขาดแคลนจริง ๆ เท่านั้น

๔.๒) ต้องการให้วัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศที่นำเข้ามามีคุณภาพต่ำมากไม่ได้มาตรฐานสากลและอาจปนเปื้อนสารกัมมันตภาพรังสีที่เป็นอันตรายทั้งสัตว์และคน และมีต้นทุนวัตถุดิบที่สูงกว่าวัตถุดิบอาหารสัตว์ภายในประเทศ

๔.๓) ต้องการให้มีการให้มีการสร้างไซโล/หรือคลังทัณฑ์บนบริเวณพื้นที่ชายแดนเพื่อเก็บผลผลิตเลี้ยงสัตว์ที่นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ ก่อนทยอยนำเข้าสู่ตลาดในประเทศ

๔.๔) ปรับปรุงแก้ไขประกาศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะประเภทวัตถุดิบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ขึ้นใหม่ป้องกันข้าวสาลีที่คุณภาพต่ำมากเกินไม่ให้นำมาใช้เป็นวัตถุดิบผลิตอาหารสัตว์

๓.๔.๑.๓ การทำประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีพื้นที่เพาะปลูกคลุมพื้นที่ ๖.๘ ล้านไร่ เป็นพื้นที่ปลูกไม่มีเอกสารสิทธิและอยู่ทับซ้อนกับแนวเขตพื้นที่ป่าไม่หวงห้าม ๒.๙๒ ล้านไร่ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ๔๓.๙๒๖ เปอร์เซ็นต์ เปรียบเทียบกับพื้นที่ปลูกข้าวโพดรวมทั่วประเทศ รัฐบาลมีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เห็นชอบให้รัฐอุดหนุนเบี้ยประกันภัยให้ไร่ละ ๖๐ บาท สำหรับผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉพาะพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์เท่านั้น และต้องเป็นลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดพื้นที่ที่สามารถทำประกันภัยได้เพียง ๑.๙ ล้านไร่ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดได้รับประโยชน์เพียงส่วนน้อยเท่านั้น

๑.๒) การไม่ได้ความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการสนับสนุนการทำประกันภัยอย่างทั่วถึง และเสมอภาคจากรัฐบาล อย่างเช่น มาตรกรการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามมติคณะรัฐมนตรี ๑๘ กุมภาพันธ์ ๖๒ เห็นชอบให้รัฐอุดหนุนเบี้ยประกันภัยให้ไร่ละ ๖๐ บาท สำหรับผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉพาะพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์และต้องเป็นลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เท่านั้น ในส่วนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ไม่มีเอกสารสิทธิและไม่ได้เป็นลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ จะไม่ได้ประโยชน์จากนโยบายของรัฐบาล

๑.๓) ความคุ้มครองความเสียหายหากเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ อาทิ น้ำท่วม ภัยแล้ง ลมพายุพัด ประกันภัยจ่ายชดเชยค่าเสียหายเพียงไร่ละ ๑,๕๐๐ บาท เท่านั้น และถ้าเกษตรกรจะซื้อเบี้ยประกันภัยเพิ่มอีก ๑๐ - ๒๓ บาทต่อไร่ ก็จะได้ความคุ้มครองชดเชยความเสียหายจากภัยธรรมชาติเพียงไร่ละ ๑,๗๔๐ บาท ซึ่งความคุ้มครองที่ได้รับจากประกันภัยต่อไร่นั้นต่ำกว่าต้นทุนเกษตรกรที่ลงทุนปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไร่ละ ๖,๒๕๐ บาท ซึ่งการทำประกันภัยเพื่อเจตนาป้องกันผลผลิตพืชเสียหายอย่างต่ำนั้นความคุ้มครองต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ ของต้นทุนเกษตรกร เกษตรกรถึงจะมีความเสี่ยงที่จะขาดทุนน้อยที่สุดถ้าหากเกิดภัยพิบัติและในกรมธรรม์ประกันภัยจะเป็นผู้จ่ายชดเชยค่าเสียหายกรณีเกิดภัยจากโรคบาด เช่น เกิดเพลี้ยหนอนกระทู้ระบาดในไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขึ้น ประกันภัยจ่ายชดเชยค่าความเสียหายเพียงไร่ละ ๗๕๐ บาท ซึ่งต่ำมาก ๆ จึงไม่คุ้มต่อการลงทุนไป

๑.๔) การออกระเบียบการทำประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยกำหนดหลักเกณฑ์รับการทำประกันเฉพาะพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์เท่านั้น ยกเว้นพื้นที่ที่รัฐบาลไม่ส่งเสริมการเพาะปลูก พื้นที่รับน้ำ พื้นที่กักเก็บน้ำ และไม่ใช่ลูกค้า ธกส. จะไม่ได้รับการทำประกันภัยทำให้เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนโยบายภาครัฐ เป็นการสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคมเกิดขึ้น

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการทำประภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ครอบคลุมพื้นเพาะปลูกทั้งหมดทั่วประเทศโดยไม่ยกเว้นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ เพราะข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แม้จะปลูกบนพื้นที่ใดก็ตามผลผลิตที่ได้ก็เป็นผลประโยชน์ของเกษตรกรและประเทศชาติเหมือนกัน รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญและให้การช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ไม่สมควรแบ่งแยกพื้นที่ เพื่อไม่ให้เกิดความไม่เป็นธรรมและเกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมขึ้นได้

๒.๒) ต้องแก้ไขในเรื่องการจ่ายเบี้ยประกันภัยและทุนประกัน (ความคุ้มครองความเสียหาย) จากที่กำหนดไว้เดิมรัฐบาลเป็นผู้ชำระเบี้ย ร้อยละ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ควรแก้ไขเป็นรัฐบาลสมทบร้อยละ ๘๐ เกษตรกรสมทบร้อยละ ๒๐ เพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วมรับผิดชอบส่วนหนึ่ง

๒.๓) ต้องปรับแก้ไขเรื่องทุนประกันความคุ้มครองความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากกรณีเกิดภัยพิบัติหรือเกิดโรคระบาดเสียหายโดยสิ้นเชิง ต้องได้รับสินไหมค่าชดเชยที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ ของต้นทุนเกษตรกรลงทุนไปทั้งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อไม่ให้เกษตรกรเดือดร้อนมากเกินไปและสามารถลงทุนต่อไปได้

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) รัฐบาลต้องทำนโยบายประกันภัย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ครอบคลุมพื้นเพาะปลูกทั้งหมดทั่วประเทศประมาณ ๖.๘ ล้านไร่ โดยไม่ใช้หลักเกณฑ์การมีเอกสารสิทธิ ให้ใช้ยึดถือการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) เป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรม

๓.๒) รัฐบาลต้องออกประกาศกำหนดเป็นระเบียบบังคับให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ต้องทำประกันภัยครอบคลุมพื้นที่ทุกครัวเรือน เพื่อให้เกิดความคุ้มครองป้องกันภัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในแต่ละปี

๓.๓) การจ่ายเบี้ยประกันภัยรัฐบาลสมควรที่จะร่วมออกเงินสมทบ ร้อยละ ๖๐ และให้เกษตรกรรับผิดชอบอีกจำนวนร้อยละ ๔๐ โดยกำหนดการช่วยเหลือแต่ละครัวเรือนพื้นที่ ๕๐ ไร่ ในส่วนพื้นที่มากกว่า ๕๐ ไร่ขึ้นไป เกษตรกรจะต้องเป็นผู้จ่ายเบี้ยประกันเอง ร้อยละ ๑๐๐

๓.๔) รัฐบาลต้องกำหนดเรื่องทุนประกันความคุ้มครองความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากกรณีเกิดภัยพิบัติหรือเกิดโรคระบาดเสียหายโดยสิ้นเชิง ต้องได้รับสินไหมค่าชดเชยที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของต้นทุนเกษตรกรลงทุนไป โดยต้องกำหนดเบี้ยประกันให้เหมาะสมไม่แพงมากเกินไป และทุนประกันให้ความคุ้มครองสูงเพียงพอต่อความเสียหายของผลผลิต และการจ่ายชดเชยความเสียหายกรณีที่เกิดขึ้นต้องจ่ายทันที ไม่ยุ่งยากมากเกินไป

๔) เป้าหมายระยะสั้น

- ให้มีการทำประกันภัยสร้างความคุ้มครองให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ครบตามจำนวนพื้นที่เพาะปลูก ๖.๘ ล้านไร่ทั่วประเทศ

๓.๔.๑.๔ การขาดองค์ความรู้เสริมสร้างการพัฒนาการผลิต

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) เรื่องการปรับปรุงดิน การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ดิน การเพิ่มแร่ธาตุในดิน สาเหตุสำคัญ คือ เกษตรกรปลูกพืชโดยขาดความรู้เรื่องดินด้านต่าง ๆ ส่วนมากจะปลูกพืชชนิดเดียวกันซ้ำ ๆ ที่เดิม และมักจะใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก โดยไม่ได้เคยตรวจวิเคราะห์ค่าดินและใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน จนเกิดดินดานหรือดินเป็นกรดอย่างแรง ไม่เคยปรับปรุงดินด้วยพืชตระกูลถั่ว หรือใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกปุ๋ยอินทรีย์เพื่อฟื้นฟูดินให้กลับมีความอุดมสมบูรณ์ และไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะของพื้นที่ในการปลูกพืช ข้าวโพดก็เป็นพืชชนิดหนึ่งที่ต้องการพื้นที่ที่เหมาะสม

๑.๒) เรื่องการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการเพาะปลูกข้าวโพด สาเหตุหลักคือเกษตรเกือบทั้งประเทศจะปลูกพืชแบบแยกกันทำ ไม่มีการรวมกลุ่มกันในการบริหารจัดการเพื่อมีอำนาจต่อรองหรือแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกัน และใช้เครื่องมือเครื่องจักรร่วมกัน ส่วนใหญ่เป็นลูกไร่ของนายทุน (ระบบเถ้าแก่) เครื่องจักรกล ปุ๋ยยา เมล็ดพันธุ์ทุกอย่างขึ้นอยู่กับนายทุนแทบทั้งหมด ไม่เคยได้รับความรู้การบริหารจัดการจากองค์กรภาครัฐ ไม่เคยได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามระบบการเกษตรที่เหมาะสม GAP ซึ่งจะได้ผลดีอย่างไร ไม่มีแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดในชุมชนเพื่อจะได้เมล็ดพันธุ์ที่ดีและราคาถูก การเพาะปลูกข้าวโพดร้อยละ ๙๐ พึ่งพาน้ำฝนเป็นหลัก จึงได้ผลผลิตไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติ และการไม่ได้ความเป็นธรรมด้านราคาปุ๋ย ยาเคมีปราบศัตรูพืช

ที่มีราคาแพงขึ้นตลอดมาไม่สอดคล้องกับราคาผลผลิต และเกิดโรคเชื้อรา และเพลี้ยหนอนกระทู้ระบาดทำให้ผลผลิตลดลงและเสียหายจากภัยแล้งหรือน้ำท่วม และมีค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลงมากขึ้น และไม่มีความรู้เรื่องการใช้สารอินทรีย์ชีวภาพในการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลดต้นทุน จึงส่งผลให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นมากไม่สอดคล้องกับราคาขาย

๑.๓) การใช้สารต่าง ๆ ในการป้องกันและการกำจัดแมลงศัตรูพืชอย่างเหมาะสมถูกวิธีสาเหตุใหญ่ คือ ส่วนใหญ่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขาดความรู้เรื่องวิธีการป้องกันและการกำจัดแมลงศัตรูพืชอย่างเหมาะสมและถูกวิธี ในส่วนของไร่ข้าวโพดที่เกิดการระบาดของหนอนกระทู้ (FAW) ทั้งการใช้สารเคมีในการปราบวัชพืชหรือการใช้สารฆ่าแมลงอย่างผิดวิธีและปริมาณที่มากเกินไปส่งผลกระทบให้ผลผลิตเกิดสารตกค้างและเกษตรกรได้รับอันตรายจากสารพิษเข้าสู่ร่างกายทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สูงขึ้น

๑.๔) ขาดการวางแผนการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างเหมาะสม จากข้อมูลสำรวจ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะอยู่ในเขตพื้นที่ลักษณะเดียวกัน คือ ในพื้นที่ที่สูงขาดแคลนแหล่งน้ำระบบชลทานเข้าถึง จึงไม่มีทางเลือกนอกจากพืชสองชนิดนี้เป็นพืชที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงเรื่องการตลาดล่วงหน้า และไม่ได้มีการวางแผนการเก็บเกี่ยวออกสู่ตลาด ส่วนมากจะทำตามดินฟ้าอากาศบังคับเพราะขาดปัจจัยแหล่งน้ำสนับสนุนอย่างเพียงพอ และอีกปัญหา คือ ต่างคนต่างทำไม่มีการรวมกลุ่มกันผลิตจึงทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกันจนเกิดการกระจุกตัวทำให้ราคาตกต่ำ และไม่มีการหาตลาดรองรับไว้ล่วงหน้าอย่างเพียงพอสอดคล้องตามความต้องการ

๑.๕) ขาดการปรับปรุงคุณภาพก่อนขาย การเพิ่มมูลค่าผลผลิตด้วยการแปรรูป เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดส่วนมากจะขายข้าวโพดสดที่พึ่งเก็บเกี่ยว ขณะที่มีความชื้นสูงมากเข้าสู่ตลาดโดยไม่คิดปรับปรุงคุณภาพความชื้นให้ได้ตามที่ตลาดต้องการจึงทำให้ได้ราคาไม่ดีเพราะด้วยขาดองค์ความรู้การพัฒนาการแปรรูป และขาดอุปกรณ์เครื่องมือในการอบไล่ความชื้นข้าวโพดก่อนออกขายสู่ตลาด

๑.๖) ยังไม่ได้รับการส่งเสริมพันธุ์ข้าวโพดชนิดใหม่ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงและมีความต้านทานต่อโรคสูงเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และเป็นที่ต้องการของตลาด

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) เรื่องการปรับปรุงดิน การฟื้นฟู การอนุรักษ์ดิน และการเพิ่มแร่ธาตุในดิน

- ต้องให้ความรู้และคำปรึกษากับเกษตรกรในด้านการบริหารจัดการดินและปุ๋ย การให้บริการตรวจวิเคราะห์ดินโดยใช้เทคโนโลยี การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ของดิน เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยอย่างถูกต้องเหมาะสมตามความอุดมสมบูรณ์ของดินและความต้องการของพืช ตลอดจนถึงการฟื้นฟูดินหลังเก็บเกี่ยวและการเพิ่มแร่ธาตุในดินครั้งต่อไป เพื่อป้องกันดินเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว และการจัดการปลูก (Cropping System) ที่มีข้าวโพดเป็นหลักให้มีประสิทธิภาพ ต้องส่งเสริมสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วให้เกษตรกรปลูกปรับปรุงบำรุงดินที่เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และไม่เหมาะสม เพื่อยกระดับให้เหมาะสมสูงสุดและสมควรกำหนดโซนนิ่ง (Zoning) การปลูกข้าวโพดให้เหมาะสมกับสภาพพื้นดินอย่างแท้จริงและส่งเสริมให้รู้จักการไถระเบิดดินดานเพื่อสร้างความชุ่มชื้นในดินด้วย

๒.๒) เรื่องการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

- ต้องส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในลักษณะแปลงใหญ่ทั้งประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการผลิตให้สามารถบริหารจัดการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องพัฒนาการผลิตให้ทันสมัย ลดการใช้แรงงาน และสามารถทำได้จำนวนพื้นที่มากใช้เวลาน้อย โดยการใช้เครื่องจักรกล

มาช่วยในการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยว การแปรรูปสามารถใช้เครื่องจักรกลร่วมกัน รวมทั้งการรวมกลุ่มกันเป็นแปลงใหญ่เพื่อมีอำนาจต่อรองในการซื้อวัสดุการเพาะปลูกได้ราคาถูกช่วยลดต้นทุนการผลิตได้มาก

- การถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามระบบ GAP และการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แบบแม่นยำ (Precision Farming) ให้กลุ่มเกษตรกรได้มีการพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้สอดคล้องตามความต้องการของตลาดและช่วยเพิ่มผลผลิตด้วย

- การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมที่ให้ผลผลิตสูงทนทานต่อสภาพแวดล้อมของศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างอำเภอปากช่องและศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ ซึ่งมีราคาถูกกว่าเมล็ดพันธุ์ของเอกชนร้อยละ ๗๐ - ๑๐๐ และสนับสนุนให้ทุนการวิจัยในการพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมพันธุ์ใหม่ ๆ เพื่อให้ผลผลิตสูงทนทานต่อสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและต้านทานต่อโรคและแมลง แล้วให้กลุ่มเกษตรกรได้มาศึกษาอบรมเพิ่มองค์ความรู้เพื่อจะได้ไปขยายพันธุ์ข้าวโพดได้เองจะได้ผลผลิตข้าวโพดที่มีคุณภาพมีต้นทุนต่ำลง

- สนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังนาให้มากกว่าช่วงต้นฤดูฝน โดยเฉพาะพื้นที่เขตชลประทาน เพื่อให้ได้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่คุณภาพดีเป็นที่ต้องการมากและไม่เพียงพอต่อการใช้ผลิตอาหารสัตว์ช่วงแล้ง

- การส่งเสริมสนับสนุนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมสำหรับปลูกใช้เองในชุมชน โดยไปขอรับพ่อแม่พันธุ์จากศูนย์วิจัยข้าวโพดมาทำพันธุ์เพื่อลดต้นทุนการเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดจากเอกชนที่มีราคาแพง

- หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องควบคุมราคาปุ๋ยเคมีและสารกำจัดวัชพืช ตลอดจนสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้มีราคายุติธรรมและเหมาะสมกับคุณภาพ

- ส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้ปุ๋ยอินทรีย์โดยผลิตปุ๋ยอินทรีย์การผลิตวัสดุอินทรีย์ใช้เองและการใช้ปุ๋ยชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพพีจีอาร์ ซึ่งเป็นการใช้ปุ๋ยผสมผสาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนใช้เทคโนโลยีชีวภาพมากำจัดศัตรูพืชแทนรวมถึงการใช้วิธีควบคุมศัตรูพืชด้วยแมลงด้วยกัน เพื่อลดการใช้สารเคมีช่วยลดต้นทุนการผลิต

- มีการออกระเบียบให้เกษตรกรที่จะปลูกพืชต้องไปแจ้งขึ้นทะเบียนกับเกษตรอำเภอทุกครั้ง ตั้งแต่เริ่มปลูกทุกปีและทุกครั้งที่มีการปรับเปลี่ยนการปลูกพืช เพื่อประโยชน์ของภาครัฐที่จะได้รับฐานข้อมูลการเพาะปลูก และการผลิตที่แท้จริง เกษตรกรจะได้รับคำแนะนำให้ความรู้ทุก ๆ ด้าน และเชื่อมโยงไปสู่การตลาดและการบริหารจัดการทุกด้านอย่างเป็นระบบ

๒.๓) การใช้สารต่าง ๆ ในการป้องกันและการกำจัดแมลงศัตรูพืชอย่างเหมาะสมและถูกวิธี

- ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดโรคและศัตรูพืชอย่างถูกวิธี การใช้สารเคมีที่ไม่ได้ทราบคุณภาพ การใช้ที่ตรงต่อโรค และจะต้องรณรงค์ให้ลดการใช้สารเคมีในการปลูกพืช เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และส่งเสริมสนับสนุนการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพโดยอบรมให้ความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง และต้องสร้างการรับรู้เรื่องการเฝ้าระวังภัยการแพร่ระบาดของแมลงศัตรูพืชให้มากและรับรู้ล่วงหน้า เช่น การระบาดของหนอนกระทู้ในข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อได้เตรียมการป้องกันการเสียหายดีกว่าการปล่อยให้เกิดโรคระบาดแล้วจึงใช้สารต่าง ๆ มากำจัด จะทำให้ผลผลิตเสียหายไปเสียก่อนหรือมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นเป็นต้น

๒.๔) ขาดการวางแผนการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างเหมาะสม

- ต้องส่งเสริมให้ความรู้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้รวมกลุ่มกันผลิตเป็นแบบแปลงใหญ่ พร้อมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับใช้ในการผลิตอย่างเพียงพอ และต้องอบรมให้ความรู้ในด้านการวางแผนเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวในช่วงเวลาที่เหมาะสม และจัดการเชื่อมโยงการตลาดล่วงหน้าให้กับเกษตรกรอย่างเพียงพอ

๒.๕) ขาดการปรับปรุงคุณภาพก่อนขาย และการเพิ่มมูลค่าผลผลิตด้วยการแปรรูป

- ต้องให้ความรู้ด้านการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้ได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการก่อนขาย หรือส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการแปรรูปสินค้าให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และขายผลผลิตที่ปรับปรุงคุณภาพแล้วหรือแปรรูปแล้วจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้ามากขึ้น ทำให้เกษตรกรมีกำไรและไม่ถูกเอาเปรียบทางการค้า

๒.๖) ส่งเสริมข้าวโพดน้ำมันสูงเพื่อใช้ในการสกัดน้ำมัน

- ต้องการให้เกษตรกรได้มีการพัฒนาการปลูกข้าวโพดสกัดน้ำมัน เพราะทนต่อสภาพอากาศ อายุการเก็บเกี่ยวสั้นกว่า ผลผลิตต่อไร่มากกว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมีความต้านทานต่อโรคมากกว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อีกทั้งมีตลาดรับซื้อที่ดีกว่าและให้รายได้มากกว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ก่อตั้งศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช อนุรักษ์ดินน้ำ และวิจัยพัฒนาพันธุ์พืช ขึ้นให้ครบทุกอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพิ่มจากเดิมที่มีจำนวนเพียง ๙ แห่งทั่วประเทศ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการให้การบริการหรือดูแลเกษตรกรได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยให้ขึ้นตรงกับเกษตรจังหวัดทุกจังหวัด

๓.๒) สนับสนุนให้มีห้องปฏิบัติการในศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตร โดยจัดให้มีอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับตรวจวิเคราะห์ดิน เครื่องมือในการสำรวจโรคและแมลง เช่น โดรนสำรวจ โดรนพ่นยา และอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่ทันสมัยจำเป็นไว้ช่วยเหลือเกษตรกร ให้เพียงพอต่อการบริการในทุกพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๓.๓) สนับสนุนงบประมาณให้ศูนย์วิจัยพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีอยู่ในประเทศได้วิจัยพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์พันธุ์ดี พร้อมทั้งผลิตเมล็ดพ่อแม่พันธุ์ข้าวโพดลูกผสมให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั่วประเทศได้ใช้สำหรับขยายพันธุ์ข้าวโพดไว้ปลูกเอง และเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรให้กับเกษตรกรไปพัฒนาการผลิต

๓.๔) สนับสนุนงบประมาณให้ศูนย์วิจัยพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดและข้าวฟ่างปากช่องที่วิจัยพัฒนาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์คุณภาพดีและให้ผลผลิตต่อไร่สูง และข้าวโพดน้ำมันเพื่อสกัดน้ำมันที่มีคุณสมบัติเด่นที่ดีกว่าข้าวโพดชนิดอื่น ๆ ไว้แจกจ่ายให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดทั่วประเทศเป็นข้าวโพดพันธุ์ใหม่ที่เป็นทางเลือกของเกษตรกรในการพัฒนาการปลูกข้าวโพดที่ตลาดต้องการสูง และเหมาะสมกับสภาพอากาศและจะทำให้มีรายได้มากขึ้นต่อไร่

๔) เป้าหมายระยะกลาง

๔.๑) ต้องการให้ศูนย์วิจัยพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดและข้าวฟ่าง อำเภอปากช่อง ได้เป็นศูนย์วิจัยที่มีความพร้อมในการวิจัยพันธุ์ข้าวโพดชนิดต่าง ๆ เพื่อเกษตรกร และเป็นศูนย์กลางในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดชนิดต่างเพื่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดทั่วประเทศ เพื่อจะได้เป็นศูนย์อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

การส่งเสริมการปลูกข้าวโพดแก่เกษตรกรทั่วประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและมีความพร้อมในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดต่อไป

๔.๒) จะได้มีศูนย์ปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดขึ้นทุกจังหวัด ที่มีความพร้อมทุกด้าน เพื่อพัฒนาการเพาะปลูกและช่วยเพิ่มผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเดิมได้ผลผลิตต่อไร่เพียง ๗๕๐ กิโลกรัม ให้เพิ่มขึ้นเป็น ๑,๒๐๐ กิโลกรัม และจะสามรถส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดได้มากขึ้น

๓.๔.๑.๕ การสนับสนุนสหกรณ์ ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพสูง

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) ปัจจุบันสหกรณ์ที่ดำเนินกิจการด้านรับซื้อข้าวโพดทั่วประเทศมีอยู่จำนวน ๑๐๐ กว่าแห่ง ซึ่งส่วนมากยังศักยภาพด้านอุปกรณ์และเครื่องจักรที่ทันสมัย เช่น เครื่องอบข้าวโพด เครื่องเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีสหกรณ์ทีมีโรงเก็บสินค้า ประมาณ ๑๑๓ แห่งประมาณความจุได้ ๗๓,๐๐๐ ตัน มีลานตากผลผลิตทางการเกษตรประมาณ ๑๑๒ แห่งพื้นที่รวมประมาณ ๓.๙ แสนตารางเมตร มีเครื่องลดความชื้นปรับปรุงคุณภาพข้าวโพดรุ่นเก่าไม่ทันสมัย จำนวน ๔๒ แห่ง กำลังการผลิตอยู่ที่ ๔,๖๐๐ ตันต่อวัน ที่แหลืออีก ๗๑ แห่ง ที่ยังขาดเครื่องลดความชื้นปรับปรุงคุณภาพสินค้าและกำลังการผลิตยังน้อยไม่เพียงพอต่อการรองรับผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ออกสู่ตลาดกระจุกตัวในช่วงเวลาเดียวกัน

๑.๒) สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ทั่วประเทศยังขาดเงินทุนที่ใช้รวบรวมผลผลิตไม่เพียงพอ และรวมทั้งเงินทุนสนับสนุนการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ก็ไม่เพียงพอและไม่สามารถระดมทุนได้มากเหมือนสหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ๆ จึงมีสภาพคล่องทางการเงินน้อยมากต้องพึ่งพาการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๕ บาทต่อปี ซึ่งยังแพงมากเกินไปและจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์แต่มีจำนวนเงินไม่มากเพียงพอและมากด้วยเงื่อนไขหลักเกณฑ์

๑.๓) สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ทั่วประเทศ มีปัญหาเรื่องการบริหารกิจการภายใน ซึ่งผู้บริหารที่เป็นผู้มีอำนาจบริหารยังขาดประสบการณ์ และความรู้ในด้านการบริหารธุรกิจและติดขัดเรื่องระเบียบต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ยังไม่พัฒนาระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย

๑.๔) สหกรณ์การเกษตรที่มีอยู่ทั่วประเทศมีปัญหาไม่สามารถเข้าถึงนโยบายของรัฐบาล เหมือนดังเช่นเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้รับการพักชำระหนี้ ส่วนสหกรณ์การเกษตรไม่สามารถพักชำระหนี้ได้ จึงทำให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ขาดโอกาสเข้าถึงนโยบายรัฐบาล

๑.๕) สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาปรับปรุงคุณภาพหรือนำมาแปรรูปแล้ว ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือจากกระทรวงพาณิชย์หรือรัฐบาลในการจัดหาตลาดรับซื้อล่วงหน้าสินค้าผลผลิตด้านการเกษตร ยังต้องพึ่งพาการหาตลาดจำหน่ายด้วยตนเอง

๑.๖) สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ยังขาดการสนับสนุนให้มีโรงงานผลิตอาหารสัตว์เองในสหกรณ์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ

๑.๗) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่ยังไม่มีการรวมกลุ่มในการทำไร่ข้าวโพดแปลงใหญ่และยังขาดการบริหารจัดการในรูปของสหกรณ์ และขาดเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้ในการผลิตข้าวโพดแปลงใหญ่

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ต้องสนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ ในการแปรรูปสินค้าการเกษตร เช่น เครื่องอบแห้งข้าวโพดลดความชื้นที่เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแปรรูปผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้รวดเร็ว มีคุณภาพ และรองรับผลผลิตที่เกษตรกรได้เก็บเกี่ยวออกมาขายพร้อม ๆ กันจำนวนมากได้ทันโดยรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณให้ ไม่ต้องให้สหกรณ์ต้องลงทุนซื้อเครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ ทั้งหมดทุกชนิด พร้อมทั้งจัดสร้างโรงเก็บสินค้าการเกษตรขนาดใหญ่ให้กับสหกรณ์ที่รวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๒.๒) สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำในอัตราร้อยละ ๑ บาทต่อปีให้แก่สหกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ทั่วประเทศ ให้มีศักยภาพด้านเงินทุนในการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อย่างเพียงพอ จะช่วยดูดซับผลผลิตที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวออกมาพร้อมกันจำนวนมาก ๆ ได้ แล้วทำการปรับปรุงคุณภาพหรือแปรรูปแล้วเก็บไว้เพื่อรอการขายช่วงราคาดี

๒.๓) สนับสนุนด้านการตลาดด้วยการเชื่อมโยงการตลาดกับผู้ใช้สินค้าให้รับซื้อผลผลิตโดยตรงกับสหกรณ์ที่รวบรวมผลผลิตไว้โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง และบันทึกทำข้อตกลง (MOU) ซื้อขายล่วงหน้าเพื่อเป็นกลไกช่วยชี้นำราคาตลาดและสามารถแข่งขันกับพ่อค้าคนกลางรายใหญ่ให้ได้ โดยรัฐบาลเป็นผู้ประสานงานทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตกับโรงงานอุตสาหกรรมผู้ผลิตอาหารสัตว์โดยตรงโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

๒.๔) อบรมให้ความรู้กับผู้บริหารกิจการสหกรณ์ในด้านการบริหารธุรกิจให้มีประสิทธิภาพในการบริหารสหกรณ์ให้มีความก้าวหน้า และปรับปรุงระเบียบต่าง ๆ ของสหกรณ์เองและกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ให้ทันสมัยและสามรถพัฒนาระบบสหกรณ์ให้มีศักยภาพแข็งขันกับบริษัทขนาดใหญ่ได้

๒.๕) จัดการแก้ไขหลักเกณฑ์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ให้สนับสนุนการเงินแก่สหกรณ์การเกษตร โดยไม่จัดเกรดสหกรณ์หลายชั้นเกรดมากเกินไป ลดการเหลื่อมล้ำเรื่องการคิดดอกเบี้ยสหกรณ์ตามชั้นเกรดลงให้เกิดความเสมอภาคและสนับสนุนให้เกษตรกรใช้สินเชื่อธนาคารผ่านระบบสหกรณ์โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นระบบแปลงใหญ่มากขึ้น และธนาคารธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรไม่ควรหาลูกค้าแข่งกับสหกรณ์ สมควร สร้างความเข้มแข้งให้สหกรณ์รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีอยู่ทั่วประเทศ จำนวน ๑๑๒ แห่ง

๒.๖) ต้องส่งเสริมให้สหกรณ์ที่รับซื้อผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แล้วมาต่อยอดผลิตเป็นอาหารสัตว์ส่งขายให้กับสหกรณ์ผู้เลี้ยงสัตว์ด้วยกันและเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ต้องได้มีเครื่องจักรในการใช้ผลิตอาหารสัตว์ที่ทันสมัยและมีเงินทุนที่เพียงพอ พร้อมทั้งส่งเสริมด้านการตลาดให้กว้างขึ้น เพราะจะช่วยดูดซับผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ออกจากตลาดได้มากและสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าได้เป็นอย่างมาก เป็นต้น

๒.๗) ต้องส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่ยังไม่มีการรวมกลุ่มในการทำไร่ข้าวโพดแปลงใหญ่และใช้ระบบสหกรณ์มาบริหารจัดการ และมีเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้ในการผลิตข้าวโพดแปลงใหญ่

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ให้รัฐบาลสนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ ที่ทันสมัยในการแปรรูปสินค้า และการปรับปรุงคุณภาพสินค้าการเกษตรก่อนขาย เช่น เครื่องอบแห้งข้าวโพดลดความชื้นที่เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย และโรงเก็บสินค้าที่แปรรูปแล้วได้มากเพียงพอให้กับสหกรณ์ที่ดำเนินกิจการด้านรับซื้อข้าวโพดทั่วประเทศมีอยู่จำนวน ๑๐๐ กว่าแห่ง โดยจัดงบประมาณ โดยรัฐบาลสนับสนุน

งบประมาณอุดหนุนร้อยละ ๙๐ และสหกรณ์สมทบร้อยละ ๑๐ ในวงเงินไม่เกิน ๑๐ ล้านบาท ในส่วนวงเงินมากกว่า ๒๐ ล้านบาทขึ้นไป ให้สหกรณ์สมทบร้อยละ ๑๕

๓.๒) ให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลสนับสนุนเงินทุนให้อย่างเพียงให้กับสหกรณ์การเกษตรที่รวบรวมผลผลิตสินค้าเกษตรและคิดอกเบี้ยในอัตราต่ำ ร้อยละไม่เกิน ๑ บาทต่อปี ให้แก่สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ทั่วประเทศ ให้มีศักยภาพด้านเงินทุนในการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างเพียงพอตลอดทั้งปีและในช่วงที่ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ออกสู่ตลาดมาก ๆ พร้อมกัน

๓.๓) ให้รัฐบาลได้แก้ไขหลักเกณฑ์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เรื่องการให้สินเชื่อการเงินแก่สหกรณ์การเกษตร โดยไม่จัดเกรดสหกรณ์หลายชั้นเกรดมากเกินไป ลดการเหลื่อมล้ำเรื่องการคิดดอกเบี้ยสหกรณ์ตามชั้นเกรดลงให้เกิดความเสมอภาค ควรสนับสนุนให้เกษตรกรใช้สินเชื่อธนาคารผ่านระบบสหกรณ์โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นระบบแปลงใหญ่มากขึ้น และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ต้องไม่หาลูกค้าแข่งกับสหกรณ์และต้องให้สหกรณ์ต่าง ๆ ได้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จากนโยบายของรัฐบาลด้วย

๓.๔) ให้รัฐบาลสนับสนุนและอุดหนุนช่วยพัฒนาสหกรณ์ที่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แล้วสามารถต่อยอดผลิตเป็นอาหารสัตว์ โดยให้มีเครื่องจักรที่ทันสมัยในการผลิตพร้อมเงินทุนที่เพียงพอ เพื่อช่วยสร้างมูลค่าสินค้าภาคเกษตรให้มีมูลค่าสูงขึ้นและจะช่วยลดปัญหาการพึ่งพาโรงงานอาหารสัตว์ขนาดใหญ่ช่วยรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้มากที่สุด จะเป็นการสร้างอำนาจต่อรองกับกลุ่มพ่อค้ารายใหญ่ได้ดีที่สุด

๓.๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้มีการรวมกลุ่มในรูปแบบการบริหารจัดการแบบสหกรณ์ และรัฐบาลสนับสนุนเครื่องมือเครื่องจักรให้ใช้ในการผลิตข้าวโพดแปลงใหญ่

๔) เป้าหมายระยะสั้น

๔.๑) สร้างความเข้มแข้งให้สหกรณ์รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีอยู่ทั่วประเทศจำนวน ๑๑๒ แห่ง มีความพร้อมทุกด้านทั้งเครื่องอบข้าวโพด โกดังเก็บข้าวโพด และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างครบทุกอย่าง พร้อมทั้งเงินทุนที่เพียงพอและสนับสนุนให้สหกรณ์มีความสามารถผลิตอาหารสัตว์ขึ้นและจำหน่ายโดยสหกรณ์เอง

๔.๒) สนับสนุนให้สหกรณ์การเกษตรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สามารถเข้าถึงโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลได้อย่างเท่าเทียมเสมอภาคเหมือนดังสมาชิกลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรโดยตรง

๓.๔.๑.๖ ขาดการสนับสนุนผู้ประกอบการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ท้องถิ่น

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตได้จำเป็นต้องรีบนำขายให้ผู้ประกอบการรับซื้อพืชไร่ที่ใกล้พื้นที่ เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีลานตากไม่มีโกดังไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะแปรรูปหรือปรับปรุงคุณภาพผลผลิตเก็บไว้รอขายได้ จึงต้องรีบขายออกไปให้ผู้ประกอบการรับซื้อพืชไร่ที่ใกล้พื้นที่เพาะปลูกเพื่อไปปรับปรุงคุณภาพด้วยการตากแดด หรือด้วยการอบให้แห้งขายแล้วรีบขายออกไป เนื่องจากเงินทุนไม่มากพอที่จะเก็บผลผลิตไว้ได้ทั้งหมด ผลผลิตส่วนมากจะต้องนำไปขายต่อให้กับพ่อค้านายทุนรายใหญ่ที่โกดังเก็บขนาดใหญ่และมีเงินทุนมากพอที่จะรับซื้อผลผลิตเก็บไว้รอขายให้กับ

โรงงานผลิตอาหารสัตว์อีกช่วงหนึ่ง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกษตรกรขายผลผลิตได้ราคาไม่ดี อำนาจการต่อรองและกำหนดราคาจะอยู่ที่พ่อค้ารายใหญ่

๑.๒) ผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเกษตรกรโดยตรง ส่วนมากจะเป็นผู้ประกอบการรายเล็กมีเพียงแค่ลานคอนกรีตไว้ตากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อลดความชื้นโดยอาศัยแสงแดด ไม่มีเงินทุนมากพอที่จะสร้างเครื่องอบข้าวโพดที่ทันสมัย ทำได้เพียงปรับปรุงคุณภาพเบื้องต้นเสร็จก็รีบนำไปขายให้กับพ่อค้านายทุนรายใหญ่ที่มีไซโลอบขนาดใหญ่ มีโกดังเก็บขนาดใหญ่และมีเงินทุนมากพอที่จะรับซื้อผลผลิตเก็บไว้รอขายให้กับโรงงานผลิตอาหารสัตว์

๑.๓) ส่วนโรงงานผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ทั้งหมดจะซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่แห้งโดยการได้มีการปรับปรุงคุณภาพความชื้นแล้ว และสั่งซื้อในจำนวนที่มากและต่อเนื่อง ดังนั้นจึงต้องเลือกซื้อจากพ่อค้ารายใหญ่ที่มีจำนวนมากพอ และมีสินค้าต่อเนื่องตลอดเพียงพอต่อการผลิตทำให้ผู้ประกอบการรายเล็ก ๆ ในท้องถิ่นไม่สามารถขายตรงให้โรงงานผลิตอาหารสัตว์ขนาดใหญ่ได้ จะขายได้เฉพาะโรงงานผลิตอาหารสัตว์ขนาดเล็กเท่านั้น ซึ่งมีปริมาณการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่มากจึงไม่มีอำนาจต่อรองราคา

๑.๔) ผู้ประกอบการลานรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่นขนาดเล็กยังไม่มีเครื่องมือ เครื่องจักร เช่น เครื่องอบข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดความชื้นที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าผลผลิตให้ขายได้ราคาสูงขึ้นและจะช่วยยกระดับราคาผลผลิตให้สูงขึ้นได้

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ต้องสนับสนุนด้านเงินทุนให้กับผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างเพียงพอและดอกเบี้ยต่ำ เพื่อรวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไว้ได้จำนวนมากที่สุดจะช่วยดูดซับผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวออกมาพร้อมกันจำนวนมากได้ แล้วทำการปรับปรุงคุณภาพหรือแปรรูปแล้วเก็บไว้เพื่อรอการขายช่วงราคาดี และจะช่วยให้สามารถแข็งขันกับพ่อค้ารายใหญ่ได้จะช่วยให้การรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรได้สูงขึ้น

๒.๒) ต้องสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้ลานรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยรัฐบาลหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้พร้อมทั้งค้ำประกันวงเงินกู้ให้ด้วย จะได้มีเงินทุนในการสร้างเครื่องมือในการแปรรูปเช่น เครื่องอบแห้งข้าวโพดที่เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแปรรูปผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้รวดเร็ว มีคุณภาพ และรองรับผลผลิตที่เกษตรกรได้เก็บเกี่ยวออกมาขายพร้อม ๆ กันจำนวนมากได้ทัน เพื่อสร้างมูลค่าก่อนขายจะช่วยยกระดับราคาผลผลิตทางการเกษตรให้ราคาสูงขึ้นได้มากจะสามารถแข็งขันกับพ่อค้ารายใหญ่ได้ เป็นต้น

๒.๓) ต้องทำความร่วมมือตกลงทางการค้าระหว่างผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่นกับผู้ใช้สินค้าโรงงานผลิตอาหารสัตว์ให้รับซื้อผลผลิตโดยตรงและรับซื้อล่วงหน้าเพื่อเป็นกลไกช่วยชี้นำราคาตลาดและสามารถต่อรองกับพ่อค้าคนกลางรายใหญ่ได้ โดยรัฐบาลเป็นผู้ประสานงานทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตกับโรงงานอุตสาหกรรมผู้ผลิตอาหารสัตว์โดยตรงโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง เพื่อถ่วงดุลการค้าทำให้ราคาผลผลิตไม่ตกต่ำ

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ให้รัฐบาลจัดทำนโยบายสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำในอัตราร้อยละไม่เกิน ๔ บาทต่อปี ให้กับผู้ประกอบท้องถิ่นที่ช่วยรับซื้อผลผลิตโดยตรงจากเกษตรกรเพื่อมาแปรรูปเก็บไว้เพื่อรอขายช่วงราคาดี โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันให้รัฐบาลมีนโยบายให้บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมช่วยค้ำประกันวงเงินได้มากเพียงพอเพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นมีศักยภาพการเงินที่มากพอที่จะช่วยดูดซับผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไว้ให้ได้มากที่สุดโดยไม่ต้องพึ่งพ่อค้ารายใหญ่

๓.๒) ให้รัฐบาลจัดทำนโยบายสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำในอัตราร้อยละไม่เกิน ๔ บาทต่อปี ให้กับผู้ประกอบการท้องถิ่นที่ช่วยรับซื้อผลผลิตโดยตรงจากเกษตรกรเพื่อจะได้มีความสามารถสร้างเครื่องจักรมาแปรรูปผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน ให้รัฐบาลมีนโยบายให้บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมช่วยค้ำประกันวงเงินได้มากเพียงพอ

๓.๓) ให้กระทรวงพาณิชย์ได้เป็นผู้ประสานขอความร่วมมือกับโรงงานผู้ผลิตอาหารสัตว์ในการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกันกับลานรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ซึ่งเป็นผู้ประกอบการท้องถิ่นที่รับซื้อผลผลิตโดยตรงจากเกษตรกรแล้วนำมาแปรรูปก่อนจำหน่าย ให้สามารถขายผลผลิตโดยตรงกับโรงงานอาหารสัตว์ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองราคา

๔) เป้าหมายระยะกลาง

๔.๑) ให้ผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่นทุกพื้นที่ทุกจังหวัด ที่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเกษตรกรโดยตรงได้มีศักยภาพเท่าพ่อค้านายทุนรายใหญ่ และมีความสามารถรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรให้ได้มากที่สุด

๔.๒) ให้ผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่นทุกพื้นที่ทุกจังหวัดมีเครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัย ในการปรับปรุงคุณภาพหรือแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มก่อนขายสู่ตลาดเพื่อจะได้ขายสินค้าให้ได้ราคาดีขึ้น

๔.๓) ต้องการให้ผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่นเป็นกลไกพยุงราคาและสร้างอำนาจต่อรองราคาสินค้าไม่ให้พ่อค้าคนกลางกดราคา

๓.๔.๑.๗ การขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูก

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลแหล่งน้ำหรือไม่มีระบบชลประทานเข้าถึงส่วนมากมักจะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพาะใช้น้ำน้อยส่วนใหญ่จะอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก แต่ประเทศไทยก็ประสบปัญหาฝนทิ้งช่วงบ่อยไม่อยู่เหนือเขตเส้นศูนย์สูตรต้องอาศัยร่องมาสุมพัดผ่านเข้ามาเท่านั้น ประกอบกับปัจจุบันฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลเหมือนสมัยก่อนที่มีป่าไม้สมบูรณ์ และพื้นที่ในเขตชลประทานจะมีการปลูกข้าวจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมคือถ้าเกษตรกรเคยปลูกพืชชนิดใดแล้วจะไม่ยอมปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น อีกทั้งปัญหาที่พบ คือ ดินไม่มีความเหมาะสมในการเพาะปลูกหรือน้ำไม่เพียงพอหน่วยงานภาครัฐพยายามลดพื้นที่การปลูกข้าวนาปรังลงและส่งเสริมให้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนในเขตชลประทานเพราะข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะใช้น้ำน้อย

๑.๒) การพัฒนาเขตพื้นที่ชลประทานสร้างแหล่งน้ำสำรองและการวางระบบน้ำด้วยคลอง หรือระบบท่อส่งน้ำเพื่อสนับสนุนการปลูกพืชนั้นน้อยมาก ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีการพัฒนาพื้นที่ชลประทานสร้างระบบน้ำได้เพียง ๓๒ ล้านไร่ จากพื้นที่การเกษตรรวมทั้งประเทศ ๑๕๐ ล้านไร่ และแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ระยะยาว ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ถึงจะมีการเพิ่มเขตชลประทานได้ประมาณ ๑๘ ล้านไร่ เพิ่มปริมาณน้ำได้เพียงประมาณ ๑๓,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรเท่านั้น ซึ่งการกำหนดแผนและการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตรนั้นน้อยมาก แผนยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ไม่สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาด้านเกษตรเพื่อสนับสนุนภาคการเกษตร

๑.๓) ด้วยลักษณะของสภาพพื้นที่การเกษตรแต่ละแห่งและแต่ภูมิภาค แต่ละจังหวัดจะต่างกันทั้งด้านแหล่งต้นทุนน้ำ บางพื้นที่ไม่มีแม่น้ำไหลผ่านต้องอาศัยระบบน้ำจากการขุดเจาะบาดาลตามแผนการตั้งงบประมาณการส่งเสริมระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรมีงบประมาณน้อยมาก หรือเกษตรกรจะหาเงินทุนมาขุดเจาะบ่อบาดาลใช้เองก็จำกัดเรื่องแหล่งเงินทุนสนับสนุน การขาดการวางแผนการใช้น้ำที่มีอยู่ในแหล่งน้ำต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะและเกิดประโยชน์ เช่น พื้นที่ริมแม่น้ำต่าง ๆ ยังขาดระบบสูบน้ำด้วยระบบไฟฟ้าขึ้นมาใช้ หรือพื้นที่อยู่ใต้เขื่อนขนาดใหญ่สมควรติดตั้งระบบท่อกระจายน้ำหรือสร้างระบบคลองชลประทานเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรมให้ทั่วถึงเพื่อเกษตรกรชาวไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะได้เปลี่ยนมาปลูกข้าวโพดฝักอ่อนหรือข้าวโพดหวานที่ให้รายได้มากกว่าปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นทางเลือกใหม่ได้

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ต้องปรับแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระยะยาว ๒๐ ปี(พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) จะมีการเพิ่มเขตชลประทานได้เพียงประมาณ ๑๘ ล้านไร่ ต้องปรับเปลี่ยนเป็น ๖ ล้านไร่ต่อปี และระยะเวลาไม่เกิน ๒๐ ปี ในพื้นที่ครอบคลุมทั้งหมด ๑๒๐ ล้านไร่ ทั่วประเทศที่ยังขาดแหล่งน้ำชลประทาน จะต้องมีระบบกระจายน้ำเข้าถึงพื้นที่ไร่นาสวนทุกตารางพื้นที่แปลงเพาะปลูก โดยเน้นการพัฒนาระบบกระจายน้ำไปในหลายจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จำนวนมากก่อนเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาเพิ่มผลผลิตต่อไร่ของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ได้เพิ่มขึ้นเป็น ๑,๒๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ จากเดิมที่ได้ผลผลิตเพียง ๗๕๐ กิโลกรัมต่อไร่เท่านั้น

๒.๒) ต้องตั้งงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำพร้อมระบบกระจายน้ำด้วยชลประทานแบบคลองมาตรฐาน ระบบท่อส่งน้ำ หรือการเจาะบ่อบาดาลในพื้นที่ไม่มีแหล่งน้ำต้นทุนตามความเหมาะสมขอแต่ละพื้นที่ โดยจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ด้วย และเพื่อการสนับสนุนการเพิ่มผลผิตต่อไร่และลดต้นทุนรัฐบาลควรสนับสนุนค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ในระบบสูบส่งน้ำเพื่อการเกษตรให้มีราคาถูกที่สุด และสนับสนุนการใช้ระบบไฟฟ้าโซล่าเซล (พลังงานแสงอาทิตย์) มาใช้การสูบน้ำเพื่อการเกษตรทั้งหมดจะทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีต้นทุนที่ต่ำลง สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้

๒.๓) ลงทุนในการสร้างระบบกระจายน้ำเข้าสู่ไร่นาไปครอบคลุมอย่างทั่วถึงและมีน้ำอย่างเพียงต่อการปลูกพืชเพื่อการเพิ่มผลผลิต และรัฐบาลต้องสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อาทิ ค่ากระแสไฟสูบน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรร้อยละ ๘๐ เกษตรกรจ่ายเพียงร้อยละ ๒๐ เท่านั้น และไม่สมควรที่จะเก็บค่าน้ำที่ใช้ในการเกษตรด้วยเพราะจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ให้มีการปรับแก้ไขแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๑) ระยะยาว ๒๐ ปี จะมีการเพิ่มเขตชลประทานได้เพียงประมาณ ๑๘ ล้านไร่ ต้องกำหนดแผนดำเนินการให้ได้ ๑๒ ล้านไร่/ปี และระยะเวลาไม่เกิน ๑๐ ปี ต้องปรับเปลี่ยนเป็น ๖ ล้านไร่ต่อปี และระยะเวลาไม่เกิน ๒๐ ปี ในพื้นที่ครอบคลุมทั้งหมด ๑๒๐ ล้านไร่ทั่วประเทศที่ยังขาดแหล่งน้ำชลประทาน

๓.๒) ควรตั้งงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำพร้อมระบบกระจายน้ำด้วยชลประทานแบบคลองมาตรฐาน ระบบท่อส่งน้ำ หรือการเจาะบ่อบาดาลในพื้นที่ไม่มีแหล่งน้ำต้นทุนตามความเหมาะสมขอแต่ละพื้นที่ให้สอดคล้องเป็นไปตามแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๑)

๓.๓) รัฐบาลจะต้องเป็นผู้ลงทุนในการสร้างระบบกระจายน้ำเข้าสู่ไร่นาไปครอบคลุมอย่างทั่วถึงและมีน้ำอย่างเพียงต่อการปลูกพืชเพื่อการเพิ่มผลผลิต และรัฐบาลต้องสนับสนุนค่ากระแสไฟสูบน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรร้อยละ ๘๐ เกษตรกรจ่ายเพียงร้อยละ ๒๐ เท่านั้น และไม่สมควรที่จะให้เกษตรกรจ่ายค่าน้ำที่ใช้ในการเกษตรแบบร้อยเปอร์เซ็นต์เต็มเพราะจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นสมควรนำปริมาณกระแสไฟฟ้าเพื่อการสาธารณะร้อยละ ๑๐ ของปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้งหมด ตามข้อตกลงของการไฟฟ้าที่ต้องให้ประชาชนใช้ฟรีร้อยละ ๑๐ มาใช้สูบน้ำเพื่อการเกษตร

๔) เป้าหมายระยะยาว

๔.๑) ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๑ ปี เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดจะมีระบบน้ำเพื่อใช้ในการทำการเกษตรครบทุกพื้นที่ ๖ ล้านไร่ ทั่วประเทศทันที

๔.๒) จะช่วยเพิ่มผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเดิมได้ผลผลิตเพียง ๗๕๐ กิโลกรัมต่อไร่เท่านั้น จะเพิ่มขึ้นเป็น ๑,๒๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ จะมีกำไรเพิ่มมากขึ้น

๔.๓) เสนอให้สร้างระบบกระจายน้ำเพื่อส่งเข้าพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดนำร่อง เพื่อเป็นต้นแบบกับจังหวัดอื่นต่อไป

๓.๔.๑.๘ การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ

๑) สภาพปัญหา

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geomatics, Geo-Informatics : GIS) ประกอบด้วย ๓ เทคโนโลยีหลัก คือ (๑) ระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System: GPS) (๒) เทคโนโลยีรีโมทเซนซิงหรือการสำรวจข้อมูลระยะไกล (Remote Sensing: RS) และ (๓) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ซึ่งในปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะในด้านการกำหนดแผนบริหารจัดการด้านการเกษตร อย่างไรก็ตาม ในระดับหน่วยงานยังมีการพัฒนานวัตกรรมภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ไม่แพร่หลาย ขาดความละเอียดเชิงพื้นที่ของข้อมูล ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะเพื่อนำเทคโนโลยีนี้ไปใช้ระดับชุมชน และยังขาดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่ชุมชนและเกษตรกร ซึ่งมีศักยภาพในการใช้งานได้ การนำเทคโนโลยีนี้มาใช้กับเกษตรกร จะทำให้เกษตรกรมีข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น ดิน น้ำ การใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการโซนนิ่ง และความเสี่ยงที่มีต่อผลิต เพื่อใช้สนับสนุนการตัดสินใจปลูกพืชอย่างสอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อลดปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ การใช้ปุ๋ย สารเคมี และยาฆ่าแมลง เป็นต้น

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) กรมพัฒนาที่ดินมีข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรมากมาย ทั้งข้อมูลดิน เนื้อดิน ความเหมาะสมของดินในการปลูกพืช ศักยภาพที่ดิน แหล่งน้ำ และข้อมูลแผนที่อื่น ๆลฯ รวมทั้งแผนที่เกษตรเพื่อบริหารจัดการเชิงรุก ชั้นข้อมูลความเหมาะสมของพืชเศรษฐกิจ ๑๓ ชนิด (Zoning) การใช้ข้อมูลดังกล่าวต้องมีแนวทางที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนโซนนิ่งข้าวโพด สู่การปฏิบัติ ทำให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย ลดข้อจำกัดการเข้าถึงข้อมูล และลดค่าใช้จ่ายในการให้บริการข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ

๒.๒) ควรมีการประยุกต์ใช้ภูมิสารสนเทศในการศึกษาหาพื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจในลักษณะข้อมูลรายละเอียดสูงรายไร่ เนื่องจากข้อมูลในปัจจุบันมีความละเอียดไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์จริง รวมทั้งพัฒนาระบบการพยากรณ์ผลผลิต การประเมินความเสียหายจากภัยธรรมชาติและจากศัตรูพืช ตลอดจนการวางแผนกำหนดเขตเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจเฉพาะพื้นที่อย่างเหมาะสม เช่น ในเขตที่ปัญหาความแห้งแล้ง หรือมีสภาพที่ไม่เหมาะสมต่อการปลูกข้าวและควรเปลี่ยนมาปลูกพืชไร่ ดังเช่น ข้าวโพด

ควรมีความชัดเจนในเรื่องของการระบุตำแหน่ง ว่าพื้นที่ไหนควรเปลี่ยน และเปลี่ยนเป็นปลูกชนิดใดที่เหมาะสมที่สุด โดยใช้ภูมิสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ รวมถึงต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้หรือเผยแพร่ข้อมูลให้เกษตรกรได้รับรู้อย่างทั่วถึง เป็นต้น

๒.๓) ควรขับเคลื่อนระบบสนับสนุนการตัดสินใจเชิงพื้นที่หรือ SDSS และ DSSAT ของสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (GISTDA) ที่นำเข้าข้อมูลจาก Radarsat ii (LAI) วิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากโทรมาตร (Soil moisture, wind speed-direction, solar radiation, rain, humidity, temperature) มาใช้ในการประเมินผลผลิตพืชเศรษฐกิจ เพื่อเป็นข้อมูลวางแผนด้านการตลาดต่อไป

๒.๔) การทำโซนนิ่งพืชเศรษฐกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์นั้น รัฐบาลต้องมีมาตรการหรือนโยบายจูงใจให้เกษตรกรยอมรับในการปรับเปลี่ยนชนิดพืช โดยจะต้องแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ชัดเจนว่าเกษตรกรจะได้ผลประโยชน์อย่างไร หากปลูกพืชตามแผนจัดการโซนนิ่ง เช่น มีการประกันราคาผลผลิต มีการสนับสนุนด้านระบบน้ำ การสนับสนุนด้านองค์ความรู้ในการเพาะปลูกพืชหรือมีการสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น

๒.๕) การขับเคลื่อนเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศด้านการเกษตร ควรมีการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และบรรจุตำแหน่งปฏิบัติงาน เพื่อสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และควรมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีดังกล่าวสู่เกษตรกร เนื่องจากในปัจจุบันเกษตรกรมีความสามารถในการรับรู้และมีศักยภาพเพียงพอ ในการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการปลูกพืช โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เข้าใจง่ายและตรงต่อการใช้งาน เช่น แอพลิเคชั่นในมือถือ เป็นต้น

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) มีมาตรการในการขับเคลื่อนโซนนิ่งข้าวโพดสู่การปฏิบัติ กำหนดผลประโยชน์ที่ชัดเจนในกรณีเกษตรกรที่ปฏิบัติตามเขตโซนนิ่ง โดยเริ่มดำเนินการในพื้นที่จังหวัดที่มีความพร้อมเพื่อเป็นการนำร่องเป็นตัวอย่างแก่จังหวัดอื่นต่อไป

๓.๒) จัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์รายละเอียดสูง พร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้หรือให้ข้อมูลกับเกษตรกร

๓.๓) พัฒนาบุคลากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภูมิสารสนเทศ สนับสนุนให้มีการสร้างนวัตกรรม และเผยแพร่นวัตกรรมสู่เกษตรกรอย่างเหมาะสม

๔) เป้าหมายระยะยาว

๔.๑) นำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศและการกำหนดโซนนิ่ง (Zoning) มาใช้กับการบริหารจัดการและการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างเป็นรูปธรรม

๔.๒) จัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์รายละเอียดสูง พร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้หรือให้ข้อมูลกับเกษตรกร

๔.๓) ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมภูมิสารสนเทศสู่ชุมชนและเกษตรกร ซึ่งการนำเทคโนโลยีนี้มาใช้กับเกษตรกร จะทำให้เกษตรกรมีข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น ดิน น้ำ การใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการโซนนิ่ง ความเสี่ยงที่มีต่อผลิต เพื่อใช้สนับสนุนการตัดสินใจปลูกพืชอย่างสอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อลดปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ การใช้ปุ๋ย สารเคมี และยาฆ่าแมลง เป็นต้น

๓.๔.๑.๙ พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่มีเอกสารสิทธิและทับซ้อนเขตป่าไม้

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) จากข้อมูลที่กรมป่าไม้ได้รายงานเรื่องพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่กรมป่าไม้รับผิดชอบดูแลทั้งประเทศประมาณ ๒.๙๘๗ ล้านไร่ จำแนกเป็นปลูกอยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑,๒ คือแหล่งต้นน้ำลำธารมีประมาณ ๑.๓๖๘ ล้านไร่ เท่ากับร้อยละ ๒๐.๑๑ และมีการปลูกชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น ๓,๔,๕ มีประมาณ ๑.๖๑๙ ล้านไร่ เท่ากับร้อยละ ๒๓.๘๐ เปรียบเทียบกับพื้นที่ปลูกข้าวโพดรวมทั่วประเทศ ๖.๘ ล้านไร่ คิดค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับร้อยละ ๔๓.๙๒๖

๑.๒) ปัญหาพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จำนวน ประมาณ ๒.๙๘๗ ล้านไร่ ที่กรมป่าไม้ได้กำหนดว่าเป็นพื้นที่บุกรุกอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนในปัจจุบัน จากข้อมูลแผนที่กรมพัฒนาที่ดินเดิมใช้มาตราส่วน ๑:๕๐๐,๐๐๐ และใช้ภาพถ่ายดาวเทียมสมัยก่อนที่ถ่ายไกลมากยังไม่ความละเอียดสูงเท่าปัจจุบัน แต่ในการจัดทำแผนใหม่ (One Map) ในปัจจุบันนั้นใช้มาตราส่วน ๑: ๔,๐๐๐ โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม (Landsat ๘) ซึ่งมีความละเอียดและถ่ายได้ใกล้กว่า ดังนั้นในการจัดทำแผนที่ (One Map) โดยอ้างอิงมาตราส่วนเก่ามาเทียบจึงมีความคลาดเคลื่อนสูงประกอบกับสภาพปัจจุบันพื้นที่ป่าได้เสื่อมโทรมไม่เหลือสภาพป่าแล้ว จึงเป็นสาเหตุที่เขตป่าสงวนเข้าไปทับแนวเขตที่เกษตรกรอาศัยปัจจุบันตามข้อเท็จจริงปรากฏ

๑.๓) ไม่ทราบว่าการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติอ้างอิงแนวเขตอาศัยตาม พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ ภาพถ่าย ปี ๒๔๘๔ ซึ่งล้าหลังมากจึงทำให้พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จำนวน ๒.๙๘๗ ล้านไร่ตกเป็นพื้นที่อยู่ในเขตป่าไม้หวงห้ามเป็นต้นเหตุให้เกษตรกรไม่ได้เอกสารสิทธิบนที่ดินที่ทำกิน

๑.๔) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ได้อาศัยทำกินมานานแต่ไม่ได้เอกสารสิทธิ ต้องขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนเพราะไม่เอกสารสิทธิบนที่ดินไปทำนิติกรรมจำนองค้ำประกันเงินกู้ และไม่สามารถทำประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้

๑.๕) เกษตรกรไม่สามารถขายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ราคาเท่ากับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ปลูกบนพื้นที่ ที่มีเอกสารสิทธิ และในอนาคตอาจจะต้องถูกกีดกันทางการค้ามากยิ่งขึ้นถึงกับขายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ถ้าต้องมีการรับรองถิ่นกำเนิด (CO) จะทำให้เกษตรกรเดือดร้อนหนักขึ้นไปอีกหลายเท่า

๑.๖) แนวทางการแก้ไขปัญหาตามมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ไม่ได้เป็นวิธีการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนเกษตรกรยังไม่ได้เอกสารสิทธิทำกินอย่างแท้จริงไม่สามารถลบล้างข้อกล่าวหาว่าอาศัยปลูกพืชบนพื้นที่ป่าสงวนลงได้ และยังคงไม่สามารถใช้เป็นเอกสารสิทธิในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้และสิทธิทางการค้าขายพืชไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ยังถูกกีดกันเหมือนเดิม

๑.๗) ปัญหาเรื่องพื้นที่ทับซ้อนด้วยแนวเขตระหว่างสหกรณ์นิคมต่าง ๆ ในพื้นที่เขตป่าไม้หวงห้ามหลังจากที่ได้ประกาศพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ เกิดปัญหาแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติเข้ามาทับซ้อนที่ดินของสหกรณ์นิคมที่เคยได้รับการจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๑๑ และสหกรณ์นิคมที่เป็นสหกรณ์ประเภทเช่าที่ดินทำกินจากกรมป่าไม้เดิมมา ๓๐ กว่าปีและในสภาพปัจจุบันพื้นที่สหกรณ์นิคมอยู่นั้นเป็นป่าเสื่อมโทรมควรที่จะได้รับสิทธิเป็นสหกรณ์นิคมแบบถาวร โดยไม่ต้องเช่าพื้นที่จากกรมป่าไม้อีกต่อไป และจะได้เอกสารโฉนดตามรูปแบบสหกรณ์นิคมเพื่อประโยชน์แก่เกษตรกรต่อไป

๑.๘) ปัญหาที่ได้รับการร้องเรียนจากเกษตรทุกพื้นที่ทุกจังหวัดที่ได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้วตาม พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดิน พ.ศ.๒๕๑๘ และมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว มีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติตาม พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๒๖ (๔) แต่เกษตรกรยังไม่ได้รับการจัดสรรที่ดิน (สปก.๔-๐๑) ในท้องที่นั้นให้ครบทั้งพื้นที่

๒) แนวทางแก้ไข

ควรแก้ไขแผนที่กำหนดแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือป่าอุทยานแห่งชาติใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันที่จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น โดยกำหนดแนวเขตพื้นเกษตรกรรมและพื้นที่ป่าไม้ให้ชัดเจนตามสภาพเป็นจริงในปัจจุบัน เพราะประเทศมีการพัฒนาความเจริญเป็นเขตเมืองแล้ว เกษตรกรได้อาศัยทำกินเป็นสวนไร่ นา จนไม่เหลือสภาพป่าสมบูรณ์ปรากฏให้เห็นแล้ว ยกเว้นที่ลาดชันเกิน ๓๐ องศา พื้นที่สาธารณะประโยชน์แผ่นดินที่กันไว้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือพื้นที่ที่ควรอนุรักษ์ไว้เป็นเขตต้นน้ำลำธารที่จำเป็นต่อระบบนิเวศที่ควรสงวนไว้ตามข้อตกลงระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง เช่น กรมป่าไม้กับสำนักงานปฏิรูปที่ดิน เป็นต้น ส่วนที่เหลือสมควรออกเอกสารสิทธิให้กับเกษตรกรเป็นกรรมสิทธิ์ไป โดยจำแนกเป็น ๔ ลักษณะดังนี้คือ

๒.๑) ในที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติในส่วนที่กรมป่าไม้จัดพื้นที่ตามลำดับชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น ๓ ๔ และ ๕ เป็นพื้นที่ที่เสื่อมสภาพป่าที่สมบูรณ์ไปแล้วและไม่สามารถฟื้นฟูกลับสภาพป่าเหมือนเดิมได้และมีราษฎรเข้าถือครองทำกินก่อนวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และท้องที่นั้นไม่ได้มีประกาศกำหนดเขตปฏิรูป ที่ดิน พ.ศ. ๒๕๑๘ ควรที่จะออกพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมออกไปจากเขตป่าหวงห้าม และกำหนดเขตป่าสงวนขึ้นมาใหม่ให้เป็นปัจจุบัน แล้วออกเอกสารสิทธิให้ราษฎรในบริเวณที่ประกาศเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมออกไปจากเขตป่าหวงห้ามแล้ว

๒.๒) ในที่ดินในเขตป่าไม้หวงห้าม (พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔) ในความจริงนั้นมีสภาพป่าเป็นป่าเสื่อมโทรมแล้วและมีราษฎรเข้าถือครองทำกินอยู่ก่อนวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และท้องที่นั้นได้เมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้วจึงถือเป็นเขตปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายเขตพื้นที่นั้นจะถูกเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมออกไปจากเขตป่าหวงห้ามแล้ว (ยกเว้นพื้นที่ในส่วนที่กันคืนให้กับป่าไม้เพื่อรักษาไว้เป็นป่าสงวนเขตอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารตามข้อตกลงระหว่างสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกับกรมป่าไม้ ถ้ามี) ในส่วนที่ไม่ใช่พื้นที่อนุรักษ์สมควรสำรวจพื้นที่ออกเอกสาร ส.ป.ก.๔-๐๑ ให้เกษตรกรทำกินให้ครบ และการกำหนดเขตที่ควรสำรวจแนวเขตจากสภาพพื้นที่จริงไม่ใช่กำหนดจากแผนที่

๒.๓) ในส่วนที่ดินเพื่อการครองชีพ โดยจัดสรรที่ดินทำกินในรูปสหกรณ์นิคมปัจจุบันเป็นเขตป่าไม้ที่เสื่อมสภาพแล้ว และบางพื้นที่ป่าไม้ประกาศเขตป่าสงวนทับซ้อนพื้นที่ดินในเขตสหกรณ์นิคมสมควรตั้งคณะทำงานแล้วดำเนินการสำรวจแนวเขตใหม่ให้ชัดเจนและออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติใหม่ไม่ให้มีปัญหาต่อกันและสมควรออกเป็นเอกสารสิทธิให้ราษฎรในรูปสหกรณ์นิคมเหมือนเดิมต่อไป

๒.๔) ในส่วนที่กรมป่าไม้จัดพื้นที่ตามลำดับชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ถ้าเป็นชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒ อันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและอยู่ก่อน หรือหลังวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เห็นควรอนุญาตให้อยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ป่าไม้ได้ในรูปแบบแปลงรวมโดยชุมชนต้องรักษาและใช้ประโยชน์ในพื้นที่ในลักษณะเกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้อย่างยั่งยืน ควบคุมการใช้ที่ดินไม่ให้มีการบุกรุกขยายพื้นที่ โดยกรมป่าไม้ควรจะสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ เป็นหลัก เพราะจากการศึกษาทุก ๆ องค์ประกอบของไม้แต่ละชนิดแล้วพบว่าไม้ไผ่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดทั้งเป็นป่าไม้ที่ช่วย

ซับน้ำ และลดการพังทลายของดินและในอนาคตไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจจะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนได้ตลอดทั้งปี และส่วนพื้นล่างให้สามารถปลูกพืชแซมได้แต่ต้องห้ามไม่ให้ขยายพื้นที่ต่อไปด้วย

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ควรออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแก้ไขแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติใหม่ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงสภาพปัจจุบันและเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าที่จะสงวนรักษาต่อไปได้อีกโดยยึดถือมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ถ้าเกษตรกรอาศัยอยู่ก่อนมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และพื้นที่แหล่งนั้นไม่ได้อยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒ สมควรที่จะดำเนินการออกเป็นเอกสิทธิให้ราษฎรทำกินต่อไป

๓.๒) ในส่วนพื้นที่เกษตรกรอาศัยเป็นพื้นที่มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. ๒๕๑๘ และมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้วในท้องที่นั้นแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการออกสำรวจรางวัดและออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้เกษตรกรครบทุกพื้นที่ต้องเร่งดำเนินการให้ครบและพื้นที่ควรจะกันไว้เป็นพื้นที่เขตอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารก็ต้องกำหนดแนวเขตให้ชัดเจน

๓.๓) ในส่วนพื้นที่เกษตรกรอาศัยเป็นพื้นที่อยู่นอกการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. ๒๕๑๘ แต่สภาพปัจจุบันเป็นป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าที่จะสงวนรักษาต่อไปได้อีกสมควรออกเอกสารสิทธิให้กับเกษตรกรให้ครบทุกพื้นที่เกษตรกรรม

๓.๔) ในส่วนพื้นที่ที่เกษตรกรได้ครอบครองที่ดินเพื่อการครองชีพตามพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ โดยจัดสรรที่ดินทำกินในรูปสหกรณ์นิคมต่าง ๆ สมควรออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแก้ไขแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติใหม่ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงสภาพปัจจุบันและเพิกถอนสภาพป่าสงวนเสื่อมโทรมออกไปและสมควรออกเป็นเอกสารสิทธิโฉนดให้ราษฎรยึดถือทำกินในรูปแบบสหกรณ์นิคมต่อไปเหมือนเดิมยกเลิกการให้สหกรณ์นิคมต่าง ๆ ต้องเช่าพื้นที่กับกรมป่าไม้อีกตลอดไป

๓.๕) ในการจัดทำแผนที่ (One Map) ขึ้นใหม่ ควรที่จะต้องกำหนดแนวเขตป่าไม้และเขตอยู่อาศัยของประชาชนเขตพื้นที่ทำกินของเกษตรกร ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงสภาพปัจจุบันจะต้องตั้งคณะทำงานขึ้นหลายฝ่ายโดยเฉพาะเกษตรกรหรือตัวแทนในแต่ละพื้นที่ต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแนวเขตแผนที่ใหม่ด้วย และการกำหนดพิกัดลงบนแผนที่ต้องใช้มาตราส่วนเดียวกันเพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อน

๔) เป้าหมายระยะยาว

๔.๑) ให้รัฐบาลออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแก้ไขแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติใหม่ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงสภาพปัจจุบันและเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าที่จะสงวนรักษาต่อไปได้อีกโดยยึดถือมติครม.๓๐มิถุนายน๒๕๔๑ ถ้าเกษตรกรอาศัยอยู่ก่อนมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และพื้นที่แหล่งนั้นไม่ได้อยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒ สมควรที่จะดำเนินการออกเป็นเอกสิทธิให้ราษฎรทำกินต่อไปทุกจังหวัด

๔.๒) พื้นที่ที่เกษตรกรได้ครอบครองที่ดินเพื่อการครองชีพตามพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ โดยจัดสรรที่ดินทำกินในรูปสหกรณ์นิคมต่าง ๆ ควรออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแก้ไขแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติใหม่ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงสภาพปัจจุบันและเพิกถอนสภาพป่าสงวนเสื่อมโทรมออกไปและสมควรออกเป็นเอกสารสิทธิโฉนดให้ราษฎรยึดถือทำกินในรูปแบบสหกรณ์นิคมถาวรตลอดไป

๔.๓) ในส่วนพื้นที่เกษตรกรอาศัยเป็นพื้นที่อยู่นอกการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. ๒๕๑๘ แต่สภาพปัจจุบันเป็นป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าที่จะสงวนรักษาต่อไปได้อีกสมควรออกเอกสารสิทธิให้กับเกษตรกรให้ครบทุกพื้นที่

๔.๔) ในส่วนพื้นที่เกษตรกรอาศัยเป็นพื้นที่มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. ๒๕๑๘ และมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้วในท้องที่นั้นแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการออกสำรวจรางวัดและออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้เกษตรกรครบทุกพื้นที่

๓.๔.๑.๑๐ การออกพระราชบัญญัติ (พรบ.) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พ.ศ. ....

๑) สภาพปัญหา

เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติข้าวโพด เนื่องจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก การปฏิรูประบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การวิจัยพัฒนา การรักษาเสถียรภาพระดับราคา การดำเนินธุรกิจ และการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และผู้ประกอบกิจการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และผู้ประกอบกิจการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำเป็นจะต้องมีองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลบริหารจัดการเกี่ยวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ของประเทศอย่างเป็นระบบครบวงจร มีเอกภาพ สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีอิสระ คล่องตัวและใช้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด และเกิดความเป็นธรรมต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และผู้ประกอบกิจการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สมควรจัดตั้งกองทุนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศขึ้น

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ให้มีการออกพระราชบัญญัติข้าวโพดขึ้นเพื่อให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลบริหารจัดการเกี่ยวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศอย่างเป็นระบบ ครบวงจร มีเอกภาพ สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีอิสระ คล่องตัวและใช้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด และเกิดความเป็นธรรมต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และผู้ประกอบกิจการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยมีคณะกรรมการขึ้น ๓ คณะ ดังนี้คือ

(๑) กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารจัดการข้าวโพดแห่งชาติขึ้นเพื่อ

- ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการปลูก การผลิต การเก็บเกี่ยว การจำหน่ายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งระบบ

- กำหนดหลักเกณฑ์เสถียรภาพ การบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ

- กำหนดการจัดทำเกี่ยวกับการมาตรฐานข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และคุณภาพพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

(๒) กำหนดให้มีคณะกรรมการกำหนดคุณภาพและราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขึ้นเพื่อ

- ให้เป็นผู้จัดทำประมาณการรายได้ ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ที่จะผลิตในฤดูนั้นเพื่อหาต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- ให้เป็นผู้กำหนดราคาขั้นต้นข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเป็นผู้ประกาศราคารับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ ให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และผู้ประกอบการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทราบ

- เสนอมาตรการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งผู้ผลิตและผู้ประกอบการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- ควบคุมดูแลการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การปรับปรุงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้มีคุณภาพและเหมาะสมด้านราคา

- รับฟังข้อคิดเห็น หรือปัญหาด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และผู้ประกอบกิจการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อหาทางแก้ไขหรือเสนอต่อคณะกรรมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แห่งชาติให้พิจารณา

(๓) กำหนดให้มีกองทุนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขึ้นเพื่อ

- สนับสนุนศึกษา วิจัย พัฒนา และส่งเสริมการปลูก การผลิต การใช้ การจำหน่าย การแปรรูปข้าวโพด

- รักษาเสถียรภาพของการบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลประโยชน์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผู้ประกอบการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สถาบันเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และผู้ประกอบกิจการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การปรับปรุงคุณภาพการผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสถาบันเกษตรกร และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับรายได้ และคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ให้ดีขึ้น

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ให้มีการออกพระราชบัญญัติข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พ.ศ. .... ขึ้นเพื่อให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลบริหารจัดการเกี่ยวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศอย่างเป็นระบบครบวงจร มีเอกภาพ สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีอิสระ คล่องตัวและใช้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด และเกิดความเป็นธรรมต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และผู้ประกอบกิจการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๓.๒) ให้มีการจัดตั้งกองทุนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขึ้น ๑ กองทุน ระดับชาติเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้มีกองทุนเป็นสถาบันทางการเงินของผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เอง และส่งเสริมให้เกิดวินัยทางการเงินทั้งการรู้จักเก็บเงินไว้ใช้ร่วมกันยามจำเป็นและยามฉุกเฉินและเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาวิจัยเกี่ยวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้เจริญก้าวหน้าทันสมัย และไว้ใช้เป็นเงินทุนให้แก่เกษตรกรเองต่อไปโดยลดการพึ่งพาภาครัฐและสถาบันการเงินอื่น ๆ ต่อไป

๔) เป้าหมายระยะยาว

๔.๑) มีพระราชบัญญัติข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขึ้นเพื่อให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลบริหารจัดการเกี่ยวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศอย่างเป็นระบบครบวงจร มีเอกภาพ สามารถดำเนินการ ไปได้อย่างมีอิสระ คล่องตัวและใช้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด และเกิดความเป็นธรรมต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และผู้ประกอบกิจการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๔.๒) ให้มีการจัดตั้งกองทุนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขึ้น ๑ กองทุน ระดับชาติเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้มีกองทุนเป็นสถาบันทางการเงินของผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เองโดยเกษตรกรเพื่อเกษตรกรอย่างยั่งยืน

ภาพที่ ๓ วิเคราะห์ผลการพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

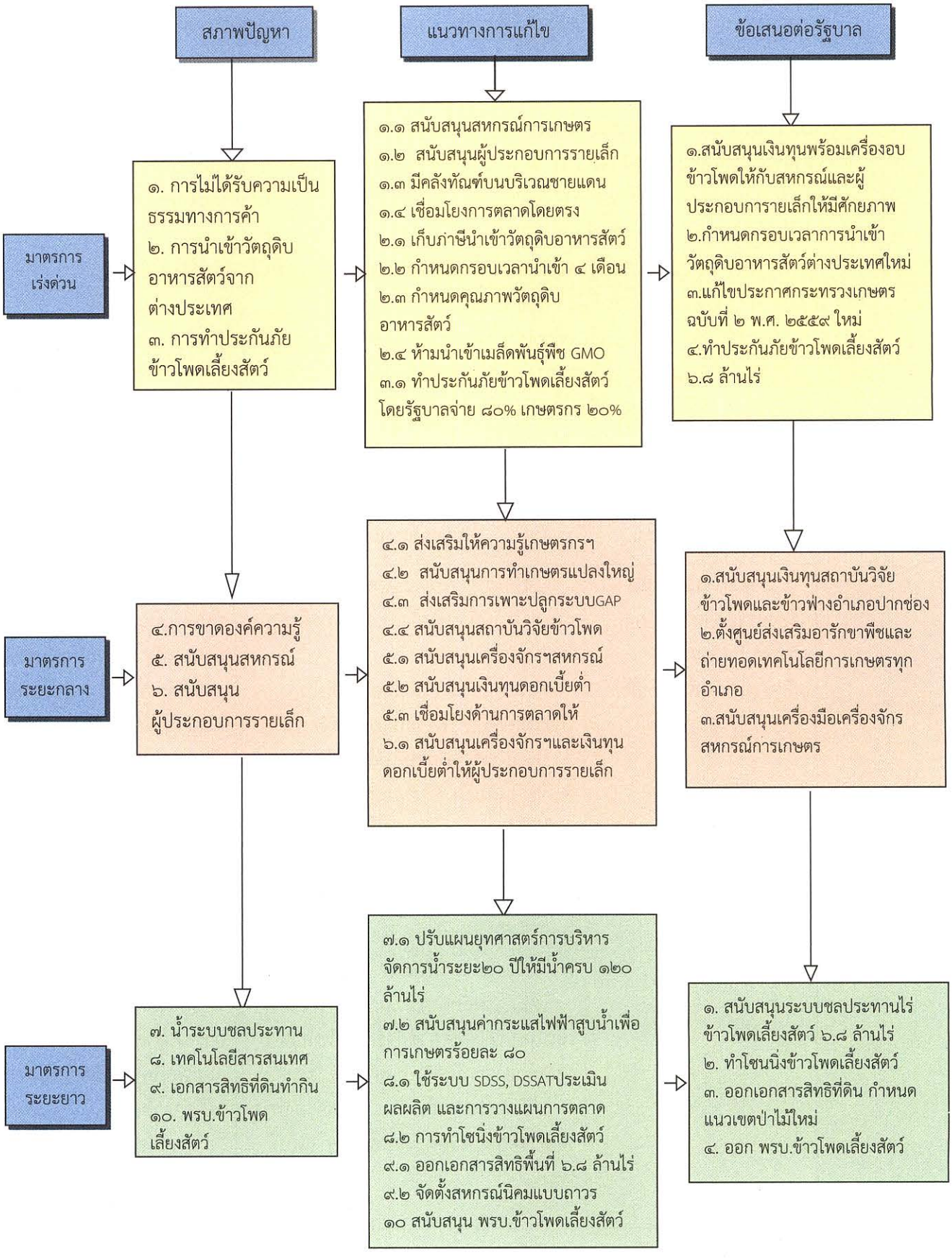

๔.๒ ผลวิเคราะห์การพิจารณามันสำปะหลัง

ผลการพิจารณาศึกษาเรื่องมันสำปะหลัง พบว่า สามารถแบ่งมาตรการแก้ไขปัญหาออกเป็น ๑๒ มาตรการ แบ่งเป็นมาตรการระยะสั้น จำนวน ๓ มาตรการ ได้แก่ ๑) มาตรการเรื่องตลาดส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ๒) มาตรการเรื่องการนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้านและวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศ และ ๓) มาตรการเรื่องการทำประกันภัยมันสำปะหลัง มาตรการระยะกลาง ๔ มาตรการ ได้แก่ ๑) มาตรการเรื่องการขาดองค์ความรู้เสริมสร้างการพัฒนาการผลิต ๒) มาตรการเรื่องขาดการสนับสนุนสหกรณ์ ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพ ๓) มาตรการเรื่องขาดสนับสนุนผู้ประกอบการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ท้องถิ่น และ ๔) มาตรการการใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังเป็นพลังงานทดแทนพลังงานทางเลือก มาตรการระยะยาว ๕ มาตรการ ได้แก่

๑) มาตรการเรื่องขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูกมันสำปะหลัง

๒) มาตรการเรื่องการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ

๓) มาตรการเรื่องพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังไม่มีเอกสารสิทธิและทับซ้อนเขตป่าไม้

๔) มาตรการเรื่องการส่งเสริมการพัฒนาอุสาหกรรมชีวภาพไทยจากมันสำปะหลัง

๕) มาตรการเรื่องการออกพระราชบัญญัติมันสำปะหลัง พ.ศ. ....

สรุปได้ดังตารางที่ ๔

มาตรการ/ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	ข้อเสนอต่อรัฐบาล
มาตรการระยะสั้น เรื่องการตลาดส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	- ให้มีการหาตลาดมันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันสำปะหลัง ในประเทศอื่น ๆ ใหม่มารองรับผลผลิต - กำหนดให้โรงงานผลิตมันเส้นในประเทศให้มีเครื่องร่อนแยกสิ่งเจือปน - ปรับปรุงมาตรฐานสินค้าขึ้นใหม่ สิ่งเจือปนต้องไม่เกินร้อยละ ๒เท่านั้น - ให้มีการปรับนโยบายค่าเงินบาทที่แข็งค่ามากเกินไป - ให้มีการผลักดันการเจรจาลดกำแพงภาษีนำเข้าและเพิ่มโควตานำเข้าปลอดภาษีแป้งมัน และมันเส้น - ให้มีการผลักดันในทุกเวทีการเจรจาเพื่อให้ EU เปิดตลาดการค้าแป้งมันและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง - ให้มีการเจรจากับประเทศจีนเรื่องทางพิธีสารข้อกำหนดตรวจสอบสินค้าแบบใหม่	- ให้กระทรวงพาณิชย์หาตลาดมันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันสำปะหลัง ในประเทศอื่นเพิ่มขึ้น - ให้กระทรวงพาณิชย์ผลักดันในทุกเวทีการเจรจา เพื่อให้ EU เปิดตลาดการค้าแป้งมันและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังมากขึ้น - ให้กระทรวงการคลังปรับนโยบายค่าเงินบาทให้อ่อนลงที่อัตราและเปลี่ยน ๓๒.๗๐ บาทต่อเหรียญสหรัฐ - ให้กระทรวงพาณิชย์ผลักดันการเจรจาลดกำแพงภาษีนำเข้าและเพิ่มโควตานำเข้าปลอดภาษีแป้งมัน/มันเส้น - ให้กระทรวงพาณิชย์เจรจากับประเทศจีนเรื่องทางพิธีสารข้อกำหนดใหม่

มาตรการ/ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	ข้อเสนอต่อรัฐบาล
		- ให้กระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดเป็นมาตรฐานระเบียบการขอใบอนุญาตโรงงานผลิตมันเส้นจะต้องมีเครื่องร่อนแยกสิ่งเจือปน
มาตรการระยะสั้น เรื่องการนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้านและวัตถุดิบอาหารสัตว์	- ให้มีมาตรการกำหนดห้ามนำหัวมันปะหลังสดเข้ามาในประเทศตั้งแต่เดือนธันวาคม - การลักลอบนำเข้าหัวมันสำปะหลังสดและมันเส้นมาใช้ภายในประเทศ - ให้มีการเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ทุกชนิดอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๗เหมือนเดิม - กำหนดเวลาการอนุญาตนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศขึ้นใหม่เป็นระหว่าง ๑ มีนาคมถึง ๓๐ มิถุนายนของแต่ละปี - ยกเลิกมาตรการนำเข้าข้าวสาลีจากต่างประเทศ ในสัดส่วน ๑ ต่อ ๓ เพราะขัดต่อWTO - กำหนดการนำเข้าวัตถุดิบประเภท DDGS มาใช้ผลิตอาหารสัตว์ให้มีการเก็บภาษีนำเข้าอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๗ - ห้ามนำเข้าเม็ดและเมล็ดพันธุ์พืชหรือส่วนขยายพันธุ์พืช GMO เมษายน ของทุกปี	- แก้ไขประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะประเภทวัตถุดิบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ขึ้นใหม่ - ให้มีการเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ทุกชนิดอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๗ - ยกเลิกมาตรการนำเข้าข้าวสาลีจากต่างประเทศ ในสัดส่วน ๑ ต่อ ๓ เพราะขัดต่อ WTO - ออกกฎหมายห้ามนำเข้าเม็ดและเมล็ดพันธุ์พืชหรือส่วนขยายพันธุ์พืช GMO
มาตรการระยะสั้น เรื่องการทำประกันภัยมันสำปะหลัง	- ให้มีการทำประภัยมันสำปะหลังให้ครอบคลุมพื้นเพาะปลูกทั้งหมดทั่วประเทศจำนวน ๙ ล้านไร่ โดยไม่ยกเว้นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ - การจ่ายเบี้ยประกันภัยและทุนประกันโดยรัฐบาลจ่าย ร้อยละ ๖๐ เกษตรกรจ่ายร้อยละ ๔๐ - กำหนดให้ทุนประกันความคุ้มครองความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากกรณีเกิดภัยพิบัติหรือเกิดโรคระบาดเสียหายโดยสิ้นเชิงคุ้มครองต้องไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๙๐ ของต้นทุนเกษตรกร	- ให้มีการทำประภัยมันสำปะหลังให้ครอบคลุมพื้นเพาะปลูกทั้งหมดทั่วประเทศจำนวน ๙ ล้านไร่ โดยไม่ยกเว้นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ

มาตรการ/ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	ข้อเสนอต่อรัฐบาล
มาตรการระยะสั้น เรื่องการขาดองค์ความรู้การเสริมสร้างการพัฒนาการผลิต	- ให้ความรู้เกษตรในด้านการฟื้นฟูและการอนุรักษ์ดิน การเพิ่มแร่ธาตุในดิน - ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในลักษณะแปลงใหญ่การลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูก - ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกมันสำปะหลังตามระบบ GAP - กำหนดการใช้สารต่าง ๆ ในการป้องกันและการกำจัดแมลงศัตรูพืชอย่างเหมาะสมถูกวิธี - วางแผนการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างเหมาะสมการเลือกพันธุ์ที่มีคุณภาพ - ให้มีการแปรรูปเป็นมันเส้นก่อนขายเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต	- จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช อนุรักษ์ดินน้ำและวิจัยพัฒนาพันธุ์พืช ขึ้นให้ครบทุกอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง - สนับสนุนงบประมาณให้ศูนย์วิจัยพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังอย่างเต็มที่ในการวิจัยพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังคุณภาพดีและให้ผลผลิตต่อไร่สูง
มาตรการระยะกลาง เรื่องการสนับสนุนสหกรณ์ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพสูง	- สนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ ในการแปรรูปสินค้าการเกษตร เช่น เครื่องอบแห้งมันสำปะหลังที่เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย - สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำในอัตราร้อยละ ๑ บาทต่อปี ให้แก่สหกรณ์ในการแปรรูปผลผลิตเก็บไว้ - สนับสนุนด้านการตลาดด้วยการเชื่อมโยงการตลาดระหว่างสหกรณ์ผู้รวบรวมผลผลิต กับโรงงานผลิตอาหารสัตว์ - อบรมให้ความรู้กับผู้บริหารกิจการสหกรณ์ในด้านการบริหารธุรกิจการตลาด - แก้ไขหลักเกณฑ์ของธนาคาร ธกส. ให้สนับสนุนการเงินแก่สหกรณ์การเกษตรอย่างเท่าเทียม - ส่งเสริมให้สหกรณ์มีโรงงานผลิตอาหารสัตว์เองครบวงจร	- สนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ ที่ทันสมัยในการผลิตแปรรูปผลผลิตการเกษตรครบทุกอย่างโดยรัฐบาลเป็นผู้ลงทุนให้ ร้อยละ ๑๐๐ ให้กับสหกรณ์ที่รับซื้อมันสำปะหลัง

มาตรการ/ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	ข้อเสนอต่อรัฐบาล
มาตรการระยะกลาง เรื่องขาดสนับสนุนผู้ประกอบการรับซื้อมันสำปะหลังในท้องถิ่น	- สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้ผู้ประกอบการรายเล็กรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังในท้องถิ่น - สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้ผู้ประกอบการรายเล็กในการจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องอบมันสำปะหลังเครื่องจักรแปรรูปต่าง ๆ - สนับสนุนด้านการตลาดด้วยการเชื่อมโยงการตลาดระหว่างผู้ประกอบการรายเล็กในท้องถิ่นกับโรงงานผลิตอาหารสัตว์โดยตรง	- หาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำอัตราไม่เกินร้อยละ ๔ บาทต่อปีให้ผู้ประกอบการรายเล็กในท้องถิ่น - ให้รัฐบาลช่วยค้ำประกันวงเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้ผู้ประกอบการรายเล็กในท้องถิ่น
มาตรการระยะกลาง การใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังเป็นพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก	- ผลักดันการใช้เอทานอลให้ได้ตามแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๗๙ (AEDP ๒๐๑๕) ให้ใช้เอทานอลได้ถึง ๑๑.๓๑ ล้านลิตร/วัน - กระทรวงพลังงานปรับแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๘๐-๒๖๐๐ (AEDP ๒๐๑๘) ใหม่ให้ใช้เอทานอลได้ไม่ต่ำกว่า ๑๑.๓๑ ล้านลิตร/วัน - แก้กฎหมายสรรพสามิตที่เกี่ยวข้องในการผลิตเอทานอลให้โรงงานผู้ผลิตเอทานอลเกรดเชื้อเพลิงในประเทศไทยสามารถขายเอทานอลเกรดอุตสาหกรรม - แก้กฎหมายองค์การสุราของสรรพสามิตให้โรงงานเอทานอลชุมชนผู้ผลิตเอทานอลสามารถผลิตและขายเองได้ - กำหนดโควตาการผลิตเอทานอลจากวัตถุดิบการน้ำตาลร้อยละ ๖๐ และจากวัตถุดิบมันสำปะหลัง ร้อยละ ๔๐ - กำหนดโควตาให้โรงกลั่นน้ำมันซื้อเอทานอลจากกากน้ำตาล ร้อยละ ๖๐ และจากมันสำปะหลัง ร้อยละ ๔๐	- ผลักดันการใช้เอทานอลให้ได้ตามแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ (AEDP ๒๐๑๕) - กระทรวงพลังงานปรับแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๘๐ - ๒๖๐๐ (AEDP ๒๐๑๘) - ยกเลิกเบนซิน ๙๑ แก๊สโซฮอล์ ๙๕ส่งเสริมการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E ๒๐ E ๘๕

มาตรการ/ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	ข้อเสนอต่อรัฐบาล
	- ยกเลิกเบนซิน ๙๑ แก๊สโซฮอล์ ๙๕ ส่งเสริมการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E๒๐ E๘๕ - ส่งเสริมสนับสนุนการผลิตเครื่องยนต์ที่ใช้เอทานอลร้อยเปอร์เซ็นต์ (E๑๐๐) - ยกเลิกการเก็บภาษีสรรพสามิตและภาษีอื่น ๆ ให้โรงงานผลิตเอทานอล	
มาตรการระยะยาว เรื่องขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูก	- ปรับแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระยะยาวจากเดิมระยะยาว ๒๐ ปีจะมีการเพิ่มเขตชลประทานได้เพียงประมาณ ๑๘ ล้านไร่ ต้องให้ได้ ๑๒ ล้านไร่ต่อปี - ตั้งงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำพร้อมระบบกระจายน้ำให้ครอบคลุมพื้นที่เกษตรทั่วประเทศ - สนับสนุนค่ากระแสไฟสูบน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ร้อยละ ๘๐ เกษตรกรจ่ายเพียงร้อยละ ๒๐เท่านั้น	- ปรับแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระยะยาวจากเดิมระยะยาว ๒๐ ปีจะมีการเพิ่มเขตชลประทานได้เพียงประมาณ ๑๘ ล้านไร่ ต้องให้ได้ ๑๒ ล้านไร่ต่อปี
มาตรการระยะยาว เรื่องการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ	- การประยุกต์ใช้ภูมิสารสนเทศในการศึกษาหาพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังรวมทั้งพัฒนาระบบการพยากรณ์ผลผลิต - ขับเคลื่อนระบบสนับสนุนการตัดสินใจเชิงพื้นที่หรือ SDSS และ DSSAT การประเมินผลผลิตมันสำปะหลังเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนด้านการตลาด - ขับเคลื่อนโซนนิ่งมันสำปะหลังโดยประยุกต์ใช้ภูมิสารสนเทศสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดพื้นที่นำร่อง ๒ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดนครราชสีมา - พัฒนาบุคลากรทางด้านภูมิสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการด้านการจัดการพื้นที่เกษตรกรรม - ถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้นวัตกรรมภูมิสารสนเทศสู่ชุมชนและเกษตรกร	- จัดสรรงบประมาณให้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำข้อมูล GIS เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาประยุกต์ให้ในการกำหนดโซนนิ่งมันสำปะหลัง - สนับสนุนการตัดสินใจเชิงพื้นที่หรือ SDSS และ DSSAT การประเมินผลผลิตมันสำปะหลังในการวางแผนด้านการตลาด - ขับเคลื่อนโซนนิ่งมันสำปะหลังโดยประยุกต์ใช้ภูมิสารสนเทศสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดพื้นที่นำร่อง ๒ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดนครราชสีมา - ถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้นวัตกรรมภูมิสารสนเทศสู่ชุมชนและเกษตรกร

มาตรการ/ปัญหา	แนวทางการแก้ไข	ข้อเสนอต่อรัฐบาล
มาตรการระยะยาว เรื่องพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังไม่มีเอกสารสิทธิและทับซ้อนเขตป่าไม้	- ต้องมีการแก้ไขแผนที่กำหนดแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือป่าอุทยานแห่งชาติใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน - ออกเอกสารสิทธิให้ราษฎรในบริเวณที่ประกาศเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมออกไปจากเขตป่าหวงห้ามแล้ว - ออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้ครบถ้วนในพื้นที่ที่มี พรก. - ประกาศเขตปฏิรูปที่แล้วให้กับเกษตรกร และออกเป็นเอกสารสิทธิให้ราษฎรในรูปสหกรณ์นิคม	- ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแก้ไขแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติใหม่พร้อมทำแผนที่ใหม่ - ออกพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าที่จะสงวนรักษาต่อไปได้และออกเอกสารสิทธิโฉนด หรือ สปก.๔-๐๑ ให้เกษตรกรครบทุกพื้นที่ - ออกพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าที่จะสงวนรักษาต่อไปได้ในพื้นที่ตั้งสหกรณ์นิคมและออกเป็นเอกสารสิทธิให้ราษฎรในรูปสหกรณ์นิคม
มาตรการระยะยาว ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย	- ปรับปรุงประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่องการให้ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมชีวภาพในพื้นที่ใกล้โรงงานเดิมได้ - เพิ่มบัญชีประเภทกิจการอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายตามนโยบายรัฐบาล (S-Curve) - ปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม เพื่อสนับสนุนการประกอบกิจการอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพ - ให้การสนับสนุนศูนย์สัตว์ทดลองที่มีความพร้อมในการขอมาตรฐาน OECD - ส่งเสริมการลงทุนในเทคโนโลยีชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร (มันสำปะหลัง) - ส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพไทย	- ประกาศใช้มาตรการการเงิน การคลัง เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมชีวภาพ - กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการใช้พลาสติกชีวภาพเพื่อลดปัญหามลพิษด้านสิ่งแวดล้อม - กระทรวงอุตสาหกรรมออกมาตรฐานเกี่ยวกับพลาสติกชีวภาพ
มาตรการระยะยาว เรื่องการออกพระราชบัญญัติ (พรบ.) มันสำปะหลัง	- ออกพระราชบัญญัติมันสำปะหลังขึ้นเพื่อให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลังของประเทศอย่างเป็นระบบครบวงจร - ให้มีคณะกรรมการบริหารจัดการมันสำปะหลังแห่งชาติ - ให้มีคณะกรรมการกำหนดคุณภาพและราคามันสำปะหลัง - กำหนดให้มีกองทุนมันสำปะหลังขึ้นระดับชาติ ๑ กองทุน	- ออกพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังขึ้นมา ๑ ฉบับ - ให้มีกองทุนมันสำปะหลังขึ้นระดับชาติ ๑ กองทุน

๓.๔.๒.๑ การตลาดส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

๑) สภาพปัญหา

การส่งออกมันเส้นในปัจจุบันมีจำนวนลดลงมากกว่าร้อยละ ๔๐ เทียบจากสถิติการส่งออกมันเส้นไปต่างประเทศนับตั้ง ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ ที่ผ่านมาและมีแนวโน้มลดลงอีกเรื่อย ๆ สาเหตุใหญ่เกิดจากปัญหาดังนี้

๑.๑) การส่งออกมันเส้นตลาดส่วนมากเป็นประเทศจีนร้อยละ ๗๐ ของปริมาณการส่งออกทั้งหมดและที่เหลือเป็นประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียด้วยกันส่วนใหญ่ เราไม่สามารถส่งออกไปยังประเทศแถบยุโรปได้

๑.๒) การใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศจีนมาผลิตเอทานอลทดแทนมันเส้นจากประเทศไทยด้วยนโยบายการระบายสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศจีน

๑.๓) คุณภาพของมันเส้นส่งออกของประเทศไทยมีสิ่งเจือปนมากเกินไป จึงถูกกีดกันเรื่องผลกระทบด้านฝุ่นละอองที่มากขณะขนย้ายขึ้นจากเรือ

๑.๔) มาตรฐานการส่งออกมันเส้นของประเทศไทยเพื่อส่งออกยังใช้มาตรฐานเดิมคือสิ่งเจือปนไม่เกิน ร้อยละ ๓ แต่จากการรายงานการตรวจสอบจากปลายทางที่สินค้าไปถึงพบสิ่งเจือปนมากกว่า ร้อยละ ๓ จึงทำให้ถูกตัดราคาและทำให้สูญเสียตลาดการค้ามันเส้นแถบประเทศยุโรปไป

๑.๕) การที่มีพ่อค้าจากประเทศจีนมาตั้งบริษัทรับซื้อผลผลิตมันเส้นในประเทศเพื่อส่งออกไปยังประเทศจีนโดยการทุ่มตลาดในประเทศโดยที่มีเงินทุนหนาจะเป็นผู้รวบรวมมันเส้นไว้เก็งกำไรจึงส่งผลกระทบให้ผู้ส่งออกของไทยที่มีเงินทุนน้อยสู้ไม่ได้ จึงถูกผู้ส่งออกที่เป็นจีนกดราคาส่งออก

๑.๖) การแข่งขันจากผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเช่นแป้งมันกับประเทศเวียดนามที่ขายราคาต่ำกว่าแป้งมันหรือมันเส้นของไทยทำให้สู้เวียดนามไม่ได้

๑.๗) อัตราและเปลี่ยนเงินบาทที่แข็งขึ้นทำให้ราคาสินค้าแป้งมันสำปะหลังและมันเส้นราคาสูงขึ้นไม่สารถสู้กับประเทศเวียดนามได้ที่เป็นคู่แข่งได้

๑.๘) อัตราภาษีส่งออกแป้งมันสำปะหลังไทยไปประเทศจีนเสียภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ ๑๓ ส่วนเวียดนามไปจีนเสียภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ ๐

๑.๙) การถูกกีดกันทางการค้าด้วยกำแพงภาษีขาเข้า เช่นประเทศอินเดียแป้งดิบพิกัด ๑๑๐๘.๑๔ กำหนดอัตราภาษีนำเข้า ร้อยละ ๖๗

๑.๑๐) การจำกัดเรื่องโคตานำเข้าในปริมาณที่จำกัดเช่นประเทศญี่ปุ่นสินค้าแป้งแปรรูปพิกัด ๓๕๐๕ จัดสรรโควตานำเข้าภายใต้กรอบ JTEPA ปีละไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ ตัน เสียภาษีร้อยละ ๐ ถ้านอกโควตาภาษี ร้อยละ ๖.๘

๑.๑๑) ขาดการส่งเสริมการใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังเป็นพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ให้มีการหาตลาดมันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันสำปะหลัง ในประเทศอื่น ๆ ใหม่เพื่อรองรับผลผลิตมันสำปะหลังที่ต้องพึงพาประเทศจีนเป็นหลัก

๒.๒) ให้มีมาตรการควบคุมการผลิตมันเส้นในโรงงานผลิตมันเส้นในประเทศให้มีเครื่องร่อนแยกสิ่งเจือปนออกจากผลิตภัณฑ์มันเส้นให้มันเส้นสะอาดมากโดยบังคับเป็นระเบียบการต่อใบอนุญาตโรงงานมันเส้น

๒.๓) ปรับปรุงกฎระเบียบการควบคุมการตรวจมาตรฐานสินค้าขึ้นใหม่จากเดิมที่กำหนดให้มันเส้นส่งออกมีสิ่งเจือปนไม่เกินร้อยละ ๓ ให้แก้ไขตั้งมาตรฐานสิ่งเจือปนต้องไม่เกินร้อยละ ๒ เท่านั้นเพื่อยกระดับคุณภาพมันเส้นขึ้น

๒.๔) ให้มีการปรับนโยบายค่าเงินบาทที่แข็งค่ามากเกินไปให้อ่อนลง เพื่อเพิ่มการส่งออกสินค้ามันสำปะหลังได้มากขึ้น

๒.๕) ให้มีการผลักดันการเจรจาลดกำแพงภาษีนำเข้าและเพิ่มโควตานำเข้าปลอดภาษีจากประเทศคู่ค้าแป้งมัน มันอัดเม็ดและมันเส้นสำคัญคือ ประเทศอินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้

๒.๖) ให้มีการผลักดันในทุกเวทีการเจรจา เพื่อให้สหภาพยุโรป (EU) เปิดตลาดการค้าแป้งมันและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังให้มากขึ้นรวมทั้งเพิ่มการจัดสรรโควตาแป้งดิบให้ไทยมากขึ้น

๒.๗) ให้มีการเจรจากับประเทศจีนเรื่องทางพิธีสารข้อกำหนดใหม่โดยจะให้มีการตรวจสอบมาตรฐานการรมยาเพื่อกำจัดแมลง การตรวจสอบโลหะหนัก และสารตกค้าง สำหรับมันเส้น และแป้งดิบ ซึ่งนำเข้าไปจากประเทศไทย

๒.๘) ส่งเสริมให้มีการใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังเป็นพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกมากขึ้น เพื่อลดการส่งออกมันเส้น

๓) ข้อเสนอถึงรัฐบาล

๓.๑) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดเป็นมาตรฐานระเบียบการขอใบอนุญาตโรงงานผลิตมันเส้นจะต้องมีเครื่องร่อนแยกสิ่งเจือปนออกจากหัวมันสำปะหลังให้สะอาดก่อนแปรรูปเป็นมันเส้น

๓.๒) ให้กรมการค้าต่างประเทศโดยกองมาตรฐานสินค้า ได้แก้ไขระเบียบมาตรฐานมันเส้นส่งออกให้มีสิ่งเจือปนผสมอยู่ในอัตราไม่เกินกว่าร้อยละ ๒ เท่านั้นและตรวจสอบสิ่งเจือปนอย่าเข้มงวดก่อนส่งออกมันเส้น

๓.๓) ให้มีการปรับนโยบายค่าเงินบาทที่แข็งค่ามากเกินไปให้อ่อนลง เพื่อเพิ่มการส่งออกสินค้ามันสำปะหลังได้มากขึ้น

๓.๔) ให้กระทรวงพาณิชย์เจรจาการค้าหาตลาดส่งออกมันเส้น และแป้งมัน เพิ่มขึ้นและให้มีการเจรจากับประเทศคู่ค้าเดิมให้ลดภาษีนำเข้า แป้งมัน และมันเส้น หรือมันอัดเม็ดและเพิ่มโควตานำเข้า

๓.๕) ให้กระทรวงพาณิชย์ผลักดันในทุกเวทีการเจรจา เพื่อให้ EU เปิดตลาดการค้าแป้งมันและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังให้มากขึ้นรวมทั้งเพิ่มการจัดสรรโควตาแป้งดิบให้ไทยมากขึ้น

๓.๖) ให้กระทรวงพาณิชย์เจรจากับประเทศจีนเรื่องทางพิธีสารให้ยกเว้นการตรวจสอบมาตรฐานการรมยาเพื่อกำจัดแมลง การตรวจสอบโลหะหนัก และสารตกค้าง สำหรับมันเส้น และแป้งดิบซึ่งนำเข้าไปจากประเทศไทย

๓.๗) ให้รัฐบาลผลักดันเอทานอลจากมันสำปะหลังไปใช้เป็นพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกภายในประเทศมากขึ้น เพื่อลดการพึ่งพาตลาดส่งออกมันเส้น

๔) เป้าหมายระยะสั้น

๔.๑) ต้องการให้มันเส้นที่ผลิตจากหัวมันสำปะหลังสด ได้เป็นมันเส้นสะอาดคุณภาพดีสามารถส่งไปขายยังตลาดแถบยุโรปได้ปีละหลายล้านตันเหมือนเดิมลดการพึ่งพาตลาดในประเทศจีนและยอดการส่งออกมันเส้นทั้งประเทศสามารถส่งออกไปได้ไม่น้อยกว่า ๗ ล้านตันต่อปี

๔.๒) ต้องการให้แป้งมันสำปะหลังสามารถส่งออกไปยังต่างประเทศมากขึ้นในหลายประเทศโดยให้มียอดการส่งออกแป้งมันปีละไม่น้อยกว่า ๒ ล้านตัน

๓.๔.๒.๒ การนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้านและวัตถุดิบอาหารสัตว์

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) การอนุญาตให้นำเข้าหัวมันสำปะหลังสดจากประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อใช้ในโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลังภายในประเทศได้ในช่วงเวลาเดียวกันกับผลผลิตมันสำปะหลังภายในประเทศออกสู่ตลาดเช่นเดียวกันทำให้ผลผลิตหัวมันสำปะหลังเกิดกระจุกตัวที่หน้าโรงงานจึงทำให้โรงงานถือโอกาสกดราคา

๑.๒) การยกเว้นการเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ (ภาษีในอัตราร้อยละ ๐) ภายใต้เขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA)จากต่างประเทศ มีข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ รำข้าว กากถั่วเหลือง ปลาป่น กากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และวัตถุดิบประเภท DDGS เพื่อมาทดแทนการผลิตอาหารสัตว์ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมา การนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์มากเกินไป เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ราคามันสำปะหลังตกต่ำตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันเนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมจะใช้มันเส้นไปผลิตเป็นอาหารสัตว์ลดน้อยลง

๑.๓) การอนุญาตให้นำเข้าหัวมันสำปะหลังสดจากประเทศเพื่อนบ้านทำให้นำพาเชื้อโรคไวรัสใบด่างมันสำปะหลังที่มีอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านติดปะปนมากับหัวมันสำปะหลังด้วย และมาแพร่ระบาดในประเทศทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังเสียหายและทำให้เกษตรกรมีภาระต้นทุนในการกำจัดโรคสูงขึ้น

๑.๔) การลักลอบนำเข้าหัวมันสำปะหลังสดและมันเส้นมาใช้ภายในประเทศอย่างผิดกฎหมายส่งผลกระทบทำให้ราคามันสำปะหลังในประเทศตกต่ำ และเกิดโรคระบาดในไร่มันสำปะหลัง

๑.๕) การตั้งมาตรฐานกำหนดคุณภาพให้นำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์คุมเฉพาะข้าวสาลีเมล็ด ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะประเภทวัตถุดิบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นมาตรฐานคุณภาพที่ต่ำกว่ามาตรฐานสากล โดยได้กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานทางเคมีของอาหารสัตว์ตามอัตราส่วน ร้อยละของวัตถุดิบไว้เพียงนี้ ข้าวสาลีเมล็ดมีโปรตีนไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘.๔ ไขมันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑ กากไม่มากกว่าร้อยละ ๓ ความชื้นไม่มากกว่าร้อยละ ๑๔ ถ้าไม่มากกว่า ร้อยละ ๒ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ต่ำมาก ๆ และมีสารพิษ (Ergot) ตรวจสอบแล้วพบมากถึง ร้อยละ ๑๖-๒๑ ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานสากล (NRC๑๙๙๘) ต่ำกว่ามาตรฐานที่ประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์กำหนดไว้อีก ในส่วนของวัตถุดิบประเภท DDGS มีอะฟลาทอกซินสูงเกินกว่า ๒๐ พีพีบี ซึ่งส่งผลกระทบเกิดโรคต่อสัตว์เลี้ยงสุกรและไก่

๑.๖) การอนุญาตให้นำเข้าข้าวสาลีมาผลิตอาหารสัตว์เพื่อทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลังมากเกินไป โดยกระทรวงพาณิชย์ได้มีมาตรการกำหนดการนำเข้าไว้คือ จะต้องซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ จำนวน ๓ ส่วน แล้วถึงจะนำเข้าข้าวสาลีได้ จำนวน ๑ ส่วน นั้น ตามความเป็นจริงไม่สามารถใช้ควบคุมจำนวนการนำเข้าข้าวสาลีได้เพราะมีการใช้สต็อกลมอ้างการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศที่ไม่เป็นจริง

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ให้มีมาตรการกำหนดห้ามนำหัวมันปะหลังสดเข้ามาในประเทศตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึง มีนาคม ของทุกปี โดยออกเป็นประกาศกระทรวงพาณิชย์และอนุญาตให้นำเข้าได้เฉพาะมันเส้นสะอาดเพื่อการส่งออกไปต่างประเทศผ่านท่าเรือในประเทศเท่านั้น

๒.๒) ให้เก็บภาษีนำเข้าข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ และวัตถุดิบนำมาผลิตอาหารสัตว์ทุกชนิดรวมทั้งวัตถุดิบ DDGS ในอัตรา ร้อยละ ๒๗ ในการนำเข้ามาเพื่อการผลิตอาหารสัตว์ให้โรงงานอาหารสัตว์ เพื่อให้มีการใช้มันเส้นในประเทศมากขึ้นลดการพึงพาการส่งออกไปขายต่างประเทศ

๒.๓) ให้มีการป้องกันการลักลอบนำเข้าหัวมันสำปะหลังสดและมันเส้นมาใช้ภายในประเทศอย่างเคร่งครัดและลงโทษอย่างแรง

๒.๔) การกำหนดเวลาการอนุญาตนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศใหม่ มีข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ รำข้าว เพื่อมาผลิตอาหารสัตว์ขึ้นใหม่ ระหว่าง ๑ มีนาคม ถึง ๓๐ มิถุนายนของแต่ละปี เหลือเพียง ๔ เดือนเท่านั้น เป็นช่วงฤดูแล้งผลผลิตภายในประเทศขาดแคลนจริง ๆ เท่านั้น

๒.๕) ให้ยกเลิกมาตรการนำเข้าข้าวสาลีของกระทรวงพาณิชย์เดิมที่กำหนดในสัดส่วน ๑ ต่อ ๓ และการอนุญาตนำเข้าต้องได้รับความเห็นชอบผ่านคณะกรรมการบริหารจัดการมันสำปะหลังแห่งชาติ (นบมส.) ก่อนทุกครั้ง

๒.๖) ให้มีการออกกฎหมายห้ามนำเข้าเม็ดและเมล็ดพันธุ์พืชหรือส่วนขยายพันธุ์พืช GMO ทุกชนิดมาใช้ในประเทศอย่างเด็ดขาด

๒.๗) ต้องแก้ไขประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะประเภทวัตถุดิบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ขึ้นใหม่ โดยกำหนดคุณภาพให้นำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ ข้าวสาลี ได้กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานทางเคมีของอาหารสัตว์ตามอัตราส่วนร้อยละของวัตถุดิบ ดังนี้ ข้าวสาลีเมล็ดต้องมีโปรตีนไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๑๒.๓๙ ไขมันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑.๕ กากไม่มากกว่า ร้อยละ ๓ ความชื้นไม่มากกว่า ร้อยละ ๑๔ ถ้าไม่มากกว่า ร้อยละ ๒ อะฟลาทอกซินไม่มากกว่า ๒๐ พีพีบี มีสารพิษ (Ergot) ตรวจสอบแล้วต้องไม่เกินร้อยละ ๐.๓ ต้องได้ขั้นต่ำตามมาตรฐานสากล (NRC ๑๙๙๘)

๓) ข้อเสนอถึงรัฐบาล

๓.๑) ให้มีการมาตรกำหนดห้ามนำหัวมันปะหลังสดเข้ามาในประเทศตั้งแต่เดือนธันวาคม ถึง เดือนเมษายนของทุกปี โดยออกเป็นประกาศกระทรวงพาณิชย์และอนุญาตให้นำเข้าได้เฉพาะมันเส้นสะอาดเพื่อการส่งออกไปต่างประเทศผ่านท่าเรือในประเทศเท่านั้น

๓.๒) ให้เก็บภาษีนำเข้าข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ และวัตถุดิบนำมาผลิตอาหารสัตว์ทุกชนิด รวมทั้งวัตถุดิบประเภท DDGS ในอัตราร้อยละ ๒๗ ในการนำเข้ามาใช้ผลิตอาหารสัตว์ในประเทศ

๓.๓) ให้มีการป้องกันการลักลอบนำเข้าหัวมันสำปะหลังสดและมันเส้นมาใช้ภายในประเทศอย่างเคร่งครัดและลงโทษอย่างแรง

๓.๔) ให้ยกเลิกมาตรการนำเข้าข้าวสาลีของกระทรวงพาณิชย์เดิมที่กำหนดในสัดส่วน ๑ ต่อ ๓ ให้ยกเลิกทันทีและถ้าต้องการขออนุญาตนำเข้าข้าวสาลีมาใช้ในประเทศ จะต้องได้รับความเห็นชอบผ่านคณะกรรมการบริหารจัดการมันสำปะหลังแห่งชาติก่อนทุกครั้ง

๓.๕) ให้มีการออกกฎหมายห้ามนำเข้าเม็ดและเมล็ดพันธุ์พืชหรือส่วนขยายพันธุ์พืช GMO ทุกชนิดมาใช้ในประเทศอย่างเด็ดขาด

๓.๖) ปรับปรุงแก้ไขประกาศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะประเภทวัตถุดิบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ขึ้นใหม่ป้องกันข้าวสาลีที่คุณภาพต่ำมากเกินไม่ให้นำมาใช้เป็นวัตถุดิบผลิตอาหารสัตว์

๔) เป้าหมายระยะสั้น

๔.๑) เพื่อทำให้มันสำปะหลังภายในประเทศไม่เกิดกระจุกตัวในช่วงที่ผลผลิตออกมาสู่ตลาดพร้อมกันในเดือน พฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม

๔.๒) เพื่อให้โรงงานผลิตอาหารสัตว์ในประเทศได้นำมันสำปะหลังไปใช้ผลิตเป็นอาหารสัตว์มากขึ้น

๔.๓) ให้ยกเลิกมาตรการนำเข้าข้าวสาลีของกระทรวงพาณิชย์เดิมที่กำหนดในสัดส่วน ๑ ต่อ ๓ ให้ยกเลิกทันทีเพื่อไม่ให้ราคามันสำปะหลังตกต่ำ

๔.๔) ให้มีการเก็บภาษี ร้อยละ ๒๗ ของวัตถุดิบอาหารสัตว์ทุกชนิดจากต่างประเทศ มีข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ รำข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และวัตถุดิบประเภท DDGS จากต่างประเทศมาใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศได้เฉพาะในขณะที่มันสำปะหลังในประเทศไม่มีแล้วเท่านั้น

๔.๕) ป้องกันการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศที่นำเข้ามามีคุณภาพต่ำและอาจปนเปื้อนสารกัมมันตภาพรังสีที่เป็นอันตรายทั้งสัตว์และคน

๓.๔.๒.๓ การทำประกันภัยมันสำปะหลัง

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของประเทศมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังรวมทั่วประเทศประมาณ ๘.๙ ล้านไร่ ปัจจุบันรัฐบาลโดยกระทรวงพาณิชย์ฐานะรับผิดชอบยังไม่มีนโยบายหรือมาตรการทำประกันภัยมันสำปะหลังให้เหมือนเช่นพืชชนิดอื่น และปัญหาเรื่องพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังอยู่ในพื้นที่ทับซ้อนแนวเขตป่าไม้ ไม่มีเอกสารสิทธิ จำนวน ๒.๔ ล้านไร่ ไม่ได้เป็นลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อาจจะไม่ได้รับการทำประกันภัยพืชได้

๑.๒) ยังไม่มีนโยบายช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการสนับสนุนการทำประกันภัยมันสำปะหลัง เหมือนดังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หรือพืชชนิดอื่น ๆ ที่ได้รับการช่วยเหลือด้านการทำประกันภัยให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการทำประภัยมันสำปะหลังให้ครอบคลุมพื้นเพาะปลูกทั้งหมดทั่วประเทศโดยไม่ยกเว้นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิต้องได้รับการทำประกันเช่นเดียวกัน เพราะมันสำปะหลังแม้จะปลูกบนพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิก็ตาม ผลผลิตที่ได้ก็เป็นผลประโยชน์ของเกษตรกรและประเทศชาติเหมือนกัน รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญและให้การช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ไม่สมควรแบ่งแยกพื้นที่เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมขึ้นได้

๒.๒) ในเรื่องการจ่ายเบี้ยประกันภัยและทุนประกัน (ความคุ้มครองความเสียหาย) สมควรแก้ไขเป็นรัฐบาลสมทบ ร้อยละ ๘๐ เกษตรกรสมทบ ร้อยละ ๒๐ เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังมีส่วนร่วมรับผิดชอบส่วนหนึ่ง

๒.๓) ในเรื่องทุนประกันความคุ้มครองความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากกรณีเกิดภัยพิบัติหรือเกิดโรคระบาดเสียหายโดยสิ้นเชิง ต้องได้รับสินไหมค่าชดเชยที่ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๕๐ ของต้นทุนเกษตรกรลงทุนไปเพื่อไม่ให้เกษตรกรเดือดร้อนมากเกินและสามารถลงทุนต่อไปได้

๒.๔) ถ้ามีการทำประกันภัยมันสำปะหลังแล้วหากเกิดภัยพิบัติหรือเกิดโรคระบาดเสียหายโดยสิ้นเชิงขึ้นตามเงื่อนไขการได้รับการจ่ายเงินตามความคุ้มครองความเสียหาย ผู้รับประกันภัยจะต้องจ่ายให้กับเกษตรกรโดยมิล้าช้าและต้องปราศจากเงื่อนไขที่เกษตรกรเสียเปรียบ

๓) ข้อเสนอถึงรัฐบาล

๓.๑) รัฐบาลต้องทำนโยบายประกันภัยมันสำปะหลังให้ครอบคลุมพื้นเพาะปลูกทั้งหมดทั่วประเทศประมาณ ๘.๙ ล้านไร่ โดยไม่ใช้หลักเกณฑ์การมีเอกสารสิทธิ ให้ใช้ยึดถือการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) เป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมแก่ผู้ปลูกมันสำปะหลัง

๓.๒) รัฐบาลต้องออกประกาศกำหนดเป็นระเบียบบังคับให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังต้องทำประกันภัยครอบคลุมพื้นที่ทุกครัวเรือน เพื่อให้เกิดความคุ้มครองป้องกันภัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในแต่ละปี

๓.๓) การจ่ายเบี้ยประกันภัยรัฐบาลสมควรที่จะร่วมออกเงินสมทบ ร้อยละ ๘๐ และให้เกษตรกรรับผิดชอบอีกจำนวน ร้อยละ ๒๐ โดยกำหนดการช่วยเหลือแต่ละครัวเรือนพื้นที่ ๕๐ ไร่ ในส่วนพื้นที่มากกว่า ๕๐ ไร่ขึ้นไป เกษตรกรจะต้องเป็นผู้จ่ายเบี้ยประกันเอง ร้อยละ ๑๐๐

๓.๔) รัฐบาลต้องกำหนดเรื่องทุนประกันความคุ้มครองความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากกรณีเกิดภัยพิบัติหรือเกิดโรคระบาดเสียหายโดยสิ้นเชิง ต้องได้รับสินไหมค่าชดเชยที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของต้นทุนเกษตรกรลงทุนไป โดยต้องกำหนดเบี้ยประกันให้เหมาะสมไม่แพงมากเกินไป และทุนประกันให้ความคุ้มครองสูงเพียงพอต่อความเสียหายของผลผลิต และการจ่ายชดเชยความเสียหายกรณีที่เกิดขึ้นต้องจ่ายทันที ไม่ยุ่งยากมากเกินไป

๔) เป้าหมาย

ให้มีการทำประกันภัยสร้างความคุ้มครองให้กับเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังให้ครบตามจำนวนพื้นที่เพาะปลูก ๘.๙ ล้านไร่ทั่วประเทศ

๓.๔.๒.๔ การขาดองค์ความรู้การเสริมสร้างการพัฒนาการผลิต

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) เรื่องการปรับปรุงดิน การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ดิน การเพิ่มแร่ธาตุในดินสาเหตุสำคัญคือเกษตรกรปลูกพืชโดยขาดความรู้เรื่องดินด้านต่าง ๆ ส่วนมากจะปลูกมันสำปะหลังซ้ำ ๆ ที่เดิมและมักจะใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก โดยไม่ได้เคยตรวจวิเคราะห์ค่าดินและใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน จนเกิดดินดานหรือดินเป็นกรดอย่างแรง ไม่เคยปรับปรุงดินด้วยพืชตระกูลถั่ว หรือใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกปุ๋ยอินทรีย์เพื่อฟื้นฟูดินให้กลับมีความอุดมสมบูรณ์ และไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะของพื้นที่ในการปลูกมันสำปะหลัง

๑.๒) เรื่องการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง สาเหตุหลักคือ เกษตรเกือบทั้งประเทศจะปลูกพืชแบบแยกกันปลูก ไม่มีการรวมกลุ่มกันในการบริหารจัดการเพื่อมีอำนาจต่อรองหรือแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกัน และใช้เครื่องมือเครื่องจักรร่วมกันส่วนใหญ่เป็นลูกไร่ของนายทุน (ระบบเถ้าแก่) เครื่องจักรกล ปุ๋ยยา เมล็ดพันธุ์ทุกอย่างขึ้นอยู่กับนายทุนแทบทั้งหมด ไม่เคยได้รับความรู้การบริหารจัดการจากองค์กรภาครัฐ ไม่เคยได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกมันสำปะหลังตามระบบการผลิตที่ดี (GAP) ซึ่งจะได้ผลดีอย่างไร ไม่มีแหล่งผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่ดี การปลูกมันสำปะหลังร้อยละ ๙๐ พึ่งพาน้ำฝนเป็นหลักจึงได้ผลผลิตไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติ และการไม่ได้ความเป็นธรรมด้านราคาปุ๋ย ยาเคมีปราบศัตรูพืชที่มีราคาแพงขึ้นตลอดมาไม่สอดคล้องกับราคาผลผลิต และเกิดโรคไวรัสใบด่างมันสำปะหลังระบาดเสียหายและจากภัยแล้งหรือน้ำท่วม และมีค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลงมากขึ้นและไม่มีความรู้เรื่องการใช้สารอินทรีย์ชีวภาพในการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลดต้นทุน จึงส่งผลให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นมากไม่สอดคล้องกับราคาขาย

๑.๓) การใช้สารต่าง ๆ ในการป้องกันและการกำจัดแมลงศัตรูพืชอย่างเหมาะสมถูกวิธี สาเหตุใหญ่คือเกษตรกรผู้ปลูกข้าโพดเลี้ยงสัตว์ส่วนมากในประเทศไทยนี้ ขาดความรู้เรื่องวิธีการป้องกันและการกำจัดแมลงศัตรูพืชอย่างเหมาะสมและถูกวิธีการใช้สารเคมีในการปราบวัชพืชหรือการใช้สารฆ่าแมลงอย่างผิดวิธีและปริมาณที่มากเกินไปส่งผลกระทบเรื่องสารตกค้างในผลผลิต และเกษตรกรได้รับอันตรายจากสารพิษเข้าร่างกายเกิดโรคร้ายแรงต่อสุขภาพ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังสูงขึ้น

๑.๔) ขาดการวางแผนการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างเหมาะสมจากข้อมูลสำรวจ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง จะอยู่ในเขตพื้นที่ลักษณะเดียวกันคือในพื้นที่ที่ดอนขาดแคลนแหล่งน้ำระบบชลประทานเข้าถึง จึงไม่มีทางเลือกนอกจากพืชสองชนิดนี้เป็นพืชที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงเรื่องการตลาดล่วงหน้า และไม่ได้มีการวางแผนการเก็บเกี่ยวออกสู่ตลาด ส่วนมากจะทำตามดินฟ้าอากาศบังคับเพราะขาดปัจจัยแหล่งน้ำสนับสนุนอย่างเพียงพอ และอีกปัญหาคือต่างคนต่างทำ ไม่ถาวร ไม่มีการรวมกลุ่มกันในการผลิตจึงทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกัน เกิดการกระจุกตัว จึงทำให้ราคาตกต่ำด้วย และไม่มีการหาตลาดรองรับไว้ล่วงหน้าอย่างเพียงพอสอดคล้องตามความต้องการ

๑.๕) ขาดการแปรรูปเพิ่มมูลค่าผลผลิต เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังส่วนมากจะขายหัวมันสำปะหลังสดเข้าโรงงานผลิตแป้งมัน และโรงงานผลิตมันเส้นเพราะด้วยความจำเป็นต้องใช้เงิน และด้วยขาดองค์ความรู้การพัฒนาการแปรรูปและขาดด้านอุปกรณ์เครื่องมือในการอบมันสำปะหลังและขาดเรื่องเงินทุนขาดสถานที่เก็บ

๑.๖) ยังไม่ได้รับการส่งเสริมพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ที่ให้เชื้อแป้งสูงเหมาะสมกับพื้นที่หรือพันธุ์ที่มีความต้านทานต่อโรคสูง และส่วนใหญ่จะหาซื้อตามที่มีคนแนะนำว่าผลผลิตสูงโดยไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพ

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) การปรับปรุงดิน การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ดิน การเพิ่มแร่ธาตุในดิน ต้องให้ความรู้คำปรึกษากับเกษตรในด้านการบริหารจัดการดินและปุ๋ยอย่างเต็มที่ การให้บริการตรวจวิเคราะห์ดินโดยใช้เทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ของดิน เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยชนิดต่าง ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสมตามความอุดมสมบูรณ์ของดินและความต้องการของพืช ตลอดจนถึงการฟื้นฟูดินหลังเก็บเกี่ยว และการเพิ่มแร่ธาตุให้ดินเพื่อการปลูกพืชครั้งต่อไป เพื่อป้องกันดินเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว และการจัดการปลูก (Cropping System) ที่มีมันสำปะหลังเป็นหลักให้มีประสิทธิภาพ ต้องส่งเสริมสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วให้เกษตรกรปลูกปรับปรุงบำรุงดิน และสมควรกำหนดโซนนิ่ง (Zoning) การปลูกมันสำปะหลังให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ดินอย่างแท้จริง

๒.๒) เรื่องการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

- ต้องส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในลักษณะมันสำปะหลังแปลงใหญ่ทั่วประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการผลิตให้สามรถบริหารจัดการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องพัฒนาการผลิตให้ทันสมัยลดการใช้แรงงานและสามารถทำได้จำนวนพื้นที่มากใช้เวลาน้อยโดยการใช้เครื่องจักรกลมาช่วยในการปลูกและการเก็บเกี่ยว การแปรรูปเป็นมันเส้นขายได้ราคาดี สามารถใช้เครื่องจักรกลร่วมกัน รวมทั้งการรวมกลุ่มกันเป็นแปลงใหญ่เพื่อมีอำนาจต่อรองการซื้อวัสดุการปลูกได้ราคาถูก ช่วยลดต้นทุนการผลิตได้มาก

- การถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกมันสำปะหลังตามระบบการผลิตที่ดี (GAP) และการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังแบบแม่นยำ (Precision Aiming) ให้กลุ่มเกษตรกรได้มีการพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังให้สอดคล้องตามความต้องการของตลาด และช่วยเพิ่มผลผลิตด้วย

- การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังที่ต้านทานต่อโรคที่ให้ผลผลิตสูงทนทานต่อสภาพแวดล้อม ของศูนย์วิจัยพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังห้วยบง และศูนย์วิจัยพันธุ์มันสำปะหลังระยอง เพื่อให้มีการวิจัยพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดีมีเชื้อแป้งสูงไว้แจกจ่ายแก่เกษตรกรทั่วประเทศ และเป็นศูนย์ให้ความรู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกมันสำปะหลังให้กับเกษตรกร

- สนับสนุนการปลูกมันสำปะหลังด้วยระบบน้ำหยด ในเขตพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำเพื่อให้ผลผลิตต่อไร่สูงและสามารถกำหนดการเก็บเกี่ยวได้ในช่วงราคาดี

- หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องควบคุมราคาปุ๋ยเคมี และสารกำจัดวัชพืช ตลอดจนสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้มีราคายุติธรรมและเหมาะสมกับคุณภาพ

- ส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้ปุ๋ยอินทรีย์โดยผลิตปุ๋ยอินทรีย์การผลิตวัสดุอินทรีย์ใช้เองและการใช้ปุ๋ยชีวภาพ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพพีจีอาร์ ซึ่งเป็นการใช้ปุ๋ยผสมผสานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนใช้เทคโนโลยีชีวภาพมากำจัดศัตรูพืชแทนรวมถึงการใช้วิธีควบคุมศัตรูพืชด้วยแมลงด้วยกัน เพื่อลดการใช้สารเคมีช่วยลดต้นทุนการผลิต

- มีการออกระเบียบให้เกษตรกรที่จะปลูกพืชต้องไปแจ้งขึ้นทะเบียนกับเกษตรอำเภอทุกครั้ง ตั้งแต่เริ่มปลูกทุกปีและทุกครั้งที่มีการปรับเปลี่ยนการปลูกพืช เพื่อประโยชน์ของภาครัฐที่จะได้รับฐานข้อมูลการเพาะปลูก และการผลิตที่แท้จริง เกษตรกรจะได้รับคำแนะนำให้ความรู้ทุก ๆ ด้าน และเชื่อมโยงไปสู่การตลาดและการบริหารจัดการทุกด้านอย่างเป็นระบบ

๒.๓) การใช้สารต่าง ๆ ในการป้องกันและการกำจัดแมลงศัตรูพืชอย่างเหมาะสมถูกวิธี

- ต้องส่งเสริมให้ความรู้การกำจัดโรคและศัตรูพืชอย่างถูกวิธี การใช้สารเคมีที่ไม่ได้ทราบคุณภาพการใช้ที่ตรงต่อโรค และจะต้องรณรงค์ให้ลดการใช้สารเคมีในการปลูกมันสำปะหลัง และส่งเสริมสนับสนุนการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพโดยอบรมให้ความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง และต้องสร้างการรับรู้เรื่องการเฝ้าระวังภัยภัยการแพร่ระบาดของแมลงศัตรูพืชให้มากและรับรู้ล่วงหน้า เพื่อได้เตรียมการป้องกันการเสียหาย ดีกว่าการปล่อยให้เกิดโรคระบาดแล้วจึงใช้สารต่าง ๆ มากำจัด จะทำให้ผลผลิตเสียหายไปเสียก่อนหรือมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น

๒.๔) ขาดการวางแผนการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างเหมาะสม

- ต้องส่งเสริมให้ความรู้กับเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ให้เกิดการรวมกลุ่มกันผลิตเป็นแบบแปลงใหญ่ให้ทั้งหมด พร้อมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำให้ใช้ในการผลิตอย่างเพียงพอ และต้องอบรมให้ความรู้ในด้านการวางแผนการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวในช่วงเวลาที่เหมาะสม และจัดการเชื่อมโยงการตลาดล่วงหน้าให้กับเกษตรกรอย่างเพียงพอ

๒.๕) ขาดการปรับปรุงคุณภาพก่อนขายการเพิ่มมูลค่าผลผลิตด้วยการแปรรูป

- ต้องให้ความรู้ด้านการแปรรูปมันสำปะหลังให้เป็นมันสำปะหลังแห้งเพื่อเก็บไว้ได้นาน และสามารถขายได้ราคาที่ดีกว่าการขายหัวมันสำปะหลังสด และจะช่วยลดปัญหาด้านการถูกกดราคาในช่วงผลผลิตหัวมันสำปะหลังออกมาสู่ตลาดพร้อมกันมาก ๆ

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ก่อตั้งศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช อนุรักษ์ดินน้ำและวิจัยพัฒนาพันธุ์พืช ขึ้นให้ครบทุกอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ให้เพียงพอต่อการให้การบริการหรือดูแลเกษตรกรได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยให้ขึ้นตรงกับเกษตรจังหวัดทุกจังหวัด

๓.๒) สนับสนุนให้มีห้องปฏิบัติการในศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตร โดยจัดให้มีอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับตรวจวิเคราะห์ดิน เครื่องวัดความชื้น เครื่องวัดเปอร์เซ็นต์แป้ง เครื่องมือในการสำรวจโรคและแมลง เช่น โดรนสำรวจ และโดรนพ่นยา และอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่ทันสมัยจำเป็นไว้ช่วยเหลือเกษตรกร ให้เพียงพอต่อการบริการในทุกพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง

๓.๓) สนับสนุนงบประมาณให้ศูนย์วิจัยพันธุ์มันสำปะหลังที่มีอยู่ในประเทศได้วิจัยพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดี และพันธุ์ที่เหมาะสำหรับคนรับประทาน (พันธุ์มันสำปะหลังพิรุณสอง) พร้อมทั้งผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังทั่วประเทศได้ใช้สำหรับขยายพันธุ์ฯไว้ปลูกเองและเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรให้กับเกษตรกรไปพัฒนาการผลิต

๓.๔) สนับสนุนงบประมาณให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้วิจัยผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังพันธุ์ที่เหมาะสำหรับคนรับประทาน (พันธุ์มันสำปะหลังพิรุณสอง) ให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อจะได้มาส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลังชนิดคนรับประทานที่มีตลาดใหญ่กว่ามันสำปะหลังพันธุ์ใช้สำหรับแป้งมันหรืออาหารสัตว์หรือทำพลังงานเท่านั้น

๔) เป้าหมายระยะกลาง

๔.๑) ต้องการให้ศูนย์วิจัยพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังทั่วประเทศ ได้เป็นศูนย์วิจัยที่มีความพร้อมในการวิจัยพันธุ์มันสำปะหลังชนิดต่าง ๆ เพื่อเกษตรกร และเป็นศูนย์กลางในการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังชนิดต่าง ๆ เพื่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังทั่วประเทศ เพื่อจะได้เป็นศูนย์อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลังแก่เกษตรกรทั่วประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๒) จะได้มีศูนย์ปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังขึ้นทุกจังหวัดที่มีความพร้อมทุกด้าน เพื่อพัฒนาการเพาะปลูกและช่วยเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังจากเดิมได้ผลผลิตต่อไร่เพียง ๓๕๐๐ กิโลกรัม ให้เพิ่มขึ้นเป็น ๕,๐๐๐ กิโลกรัม และจะสามรถส่งเสริมให้ความรู้แก้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังได้มากขึ้น

๔.๓) จะได้มีผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังชนิดที่คนรับประทานได้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ช่วยให้ส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลังพันธุ์รับประทานได้เป็นทางเลือกใหม่สำหรับเกษตรกรชาวไร่มันสำปะหลังต่อไปภายหน้า

๓.๔.๒.๕ การสนับสนุนสหกรณ์ ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพสูง

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) ปัจจุบันสหกรณ์ที่ดำเนินการเรื่องมันสำปะหลังมีจำนวน ๗๙ แห่ง มีโรงเก็บสินค้าประมาณ จำนวน ๑๑๗ แห่ง ประมาณความจุที่รองรับได้คือ ๗๙,๐๐๐ ตัน มีลานตากพืชผลทางการเกษตร จำนวน ๙๔ แห่ง มีพื้นที่ลานตาก จำนวน ๓๐,๐๐๐ ตารางเมตร มีกำลังผลิตมันเส้น ๓๐๐ ตันต่อวัน ซึ่งยังมีกำลังผลิตต่อวันน้อยไม่เพียงพอต่อการรองรับผลผลิตมันสำปะหลังที่ออกสู่ตลาดกระจุกตัวในช่วงเวลาเดียวกัน

๑.๒) สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ทั่วประเทศยังขาดเงินทุนที่ใช้รวบรวมผลผลิตไม่เพียงพอ และรวมทั้งเงินทุนสนับสนุนการปลูกมันสำปะหลังก็ไม่เพียงพอและไม่สามารถระดมทุนได้มากเหมือนสหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ๆ จึงมีสภาพคล่องทางการเงินน้อยมาก ต้องพึ่งพาการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๕ บาทต่อปี ซึ่งยังเป็นอัตราที่สูงและจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์แต่มีจำนวนเงินไม่มากเพียงพอที่จะรวบรวมผลผลิตมันสำปะหลังแปรรูปเก็บไว้รอขายในช่วงราคาดี

๑.๓) สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ทั่วประเทศ มีปัญหาเรื่องการบริหารกิจการภายใน ซึ่งผู้บริหารที่เป็นผู้มีอำนาจบริหารยังขาดประสบการณ์ และความรู้ในด้านการบริหารธุรกิจ และติดขัดเรื่องระเบียบต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมสหกรณ์เองและกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ยังไม่พัฒนาระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย

๑.๔) สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ทั่วประเทศ มีปัญหาเรื่องการไม่สามารถเข้าถึงนโยบายของรัฐบาลในแต่ละปี เหมือนดังเช่นเกษตรกรลูกค้าธนาคาร ธกส. ได้รับการพักชำระหนี้ ส่วนสหกรณ์การเกษตรไม่สามารถพักชำระหนี้ได้ จึงทำให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ขาดโอกาสเข้าถึงนโยบายรัฐบาล

๑.๕) สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรมันสำปะหลังนำมาแปรรูปแล้ว ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือจากกระทรวงพาณิชย์หรือรัฐบาลในการจัดหาตลาดรับซื้อล่วงหน้าสินค้าผลผลิตด้านการเกษตร ยังต้องพึ่งพาการหาตลาดจำหน่ายด้วยตนเอง

๑.๖) สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่รับซื้อผลผลิตทางการเกษตร ยังขาดการสนับสนุนให้ครบวงจรการผลิตสินค้าเกษตรอุสาหกรรมต่อเนื่องมีโรงงานผลิตอาหารสัตว์เองในสหกรณ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มมันสำปะหลังและผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ

๑.๗) เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังส่วนใหญ่ยังไม่มีการรวมกลุ่มในการทำไร่มันสำปะหลังแปลงใหญ่และยังขาดการบริหารจัดการในรูปของสหกรณ์ และยังขาดเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้ในการผลิตมันสำปะหลังแปลงใหญ่

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ต้องสนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ ในการแปรรูปสินค้าการเกษตร เช่น เครื่องอบแห้งมันสำปะหลัง ที่เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแปรรูปผลผลิตมันสำปะหลังแห้ง (มันเส้น) ได้รวดเร็ว มีคุณภาพ และรองรับผลผลิตที่เกษตรกรได้เก็บเกี่ยวออกมาขายพร้อม ๆ กันจำนวนมากได้ทันโดยรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณให้ ไม่ต้องให้สหกรณ์ต้องลงทุนซื้อเครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ ทั้งหมดทุกชนิดเอง พร้อมทั้งจัดสร้างโรงเก็บสินค้าการเกษตรขนาดใหญ่ให้กับสหกรณ์ที่รวบรวมผลผลิตมันสำปะหลังเก็บไว้รอขาย

๒.๒) สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำในอัตรา ร้อยละ ๑ บาทต่อปี ให้แก่สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ทั่วประเทศ ให้มีศักยภาพด้านเงินทุนในการรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังอย่างเพียงพอ จะช่วยดูดซับผลผลิตที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวออกมาพร้อมกันจำนวนมาก ๆ ได้ แล้วปรับปรุงคุณภาพหรือแปรรูปแล้วเก็บไว้เพื่อรอการขายช่วงราคาดี

๒.๓) สนับสนุนด้านการตลาดด้วยการเชื่อมโยงการตลาดกับผู้ใช้สินค้า ให้รับซื้อผลผลิตโดยตรงกับสหกรณ์ที่รวบรวมผลผลิตไว้โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง และทำบันข้อตกลง (MOU) ซื้อขายล่วงหน้าเพื่อเป็นกลไกช่วยต่อรองราคาตลาดและสามารถต่อรองกับพ่อค้าคนกลางรายใหญ่ให้ได้ โดยรัฐบาลเป็นผู้ประสานงานทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตกับโรงงานอุตสาหกรรมผู้ผลิตอาหารสัตว์โดยตรงโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

๒.๔) อบรมให้ความรู้กับผู้บริหารกิจการสหกรณ์ในด้านการบริหารธุรกิจ ให้มีประสิทธิภาพในการบริหารสหกรณ์ให้มีความก้าวหน้า และปรับปรุงระเบียบต่าง ๆ ของสหกรณ์เองและกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ให้ทันสมัยและสามรถพัฒนาระบบสหกรณ์ให้มีศักยภาพพร้อม

๒.๕) จัดการแก้ไขหลักเกณฑ์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรให้สนับสนุนการเงินแก่สหกรณ์การเกษตร โดยไม่จัดเกรดสหกรณ์หลายชั้นเกรดมากเกินไป ลดการเหลื่อมล้ำเรื่องการคิดดอกเบี้ยสหกรณ์ตามชั้นเกรดลงให้เกิดความเสมอภาค และสนับสนุนให้เกษตรกรใช้สินเชื่อธนาคารผ่านระบบสหกรณ์โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นระบบแปลงใหญ่มากขึ้น และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ไม่ควรหาลูกค้าแข่งกับสหกรณ์ ควรสร้างความเข้มแข้งให้สหกรณ์รับซื้อมันสำปะหลังที่มีอยู่ทั่วประเทศ

๒.๖) ต้องส่งเสริมสนับสนุนสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรยังขาดการสนับสนุนให้ครบวงจรการผลิตสินค้าเกษตรอุสาหกรรมต่อเนื่องมีโรงงานผลิตอาหารสัตว์เองในสหกรณ์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มมันสำปะหลังและผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ

๒.๗) ต้องส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังส่วนใหญ่ยังไม่มีการรวมกลุ่มในการทำไร่มันสำปะหลังแปลงใหญ่และใช้ระบบสหกรณ์มาบริหารจัดการ และมีเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้ในการผลิตมันสำปะหลังแปลงใหญ่

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ให้รัฐบาลสนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ ที่ทันสมัยในการแปรรูปสินค้า และการปรับปรุงคุณภาพสินค้าการเกษตรก่อนขายมีเครื่องอบแห้งมันสำปะหลังที่เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย และโรงเก็บสินค้ามันสำปะหลังที่แปรรูปแล้วได้มากเพียงพอให้กับสหกรณ์ที่ดำเนินกิจการด้านรับซื้อรวบรวมสินค้ามันสำปะหลังทั่วประเทศมีอยู่จำนวน ๑๐๐ กว่าแห่ง โดยจัดงบประมาณสนับสนุนอุดหนุนให้ฟรี

๓.๒) ให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลสนับสนุนเงินทุนอย่างเพียงพอให้กับสหกรณ์การเกษตรที่รวบรวมผลผลิตสินค้าเกษตรและคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำร้อยละไม่เกิน ๑ บาทต่อปี ให้แก่สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมผลผลิตมันสำปะหลังที่มีอยู่ทั่วประเทศ ให้มีศักยภาพด้านเงินทุนในการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างเพียงพอตลอดทั้งปีและในช่วงที่ผลผลิตมันสำปะหลังออกสู่ตลาดมาก ๆ พร้อมกัน

๓.๓) ให้รัฐบาลได้แก้ไขหลักเกณฑ์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเรื่องการให้สินเชื่อการเงินแก่สหกรณ์การเกษตร โดยไม่จัดเกรดสหกรณ์หลายชั้นเกรดมากเกินไปลดการเหลื่อมล้ำเรื่องการคิดดอกเบี้ยสหกรณ์ตามชั้นเกรดลงให้เกิดความเสมอภาค ควรสนับสนุนให้เกษตรกรใช้สินเชื่อธนาคารผ่านระบบสหกรณ์โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นระบบแปลงใหญ่มากขึ้น และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ต้องไม่หาลูกค้าแข่งกับสหกรณ์และต้องให้สหกรณ์ต่าง ๆ ได้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จากนโยบายของรัฐบาลด้วย

๓.๔) ให้รัฐบาลสนับสนุนและอุดหนุนช่วยพัฒนาสหกรณ์ที่รับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังแล้วสามารถต่อยอดผลิตเป็นอาหารสัตว์ได้ โดยให้มีเครื่องจักรที่ทันสมัยในการผลิตพร้อมเงินทุนที่เพียงพอเพื่อช่วยสร้างมูลค่าสินค้าภาคเกษตรให้มีมูลค่าสูงขึ้น

๓.๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังให้มีการรวมกลุ่มในรูปแบบการบริหารจัดการแบบสหกรณ์ และรัฐบาลสนับสนุนเครื่องมือเครื่องจักรให้ใช้ในการผลิตมันสำปะหลังแปลงใหญ่

๔) เป้าหมายระยะกลาง

๔.๑) สร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์รับซื้อมันสำปะหลังที่มีอยู่ทั่วประเทศ จำนวน ๗๙ แห่ง และอีกหลายสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศทั้งในด้านเครื่องมือเครื่องจักรกลเกี่ยวกับการผลิต อาทิ เครื่องอบมันสำปะหลังด้วยนวัตกรรมใหม่ที่ทันสมัย เครื่องขุดเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังเครื่องปลูก รถแทรกเตอร์ โดรนพ่นยา พร้อมด้วยโกดังเก็บผลผลิตมันสำปะหลังที่แปรรูปแล้วอีกทั้งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำเพื่อใช้ในการรวบรวมผลผลิตที่แปรรูปแล้วเก็บไว้รอขาย

๔.๒) สนับสนุนให้สหกรณ์การเกษตรลูกค้า ธกส. และสมาชิกของสหกรณ์สามารถเข้าถึงโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลได้อย่างเท่าเทียมเสมอภาคเหมือนดังสมาชิกลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรโดยตรง

๔.๓) สนับสนุนให้สหกรณ์การเกษตรที่รวบรวมผลผลิตมันสำปะหลังได้พัฒนาการผลิตเป็นระดับอุตสาหกรรมการเกษตรที่ครบวงจรมีเครื่องจักรในการผลิตสินค้าแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ สร้างมูลค่าสินค้าการเกษตรให้สูงขึ้นได้เช่นการผลิตมันสำปะหลังทอดกรอบ (Chip) สำหรับคนรับประทาน

๓.๔.๒.๖ ขาดสนับสนุนผู้ประกอบการรับซื้อมันสำปะหลังท้องถิ่น

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังส่วนมากจะขุดมันสำปะหลังออกไปขายหัวมันสดให้กับลานรวบรวมที่อยู่ใกล้ที่สุดหรือลานตาก และส่วนมากจะขายให้กับโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลังเพราะว่าสะดวกและรวดเร็วในการขายได้เงินทันที และจะมีเพียงไม่กี่จังหวัดไม่กี่พื้นที่ ที่สามารถแปรรูปเป็นมันสำปะหลังตากแห้งขาย ด้วยสาเหตุของการรีบใช้เงินส่งเงินกู้ด้วยระยะเวลาในการแปรรูปด้วยการตากแดดหลายวันมากเกินไป และการขาดเงินทุนที่มากพอไม่มีเงินทุนสร้างโรงเก็บผลผลิตที่แปรรูปแล้ว อีกทั้งยังขาดเครื่องมือเครื่องจักรในการแปรรูปและเครื่องอบมันแห้งที่ทันสมัยมาใช้เพื่อลดเวลาและลดต้นทุนการแปรรูป จึงขายหัวมันสดแก่โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลังหรือโรงงานแปรรูปเป็นมันสำปะหลังตากแห้ง (มันเส้น) ส่วนมาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกษตรกรขายผลผลิตได้ราคาไม่ดี อำนาจการต่อรองและกำหนดราคาจะอยู่ที่โรงงานและพ่อค้ารายใหญ่

๑.๒) ผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่รับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังจากเกษตรกรโดยตรงส่วนมากจะเป็นผู้ประกอบการรายเล็กมีเพียงแค่ลานคอนกรีตไว้ตากมันสำปะหลังเพื่อให้เป็นมันแห้งเก็บไว้โดยอาศัยแสงแดดเป็นหลัก ไม่มีเงินทุนมากพอที่จะสร้างเครื่องอบมันสำปะหลังที่ทันสมัยรวดเร็วในการแปรรูปเป็นมันแห้ง และขาดเงินทุนในการรวบรวมผลผลิตที่แปรรูปเป็นมันสำปะหลังแห้ง (มันเส้น) เก็บไว้ และยังขาดเงินทุนดอกเบี้ยต่ำในการสร้างโกดังเก็บผลผลิตไว้ได้มากพอแล้วทยอยขายออกสู่ตลาด

๑.๓) ในด้านการตลาดสำหรับส่งขายเมื่อทำการแปรรูปเป็นมันเส้นแล้วต้องรีบขายต่อให้กับพ่อค้านายทุนรายใหญ่ที่มีเงินทุนมากในการรวบรวมผลผลิตไว้ และมีโกดังขนาดใหญ่ในการเก็บผลผลิตจำนวนมาก ไม่สามารถขายตรงให้กับโรงงานผู้ผลิตอาหารสัตว์ในประเทศหรือต่างประเทศได้ เพราะขาดการเชื่อมโยงด้านการตลาด และด้วยการแข่งขันกับพ่อค้ารายใหญ่ที่เก็บรวบรวมมันเส้นไว้จำนวนมากสามารถมีสินค้าส่งให้กับโรงงานอาหารสัตว์ได้ต่อเนื่องตลอดทั้งปีด้วย จึงเสียเปรียบทางการค้า

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ต้องสนับสนุนด้านเงินทุนให้กับผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังอย่างเพียงพอและดอกเบี้ยต่ำ เพื่อรวบรวมผลผลิตมันสำปะหลังเพื่อทำการแปรรูปเป็นมันแห้ง (มันเส้น) เก็บไว้ได้จำนวนมากที่สุดจะช่วยดูดซับผลผลิตมันสำปะหลังที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวออกมาพร้อมกันจำนวนมาก ๆ ได้ แล้วทำการแปรรูปแล้วเก็บไว้เพื่อรอการขายช่วงราคาดี และจะช่วยให้สามารถแข็งขันกับพ่อค้ารายใหญ่ได้จะช่วยให้การรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรได้สูงขึ้น

๒.๒) ต้องสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้ลานรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังเพื่อทำการแปรรูปเก็บไว้ โดยรัฐบาลหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้พร้อมทั้งค้ำประกันวงเงินกู้ให้ด้วย จะได้มีเงินทุนในการสร้างเครื่องมือในการแปรรูป เช่น เครื่องอบมันสำปะหลังที่เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแปรรูปผลผลิตมันเส้นสะอาดได้รวดเร็ว มีคุณภาพ และรองรับผลผลิตที่เกษตรกรได้เก็บเกี่ยวออกมาขายพร้อม ๆ กันจำนวนมากได้ทัน เพื่อสร้างมูลค่าก่อนขายจะช่วยยกระดับราคาผลผลิตทางการเกษตรให้ราคาสูงขึ้นได้มากจะสามารถแข็งขันกับพ่อค้ารายใหญ่ได้

๒.๓) ต้องทำความร่วมมือตกลงทางการค้าระหว่างผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังในท้องถิ่น กับผู้ใช้สินค้าโรงงานผลิตอาหารสัตว์ให้รับซื้อผลผลิตโดยตรงและรับซื้อล่วงหน้า เพื่อเป็นกลไกช่วยให้เกิดการแข่งขันราคาตลาดและสามารถต่อรองกับพ่อค้าคนกลางรายใหญ่ได้ โดยรัฐบาลเป็นผู้ประสานงานทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตกับโรงงานอุตสาหกรรมผู้ผลิตอาหารสัตว์โดยตรงโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง เพื่อถ่วงดุลการค้าทำให้ราคาผลผลิตไม่ตกต่ำ

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ให้รัฐบาลจัดทำนโยบายสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำในอัตรา ร้อยละไม่เกิน ๔ บาทต่อปี ให้กับผู้ประกอบท้องถิ่นไว้รวบรวมรับซื้อผลผลิตโดยตรงจากเกษตรกรเพื่อมาแปรรูปเก็บไว้เพื่อรอขายช่วงราคาดี โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน ให้รัฐบาลมีนโยบายให้บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) ช่วยค้ำประกันวงเงินได้มากเพียงพอเพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นมีศักยภาพการเงินที่มากพอที่จะช่วยดูดซับผลผลิตมันสำปะหลังไว้ให้ได้มากที่สุดโดยไม่ต้องพึ่งพ่อค้ารายใหญ่

๓.๒) ให้รัฐบาลจัดทำนโยบายสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำในอัตราร้อยละไม่เกิน ๔ บาทต่อปี ให้กับผู้ประกอบท้องถิ่นที่ช่วยรับซื้อผลผลิตโดยตรงจากเกษตรกรเพื่อจะได้มีความสามารถสร้างเครื่องจักรที่ทันสมัยเช่นเครื่องอบมันสำปะหลังเครื่องแปรรูปมันสำปะหลังเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน ให้รัฐบาลมีนโยบายให้ บสย. ช่วยค้ำประกันวงเงินได้มากเพียงพอ

๓.๓) ให้กระทรวงพาณิชย์ได้เป็นผู้ประสานขอความร่วมมือกับโรงงานผู้ผลิตอาหารสัตว์ในการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกันกับลานรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นผู้ประกอบท้องถิ่นที่รับซื้อผลผลิตโดยตรงจากเกษตรกรแล้วนำมาแปรรูปก่อนจำหน่าย ให้สามารถขายผลผลิตโดยตรงกับโรงงานอาหารสัตว์ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองราคา

๔) <u>เป้าหมายระยะกลาง</u>

๔.๑) ให้ผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังทำการแปรรูปในท้องถิ่นทุกพื้นที่ทุกจังหวัด ที่รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรโดยตรงได้มีเงินทุนดอกเบี้ยต่ำไว้รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรและแปรรูปเก็บไว้ให้ได้มากที่สุด

๔.๒) ให้ผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังในท้องถิ่นทุกพื้นที่ทุกจังหวัดมีเครื่องมือเครื่องอบมันสำปะหลังแห้งที่ทันสมัย เพื่อแปรรูปมันสำปะหลังสร้างมูลค่าเพิ่มก่อนขายสู่ตลาดเพื่อจะได้ขายสินค้าให้ได้ราคาดีขึ้น

๔.๓) ต้องการให้ผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังในท้องถิ่นได้เป็นกลไกพยุงราคาและสร้างอำนาจต่อรองราคาสินค้าไม่ให้พ่อค้าคนกลางกดราคา

๓.๔.๒.๗ การใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังเป็นพลังงานทดแทนและพลังงาน

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ แต่ตลาดส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๐ พึ่งพาการส่งออกเป็นผลิตภัณฑ์แป้งมันและมันเส้น และตลาดใหญ่ที่สุดคือประเทศจีน ส่งผลให้ราคาหัวมันสำปะหลังไทยถูกกำหนดโดยจีนเป็นผู้ซื้อใช้เป็นหลัก ขาดการส่งเสริมในการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อใช้สร้างมูลค่าและในมาใช้ในประเทศมากขึ้นโดยเฉพาะการผลิตเป็นเอทอลที่ใช้ผสมน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นแก๊สโซฮอล์ชนิดต่าง ๆ จึงทำให้มันสำปะหลังต้องพึ่งพาตลาดแป้งมันและมันเส้นเพื่อการส่งออกเพียงอย่างเดียว จึงส่งผลให้ราคาไม่แน่นอนและมีแนวโน้มจะตกต่ำลงเพราะประเทศจีนหันไปใช้ข้าวโพดภายในประเทศผลิตเป็นเอทานอลแทนมันสำปะหลัง

๑.๒) กระทรวงพลังงานไม่ได้มีแผนส่งเสริมการใช้เอทานอลเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง ส่งผลทำให้การใช้เอทานอลภายในประเทศไม่เป็นไปตามแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ (AEDP ๒๐๑๕) กำหนดให้ใช้เอทานอล ๑๑.๓ ล้านลิตรต่อวัน และยังไม่มีการยกเลิกเบนซิน ๙๑ ตามแผนที่กำหนด รัฐบาลไม่ได้ส่งเสริมสนับสนุนการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E๒๐ E๘๕ ให้มากขึ้น จึงส่งผลทำให้ตลาดเอทานอลอยู่ในสภาวะ Over Supply โดยการผลิตเอทานอลเกรดเชื้อเพลิงจากโรงงานผลิตเอทานอลในประเทศจำนวน ๑๓ แห่งในประเทศมีกำลังการผลิตเอทานอลเกรดเชื้อเพลิง ๖.๒๕ ล้านลิตรต่อวัน แต่ปริมาณการใช้เอทานอลภายในประเทศเพียง ๔.๔๑ ล้านลิตรต่อวันเท่านั้น (จากข้อมูลเดือน มกราคม ๒๕๖๒) แสดงให้เห็นถึงความต้องการใช้เอทานอลในประเทศเติบโตในระดับต่ำกว่าการผลิตได้ จึงทำให้ภาคเอกชนผู้ประกอบการโรงงานผลิตเอทานอล ที่ได้เตรียมการผลิตเอทานอลไว้เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ (AEDP ๒๐๑๕) และในแผนพลังงานทดแทน พลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๘๐-๒๖๐๐ (AEDP ๒๕๑๘) กำหนดให้ใช้เอทานอลเหลือเพียงวันละ ๖.๒๕ ล้านลิตรต่อวันเท่านั้น จึงส่งผลกระทบให้มันสำปะหลังไม่สามารถนำไปใช้เป็นพลังงานทดแทน พลังงานทางเลือกได้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการใช้หัวมันสำปะหลังในประเทศน้อยลง

๑.๓) ปัจจุบันผู้ผลิตเอทานอลเกรดเชื้อเพลิงในประเทศไทยไม่สามารถขายเอทานอลเกรดอุตสาหกรรมเพื่อไปใช้ผลิตเป็นสินค้าที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่สามารถฆ่าเชื้อโรคได้ หรือการผลิตเอทานอลเป็นสารตั้งต้นในอุตสาหกรรมผลิตสารเคมีชีวภาพ (Bio-Chemical) เนื่องจากติดขัดด้านข้อกฎหมายและสัญญาอนุญาตให้ผลิตและจำหน่ายเอทานอลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง เป็นสัญญาที่โรงงานทำกับสรรพสามิต โดยผู้รับอนุญาตจะต้องนำเอทานอลที่ผลิตได้ไปใช้ในการผสมกับน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง หรือจำหน่ายให้แก่ผู้มีอาชีพขายน้ำมันเชื้อเพลิงผสมเอทานอลโดยตรง และต้องแปลงสภาพเอทานอลก่อนนำออกจากโรงงานผลิตทุกครั้ง ด้วยปัญหาด้านข้อกฎหมายที่ไม่เปิดกว้างให้กับการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลัง สามารถนำไปสู่ตลาดการใช้ผลิตเป็นสินค้าที่มีความหลากหลายมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อการใช้หัวมันสำปะหลังในประเทศเพราะการผลิตและการใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังจะเป็นกลไกช่วยพยุงราคา และสร้างอำนาจต่อรองให้ราคามันสำปะหลังมีเสถียรภาพและไม่เกิดการกดราคาจากผู้ซื้อรายใหญ่

๑.๔) ในด้านกฎหมายองค์การสุราของกรมสรรพสามิต กำหนดให้ผู้ผลิตเอทานอลสามารถผลิตเอทานอลได้ในลักษณะจ้างทำของตามประมวลกฎหมายอแพ่งและพาณิชย์ เมื่อผลิตแล้วต้องส่งมอบให้องค์การสุรากรมสรรพสามิตเท่านั้นไม่มีสิทธินำไปจำหน่ายได้เองให้กับอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพื่อไปใช้ผลิตเป็นสินค้าที่มีความหลากหลายได้เลย เมื่อกฎหมายจำกัดให้การผลิตและจำหน่ายเอทานอลเกรดอุตสาหกรรมต้องขายผ่านองค์การสุราเท่านั้นฯจึงทำให้ราคาเอทานอลเกรดอุตสาหกรรมมีราคาแพงเมื่อไปถึงลูกค้ามีข้อจำกัดสูง จึงไม่ได้เป็นการส่งเสริมให้มีการขายผลิตภัณฑ์ที่ต่อยอดจากเอทานอลเกรดอุตสาหกรรมในประเทศไทย ทั้งที่ประเทศไทยมีวัตถุดิบมันสำปะหลังในการผลิตเอทานอลอยู่มากมาย และผลิตภัณฑ์ต่อยอดจากเอทานอลก็มีหลากหลาย ดังจะเห็นได้จากข้อมูลการใช้หัวมันสำปะหลังในประเทศเพียงร้อยละ ๘ เท่านั้น ในอุตสาหกรรมการผลิตเอทานอลซึ่งน้อยมากจึงทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังส่วนที่เหลือต้องพึงพาอุตสาหกรรมแป้งมัน และมันเส้นส่งผลให้ราคาหัวมันสดผันผวนทุกปี

๑.๕) การจำแนกชนิดเอทานอลเกรดอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบผลิตจากมันสำปะหลังและส่วนที่ใช้วัตถุดิบกากน้ำตาลจากอ้อยมาผลิต ซึ่งการใช้วัตถุดิบที่ต่างกันย่อมมีต้นทุนการผลิตที่ต่างกันดังข้อมูลที่ได้คือ การผลิตเอทานอลจากวัตถุดิบมันสำปะหลังจะมีต้นทุนการผลิตรวมเป็นเงิน ๒๖.๒๕ บาทต่อลิตร (หัวมันสำปะหลังราคา ๒.๕๐ บาทต่อกิโลกรัม) ส่วนการผลิตเอทานอลจากวัตถุดิบกากน้ำตาลอ้อยจะมีต้นทุนการผลิตรวมเป็นเงิน ๒๑.๐๐ บาทต่อลิตร (อ้อยราคา๐.๘๐ บาทต่อกิโลกรัมและกากน้ำตาลราคา ๔.๐๐ บาทต่อกิโลกรัม) ซึ่งจะมีราคาต้นทุนการผลิตที่ต่างกัน แต่ในการกำหนดราคารับซื้อของกระทรวงพลังงานประกาศรับซื้อราคาเอทานอลเกรดอุตสาหกรรมราคาเดียวกันทั้งหมด ไม่มีการกำหนดราคารับซื้อเอทานอลแต่ละชนิดให้เป็นไปตามต้นทุนของวัตถุดิบที่นำมาผลิตแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำให้เอทานอลที่ผลิตมาจากมันสำปะหลังไม่สามารถขายแข่งขันกับเอทานอลที่ผลิตมาจากกากน้ำตาลได้ และรัฐบาลต้องมาชดเชยค่าต้นทุนการผลิตแก๊สโซฮอล์ให้กับโรงกลั่นน้ำมัน ลิตรละ ๒ บาท และส่งผลกระทบต่อโรงงานผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังเนื่องจากการรับซื้อเอทานอลไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปริมาณเอทานอลที่ผลิตจากกากน้ำตาลแต่ละปี

๑.๖) รัฐบาลขาดการสนับสนุนส่งเสริมเอทานอลชุมชนเพื่อสนับสนุนให้ใช้พลังงานเอทานอลจากมันสำปะหลังเป็นพลังงานทางเลือกได้มากขึ้นส่งผลให้การใช้มันสำปะหลังในการผลิตเอทานอลมากขึ้นตามด้วย เพราะว่ากฎหมายสรรพสามิตยังไม่มีการอนุญาตให้โรงงานผลิตเอทานอลขนาดใหญ่หรือโรงงานเอทานอลชุมชนขนาดเล็กสามารถผลิตเอทานอลแล้วขายตรงกับผู้ใช้น้ำมันได้โดยไม่ต้องผ่านโรงกลั่นน้ำมันอีกขั้นตอนหนึ่ง จะทำให้ราคาเอทานอลชุมชนมีต้นทุนที่ต่ำกว่าราคาแก๊สโซฮอล์ในปัจจุบันมากประชาชนจะได้ใช้น้ำมันราคาถูกลงมากและจะทำให้มันสำปะหลังราคาไม่ตกต่ำและสร้างรายได้ในชุมชนมากขึ้น

๑.๗) รัฐบาลยังไม่มีนโยบายชัดเจนที่ส่งเสริมให้ใช้พลังงานเอทานอลจากมันสำปะหลังหรือจากอ้อย เป็นพลังงานหลักทดแทนพลังงานน้ำมัน เนื่องจากยังไม่เห็นมีมาตรการจูงใจด้านต่าง ๆ เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้บริษัทผลิตรถยนต์ได้มีการผลิตเครื่องยนต์ชนิด E๑๐๐เกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๘๐ - ๒๖๐๐ (AEDP ๒๐๑๘) ที่กระทรวงพลังงานปรับแผนการใช้เอทานอลลดลงจากเดิม ๑๑.๓๑ ล้านลิตรต่อวัน เหลือเพียง ๖.๒๕ ล้านลิตรต่อวันเท่านั้น ซึ่งจะทำให้ปริมาณการใช้มันสำปะหลังในประเทศเพื่อมาใช้ผลิตเอทานอลลดลง ซึ่งส่งผลให้ราคามันสำปะหลังและรายได้เกษตรกรมีแนวโน้มต่ำลง

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ต้องผลักดันการใช้เอทานอลให้ได้ตามแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๗๙ (AEDP ๒๐๑๕) คือมีการใช้เอทานอลให้ได้ถึงเป้าหมาย ๑๑.๓๑ ล้านลิตรต่อวัน ให้ประกาศยกเลิกเบนซิน ๙๑ ตามแผนที่กำหนด และต้องส่งเสริมสนับสนุนการใช้นำมันแก๊สโซฮอล์ E๒๐ E๘๕ ให้มากขึ้น ในอนาคตต้องถึง E๑๐๐ และในแผนพัฒนาพลังงานทดแทน และให้แก้แผนพัฒนาทดแทนพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๘๐ - ๒๖๐๐ (AEDP ๒๐๑๘) ที่กำหนดให้ใช้พลังงานทดแทนพลังงานทางเลือกให้ใช้เอทานอลเพียง ๖.๒๕ ล้านลิตรต่อวัน ต้องปรับให้มีการใช้เอทานอลไม่น้อยกว่า (AEDP ๒๐๑๕) คือ กำหนดให้มีการใช้เอทานอลในปริมาณมากกว่า ๑๑.๓ ล้านลิตรต่อวันขึ้นไป

๒.๒) ต้องแก้กฎหมายสรรพสามิตที่เกี่ยวข้องในการผลิตเอทานอลให้โรงงานผู้ผลิตเอทานอลเกรดเชื้อเพลิงในประเทศไทยสามารถขายเอทานอลเกรดอุตสาหกรรม เพื่อนำไปใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตเป็นสินค้าที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่สามารถฆ่าเชื้อโรคได้ หรือการผลิตเอทานอลเป็นสารตั้งต้นในอุตสาหกรรมผลิตสารเคมีชีวภาพ (Bio-chemical) และอื่น ๆ เป็นต้น เพื่อให้การค้าเอทานอลเป็นไปอย่างเสรี จะทำให้มีอุตสาหกรรมต่อยอดเกิดมากขึ้น

๒.๓) ต้องแก้กฎหมายองค์การสุราของสรรพสามิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้โรงงานเอทานอลชุมชนผู้ผลิตเอทานอลสามารถผลิตและขายได้ โดยไม่ต้องขายผ่านองค์การสุรา กรมสรรพสามิตเท่านั้น เพื่อส่งเสริม SME พลังงานทดแทนพลังงานทางเลือกระดับชุมและเกิดสินค้า OTOP ในท้องถิ่นขึ้นหลากหลาย

๒.๔) ต้องกำหนดโควตาการผลิตเอทานอลจากวัตถุดิบการน้ำตาล และส่วนที่ใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบผลิตโดยกำหนดสัดส่วนจำนวนปริมาณการผลิตในแต่ละปีโดยกำหนดให้ใช้กากน้ำตาลจากอ้อยมาผลิตเป็นเอทานอลในอัตราร้อยละ ๖๐ ของจำนวนการใช้เอทานอลเกรดน้ำมันของแต่ละปี และกำหนดให้ใช้มันสำปะหลังมาผลิตเป็นเอทานอลในอัตราร้อยละ ๔๐ ของจำนวนการใช้เอทานอลเกรดน้ำมันของแต่ละปีกำหนดให้โรงกลั่นน้ำมันที่จะนำเอทานอลไปผสมเป็นแก๊สโซฮอล์นั้นรับซื้อเอทานอจากโรงงานผู้ผลิตจากวัตถุดิบการน้ำตาลในอัตราร้อยละ ๖๐ และจากมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในอัตราร้อยละ ๔๐ เพื่อป้องกันการผลิตอาทานอลจากวัตถุดิบกากน้ำตาลและจากมันสำปะหลัง เกิดมากเกินหรือขาดแคลน และทำให้โรงงานผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังสามารถกำหนดราคารับซื้อมันสำปะหลังได้ล่วงหน้า

๒.๕) ต้องประกาศยกเลิกเบนซิน ๙๑ แก๊สโซฮอล์ ๙๕ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๓ นี้เป็นต้นไปและส่งเสริมการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E๒๐ E๘๕ ให้มากขึ้นและในอนาคตต้องถึง E๑๐๐ จะช่วยทำให้มันสำปะหลังถูกนำมาใช้เป็นพลังงานทางเลือกพลังงานทดแทนมากขึ้นและทำให้เกิดเสถียรภาพราคาดีขึ้น

๒.๖) ต้องส่งเสริมสนับสนุนการผลิตเครื่องยนต์ที่ใช้เอทานอลร้อยเปอร์เซ็นต์ (E๑๐๐) เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการใช้เอทานอลพลังงานทางเลือกพลังงานทดแทนมากขึ้นในอนาคตเพื่อรองรับผลผลิตมันสำปะหลังในประเทศที่จะมีผลผลิตมากขึ้นตามนโยบายการเพิ่มผลผลิตเป็น ๕ ตันต่อไร่ จะช่วยพยุงราคามันสำปะหลังไม่ให้ตกต่ำ

๒.๗) ต้องยกเลิกการเก็บภาษีสรรพสามิตและภาษีอื่น ๆ ให้โรงงานผลิตเอทานอลทดแทนการยกเลิกจ่ายเงินชดเชยให้กับโรงกลั่นน้ำมันที่รับซื้อเอทานอลไปผสมเป็นแก๊สโซฮอล์ชนิดต่าง ๆ และให้กำหนดราคารับซื้อเอทานอลตามต้นทุนจริงของเอทานอลที่ผลิตจากวัตถุดิบแต่ละชนิด ขอให้ยกเว้นการเก็บภาษีน้ำมันในส่วนที่มาผสมเป็นแก๊สโซฮอล์ E๒๐ E๘๕ เพื่อทำให้ราคาน้ำมันแก๊สโซฮอล์ E๒๐ E๘๕ มีราคาถูกลงมากจะทำให้การใช้มีปริมาณที่มากขึ้น

๒.๘) ให้การใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังภายในประเทศมากขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการพยุงราคาหัวมันสำปะหลังไม่ให้ตกต่ำ และช่วยต่อรองตลาดการค้ามันสำปะหลังไปยังต่างประเทศ

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ให้กระทรวงพลังงานกำหนดมาตรการส่งเสริมการใช้เอทานอลให้ได้ตามแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ (AEDP ๒๐๑๕) คือ มีการใช้เอทานอลในปริมาณ ๑๑.๓๑ ล้านลิตรต่อวัน ให้ได้ตามแผนที่กำหนด และให้ประกาศยกเลิกเบนซิน ๙๑ และแก๊สโซออล์ ๙๕ และส่งเสริมการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E๒๐ E๘๕ ให้มากขึ้น

๓.๒) ให้กระทรวงพลังงานปรับแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๘๐ - ๒๖๐๐ (AEDP ๒๐๑๘) จากการที่จะลดการใช้เอทานอลลงเหลือพียง ๖.๒๕ ล้านลิตรต่อวัน ต้องปรับเพิ่มเป็นใช้เอทานอลให้มากกว่า (AEDP ๒๐๑๕) คือ มีการใช้เอทานอลในปริมาณมากถึง ๒๒.๖๒ ล้านลิตรต่อวัน

๓.๓) ให้กระทรวงพาณิชย์ต้องแก้กฎหมายกรมสรรพสามิตที่เกี่ยวข้องในการผลิตเอทานอลให้โรงงานผู้ผลิตเอทานอลเกรดเชื้อเพลิงในประเทศไทยสามารถขายเอทานอลเกรดอุตสาหกรรมเพื่อนำไปใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตเป็นสินค้าที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่สามารถฆ่าเชื้อโรคได้ หรือการผลิตเอทานอลเป็นสารตั้งต้นในอุตสาหกรรมผลิตสารเคมีชีวภาพ (Bio-chemical) และอื่น ๆ ได้อย่างเสรี เป็นต้น

๓.๔) ให้กระทรวงพาณิชย์แก้กฎหมายองค์การสุราของกรมสรรพสามิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้โรงงานเอทานอลชุมชนผู้ผลิตเอทานอลสามารถผลิตและขายเอทานอลเกรดต่าง ๆ ได้ และไม่จำกัดต้องขายผ่านองค์การสุรา กรมสรรพสามิตเท่านั้น

๓.๕) ให้กระทรวงพลังงานกำหนดแผนบริหารจัดการพลังงานทางเลือกพลังงานทดแทนจากวัตถุดิบอ้อย และมันสำปะหลัง โดยมีแผนกำหนดให้ผลิตในปริมาณเท่าใดในแต่ละปีให้ชัดเจน และกำหนดโควตาการผลิตจากวัตถุดิบอ้อยกับมันสำปะหลัง ในสัดส่วนที่เหมาะสมกับปริมาณวัตถุดิบอ้อยและมันสำปะหลังและความต้องการใช้ในแต่ละปี

๓.๖) ให้รัฐบาลยกเลิกการเก็บภาษีสรรพสามิตและภาษีอื่น ๆ ทดแทนการยกเลิกจ่ายเงินชดเชยให้กับโรงกลั่นน้ำมันที่รับซื้อเอทานอลไปผสมเป็นแก๊สโซฮอล์ชนิดต่าง ๆ และให้กำหนดราคารับซื้อเอทานอลตามต้นทุนจริงของเอทานอลที่ผลิตจากวัตถุดิบแต่ละชนิด ขอให้ยกเว้นการเก็บภาษีน้ำมันในส่วนที่มาผสมเป็นแก๊สโซฮอล์ E๒๐ E๘๕ เพื่อทำให้ราคาน้ำมันแก๊สโซฮอล์ E๒๐ E๘๕ มีราคาถูกลงมาก จะทำให้การใช้มีปริมาณที่มากขึ้น

๓.๗) ให้รัฐบาลใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังภายในประเทศมากขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการพยุงราคาหัวมันสำปะหลังไม่ให้ตกต่ำ และช่วยต่อรองตลาดการค้ามันสำปะหลังไปยังต่างประเทศ

๔) เป้าหมายระยะกลาง

๔.๑) ต้องให้มีการการใช้เอทานอลในปริมาณ ๑๑.๓๑ ล้านลิตรต่อวัน ให้ได้ตามแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๗๙ (AEDP ๒๐๑๕) โดยจะใช้มันสำปะหลังปริมาณ ๒๗ ล้านตัน คิดเป็นเอทานอลจำนวน ๔.๕๒ ล้านลิตร หรือเท่ากับร้อยละ ๔๐ ของปริมาณการใช้เอทานอลตามแผน (AEDP ๒๐๑๕) ปริมาณ ๑๑.๓๑ ล้านลิตรต่อวัน

๔.๒) ลดการนำเข้าน้ำมันในปริมาณเกือบ ๑๐ ล้านลิตรต่อวัน ลดการขาดดุลทางการค้ามากถึงปีละหลายแสนล้านบาท

๔.๓) มันสำปะหลังจะเป็นพืชพลังงานทดแทนและเป็นพลังงานทางเลือกที่ช่วยลดมลภาวะสร้างสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น สร้างการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของประเทศให้แข็งแกร่งภายในได้เป็นอย่างดี

๔.๔) เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในอนาคตจะสามารถขายมันสำปะหลังได้ราคาสูงถึง ๓ บาทต่อกิโลกรัม

๓.๔.๒.๘ การขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูกมันสำปะหลัง

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลแหล่งน้ำหรือไม่มีระบบชลประทานเข้าถึง ส่วนมากมักจะปลูกมันสำปะหลังเพราะใช้น้ำน้อยส่วนใหญ่จะอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก แต่ประเทศไทยก็ประสบปัญหาฝนทิ้งช่วงบ่อยไม่อยู่เหนือเขตเส้นศูนย์สูตรต้องอาศัยร่องมาสุมพัดผ่านเข้ามาเท่านั้น ประกอบกับปัจจุบันฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลเหมือนสมัยก่อนที่มีป่าไม้สมบูรณ์ และพื้นที่ในเขตชลประทานจะมีการปลูกข้าวจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมคือถ้าเกษตรกรเคยปลูกพืชชนิดใดแล้วจะไม่ยอมปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น เพราะมันสำปะหลังจะใช้น้ำน้อย

๑.๒) การพัฒนาเขตพื้นที่ชลประทานสร้างแหล่งน้ำสำรองและการวางระบบน้ำด้วยคลองหรือระบบท่อส่งน้ำเพื่อสนับสนุนการปลูกพืชนั้นน้อยมาก ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีการพัฒนาพื้นที่ชลประทานสร้างระบบน้ำได้เพียง ๓๒ ล้านไร่จากพื้นที่การเกษตรรวมทั้งประเทศ ๑๕๐ ล้านไร่ และแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) มีการเพิ่มเขตชลประทานได้ประมาณ ๑๘ ล้านไร่ เพิ่มปริมาณน้ำได้เพียงประมาณ ๑๓,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรเท่านั้น ซึ่งการกำหนดแผนและการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตรนั้นน้อยมาก แผนยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ไม่สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาด้านเกษตรเพื่อสนับสนุนภาคการเกษตร

๑.๓) ด้วยลักษณะของสภาพพื้นที่การเกษตรแต่ละแห่งและแต่ภูมิภาค แต่ละจังหวัดจะต่างกันทั้งด้านแหล่งต้นทุนน้ำ บางพื้นที่ไม่มีแม่น้ำไหลผ่านต้องอาศัยระบบน้ำจากการขุดเจาะบาดาล ซึ่งดูตามแผนการตั้งงบประมาณการส่งเสริมระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรนั้นมีงบประมาณน้อยมาก ๆ หรือเกษตรกรจะหาเงินทุนมาขุดเจาะบ่อบาดาลใช้เองก็จำกัดเรื่องแหล่งเงินทุนสนับสนุน การขาดการวางแผนการใช้น้ำที่มีอยู่ในแหล่งน้ำต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะและเกิดประโยชน์ เช่น พื้นที่ริมแม่น้ำต่าง ๆ ยังขาดระบบสูบน้ำด้วยระบบไฟฟ้าขึ้นมาใช้ หรือพื้นที่อยู่ใต้เขื่อนขนาดใหญ่สมควรติดตั้งระบบท่อกระจายน้ำหรือสร้างระบบคลองชลประทานเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรมให้ทั่วถึงเพื่อเกษตรกรชาวไร่มันสำปะหลังจะได้มีน้ำอย่างเพียงพอ

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ต้องปรับแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) มีการเพิ่มเขตชลประทานได้เพียงประมาณ ๑๘ ล้านไร่ ต้องแก้ไขเป็น ๖ ล้านไร่ต่อปี ระยะเวลาไม่เกิน ๒๐ ปี ต้องมีระบบชลประทานครอบคลุมพื้นที่ ๑๒๐ ล้านไร่ทั่วประเทศยังขาดระบบชลประทาน จะต้องมีระบบกระจายน้ำเข้าถึงพื้นที่ไร่นาสวนทุกตารางพื้นที่แปลงเพาะปลูก โดยเน้นการพัฒนาระบบกระจายน้ำไปในหลายจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือมันสำปะหลังจำนวนมากก่อน เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาเพิ่มผลผลิตต่อไร่ของมันสำปะหลังให้ได้เพิ่มขึ้นเป็น ๕ ตันต่อไร่ จากเดิมที่ได้ผลผลิตเพียง ๓.๕ ต่อไร่เท่านั้น

๒.๒) ต้องตั้งงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำพร้อมระบบกระจายน้ำด้วยชลประทานแบบคลองมาตรฐาน ระบบท่อส่งน้ำ หรือการเจาะบ่อบาดาลในพื้นที่ไม่มีแหล่งน้ำต้นทุนตามความเหมาะสมขอแต่ละพื้นที่ โดยจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และเพื่อการสนับสนุนการเพิ่มผลผลิตต่อไร่และลดต้นทุน รัฐบาลควรสนับสนุนค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ในระบบสูบส่งน้ำเพื่อการเกษตรให้มีราคาถูกที่สุด และสนับสนุนการใช้ระบบไฟฟ้าโซล่าเซลล์ (พลังงานแสงอาทิตย์) มาใช้การสูบน้ำเพื่อการเกษตรทั้งหมดจะทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้ามันสำปะหลังมีต้นทุนที่ต่ำลง สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้

๒.๓) ลงทุนในการสร้างระบบกระจายน้ำเข้าสู่ไร่นาไปครอบคลุมอย่างทั่วถึงและมีน้ำอย่างเพียงต่อการปลูกพืชเพื่อการเพิ่มผลผลิต และรัฐบาลต้องสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่าง อาทิ ค่ากระแสไฟสูบน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ร้อยละ ๘๐ เกษตรกรจ่ายเพียง ร้อยละ ๒๐ เท่านั้น และไม่สมควรที่จะเก็บค่าน้ำที่ใช้ในการเกษตรด้วยเพราะจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ให้มีการปรับแก้ไขแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ระยะยาว ๒๐ ปี จะมีการเพิ่มเขตชลประทานได้เพียงประมาณ ๑๘ ล้านไร่ ต้องกำหนดแผนเป็น ๖ ล้านไร่ต่อปี ระยะเวลาไม่เกิน ๒๐ ปี ต้องมีระบบชลประทานครอบคลุมพื้นที่ ๑๒๐ ล้านไร่ ทั่วประเทศที่ยังขาดระบบชลประทานอยู่

๓.๒) ควรตั้งงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำพร้อมระบบกระจายน้ำด้วยชลประทานแบบคลองมาตรฐาน ระบบท่อส่งน้ำ หรือการเจาะบ่อบาดาลในพื้นที่ไม่มีแหล่งน้ำต้นทุนตามความเหมาะสมขอแต่ละพื้นที่ให้สอดคล้องเป็นไปตามแผนแม่บทยุทศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

๓.๓) รัฐบาลจะต้องเป็นผู้ลงทุนในการสร้างระบบกระจายน้ำเข้าสู่ไร่นาไปครอบคลุมอย่างทั่วถึงและมีน้ำอย่างเพียงต่อการปลูกพืชเพื่อการเพิ่มผลผลิต และรัฐบาลต้องสนับสนุนค่ากระแสไฟสูบน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ร้อยละ ๘๐ เกษตรกรจ่ายเพียงร้อยละ ๒๐ เท่านั้นและไม่สมควรที่จะให้เกษตรกรจ่ายค่าน้ำ ที่ใช้ในการเกษตรแบบร้อยละ ๑๐๐ เพราะจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นสมควรนำปริมาณกระแสไฟฟ้าเพื่อการสาธารณะร้อยละ ๑๐ ของปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้งหมดตามข้อตกลงของการไฟฟ้าที่ต้องให้ประชาชนใช้ฟรี ร้อยละ ๑๐ มาใช้สูบน้ำเพื่อการเกษตร

๔) เป้าหมายระยะยาว

๔.๑) ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๑.๕ ปี เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังทั้งหมดจะมีระบบน้ำเพื่อใช้ในการทำการเกษตรครบทุกพื้นที่ ๙ ล้านไร่ทั่วประเทศทันที

๔.๒) จะช่วยเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังจากเดิมได้ผลผลิตเพียง ๓.๕ ต่อไร่เท่านั้นจะเพิ่มขึ้นเป็น ๕ ตันต่อไร่ จะมีกำไรเพิ่มมากขึ้น

๔.๓) เสนอให้สร้างระบบกระจายน้ำเพื่อส่งเข้าพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในจังหวัดที่มีปลูกมันสำปะหลังจำนวนมากนำร่อง เพื่อเป็นต้นแบบกับจังหวัดอื่นต่อไป

๓.๔.๒.๙ การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ

๑) สภาพปัญหา

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ประกอบด้วย ๓ เทคโนโลยีหลัก คือ ๑) ระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก ๒) เทคโนโลยีรีโมทเซนซิงหรือการสำรวจข้อมูลระยะไกล และ ๓) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ซึ่งในปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะในด้านการวางแผนบริหารจัดการด้านการเกษตร อย่างไรก็ตาม ในระดับหน่วยงานยังมีการพัฒนานวัตกรรมภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ไม่แพร่หลาย ขาดความละเอียดเชิงพื้นที่ของข้อมูล ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะเพื่อนำเทคโนโลยีนี้ไปใช้ระดับชุมชน และยังขาดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่ชุมชนและเกษตรกร ซึ่งมีศักยภาพในการใช้งานได้ การนำเทคโนโลยีนี้มาใช้กับเกษตรกร จะทำให้เกษตรกรมีข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น ดิน น้ำ การใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการโซนนิ่ง และความเสี่ยงที่มีต่อผลิต เพื่อใช้สนับสนุนการตัดสินใจปลูกพืชอย่างสอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อลดปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ การใช้ปุ๋ย สารเคมี และยาฆ่าแมลง เป็นต้น

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) กรมพัฒนาที่ดินมีข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรมากมาย ทั้งข้อมูลดิน เนื้อดิน ความเหมาะสมของดินในการปลูกพืช ศักยภาพที่ดินแหล่งน้ำ และข้อมูลแผนที่อื่น ๆลฯ รวมทั้งแผนที่เกษตรเพื่อบริหารจัดการเชิงรุก ชั้นข้อมูลความเหมาะสมของพืชเศรษฐกิจ ๑๓ ชนิด (Zoning) การใช้ข้อมูลดังกล่าวต้องมีแนวทางที่ชัดเจนในเรื่องของการขับเคลื่อนโซนนิ่งมันสำปะหลังสู่การปฏิบัติ ทำให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลโดยง่ายลดข้อจำกัดการเข้าถึงข้อมูล และลดค่าใช้จ่ายในการให้บริการข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ

๒.๒) ควรมีการประยุกต์ใช้ภูมิสารสนเทศในการศึกษาหาพื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจในลักษณะข้อมูลรายละเอียดสูงรายไร่ เนื่องจากข้อมูลในปัจจุบันมีความละเอียดไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์จริง รวมทั้งพัฒนาระบบการพยากรณ์ผลผลิต การประเมินความเสียหายจากภัยธรรมชาติและจากศัตรูพืช ตลอดจนการวางแผนกำหนดเขตเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจเฉพาะพื้นที่อย่างเหมาะสม โดยใช้ภูมิสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ รวมถึงต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้หรือเผยแพร่ข้อมูลให้เกษตรกรได้รับรู้อย่างทั่วถึง

๒.๓) ควรขับเคลื่อนระบบสนับสนุนการตัดสินใจเชิงพื้นที่หรือ SDSS และ DSSAT ของ สทอภ. ที่นำเข้าข้อมูลจาก Radarsat ii (LAI) วิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากโทรมาตร (Soil moisture, wind speed - direction, solar radiation, rain, humidity, temperature) มาใช้ในการประเมินผลผลิตพืชเศรษฐกิจเพื่อเป็นข้อมูลวางแผนด้านการตลาดต่อไป

๒.๔) ในการทำโซนนิ่ง (Zoning) พืชเศรษฐกิจมันสำปะหลังนั้น รัฐบาลต้องมีมาตรการหรือนโยบายจูงใจให้เกษตรกรยอมรับในการปรับเปลี่ยนชนิดพืช โดยจะต้องแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ชัดเจนว่าเกษตรกรจะได้ผลประโยชน์อย่างไร หากปลูกพืชตามแผนจัดการโซนนิ่ง เช่น มีการประกันราคาผลผลิต มีการสนับสนุนด้านระบบน้ำ การสนับสนุนด้านองค์ความรู้ในการเพาะปลูกพืช หรือมีการสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น

๒.๕) ในการขับเคลื่อนเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศด้านการเกษตร ควรมีการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และบรรจุให้มีตำแหน่งปฏิบัติงาน เพื่อสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และควรมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีดังกล่าวสู่เกษตรกร เนื่องจากในปัจจุบันเกษตรกรมีความสามารถในการรับรู้และมีศักยภาพเพียงพอ ในการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการปลูกพืช โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เข้าใจง่ายและตรงต่อการใช้งาน เช่น แอพลิเคชั่นในมือถือ เป็นต้น

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) มีมาตรการในการขับเคลื่อนโซนนิ่งมันสำปะหลังสู่การปฏิบัติ กำหนดผลประโยชน์ที่ชัดเจนในกรณีเกษตรกรที่ปฏิบัติตามเขตโซนนิ่ง โดยกำหนดพื้นที่นำร่อง ๒ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ก่อน

๓.๒) จัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์รายละเอียดสูง พร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้หรือให้ข้อมูลกับเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

๓.๓) พัฒนาบุคลากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภูมิสารสนเทศ สนับสนุนให้มีการสร้างนวัตกรรม และเผยแพร่นวัตกรรมสู่เกษตรกรอย่างเหมาะสม

๔) เป้าหมายระยะยาว

๔.๑) นำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศและการกำหนดโซนนิ่ง (Zoning) มาใช้กับการบริหารจัดการและการเพาะปลูกมันสำปะหลังอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๒) จัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์รายละเอียดสูง พร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้หรือให้ข้อมูลกับเกษตรกร

๔.๓) ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมภูมิสารสนเทศสู่ชุมชนและเกษตรกร ซึ่งการนำเทคโนโลยีนี้มาใช้กับเกษตรกร จะทำให้เกษตรกรมีข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น ดิน น้ำ การใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการโซนนิ่ง ความเสี่ยงที่มีต่อผลิต เพื่อใช้สนับสนุนการตัดสินใจปลูกพืชอย่างสอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อลดปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ การใช้ปุ๋ย สารเคมี และยาฆ่าแมลง เป็นต้น

๓.๔.๒.๑๐ การพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังไม่มีเอกสารสิทธิและทับซ้อนเขตป่าไม้

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) จากข้อมูลกรมป่าไม้ที่ได้พบว่ามันสำปะหลังปลูกในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติมีประมาณ ๒.๔๕๙ ล้านไร่ แยกเป็นปลูกอยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑,๒ คือ แหล่งต้นน้ำลำธารมีประมาณ ๒.๕ แสนไร่ เท่ากับ ๒.๘๐๘ เปอร์เซ็นต์ละมีการปลูกชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น ๓,๔,๕ มีประมาณ ๒.๒๐๙ ล้านไร่ เท่ากับร้อยละ ๒๔.๘๒ เปรียบเทียบกับพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังรวมทั่วประเทศ ๘.๙ ล้านไร่ คิดค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๒๗.๖๒๙ ซึ่งเป็นการอ้างอิงโดยแผนที่และข้อมูลเมื่อหลายสิบปีมาแล้ว

๑.๒) ปัญหาพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังจำนวนประมาณ ๒.๔๕๙ ล้านไร่ ที่กรมป่าไม้ได้กำหนดว่าเป็นพื้นที่บุกรุกอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนในปัจจุบัน จากข้อมูลแผนที่กรมพัฒนาที่ดินเดิมใช้มาตราส่วน ๑:๕๐๐,๐๐๐ และใช้ภาพถ่ายดาวเทียมสมัยก่อนที่ถ่ายไกลมากยังไม่ความละเอียดสูงเท่าปัจจุบัน แต่ในการจัดทำแผนใหม่ (One Map) ในปัจจุบันนั้นใช้มาตราส่วน ๑ : ๔,๐๐๐ โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม (Landsat ๘) ซึ่งมีความละเอียดและถ่ายได้ใกล้กว่า ดังนั้นในการจัดทำแผนที่ (One Map) โดยอ้างอิงมาตราส่วนเก่ามาเทียบจึงมีความคลาดเคลื่อนสูงประกอบกับสภาพปัจจุบันพื้นที่ป่าได้เสื่อมโทรมไม่เหลือสภาพป่าแล้ว จึงเป็นสาเหตุที่เขตป่าสงวนเข้าไปทับแนวเขตที่เกษตรกรอาศัยปัจจุบันตามข้อเท็จจริงปรากฏ

๑.๓) ไม่ทราบว่าการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติอ้างอิงแนวเขตอาศัยตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๔ ภาพถ่าย ปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งล้าหลังมากจึงทำให้พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๒.๔๕๙ ล้านไร่ตกเป็นพื้นที่อยู่ในเขตป่าไม้หวงห้ามเป็นต้นเหตุให้เกษตรกรไม่ได้เอกสารสิทธิบนที่ดินที่ทำกิน

๑.๔) เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่ได้อาศัยทำกินมานานแต่ไม่ได้เอกสารสิทธิต้องขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนเพราะไม่เอกสารสิทธิบนที่ดินไปทำนิติกรรมจำนองค้ำประกันเงินกู้ และไม่สามารถทำประกันภัยมันสำปะหลังได้ในอนาคต

๑.๕) ในอนาคตอาจจะต้องถูกกีดกันทางการค้ามากยิ่งขึ้นถึงกับขายผลผลิตมันสำปะหลังจะต้องมีการรับรองถิ่นกำเนิด (CO) จะทำให้เกษตรกรเดือดร้อนหนักขึ้นไปอีกหลายเท่า

๑.๖) แนวทางการแก้ไขปัญหาตามมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ไม่ได้เป็นวิธีการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนเกษตรกรยังไม่ได้เอกสารสิทธิทำกินอย่างแท้จริงไม่สามารถลบล้างข้อครหาว่าอาศัยปลูกพืชบนพื้นที่ป่าสงวนลงได้ และยังคงไม่สามารถใช้เป็นเอกสารสิทธิในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้และอาจถูกกีดกันทางการค้า

๑.๗) ปัญหาเรื่องพื้นที่ทับซ้อนด้วยแนวเขตระหว่างสหกรณ์นิคมต่าง ๆ ในพื้นที่เขตป่าไม้หวงห้ามหลังจากที่ได้ประกาศพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ เกิดปัญหาแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติเข้ามาทับซ้อนที่ดินของสหกรณ์นิคมที่เคยได้รับการจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และเรื่องสหกรณ์นิคมที่เป็นสหกรณ์ประเภทเช่าที่ดินทำกินจากกรมป่าไม้เดิมมา ๓๐ กว่าปีและในสภาพปัจจุบันพื้นที่สหกรณ์นิคมอยู่นั้นเป็นป่าเสื่อมโทรมแล้วสมควรที่จะได้รับสิทธิเป็นสหกรณ์นิคมแบบถาวร โดยไม่ต้องเช่าพื้นที่จากกรมป่าไม้อีกต่อไปแล้วและจะได้เอกสารโฉนดตามรูปแบบสหกรณ์นิคมเพื่อประโยชน์แก่เกษตรกรต่อไป

๑.๘) ปัญหาที่ได้รับการร้องเรียนจากเกษตรทุกพื้นที่ทุกจังหวัดที่ได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้วตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๑๘ และมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว มีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๒๖ (๔) แต่เกษตรกรยังไม่ได้รับการจัดสรรที่ดิน (ส.ป.ก.๔-๐๑) ในท้องที่นั้นให้ครบทั้งพื้นที่

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ควรแก้ไขแผนที่กำหนดแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือป่าอุทยานแห่งชาติใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันที่จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น โดยกำหนดแนวเขตพื้นเกษตรกรรมและพื้นที่ป่าไม้ให้ชัดเจนตามสภาพเป็นจริงในปัจจุบัน เพราะประเทศมีการพัฒนาความเจริญเป็นเขตเมืองแล้ว เกษตรกรได้อาศัยทำกินเป็นสวนไร่ นา จนแทบไม่เหลือสภาพป่าสมบูรณ์ปรากฏให้เห็นแล้ว ยกเว้นที่ลาดชันเกิน ๓๐ องศา พื้นที่สาธารณะประโยชน์แผ่นดินที่กันไว้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือพื้นที่ที่ควรอนุรักษ์ไว้เป็นเขตต้นน้ำลำธารที่จำเป็นต่อระบบนิเวศที่สมควรสงวนหวงไว้ตามข้อตกลงระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองเช่น กรมป่าไม้กับสำนักงานปฏิรูปที่ดินเป็นต้น ส่วนที่เหลือสมควรออกเอกสารสิทธิให้กับเกษตรกรเป็นกรรมสิทธิ์ไป โดยจำแนกเป็น ๔ลักษณะดังนี้ คือ

(๑) ในที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติในส่วนที่กรมป่าไม้จัดพื้นที่ตามลำดับชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น ๓ ๔ และ ๕ เป็นพื้นที่ที่เสื่อมสภาพป่าที่สมบูรณ์ไปแล้วและไม่สามารถฟื้นฟูกลับสภาพป่าเหมือนเดิมได้และมีราษฎรเข้าถือครองทำกินก่อนวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และท้องที่นั้นไม่ได้มีประกาศกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินพ.ศ. ๒๕๑๘ ควรที่จะออกพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมออกไปจากเขตป่าหวงห้าม และกำหนดเขตป่าสงวนขึ้นมาใหม่ให้เป็นปัจจุบัน แล้วออกเอกสารสิทธิให้ราษฎรในบริเวณที่ประกาศเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมออกไปจากเขตป่าหวงห้ามแล้ว

(๒) ในที่ดินในเขตป่าไม้หวงห้าม (พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔) ในความจริงนั้นมีสภาพป่าเป็นป่าเสื่อมโทรมแล้วและมีราษฎรเข้าถือครองทำกินอยู่ก่อนวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และท้องที่นั้นได้เมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้วจึงถือเป็นเขตปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายสมควรสำรวจพื้นที่ออกเอกสาร ส.ป.ก.๔-๐๑ ให้เกษตรกรทำกินให้ครบ และการกำหนดเขตที่ควรสำรวจแนวเขตจากสภาพพื้นที่จริงไม่ใช่กำหนดจากแผนที่

(๓) ในส่วนที่ดินเพื่อการครองชีพ โดยจัดสรรที่ดินทำกินในรูปสหกรณ์นิคมปัจจุบันเป็นเขตป่าไม้ที่เสื่อมสภาพแล้ว และบางพื้นที่ป่าไม้ประกาศเขตป่าสงวนทับซ้อนพื้นที่ดินในเขตสหกรณ์นิคมสมควรตั้งคณะทำงานแล้วดำเนินการสำรวจแนวเขตใหม่ให้ชัดเจนและออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติใหม่และสมควรออกเป็นเอกสารสิทธิให้ราษฎรในรูปสหกรณ์นิคมเหมือนเดิมต่อไป

(๔) ในส่วนที่กรมป่าไม้จัดพื้นที่ตามลำดับชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ถ้าเป็นชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒ อันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและอยู่ก่อนหรือหลังวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เห็นควรอนุญาตให้อยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ป่าไม้ได้ในรูปแบบแปลงรวมโดยชุมชนต้องรักษาและใช้ประโยชน์ในพื้นที่ในลักษณะเกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้อย่างยั่งยืน ควบคุมการใช้ที่ดินไม่ให้มีการบุกรุกขยายพื้นที่ โดยกรมป่าไม้น่าจะสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ เป็นหลัก เพราะจากการศึกษาทุก ๆ องค์ประกอบของไม้แต่ละชนิดแล้วพบว่าไม้ไผ่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดทั้งเป็นป่าไม้ที่ช่วยซับน้ำ และลดการพังทลายของดินและไม้ไผ่อนาคตไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจที่มากและประชาชนก็จะสามารถสร้างรายได้ตลอดทั้งปีและส่วนพื้นด้านล่างให้สามารถปลูกพืชแซมได้แต่ต้องห้ามไม่ให้ขยายพื้นที่ต่อไปด้วย

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ควรออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแก้ไขแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติใหม่ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงสภาพปัจจุบันและเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าที่จะสงวนรักษาต่อไปได้อีก โดยยึดถือมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ถ้าเกษตรกรอาศัยอยู่ก่อนมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และพื้นที่แหล่งนั้นไม่ได้อยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒ ควรที่จะดำเนินการออกเป็นเอกสิทธิ์ให้ราษฎรทำกินต่อไป

๓.๒) ในส่วนพื้นที่เกษตรกรอาศัยเป็นพื้นที่มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. ๒๕๑๘ และมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้วในท้องที่นั้นแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการออกสำรวจรางวัดและออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้เกษตรกรครบทุกพื้นที่ต้องเร่งดำเนินการให้ครบและพื้นที่สมควรจะกันไว้เป็นพื้นที่เขตอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารก็ต้องกำหนดแนวเขตให้ชัดเจน

๓.๓) ในส่วนพื้นที่เกษตรกรอาศัยเป็นพื้นที่อยู่นอกการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. ๒๕๑๘ แต่สภาพปัจจุบันเป็นป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าที่จะสงวนรักษาต่อไปได้อีกสมควรออกเอกสารสิทธิเป็นโฉนดให้กับเกษตรกรให้ครบทุกพื้นที่ที่เกษตรกรได้ทำกินอยู่

๓.๔) ในส่วนพื้นที่ที่เกษตรกรได้ครอบครองที่ดินเพื่อการครองชีพตามพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ โดยจัดสรรที่ดินทำกินในรูปสหกรณ์นิคมต่าง ๆ ควรออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแก้ไขแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติใหม่ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงสภาพปัจจุบันและเพิกถอนสภาพป่าสงวนเสื่อมโทรมออกไปและสมควรออกเป็นเอกสารสิทธิโฉนดให้ราษฎรยึดถือทำกินในรูปแบบสหกรณ์นิคมต่อไปเหมือนเดิมยกเลิกการให้สหกรณ์นิคมต่าง ๆ ต้องเช่าพื้นที่กับกรมป่าไม้อีกตลอดไป

๓.๕) ในการจัดทำแผนที่ (One Map) ขึ้นใหม่ขึ้นมาใหม่นั้น สมควรที่จะต้องกำหนดแนวเขตป่าไม้และเขตอยู่อาศัยของประชาชนเขตพื้นที่ทำกินของเกษตรกร ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงสภาพปัจจุบัน จะต้องตั้งคณะทำงานขึ้นหลายฝ่ายโดยเฉพาะเกษตรกรหรือตัวแทนในแต่ละพื้นที่ต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแนวเขตแผนที่ใหม่ด้วย และการกำหนดพิกัดลงบนแผนที่ต้องใช้มาตราส่วนเดียวกันเพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อน

๔) เป้าหมายระยะยาว

๔.๑) ให้รัฐบาลออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแก้ไขแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติใหม่ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงสภาพปัจจุบันและเพิกถอนสภาพป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าที่จะสงวนรักษาต่อไปได้อีกโดยยึดถือมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ถ้าเกษตรกรอาศัยอยู่ก่อนมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และพื้นที่แหล่งนั้นไม่ได้อยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒ สมควรที่จะดำเนินการออกเป็นเอกสิทธิให้ราษฎรทำกินต่อไปทุกจังหวัด

๔.๒) พื้นที่ที่เกษตรกรได้ครอบครองที่ดินเพื่อการครองชีพตามพระราชบัญญัติ ๒๕๑๑ โดยจัดสรรที่ดินทำกินในรูปสหกรณ์นิคมต่าง ๆ สมควรออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแก้ไขแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติใหม่ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงสภาพปัจจุบันและเพิกถอนสภาพป่าสงวนเสื่อมโทรมออกไปและสมควรออกเป็นเอกสารสิทธิโฉนดให้ราษฎรยึดถือทำกินในรูปแบบสหกรณ์นิคมถาวรตลอดไป

๔.๓) ในส่วนพื้นที่เกษตรกรอาศัยเป็นพื้นที่อยู่นอกการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๘ แต่สภาพปัจจุบันเป็นป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าที่จะสงวนรักษาต่อไปได้อีกสมควรออกเอกสารสิทธิเป็นโฉนด ให้กับเกษตรกรให้ครบทุกพื้นที่

๔.๔) ในส่วนพื้นที่เกษตรกรอาศัยเป็นพื้นที่มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. ๒๕๑๘ และมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้วในท้องที่นั้นแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการออกสำรวจรังวัดและออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้เกษตรกรครบทุกพื้นที่

๓.๔.๒.๑๑ การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย

๑) สภาพปัญหา

๑.๑) มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและมีการปลูกมาเป็นพืชอันดับสองรองจากข้าวและประเทศไทยเป็นผู้สู่ส่งออกมันสำปะหลังในรูปของแป้งมันดิบ แป้งมันดัดแปลงและมันเส้นเป็นหลัก ซึ่งมีมูลค่าทางการตลาดไม่สูงมาก จึงทำให้ราคาผันผวนตลอดเวลาแต่มันสำปะหลังเป็นพืชมหัศจรรย์ที่สามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าต่าง ๆ ได้มากมาย เช่น กรดแลคติก เป็นสารตั้งต้นการผลิต PLA /ปรับค่ากรด - ด่าง แอลไลซีน สารผสมเพิ่มโปรตีนในอาหารสัตว์ กรดอะซิติก เป็นสารตั้งต้นในการผลิตยา สารให้ความหวาน และพลาสติกชีวภาพและอื่น ๆ อีกมากมาย แต่ยังขาดการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่อาศัยเทคโนโลยีชีวภาพในการผลิตสินค้า โดยที่จะใช้วัตถุดิบการเกษตร เช่นมันสำปะหลัง มาแปรรูปด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตรมากขึ้นลดการส่งออกในรูปของแป้งมัน และมันเส้นแต่ส่งออกเป็นผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพ เคมีชีวภาพ และชีวเภสัชภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีมูลค่าสูงขึ้นเป็นร้อยเท่าจะช่วยยกระดับราคาสินค้าเกษตรได้สูงขึ้นด้วย

๑.๒) ด้านนโยบายการกระตุ้นอุปสงค์ ตลาดภายในประเทศ สร้างการรับรู้ให้ผู้ใช้และสร้างทักษะให้ผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการตลาดภายในประเทศโดยผลักดันให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่หลากหลายเกิดการนำสินค้าเกษตร เช่นมันสำปะหลัง นำไปใช้ในภาคอุตสาหกรรมแปรรูปด้วยเทคโนโลยีชีวภาพให้มากขึ้น

๑.๓) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่องการให้ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมชีวภาพในพื้นที่ต่าง ๆ ยังมีข้อกำหนดกฎเกณฑ์ที่ไม่เอื้อต่อการลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมชีวภาพในพื้นที่ใกล้โรงงานเดิมได้ หรือจำแนกบัญชีประเภทโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อแยกอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพออกจากอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์

๑.๔) ยังขาดการร่วมผลักดันภาคการเกษตรเข้าสู่การทำเกษตรสมัยใหม่ โดยใช้เทคโนโลยี Smart Farming เช่น ระบบแผนที่การเกษตร (Agri - Map) ความเชื่อมโยงระบบชลประทาน ระบบท่อส่งน้ำกระจายน้ำไปยังพื้นที่การเกษตร และการกักเก็บน้ำ รวมถึงการบริหารจัดการภาคการเกษตรเพื่อรองรับการใช้ในอุตสาหกรรมชีวภาพอย่างเป็นระบบ

๒) แนวทางแก้ไข

๒.๑) ต้องดูแลเรื่องมาตรการขจัดอุปสรรคการลงทุนและสร้างปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยสนับสนุนให้อุตสาหกรรมชีวภาพเกิดขึ้นได้ง่าย และมีการพัฒนาเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ ขจัดปัญหาอุปสรรคของการเกิดและพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ โดยการพิจารณาทบทวนปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค และสร้างปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม

๒.๒) กระทรวงอุตสาหกรรมปรับปรุงประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่องการให้ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมชีวภาพในพื้นที่ใกล้โรงงานเดิมได้ โดยไม่ต้องให้โรงงานที่ตั้งอยู่เดิมในพื้นที่รัศมี ๕๐ กิโลเมตร เป็นโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง อย่างเช่น โรงงานน้ำตาล หรือโรงงานแป้งมันสำปะหลังให้ความยินยอมก่อน

๒.๓) กระทรวงอุตสาหกรรม (กรมโรงงานอุตสาหกรรม) เพิ่มบัญชีประเภทกิจการอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายตามนโยบายรัฐบาล (S-Curve) ในบัญชีประเภทโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อแยกอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพออกจากอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์

๒.๔) กระทรวงมหาดไทย (กรมโยธาธิการและผังเมือง) ปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม เพื่อสนับสนุนการประกอบกิจการอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายตามนโยบายรัฐบาล ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมหรือพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการผังเมือง

๒.๕) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ร่วมผลักดันภาคการเกษตรเข้าสู่การทำเกษตรสมัยใหม่ โดยใช้เทคโนโลยี Smart Farming เช่นระบบแผนที่การเกษตร (Agri - Map) ความเชื่อมโยงระบบชลประทาน ระบบท่อส่งน้ำกระจายน้ำไปยังพื้นที่การเกษตร และการกักเก็บน้ำ รวมถึง การบริหารจัดการภาคการเกษตรเพื่อรองรับการใช้ในอุตสาหกรรมชีวภาพให้มีปริมาณวัตถุดิบที่เพียงพอ

๒.๖) กระทรวงสาธารณสุข (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์) ให้การสนับสนุนศูนย์สัตว์ทดลองที่มีความพร้อมในการขอมาตรฐาน OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) GLP (Good Laboratory Practice) ซึ่งเป็นข้อกำหนดทั่วไปของห้องปฏิบัติการที่ดำเนินการทดสอบหรือดำเนินโครงการวิจัย/พัฒนาที่ไม่ได้ทดลองในคน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อมูลผลการทดสอบมีคุณภาพสูง เชื่อถือได้ และยอมรับโดยทั่วไป รวมถึงการพัฒนามาตรฐานผู้ตรวจประเมิน ซึ่งจะเป็นการเติมเต็มห่วงโซ่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพของประเทศ ให้สามารถรองรับผลิตภัณฑ์เป้าหมายในส่วนชีวเภสัชภัณฑ์

๒.๗) ส่งเสริมการลงทุนในประเทศให้ความสำคัญแก่กิจการที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร (มันสำปะหลัง) เป็นอย่างสูง รวมทั้งกิจการที่จะส่งผลให้มีการพัฒนาต่อเนื่องกับภาคเกษตร เช่น เทคโนโลยีชีวภาพ กิจการผลิตเชื้อเพลิงจากผลผลิตการเกษตร หรือกิจการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากชีวมวล และก๊าซชีวภาพ กิจการผลิตอาหารทางการแพทย์ กิจการผลิตยา โดยให้ได้รับสิทธิประโยชน์การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา ๘-๑๓ ปี ขึ้นอยู่กับประเภทกิจการและคุณค่าของโครงการ ได้รับสิทธิยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร โดยในระยะแรกจะผลักดันภาคเอกชนที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพในประเทศ

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) จัดทำนโยบายรัฐในการกระตุ้นอุปสงค์ ตลาดภายในประเทศ สร้างการรับรู้ให้ผู้ใช้ และสร้างทักษะให้ผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการตลาดภายในประเทศ โดยผลักดันให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่หลากหลาย เกิดการนำสินค้าเกษตร เช่น มันสำปะหลัง มาสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น

๓.๒) ประกาศใช้มาตรการการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมชีวภาพ ตามความเหมาะสม เช่น มาตรการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มาตรการจัดจำหน่ายถุงพลาสติกผ่านผู้ประกอบการเอกชน เป็นต้น

๓.๓) จัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่างกระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมการใช้พลาสติกชีวภาพเพื่อลดปัญหามลพิษด้านสิ่งแวดล้อมทุกภาคส่วน สร้างความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามสถานที่สำคัญ นำร่องในพื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ

๓.๔) รณรงค์/ให้ความรู้โดยหน่วยงานของรัฐ สร้างกระแสให้ผู้บริโภคเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพ ด้วยการประชาสัมพันธ์ หรือการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) กับองค์กรที่จะเกิดแรงสะท้อนต่อความต้องการใช้จำนวนมาก อาทิ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ สถานศึกษา โรงแรม โรงพยาบาล ห้างสรรพสินค้า

๓.๕) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) สถาบันพลาสติก และสมาคมอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพไทย ร่วมจัดทำสัญลักษณ์ Bio Label สำหรับผลิตภัณฑ์ชีวภาพ เช่น ผลิตภัณฑ์ Degradable ให้บริการวิเคราะห์ ทดสอบ รับรองผลิตภัณฑ์

๓.๖) กระทรวงอุตสาหกรรม (สำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม) ออกมาตรฐานเกี่ยวกับพลาสติกชีวภาพและผลิตภัณฑ์ชีวภาพมากขึ้น

๓.๗) มาตรการสร้างเครือข่ายในรูปแบบของศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านชีวภาพ (Cent of Bio Excellence :COBE) โดยให้สถาบันพลาสติก (สพต.) เป็นหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงเตรียมความพร้อม และบริหารงานวิจัย/เทคโนโลยี/นวัตกรรมด้านชีวภาพเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสู่เศรษฐกิจชีวภาพ

๔) เป้าหมายระยะยาว

๔.๑) ประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมชีวภาพของอาเซียน (Bio Hub of ASEAN) ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๐

๔.๒) จะเป็นผู้นำด้านการผลิตผลิตภัณฑ์ชีวภาพ ประกอบด้วย พลาสติกชีวภาพ (Bio-plastic) เคมีชีวภาพ (Biochemical) และชีวเภสัชภัณฑ์ (Biopharmaceuticals) เช่น วัคซีนยาชีววัตถุ

๔.๓) เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพในประเทศ อย่างน้อย ๑๙๐,๐๐๐ ล้านบาท

๔.๔) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็น ๘๕,๐๐๐ บาทต่อคนต่อครัวเรือน

๔.๕) ยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกร อย่างน้อย ๘๐๐,๐๐๐ ครัวเรือน

๔.๖) มีการผลิตและจ้างแรงงานที่มีความรู้ ทักษะและความเชี่ยวชาญสูง (Knowledge workers/High-tech Labor) อย่างน้อย ๒๐,๐๐๐ ตำแหน่ง

๓.๔.๒.๑๒ การออกพระราชบัญญัติมันสำปะหลัง พ.ศ. ....

๑) สภาพปัญหา

เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลัง เนื่องจากมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ และประชาคมโลกเป็นอย่างมาก การปฏิรูประบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลัง การวิจัยและการพัฒนาการรักษาเสถียรภาพระดับราคามันสำปะหลัง การดำเนินธุรกิจ และการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลังจำเป็นต้องให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลังของประเทศทั้งระบบอย่างครบวงจร มีเอกภาพ สามารถดำเนินการไปได้อย่างอิสระ คล่องตัว และใช้มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด และเกิดความเป็นธรรมต่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง รวมทั้งประชาชนผู้บริโภค สมควรจัดตั้งกองทุนมันสำปะหลังขึ้น เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกี่ยวกับมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศ

๒) แนวทางแก้ไข

ให้มีการออกพระราชบัญญัติมันสำปะหลัง พ.ศ. .... ขึ้นเพื่อให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลังของประเทศอย่างเป็นระบบครบวงจร มีเอกภาพ สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีอิสระ คล่องตัวและใช้ผลมันสำปะหลังให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด และเกิดความเป็นธรรมต่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลังโดยมีคณะกรรมการ ๓ คณะ ดังนี้

๒.๑) กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารจัดการมันสำปะหลังแห่งชาติขึ้นเพื่อ

- ส่งเสริมให้มีการวิจัยพันธุ์มันสำปะหลังและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการปลูก การผลิต การเก็บเกี่ยว การจำหน่ายมันสำปะหลังทั้งระบบ
- กำหนดหลักเกณฑ์เสถียรภาพ การบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ
- กำหนดการจัดทำเกี่ยวกับการมาตรฐานมันสำปะหลัง และคุณภาพพันธุ์มันสำปะหลัง

๒.๒) กำหนดให้มีคณะกรรมการกำหนดคุณภาพและราคามันสำปะหลังขึ้นเพื่อ

- ให้เป็นผู้จัดทำประมาณการรายได้ ผลผลิตมันสำปะหลัง ที่จะผลิตในฤดูนั้นเพื่อหาต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังแต่ละปี
- ให้เป็นผู้กำหนดราคาขั้นต้นมันสำปะหลังและเป็นผู้ประกาศราคารับซื้อมันสำปะหลังภายในประเทศ ให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและผู้ประกอบการมันสำปะหลังทราบ
- เสนอมาตรการมันสำปะหลัง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งผู้ผลิต และผู้ประกอบการมันสำปะหลัง
- ควบคุมดูแลการผลิตมันสำปะหลัง การปรับปรุงมันสำปะหลังให้มีคุณภาพและเหมาะสมด้านราคา
- รับฟังข้อคิดเห็น หรือปัญหาด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและผู้ประกอบกิจการปลูกมันสำปะหลัง เพื่อหาทางแก้ไขหรือเสนอต่อคณะกรรมการปลูกมันสำปะหลังแห่งชาติให้พิจารณา

๒.๓) กำหนดให้มีกองทุนมันสำปะหลังขึ้นเพื่อ

- สนับสนุนศึกษา วิจัย พัฒนา และส่งเสริมการปลูก การผลิต การใช้ การจำหน่าย การแปรรูปมันสำปะหลัง

- รักษาเสถียรภาพของการบริหารจัดการมันสำปะหลัง เพื่อผลประโยชน์ของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการมันสำปะหลัง

- ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง สถาบันเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง ด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การปรับปรุงคุณภาพการผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสถาบันเกษตรกร และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับรายได้ และคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ให้ดีขึ้น

๓) ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๓.๑) ให้มีการออกพระราชบัญญัติมันสำปะหลังขึ้นเพื่อให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลังของประเทศอย่างเป็นระบบครบวงจร มีเอกภาพ สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีอิสระ คล่องตัว และใช้ผลผลิตมันสำปะหลังให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด และเกิดความเป็นธรรมต่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง

๓.๒) ให้มีการจัดตั้งกองทุนมันสำปะหลังขึ้น ๑ กองทุนระดับชาติ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังได้มีกองทุนเป็นสถาบันทางการเงินของผู้ปลูกมันสำปะหลัง และส่งเสริมให้เกิดวินัยทางการเงินทั้งการรู้จักเก็บเงินไว้ใช้ร่วมกันยามจำเป็นและยามฉุกเฉิน และเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาวิจัยเกี่ยวกับมันสำปะหลังให้เจริญก้าวหน้าทันสมัย และไว้ใช้เป็นเงินทุนให้แก่เกษตรกรเองต่อไปโดยลดการพึ่งพาภาครัฐและสถาบันการเงินอื่น ๆ ต่อไป

๔) เป้าหมายระยะยาว

๔.๑) มีพระราชบัญญัติมันสำปะหลังขึ้นเพื่อให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลังของประเทศอย่างเป็นระบบครบวงจร มีเอกภาพ สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีอิสระ คล่องตัวและใช้ผลผลิตมันสำปะหลังให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด และเกิดความเป็นธรรมต่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและผู้ประกอบกิจการมันสำปะหลัง

๔.๒) ให้มีการจัดตั้งกองทุนมันสำปะหลังขึ้น ๑ กองทุนระดับชาติเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังได้มีกองทุนเป็นสถาบันทางการเงินของผู้ปลูกมันสำปะหลังเอง โดยเกษตรกรเพื่อเกษตรกรอย่างยั่งยืน

ภาพที่ ๔ วิเคราะห์ผลการพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องมันสำปะหลัง

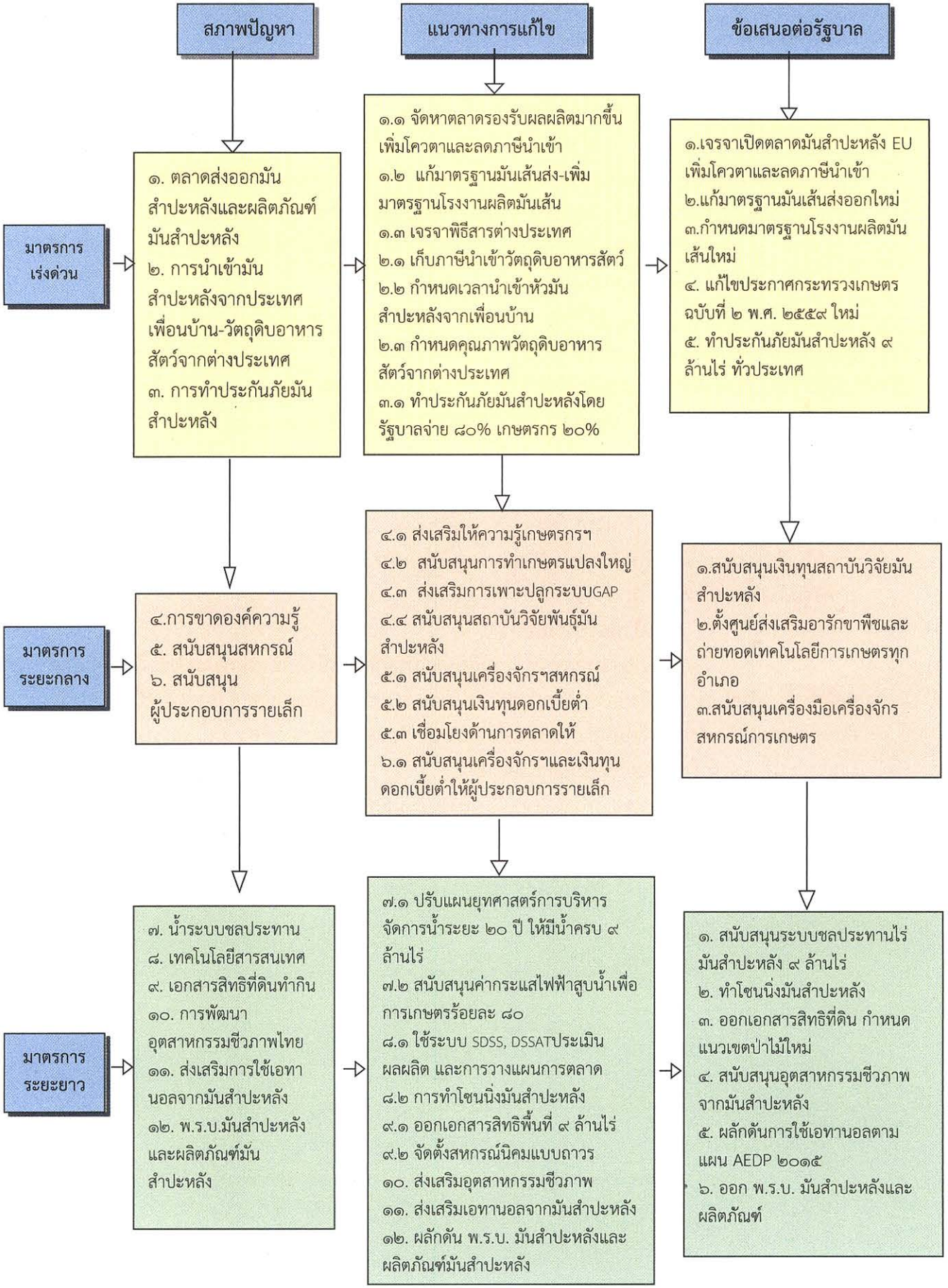

๓.๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๓.๕.๑ บทสรุป

การศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลังโดยคณะอนุกรรมาธิการพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง ในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ อย่างครบถ้วนตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ มาวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ไขปัญหาตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทานของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลัง แล้วจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วนและยั่งยืนต่อไป โดยจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนตั้งแต่ระยะแรก (เร่งด่วน) ระยะกลาง และระยะยาว อย่างเป็นรูปธรรม โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑) ปัญหาเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ราคาตกต่ำ จากผลการศึกษาข้อมูลทุกด้านประกอบการพิจารณาได้พบสาเหตุที่สำคัญทำให้ราคาตกต่ำประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญคือ

“ต้นน้ำ” เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ร้อยละ ๙๐ จะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลักเพราะขาดระบบชลประทานที่เข้าถึงจึงทำให้ได้ผลผลิตไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนประกอบกับการปลูกร้อยละ ๓๐ ซึ่งจะประสบปัญหาเรื่องภัยธรรมชาติและเพลี้ยหนอนกระทู้ระบาดผลผลิตเสียหายและถูกตัดราคาจากความชื้นสูงเนื่องจากเก็บเกี่ยวช่วงฝนตกชุก อีกร้อยละ ๓๐ จะเพาะปลูกในช่วงปลายฝนจะประสบปัญหาได้ผลผลิตน้อยเนื่องจากได้น้ำฝนปริมาณน้อยเกินไปไม่คุ้มทุนและอีกร้อยละ ๒๐ ที่ปลูกในช่วงแล้งจะได้ราคาดีแต่ปัญหาคือขาดแคลนระบบน้ำชลประทานมาใช้เพาะปลูกอย่าเพียงพอ และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะปลูกในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิร้อยละ ๖๐ จะถูกกีดกันด้านการขายไม่ได้ราคาที่เป็นธรรมแตกต่างจากพื้นที่มีเอกสารสิทธิ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าวโพดที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ การใช้ปุ๋ยเคมีต่าง ๆ อย่างผิดวิธี ขาดความรู้ด้านการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้นและขาดการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Smart Farmer) ที่มีความรู้ในด้านการผลิตและการตลาด และขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐในด้านเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้การผลิตและการแปรรูป จึงทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำและปัจจัยการผลิตต่อไร่สูงขึ้น

“กลางน้ำ” เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เกือบทั้งประเทศไม่มีการพัฒนาการด้านเพิ่มมูลค่าผลผลิตส่วนมากจะเก็บเกี่ยวข้าวโพดสดที่มีความชื้นสูงและรีบส่งขายให้กับลานรับซื้อในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นผู้รวบรวมผลผลิตไปตากแดดหรือไปอบเพื่อไล่ความชื้นออกให้เม็ดข้าวโพดแห้งก่อนและขายต่อให้กับนายทุนรายใหญ่ต่อไป เพราะเกษตรกรเองไม่มีลานตากสหกรณ์การเกษตรต่าง ๆ และผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตส่วนมากยังขาดในด้านเครื่องอบลดความชื้นขนาดที่จะรับผลผลิตข้าวโพดมาทำการปรับปรุงคุณภาพได้ทั้งหมดจึงจำเป็นต้องส่งขายต่อไปให้พ่อค้ารายใหญ่ที่มีเครื่องอบข้าวโพดขนาดใหญ่และมีคลังเก็บผลผลิตได้จำนวนมากด้วยเหตุนี้จึงส่งผลทำให้ราคาผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเกษตรกรสู่พ่อค้าต้องถูกตัดราคาแบ่งผลกำไรไปให้กับพ่อค้าอีหลายช่วง จึงทำให้กำไรไปตกอยู่กับกลุ่มพ่อค้าเสียส่วนใหญ่เกษตรกรได้รับราคาที่ไม่คุ้มทุน

“ปลายน้ำ” การตลาดรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่จะนำไปใช้ผลิตเป็นอาหารสัตว์และกลุ่มโรงงานผู้ผลิตอาหารสัตว์ขนาดใหญ่จะมีนายทุนใหญ่เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ทุกโรงงานและสั่งซื้อวัตถุดิบเข้ามาผลิตในโรงงานผลิตอาหารสัตว์นั้นจะต้องซื้อวัตถุดิบต่างๆผ่านบริษัทแม่ที่มีนายทุนใหญ่เป็นเจ้าของเท่านั้นโรงงานผู้ผลิตอาหารสัตว์ไม่มีสิทธิสั่งซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หรือวัตถุดิบอื่นๆ ได้โดยตรงจากสหกรณ์หรือจากผู้ประกอบการรายเล็ก ดังนั้นการกำหนดราคารับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งระบบจึงขึ้นอยู่กับพ่อค้านายทุนรายใหญ่ที่เปิดบริษัทและมีโกดังขนาดใหญ่รวบรวมผลผลิตไว้ขายต่อให้กับโรงงานผลิตอาหารสัตว์อีกขั้นตอนหนึ่งด้วยอำนาจการเป็นนายทุนรายใหญ่และเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในกลุ่มโรงงานผลิตอาหารสัตว์ทั้งหมดในประเทศ

จึงทำให้การกำหนดราคารับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งประเทศขึ้นอยู่นายทุนรายใหญ่เป็นผู้กำหนดราคาแต่ผู้เดียวเท่านั้น ส่วนโรงงานผลิตอาหารสัตว์ขนาดเล็กก็ต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากนายทุนรายใหญ่ที่กักตุนไว้เป็นจำนวนมาก จึงไม่มีอำนาจต่อรองราคาได้ สหกรณ์การเกษตรที่มีศักยภาพน้อยและผู้ประกอบการท้องถิ่นที่มีศักยภาพน้อยก็จำเป็นต้องขายผลผลิตที่รวบรวมไว้ให้กับบริษัทของนายทุนรายใหญ่ส่วนมาก มีเพียงส่วนน้อยที่ขาดผลผลิตโดยตรงให้กับโรงงานผลิตอาหารสัตว์ขนาดเล็กแต่ราคาก็จะอ้างอิงตามนายทุนรายใหญ่กำหนด ด้วยการที่สหกรณ์ต่างๆและผู้ประกอบการท้องถิ่นขาดทั้งเครื่องมือขาดทั้งเงินทุนและโกดังที่จะเก็บรวมรวมผลผลิตไว้รอขาย และที่สำคัญขาดการเชื่อมโยงการตลาดกับโรงงานผู้ผลิตอาหารสัตว์โดยตรงโดยที่ไม่ผ่านนายทุนรายใหญ่จึงทำให้เกิดการเสียเปรียบทางการค้าถูกกดราคาและการค้าขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไม่เป็นไปตามกลไกการตลาด (Demand Supply) อย่างแท้จริง และปัญหาด้านการนำเข้าวัตถุดิบข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์จากต่างประเทศมาผลิตอาหารสัตว์ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ที่มากเกินไปและราคาถูกกว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ โดยนายทุนรายใหญ่รายเดียวกับนายทุนผู้รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยิ่งส่งผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นอย่างมากในปัจจุบัน

๒)ปัญหาเรื่องมันสำปะหลังราคาตกต่ำ จากการศึกษารวบรวมข้อมูลทุกด้านประกอบการพิจารณาได้พบสาเหตุที่สำคัญทำให้ราคาตกต่ำประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ คือ

“ต้นน้ำ” เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังร้อยละ ๙๐ จะปลูกมันสำปะหลังโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลักเพราะขาดระบบชลประทานที่เข้าถึงจึงทำให้ได้ผลผลิตไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝน มันสำปะหลังเป็นพืชที่ต้องการแร่ธาตุอาหารในดินสูงในการสร้างหัวมันสำปะหลัง จึงทำให้ดินเสื่อมโทรมเร็ว ที่ผ่านมาเกษตรผู้ปลูกมันสำปะหลังยังขาดความรู้เรื่องการปรับปรุงดินการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเหมาะสมตามค่าวิเคราะห์ของดินและไม่รู้วิธีการเพิ่มแร่ธาตุในดินด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ มีการปลูกมันสำปะหลังซ้ำๆ ที่เดิมจนดินเสื่อมโทรมและผลผลิตลดลงทุกปี อีกทั้งเกษตรกรยังใช้พันธุ์มันสำปะหลังที่มีคุณภาพเชื้อแป้งต่ำเป็นส่วนมากซึ่งโรงงานไม่ต้องการจึงถูกตัดราคา และยังประสบปัญหาเรื่องการแพร่ระบาดของโรคไวรัสใบด่างมันสำปะหลังซึ่งเป็นโรคร้ายแรงแพร่ระบาดได้รวดเร็วสร้างความเสียหายต่อผลผลิตเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่เกษตรกรยังไม่ได้เรียนรู้เรื่องความร้ายแรงของโรคและยังไม่รู้วิธีการป้องกัน โดยที่ยังขาดการสนับสนุนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการตรวจสอบการแพร่ระบาดของโรคฯและการประเมินผลผลิตล่วงหน้าจึงทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำและต้นทุนการผลิตสูงขึ้นในด้านการทำประกันภัยความเสี่ยงมันสำปะหลังทั่วทั้งประเทศยังไม่มีการทำประกันภัยพืชไว้รองรับความเสี่ยงหากเกิดโรคระบาดหรือภัยธรรมชาติเกิดขึ้น เนื่องจากพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังมากกว่าร้อยละ ๕๐ ปลูกอยู่ในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์จึงไม่สามารถทำประกันภัยพืชได้รวมถึงไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนจากสถาบันการเงินได้ เกษตรกรยังขาดความรู้ด้านการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้นและขาดการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Smart Farmer) ที่มีความรู้ในด้านการผลิตและการตลาด และขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐในด้านเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้การผลิตและการแปรรูปจึงทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำและปัจจัยการผลิตต่อไร่สูงขึ้น

“กลางน้ำ” เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังส่วนมากจะขายหัวมันสำปะหลังสดเป็นส่วนมากและเก็บเกี่ยวผลผลิตออกมาพร้อมกันจำนวนมากเกิดการกระจุกตัวและราคาตกต่ำ ซึ่งยังขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้กับกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ ที่รวบรวมผลผลิตหัวมันสำปะหลังได้มีเครื่องมือในการแปรรูปมันสำปะหลัง เช่นเครื่องอบมันแห้งที่ช่วยแปรรูปผลผลิตเป็นมันเส้น ขาดเงินทุนและคลังเก็บผลผลิตมันเส้นไว้ขายในช่วงราคาดี ตลอดจนถึงการสนับสนุนให้ผู้ประกอบรายเล็กที่รับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังในท้องถิ่น ที่เป็นโรงงานแปรรูปมันสำปะหลังเป็นมันเส้นตากแห้งด้วยลานคอนกรีติ ได้มีการพัฒนาการแปรรูปมันสำปะหลังให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการใช้เครื่องจักรกลเช่นเครื่องอบมันแห้งมาใช้แทนลานคอนกรีต

จะช่วยทำให้ได้มันเส้นสะอาดคุณภาพดีและลดการพึ่งพาโรงงานแป้งมันสำปะหลัง ซึ่งจะทำให้ราคามันสำปะหลังดีขึ้น

"ปลายน้ำ" การตลาดรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังร้อยละ ๗๐ นำเข้าไปใช้ผลิตเป็นแป้งมันร้อยละ๒๑ นำเข้าไปใช้ผลิตมันเส้นส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๙ นำไปผลิตเป็นเอทานอลใช้เป็นพลังงานทดแทนในประเทศซึ่งน้อยมากจึงไม่สามารถดูดซับผลผลิตมันสำปะหลังออกจากตลาดส่งออกได้ ซึ่งแป้งมันสำปะหลังและมันเส้นร้อยละ ๗๐ พึ่งพาตลาดต่างประเทศเป็นหลักและมีประเทศจีนเป็นตลาดใหญ่ซึ่งทำให้ถูกกำหนดราคาจากผู้ซื้อรายใหญ่เพียงประเทศเดียว ส่วนในประเทศอื่นๆนั้นการส่งออกไปจะติดปัญหาเรื่องการกำหนดโควตานำเข้าเฉพาะและถูกกีดกันด้านภาษี และพิธีสารต่างๆประกอบด้วยเรื่องค่าเงินบาทที่แข็งค่ามากเกินไปจึงทำให้การส่งสินค้าออกไปต่างประเทศได้น้อยลงทั้งนี้ยังขาดการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพและการลงทุนในเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้ามันสำปะหลังให้สูงขึ้นลดการส่งออกเป็นเพียงแป้งมันหรือมันเส้นเท่านั้น จะทำให้ราคามันสำปะหลังจะมีเสถียรภาพมากขึ้นกว่าปัจจุบัน

๓.๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๓.๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

(๑) ด้านการผลิต "ต้นน้ำ"

- ส่งเสริมให้เกษตรให้เกษตรกรได้มีความรู้ในเรื่องการฟื้นฟูดิน การอนุรักษ์ดินและการเพิ่มแร่ธาตุในดินด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น และให้ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ของดิน
- ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในลักษณะการทำเกษตรแปลงใหญ่(Big Farmer) ให้มีการวางแผนการผลิตโดยใช้หลัก "การตลาดนำการผลิต" คือส่งเสริมให้มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วง ต้นฝนร้อยละ ๒๐ ปลายฝนร้อยละ ๓๐ และช่วงหน้าแล้งร้อยละ ๕๐ เพื่อจะได้ราคาผลผลิตดี
- ส่งเสริมให้มีการทำเกษตรอินทรีย์ และมาตรฐานกระบวนการจัดการคุณภาพเกษตรกรที่ดี (GAP)
- ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Zoning) มาใช้ในการวางแผนเพาะปลูก
- ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้พันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์พันธุ์ลูกผสมของสถาบันวิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างอำเภอปากช่องจังหวัดนครราชสีมาและปลูกพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เก็บไว้ใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต
- ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณให้สถาบันวิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่าง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ฯ ได้วิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ใหม่ ๆ ขึ้นเพื่อใช้ส่งเสริมการเพาะปลูก
- ในอนาคตควรส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวโพดชนิดน้ำมันสูงเพื่อใช้ในการสกัดน้ำมันจะได้ราคาดีและเป็นที่ต้องการของตลาดสูง
- ส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรได้มีเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้ในการผลิตการเก็บเกี่ยวเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกลดการใช้แรงงานและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี
- สนับสนุนให้มีการทำประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ครอบคลุมทั่วประเทศ
- สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรอย่างเพียงพอ
- ส่งเสริมให้มี "พระราชบัญญัติข้าวโพดแห่งชาติ" ขึ้นเพื่อบริหารจัดการข้าวโพดอย่างเป็นระบบพร้อมทั้งจัดตั้งกองข้าวโพดแห่งชาติขึ้นเพื่อเป็นสถาบันการเงินของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดทั่วประเทศ

- ส่งเสริมสนับสนุนระบบน้ำชลประทาน หรือน้ำบาดาลให้เกษตรกรอย่างทั่วถึงและเพียงพอในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงฤดูแล้ง

- แก้ไขปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิที่ดินทำกินของเกษตรกรในพื้นเพาะปลูกที่ไม่มีเอกสารสิทธิ และที่ทำการเพาะปลูกทับซ้อนกับเขตป่าไม้ในพื้นที่

(๒) ด้านการแปรรูป "กลางน้ำ"

- ส่งเสริมสนับสนุนให้สหกรณ์การเกษตรมีเครื่องมือ (เครื่องอบข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) เพื่อไว้ใช้ในการปรับปรุงคุณภาพข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดความชื้น พร้อมทั้งมีโกดังเก็บผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไว้รอจำหน่ายช่วงราคาสูง

- ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ประกอบการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่นรายเล็กได้มีเงินทุนดอกเบี้ยต่ำไว้ซื้อเครื่องอบข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อปรับปรุงคุณภาพเก็บไว้

- สนับสนุนเรื่องเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้กับกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตรและผู้ประกอบการรายเล็กในท้องถิ่นได้มีเงินทุนดอกเบี้ยต่ำไว้รวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาแปรรูปเก็บไว้รอจำหน่าย

(๓) ด้านการตลาด "ปลายน้ำ"

- ส่งเสริมให้ความรู้แก่กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร ให้มีความรู้ความสามารถในด้านการผลิตการบริหารจัดการและการตลาด วิธีการบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- จัดเชื่อมโยงการตลาดระหว่างสหกรณ์ผู้รวบรวมผลผลิตกับสหกรณ์ผู้ผลิตอาหารสัตว์ด้วยกันและเชื่อมโยงการตลาดกับโรงงานผู้ผลิตอาหารสัตว์

- ส่งเสริมสนับสนุนให้สหกรณ์การเกษตรที่มีศักยภาพพร้อมได้มีการตั้งโรงงานผลิตอาหารสัตว์ขึ้นเอง

- ป้องกันการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศเพื่อมาทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ด้วยมาตรการทางภาษีและควบคุมคุณภาพ หรือการกำหนดกรอบระเวลาการนำเข้าไม่ให้มีผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ

- มีมาตรการควบคุมการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านโดยกำหนดให้มีคลังเก็บข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไว้บริเวณชายแดนก่อน และมีการควบคุมการขนย้ายเข้ามาในประเทศเพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ

๓.๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเรื่องมันสำปะหลัง

(๑) ด้านการผลิต "ต้นน้ำ"

- ส่งเสริมให้เกษตรให้เกษตรกรได้มีความรู้ในเรื่องการฟื้นฟูดิน การอนุรักษ์ดินและการเพิ่มแร่ธาตุในดินด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น และให้ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ของดิน

- ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในลักษณะการทำเกษตรแปลงใหญ่ (Big Farmer) ให้มีการวางแผนการผลิตโดยใช้หลัก "การตลาดนำการผลิต"

- ส่งเสริมให้มีการทำเกษตรอินทรีย์ และมาตรฐานกระบวนการจัดการคุณภาพเกษตรกรที่ดี (GAP)

- ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Zoning) มาใช้ในการวางแผนเพาะปลูก

- ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้พันธุ์มันสำปะหลังที่คุณภาพเชื้อแป้งสูงตามที่ตลาดต้องการมาใช้ในกาเพาะปลูก

- ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณให้สถาบันวิจัยพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ต้านทานโรคสูงและให้ผลผลิตดีมาใช้

- ในอนาคตควรส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังชนิดที่นำมาปรุงเป็นทานแทนมันฝรั่ง

- ส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรได้มีเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้ในการผลิตการเก็บเกี่ยว เพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกลดการใช้แรงงานและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี

- สนับสนุนให้มีการทำประกันภัยมันสำปะหลังครอบคลุมทั่วประเทศ

- สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรอย่างเพียงพอ

- ส่งเสริมให้มี “พระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง” ขึ้นเพื่อบริหารจัดการมันสำปะหลังอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งจัดตั้งกองทุนมันสำปะหลังแห่งชาติขึ้นเพื่อเป็นสถาบันทางการเงินของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังทั่วประเทศ

- ส่งเสริมสนับสนุนระบบน้ำชลประทาน หรือน้ำบาดาลให้เกษตรกรอย่างทั่วถึงและเพียงพอในการปลูกมันสำปะหลังน้ำหยด

- แก้ไขปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิที่ดินทำกินของเกษตรกรในพื้นเพาะปลูกที่ไม่มีเอกสารสิทธิ และที่ทำการเพาะปลูกทับซ้อนกับเขตป่าไม้ในพื้นที่

(๒) ด้านการแปรรูป “กลางน้ำ”

- ส่งเสริมสนับสนุนให้สหกรณ์การเกษตรมีเครื่องมือ (เครื่องอบมันสำปะหลัง) เพื่อไว้ใช้ในการแปรรูปมันสำปะหลัง (มันเส้น) พร้อมทั้งมีโกดังเก็บผลผลิตไว้รอจำหน่ายในช่วงราคาสูง

- ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ประกอบการรับซื้อมันสำปะหลังในท้องถิ่นรายเล็กได้มีเงินทุนดอกเบี้ยต่ำไว้ซื้อเครื่องอบมันเส้นเก็บไว้ในช่วงผลผลิตออกสู่ตลาดจำนวนมาก

- สนับสนุนเรื่องเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้กับกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตรและผู้ประกอบการรายเล็กในท้องถิ่นได้มีเงินทุนดอกเบี้ยต่ำไว้รวบรวมผลผลิตมันสำปะหลังมาแปรรูปเก็บไว้รอจำหน่าย

- ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่ผลิตมันเส้น ได้ผลิตมันเส้นสะอาดปราศจากสิ่งเจือปนตามที่ตลาดต้องการ

(๓) ด้านการตลาด “ปลายน้ำ”

- ส่งเสริมให้ความรู้แก่กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร ให้มีความรู้ความสามารถในด้านการผลิตการบริหารจัดการและการตลาด วิธีการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตร

- จัดเชื่อมโยงการตลาดระหว่างสหกรณ์ผู้รวบรวมผลผลิตมันสำปะหลังแปรรูป (มันเส้น) กับ สหกรณ์ผู้ผลิตอาหารสัตว์ด้วยกันและเชื่อมโยงการตลาดกับโรงงานผู้ผลิตอาหารสัตว์ หรือเชื่อมโยงกับโรงงานผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังและตลาดต่างประเทศ

- จัดหาตลาดการค้าแป้งมันสำปะหลังผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และมันเส้นในต่างประเทศทุกเวทีการเจรจา เพื่อให้ EU เปิดตลาดการค้ามันสำปะหลังให้มากขึ้น

- เจรจาการค้ากับตลาดการค้าแป้งมันสำปะหลังผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และมันเส้นในประเทศคู่ค้าเดิมให้เพิ่มโควตานำเข้ามากขึ้น และลดภาษีการนำเข้า พร้อมทั้ง เงื่อนไขพิธีสารการนำเข้าต่าง ๆ ให้เข้มงวดน้อยลง

- ส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรมชีวภาพและการลงทุนในอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพจากมันสำปะหลังในประเทศให้มากขึ้น

- ส่งเสริมให้มีการใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังเป็นพลังงานทดแทนพลังงานทางเลือกในประเทศให้มากขึ้นโดยผลักดันให้มีการใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังร้อยละ ๕๐ ของผลผลิตมันสำปะหลังที่ผลิตรวมทั้งประเทศ

- ผลักดันการใช้เอทานอลให้ได้ตามแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP๒๐๑๕)และให้มีการปรับแผน (AEDP๒๐๑๘) ให้มีการใช้เอทานอลไม่ต่ำกว่า ๑๑.๓๑ ล้านลิตรต่อวัน

๓.๕.๓ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๓.๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

คณะอนุกรรมาธิการฯได้พิจารณาศึกษาเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เริ่มตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ได้สรุปวิเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้รัฐบาลพิจารณาดำเนินการดังต่อไปนี้คือ

"มาตรการเร่งด่วน" ที่จะต้องรีบเร่งแก้ไขปัญหาอันดับที่ ๑

(๑) นโยบายสร้างความเป็นธรรมทางการค้า

(๒) นโยบายการนำเข้าวัตถุดิบผลิตอาหารสัตว์จากต่างประเทศ

(๓) นโยบายการทำประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

"มาตรการระยะกลาง" ที่จะต้องรีบเร่งแก้ไขปัญหาอันดับที่ ๒

(๑) นโยบายการส่งเสริมองค์ความรู้เสริมสร้างพัฒนาการผลิต

(๒) นโยบายการส่งเสริมสนับสนุนสหกรณ์ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพ

(๓) นโยบายการส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นรายเล็กให้เข้มแข็งและมีศักยภาพ

"มาตรการระยะยาว" ที่จะต้องรีบเร่งแก้ไขปัญหาอันดับที่ ๓

(๑) นโยบายการสร้างระบบน้ำเพื่อการเกษตรอย่างทั่วถึง

(๒) นโยบายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

(๓) นโยบายการแก้ไขเรื่องทีดินไม่มีเอกสารสิทธิทับซ้อนเขตป่าไม้

(๔) นโยบายการออกพระราชบัญญัติข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พ.ศ. ...

๓.๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเรื่องมันสำปะหลัง

คณะอนุกรรมาธิการฯได้พิจารณาศึกษาเรื่องมันสำปะหลังตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เริ่มตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ได้สรุปวิเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้รัฐบาลพิจารณาดำเนินการดังต่อไปนี้คือ

"มาตรการเร่งด่วน" ที่จะต้องรีบเร่งแก้ไขปัญหาอันดับที่ ๑

(๑) นโยบายด้านการหาตลาดส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

(๒) นโยบายการนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้านและวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศ

(๓) นโยบายการทำประกันภัยมันสำปะหลัง

"มาตรการระยะกลาง" ที่จะต้องรีบเร่งแก้ไขปัญหาอันดับที่ ๒

(๑) นโยบายการส่งเสริมองค์ความรู้เสริมสร้างพัฒนาการผลิต

(๒) นโยบายการส่งเสริมสนับสนุนสหกรณ์ให้เข็มแข็งและมีศักยภาพ

(๓) นโยบายการส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นรายเล็กให้เข็มแข็งและมีศักยภาพ

"มาตรการระยะยาว" ที่จะต้องรีบเร่งแก้ไขปัญหาอันดับที่ ๓

(๑) นโยบายการสร้างระบบน้ำเพื่อการเกษตรอย่างทั่วถึง

(๒) นโยบายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

(๓) นโยบายการแก้ไขเรื่องที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิทับซ้อนเขตป่าไม้

(๔) นโยบายการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพจากมันสำปะหลัง

(๕) นโยบายการใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังเป็นพลังงานทดแทน

(๖) นโยบายการออกพระราชบัญญัติ (พรบ.) มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

บทที่ ๔
แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาผัก ผลไม้ และสมุนไพรตกต่ำ

๔.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ประเทศไทยเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทำเลที่ตั้ง สภาพพื้นที่และภูมิอากาศ ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคการเกษตร ภาคการเกษตรของไทยจึงมีส่วนขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เป็นรากฐานของการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศและของโลก ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคการผลิตทางการเกษตร ภาคเกษตรยังคงมีบทบาทสำคัญกับการพัฒนาประเทศในหลายมิติ เนื่องจากการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์สามารถสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศเป็นมูลค่าสูงในแต่ละปีและเมื่อพิจารณาสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันภาคการเกษตรต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในหลายด้าน ส่งผลกระทบต่อระบบห่วงโซ่การผลิตและห่วงโซ่คุณค่าสินค้าเกษตรของประเทศไทย อาทิ ความเปราะบางหรือความผันผวนของเศรษฐกิจโลก กฎกติกาการค้าใหม่ของโลกและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ มาตรการกีดกันและการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ กระแสความนิยมในการบริโภคเพื่อสุขภาพ สุขอนามัย และความปลอดภัยของอาหารและสินค้าเกษตร การพัฒนาในด้านการผลิต การตลาด เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านอุตสาหกรรมการเกษตร ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างการคมนาคมและระบบสารสนเทศ เพื่อรองรับการขนส่งและการค้าสินค้าเกษตรของประเทศคู่แข่งและประเทศที่พัฒนาแล้ว ภาคการเกษตรไทยจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และรักษาระดับความสามารถในแข่งขันของประเทศ

บริบทการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อระบบห่วงโซ่คุณค่าของสินค้าเกษตรของประเทศไทยซึ่งยังมีปัญหาและอุปสรรคในหลายด้าน ตั้งแต่ต้นน้ำ - กลางน้ำ - ปลายน้ำ อาทิ ปัญหาในระดับต้นน้ำ เช่น ปัญหาโรคระบาดศัตรูพืช พันธุ์พืชที่ดีมีไม่เพียงพอ ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน และมีผลผลิตอุปทานส่วนเกินจำนวนมาก เป็นต้น ปัญหาในระดับกลางน้ำ เช่น ปัญหาอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรของผู้ประกอบการไทยยังขาดการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าและสร้างมูลค่าเพิ่ม ปัญหาในด้านการขนส่งและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโลจิสติกส์ เป็นต้น ปัญหาในระดับปลายน้ำ เช่น ปัญหามาตรฐานสุขอนามัยและความปลอดภัยของสินค้าเกษตร การกีดกันทางการค้าและมาตรการภาษีของประเทศผู้นำเข้า ปัญหาระบบตลาดและพ่อค้าคนกลางระหว่างประเทศ และความผันผวนของราคา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาของรัฐบาลที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เกษตรกรยังคงประสบปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำ ยังไม่สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการได้ รวมทั้งภาคการเกษตรยังคงประสบกับปัญหาดังกล่าวมาแล้วในรูปแบบเดิม ๆ

คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องผัก ผลไม้ และสมุนไพร ในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงได้วางแนวทางในการพิจารณาและศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาสินค้าทางการเกษตรอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ โดยผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ การพัฒนาและยกระดับคุณภาพ มาตรฐานสินค้าเกษตร และความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งกำหนดขอบเขตการพิจารณาโดยได้นำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตร

(Supply Chains) มาใช้ศึกษาวิเคราะห์ในทุก ๆ กิจกรรม เริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิต การจัดเก็บ การจำหน่าย การแปรรูป การขนส่ง และการตลาด ร่วมกับนำแนวคิดเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี นวัตกรรมและสารสนเทศที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมาใช้เพื่อพัฒนาและยกระดับการผลิต การแปรรูป การขนส่ง และการจำหน่ายสินค้าเกษตร ซึ่งได้กำหนดกรอบการพิจารณา ดังนี้

คณะอนุกรรมาธิการฯ ได้นำแนวคิดห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตร (Supply Chains) มากำหนดเป็นกรอบการศึกษาปัญหาเรื่องผัก ผลไม้ และสมุนไพร ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ดังนี้

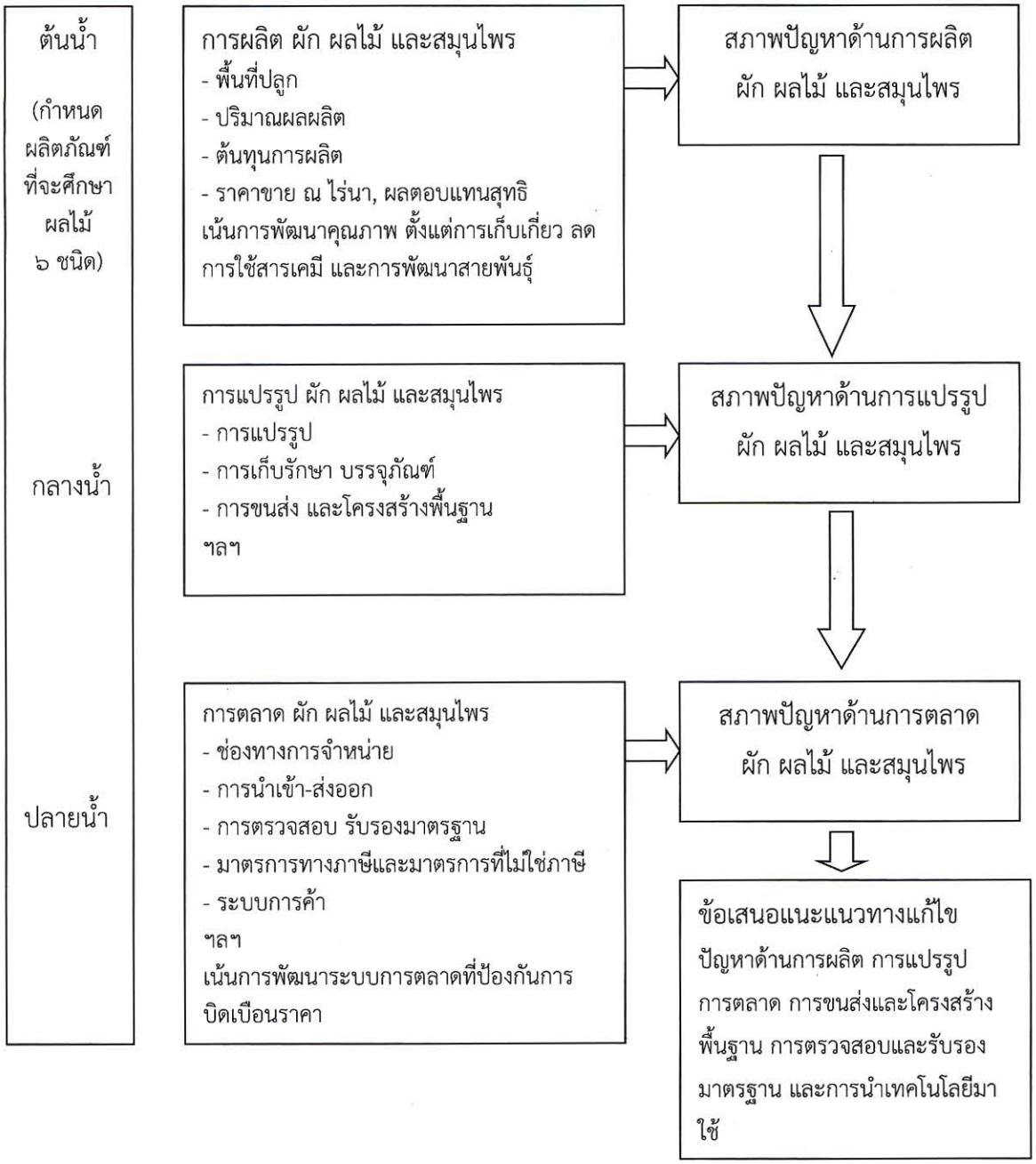

ภาพที่ ๑ กรอบการศึกษาปัญหาเรื่องผัก ผลไม้ และสมุนไพร

๔.๒ ประเด็นการพิจารณาและข้อสังเกตของคณะอนุกรรมาธิการ

๔.๒.๑ ประเด็นการพิจารณา

๔.๒.๑.๑ ประเด็นการพิจารณาปัญหาผัก โดยเชิญ นายนภินทร ศรีสรรพางค์ ประธานกรรมการบริหารตลาดศรีเมือง และประธานกรรมการบริหารตลาดล้านเมือง มาเข้าร่วมประชุม

กรอบการพิจารณา วงจรผลผลิตผัก กลไกตลาดผักของประเทศไทย รวมทั้งปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหา

ผลการพิจารณา

๑) ผักไม่มีปัญหาด้านราคาและการตลาด เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกผักได้จำกัด ในขณะที่ปัจจุบันความต้องการในการบริโภคผักมีมากขึ้น เนื่องจากกระแสรักสุขภาพ ประกอบกับหากผักชนิดใดราคาแพง ก็จะเกิดกำลังซื้อผักชนิดอื่นทดแทน ทำให้สามารถดึงราคาผักชนิดอื่น ๆ ให้สูงขึ้นได้

๒) ปัญหาของผักส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องสารเคมีตกค้างเป็นหลัก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยที่ไม่มีความรู้ในการทำเกษตรแบบปลอดสารเคมี

๓) ปัญหาการนำเข้าผักราคาถูกเข้ามาตีตลาดในประเทศไทย โดยเฉพาะผักที่สามารถปลูกได้ทั้งในประเทศไทยและประเทศจีน ซึ่งมีตลาดเดียวกัน เช่น หอม หรือกระเทียม เป็นต้น ทำให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรที่ปลูกสินค้าชนิดเดียวกัน บางรายถึงกับต้องเปลี่ยนอาชีพไปปลูกสินค้าอย่างอื่น

๔.๒.๑.๒ ประเด็นการพิจารณาปัญหาผลไม้ ๖ ชนิด (เงาะ มังคุด ทุเรียน ลำไย ลองกอง และลิ้นจี่) โดยเชิญหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) กรมส่งเสริมการเกษตร

๒) กรมส่งเสริมสหกรณ์

๓) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

๔) นายนภินทร ศรีสรรพางค์ ประธานกรรมการบริหารตลาดศรีเมือง และประธานกรรมการบริหารตลาดล้านเมือง

กรอบการพิจารณา สถานการณ์และการบริหารจัดการผลไม้ ๖ ชนิด ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ผลการพิจารณา

๑) ภาพรวมปัญหาผลไม้ คือ ไม่สามารถทำตลาดกลางผลไม้ได้ เนื่องจากกระบวนการขนส่งผลไม้มายังตลาดกลางมีความเสี่ยงที่อาจทำให้ผลไม้เสียหายไม่ได้คุณภาพ ทำให้อาจขายไม่ได้หรือขายได้ในราคาถูก ผู้ซื้อส่วนใหญ่จึงนิยมซื้อผลไม้ที่หน้าสวนมากกว่าการซื้อที่ตลาดกลาง

๒) ปัญหาผลผลิตล้นตลาดในช่วงกลางฤดูกาล ทำให้ราคาตกต่ำ ส่วนราคาผลไม้ในช่วงต้นฤดูกาลและปลายฤดูกาลจะไม่ตกต่ำมากนัก

๓) ปัญหาการปลูกผลไม้โดยไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในคุณภาพการผลิต และทำให้ผลไม้ไทยไม่เป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ

๔) ปัญหาล้งจีน ที่ใช้วิธีการส่งตัวแทนคนไทยหรือพ่อค้าคนกลางไปเจรจาซื้อผลไม้ล่วงหน้าจากเกษตรกร โดยทำสัญญาแบบเหมาสวน แม้ระยะสั้นจะทำให้เกษตรกรขายผลไม้ได้ราคา แต่ในระยะยาวอาจเกิดผูกขาดการซื้อขายและกำหนดราคาผลไม้ไทยได้ในอนาคต หากผู้ประกอบการจีนรวมตัวกันไม่รับซื้อหรือเป็นผู้กำหนดราคาเอง และทำให้ล้งไทยต้องแข่งขันกับล้งจีนที่เกิดขึ้นจำนวนมาก

๔.๒.๑.๓ ประเด็นการพิจารณาปัญหาสมุนไพร โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

๒) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

๓) โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

๔) สมาคมผู้ผลิตยาสมุนไพร

กรอบการพิจารณา มูลค่าการส่งออกสมุนไพร มูลค่าการที่ใช้ยาสมุนไพรทดแทนยาแผนปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคในการผลิตและการส่งออก และแนวทางแก้ไข

ผลการพิจารณา

๑) ปัญหาอุปสรรคของกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตและการส่งออกสมุนไพร มีดังนี้

- การขึ้นทะเบียนยาและผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีความยุ่งยาก และใช้เวลานาน โดยเฉพาะการขอขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารใหม่ (Novel food) เป็นรายแรก ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ประสงค์จะขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารใหม่เป็นรายแรก

- ความล่าช้าในการออกกฎหมายลูก (กฎกระทรวง) ตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกล่าวอ้างทางสุขภาพ (Health Claims) ในการพิจารณาอนุญาตผลิตภัณฑ์สมุนไพร (Health Supplements) ทำให้ส่งออกผลิตภัณฑ์สมุนไพรได้ยาก

- กฎหมายไทยกำหนดหลักเกณฑ์ในการผลิตและการขอขึ้นทะเบียนเป็นยา เป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริม และเป็นเครื่องสำอาง แตกต่างจากต่างประเทศ เช่น ขมิ้นชันซึ่งต้องใช้ในปริมาณ ๕๐๐ มิลลิกรัม จึงจะเห็นผล กฎหมายไทยกำหนดให้ปริมาณไม่เกิน ๕๐ มิลลิกรัม เป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ปริมาณ ๒๕๐ - ๕๐๐ มิลลิกรัม เป็นยา แต่ในต่างประเทศขมิ้นชันปริมาณ ๕๐๐ มิลลิกรัม ถือเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ทำให้ผู้ประกอบการต้องส่งออกขมิ้นชันเป็นยาและต้องไปขอขึ้นทะเบียนยาในต่างประเทศด้วย

- กฎหมายไทยกำหนดให้แยกโรงงานผลิตอาหารเสริมกับโรงงานผลิตยาออกจากกัน ทั้งที่ทั้งสองโรงงานต่างก็ใช้เครื่องจักรชนิดเดียวกัน ทำให้ผู้ประกอบมีต้นทุนการผลิตสูง แตกต่างจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นที่อนุญาตให้ผลิตในโรงงานเดียวกันได้

๒) การส่งออกยาสมุนไพรในตลาดอาเซียนเป็นไปได้ยาก เนื่องจากแต่ละประเทศต่างมีองค์ความรู้และตำรับยาของตนเอง มีเพียงตำรับยาแพทย์แผนจีนเท่านั้นที่มีศักยภาพในการส่งออก ประกอบกับการขอขึ้นทะเบียนยาตำรับแพทย์แผนไทยเพื่อส่งออกมีความยุ่งยาก การส่งออกเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีส่วนประกอบสมุนไพรเดี่ยวหรือไม่เกิน ๓ - ๕ ชนิด จะขึ้นทะเบียนและส่งออกได้ง่ายกว่า

๓) ระบบการซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรของสถานพยาบาลภาครัฐ ด้วยวิธีจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีประกวดราคา e - bidding ทำให้ผู้ประกอบการต้องขายผลิตภัณฑ์ในราคาต่ำที่สุด เป็นเหตุให้บริษัทเอกชนต้องซื้อสารสกัดหรือวัตถุดิบสมุนไพรจากต่างประเทศที่มีราคาถูกกว่าในประเทศ เพื่อลดต้นทุน

๔) วัตถุดิบสมุนไพรภายในประเทศมีปริมาณน้อย ยังไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากเกษตรกรรายย่อยไม่มีความรู้ในการปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ (Organic farming) การขาดความชัดเจนในเรื่องมาตรฐานกระบวนการผลิต และยังไม่มีระบบ Big farming เกษตรกรรายย่อยจึงตกลงทำ contract farming กับโรงงานได้ยาก ผู้ประกอบการจึงนิยมซื้อวัตถุดิบสมุนไพรผ่านพ่อค้าคนกลางหรือนำเข้าจากต่างประเทศเพื่อต้นทุนความเสี่ยงด้านปริมาณและคุณภาพของวัตถุดิบ

๕) ปัญหากระบวนการทางความคิดของผู้ประกอบการส่วนใหญ่ที่ยังไม่ให้ความสำคัญต่อการแปรรูปวัตถุดิบเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมช่วยต่อยอดผลิตภัณฑ์ (High Value Added) จึงทำให้ประเทศไทยต้องทิ้งวัตถุดิบเหลือใช้จากโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก หรือนำไปทำเป็นอาหารสัตว์ขายในราคาถูก

๖) ผู้ประกอบการที่จำหน่ายยาแผนโบราณให้กับโรงพยาบาลของรัฐ มีส่วนแบ่งการตลาดน้อย เนื่องจากต้องแข่งขันกับองค์การเภสัชกรรม และโรงพยาบาลรัฐที่ผลิตยาใช้เองและขายกันเอง

๗) ปัญหาการขาดความเชื่อมั่นของบุคลากรทางการแพทย์ในการจ่ายยาสมุนไพรทดแทนยาแผนปัจจุบัน ทำให้ประเทศไทยยังมีการใช้ยาสมุนไพรในสัดส่วนที่น้อยกว่ายาแผนปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีมูลค่าการใช้ยาสมุนไพรเพียงร้อยละ ๑.๘๑ เมื่อเทียบกับการใช้ยาทั้งหมดของสถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

๔.๒.๑.๔ ประเด็นการพิจารณาแนวทางการส่งเสริมการปลูกกัญชง กัญชาเป็นพืชเศรษฐกิจ โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

๒) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๓) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

๔) สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

กรอบการพิจารณา หลักเกณฑ์การอนุญาตและการกำหนดพื้นที่ปลูก สายพันธุ์และเมล็ดพันธุ์ การวิจัยและพัฒนาการสกัดสาระสำคัญและผลิตภัณฑ์ การปลดล็อคกฎหมาย รวมทั้งปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ผลการพิจารณา

๑) การขออนุญาตซื้อสารสกัดสำคัญที่ใช้ในห้องปฏิบัติการเพื่อพัฒนาวิจัยสารสกัดและผลิตภัณฑ์กัญชง - กัญชา มีความยุ่งยากและราคาแพง

๒) การขออนุญาตปลูกกัญชงมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน โดยใช้เวลาประมาณ ๔ เดือนและใบอนุญาตมีอายุ ๑ ปี ในขณะที่กัญชงเป็นพืชที่มีฤดูกาลในการปลูก

๓) ปัจจุบันยังไม่สามารถนำเมล็ด ดอก และใบ ของกัญชงไปผลิตเชิงพาณิชย์ได้ เนื่องจากประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ พ.ศ.๒๕๖๑ ได้ยกเว้นเฉพาะเปลือกแห้ง แกนลำต้นแห้ง และเส้นใยแห้ง ของยาเสพติดประเภท ๕ เท่านั้นที่ไม่ถือเป็นยาเสพติด

๔) ปัจจุบันมีเมล็ดพันธุ์กัญชงที่ผ่านการรับรองและขึ้นทะเบียนแล้วเพียง ๔ พันธุ์ โดยพบว่าเกษตรกรหาทางไม่ใช้พันธุ์ขึ้นทะเบียน เพราะมีค่าใช้จ่ายและความยุ่งยาก จึงมีการร้องเรียนว่าพันธุ์มีปัญหา

๕) การปลดล็อคกฎหมายเพื่อส่งเสริมการปลูกกัญชงให้เป็นพืชเศรษฐกิจ บทเฉพาะกาลของกฎกระทรวง เรื่อง การขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้กำหนดให้เฉพาะหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ผลิต จำหน่าย และมีไว้ในครอบครอง โดยกำหนดเงื่อนเวลาไว้ ๓ ปี นับจากวันที่กฎกระทรวงฯ บังคับใช้ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๐ และให้บังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด ๓๖๐ วันนับจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา)

บทเฉพาะกาลของกฎกระทรวงฯ ดังกล่าว ยังได้กำหนดให้คณะกรรมการยาเสพติดให้โทษสามารถประเมินผลการดำเนินงานเพื่อเสนอให้รัฐมนตรีว่ากระทรวงสาธารณสุขพิจารณาทบทวนความเหมาะสมในการอนุญาตให้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลอื่นมาขออนุญาตได้ ขณะนี้ ได้มีการจัดทำร่างกฎกระทรวง เพื่อเสนอให้มีการทบทวน หากผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการยาเสพติดให้โทษและรัฐมนตรีฯ แล้วก็จะสามารถปลดล็อคให้ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการได้เร็วกว่า ๓ ปีตามที่กฎหมายกำหนดไว้

๔.๒.๑.๕ ประเด็นการพิจารณาปัญหาด้านการส่งออกและการขนส่งผัก ผลไม้ไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเชิญหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง มาเข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

๒) สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร

๓) สหพันธ์รถบรรทุกอาเซียน

๔) หอการค้าจังหวัดเชียงราย

รวมทั้งการเดินทางไปศึกษาดูงานด้านการค้าชายแดน และการส่งออกสินค้าผักผลไม้ และสมุนไพรไปยังประเทศจีน ณ ด่านศุลกากรเชียงของ ด่านศุลกากรแม่สาย และด่านศุลกากรเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

กรอบการพิจารณา ปัญหาในการส่งออกและการขนส่งผัก ผลไม้ไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน การตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานสุขอนามัยพืชเพื่อการส่งออก มาตรการทางภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

ผลการพิจารณา

๑) ปัญหาการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบและเอกสารในการนำเข้าผลไม้ตามพิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดด้านการกักกันโรคและตรวจสอบสินค้าผลไม้เมืองร้อนที่ส่งออกจากประเทศไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน ในแต่ละปีของกรมศุลกากรจีน (General Administration of China Customs : GACC) ซึ่งการแจ้งเวียนการดำเนินการและข้อปฏิบัติตามพิธีสารภายในของจีนล่าช้า ไม่ทั่วถึง ทำให้บางด่านของจีนปฏิเสธการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทย

๒) เขตปกครองตนเองในแต่ละมณฑลของจีนมีอำนาจในการบริหารจัดการด้านการค้าและภาษีของตนเองโดยไม่ผ่านรัฐบาลกลาง ทำให้กฎระเบียบในการนำเข้าผลไม้ในแต่ละมณฑลมีความแตกต่างกัน เช่น ในปี ๒๕๖๒ เมืองหนานหนิง เขตปกครองตนเองมณฑลกว่างซีจ้วง มีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบศุลกากรในการนำเข้าผลไม้ โดยเฉพาะทุเรียน เป็นต้น

๓) ปัญหาข้อตกลงการใช้สิทธิการค้าชายแดน กล่าวคือ การที่ประเทศไทยไม่มีชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้ประกอบการไทยจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มสินค้านำเข้า (VAT) ร้อยละ ๑๓ ในขณะที่ประเทศที่มีชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีนเสียร้อยละ ๖.๕ ตามข้อตกลงการใช้สิทธิการค้าชายแดน ทำให้ผู้ประกอบการไทยมีต้นทุนในการนำเข้าสินค้าสูงกว่าคู่แข่ง และเกิดปัญหาผลไม้ไทยถูกสวมสิทธิ แปรสภาพหีบห่อ บรรจุภัณฑ์เป็นสินค้าของประเทศอื่นที่มีชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่น เวียดนาม เป็นต้น และปัญหาการถูกปลอมปนสินค้าด้อยคุณภาพจากประเทศเพื่อนบ้านตามมา

๔) ปัญหาในการขนส่งสินค้าผ่านแดนไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไม่ได้อยู่ภายใต้บังคับของพิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดในการกักกันโรคและตรวจสอบสำหรับการส่งออกและนำเข้าผลไม้ผ่านประเทศที่สามระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน

ทำให้เกิดปัญหาสินค้าถูกตัดตัวปิดผนึก (seal) ที่ด่านบ่อเต็น สปป.ลาว ก่อนเข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนจีน ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้าและเป็นอุปสรรคในการตรวจผ่านสินค้าเข้าสู่จีน

๕) ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของหน่วยงานในพื้นที่ อาทิ ด่านตรวจพืช มีพื้นที่ไม่เพียงพอในการรองรับสินค้าเกษตรจำนวนมาก เพื่อรอการตรวจสอบจากห้องปฏิบัติการ เครื่องมือและอุปกรณ์ในการตรวจยังไม่มีประสิทธิภาพ รวดเร็วและจำนวนที่เพียงพอ และข้อมูลของแต่ละหน่วยงานยังไม่มีการเชื่อมโยงให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน จึงไม่สามารถบูรณาการข้อมูลเพื่อประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกันได้

๖) ปัญหาด้านการขนส่งสินค้า มีดังนี้

- เส้นทางขนส่งทางบก สาย R3A ในช่วงสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีสภาพเป็นหลุมบ่อ เป็นเทือกเขาสูง ทำให้ต้องใช้เวลาในการขนส่งนาน และเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง

- เส้นทางขนส่งทางบก สาย R3B ผ่านสหภาพเมียนมาไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีระยะทางสั้นกว่าสาย R3A ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาด้านความมั่นคงภายในของสหภาพเมียนมา

- การขนส่งสินค้าทางลำน้ำโขงจากท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนไปยังท่าเรือด่านหน้าของจีน ซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่าและใช้เวลาในการขนส่งน้อยกว่าการทางบก ยังไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางเลือกในการส่งออกให้กับผู้ประกอบการเท่าที่ควร เช่น ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนยังไม่มีเครนยกสินค้าของท่าเรือเอง ทำให้ผู้ประกอบการต้องเสียค่าใช้จ่ายในจ้างเครนยกตู้สินค้าจากบริษัทเอกชน ปัจจุบันยังไม่มีการจัดทำพิธีสารเพื่อนำเข้าสินค้าจากไทยผ่านท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนไปยังท่าเรือกวนเหล่ยของจีน และปัญหาระดับน้ำในแม่น้ำโขงไม่คงที่ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือ เป็นต้น

- ช่วงเวลาในการเปิด – ปิดด่านพรมแดนของไทยไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาเปิด - ปิดด่านของประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอุปสรรคต่อการขนส่งสินค้าทางบก

๔.๒.๑.๖ ประเด็นการพิจารณาแนวทางการใช้รถไฟเป็นเส้นทางสายหลัก (Backbone) ในการขนส่งสินค้าผัก ผลไม้ และสมุนไพร โดยเชิญหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) กรมการขนส่งทางบก

๒) การรถไฟแห่งประเทศไทย

๓) สมาคมขนส่งสินค้าภาคอีสาน

๔) สมาคมขนส่งสินค้าและโลจิสติกส์ไทย

กรอบการพิจารณา แนวทางการใช้รถไฟขนส่งสินค้าเกษตรเพื่อเชื่อมโยงทุกภูมิภาค การเชื่อมโยงการขนส่งทางรางเข้าสู่ตลาดกลางเพื่อพัฒนาให้จังหวัดปทุมธานีเป็นศูนย์กลาง (Hub) ตลาดการค้าผัก ผลไม้ และสมุนไพร ผลกระทบจากนโยบายจำกัดเวลารถบรรทุกวิ่ง ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

ผลการพิจารณา

๑) ทางรถไฟของประเทศไทย ร้อยละ ๘๐ เป็นระบบรางเดี่ยว (Single Track) การขนส่งจึงมีความล่าช้า หากใช้รถไฟในการขนส่งสินค้าเกษตร อาจทำให้สินค้าไม่สดใหม่และเน่าเสียได้ การขนส่งสินค้าเกษตรโดยรถไฟจึงมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นการเช่าเหมาขบวนเพื่อขนส่งสินค้าที่ไม่เน่าเสีย

๒) โครงการรถไฟความเร็วสูง (จังหวัดหนองคาย - สาธารณรัฐประชาชนจีน) เป็นโครงการสำหรับให้ประชาชนโดยสารเป็นหลัก ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในการขนส่งสินค้าเกษตร เพราะจะต้องมีการตัดตู้ขบวนไว้ตามสถานีต่าง ๆ หากการก่อสร้างทางรถไฟรางคู่ (Double Track) แล้วเสร็จ

จะสามารถใช้ในการขนส่งสินค้าเกษตรได้ แต่การดำเนินการดังกล่าวจะต้องตั้งคณะทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการขนส่งสินค้าเกษตรให้เหมาะสมต่อไป

๓) ผัก ผลไม้ สมุนไพรสด เป็นสินค้าที่เน่าเสียและเสียหายได้ง่าย จะต้องมีระยะเวลาในการขนส่งที่รวดเร็ว และในการขนส่งต้องไม่มีการขนถ่ายสินค้าหลายครั้ง

๔) ปัญหาโครงการก่อสร้างสถานีรถไฟ ๓๗ แห่งทั่วประเทศ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี พบว่า การสร้างสถานีขนถ่ายตู้สินค้าขนาดใหญ่ (Container Yard Station) หลายแห่งเพื่อรองรับระบบรางคู่ สร้างในพื้นที่ที่ไม่มีประชาชนใช้ และไม่เหมาะสมในการเป็นจุดขนถ่ายกระจายสินค้า ทำให้เกิดภาระต้นทุนซ้ำซ้อนจากการขนถ่ายสินค้าหลายครั้ง (Double Handling) ปัญหาสำคัญของระบบการขนส่งทางรถไฟ จึงเป็นเรื่องของการบริหารจัดการและการใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่คุ้มค่าและไม่มีประสิทธิภาพ

๕) นโยบายจำกัดเวลารถบรรทุกให้วิ่งได้เพียง ๔ ชั่วโมงต่อวัน (๐๐.๐๐ นาฬิกา - ๐๔.๐๐ นาฬิกา) เฉพาะในพื้นที่เขตเมืองชั้นใน ครอบคลุมพื้นที่วงแหวนกรุงเทพตะวันตก - วงแหวนกรุงเทพตะวันออก จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ระหว่างการประชุมพิจารณา เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบ

อย่างไรก็ตาม หากมีการใช้นโยบายดังกล่าวจะทำให้ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าเกษตรได้รับความเดือดร้อน มีภาระต้นทุนการขนส่งที่เพิ่มขึ้นจากการต้องขนถ่ายสินค้าหลายครั้งและสินค้ากลายเป็นสินค้าค้างคืนที่ขายไม่ได้ราคา เนื่องจากไม่สามารถขนส่งสินค้าเกษตรได้ทันเวลาที่ตลาดกลางปิดรับสินค้าในเวลา ๒๒.๐๐ นาฬิกา

๔.๒.๑.๗ ประเด็นการพิจารณาแนวทางในการระบายผลผลิตผัก ผลไม้ส่วนเกินด้วยวิธีการใหม่ โดยเชิญหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

๒) กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย

๓) บริษัท ทีเอ ลีดเดอร์ จำกัด

๔) บริษัท ซัคเซสมอร์ บีอิ้งค์ จำกัด

๕) บริษัท เจอเนสส์ โกลบอล (ประเทศไทย) จำกัด

กรอบการพิจารณา แนวทางในการระบายผลผลิตผัก ผลไม้ส่วนเกินสู่ผู้บริโภคระดับครัวเรือนโดยกลไกหมู่บ้านจัดสรรและอาคารชุด และธุรกิจค้าปลีก ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ผลการพิจารณา

๑) ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากในช่วงกลางฤดูกาล โดยเฉพาะผลไม้ ทำให้ราคาตกต่ำ เนื่องจากมีปริมาณส่วนที่เกินจากความต้องการของตลาด ปัจจุบันแนวทางแก้ไขปัญหา คือ ให้หน่วยงานภาครัฐช่วยกันกระจายผลผลิตส่วนเกินไปยังผู้บริโภค โดยกลไกตลาดทางการเกษตรที่ภาครัฐให้การส่งเสริมสนับสนุน ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะเป็นการกระจายซ้ำลงไปในตลาดเดิม ทำให้ไม่สามารถระบายผลผลิตส่วนเกินในปริมาณมากได้อย่างรวดเร็ว

๒) การแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ จึงต้องหาช่องทางการตลาดใหม่ ที่อาศัยกำลังซื้อของชนชั้นกลางในประเทศเป็นสำคัญ โดยใช้กลไกของกรมที่ดินที่กำกับดูแลนิติบุคคลของหมู่บ้านจัดสรรและอาคารชุด และกลไกการตลาดของกลุ่มบริษัทธุรกิจขายตรงในการช่วยเร่งระบายผลผลิตทางการเกษตรส่วนเกินออกสู่ตลาด ไปสู่ผู้บริโภคอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ

๓) การระบายผลผลิตทางการเกษตรส่วนเกิน โดยให้สมาชิกของแต่ละบริษัทธุรกิจขายตรงช่วยซื้อผลผลิตจากเกษตรกรมีข้อจำกัด เช่น บางบริษัทต้องได้รับการอนุญาตจากบริษัทแม่ในต่างประเทศ ต้องมีการวางแผนการบริหารด้านการจัดเก็บ ด้านการขนส่งกระจายสินค้าที่ดี เนื่องจากผลไม้มีอายุเก็บรักษาสั้นเน่าเสียได้ง่าย เป็นต้น

๔) แนวทางการดำเนินการให้เกิดผล ควรประสานงานผ่านสมาคมการขายตรงไทย (Thai Direct Selling Association หรือ TDSA) เพื่อรวบรวมรายชื่อบริษัทที่ประสงค์จะร่วมโครงการช่วยเหลือเกษตรกร

๕) จากการประสานงานในเบื้องต้น มีบริษัทขายตรงได้แสดงเจตจำนงให้ความร่วมมือช่วยระบายสินค้าเกษตร หากมีผลผลิตส่วนเกินที่จะเกิดขึ้นในอนาคตแล้ว จำนวน ๒ บริษัท คือ บริษัท ทีเอ ลีดเดอร์ จำกัด และบริษัท ซัคเซสมอร์ บีอิ้งค์ (มหาชน) จำกัด เป็นจำนวนบริษัทละ ๕๐,๐๐๐ กิโลกรัม รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๐๐,๐๐๐ กิโลกรัม ซึ่งการแสดงเจตจำนงของทั้ง ๒ บริษัท ดังกล่าว ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ภาคธุรกิจเอกชนจะเข้ามามีบทบาทในการตอบแทนสังคม ช่วยเหลือเกษตรกร และภาครัฐ ในการแก้ไขปัญหาพืชผลทางการเกษตรของประเทศไทยต่อไป

๔.๒.๑.๘ ประเด็นการพิจารณาการนำเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศสมัยใหม่มาใช้เพื่อยกระดับการผลิต และการตลาดสินค้าผัก ผลไม้ และสมุนไพร โดยเชิญหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒) สมาคมพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๓) บริษัท เทรด คอนเน็กซ์ จำกัด

๔) บริษัท EP & IT Solution จำกัด

๕) บริษัท เออีซี ดาต้า ออนไลน์ จำกัด

๖) บริษัท The S Curve

กรอบการพิจารณา แนวทางนำเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่มาใช้เพื่อยกระดับการผลิต และการตลาดสินค้าผัก ผลไม้ และสมุนไพร ประกอบด้วย ตลาดสปอตสินค้าเกษตร ป้ายติดสินค้าเกษตร QR code ระบบ Platform Online เครื่องมือตรวจวิเคราะห์คุณภาพสินค้าเกษตร Web Crawler และ Big Data และ Fruit map ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ผลการพิจารณา

๑) การทำสินค้าเกษตรออนไลน์ในระบบตลาดสปอตเกษตรกร เป็น Platform ออนไลน์ในการซื้อขายสินค้าแบบเรียลไทม์ที่มีการนัดหมายเวลาเปิด-ปิดตลาด มีการซื้อขายและส่งมอบจริง ร้อยละ ๑๐๐ มีกระบวนการค้นพบราคา เป็นตลาดเครือข่ายกันและกันที่ไม่มีการผูกขาด มีการตรวจสอบคุณภาพสินค้า เพื่อให้ผู้ซื้อเกิดความเชื่อมั่นในสินค้า และมีการสร้างเครือข่ายเกษตรกรมืออาชีพ

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ คือ ห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ผลผลิตไม่อยู่ในพื้นที่ และไม่มีห้องปฏิบัติการของภาครัฐให้บริการ และเกษตรกรไม่รู้จักวิธีวัดคุณภาพผลผลิต และไม่รู้วิธีขายให้ได้ราคาสูง

๒) จัดทำป้ายสินค้าเกษตร Smart Tag ด้วยระบบ QR code เป็นการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ของสินค้า เช่น วันที่ปลูก พื้นที่ปลูก ปริมาณสารตกค้างที่ตรวจพบ แหล่งผลิตและโรงคัดบรรจุการรับรองมาตรฐาน GAP หรือ GMP การขนส่ง และจำหน่ายสินค้า เป็นต้น สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ตั้งแต่แหล่งผลิตไปจนถึงมือผู้บริโภค

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ คือ ขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาระบบ เกษตรกรไม่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และขาดทักษะด้านเทคโนโลยี และปัญหาการพิมพ์คิวอาร์โค๊ดที่ไม่มีความคมชัด ทำให้เครื่องมือสามารถอ่านคิวอาร์โค๊ดได้ เป็นต้น

๓) การจัดทำ National Platform for Thai Vegetable and Fruit ให้แก่เกษตรกรใช้จัดเก็บข้อมูล สืบค้นข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ จากแหล่งความรู้ และ Online Course เพื่อช่วยวิเคราะห์ศักยภาพเกษตรกร ฟาร์ม และพื้นที่เพื่อการพัฒนาเกษตรกร บริหารโครงสร้างพื้นฐาน จัดสรรทรัพยากรและประเมินผล อำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกรในด้านช่องทางการจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายด้วยระบบ E – Commerce และยังสามารถเชื่อมโยงเกษตรกรกับเครือข่ายเกษตรอินทรีย์

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ คือ ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังจากหน่วยงานภาครัฐ ขาดหน่วยงานเจ้าภาพในการบริหารจัดการข้อมูล Big data และการขาดการเชื่อมโยงบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

๔) เครื่องตรวจสอบคุณภาพภายในผลผลิตทางการเกษตร โดยใช้เทคนิค Near Infrared Spectroscopy (NIR) สามารถตรวจวิเคราะห์คุณภาพภายในของผลไม้ได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยไม่ทำลายผลิตผล มีความรวดเร็ว เป็นการตรวจสอบคุณภาพโดยไม่ใช้สารเคมี และมีความเที่ยงตรง

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ คือ ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในด้านการวิจัยและพัฒนา และการผลิตเพื่อนำไปใช้ในเชิงอุตสาหกรรม

๕) การนำเทคโนโลยี Web Crawler และ Big Data มาใช้สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพืชผลทางการเกษตร เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลผลิตผลทางการเกษตร โดยใช้ Big Data มาสร้างเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์กำหนดนโยบายพัฒนาและส่งเสริมด้านการตลาดให้แก่เกษตรกร เช่น ความเคลื่อนไหวของราคา การพยากรณ์ราคา การกระจายของงบประมาณตามแผนงานและสภาพปัญหาและความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณที่ใช้ในแต่ละจังหวัดกับผลลัพธ์ที่ได้จากราคาแบบต่าง ๆ

๖) การจัดทำ Fruit Map เป็นการจัดทำเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิตอย่างครบวงจร สามารถนำไปใช้พัฒนาการค้า และทำการตลาดออนไลน์โดยตรงจากเกษตรกรไปสู่ผู้บริโภค โดยศึกษาจากตัวอย่างของประเทศที่ประสบความสำเร็จเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

๔.๒.๒ ข้อสังเกตของคณะอนุกรรมาธิการ

๑) หน่วยงานภาครัฐ ควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการผลไม้ที่เน้นในเชิงคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาจุดขายหรือลักษณะพิเศษ ลักษณะประจำของพันธุ์ผลไม้ การเพิ่มผลผลิตผลไม้นอกฤดูกาล เพื่อให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้ในราคาสูง เน้นการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือเครื่องจักรทางการเกษตรที่มีต้นทุนต่ำและใช้งานได้สะดวก เพื่อลดต้นทุนเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร

๒) ปัญหาเรื่องผลผลิตมังคุดภาคใต้ล้นตลาด ทำให้ราคาตกต่ำ ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากปัญหาแรงงานต่างด้าวขาดทักษะในการคัดผลไม้ ทำให้ไม่สามารถคัดผลไม้จำหน่ายได้ทันขายในช่วงเวลาที่ราคาดีได้

๓) ตามที่กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบการผลิตตามมาตรฐาน GAP โดยการทำเกษตรแปลงใหญ่แล้ว ควรให้ความสำคัญกับเกษตรกรแปลงย่อยและเกษตรกรที่ยังไม่มีเอกสารสิทธิ์ให้สามารถเข้าสู่ระบบ GAP ด้วย

๔) ผัก ผลไม้ของประเทศไทยเป็นที่ต้องการของสหรัฐอเมริกาในปริมาณสูง เช่น มะพร้าว และถั่วเขียว เป็นต้น แต่พบว่าไม่สามารถส่งออกให้เพียงพอกับความต้องการได้ เนื่องจากคุณภาพผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานหรือข้อกำหนดของประเทศนำเข้า รวมทั้งปัญหาผู้บริโภคชาวตะวันตกไม่ทราบวิธีการบริโภคผลไม้เมืองร้อนบางชนิด เช่น มังคุด เป็นต้น

๕) การแก้ไขปัญหาของภาครัฐในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการเร่งการระบายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคในตลาดเดิม การระบายสินค้าซ้ำกลไกตลาดเดิม จะทำให้เกิดการทำลายราคา เนื่องจากสินค้ามีปริมาณมากเกินกว่ากำลังซื้อ จึงทำให้ราคาสินค้าตกต่ำมากยิ่งขึ้น

๖) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ ทักษะ และวิธีการในการขอขึ้นทะเบียนตำรับยาหรือการขอหนังสือรับรองต่าง ๆ แก่นักศึกษาเภสัชกร เพื่อทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเอกสารประกอบการขอขึ้นทะเบียนแก่ผู้ประกอบการ เพื่อแก้ไขปัญหาความยุ่งยากในการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยกำหนดให้มีการจ่ายค่าธรรมเนียมตอบแทนให้แก่อาสาสมัครในลักษณะทำนองเดียวกับการให้บริการจัดทำหนังสือเดินทางของกระทรวงการต่างประเทศ

๗) ปัจจุบันประเทศไทย ได้กำหนดให้มีแผน “Thailand ๔.๐ Herbal Product Roadmap ๒๐ ปี” ที่มุ่งเน้นการปฏิรูป เพื่อวางพื้นฐานภายในเชิงระบบ มีการเชื่อมโยงข้อมูลสมุนไพรทั้งระบบ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งจากพื้นที่ โดยคาดการณ์ว่า มูลค่าผลิตภัณฑ์สมุนไพร ในปี พ.ศ. ๒๕๗๙ จะสูงถึง ๑.๒๑ - ๒.๙๕ ล้านล้านบาท (อัตราการเติบโต ร้อยละ ๑๐ - ๑๕) ดังนั้นจึงต้องเร่งให้ความรู้แก่เกษตรกรเพื่อเพิ่มความสามารถในการผลิตสมุนไพรให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว

๘) ปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาวัตถุดิบสมุนไพรมีราคาสูง และไม่ได้มาตรฐาน จึงทำให้มีการนำเข้าวัตถุดิบสมุนไพรปริมาณมากจากต่างประเทศที่มีราคาถูกกว่าวัตถุดิบภายในประเทศ จึงควรปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นระบบพืชอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล

๙) ควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรด้วยการสร้าง brand ให้น่าสนใจ และมีความน่าเชื่อถือ มากกว่าการมุ่งเน้นการส่งออกแต่เพียงสารสกัดสมุนไพร

๑๐) ปัจจุบันประเทศไทยมีการนำเข้าสารสกัดสมุนไพรจากต่างประเทศมากกว่าการส่งออก การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและกำลังการผลิตสมุนไพรทั้งระบบ (Supply Chain) ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศได้ โดยกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ (เจ้าภาพ) ในการแก้ไขปัญหาให้ชัดเจนทุกขั้นตอน ซึ่งจะต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

๑๑) ระบบแพลตฟอร์ม (Platform) ในการซื้อขายสินค้าเกษตร ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย มีการจำกัดจำนวนผู้เข้าซื้อ - ขาย มีระบบคัดกรองเฉพาะผู้ซื้อและผู้ขายที่มีคุณภาพเข้ามาในระบบเท่านั้น โดยจะทำการซื้อขายผ่านกลไกตลาดกลางตามหลัก Demand และ Supply เพื่อป้องกันการทำลายกลไกตลาด ช่วยลดปัญหาผลผลิตทางการเกษตรและสินค้าจีนล้นตลาด รวมทั้งยังกำหนดให้มีจุดส่งมอบสินค้าในประเทศไทย ทำให้สามารถดึงระบบการจัดการขนส่ง (logistics) กลับมาอยู่ที่คนไทยแทน

๑๒) ควรให้ความรู้แก่เกษตรกรถึงวิธีการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตร ตั้งแต่ขั้นตอนต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำว่า ตลาดต้องการผลผลิตจำนวนเท่าใด และต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานใด จะขายให้ใคร อย่างไร และราคาเท่าใด รวมทั้งจะต้องมีการบริหารจัดการขนส่งที่ดีเพื่อให้สามารถลดต้นทุนราคาสินค้าได้ เพราะค่าใช้จ่ายในการขนส่งคิดเป็น ร้อยละ ๓๐ – ๔๐ ของราคาทุน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงปัญหาสินค้าล้นตลาดและราคาตกต่ำ

๑๓) การแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรควรมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาระยะยาวเพื่อหาแนวทางป้องกันปัญหาต่าง ๆ ไม่ให้เกิดขึ้น ควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาระยะสั้นเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นแล้วด้วย ทั้งนี้ ในการแก้ไขปัญหาระยะยาวจะต้องมีหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการดำเนินการ ซึ่งควรเป็นคณะกรรมการระดับประเทศ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเรื่องมาตรฐานอาหารปลอดภัย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยในปัจจุบัน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการแปรรูปวัตถุดิบเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (High Value Added)

๑๔) ควรส่งเสริมเกษตรกรและผู้ประกอบการในการจัดทำบรรจุภัณฑ์ (Packaging) และป้ายติดสินค้าเกษตร (Tag) ในระบบดิจิตอล เพื่อให้หน่วยตรวจสอบของประเทศที่นำเข้า รวมถึงผู้บริโภคสามารถตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ของสินค้าย้อนกลับไปจนถึงแหล่งผลิต (Source of Origin) ได้โดยตรง ซึ่งจะสร้างการยอมรับและความเชื่อมั่นในสินค้ามากขึ้น และเป็นการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรกับผู้บริโภคโดยตรง

๔.๓ ผลการพิจารณา

๔.๓.๑ สถานการณ์และสภาพปัญหาผักของประเทศไทย

๔.๓.๑.๑ สถานการณ์ด้านการผลิต

ประเทศไทยเปนแหลงปลูกผักที่มีความหลากหลายชนิดและพันธุ์ โดยมีพื้นที่การปลูกผักประมาณ ๑.๔ ลานไร หรือคิดเป็นร้อยละ ๐.๙๔ ของพื้นที่ภาคการเกษตรทั้งหมด ๑๔๙ ล้านไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, ออนไลน์, ๒๕๖๐) มีผลผลิตต่อปีประมาณ ๔ ลานตัน ผักที่มีการปลูกมาก ได้แก่ พริกขี้หนูผลใหญ่ ข้าวโพดหวาน ข้าวโพดฝักอ่อน กระเทียม หอมแดง พริกขี้หนูผลเล็ก ถั่วฝักยาว กะหล่ำปลี และคะน้า ทั้งนี้ พื้นที่ปลูกผักจะกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ แต่บริเวณที่มีการปลูกผักเป็นปริมาณมาก คือ ภาคกลางและภาคเหนือ ซึ่งมีการจัดแบ่งพื้นที่การปลูกผักตามสภาพภูมิอากาศได้เป็น ๒ เขตใหญ่ ๆ คือ

๑) พื้นที่ราบที่มีอากาศร้อนชื้น จะมีการปลูกผักเขตร้อนตลอดทั้งปี โดยในช่วงฤดูฝนเกษตรกรจะนิยมปลูกพืชที่ทนทานต่อแรงกระแทกของลมและฝนได้ เช่น หอมแดง มะเขือเทศ กะหล่ำปลีพันธุ์ทนร้อน รวมทั้ง ผักกาดและผักคะน้าทนร้อน เป็นต้น

๒) ทางภาคเหนือของประเทศไทย มีการปลูกผักอื่น ๆ ตลอดทั้งปีเช่นกัน แต่ในช่วงฤดูหนาวที่มีอากาศเย็นและแห้งนั้น เหมาะสำหรับการปลูกกะหล่ำปลี มะเขือเทศ และกระเทียม

ฤดูกาลเก็บเกี่ยวพืชผักส่วนใหญ่จะออกตลอดทั้งปี ยกเว้นพืชผักบางชนิดที่ออกเป็นช่วง ๆ เช่น กระเทียม หอมแดง หอมหัวใหญ่ ผลผลิตจะออกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคมของทุกปี และมันฝรั่ง ผลผลิตจะออกในช่วงเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม และช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคมของทุกปี

ผักเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ปลูกเพื่อจำหน่ายภายในประเทศและส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศมีหลายชนิดด้วยกัน เช่น มะเขือเทศ หน่อไม้ฝรั่ง กระเทียม หอมแดง หอมหัวใหญ่ และมันฝรั่ง เป็นต้น

(๑) สถานการณ์การผลิตผักเศรษฐกิจ ๔ ชนิด (หอมแดง หอมหัวใหญ่ กระเทียม และมันฝรั่ง) ในช่วง ๓ ปี (๒๕๖๐ - หกเดือนแรกของปี ๒๕๖๒)

จากการศึกษาสถานการณ์ด้านการผลิตผักเศรษฐกิจ ๔ ชนิด ประกอบด้วย หอมแดง หอมหัวใหญ่ กระเทียม และมันฝรั่ง พบว่า ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ จำนวนเกษตรกรผู้ปลูก เนื้อที่เพาะปลูก ปริมาณผลผลิต และต้นทุนการผลิตไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่ราคาขาย ณ ไร่นาของหอมแดงและกระเทียม และกระเทียมปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๒ ราคาขาย ณ ไร่นาของหอมแดงอยู่ที่ ๔.๒๐ บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปี ๒๕๖๑ ที่ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๑๐.๙๘ บาทต่อกิโลกรัม

ส่วนกระเทียมในปี ๒๕๖๒ ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๓๖.๔๔ บาทต่อกิโลกรัม ลดลงจากปี ๒๕๖๑ ที่ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๕๗.๘๑ บาทต่อกิโลกรัม ทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนสุทธิจากการขายผลผลิต ณ ไร่นา ลดลง

สำหรับราคาขาย ณ ไร่นา ของหอมหัวใหญ่ และมันฝรั่ง มีการปรับตัวสูงขึ้นเล็กน้อย โดยในปี ๒๕๖๒ ราคาขาย ณ ไร่นา ของหอมหัวใหญ่ อยู่ที่ ๑๐.๒๔ บาทต่อกิโลกรัม ปรับตัวสูงขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ที่ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๙.๔๖ บาทต่อกิโลกรัม ส่วนมันฝรั่งในปี ๒๕๖๒ ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๑๓.๔๖ บาทต่อกิโลกรัม ปรับตัวสูงขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ที่ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๑๒.๒๐ บาทต่อกิโลกรัม ทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนสุทธิจากการขายผลผลิต ณ ไร่นาเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานหอมแดง ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒

รายการ	หน่วย	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑. จำนวนครัวเรือนผู้ปลูก	ครัวเรือน	๒๒,๑๖๐	๒๕,๗๗๕	n.a.
๒. เนื้อที่				
๒.๑ เนื้อที่เพาะปลูก	ไร่	๕๗,๘๐๐	๖๖,๗๙๕	๖๔,๒๑๖
๒.๒ เนื้อที่เก็บเกี่ยว	ไร่	๕๔,๗๓๒	๖๕,๓๓๖	๖๑,๖๓๙
๓. ผลผลิต	ตัน	๑๒๘,๘๗๓	๑๖๖,๖๖๒	๑๔๖,๙๘๙
๔. ผลผลิตต่อเนื้อที่เพาะปลูก	กิโลกรัม	๒,๒๓๐	๒,๔๙๕	๒,๒๘๙
๕. ต้นทุนการผลิต	บาท/กก.	๑๒.๐๙	๑๑.๓๖	๑๒.๒๕
๖. ราคา ณ ไร่นา				
หอมแดงแห้งขนาดกลาง ๗-๑๕ วัน	บาท/กก.	๒๒.๕๔	๒๒.๓๔	๑๖.๔๕
๗. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	บาท/กก.	๑๐.๔๕	๑๐.๙๘	๔.๒๐

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร e-mail: prcai@oae.go.th

หมายเหตุ : ๑. การผลิต ปี ๒๕๖๒ พยากรณ์ ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๒

๒. ต้นทุนการผลิต ปี ๒๕๖๒ ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

๓. ราคา ณ ไร่นา ๒๕๖๒ เฉลี่ยเดือนมกราคม-สิงหาคม ๒๕๖๒ (เดือนสิงหาคม สัปดาห์ที่ ๑)

ตารางที่ ๒ ข้อมูลพื้นฐานกระเทียม ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒

รายการ	หน่วย	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑. จำนวนครัวเรือนผู้ปลูก	ครัวเรือน	๒๕,๖๘๒	๒๗,๖๑๓	n.a.
๒. เนื้อที่				
๒.๑ เนื้อที่เพาะปลูก	ไร่	๗๑,๗๗๘	๘๕,๙๑๔	๘๕,๐๖๑
๒.๒ เนื้อที่เก็บเกี่ยว	ไร่	๖๘,๖๖๔	๘๕,๗๘๔	๘๔,๖๒๙
๓. ผลผลิต	ตัน	๖๙,๑๘๐	๙๐,๙๘๒	๘๙,๖๐๕
๔. ผลผลิตต่อเนื้อที่เพาะปลูก	กิโลกรัม	๙๖๔	๑,๐๕๙	๑,๐๕๓
๕. ต้นทุนการผลิต	บาท/กก.	๒๘.๙๙	๓๐.๙๑	๒๙.๘๔
๖. ราคา ณ ไร่นา				
กระเทียมแห้งใหญ่คละ	บาท/กก.	๘๑.๖๕	๕๗.๘๑	๓๖.๔๔
๗. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	บาท/กก.	๕๒.๖๖	๒๖.๙๐	๖.๖๐

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร e-mail : prcai@oae.go.th

หมายเหตุ : ๑. การผลิต ปี ๒๕๖๒ พยากรณ์ ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๒

๒. ต้นทุนการผลิต ปี ๒๕๖๒ ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

๓. ราคา ณ ไร่นา ๒๕๖๒ เฉลี่ยเดือนมกราคม-สิงหาคม ๒๕๖๒ (เดือนสิงหาคม สัปดาห์ที่ ๑)

ตารางที่ ๓ ข้อมูลพื้นฐานหอมหัวใหญ่ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒

รายการ	หน่วย	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑. จำนวนครัวเรือนผู้ปลูก	ครัวเรือน	๔,๑๑๕	๔,๓๖๓	n.a.
๒. เนื้อที่				
๒.๑ เนื้อที่เพาะปลูก	ไร่	๙,๐๐๗	๑๐,๔๓๐	๑๐,๒๘๔
๒.๒ เนื้อที่เก็บเกี่ยว	ไร่	๘,๘๓๑	๑๐,๓๒๐	๑๐,๒๑๗
๓. ผลผลิต	ตัน	๓๑,๐๘๑	๓๖,๘๓๘	๓๕,๒๔๕
๔. ผลผลิตต่อเนื้อที่เพาะปลูก	กิโลกรัม	๓,๔๕๑	๓,๕๓๒	๓,๔๒๗
๕. ต้นทุนการผลิต	บาท/กก.	๗.๗๓	๗.๖๘	๘.๐๐
๖. ราคา ณ ไร่นา				
หอมหัวใหญ่เบอร์ ๑	บาท/กก.	๑๔.๔๒	๙.๔๖	๑๐.๒๔
๗. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	บาท/กก.	๖.๖๙	๑.๗๘	๒.๒๔

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร e-mail: prcai@oae.go.th

หมายเหตุ : ๑. การผลิต ปี ๒๕๖๒ พยากรณ์ ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๒

๒. ต้นทุนการผลิต ปี ๒๕๖๒ ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

๓. ราคา ณ ไร่นา ๒๕๖๒ เฉลี่ยเดือนมกราคม - สิงหาคม ๒๕๖๒ (เดือนสิงหาคม สัปดาห์ที่ ๑)

ตารางที่ ๔ ข้อมูลพื้นฐานมันฝรั่ง ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒

รายการ	หน่วย	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑. จำนวนครัวเรือนผู้ปลูก	ครัวเรือน	๗,๘๘๗	๗,๖๘๗	n.a.
๒. เนื้อที่				
๒.๑ เนื้อที่เพาะปลูก	ไร่	๓๗,๘๕๘	๓๗,๕๑๓	๓๘,๗๙๔
๒.๒ เนื้อที่เก็บเกี่ยว	ไร่	๓๗,๐๑๐	๓๗,๓๐๔	๓๘,๗๓๕
๓. ผลผลิต	ตัน	๑๐๗,๑๐๓	๑๐๘,๒๙๑	๑๑๒,๕๙๕
๔. ผลผลิตต่อเนื้อที่เพาะปลูก	กิโลกรัม	๒,๘๒๙	๒,๘๘๗	๒,๙๐๒
๕. ต้นทุนการผลิต	บาท/กก.	๗.๔๓	๖.๙๒	๗.๐๒
๖. ราคา ณ ไร่นา	บาท/กก.	๑๑.๗๖	๑๒.๒๐	๑๓.๔๖
๗. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	บาท/กก.	๔.๓๓	๕.๒๘	๖.๔๔

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร e-mail: prcai@oae.go.th

หมายเหตุ : ๑. การผลิต ปี ๒๕๖๒ พยากรณ์ ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๒

๒. ต้นทุนการผลิต ปี ๒๕๖๒ ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

๓. ราคา ณ ไร่นา ๒๕๖๒ เฉลี่ยเดือนมกราคม - สิงหาคม ๒๕๖๒ (เดือนสิงหาคม สัปดาห์ที่ ๑)

(๒) การส่งเสริมการผลิตผักให้ได้คุณภาพมาตรฐานและมีความปลอดภัย

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันเกษตรกรเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายผักปลอดภัยได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agriculture Practice : GAP) และเกษตรอินทรีย์ โดยในปี ๒๕๖๑ มีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัย จำนวน ๓๔ จังหวัด ๕๐ สถาบัน มีสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและจำหน่ายสินค้าผัก ๑๔ จังหวัด ๒๓ สหกรณ์ โดยมีสมาชิก ๑,๔๑๗ ราย พื้นที่ปลูก ๒,๐๒๒ ไร่ ปริมาณที่รวบรวม ๔,๓๕๘.๙๑ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๙๒.๕๕ ล้านบาท ในจำนวนนี้มีสมาชิกที่ผลิตผักได้มาตรฐาน GAP จำนวน ๕๖๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๗๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร โดยสนับสนุนให้เกษตรการรวมกลุ่มทำการผลิตการบริหารจัดการร่วม และรวมกันจัดจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน เพื่อลดต้นทุนการผลิต ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นและมีคุณภาพมากขึ้น เพิ่มโอกาสในการแข่งขัน และการใช้ตลาดนำการผลิต โดยส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเป็นผู้จัดการ บริหารจัดการการผลิต ผลผลิตและการตลาดได้

หลักการดำเนินการเกษตรแปลงใหญ่ให้ประสบความสำเร็จ คือ หลักการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) พื้นที่เหมาะสมสอดคล้องกับ AGRIMAP มีกระบวนการกลุ่มอยู่ก่อน เช่น สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน มีแหล่งน้ำชัดเจนเพียงพอ มีตลาดรองรับ การใช้เทคโนโลยีเหมาะสมกับพื้นที่ กำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติที่ชัดเจน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร กำหนดมาตรฐานการผลิต ผู้จัดการแปลงมีความสามารถและร่วมกับคณะกรรมการการบริหารจัดการแปลงใหญ่

ปัจจุบัน (ณ ๓๑ มิถุนายน ๒๕๖๒) พบว่า มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่พืชผัก จำนวน ๒๑๑ กลุ่มกระจายอยู่ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

๔.๓.๑.๒ สถานการณ์ด้านการแปรรูป

ผลผลิตผักส่วนใหญ่นิยมบริโภคและจำหน่ายเป็นผักสดและผักแช่เย็น ไม่สามารถแปรรูปได้ เช่น กะหล่ำปลี ต้นหอม ฝัก/แตง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีผักบางชนิดที่เหมาะกับอุตสาหกรรมและสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารและวัตถุดิบอาหารได้ เช่น มะเขือเทศ ข้าวโพด เห็ด หน่อไม้ฝรั่ง ใบกระเพรา ตะไคร้ เป็นต้น ซึ่งสามารถนำไปแปรรูปโดยการแช่แข็ง ตาก/อบแห้ง หมักดอง น้ำผัก เครื่องปรุงรส เป็นต้น และการจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์

ผักเป็นพืชที่มีอายุเก็บรักษาสั้น บอบบาง เน่าเสียง่าย การเก็บรักษา การจัดเก็บและบรรจุหีบห่อผักแต่ละชนิดจะแตกต่างกันไปตามลักษณะผลผลิตและการตลาด การเก็บรักษา เช่น การเคลือบผิว หรือการเคลือบด้วยพลาสติก การควบคุมอุณหภูมิและความชื้น โดยเก็บรักษาในที่ที่มีความชื้นต่ำและการลดอุณหภูมิ ส่วนการบรรจุหีบห่อผักแต่ละชนิดต้องใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม โดยพืชหัว เช่น หอม กระเทียม มันฝรั่งนิยมบรรจุในถุงตาข่าย ส่วนผลิตผลที่ช้ำได้ง่าย นิยมบรรจุในลังไม้ ตะกร้าพลาสติก ถาดพลาสติก หรือกล่องกระดาษลูกฟูก การบรรจุหีบห่อเพื่อการขายส่ง มักจะบรรจุในภาชนะขนาดใหญ่ เช่น ลังไม้ ตะกร้าพลาสติก กล่องกระดาษลูกฟูก เข่ง ถุงพลาสติกขนาดใหญ่ ส่วนการบรรจุเพื่อการขายปลีกจะบรรจุในภาชนะบรรจุขนาดเล็ก เช่น ถาดกระดาษ/พลาสติก หรือถาดโฟมที่ห่อด้วยฟิล์มพลาสติกใส ถุงตาข่าย/พลาสติกเจาะรู เป็นต้น

๔.๓.๑.๓ สถานการณ์ด้านการตลาด

(๑) ช่องทางการตลาดและการจำหน่ายผักของประเทศไทย แบ่งเป็น เกษตรกรจำหน่ายเอง การจำหน่ายผ่านระบบสหกรณ์ การจำหน่ายให้กับโรงงานแปรรูปโดยตรง การจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง เพื่อรวบรวมไปจำหน่ายยังตลาดค้าปลีก ตลาดค้าส่ง ห้างสรรพสินค้า โรงงานแปรรูป Modern Trade และส่งออกตลาดต่างประเทศ ทั้งนี้ ผลผลิตพืชผักร้อยละ ๘๐ จะถูกจำหน่ายผ่านพ่อคนคนกลาง

(๒) ช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่ายผลผลิตผักเศรษฐกิจ ๔ ชนิด

มันฝรั่งพันธุ์โรงงาน ผลผลิตทั้งหมดจะถูกนำไปแปรรูปเป็นมันฝรั่งทอดกรอบ โดยเกษตรกรจำหน่ายให้กับบริษัทที่มีโรงงานแปรรูปของตนเองร้อยละ ๔๖.๖๔ พ่อค้าคนกลางร้อยละ ๔๖.๗๙ และสหกรณ์การเกษตรร้อยละ ๖.๕๗ จากนั้น โรงงานแปรรูปจะจำหน่ายผลิตภัณฑ์มันฝรั่งทอดกรอบให้กับพ่อค้าขายส่งร้อยละ ๖๓.๘๑ ห้างสรรพสินค้าทั่วไปร้อยละ ๒๓.๖๓ ผู้ค้าปลีกร้อยละ ๘.๙๖ และส่งออกร้อยละ ๓.๖

วิถีการตลาดสินค้ามันฝรั่งพันธุ์โรงงาน ปี ๒๕๖๑

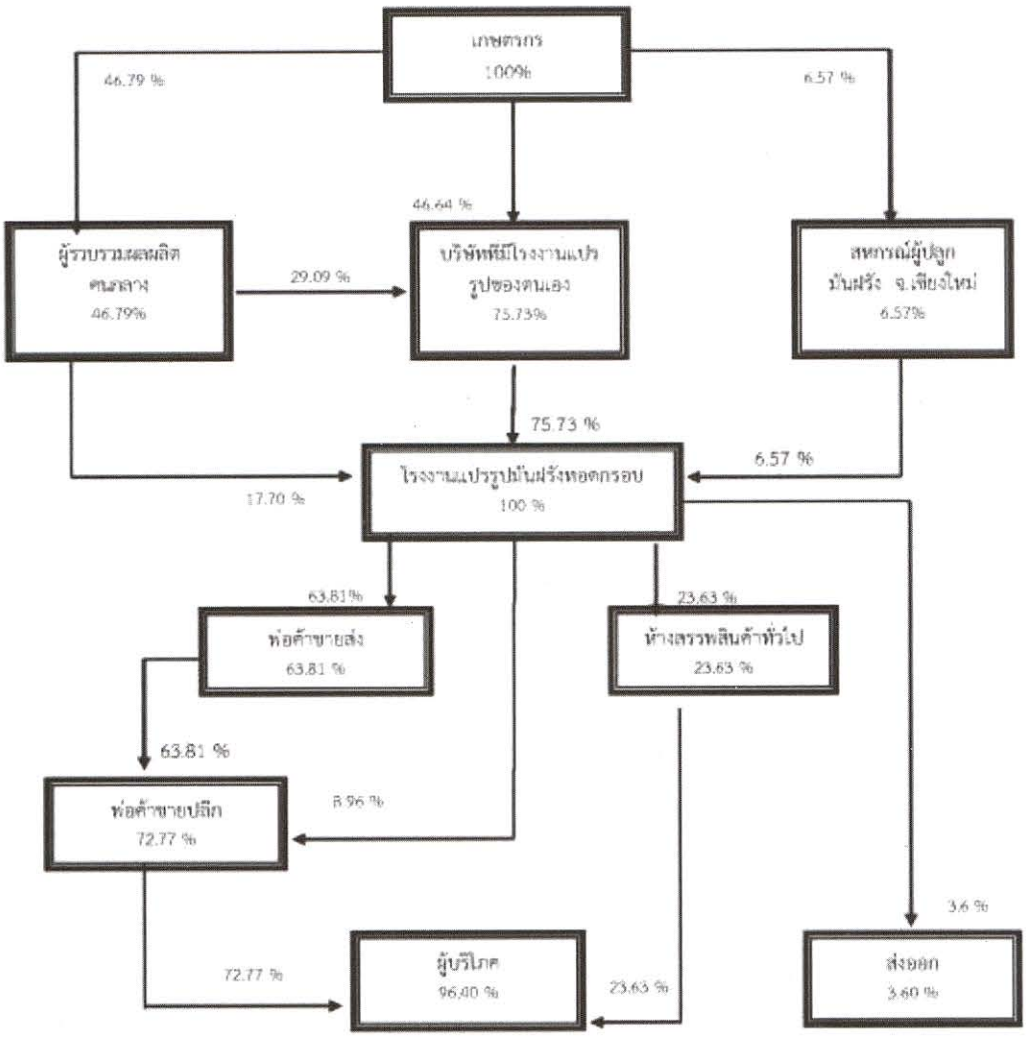

ภาพที่ ๒ วิถีการตลาดสินค้ามันฝรั่งพันธุ์โรงงาน ปี ๒๕๖๑
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

มันฝรั่งพันธุ์บริโภค เกษตรกรจะจำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าในท้องที่ร้อยละ ๗๒.๗๒ และนิติบุคคลผู้รวบรวมผลผลิตร้อยละ ๒๕.๙๐ ผลผลิตส่วนใหญ่จะถูกจำหน่ายต่อไปให้กับพ่อค้าขายส่งตลาดค้าส่งร้อยละ ๙๑.๒๘ เพื่อจำหน่ายไปยังผู้ค้าปลีกร้อยละ ๗๙.๙๖ และผู้บริโภคโดยตรงร้อยละ ๑๖.๑๑ ทั้งนี้ ผลผลิตส่วนใหญ่จะจำหน่ายให้กับผู้บริโภคภายในประเทศร้อยละ ๙๖.๓๐ และส่งออกร้อยละ ๓.๗๐

วิถีการตลาดสินค้ามันฝรั่งพันธุ์บริโภค ปี ๒๕๖๑

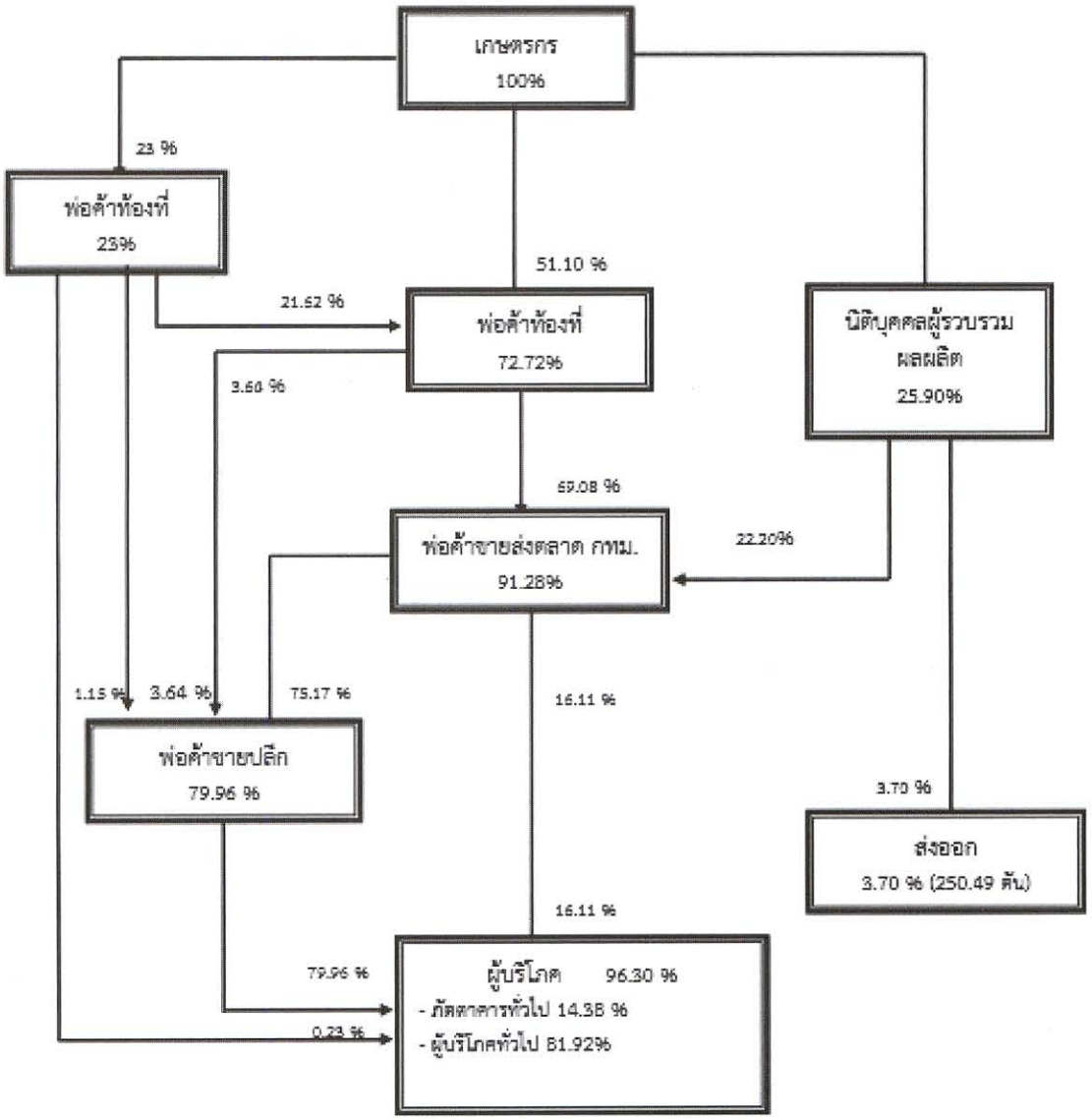

ภาพที่ ๓ วิถีการตลาดสินค้ามันฝรั่งโรงงาน ปี ๒๕๖๑
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระเทียม เกษตรกรจะจำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าท้องที่ร้อยละ ๙๐ และรวบรวมโดยสหกรณ์ร้อยละ ๑๐ จากนั้นผลผลิตจะถูกจำหน่ายต่อให้กับพ่อค้าส่ง พ่อค้าปลีกร้อยละ ๘๙.๗๐ โมเดิร์นเทรดร้อยละ ๔.๘๕ โรงงานแปรรูปร้อยละ ๓.๔๒ และส่งออกร้อยละ ๒.๐๓ ทั้งนี้ ผลผลิตส่วนใหญ่จะจำหน่ายให้กับผู้บริโภคภายในประเทศร้อยละ ๙๗.๙๗ และส่งออกร้อยละ ๒.๐๓

วิถีการตลาดกระเทียม ปี ๒๕๖๑

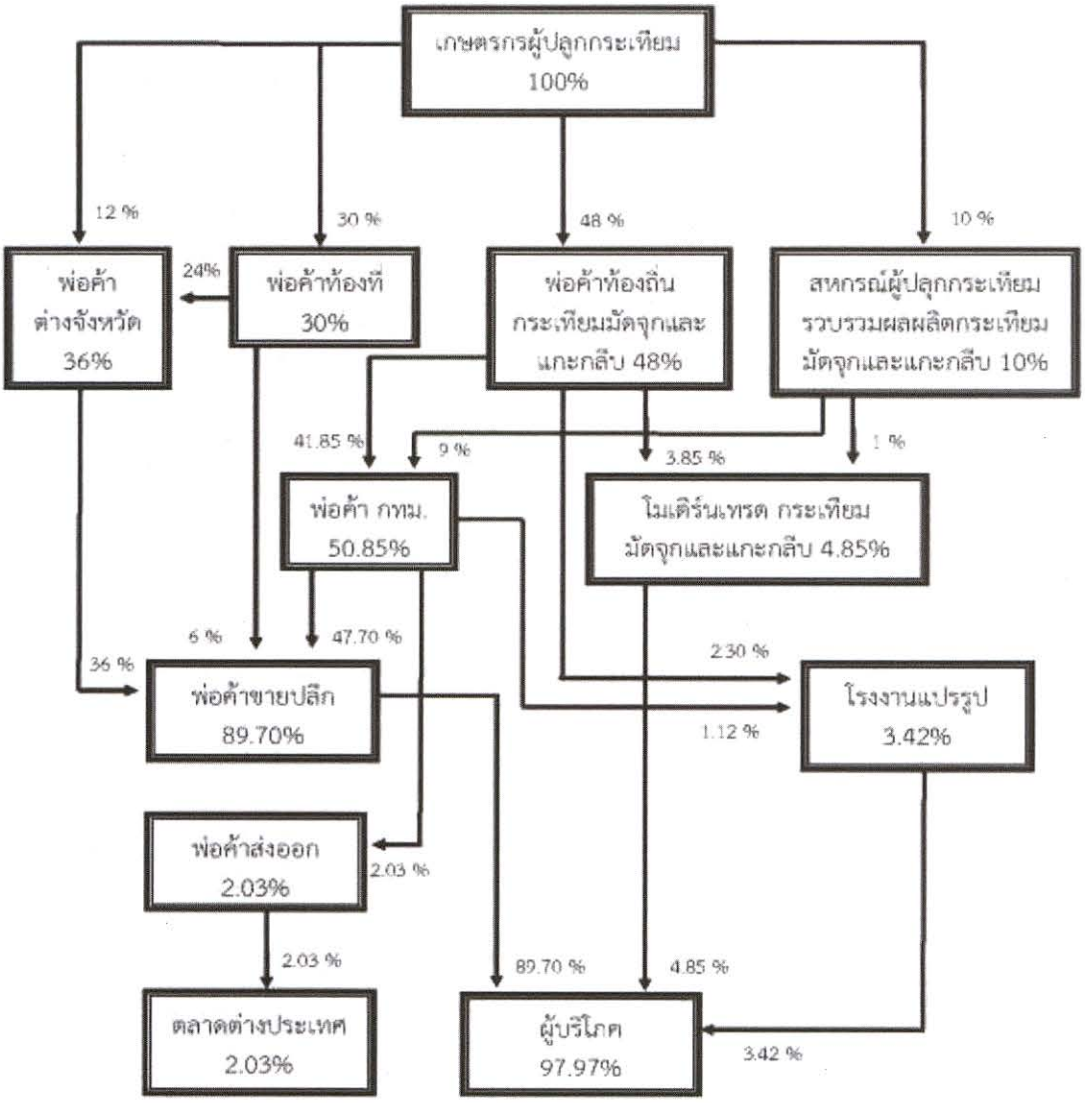

ภาพที่ ๔ วิถีการตลาดกระเทียม ปี ๒๕๖๑
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หอมหัวใหญ่ เกษตรกรจะจำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าท้องที่ร้อยละ ๗๒.๙๕ พ่อค้าส่งออกร้อยละ ๑๕.๔๐ และสหกรณ์ร้อยละ ๑๑.๖๕ จากนั้นผลผลิตจะถูกจำหน่ายไปยังพ่อค้าต่างจังหวัด พ่อค้า กทม. และพ่อค้าปลีกร้อยละ ๘๘.๐๗ โรงงานแปรรูปร้อยละ ๓.๔๕ และส่งออกร้อยละ ๘.๔๘ ทั้งนี้ ผลผลิตส่วนใหญ่จะจำหน่ายให้กับผู้บริโภคภายในประเทศร้อยละ ๙๑.๕๒ และส่งออกร้อยละ ๘.๔๘

วิถีการตลาดหอมหัวใหญ่ ปี ๒๕๖๑

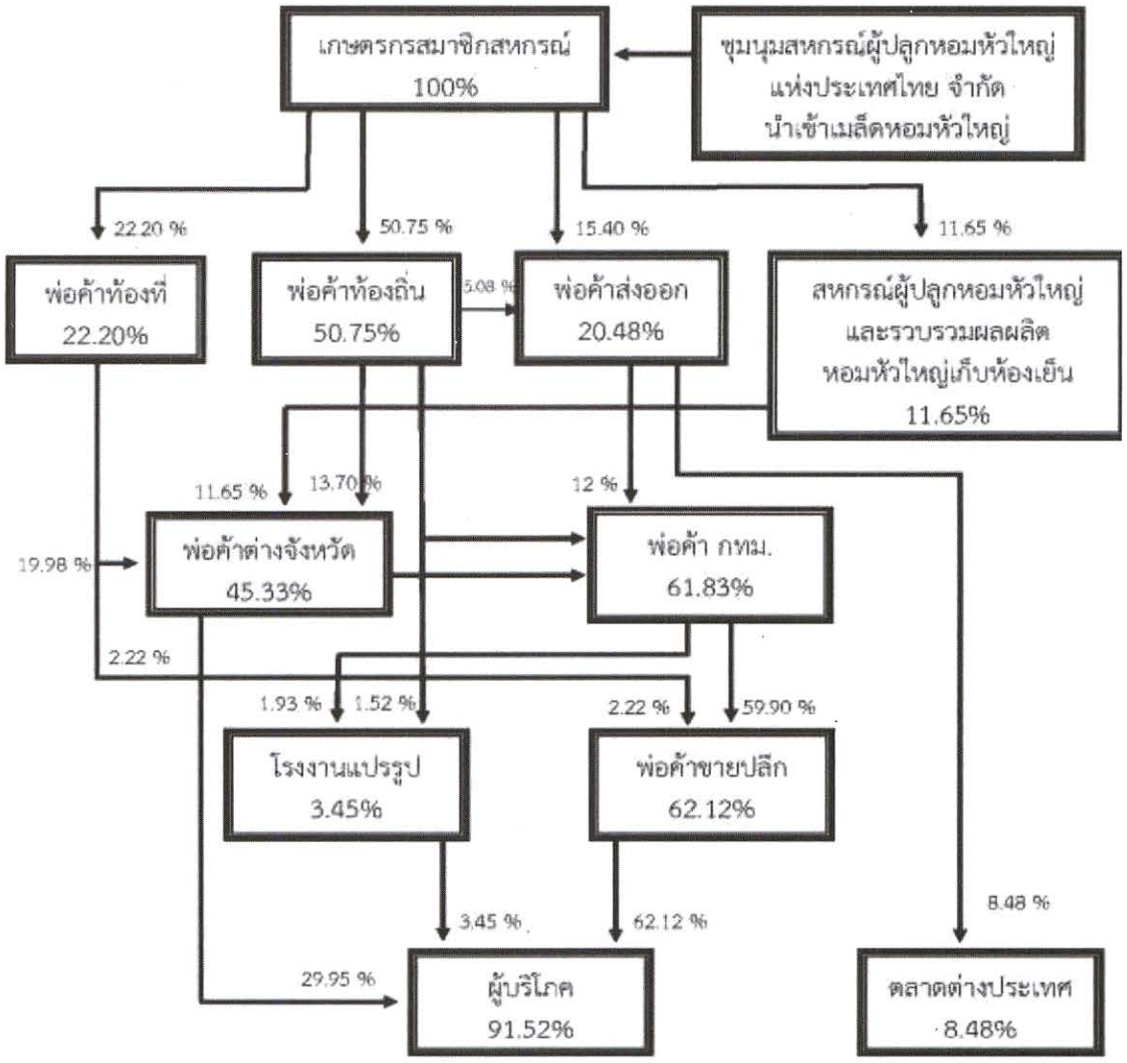

ภาพที่ ๕ วิถีการตลาดหอมหัวใหญ่
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หอมแดง เกษตรกรจะจำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าท้องถิ่นร้อยละ ๕๘.๗๔ พ่อค้าท้องที่ร้อยละ ๒๗.๔๑ และพ่อค้าจร/ต่างจังหวัดร้อยละ ๑๙.๕๒ จากนั้นผลผลิตจะถูกจำหน่ายต่อพ่อค้าส่งและพ่อค้าปลีกร้อยละ ๘๑.๔๘ โรงงานแปรรูปร้อยละ ๑๑.๑๑ และพ่อค้าส่งออกร้อยละ ๗.๔๑ ทั้งนี้ ผลผลิตส่วนใหญ่จะจำหน่ายให้กับผู้บริโภคภายในประเทศร้อยละ ๙๑.๓๕ และส่งออกร้อยละ ๘.๖๕

วิถีการตลาดหอมแดง ปี ๒๕๖๑

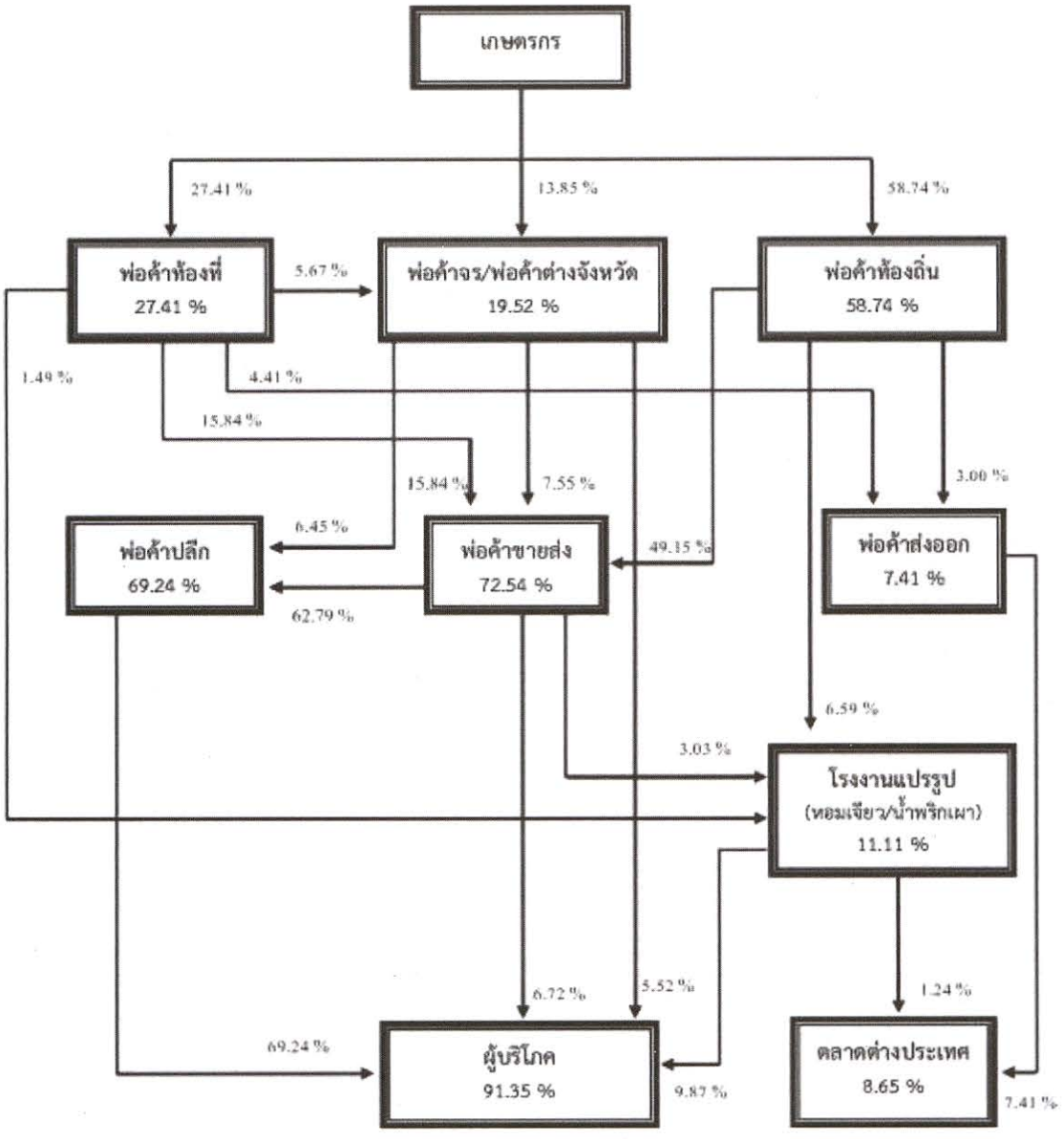

ภาพที่ ๖ วิถีการตลาดหอมแดง ปี ๒๕๖๑
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กลไกตลาดผักภายในประเทศไทย แบ่งได้เป็น ๓ ระดับ คือ

๑) ตลาดกลางระดับจังหวัด เป็นตลาดค้าส่ง/กึ่งค้าปลีกที่รองรับผลผลิตของเกษตรกรรายย่อย เน้นการค้าขายผักในพื้นที่ไม่กี่ชนิดและปริมาณไม่มาก (๒๐๐ - ๓๐๐ กิโลกรัม) โดยผู้ซื้อจะซื้อสินค้าครั้งละประมาณ ๕ - ๑๐ กิโลกรัม

๒) ตลาดกลางระดับภูมิภาค มีลักษณะเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าเกษตร โดยมีการรวบรวมสินค้าเกษตรในพื้นที่ใกล้เคียงมาขายไว้ในที่เดียว จึงทำให้มีตลาดกลางระดับภูมิภาคไม่เกิน ๑๐ แห่งทั่วประเทศ ตลาดประเภทนี้จะมีผลผลิตผักที่หลากหลาย ประมาณ ๔๐ - ๕๐ ชนิด โดยผู้ซื้อจะซื้อสินค้าครั้งละประมาณ ๓ - ๔ ตัน เพื่อให้การขนส่งสินค้าแต่ละครั้งมีความคุ้มค่า

๓) ตลาดกลางค้าส่งสินค้าเกษตร ประกอบด้วย ๒ ตลาดใหญ่ คือ ตลาดไท และตลาดสี่มุมเมือง โดยมีลักษณะเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระบบการจัดการขนส่ง (Logistics) และเชื่อมโยงกำลังซื้อสินค้าเกษตรระหว่างภูมิภาค โดยจะมีสินค้าเกษตรจากจีนเข้ามาขายด้วย ภาพรวมการซื้อขายในตลาดประเภทนี้จะมีปริมาณ ประมาณ ๘,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ ตัน ต่อวัน

ตลาดไท ประเทศไทยสามารถผลิตผักได้ปีละประมาณ ๔ ล้านตัน โดยร้อยละ ๖๕ ของจำนวนผักทั้งหมดจะนำไปขายในตลาดกลางทั่วประเทศ และนำมาขายที่ตลาดไทมากถึง ๓.๖ ล้านตัน (เฉลี่ย ๑๐,๐๐๐ ตันต่อวัน) ตลาดไทมีพื้นที่มากถึง ๕๔๒ ไร่ เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระบบการขนส่งกับตลาดภูมิภาคและหัวเมืองทุกแห่ง มีผู้ค้า ๓,๕๐๐ ราย ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ คน ส่วนตลาดสี่มุมเมืองจะเน้นการค้าผักสดโดยเชื่อมโยงกับตลาดในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นหลัก นอกจากนี้ ตลาดไทยังมีพื้นที่ที่ยังไม่ได้ว่างอีก ๑๒๐ ไร่ ที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นพื้นที่จอดรถบรรทุกขนส่งสินค้า เพื่อรองรับการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ได้ต่อไป

ตลาดไทเป็นตลาดกลางค้าส่งสินค้าเกษตร มีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยในหลายด้าน อาทิ การให้ความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีในการผลิตและขายสินค้า และการช่วยเหลือให้เกษตรกรแปลงเล็ก ซึ่งเป็น “ต้นน้ำ”ส่วนใหญ่ของประเทศโดยสนับสนุนให้เกษตรกรแปลงเล็กสามารถนำผลผลิตมาขายส่งในพื้นที่ที่ตลาดจัดไว้ได้โดยตรง (ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง) เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันตลาดไทพบว่า มีปัญหาสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐานปนมากับสินค้าเกษตรที่มีใบรับรอง GAP เป็นจำนวนมาก จึงได้จัดทำ “โครงการผักร่วมใจ ร่วมใจกันผลิต คิดถึงผู้บริโภค” โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสินค้าให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ Pathum Thani Market ๔.๐ โดยจัดพื้นที่ (Zoning) ไว้สำหรับค้าขายสินค้าเกษตรที่มีใบรับรอง GAP โดยเฉพาะ เกษตรกรแต่ละรายที่เข้าร่วมโครงการจะต้องมีใบรับรอง GAP และนำสินค้ามาขายด้วยตนเองในพื้นที่ที่กำหนด เกษตรกรแต่ละรายจะมีคิวอาร์โค๊ดของตนเอง เพื่อแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ในการยืนยันความปลอดภัยของสินค้า เช่น ชื่อเกษตรกรที่ปลูก พื้นที่ปลูก และใบรับรอง GAP เป็นต้น ในช่วงเริ่มแรกของการดำเนินโครงการตลาดไทได้ให้ความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร เช่น ค่าใช้จ่ายในการพิมพ์คิวอาร์โค๊ด ค่าบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการไม่เก็บค่าเช่าพื้นที่เป็นระยะเวลา ๓ เดือน เป็นต้น ผลการดำเนินการโครงการที่มาประมาณ ๑ ปี พบว่า เกษตรกรสามารถค้าขายสินค้าเกษตรในพื้นที่ Zoning ได้เป็นอย่างดีจนสินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

ตลาดสี่มุมเมือง เป็นตลาดกลางค้าส่งสินค้าเกษตรผักและผลไม้ โดยมี “ผัก” เป็นสินค้าที่โดดเด่นและมียอดขายสูงที่สุด โดยร้อยละ ๕๐ ของผักที่บริโภคทั้งประเทศมาจากตลาดสี่มุมเมือง

ตลาดสี่มุมเมืองได้คำนึงถึงความสำคัญของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ Pathum Thani Market ๔.๐ โดยการจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย รวมทั้งได้ริเริ่มจัดทำมาตรฐานการเรียกชื่อและการคัดเกรดสินค้าเกษตร ทั้งในเชิงขนาด (ขนาด XS S M L XL) และชั้นคุณภาพ (เกรด A B C) ของสินค้าเกษตรแต่ละชนิด เพื่อให้ผู้ซื้อและผู้ขายมีความเข้าใจถึงขนาดและชั้นคุณภาพสินค้าที่ถูกต้องในทิศทางเดียวกันทั้งตลาด ทำให้สามารถทำข้อตกลงซื้อขายสินค้าเกษตรกรได้ง่ายขึ้น และในอนาคตจะขยายผลการนำมาตรฐานการเรียกชื่อและการคัดเกรดสินค้าเกษตรนี้ไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

(๓) กลไกการส่งเสริมระบบตลาดภายในประเทศ ประกอบด้วย ๓ ระบบ คือ ตลาดโดยความส่งเสริมจากองค์การตลาด กระทรวงมหาดไทย ตลาดโดยความส่งเสริมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และตลาดโดยความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดระเบียบเกี่ยวกับการค้าและการตลาด จัดระบบ ส่งเสริม และพัฒนาการค้า การตลาดภายในประเทศให้เกิดประสิทธิภาพและมีความเป็นธรรม ตลอดจนช่วยระบายสินค้าทางการเกษตรเพื่อไม่ให้เกิดการล้นตลาดและราคาตกต่ำให้แก่เกษตรกร ตัวอย่างเช่น การช่วยเหลือเกษตรกรในการระบายมังคุดไปจำหน่ายยังที่ต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้สามารถจำหน่ายสินค้าได้หมดไม่เหลือตกค้าง ซึ่งได้รับผลตอบรับที่ดีจากผู้บริโภค นอกจากนี้ กรมการค้าภายใน มีการประสานความร่วมมือไปยังสายการบินต่าง ๆ ในประเทศไทย เช่น สายการบินนกแอร์ สายการบินแอร์เอเชีย ในการอำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรให้มีการโหลดน้ำหนักสินค้าเกษตรเพื่อให้สามารถขนส่งได้เพิ่มมากขึ้น การสนับสนุนให้เกษตรกรจัดทำบรรจุภัณฑ์สินค้าเกษตร โดยติดตราของกรมการค้าภายใน เพื่อให้การรับรองผลิตภัณฑ์ก่อนการจำหน่ายไปยังผู้บริโภค และมีการจัดตั้งกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) รวมทั้งการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรเพื่อสร้างมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตรอีกทางหนึ่งด้วย

ตลาดโดยความส่งเสริมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพในชื่อ “ตลาดเกษตร (Farmer Market) จำนวน ๗๗ จังหวัด ปัจจุบันสามารถพัฒนาเป็นตลาดเกษตรกรที่มีโครงสร้างถาวร จำนวน ๗ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกระบี่ เชียงราย กาญจนบุรี ชัยภูมิ ราชบุรี ลำปาง และพิจิตร

จากการศึกษา พบว่า ตลาดโดยความส่งเสริมของกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงเกษตรกร ภาครัฐจะเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการตลาด ส่วนตลาดโดยความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ภาครัฐจะให้ช่วยเหลือในเบื้องต้น หลังจากนั้นภาคเอกชนจะเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการตลาดเอง ทำให้กลไกการส่งเสริมระบบตลาดประเภทนี้ประสบความสำเร็จมากกว่า

(๔) การนำเข้าและส่งออกผักของประเทศไทย

ประเทศไทยนำเข้าและส่งออกสินค้าผักและผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี ๒๕๖๑ มีมูลค่าการส่งออก ๒๙,๐๔๐ ล้านบาท และมีมูลค่าการนำเข้า ๒๓,๘๕๓ ล้านบาท

สำหรับการส่งออกสินค้าผักและผลิตภัณฑ์ ในปี ๒๕๖๒ ในเดือนมกราคม-กรกฎาคม ๒๕๖๒ แบ่งเป็น การส่งออกผักสด แช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง มีปริมาณ ๑๑๕,๕๙๘ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๑๘๔.๒๙ ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๓.๖๙ คู่แข่งสำคัญ คือ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย ตลาดหลัก คือ จีน เวียดนาม ฮ่องกง ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา รวมเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘๗.๙๙ ของการส่งออกทั้งหมด ตลาดอื่นที่มีอัตราการขยายตัวสูง คือ อินเดีย (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๙.๔๔) รัสเซีย (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๒.๖๗) และออสเตรเลีย (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๙๓) ส่วนการส่งออกผักกระป๋องและแปรรูป มีปริมาณ ๑๗๓,๔๓๖ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๒๖๑.๗๓ ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕.๕๑ คู่แข่งสำคัญ คือ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย จีน และเวียดนาม ตลาดหลัก คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ และแคนาดา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๕๕.๕๕ ตลาดอื่นที่มีอัตราการขยายตัวสูง คือ ลาว (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๖.๘) มาเลเซีย (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๒.๘๓) และสิงคโปร์ (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๙.๓๖)

ตารางที่ ๔ มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญปี ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑

หน่วย: ล้านบาท Unit: Million baht

รายการ	2557 2014	2558 2015	2559 2016	2560 2017	2561 2018	Items
มูลค่าการส่งออกทั้งหมด	**7,302,884**	**7,218,079**	**7,536,527**	**7,996,159**	**8,085,563**	**Total export value**
มูลค่าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ	**1,307,717**	**1,221,282**	**1,249,632**	**1,434,955**	**1,388,541**	**Value of major agricultural products**
สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ส่งออก 10 อันดับแรก						**Top ten of principal agricultural products**
ยางธรรมชาติ	244,914	202,931	200,098	287,744	221,412	Natural rubber
ข้าวและผลิตภัณฑ์	191,224	172,778	172,554	193,759	199,392	Rice and products
ผลไม้และผลิตภัณฑ์	95,380	106,510	126,332	142,966	142,310	Fruits and products
ปลาและผลิตภัณฑ์	120,401	109,630	110,744	109,646	112,787	Fishes and products
เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์	73,963	81,177	89,063	96,025	100,389	Chicken meat and products
มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์	113,692	115,738	101,593	93,792	98,504	Cassava and products
น้ำตาลและผลิตภัณฑ์	95,437	98,560	95,395	102,161	97,018	Sugar and products
กุ้งและผลิตภัณฑ์	64,868	57,481	68,840	70,419	58,895	Shrimps and products
ผักและผลิตภัณฑ์	23,387	22,990	24,721	28,531	29,040	Vegetables and products
กากและเศษที่เหลือใช้ทำอาหารสัตว์	17,859	19,431	19,663	21,740	19,645	Residues and waste, prepared animal fodder
สินค้าเกษตรอื่น ๆ	266,592	234,056	240,629	288,172	309,149	Other agricultural products

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือกับกรมศุลกากร Source: In cooperation between Office of Agricultural Economics and Customs Department

ตารางที่ ๕ มูลค่าการนำเข้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

หน่วย: ล้านบาท Unit: Million baht

รายการ	2557 2014	2558 2015	2559 2016	2560 2017	2561 2018	Items
มูลค่าการนำเข้าสินค้าทั้งหมด	7,403,905	6,906,078	6,888,187	7,587,118	8,098,098	Total export value
มูลค่าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ	448,154	466,766	498,715	508,927	512,973	Value of major agricultural products
สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ 10 อันดับแรก						Top ten of principal agricultural products
ปลาและผลิตภัณฑ์	70,688	67,304	84,172	92,730	94,967	Fishes and products
กากและเศษที่เหลือใช้ทำอาหารสัตว์	74,515	63,603	59,881	62,906	65,557	Residues and waste, prepared animal fodder
พืชอาหารและผลิตภัณฑ์	46,809	69,922	64,217	51,938	54,258	Food crops and products
พืชน้ำมัน	37,645	41,321	47,185	43,904	41,012	Oil plants
ผลไม้และผลิตภัณฑ์	26,497	33,519	38,158	36,784	33,672	Fruits and products
ผลิตภัณฑ์อาหารอื่น ๆ	20,347	21,294	24,058	24,497	24,579	Other food products
ผักและผลิตภัณฑ์	14,382	16,910	18,528	19,843	23,853	Vegetables and products
นมและผลิตภัณฑ์	25,956	19,831	16,424	20,581	20,340	Milk and products
ฝ้ายที่ยังไม่ได้สางหรือหวี	21,987	18,148	15,298	16,678	16,905	Cotton, not carded or combed
เครื่องดื่ม	13,465	12,463	12,594	11,962	13,590	Beverages
สินค้าเกษตรอื่น ๆ	95,863	102,451	118,200	127,104	124,240	Others agricultural products

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือกับกรมศุลกากร Source: In cooperation between Office of Agricultural Economics and Customs Department

(๕) การควบคุม ตรวจสอบ และรับรองมาตรฐาน

๑) มาตรฐานคุณภาพผักในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

- ผักอนามัย หมายถึง ผักที่อยู่ในกระบวนการผลิตแบบใช้สารเคมีป้องกันและปราบศัตรูพืช รวมทั้งมีการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อการเจริญเติบโต ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ยังมีสารพิษตกค้างแต่ไม่เกินปริมาณที่กำหนด

- ผักปลอดสารพิษ หมายถึง ผักที่มีระบบการผลิตที่ใช้สารเคมีในการป้องกันและปราบศัตรูพืช รวมทั้งปุ๋ยเคมีเพื่อการเจริญเติบโตของพืช แต่เว้นช่วงการใช้สารเคมีก่อนเก็บเกี่ยว ซึ่งผลผลิตที่ได้ยังมีสารเคมีตกค้าง แต่ไม่เกินปริมาณที่กำหนดเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยให้มีการขอใบรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ใบรับรองผักปลอดสารพิษ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑๖๓ พ.ศ.๒๕๓๘ ลงวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๓๘ เรื่องอาหารที่มีสารเคมีตกค้าง

- ผักอินทรีย์ หมายถึง ผักที่มีระบบการผลิตแบบไม่ใช้สารเคมีใด ๆ ทั้งสิ้น และไม่ใช้พันธุ์พืชที่ตัดต่อพันธุกรรม มีการใช้ปุ๋ยที่มาจากธรรมชาติเท่านั้น ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้จึงมีความสะอาดปลอดภัยร้อยละ ๑๐๐ ตามกรรมวิธีของเกษตรอินทรีย์และเป็นระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒) หน่วยงานตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าผัก

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มียุทธศาสตร์ความปลอดภัยด้านอาหาร เพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรและอาหารทั้งที่ส่งออกและบริโภคภายในประเทศของไทยให้มีมาตรฐาน และความปลอดภัยสอดคล้องกับข้อกำหนดขององค์กรระหว่างประเทศ โดยมีการบูรณการงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด และมีนโยบายพัฒนาสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นใจกับผู้บริโภคและมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรโดยการพัฒนาห่วงโซ่อุปทาน

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ทั้งด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ โดยให้การรับรองหน่วยงานภาครัฐ อาทิ กรมวิชาการเกษตร และภาคเอกชน ในการทำหน้าที่ตรวจสอบและออกใบรับรองมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตร เช่นมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) และมาตรฐาน Q เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรของไทยให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และปลอดภัยต่อผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร มีหน้าที่ในการควบคุมการนำเข้า นำผ่าน ส่งออกและเคลื่อนย้ายพืช ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ.๒๕๐๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งได้บัญญัติประเภทของพืชที่เป็นสิ่งต้องห้าม สิ่งกำกัด และสิ่งไม่ต้องห้ามไว้ โดยดำเนินงานภายใต้มาตรฐานสากล International Plant Protection Convention : ISPM มีด่านตรวจพืช ๔๘ แห่งทั่วประเทศ

การควบคุมการนำเข้าพืช จะเน้นที่การตรวจสอบ ควบคุมและกำจัดศัตรูพืช โดยมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืช และตรวจสอบสุขอนามัยพืช (Phytosanitary Check) ให้เป็นไปประกาศว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการนำเข้าพืช อนุสัญญาระหว่างประเทศและมาตรฐานสากล ก่อนอนุญาตให้นำเข้า หรือสั่งให้ส่งกลับหรือทำลายในกรณีที่ไม่ผ่านการตรวจสอบ

การควบคุมการส่งออกพืชจะเน้นที่การตรวจสอบ ควบคุม และจำกัดศัตรูพืชให้เป็นไปตามให้เป็นไปประกาศว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการส่งออกพืช เงื่อนไขข้อกำหนดของประเทศผู้นำเข้าอนุสัญญาระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลก่อนออกใบรับรองสุขอนามัยพืช (Phytosanitary Certificate : PC) หรือในกรณีที่พบศัตรูพืชจะพิจารณาสั่งให้ผู้ประกอบการทำความสะอาดสินค้าหรือกำจัดศัตรูพืชต่อไป

๓) การรับรองมาตรฐานภายในประเทศ

- มาตรฐาน GAP (Good Agriculture Practices) เป็นมาตรฐานสินค้าผักและผลไม้ไทยในระดับฟาร์มหรือแปลงปลูก โดยกรมวิชาการเกษตรเป็นหน่วยตรวจสอบและให้การรับรองมาตรฐาน มีการกำหนดหลักปฏิบัติดังนี้

  - แหล่งน้ำเพาะปลูกต้องมาจากแหล่งสะอาด ไม่มีสิ่งเจือปน
  - ไม่มีสารปนเปื้อนในดินที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนในผลผลิต
  - ไม่มีวัตถุอันตรายในการผลิตตามข้อบังคับของกรมวิชาการเกษตร
  - การเก็บรักษาและขนย้ายต้องมีโรงเรือนที่ได้มาตรฐาน
  - มีการบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายและป้องกันศัตรูพืช
  - ปลอดศัตรูพืชหลังเก็บเกี่ยว
  - มีการคัดแยกคุณภาพของผลผลิตออกอย่างชัดเจน
  - เครื่องไม้เครื่องมือในการเก็บเกี่ยวต้องสะอาด ปลอดสารปนเปื้อน

- มาตรฐาน Q เป็นมาตรฐานที่ครอบคลุมมาตรฐานต่าง ๆ เช่น GAP, GMP, HACCP.Coc และเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น เพื่อให้การใช้เครื่องหมายรับรองเป็นไปในแบบเดียวกัน ครอบคลุมไปถึงผู้ผลิต ผู้ประกอบการสินค้าพืช ปศุสัตว์ และประมง โดยมีการออกเครื่องหมายรับรองสินค้าและเครื่องหมายรับรองระบบ

๔) การรับรองมาตรฐานเพื่อส่งออก อาทิ

- มาตรฐาน Global GAP เป็นมาตรฐานที่จัดขึ้นโดยเอกชนยุโรป โดยการควบคุมการผลิตสินค้าอย่างครบวงจร ได้แก่ พืชผัก ปศุสัตว์ สัตว์น้ำ เกษตรกรต้องเป็นผู้ติดต่อหน่วยงานที่ออกใบรับรองให้เข้าไปตรวจสอบ ใบรับรองมีอายุ ๑ ปี

- มาตรฐาน EU GAP กำหนดขึ้นเพื่อควบคุมสินค้าเกษตรและอาหารไม่ให้เกิดโทษกับชีวิต ผู้ผลิและผู้ส่งออกต้องควบคุมคุณภาพผัก ผลไม้ในทุก ๆ ขั้นตอนการผลิตการส่งออกต้องผ่านมาตรฐาน GAP Q-GAP จากกรมวิชาการเกษตรก่อน

- มาตรฐาน ASEAN GAP เป็นมาตรฐานการผลิตผัก ผลไม้สดในภูมิภาคอาเซียน พัฒนาขึ้นจากมาตรฐาน GAP ของแต่ละประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ เพื่อให้มั่นใจว่าผัก ผลไม้ที่ผลิตในอาเซียนมีคุณภาพและความปลอดภัย

๔.๓.๑.๔ ปัญหาผักของประเทศไทย

๑) ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกผักมีจำกัด เนื่องจากผักสามารถปลูกได้ผลดีในพื้นที่ราบลุ่ม รวมทั้งเกษตรกรผู้ปลูกส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายใหญ่ ผลผลิตจึงไม่เพียงพอกับความต้องการโดยส่วนใหญ่เป็นการบริโภคภายในประเทศ

๒) การปลูกผักส่วนใหญ่ยังใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่มาก เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้และทักษะในการผลิตให้ได้คุณภาพ รวมทั้งต้องการปลูกให้ได้ผลผลิตราคาดีในปริมาณมาก ผลผลิตจึงมีการปนเปื้อนและสารเคมีตกค้าง และยังทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ในขณะที่กระแสรักสุขภาพทำให้ผู้บริโภคหันมานิยมบริโภคสินค้าปลอดสารพิษและอินทรีย์ และวัตถุดิบสมุนไพรในการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน ผลผลิตที่ได้จึงไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ผลิตและผู้บริโภค ไม่สามารถขายได้ในราคาที่ดี และไม่สามารถส่งออกได้เนื่องจากไม่ผ่านมาตรฐานในด้านความปลอดภัยและสุขอนามัยตามมาตรฐานสากลและตามมาตรฐานข้อกำหนดของประเทศผู้นำเข้า

๓) เกษตรกรขาดการวางแผนการผลิตในด้านปริมาณและคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (Supply Side) เนื่องจากขาดองค์ความรู้ ฐานข้อมูลและเครื่องมือในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนการผลิตทำให้ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ มีปริมาณและคุณภาพไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด บางชนิดออกสู่ตลาดในปริมาณที่มากเกินไป เกิดการกระจุกตัว ล้นตลาดและราคาตกต่ำ บางชนิดมีผลผลิตไม่เพียงพอ

๔) เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เนื่องจากราคาปัจจัยการผลิตปรับตัวสูงขึ้น การพึ่งพาแรงงานในการผลิตและเก็บเกี่ยว ขาดความรู้ ทักษะและเงินทุนในการนำเครื่องจักรเครื่องทุ่นแรงทางการเกษตรที่มีประสิทธิภาพมาใช้ลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งการปลูกในลักษณะรายย่อย/แปลงเล็ก ทำให้เกษตรกรไม่มีอำนาจในต่อรองราคาและการใช้ทุนทรัพยากรในการผลิตรวมกันเพื่อให้เกิดความประหยัดในลักษณะ Economy of Scale

๕) ผักเป็นพืชที่บอบบาง เน่าเสียได้ง่าย หากการบรรจุหีบห่อ การจัดวางในการขนส่งผักไม่ถูกต้องไม่ได้คุณภาพ และใช้เวลาในการขนส่งนาน จะทำให้ผลผลิตเสียหาย ไม่สามารถจำหน่ายได้หรือจำหน่ายได้ราคาลดลง

๖) การพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผักในเชิงอุตสาหกรรมโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ขยายโอกาสทางการตลาดและการส่งออกของกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการไทยยังอยู่ในระดับต่ำและยังไม่มีความสามารถในแข่งขัน เนื่องจากขาดความรู้ เงินทุนและการสนับสนุนในด้านการวิจัยและพัฒนา

๗) การดำเนินโครงการตลาดการเกษตรยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากเกษตรกรยังไม่เข้าใจหลักการตลาด และต้องผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งการสร้างแบรนด์สินค้าของตัวเองให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้

๘) พืชผักบางชนิด เช่น กระเทียม หอมแดง หอมหัวใหญ่ มันฝรั่ง มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นเพราะต้นทุนการนำเข้าจากต่างประเทศมีราคาต่ำกว่าไทย โดยเฉพาะจากประเทศจีน ทำให้เกษตรกรไทยต้องขายผลผลิตในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิตและขาดทุน

๙) ปัญหาด้านมาตรการทางภาษีและมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี ในการนำเข้าสินค้าผักจากประเทศไทยส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่น EU เก็บอากรตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti Dumping) สินค้าข้าวโพดหวานกระป๋องนำเข้าจากไทยในอัตราร้อยละ ๓.๑ - ๑.๔๓ และตัดสิทธิ GSP สินค้าสับปะรดกระป๋องของไทย โดยเสียอัตรา MFN Rate ที่ร้อยละ ๑๗.๖ - ๒๕.๖ ขณะที่ประเทศคู่แข่งได้รับสิทธิ GSP ในอัตราที่ต่ำกว่า เช่น อินโดนีเซีย ร้อยละ ๐ - ๒๒.๑๐ และฟิลิปปินส์ ร้อยละ ๐ เป็นต้น

๔.๓.๒ สถานการณ์และสภาพปัญหาผลไม้ของประเทศไทย

๔.๓.๒.๑ สถานการณ์ด้านการผลิต

ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตผลไม้เมืองร้อนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในด้านรสชาติ ประเทศไทยจึงเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกผลไม้เมืองร้อนรายใหญ่ของโลก โดยมีพื้นที่การปลูกผลไม้ประมาณ ๓๖.๙ ลานไร หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๔.๗ ของพื้นที่ภาคการเกษตรทั้งหมด ๑๔๙ ล้านไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ออนไลน์, ๒๕๖๑) ผลไม้สำคัญที่เป็นที่รู้จักทั่วไป คือ ทุเรียน มังคุด ลำไย มะม่วง ส้มโอ และลองกอง ผลไม้เศรษฐกิจ ๖ ชนิด ประกอบด้วย เงาะ ทุเรียน มังคุด ลำไย ลิ้นจี่ และลองกอง มีแหล่งผลิตใน ๓ ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกและภาคใต้

(๑) สถานการณ์ผลไม้เศรษฐกิจ ๖ ชนิดในปี ๒๕๖๒

ในด้านปริมาณผลผลิต พบว่า ทุเรียน มังคุด ลองกอง และเงาะ มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ โดยมังคุด มีผลผลิตเพิ่มขึ้นมากที่สุด แบ่งเป็น มังคุดจากภาคตะวันออก มีผลผลิต ๑๗๙,๙๖๐ ตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๑๔๔ จากภาคใต้มีผลผลิต ๑๕๖,๑๑๘ ตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๔๑ ทุเรียนจากภาคตะวันออก มีผลผลิต ๔๙๕,๕๔๓ ตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๒๒.๖๙ จากภาคใต้มีผลผลิต ๔๔๕,๒๒๐ ตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๔๖.๓๓ ลองกองจากภาคตะวันออก มีผลผลิต ๒๐,๒๙๓ ตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๒๔.๓๕ จากภาคใต้ มีผลผลิต ๖๗,๖๘๗ ตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๕๗.๘๙ เงาะจากภาคตะวันออก มีผลผลิต ๑๙๑,๐๘๙ ตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๑๐.๓๑ จากภาคใต้ มีผลผลิต ๖๙,๓๗๑ ตัน ลดลงจาก ปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๓.๕๐

ส่วนลิ้นจี่และลำไยมีปริมาณผลผลิตลดลงจากปี ๒๕๖๑ โดยลิ้นจี่มีผลผลิต ๒๖,๒๗๘ ตัน ลดลงจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๓๖.๒๕ และลำไย มีผลผลิต ๓๔๑,๐๒๘ ตัน ลดลงจาก ปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๗.๕๘

ในด้านราคาและคุณภาพผลผลิต พบว่า ราคาผลผลิตโดยเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ตลอดฤดูกาลและช่วงผลผลิตออกมากเกษตรกรสามารถขายได้ในราคาที่สูงกว่าต้นทุนการผลิต โดยผลผลิตส่วนใหญ่ ประกอบด้วย ทุเรียน เงาะ มังคุด ลิ้นจี่ มีคุณภาพที่ดี มีสัดส่วนการผลิตเกรด A มากที่สุด ส่วนลองกอง มีผลผลิตเกรด B มากที่สุด

ราคาและสัดส่วนเกรดผลไม้เศรษฐกิจ ๖ ชนิด ในปี ๒๕๖๒

๑) ทุเรียน

ตลอดฤดูกาลผลิตพบสัดส่วนเกรด A มากที่สุด ร้อยละ ๕๐.๔๖ รองลงมาคือ เกรด B ร้อยละ ๓๓.๖๒ และเกรดคละ ร้อยละ ๑๕.๙๒

ตารางที่ ๖ ราคาและสัดส่วนเกรดทุเรียน ปี ๒๕๖๒

ราคาผลผลิต (บ./กก.)	เกรด A	เกรด B	เกรดคละ
เฉลี่ยตลอดฤดูกาล	๑๑๑.๖๖ (๘๑.๖๗-๑๔๓.๖๗)	๘๖.๕๓ (๕๕-๑๑๒.๕๐)	๘๓.๔๒ (๕๐-๑๐๐)
เฉลี่ยช่วงผลผลิตออกมาก	๘๖.๑๓ (๘๖.๖๐-๘๘.๔๗)	๖๖.๒๐ (๖๓.๗๐-๖๙.๙๐)	๕๐ (๕๐)
ราคามาตรฐานกลาง (บาท) (ต้นทุน + กำไร ๓๐%)	๑๔.๗๓ (ต้นทุนการผลิตปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๑๑.๓๓ บาท/กก.)		

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจผลไม้ส่วนกลาง ๒๕๖๒ คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้

๒) มังคุด

ตลอดฤดูกาลผลิตพบสัดส่วนเกรด A มากที่สุด ร้อยละ ๖๐ รองลงมาคือ เกรด C ร้อยละ ๒๑ เกรดคละ ร้อยละ ๑๑ และเกรด B ร้อยละ ๘ ส่วนในวงผลผลิตออกสู่ตลอดมากที่สุด พบสัดส่วนเกรด A มากที่สุด ร้อยละ ๓๘ รองลงมาคือ เกรด B ร้อยละ ๑๐

ตารางที่ ๗ ราคาและสัดส่วนเกรดมังคุด ปี ๒๕๖๒

ราคาผลผลิต (บ./กก.)	เกรด A	เกรด B	เกรด C	เกรดคละ
เฉลี่ยตลอดฤดูกาล	๗๗.๘๐ (๔๐-๑๓๐)	๕๗.๘๐ (๓๐-๑๑๐)	๒๑.๙๐ (๑๕-๒๕)	๗๒.๑๐ (๒๐-๑๓๐)
เฉลี่ยช่วงผลผลิตออกมาก	๕๘.๒๐ (๔๖-๖๖)	๔๕.๓๐ (๓๐-๔๖)	๒๐.๗๐ (๑๕-๒๔)	๕๐ (๕๐)
ราคามาตรฐานกลาง (บาท) (ต้นทุน + กำไร ๓๐%)	๑๕.๗๕ (ต้นทุนการผลิตปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๑๒.๑๒ บาท/กก.)			

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจผลไม้ส่วนกลาง ๒๕๖๒ คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้

๓) เงาะ

มีเกรด A.ออกสู่ตลาดเพียงเกรดเดียวตลอดช่วงฤดูกาลผลิต และรวมถึงช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมากที่สุดด้วยเช่นกัน

ตารางที่ ๘ ราคาและสัดส่วนเกรดเงาะ ปี ๒๕๖๒

ราคาผลผลิต (บ./กก.)	เกรด A
เฉลี่ยตลอดฤดูกาล	๒๖.๙๑ (๒๐.๖๗-๕๐)
เฉลี่ยช่วงผลผลิตออกมาก ช่วงที่ ๑	๒๖.๓๔ (๒๕-๒๗.๗๐)
เฉลี่ยช่วงผลผลิตออกมาก ช่วงที่ ๒	๒๕.๙๓ (๒๕.๖๗-๒๖.๖๗)
ราคามาตรฐานกลาง (บาท) (ต้นทุน + กำไร ๓๐%)	๑๐.๓๓ (ต้นทุนการผลิตปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๗.๙๕ บาท/กก.)

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจผลไม้ส่วนกลาง ๒๕๖๒ คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้

๔) ลองกอง

พบสัดส่วนเกรด B ออกสู่ตลาดมากที่สุด ร้อยละ ๔๒.๒๘ รองลงมาคือ เกรด C ร้อยละ ๒๕ และเกรด A ร้อยละ ๑๔.๘๕

ตารางที่ ๙ ราคาและสัดส่วนเกรดลองกอง ปี ๒๕๖๒

ราคาผลผลิต (บ./กก.)	เกรด A	เกรด B	เกรด C
เฉลี่ยตลอดฤดูกาล	๕๕.๖๖ (๓๖-๕๕)	๓๔.๑๓ (๒๗.๖๗-๔๓)	๒๔.๗๘ (๓๒.๕๐)
ราคามาตรฐานกลาง (บาท) (ต้นทุน + กำไร ๓๐%)	๒๕.๓๗ (ต้นทุนการผลิตปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๑๙.๕๒ บาท/กก.)		

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจผลไม้ส่วนกลาง ๒๕๖๒ คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้

๕) ลิ้นจี่

พบสัดส่วนเกรด AA ออกสู่ตลาดมากที่สุด ร้อยละ ๔๓ รองลงมาคือ เกรด A ร้อยละ ๓๒ เกรด AA (ห่อ) ร้อยละ ๑๓ และเกรดอื่น ๆ ร้อยละ ๑๒

ตารางที่ ๑๐ ราคาและสัดส่วนเกรดลิ้นจี่ ปี ๒๕๖๒

ราคาผลผลิต (บ./กก.)	เกรด AA (ห่อ)	เกรด AA	เกรด A	เกรด B	เกรด C	เกรดคละ
เฉลี่ยตลอดฤดูกาล	๘๕.๓๐ (๗๓-๑๐๐)	๕๘.๗๖ (๔๐-๗๐)	๓๘.๗๓ (๓๓-๕๐)	๒๓.๑๗ (๒๐-๓๕)	๑๕ ๑๕	๒๕.๕๙ (๑๙-๓๐)
เฉลี่ยช่วงผลผลิตออกมาก	๗๖.๔๓ (๗๕-๘๐)	๕๒.๗๓ (๔๕-๖๕)	๓๙.๖๐ (๓๓-๕๐)	๒๔ (๒๐-๒๕)	-	๒๙.๖๔ (๒๘-๓๐)
ราคามาตรฐานกลาง (บาท) (ต้นทุน + กำไร ๓๐%)	๒๐.๑๙					

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจผลไม้ส่วนกลาง ๒๕๖๒ คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้

๖) ลำไย

ตารางที่ ๑๑ ราคาและสัดส่วนเกรดลำไย ปี ๒๕๖๒

ราคาผลผลิต (บ./กก.)	เกรด AA	เกรด A	เกรด B	เกรด C	เกรด AA+A
ลำไยสดช่อ	๔๐	๓๕	๒๗	๑๖	๓๕
ลำไยรูดร่วง	๓๐	๑๙	๑๑	๑	-

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจผลไม้ส่วนกลาง ๒๕๖๒ คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้

(๒) สถานการณ์การผลิตผลไม้เศรษฐกิจ ๖ ชนิด ในปี ๒๕๖๐ - หกเดือนแรกของปี ๒๕๖๒

จากการศึกษาสถานการณ์ด้านการผลิตผลไม้ ๖ ชนิด ประกอบด้วย ทุเรียน เงาะ มังคุด ลำไย ลิ้นจี่ และลองกอง พบว่า ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ ทุเรียนและลองกอง มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น และราคาที่เกษตรกรขายได้ ณ ไร่นา ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ลิ้นจี่และเงาะ ราคาขาย ณ ไร่นาปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยลิ้นจี่มีปริมาณผลผลิตลดลง ส่วนเงาะมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น สำหรับลำไยและมังคุด ราคาขาย ณ ไร่นา ปรับตัวลดลง โดยลำไยมีปริมาณผลผลิตลดลง ส่วนมังคุดมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ดังนี้

ในปี ๒๕๖๒ ทุเรียน มีผลผลิต ๙๗๗,๔๒๔ ตัน ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๑๐๑.๙๓ บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ที่ผลิตได้ ๗๕๒,๗๖๐ ตัน ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๗๘.๑๖ ส่วนลองกอง ในปี ๒๕๖๒ มีผลผลิต ๑๐๓,๔๙๕ ตัน ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๔๒.๖๔ บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ที่ผลิตได้ ๗๕,๕๐๔ ตัน ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๓๖.๘๗ บาทต่อกิโลกรัม

ในปี ๒๕๖๒ ลิ้นจี่ มีผลผลิต ๒๗,๗๓๖ ตัน ลดลงจากปี ๒๕๖๑ ที่ผลิตได้ ๔๘,๗๕๐ ตัน ในปี ๒๕๖๒ ราคาขาย ณ ไร่ อยู่ที่ ๔๐.๐๑ บาทต่อกิโลกรัม ปรับตัวสูงขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ที่ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๒๒.๑๕ บาทต่อกิโลกรัม ส่วนเงาะ ในปี ๒๕๖๒ มีผลผลิต ๒๗๔,๙๘๙ ตัน ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๒๕.๒๘ บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ที่ผลิตได้ ๒๖๑,๔๕๙ ตัน ราคาขาย ณ ไร่นาอยู่ที่ ๒๓.๑๔ บาทต่อกิโลกรัม

ในปี ๒๕๖๒ ลำไย มีผลผลิต ๑,๐๐๖,๙๑๓ ตัน ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๒๔.๔๔ บาทต่อกิโลกรัม ปรับตัวลดลงจากปี ๒๕๖๑ ที่ผลิตได้ ๑,๐๕๑,๕๕๒ ตัน ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๒๖.๗๒ บาทต่อกิโลกรัม ส่วนมังคุด ในปี ๒๕๖๒ มีผลผลิต ๓๓๗,๑๒๐ ตัน ปรับตัวสูงขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ที่ผลิตได้ ๑๘๔,๕๘๓ ตัน ราคาขาย ณ ไร่นา ในปี ๒๕๖๒ อยู่ที่ ๓๐.๓๓ บาทต่อกิโลกรัม ปรับตัวลดลงจากปี ๒๕๖๑ ที่ราคาขาย ณ ไร่นา อยู่ที่ ๔๓.๕๗ บาทต่อกิโลกรัม

ตารางที่ ๑๒ ข้อมูลพื้นฐานการผลิตลิ้นจี่

- เก็บเกี่ยวเดือนเมษายน – กรกฎาคม (Peak : พฤษภาคม ร้อยละ ๔๔.๔๔)
- แหล่งผลิตภาคเหนือ : เชียงราย เชียงใหม่ พะเยา น่าน

รายการ	หน่วย	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑. จำนวนครัวเรือนผู้ปลูก	ครัวเรือน	๒๑,๓๒๓	๒๐,๒๒๖	n.a.
๒. เนื้อที่				
๒.๑ เนื้อที่ยืนต้น	ไร่	๑๒๑,๖๓๖	๑๑๑,๙๕๗	n.a.
๒.๒ เนื้อที่ให้ผล	ไร่	๑๑๙,๓๗๔	๑๐๙,๗๔๐	๑๐๖,๙๗๖
๓. ผลผลิต	ตัน	๔๖,๗๓๕	๔๘,๗๕๐	๒๗,๗๓๖
๔. ผลผลิตต่อเนื้อที่ให้ผล	กิโลกรัม	๓๙๒	๔๔๔	๒๕๙
๕. ต้นทุนการผลิต	บาท/กก.	๑๗.๔๑	๑๖.๑๗	๒๓.๓๘
๖. ราคา ณ ไร่นา				
ลิ้นจี่พันธุ์ฮงฮวยเกรด A	บาท/กก.	๒๐.๒๒	๒๒.๑๕	๔๐.๐๑
๗. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	บาท/กก.	๒.๘๑	๕.๙๘	๑๖.๖๓

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร e-mail: prcai@oae.go.th

หมายเหตุ : ๑. การผลิต ปี ๒๕๖๒ พยากรณ์ ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๒

๒. ต้นทุนการผลิต ปี ๒๕๖๒ ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

๓. ราคา ณ ไร่นา ๒๕๖๒ เฉลี่ยเดือนมกราคม-สิงหาคม ๒๕๖๒ (เดือนสิงหาคม สัปดาห์ที่ ๑)

ตารางที่ ๑๓ ข้อมูลพื้นฐานการผลิตลำไย

- เก็บเกี่ยวเดือน มกราคม - ธันวาคม (Peak : สิงหาคม ร้อยละ ๕๒.๙๔ ในฤดู)
- แหล่งผลิตภาคเหนือ : เชียงราย เชียงใหม่ พะเยา น่าน ลำพูน ลำปาง ตาก แพร่

รายการ	หน่วย	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑. จำนวนครัวเรือนผู้ปลูก	ครัวเรือน	๑๘๙,๘๔๐	๑๙๒,๕๖๙	n.a.
๒. เนื้อที่				
๒.๑ เนื้อที่ยืนต้น	ไร่	๑,๑๗๘,๑๔๔	๑,๑๘๖,๘๒๘	n.a.
๒.๒ เนื้อที่ให้ผล	ไร่	๑,๐๙๕,๑๒๑	๑,๑๔๑,๒๕๗	๑,๑๖๗,๑๕๘
๓. ผลผลิต	ตัน	๑,๐๓๕,๐๘๖	๑,๐๕๑,๕๕๒	๑,๐๐๖,๙๑๓
๔. ผลผลิตต่อเนื้อที่ให้ผล	กิโลกรัม	๙๔๕	๙๒๑	๘๖๓
๕. ต้นทุนการผลิต	บาท/กก.	๑๑.๐๓	๑๐.๙๐	๑๑.๖๒
๖. ราคา ณ ไร่นา		๒๒.๓๕	๒๖.๗๒	๒๔.๔๔
ลำไยเกรด A	บาท/กก.	๒๒.๓๕	๒๖.๗๒	๒๖.๔๘
๗. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	บาท/กก.	๑๑.๓๑	๑๕.๘๒	๑๔.๘๖

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร e-mail: prcai@oae.go.th

หมายเหตุ : ๑. การผลิต ปี ๒๕๖๒ พยากรณ์ ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๒

๒. ต้นทุนการผลิต ปี ๒๕๖๒ ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

๓. ราคา ณ ไร่นา ๒๕๖๒ เฉลี่ยเดือนมกราคม-สิงหาคม ๒๕๖๒ (เดือนสิงหาคม สัปดาห์ที่ ๑)

ตารางที่ ๑๔ ข้อมูลพื้นฐานการผลิตทุเรียน

- เก็บเกี่ยวเดือนมกราคม – ธันวาคม (Peak : พฤษภาคมร้อยละ ๔๑ สิงหาคมร้อยละ ๔๕.๔๖)
- แหล่งผลิตที่สำคัญ : ๓ จังหวัดภาคตะวันออก และ ๑๔ จังหวัดภาคใต้

รายการ	หน่วย	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑. จำนวนครัวเรือนผู้ปลูก	ครัวเรือน	๑๓๐,๐๖๐	๑๓๓,๗๐๗	n.a.
๒. เนื้อที่				
๒.๑ เนื้อที่ยืนต้น	ไร่	๘๒๗,๒๖๓	๘๖๔,๘๔๒	n.a.
๒.๒ เนื้อที่ให้ผล	ไร่	๖๒๑,๙๐๖	๖๗๕,๓๗๕	๗๒๔,๑๘๖
๓. ผลผลิต	ตัน	๖๔๙,๒๙๙	๗๕๒,๗๖๐	๙๗๗,๒๔๒
๔. ผลผลิตต่อเนื้อที่ให้ผล	กิโลกรัม	๑,๐๔๔	๑,๑๑๕	๑,๓๔๙
๕. ต้นทุนการผลิต	บาท/กก.	๑๖.๑๗	๑๕.๒๒	๑๓.๘๔
๖. ราคา ณ ไร่นา				
ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง	บาท/กก.	๗๑.๘๑	๗๘.๑๖	๑๐๑.๙๓
๗. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	บาท/กก.	๕๕.๖๔	๖๒.๙๔	๘๘.๐๙

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร e-mail: prcai@oae.go.th

หมายเหตุ : ๑. การผลิต ปี ๒๕๖๒ พยากรณ์ ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๒

๒. ต้นทุนการผลิต ปี ๒๕๖๒ ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

๓. ราคา ณ ไร่นา ๒๕๖๒ เฉลี่ยเดือนมกราคม-สิงหาคม ๒๕๖๒ (เดือนสิงหาคม สัปดาห์ที่ ๑)

- แหล่งผลิตทีสำคัญ : ๓ จังหวัดภาคตะวันออก และ ๑๔ จังหวัดภาคใต้

รายการ	หน่วย	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑. จำนวนครัวเรือนผู้ปลูก	ครัวเรือน	๘๔,๒๔๔	๘๗,๗๑๓	n.a.
๒. เนื้อที่				
๒.๑ เนื้อที่ยืนต้น	ไร่	๔๕๑,๙๘๑	๔๔๘,๐๐๘	n.a.
๒.๒ เนื้อที่ให้ผล	ไร่	๔๑๕,๗๕๒	๔๑๙,๙๑๙	๔๒๕,๕๓๙
๓. ผลผลิต	ตัน	๒๐๙,๘๘๐	๑๘๔,๕๘๓	๓๓๗,๑๒๐
๔. ผลผลิตต่อเนื้อที่ให้ผล	กิโลกรัม	๕๐๕	๔๔๐	๗๙๒
๕. ต้นทุนการผลิต	บาท/กก.	๑๗.๗๒	๒๐.๑๒	๑๓.๐๗
๖. ราคา ณ ไร่นา				
มังคุดคละ	บาท/กก.	๔๐.๑๐	๔๓.๕๗	๓๐.๓๓
๗. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	บาท/กก.	๒๒.๓๘	๒๓.๔๕	๑๗.๒๖

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร e-mail: prcai@oae.go.th

หมายเหตุ : ๑. การผลิต ปี ๒๕๖๒ พยากรณ์ ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๒

๒. ต้นทุนการผลิต ปี ๒๕๖๒ ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

๓. ราคา ณ ไร่นา ๒๕๖๒ เฉลี่ยเดือนมกราคม-สิงหาคม ๒๕๖๒ (เดือนสิงหาคม สัปดาห์ที่ ๑)

ตารางที่ ๑๖ ข้อมูลพื้นฐานการผลิตเงาะ

- เก็บเกี่ยว เดือนมีนาคม – ธันวาคม (Peak : พฤษภาคมร้อยละ ๓๕ สิงหาคมร้อยละ ๔๘.๙๕)
- แหล่งผลิตที่สำคัญ : ๓ จังหวัดภาคตะวันออก และ ๑๔ จังหวัดภาคใต้

รายการ	หน่วย	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑. จำนวนครัวเรือนผู้ปลูก	ครัวเรือน	๔๕,๖๙๕	๔๕,๑๗๓	n.a.
๒. เนื้อที่				
๒.๑ เนื้อที่ยืนต้น	ไร่	๒๖๕,๘๘๒	๒๖๐,๗๓๖	n.a.
๒.๒ เนื้อที่ให้ผล	ไร่	๒๓๔,๔๗๓	๒๒๙,๐๗๘	๒๑๗,๒๕๖
๓. ผลผลิต	ตัน	๒๔๔,๒๑๓	๒๖๑,๔๕๙	๒๗๔,๙๘๙
๔. ผลผลิตต่อเนื้อที่ให้ผล	กิโลกรัม	๑,๐๔๒	๑,๑๔๑	๑,๒๖๖
๕. ต้นทุนการผลิต	บาท/กก.	๑๐.๑๓	๙.๗๓	๙.๐๘
๖. ราคา ณ ไร่นา				
เงาะโรงเรียน	บาท/กก.	๒๕.๓๙	๒๓.๑๔	๒๕.๒๘
๗. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	บาท/กก.	๑๕.๒๖	๑๓.๔๑	๑๖.๒๐

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร e-mail: prcai@oae.go.th

หมายเหตุ : ๑. การผลิต ปี ๒๕๖๒ พยากรณ์ ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๒

๒. ต้นทุนการผลิต ปี ๒๕๖๒ ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

๓. ราคา ณ ไร่นา ๒๕๖๒ เฉลี่ยเดือนมกราคม-สิงหาคม ๒๕๖๒ (เดือนสิงหาคม สัปดาห์ที่ ๑)

รายการ	หน่วย	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑. จำนวนครัวเรือนผู้ปลูก	ครัวเรือน	๑๐๔,๐๑๘	๙๒,๖๘๒	n.a.
๒. เนื้อที่				
๒.๑ เนื้อที่ยืนต้น	ไร่	๓๑๓,๖๘๐	๒๙๖,๗๘๗	n.a.
๒.๒ เนื้อที่ให้ผล	ไร่	๒๙๖,๘๒๙	๒๘๕,๘๐๙	๒๔๖,๘๒๖
๓. ผลผลิต	ตัน	๔๘,๘๘๑	๗๕,๕๐๔	๑๐๓,๔๙๕
๔. ผลผลิตต่อเนื้อที่ให้ผล	กิโลกรัม	๑๖๕	๒๖๔	๔๑๙
๕. ต้นทุนการผลิต	บาท/กก.	๕๘.๓๖	๓๗.๐๐	๒๓.๕๑
๖. ราคา ณ ไร่นา				
ลองกองเบอร์ ๑	บาท/กก.	๓๙.๗๕	๓๖.๘๗	๔๒.๖๔
๗. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	บาท/กก.	-๑๘.๖๑	-๐.๑๓	๑๙.๑๒

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร e-mail: prcai@oae.go.th

หมายเหตุ : ๑. การผลิต ปี ๒๕๖๒ พยากรณ์ ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๒

๒. ต้นทุนการผลิต ปี ๒๕๖๒ ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

๓. ราคา ณ ไร่นา ๒๕๖๒ เฉลี่ยเดือนมกราคม-สิงหาคม ๒๕๖๒ (เดือนสิงหาคม สัปดาห์ที่ ๑)

(๓) การบริหารจัดการผลไม้ ๖ ชนิด

คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ (Fruit Board) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการผลไม้ของประเทศไทย ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ พ.ศ.๒๕๕๐ - ๒๕๕๓ และยุทธศาสตร์พัฒนาผลไม้ไทย พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ แบ่งโครงสร้างการบริหารจัดการ คือ คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรเป็นประธาน และมีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเลขานุการ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาผลไม้ไทย คณะอนุกรรมการป้องกันแก้ไขปัญหาผลไม้ภาคเหนือ คณะอนุกรรมการป้องกันแก้ไขปัญหาผลไม้ภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคอื่น ๆ คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจ และคณะอนุกรรมการบริหารจัดการกลุ่มไม้ผลเศรษฐกิจ

คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้มีหน้าที่หลัก ดังนี้

๑) พิจารณาแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ทั้งระบบ เพื่อป้องกันปัญหาผลผลิตส่วนเกินของจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่สำคัญของประเทศ

๒) ส่งเสริมให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้มีบทบาทในการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้

๓) ประสานกับหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหาในการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้

๔) ประสานการจัดทำแผนงานและโครงการความร่วมมือกับหน่วยงานเพื่อพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

แนวทางการบริหารจัดการผลไม้เศรษฐกิจ ๖ ชนิด ในปี ๒๕๖๒

๑) การบริหารจัดการเชิงคุณภาพ

- ระยะก่อนเก็บเกี่ยว มุ่งเน้นการจัดการและพัฒนาด้านคุณภาพให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ตั้งแต่ช่วงเตรียมต้น ขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพไม้ผลสู่มาตรฐานและยกระดับสู่การรับรอง GAP โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพชั้นดี โครงการเกษตรอินทรีย์ การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตไม้ผลคุณภาพ การแก้ไขปัญหาผลผลิตด้อยคุณภาพ เป็นต้น

- ระยะเก็บเกี่ยวผลผลิต มุ่งเน้นการรณรงค์แก้ไขปัญหาผลผลิตด้อยคุณภาพ พร้อมส่งเสริมการตลาดและเพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น โครงการรณรงค์แก้ไขปัญหาผลผลิตด้อยคุณภาพ การส่งเสริมการทำผลไม้เกรดพรีเมี่ยม การจัดเจรจาธุรกิจ การส่งเสริมการบริโภคผลไม้โดยตรงกับผู้บริโภค การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสติ๊กเกอร์ติดขั้วทุเรียนเพื่อรับรองคุณภาพสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ เป็นต้น

- ระยะหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต มุ่งเน้นการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตที่ตกเกรด มีโครงการแปรรูปทุเรียน มังคุด เงาะ เพื่อการส่งออกเป็นทุเรียน มังคุด และเงาะแช่แข็ง การแปรรูปทุเรียนทอดสุญญากาศ น้ำมังคุด มังคุดกวน และฟรีซดราย การรวบรวมผลผลิตเงาะจำหน่ายให้บริษัทเงาะกระป๋อง เป็นต้น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์

๒) การบริหารจัดการเชิงปริมาณเน้นการจัดการ Demand & Supply

- ระยะก่อนเก็บเกี่ยว มุ่งเน้นการสำรวจและจัดทำข้อมูลประมาณการผลผลิต การเชื่อมโยงการตลาดล่วงหน้า การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ไม่ตัดทุเรียนอ่อน

- ระยะเก็บเกี่ยว มุ่งเน้นการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด

การส่งเสริมการผลิตแบบแปลงใหญ่ผลไม้เศรษฐกิจ ๖ ชนิดของประเทศไทย

โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ พบว่า มีเกษตรกรแปลงใหญ่ผลไม้ ๑๗,๔๗๗ ราย พื้นที่เพาะปลูก ๑๘๓,๘๘๘ ไร่ ในจำนวนผลิตตามมาตรฐาน GAP ๙,๑๗๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕ และอินทรีย์ ๗๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๔

กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนชาวสวนทุเรียนเมืองจันท์ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นตัวอย่างความสำเร็จของการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตและจำหน่ายทุเรียนแบบคลัสเตอร์ โดยวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม เพื่อลดต้นทุนการผลิตทุเรียนหมอนทอง และเพิ่มผลผลิตให้ได้ทุเรียนพรีเมี่ยม (เกรด A และเกรด B) เป็นหลัก พัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตหลัก เช่น ดิน น้ำ ลม ปุ๋ย ยา และแรงงาน เป็นต้น เพื่อบริหารจัดการสวนทุเรียนของกลุ่มประมาณ ๔๐๐ ไร่เศษ ที่มีอายุตั้งแต่ ๔ - ๑๕ ปี และจัดหาผู้ซื้อหรือคู่ค้าที่เป็นพันธมิตรทางธุรกิจ โดยการสร้างแบรนด์ร้านค้าร่วมกัน ได้แก่ แบรนด์หงส์ไทย และแบรนด์อุดมทรัพย์ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญทางธุรกิจ ทั้งนี้ จุดแข็งของการทำงานแบบคลัสเตอร์ จากรูปแบบการทำสวนทุเรียนเชิงเดี่ยว และขาดการรวมตัว มีความเสี่ยงหลายด้าน ทั้งในด้านการผลิตและการตลาด ต่อมาเมื่อรวมกันผลิตในรูปวิสาหกิจชุมชนสามารถปิดจุดอ่อนด้านความเสี่ยงได้ทั้งหมด เมื่อกลุ่มจับมือกับเครือข่ายธุรกิจในรูปคลัสเตอร์ทำให้การผลิตและการตลาดเป็นไปในทิศทางเดียวกันผลผลิตทุเรียนของกลุ่มในปี ๒๕๖๒ จำนวนกว่า ๑,๐๐๐ ตัน จากทุเรียน ๔,๐๐๐ กว่าต้น สามารถทำกำไรไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ ล้านบาท/ปี

๔.๓.๒.๒ สถานการณ์ด้านการแปรรูป

ผลไม้ของประเทศไทยส่วนใหญ่นิยมบริโภคสด แช่เย็น และแช่แข็ง และใช้ในอุตสาหกรรมแปรรูปเกือบทั้งหมดโดยจำหน่ายทั้งภายในประเทศและส่งออกไปตลาดต่างประเทศ โดยผลไม้ไทยสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้มากมาย เช่น อบแห้ง ทอด ผลไม้กระป๋อง น้ำผลไม้สกัด ดอง แช่อิ่ม กวน เป็นต้น

สัดส่วนการแปรรูปผลไม้เศรษฐกิจ ๖ ชนิด ในปี ๒๕๖๒

- ลิ้นจี่มีการนำไปแปรรูป ๙๕๒ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๘๗ ของผลผลิตทั้งหมด ๒๖,๒๗๘ ตัน

- ลำไยมีการนำไปแปรรูป ๒๓๑,๔๖๒ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๘๗ ของผลผลิตในฤดูทั้งหมด ๓๔๑,๐๒๘ ตัน

- ทุเรียน จากภาคตะวันออกมีการนำไปแปรรูป ๗๐,๗๙๔ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๙ ของผลผลิตในฤดูทั้งหมด ๔๙๕,๕๔๓ ตัน จากภาคใต้มีการนำไปแปรรูป ๒๐,๕๔๖ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๕.๖๐ ของผลผลิตในฤดูทั้งหมด ๓๖๖,๙๓๘ ตัน

- มังคุดภาคตะวันออกมีการนำไปแปรรูป ๑๒,๗๐๙ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๗.๐๗ ของผลผลิตทั้งหมด ๑๗๙,๖๑๐ ตัน

- เงาะ จากภาคตะวันออกมีการนำไปแปรรูป ๑๔,๓๐๐ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๗.๔๘ ของผลผลิตทั้งหมด ๑๙๑,๐๘๙ ตัน จากภาคใต้มีการนำไปแปรรูป ๙,๓๒๔ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๖๒ ของผลผลิตในฤดูทั้งหมด ๖๙,๔๓๖ ตัน

- ลองกองภาคตะวันออกมีการนำไปแปรรูป ๑๒ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๖ ของผลผลิตทั้งหมด ๒๐,๒๙๓ ตัน

การบรรจุหีบห่อและการเก็บรักษาผลไม้

ผลไม้มีอายุเก็บรักษาจำกัด เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงเอมไซม์ในผลไม้ทำให้ผลไม้เปลี่ยนสีเป็นสีน้ำตาล สีน้ำเงิน หรือสีเทา ซึ่งปฏิกิริยานี้เรียกว่า Polyphenol oxidases (PPO)

การบรรจุหีบห่อและเก็บรักษาผลไม้ด้วยวิธีที่เหมาะสมจะช่วยให้ผลไม้สดมีคุณภาพดีตั้งแต่ตัดจากต้น ตลอดการขนส่งไปจนถึงผู้บริโภค บรรจุภัณฑ์ผลไม้สดในการค้าส่ง เช่น ลังกระดาษ/ไม้/พลาสติก เข่ง

๔.๓.๒.๓ สถานการณ์ด้านการตลาด

การตลาดของผลไม้ ๖ ชนิด แบ่งเป็น การจำหน่ายเป็นผลสดตลาดในประเทศและต่างประเทศ และการแปรรูป การจำหน่ายภายในประเทศมีหลายช่องทาง เช่น ท่องเที่ยวเชิงเกษตร Modern trade สหกรณ์ จำหน่ายโดยตรงให้กับผู้บริโภค จำหน่ายผ่านหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ตลาดต่าง ๆ อาทิ ตลาดริมทาง ตลาดกลาง และตลาดชายแดน

(๑) ช่องทางการตลาดผลไม้ ๖ ชนิดในปี ๒๕๖๒

- ทุเรียนภาคตะวันออก มีปริมาณ ๔๙๕,๕๔๓ ตัน แบ่งเป็นตลาดต่างประเทศร้อยละ ๖๓.๗๔ ตลาดในประเทศร้อยละ ๒๑.๙๘ และแปรรูปร้อยละ ๑๔.๒๙ สำหรับตลาดในประเทศจำหน่ายโดยช่องทางตลาดมากที่สุดร้อยละ ๙.๒๕

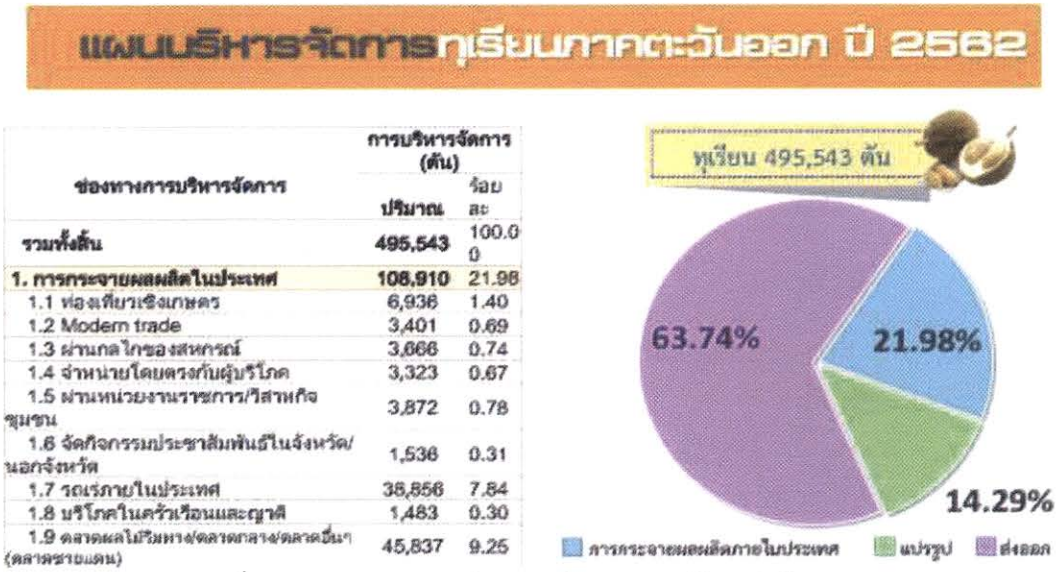

ภาพที่ ๗ แผนการบริหารจัดการทุเรียนภาคตะวันออก ปี ๒๕๖๒

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- **ทุเรียนภาคใต้** มีปริมาณ ๓๖๖,๙๓๘ ตัน แบ่งเป็น ตลาดต่างประเทศร้อยละ ๕๒.๕๑ ตลาดในประเทศร้อยละ ๔๒.๑๙ และแปรรูปร้อยละ ๕.๖๐ โดยตลาดในประเทศจำหน่ายผ่านล้งมากที่สุดร้อยละ ๒๙.๕๐

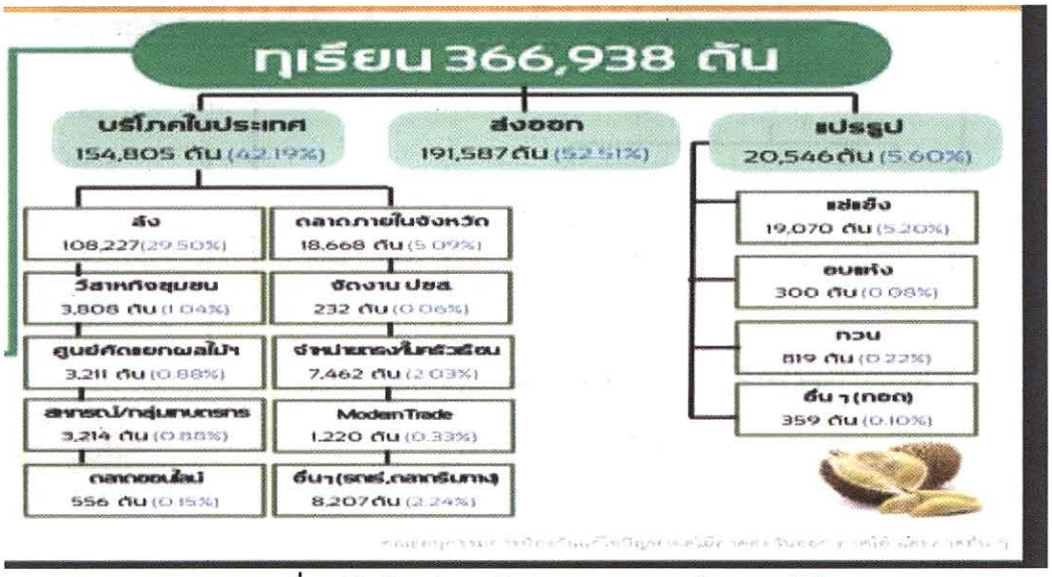

ภาพที่ ๘ สัดส่วนส่วนแบ่งการตลาดของทุเรียนภาคใต้
ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- **เกาะภาคตะวันออก** มีปริมาณ ๑๙๑,๐๘๙ ตัน แบ่งเป็น ตลาดในประเทศร้อยละ ๗๘.๙๗ ตลาดต่างประเทศร้อยละ ๗.๔๘ และแปรรูปร้อยละ ๗.๔๘ โดยตลาดในประเทศจำหน่ายโดยรถเร่มากที่สุดร้อยละ ๕๔.๓๕

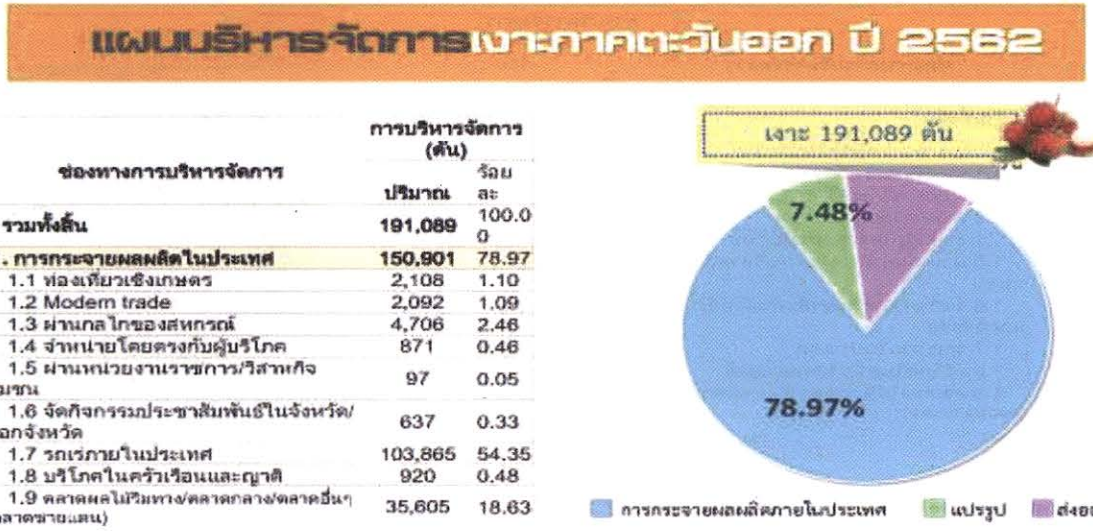

ช่องทางการบริหารจัดการ	การบริหารจัดการ (ตัน) ปริมาณ	ร้อยละ
รวมทั้งสิ้น	**191,089**	100.00
1. การกระจายผลผลิตในประเทศ	**150,901**	78.97
1.1 ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2,108	1.10
1.2 Modern trade	2,092	1.09
1.3 ผ่านกลไกของสหกรณ์	4,706	2.46
1.4 จำหน่ายโดยตรงกับผู้บริโภค	871	0.46
1.5 ผ่านหน่วยงานราชการ/วิสาหกิจชุมชน	97	0.05
1.6 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในจังหวัด/นอกจังหวัด	637	0.33
1.7 รถเร่ภายในประเทศ	103,865	54.35
1.8 บริโภคในครัวเรือนและญาติ	920	0.48
1.9 ตลาดผลไม้ริมทาง/ตลาดกลาง/ตลาดอื่นๆ (ตลาดขายแดน)	35,605	18.63

ภาพที่ ๙ แผนการบริหารจัดการเกาะภาคตะวันออก ปี ๒๕๖๒
ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- **เงาะภาคใต้** มีปริมาณ ๖๘,๔๓๘ ตัน แบ่งเป็น ตลาดในประเทศร้อยละ ๘๕.๙๔ แปรรูปร้อยละ ๑๓.๖๒ และตลาดต่างประเทศร้อยละ ๐.๔๔ โดยตลาดในประเทศจำหน่ายผ่านล้งมากที่สุดร้อยละ ๕๔.๗๙

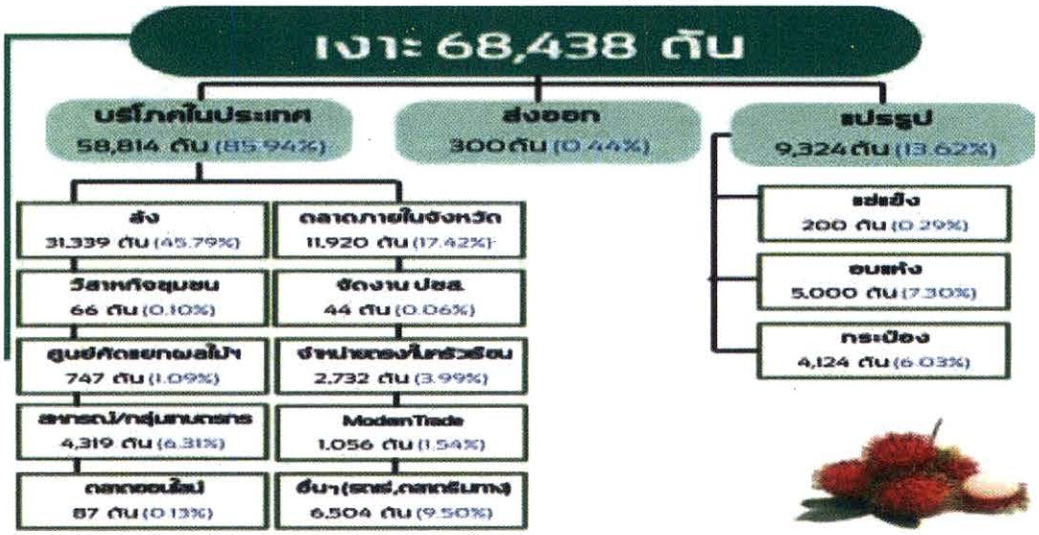

ภาพที่ ๑๐ สัดส่วนส่วนแบ่งการตลาดของเงาะภาคใต้
ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- **มังคุดภาคตะวันออก** มีปริมาณ ๑๗๙,๖๑๐ ตัน แบ่งเป็น ตลาดต่างประเทศร้อยละ ๖๓.๔๓ ตลาดในประเทศร้อยละ ๒๘.๕๐ และแปรรูปร้อยละ ๗.๐๗ โดยตลาดในประเทศจำหน่ายโดยรถเร่มากที่สุด ร้อยละ ๑๒.๒๘

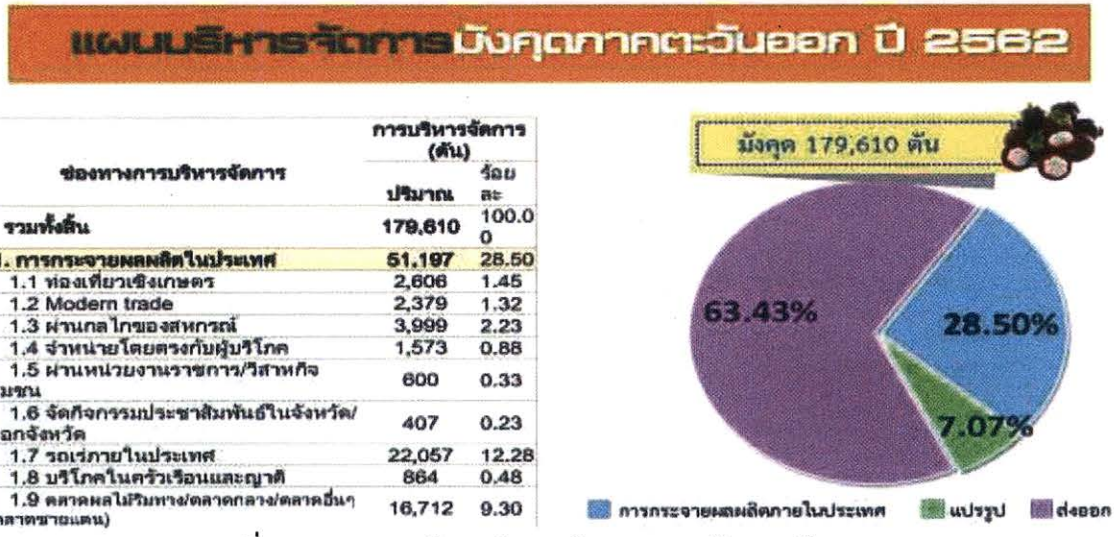

ช่องทางการบริหารจัดการ	การบริหารจัดการ (ตัน)	
	ปริมาณ	ร้อยละ
รวมทั้งสิ้น	179,610	100.00
1. การกระจายผลผลิตในประเทศ	51,197	28.50
1.1 ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2,606	1.45
1.2 Modern trade	2,379	1.32
1.3 ผ่านกลไกของสหกรณ์	3,999	2.23
1.4 จำหน่ายโดยตรงกับผู้บริโภค	1,573	0.88
1.5 ผ่านหน่วยงานราชการ/วิสาหกิจชุมชน	600	0.33
1.6 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในจังหวัด/นอกจังหวัด	407	0.23
1.7 รถเร่ภายในประเทศ	22,057	12.28
1.8 บริโภคในครัวเรือนและญาติ	864	0.48
1.9 ตลาดผลไม้ริมทาง/ตลาดกลาง/ตลาดอื่นๆ (ตลาดชายแดน)	16,712	9.30

ภาพที่ ๑๑ แผนการบริหารจัดการมังคุดภาคตะวันออก ปี ๒๕๖๒
ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- **มังคุดภาคใต้** มีปริมาณ ๑๔๕,๐๒๕ ตัน แบ่งเป็น ตลาดในประเทศร้อยละ ๕๘.๔๒ ตลาดต่างประเทศร้อยละ ๔๑.๑๐ และแปรรูปร้อยละ ๐.๔๘ โดยตลาดในประเทศจำหน่ายผ่านล้งมากที่สุด ร้อยละ ๒๘.๔๕

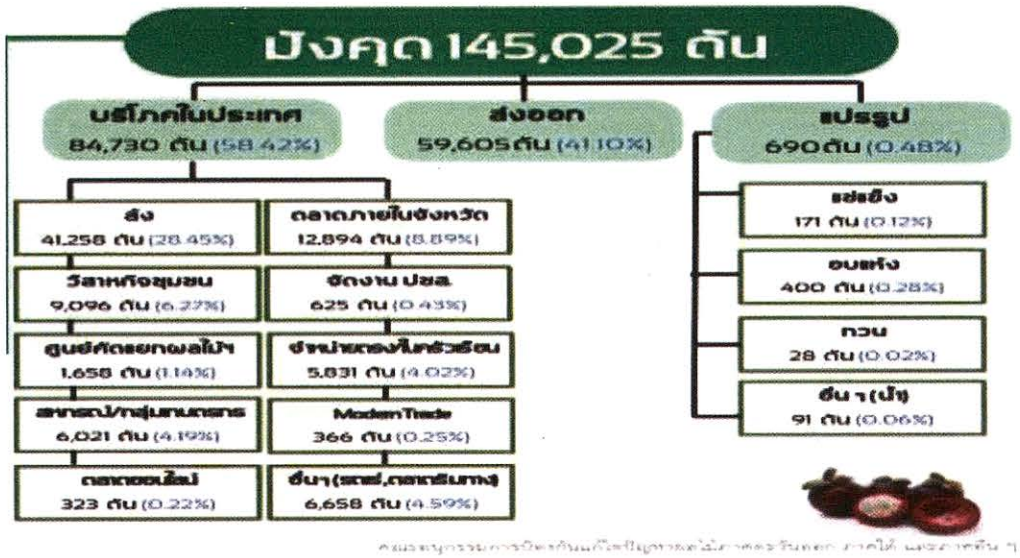

ภาพที่ ๑๒ สัดส่วนส่วนแบ่งการตลาดมังคุดภาคใต้
ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- **ลำไยภาคเหนือ** มีปริมาณ ๓๔๑,๐๒๘ ตัน แบ่งเป็น แปรรูปร้อยละ ๖๗.๘๗ ตลาดต่างประเทศ ร้อยละ ๑๕.๗๘ และตลาดในประเทศร้อยละ ๑๖.๒๔

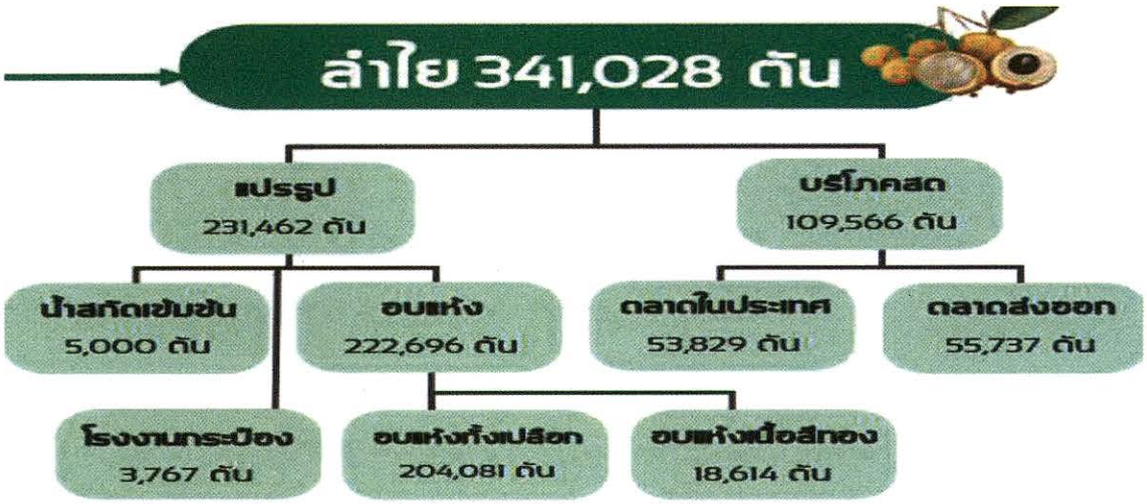

ภาพที่ ๑๓ สัดส่วนส่วนแบ่งการตลาดลำไยภาคเหนือ
ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- **ลิ้นจี่ภาคเหนือ** มีปริมาณ ๔๑,๔๗๓ ตัน แบ่งเป็น ตลาดในประเทศร้อยละ ๘๕.๑๒ แปรรูปร้อยละ ๗.๘๖ และตลาดต่างประเทศร้อยละ ๗.๐๒ และ โดยตลาดในประเทศจำหน่ายผ่านล้งมากที่สุดร้อยละ ๖๙

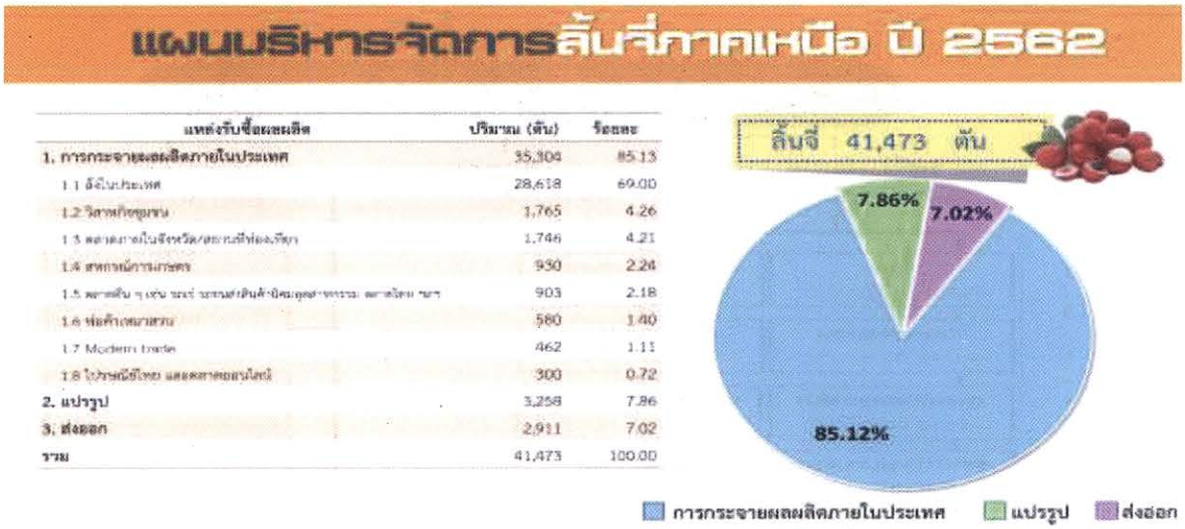

แหล่งรับซื้อผลผลิต	ปริมาณ (ตัน)	ร้อยละ
1. การกระจายผลผลิตภายในประเทศ	35,304	85.13
1.1 ล้งในประเทศ	28,618	69.00
1.2 วิสาหกิจชุมชน	1,765	4.26
1.3 ตลาดภายในจังหวัด/สถานที่ท่องเที่ยว	1,746	4.21
1.4 สหกรณ์การเกษตร	930	2.24
1.5 ตลาดสิน ๆ เช่น ขนส่งสินค้าบริษัทผู้ส่งสารรถ ตลาดโลก ฯลฯ	903	2.18
1.6 ห่อค้าเหมาสวน	580	1.40
1.7 Modern trade	462	1.11
1.8 โรงงานน้ำลิ้นจี่ไทย และตลาดออนไลน์	300	0.72
2. แปรรูป	3,258	7.86
3. ส่งออก	2,911	7.02
รวม	41,473	100.00

ภาพที่ ๑๔ แผนบริหารจัดการลิ้นจี่ภาคเหนือ
ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- **ลองกองภาคตะวันออก** มีปริมาณ ๒๐,๒๙๓ ตัน แบ่งเป็น และตลาดในประเทศ ๗๘.๔๕ และตลาดต่างประเทศร้อยละ ๒๑.๕๐ โดยตลาดในประเทศจำหน่ายโดยรถเร่มากที่สุดร้อยละ ๓๔.๑๘

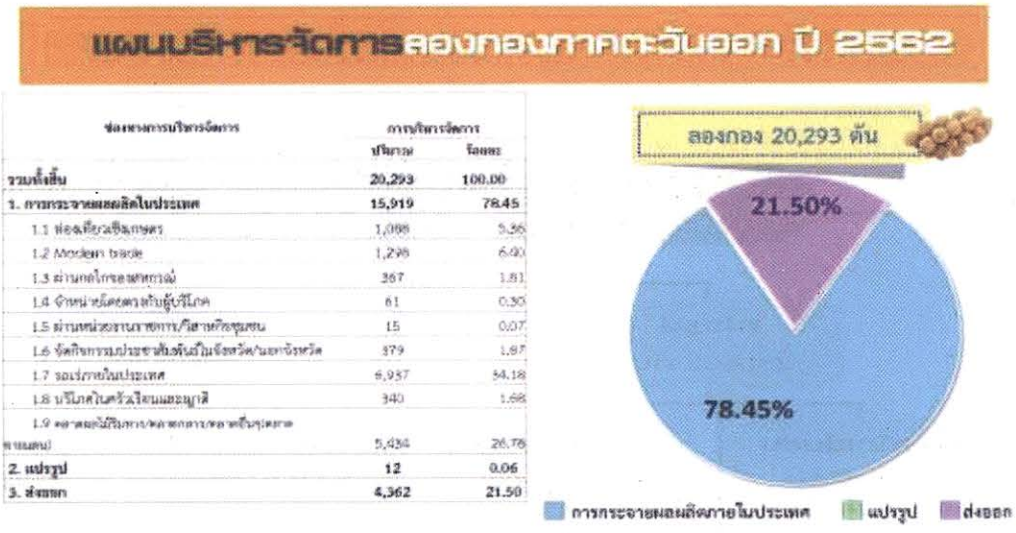

ช่องทางการบริหารจัดการ	การบริหารจัดการ	
	ปริมาณ	ร้อยละ
รวมทั้งสิ้น	20,293	100.00
1. การกระจายผลผลิตในประเทศ	15,919	78.45
1.1 ห่อเหมาสวนเกษตร	1,088	5.36
1.2 Modern trade	1,298	6.40
1.3 ผ่านกลไกของสหกรณ์	367	1.81
1.4 จำหน่ายโดยตรงกับผู้บริโภค	61	0.30
1.5 ผ่านหน่วยงานราชการ/วิสาหกิจชุมชน	15	0.07
1.6 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในจังหวัด/นอกจังหวัด	379	1.87
1.7 รถเร่ภายในประเทศ	6,937	34.18
1.8 บริโภคในครัวเรือนและมูลนิธิ	340	1.68
1.9 ตลาดนัดชุมชน/ตลาดกลาง/ตลาดปลายทางขนส่ง	5,434	26.78
2. แปรรูป	12	0.06
3. ส่งออก	4,362	21.50

ภาพที่ ๑๕ แผนการบริหารจัดการลองกองภาคตะวันออก ปี ๒๕๖๒
ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(๒) การนำเข้าและส่งออกผลไม้ของประเทศไทย

ประเทศไทยนำเข้าและส่งออกผลไม้และผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี ๒๕๖๑ มีมูลค่าการส่งออก ๑๔๒,๙๖๖ ล้านบาท และมีมูลค่าการนำเข้า ๓๓,๖๗๒ ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ๒๕๖๑, น.๑๗๕ – ๑๗๗)

สำหรับการส่งออกผลไม้และผลิตภัณฑ์ ในปี ๒๕๖๒ (มกราคม - กรกฎาคม ๒๕๖๒) แบ่งเป็น การส่งออกผลไม้สด แช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง มีปริมาณ ๑,๕๓๒,๒๗๓ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๒,๒๒๕.๔๐ ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๔๔.๘๕ ตลาดหลัก คือ จีน เวียดนาม ฮ่องกง ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ตลาดอื่นที่มีอัตราการขยายตัวสูง คือ อินเดีย (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๙.๔๔) รัสเซีย (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๒.๖๗) และออสเตรเลีย (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๙๓) คู่แข่งสำคัญ คือ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย (สำนักงานส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม, ๒๕๖๒)

ส่วนการส่งออกผลไม้กระป๋องและแปรรูปมีปริมาณ ๗๕๙,๓๑๗ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๙๗๓.๔๐ ล้านเหรียญสหรัฐฯ ลดลงร้อยละ ๕ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๑ ตลาดหลัก คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ และแคนาดา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๕๕.๕๕ ตลาดอื่นที่มีอัตราการขยายตัวสูง คือ ลาว (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๖.๘) มาเลเซีย (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๒.๘๓) และสิงคโปร์ (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๙.๓๖) คู่แข่งสำคัญ คือ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย จีน และเวียดนาม

(๓) สถานการณ์การส่งออกผลไม้ไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่นำเข้าผลไม้รายใหญ่ของโลก เนื่องจากมีประชากรจำนวนมากและมีกำลังซื้อสูง ชาวจีนชื่นชอบการบริโภคผลไม้สดประกอบกับวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับผลไม้โดยใช้ในพิธีทางศาสนา ไหว้บรรพบุรุษและให้เป็นของขวัญในช่วงเทศกาลสำคัญ (กระทรวงพาณิชย์, ๒๕๖๐, น. ๑ – ๙)

ประเทศไทยกับประเทศจีนมีความสัมพันธ์ทางด้านการค้าที่ยาวนาน ไทยมีการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) กับจีนทั้งในกรอบทวิภาคี (Thailand - China FTA) ซึ่งมีผลบังคับใช้ปี ๒๕๔๖ ครอบคลุมเฉพาะสินค้ากลุ่มผักและผลไม้ ลดภาษีนำเข้าเหลือร้อยละ ๐ และในกรอบพหุภาคีความตกลงสิทธิพิเศษทางการค้าเสรีอาเซียน - จีน (ASEAN-China Free Trade Area : ACFTA) ซึ่งครอบคลุมรายการสินค้าที่มากกว่า โดยรวมสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม และเริ่มลดภาษีนำเข้าสินค้าทั่วไประหว่างกันในปี ๒๕๔๘ โดยในปี ๒๕๕๓ อัตราภาษีนำเข้าสินค้าปกติ (Normal) ได้ลดลงเหลือร้อยละ ๐

โดยมีกระทรวงพาณิชย์ ทำหน้าที่ในการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin : C/O) ทั้งสินค้าเกษตรและสินค้าอื่น ๆ เพื่อนำสิทธิประโยชน์ตามแต่ละกรอบความตกลงไปใช้ประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้ประกอบการ เช่น การออก Form D (หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ใช้สำหรับลดหย่อนภาษีศุลกากรระหว่างประเทศกลุ่มอาเซียน) หรือ การออก Form E (หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่ใช้สำหรับลดหย่อนภาษีศุลกากรระหว่างสมาชิกในเขตการค้าเสรีอาเซียนกับสาธารณรัฐประชาชนจีน) เป็นต้น

ในปี ๒๕๖๑ สาธารณรัฐประชาชนจีนนำเข้าผลไม้จากประเทศไทยเป็นอันดับ ๑ มีมูลค่ากว่า ๒,๐๒๑ ล้านเหรียญสหรัฐ เนื่องจาก ACFTA ที่ไทยมีกับจีนภายใต้กรอบความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - จีน ช่วยให้ผลไม้ไทยสามารถแข่งขันในตลาดจีนได้เพิ่มขึ้น โดยในช่วง ๔ เดือนแรกของปี ๒๕๖๒ ผลไม้เป็นสินค้าส่งออกสำคัญของไทยไปจีนที่มีอัตราการขยายตัวสูงสุด มีมูลค่ากว่า ๖๖๘ ล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕๒.๗ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยผลไม้ไทยที่ส่งออกไปจีนมากที่สุด คือ ทุเรียนสด รองลงมา คือมังคุด ลำไย และทุเรียนแช่เย็นแช่แข็ง

ตลาดกลางซื้อขายส่งผลไม้ที่ใหญ่ที่สุดของจีนอยู่ที่ ตลาดขายส่งผักผลไม้เจียงหนาน เมืองกวางโจว มณฑลกวางตุ้ง ก่อนกระจายไปยังมณฑลต่าง ๆ ของจีน เขตศุลกากรในจีนที่มีการนำเข้าผลไม้มูลค่ามากที่สุด ๙ เขตแรก ได้แก่ เขตศุลกากรเมืองเซินเจิ้น (ร้อยละ ๓๕-๓๙ ของมูลค่าการนำเข้าผลไม้ทั้งหมด) เซี่ยงไฮ้ (ร้อยละ ๒๐-๒๓) หนานหนิง (ร้อยละ ๖-๙) ต้าเหลียน กวางโจว คุณหมิง ซิงต่าว เซี่ยเหมิน และไหโข่ว

(๔) กฎระเบียบ และข้อกำหนดของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการนำเข้าผลไม้จากประเทศไทย

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงศุลกากรแห่งชาติของจีน (General Administration of China Customs : GACC) และได้มีการทำพิธีสารร่วมกัน ได้แก่

พิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดด้านการกักกันโรคและตรวจสอบสินค้าผลไม้เมืองร้อนที่ส่งออกจากราชอาณาจักรไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้แก่ มะม่วง ทุเรียน ลำไย ลิ้นจี่ และมังคุด

พิธีสารสำหรับสินค้าผลไม้ที่ส่งออกจากสาธารณรัฐประชาชนจีนไปยังราชอาณาจักรไทย ได้แก่ แอปเปิ้ล แพร์ พืชตระกูลส้ม องุ่น และพุทรา รวมทั้งพิธีสารข้อกำหนดด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของการนำเข้าและส่งออกผักสด ซึ่งครอบคลุมผักเกือบครบทุกชนิด

ตามพิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดในการกักกันโรคและตรวจสอบสำหรับการส่งออกและนำเข้าผลไม้ผ่านประเทศที่สามระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน

โดยทั้งสองฝ่ายได้ใช้กลไกของคณะกรรมการร่วมในการส่งเสริม อำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างกัน มีการประชุมสลับกันเป็นเจ้าภาพทุก ๒ ปี โดยอาศัยกลไกของสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรประจำกรุงปักกิ่ง และฝ่ายการเกษตรที่อยู่ที่จีนเป็นหน่วยประสานหลักในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ปัจจุบันผลไม้จากประเทศไทยที่อนุญาตให้นำเข้าสาธารณรัฐประชาชนมีทั้งหมด ๒๒ ชนิด โดยผลไม้ ๔ ชนิด คือ ทุเรียน มะม่วง มังคุด ลำไย และลิ้นจี่ ซึ่งถูกระบุในพิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดด้านการกักกันโรคและตรวจสอบสินค้าผลไม้เมืองร้อนที่ส่งออกจากราชอาณาจักรไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีนจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหน ดังนี้ (หอการค้าจังหวัดเชียงราย, ๒๕๖๒, น. ๒ – ๔)

ทุเรียน มังคุด และมะม่วง

๑) ต้องมาจากแปลงปลูกที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) และมาจากโรงคัดบรรจุที่ผ่านการรับรองคุณภาพและมาตรฐานตามระบบการผลิตที่ดี (GMP) จากกรมวิชาการเกษตร ทั้งนี้ ผู้ส่งออกจะต้องจดทะเบียนเป็นผู้ส่งออกทุเรียนสด (DU-XX-XXXX) ด้วย

๒) ต้องไม่มีดิน ใบ กิ่ง

๓) ภาชนะบรรจุต้องใหม่ สะอาด

๔) สำหรับการส่งออกมะม่วง ต้องปราศจากแมลงวันผลไม้ Bactrocera carambolae, B.papayae, B.correcta และ B.zanata

ลำไย และลิ้นจี่

๑) ต้องมาจากแปลงปลูกที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) และมาจากโรงคัดบรรจุที่ผ่านการรับรองคุณภาพและมาตรฐานตามระบบการผลิตที่ดี (GMP) จากกรมวิชาการเกษตร ทั้งนี้ ผู้ส่งออกจะต้องจดทะเบียนเป็นผู้ส่งออกทุเรียนสด (LO-XX-XXXX) ด้วย

๒) ต้องไม่มีดิน ใบ กิ่ง

๓) ก้านติดผลยาวไม่เกิน ๑๕ เซนติเมตร

๔) ภาชนะบรรจุต้องใหม่ สะอาด

๕) ลำไย ต้องผ่านการตรวจสอบสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ SO2 โดยมีค่าสารดังกล่าวในเนื้อไม่เกิน ๕๐ ppm. และต้องมีใบรับรองสุขอนามัย (Health Certificate) วิเคราะห์ค่าสารดังกล่าวแนบไปกับสินค้าทุก Lot

ผลไม้ทั้ง ๕ ชนิด ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช ที่กำกับไปกับผลไม้ และต้องระบุข้อความพิเศษในช่อง additional declaration “This fruit is in compliance with Product on Inspection and Quarantine Conditions of Tropical Fruits to be Exported from Thailand to China”

ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไป ใบรับรองสุขอนามัยพืชสำหรับผลไม้พิธีสารทั้ง ๕ ชนิด จะต้องระบุหมายเลขการขึ้นทะเบียนโรงคัดบรรจุ (รหัส DOA XXXXX-XX-XXXXXX) ด้วยทุกครั้ง เช่น ถ้าส่งออกทุเรียน ต้องระบุข้อความ ดังนี้ “Durian was packed at the packing house approved by Department of Agriculture, Thailand (Registration No: DOA XXX...) และตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๒ ใบรับรองสุขอนามัยพืชสำหรับผลไม้อีก ๑๖ ชนิด จะต้องระบุหมายเลขการขึ้นทะเบียนโรงคัดบรรจุ (รหัส DOA XXXXX-XX-XXXXXX) ด้วยทุกครั้งเช่นเดียวกัน มิฉะนั้นจะถูกปฏิเสธการนำเข้าที่ด่านทันที

กรณีโรงคัดบรรจุใดถูกตรวจพบศัตรูพืชกักกันเกิน ๓ ครั้ง กรมศุลกากรจีน (GACC) จะมีคำสั่งระงับการนำเข้าผลไม้จากโรงคัดบรรจุนั้นเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ และเสนอเป็นลายลักษณ์อักษร GACC จึงจะพิจารณายกเลิกคำสั่งดังกล่าว

๔.๓.๒.๔ ปัญหาผลไม้ของประเทศไทย

๑) เกษตรกรไม่ใช่ผู้กำหนดราคาขายผลผลิต ราคาผลไม้ถูกกำหนดจากปลายน้ำโดยใช้ราคาตลาดล่วงหน้าในต่างประเทศ ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนของเกษตรกร แต่ใช้วิธีการพิจารณาจาก History price จากอดีตที่ผ่านมา และใช้วิธีการเชิงลบ โดยลดราคาลงเรื่อยในทุกกระบวนการ ตั้งแต่ผู้ส่งออก โรงคัดบรรจุผู้รวบรวม จนลงไปถึงเกษตรกร จึงทำให้เกษตรกรขาดทุน

๒) เกษตรกรขาดการวางแผนการผลิตในด้านปริมาณและคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (Supply Side) เนื่องจากขาดองค์ความรู้ ฐานข้อมูล และเครื่องมือในการวิเคราะห์ ทำให้ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ มีปริมาณและคุณภาพไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ผลผลิตล้นตลาดและราคาตกต่ำ โดยเฉพาะในช่วงกลางฤดูกลาง

๓) การบริหารจัดการเพื่อระบายผลผลิตผลไม้ส่วนเกิน ซึ่งมีปริมาณมากในช่วงกลางฤดูกาล เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร โดยใช้กลไกหน่วยงานภาครัฐยังขาดประสิทธิภาพ

๔) ปัจจุบันล้งผลไม้จีนมีเพิ่มมากขึ้น แม้ในระยะสั้นจะทำให้สามารถขายผลไม้ได้ราคา แต่ระยะยาวอาจเกิดผูกขาดการซื้อขายและกำหนดราคาผลไม้ไทยได้ในอนาคต หากผู้ประกอบการจีนรวมตัวกันไม่รับซื้อ หรือเป็นผู้กำหนดราคาเอง หากไม่มีการแก้ไข ป้องกัน หรือควบคุม เกษตรกรจะได้รับผลกระทบถูกกดราคาผลผลิต และธุรกิจการค้าผลไม้ไทยอาจประสบปัญหาวิกฤต

๕) เกษตรกรขาดความรู้และเครื่องมือในการตรวจวัดคุณภาพผลผลิต ห้องปฏิบัติการหรือหน่วยตรวจรับรองคุณภาพผลผลิตมีจำนวนไม่เพียงและไม่อยู่ในพื้นที่ ทำให้เกษตรกรไม่สามารถตรวจแยกคัดเกรดผลผลิตเพื่อขายในราคาสูงได้

๖) ผู้ประกอบการไทยยังไม่ให้ความสำคัญต่อการแปรรูปวัตถุดิบเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าโดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมช่วยต่อยอดผลิตภัณฑ์ (High Value Added) จึงทำให้ประเทศไทยต้องทิ้งวัตถุดิบเหลือใช้จากโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก หรือนำไปทำเป็นอาหารสัตว์ขายในราคาถูกเท่านั้น

๗) ปัญหาการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบและเอกสารในการนำเข้าผลไม้ตามพิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดด้านการกักกันโรคและตรวจสอบสินค้าผลไม้เมืองร้อนที่ส่งออกจากประเทศไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน ในแต่ละปีของกรมศุลกากรจีน (General Administration of China Customs : GACC) ซึ่งการแจ้งเวียนการดำเนินการและข้อปฏิบัติตามพิธีสารภายในของจีนล่าช้า ไม่ทั่วถึง ทำให้บางด่านของจีนปฏิเสธการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทย

๘) เขตปกครองตนเองในแต่ละมณฑลของจีนมีอำนาจในการบริหารจัดการด้านการค้าและภาษีของตนเองโดยไม่ผ่านรัฐบาลกลาง ทำให้กฎระเบียบในการนำเข้าผลไม้ในแต่ละมณฑลมีความแตกต่างกัน เช่น ในปี ๒๕๖๒ เมืองหนานหนิง เขตปกครองตนเองมณฑลกว่างซีจ้วง มีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบศุลกากรในการนำเข้าผลไม้ โดยเฉพาะทุเรียน เป็นต้น

๙) การประเมินราคากลางของการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ของกรมศุลกากรจีนยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการประเมินราคากลาง

๑๐) ปัญหาข้อตกลงการใช้สิทธิการค้าชายแดน การที่ประเทศไทยไม่มีชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้ประกอบการไทยจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มสินค้านำเข้า (VAT) ร้อยละ ๑๓ ในขณะที่ประเทศที่มีชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีนเสียร้อยละ ๖.๕ ตามข้อตกลงการใช้สิทธิการค้าชายแดน ทำให้ผู้ประกอบการไทยมีต้นทุนในการนำเข้าสินค้าสูงกว่าคู่แข่ง และเกิดปัญหาผลไม้ไทยถูกสวมสิทธิแปรสภาพหีบห่อ บรรจุภัณฑ์เป็นสินค้าของประเทศอื่นที่มีชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่น เวียดนาม เป็นต้น และปัญหาการถูกปลอมปนสินค้าด้อยคุณภาพจากประเทศเพื่อนบ้านตามมา

๑๑) ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของหน่วยงานตรวจสอบในพื้นที่ อาทิ ด่านตรวจพืชมีพื้นที่ไม่เพียงพอในการรองรับสินค้าเกษตรจำนวนมาก เพื่อรอการตรวจสอบจากห้องปฏิบัติการ เครื่องมือและอุปกรณ์ในการตรวจยังไม่มีประสิทธิภาพ รวดเร็วและจำนวนที่เพียงพอ และข้อมูลของแต่ละหน่วยงานยังไม่มีการเชื่อมโยงให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน จึงไม่สามารถบูรณาการข้อมูลเพื่อประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกันได้

๔.๓.๓ สถานการณ์และสภาพปัญหาสมุนไพรของประเทศไทย

๔.๓.๓.๑ สถานการณ์ด้านการผลิต

ประเทศไทยได้เปรียบทางภูมิประเทศและภูมิอากาศสามารถผลิตพืชสมุนไพรได้หลากหลายชนิด พื้นที่ปลูกมีแหล่งผลิตพืชสมุนไพรกระจายทั่วประเทศ พืชสมุนไพรอายุยาวที่มีการขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก ได้แก่ กฤษณา การพลู จันทร์เทศ ดีปลี บอระเพ็ด ฝาง พริกไทย พลู มะคำดีควาย มะแขว่น มะแว้งเครือ ยอบ้าน ย่านาง รางจืด วานิลา ส้มแขก อบเชย โคคลาน ส่วนพืชสมุนไพรอายุสั้นที่มีขึ้นทะเบียน ได้แก่ กระชายดำ กระวาน กระเจี๊ยบแดง กวาวเครือขาว ขมิ้นชัน ขมิ้นอ้อย คราม คำฝอย ชุมเห็ดเทศ หญ้าหวาน หางไหล อัญชัน เจียวกู่หลาย เทียนกิ่ง ตะไคร้หอม บัวบก บุก พญายอ พลูคาว ฟ้าทะลายโจร มะขามแขก มะระขี้นก เพชรสังฆาต ว่านชักมดลูก ว่านน้ำ ว่านหางจระเข้ เปราะหอม ไพล

(๑) สมุนไพร

จากข้อมูลกรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า ประเทศไทยเน้นการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจสำหรับการค้าทำให้พื้นที่เพาะปลูกสมุนไพรมีน้อยเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกพืชสมุนไพรในลักษณะพืชผสมผสานในครัวเรือนมากกว่าการเพาะปลูกเพื่อเชิงการค้า จากข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรปี ๒๕๖๑ มีพื้นที่ปลูกสมุนไพรเป็นการค้ารวม ๒๗,๕๕๕ ไร่ ผลผลิตรวม ๓๙,๑๐๓ ตัน ในภาพรวม พบว่า พื้นที่ปลูกสมุนไพรเป็นการค้ามีแนวโน้มลดลง เมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๐ เนื่องจากเกษตรกรมีทางเลือกในการผลิตพืชอื่น ๆ และขาดความชัดเจนเรื่องตลาดสมุนไพรและมาตรฐานกระบวนการผลิต

สำหรับพืชสมุนไพร Product champions ๔ ชนิด ได้แก่ กระชายดำ มีพื้นที่ปลูก ๑๑๖ ไร่ ผลผลิตรวม ๓๑๐ ตัน ไพล มีพื้นที่ปลูก ๕๙๕ ไร่ ผลผลิตรวม ๑,๖๙๔ ตัน บัวบก มีพื้นที่ปลูก ๘๔๒ ไร่ ผลผลิตรวม ๒๕๕ ตัน และขมิ้นชันมีพื้นที่ปลูก ๑,๗๔๖ ไร่ ผลผลิตรวม ๓,๔๐๕ ตัน

ปัจจุบันมีเกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพรมีจำนวน ๗,๙๙๙ ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย แต่ตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ กรมส่งเสริมการเกษตรได้ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันผลิตสมุนไพรตามระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ จนถึงปัจจุบันมีการรวมกลุ่มผลิตสมุนไพรในรูปแบบแปลงใหญ่ จำนวน ๑๖ แปลง ใน ๑๕ จังหวัด จำนวนเกษตรกร ๗๐๑ ราย พื้นที่ ๗,๗๐๖.๗๔ ไร่

นอกจากนั้น ยังมีโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (พืชสมุนไพร) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชสมุนไพร พัฒนาเกษตรกรให้สามารถผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพ และปริมาณตามความต้องการของตลาด โดยส่งเสริมเกษตรกร ๑,๒๐๐ ราย ในพื้นที่ ๔๐ จังหวัด ตลอดจนสนับสนุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์สมุนไพรและรวบรวมพันธุ์สมุนไพรในศูนย์ปฏิบัติการของกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน ๒๐ ศูนย์ และยังมีการรวมกลุ่มจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรกว่า ๒,๐๐๐ แห่ง

ในด้านคุณภาพสมุนไพร ความต้องการวัตถุดิบที่ได้มาตรฐานมีมากขึ้น โดยเฉพาะวัตถุดิบที่ผลิตแบบอินทรีย์ เนื่องจากสมุนไพรเป็นสินค้าที่ผลิตเพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการรักษา สร้างเสริมสุขภาพ ตลอดจนเพื่อเสริมความงาม ผู้ประกอบการจึงต้องการวัตถุดิบที่มีความปลอดภัยได้มาตรฐาน เพราะเมื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผลผลิตภัณฑ์และความเชื่อมั่นของผู้บริโภค นอกจากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แล้วในปี ๒๕๖๑ ได้มีการประกาศใช้มาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agriculture Practice : GAP) สำหรับพืชสมุนไพร และกำลังจะมีการจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับสมุนไพรแห้ง โดยเกษตรกรสามารถขอรับการรับรองมาตรฐานได้ทั้งมาตรฐานกระบวนการผลิตและมาตรฐานสินค้าเพื่อให้วัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพ คือ มีสาระสำคัญออกฤทธิ์ในปริมาณที่เหมาะสมสำหรับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดมีความปลอดภัย คือมีการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์ สารปนเปื้อน สิ่งแปลกปลอม ไม่เกินค่ามาตรฐานที่กำหนด

ชนิดของสมุนไพรตลาดมีความต้องการวัตถุดิบสมุนไพรมากกว่า ๓๐๐ ชนิด โดยนอกจากจะใช้เป็นยาสมุนไพรเดี่ยวแล้ว ยังมีสมุนไพรหลายชนิดที่มีความต้องการใช้ในตำรับยาซึ่งทวีความสำคัญมากขึ้น แต่สมุนไพรแต่ละชนิดในยาตำรับต้องใช้ปริมาณน้อยทำให้ไม่มีการเพาะปลูกต้องเก็บจากป่า โดยไม่มีการปลูกทดแทนประกอบกับการลดน้อยลงของป่าและยังไม่มีการศึกษาพัฒนาการผลิต จึงทำให้เกิดการขาดแคลนวัตถุดิบหลายชนิด

โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรซึ่งมีการประกอบธุรกิจผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีการทำ Contract farming กับเกษตรกรจำนวน ๕,๐๐๐ ราย (๕๐๐ หลังคาเรือน) เกษตรกรเหล่านี้เดิมปลูกข้าว ในช่วงเริ่มแรกเกษตรกรเหล่านี้ไม่ต้องการปลูกพืชสมุนไพร เนื่องจากเงื่อนไขการรับซื้อของโรงพยาบาลมีความยุ่งยากในการทำเกษตรกรรมแบบเกษตรอินทรีย์ (organic farming) ปราศจากสารเคมีหรือสารสังเคราะห์ต่าง ๆ เพราะโรงพยาบาลจะรับซื้อเฉพาะผลผลิตที่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดเท่านั้นโดยให้ราคาสูงกว่าท้องตลาดถึงร้อยละ ๓๐ อย่างไรก็ดี ปัจจุบันเกษตรกรได้ให้ความสนใจในการปลูกพืชสมุนไพรมากขึ้น จนโรงพยาบาลไม่สามารถรับ Contract Farmer เพิ่มได้แล้ว

(๒) การส่งเสริมการปลูกกัญชา และกัญชงหรือเฮมพ์เป็นพืชเศรษฐกิจ

"กัญชา" จัดอยู่ในกลุ่มยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นพืชซึ่งมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Cannabis sativa L. ที่มีปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) มากกว่าร้อยละ ๐.๒ สารสกัดจากกัญชามีประโยชน์ทางการแพทย์เป็นอย่างมาก ช่วยรักษาโรคและบรรเทาอาการได้หลากหลาย อาทิ ลมชัก บรรเทาหอบหืด หรือปวดหัวไมเกรน นอกจากนี้กัญชายังถูกนำมาใช้เพื่อรักษาผลข้างเคียงโรคมะเร็ง ป้องกันการคลื่นไส้อาเจียนจากการทำเคมีบำบัด ใช้เป็นสารกระตุ้นความอยากอาหาร กัญชาจะช่วยชะลอน้ำหนักลดในโรคมะเร็ง เป็นต้น

ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้การปลูกกัญชาต้องเป็นไปในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ การแพทย์ การรักษาผู้ป่วยหรือการศึกษาวิจัยและพัฒนา และต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ซึ่งผู้ขออนุญาตต้องเป็นหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ศึกษาวิจัยและให้บริการทางการแพทย์ หรือผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนซึ่งจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจเพื่อชุมชน หรือสหกรณ์การเกษตร โดยต้องดำเนินการภายใต้ความร่วมมือและการกำกับดูแลของผู้ได้รับอนุญาตซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ศึกษาวิจัยและให้บริการทางการแพทย์เท่านั้น

แนวทางพิจารณาการอนุญาตให้ปลูกพืชกัญชาในทางการแพทย์ ต้องมีแผนการผลิต การจำหน่ายที่ชัดเจน เช่น contract farming พื้นที่ปลูกต้องมีแนวเขตชัดเจน ปิดกั้นพื้นที่ปลูกทั้ง ๔ ด้าน และมีระบบในการรักษาความปลอดภัย ปลูกตามมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practice) มีการส่งตรวจวิเคราะห์พืชกัญชาที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์หรือห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน และจะต้องมีการยื่นขออนุญาตที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรณีสถานที่ปลูกตั้งอยู่ต่างจังหวัดต้องมีความเห็นของผู้ว่าราชการจังหวัดประกอบการพิจารณาและได้รับอนุญาตจากเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษด้วย ส่วนในด้านการศึกษาวิจัยจะต้องเป็นไปเพื่อการศึกษา พัฒนา และปรับปรุงสายพันธุ์ เป็นต้น

"กัญชงหรือเฮมพ์ (Hemp)" เป็นพืชซึ่งมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Cannabis sativa L.subsp.sativa ที่มีปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol, THC) ไม่เกินร้อยละ ๑.๐ ต่อน้ำหนักแห้ง โดยส่วนต่าง ๆ ของต้นกัญชงสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร และสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจได้มากมาย เช่น การผลิตเมล็ดพันธุ์ การจำหน่ายต้นสด สารสกัด CBD extract น้ำมันจากเมล็ดเฮมพ์ซึ่งมีโปรตีนและโอเมก้า ๓,๖,๙ สูง วัสดุก่อสร้าง สิ่งทอมูลค่าสูง เนื่องจากเส้นใยของกัญชง มีคุณภาพสูงสามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตได้หลายชนิด ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางค์ ผลิตภัณฑ์ยา ผลิตภัณฑ์อาหารคน/สัตว์ ทำปุ๋ยเพื่อการเกษตร เป็นต้น

กระทรวงสาธารณสุขได้ออกกฎกระทรวง เรื่อง การขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ.๒๕๕๙ โดยอนุญาตให้มีการปลูกพืชกัญชงในพื้นที่ที่รัฐมนตรีกำหนด กำหนดให้ต้องใช้เมล็ดพันธุ์ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยพันธุ์พืชและผลิตโดยผู้ผลิตที่ได้รับอนุญาต และกำหนดให้การขออนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเฉพาะเฮมพ์ไว้ ๖ ประเภท คือ

(๑) เพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือน

(๒) ประโยชน์ด้านอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์

(๓) การศึกษาวิจัย

(๔) การผลิตเมล็ดพันธุ์รับรองสำหรับจำหน่าย หรือแจกตามวัตถุประสงค์ข้อ (๑) (๒) หรือ (๓)

(๕) เพื่อจำหน่ายเมล็ดพันธุ์รับรอง ลำต้นสด หรือส่วนอื่น ๆ ตามที่ได้รับอนุญาต สำหรับประโยชน์ตามข้อ (๑) (๒) (๓) หรือประโยชน์อื่นตามที่คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษประกาศกำหนด

(๖) เพื่อครอบครองสำหรับใช้ประโยชน์อื่นตามที่คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษประกาศกำหนด โดยจะพิจารณาให้อนุญาตทั้งกรณีเป็นบุคคลธรรมดาและกรณีเป็นนิติบุคคลตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ต้องมีสัญชาติไทย มีถิ่นที่อยู่หรือสำนักงานในประเทศไทย จดทะเบียนกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์หรือวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

ในเขตกรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอ ณ กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรณีขออนุญาตในท้องที่จังหวัดอื่น ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเสนอคำขออนุญาต ต่อคณะกรรมการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งหรือมอบหมายให้พิจารณาและเสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วเสนอคำขออนุญาตพร้อมด้วยความเห็นมายังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเพื่อเสนอคณะกรรมการต่อไป

ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้อนุญาตให้ปลูกเฮมพ์เฉพาะในพื้นที่ที่กำหนดใน ๕ จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน ตาก และเพชรบูรณ์ และบทเฉพาะกาลของกฎกระทรวงฯ ดังกล่าวกำหนดให้ภายในระยะเวลา ๓ ปีนับจากวันที่กฎกระทรวงฯ บังคับใช้ คือ ตั้งแต่ ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ ให้เฉพาะหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ผลิต จำหน่าย และมีไว้ในครอบครองเท่านั้น ทำให้การปลูกเฮมพ์ของเกษตรกรในปัจจุบันอยู่ภายใต้การวิจัยและพัฒนาของหน่วยงานที่ได้รับอนุญาต โดยต้องปลูกด้วยเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและปลูกในพื้นที่ที่กำหนดเท่านั้น

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการศึกษาวิจัยในการพัฒนาเฮมพ์ให้เป็นพืชเศรษฐกิจ โดยวิจัยและพัฒนาพันธุ์เฮมพ์ขึ้นทะเบียนได้แล้ว ๔ พันธุ์ การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการปลูก การผลิตและการแปรรูปเฮมพ์ รวมทั้งส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรปลูกเฮมพ์เป็นพืชเศรษฐกิจ เพื่อจำหน่ายต้นสดให้โรงงาน แปรรูปใช้ในครัวเรือนและเชิงพาณิชย์

ปัจจุบันสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้รับอนุญาตให้ส่งเสริมการปลูกเฮมพ์ในพื้นที่จำกัดอยู่ใน ๕ จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน ตาก และเพชรบูรณ์ โดยกลุ่มเกษตรกรที่สถาบันฯ ได้ส่งเสริมให้สามารถปลูกได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ได้แก่ สหกรณ์ผู้ปลูกเฮมพ์พบพระ กลุ่มเกษตรกรแปรรูปเฮมพ์บ้านถ้ำเวียงแกและกลุ่มเกษตรกรแปรรูปเฮมพ์บ้านแม่สาใหม่ จากการส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรปลูกเฮมพ์เป็นพืชเศรษฐกิจ พบว่าสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเกษตรกรจังหวัดตากเป็นเงินสุทธิ ๒๗,๗๑๕.๘๐ บาทต่อไร่ และกลุ่มเกษตรกรจังหวัดน่านเป็นเงินสุทธิ ๑๑,๕๕๘.๕๐ บาทต่อไร่

๔.๓.๓.๒ สถานการณ์ด้านการแปรรูป

สมุนไพรสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย เช่น ยาแผนโบราณ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เครื่องสำอาง เครื่องดื่มผสมสารสกัดสมุนไพร สบู่ ผลิตภัณฑ์บำรุงผิว สารสกัดสมุนไพร สารหอมระเหย เป็นต้น

(๑) ผลิตภัณฑ์สมุนไพร แบ่งประเภทได้เป็น ๓ กลุ่ม

๑) กลุ่มผลิตภัณฑ์ยาแผนไทยและยาแผนทางเลือกตามองค์ความรู้ดั้งเดิม เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อการรักษาโรค ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องทำการขอขึ้นทะเบียนตำรับยาต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

๒) กลุ่มผลิตภัณฑ์ยาที่พัฒนาจากสมุนไพร เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อ การรักษาโรคที่ใช้องค์ความรู้หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร ซึ่งในการผลิตผู้ประกอบการได้รับการรับรองว่าผลิตภัณฑ์ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ เพื่อยืนยันคุณภาพการผลิต ประสิทธิภาพ และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์

๓) กลุ่มผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพจากสมุนไพร (Health Supplements) เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตอบสนองสังคมสูงอายุ โดยในกลุ่มคนทั่วไปจะใช้กลุ่มผลิตภัณฑ์นี้ เพื่อส่งเสริมสุขภาพและลดความเสี่ยงการเกิดโรค ในอดีตการกำกับดูแลกลุ่มผลิตภัณฑ์นี้จะเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร ที่กำหนดให้มีการกล่าวอ้างทางสุขภาพ (Health Claims) ซึ่งไม่ครอบคลุมไปถึงผลิตภัณฑ์สมุนไพรจึงทำให้ที่ผ่านมาสำนักงานอาหารและยายังไม่เคยมีการพิจารณาอนุญาตผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้ ดังนั้น การบังคับใช้พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ โดยปัจจุบันสำนักงานฯ อยู่ระหว่างการพิจารณาศึกษาการออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์การอนุญาตในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของประเทศออสเตรเลีย

ในด้านการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร กองสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้ตั้งคณะทำงาน Big Data ของผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยสร้างระบบ IT เพื่อเชื่อมโยงข้อมูล demand side (ข้อมูลความต้องการจากภาครัฐและภาคเอกชน) และ supply side (ข้อมูลพื้นที่การปลูกสมุนไพรแต่ละชนิด) เข้าด้วยกัน

พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญสำหรับใช้ควบคุมและกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สมุนไพรเป็นการเฉพาะ ในอดีตประเทศไทยไม่มีกฎหมายควบคุมและกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สมุนไพรเป็นการเฉพาะ ทำให้ต้องนำบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยยาและกฎหมายว่าด้วยอาหารมาใช้บังคับ ซึ่งไม่เหมาะสมกับศาสตร์และองค์ความรู้ในการควบคุมและกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมทั้งไม่สอดคล้องต่อการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยกลไกการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ประกอบด้วย คณะกรรมการ จำนวน ๒ คณะ คือ

๑) คณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรแห่งชาติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรและผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นเลขานุการ

๒) คณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร ทำหน้าที่ให้คำแนะนำในการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อควบคุมและกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สมุนไพรด้วยระบบการอนุญาต การขึ้นทะเบียน การแจ้งรายละเอียด และการจดแจ้ง ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาเป็นเลขานุการ

ที่ผ่านมาประเทศไทยมีปัญหาการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ล่าช้า แต่ปัจจุบันสำนักงานฯ ได้ปฏิรูปการทำงาน และทำความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญในการอ่านทะเบียนตำรับ จึงทำให้การพิจารณาอนุญาตรวดเร็วขึ้น โดยปัจจุบันสำนักงานฯ สามารถพิจารณาให้อนุญาตตามคำขอขึ้นทะเบียนตำรับยาได้ถึง ร้อยละ ๘๔.๓๕ และไม่อนุญาตตามคำขอ ร้อยละ ๖.๔๑ เพราะสรรพคุณตามคำขอยังไม่น่าเชื่อถือ ส่วนจำนวนที่เหลือเป็นกรณีผู้ประการขอยกเลิกคำขอเอง

โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร มีโรงงานผลิตสมุนไพรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ปัจจุบันได้ทำการผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพร ร้อยละ ๕๐ และผลิตยาสมุนไพร ร้อยละ ๕๐ ทั้งนี้ การผลิตยาสมุนไพรจะใช้วัตถุดิบสมุนไพรเป็นจำนวนมากกว่าการผลิตเครื่องสำอาง ดังนั้น หากสามารถขายยาสมุนไพรได้จำนวนมากก็จะสามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้มากยิ่งขึ้น

(๒) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกัญชงหรือเฮมพ์

ส่วนต่าง ๆ ของต้นกัญชงสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายประเภท เช่น ลำต้นและเปลือกสามารถแปรรูปเป็นเส้นใย ถ่าน เยื่อกระดาษ ไฟเบอร์ วัสดุก่อสร้าง ส่วนยอดสามารถแปรรูปเป็นสารสกัด CBD (Canabidiol) ผลิตภัณฑ์ยาและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและเมล็ดสามารถแปรรูปเป็นน้ำมัน ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์อาหารคน/สัตว์ และปุ๋ย

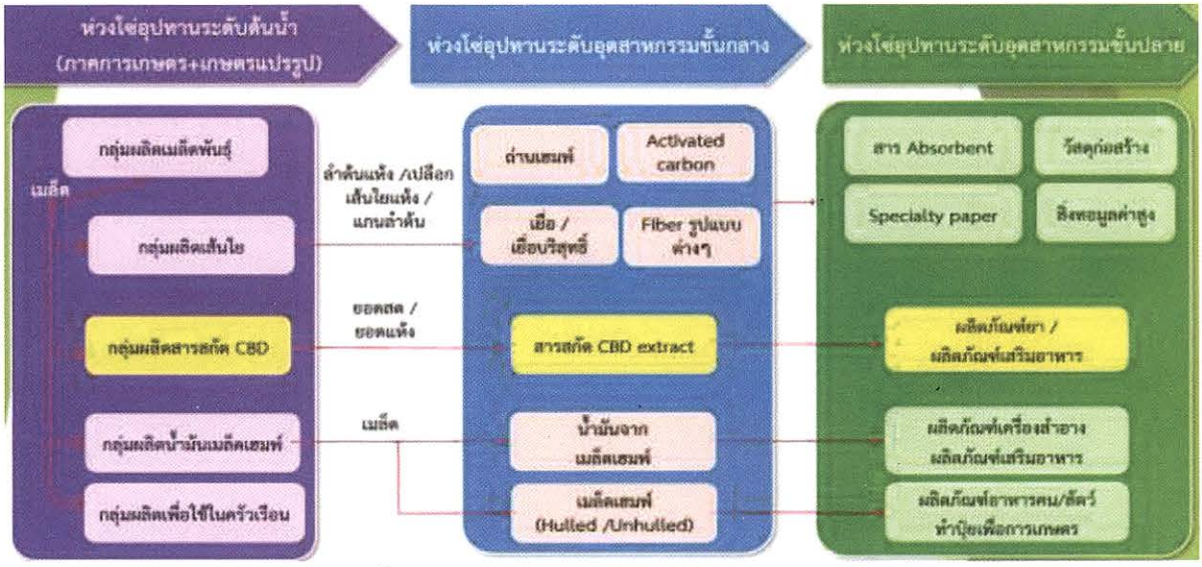

ภาพที่ ๑๖ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกัญชาหรือเฮมพ์
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกัญชา

กัญชาสามารถแปรรูปโดยการสกัดสาระสำคัญ คือ THC (Tetrahydroconnabinol) และ CBD (Canabidiol) ไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ โดยสารสกัด THC สามารถช่วยลดอาการปวดลดภาวะเคลื่อนไส้อาเจียนจากเคมีบำบัด ช่วยรักษาภาวะกล้ามเนื้อหดเกร็ง ช่วยเพิ่มความอยากอาหารในผู้ป่วยมะเร็งและเอดส์ อย่างไรก็ตาม สาร THC มีผลข้างเคียงหลายอย่าง เช่น ปากแห้ง ตาแดง ตอบสนองช้าและทำให้สูญเสียความทรงจำ ดังนั้น สารสกัดกัญชาทางการแพทย์ที่องค์การเภสัชกรรมผลิตขึ้นมาจึงมีหลายสูตร ทั้งสูตรที่เป็น THC ทั้งหมด สูตรที่เป็น CBD ทั้งหมด และสูตรที่ผสมกันระหว่าง THC และ CBD

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย มีการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับบริษัท โรงงานเภสัชอุตสาหกรรม เจเอสพี (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) เพื่อสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านการศึกษาวิจัยกัญชาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ โดยทางสถาบันฯ สนับสนุนด้านองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อพัฒนากระบวนการสกัดสาระสำคัญในกัญชา ได้แก่ THC CBD ความบริสุทธิ์สูงในระดับห้องปฏิบัติการและระดับอุตสาหกรรม รวมถึงพัฒนาวิธีวิเคราะห์ สำหรับการควบคุมคุณภาพ และประกันคุณภาพ เพื่อสามารถออกเอกสาร Certificate of Analysis (COA) ของสารสกัดกัญชาตามข้อกำหนด อ.ย.ของประเทศเป้าหมาย เพื่อประโยชน์ในการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์จากกัญชาเชิงอุตสาหกรรมในอนาคต โดยสถาบันฯ มีห้องปฏิบัติการที่สามารถแยกสาร THC กับ CBD ที่มีความบริสุทธิ์สูงได้ ซึ่งสารสกัด CBD สามารถนำมาสกัดเป็นน้ำมันกัญชาเพื่อนำมาใช้รักษาโรคลมชัก รักษาอาการนอนไม่หลับ

๔.๓.๓.๓ สถานการณ์ด้านการตลาด

(๑) ตลาดสมุนไพรภายในประเทศ สัดส่วนมูลค่ารวมของตลาดสมุนไพรภายในประเทศปี ๒๕๖๐ แจกแจงตามอุตสาหกรรมผู้ใช้มีมูลค่าทั้งสิ้น ๑๔๗.๕ ล้านบาท ประกอบด้วยยาแผนโบราณ ร้อยละ ๔๑.๓๗ มูลค่า ๖๑ ล้านบาท ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมร้อยละ ๓๕.๑๒ มูลค่า ๕๒ ล้านบาท เครื่องสำอาง ร้อยละ ๑๙.๒๔ มูลค่า ๒๘ ล้านบาท เครื่องดื่มผสมสารสกัดสมุนไพร ร้อยละ ๓.๒๕ มูลค่า ๕ ล้านบาท และ ยาแผนปัจจุบันร้อยละ ๑.๐๒ มูลค่า ๑.๕ ล้านบาท

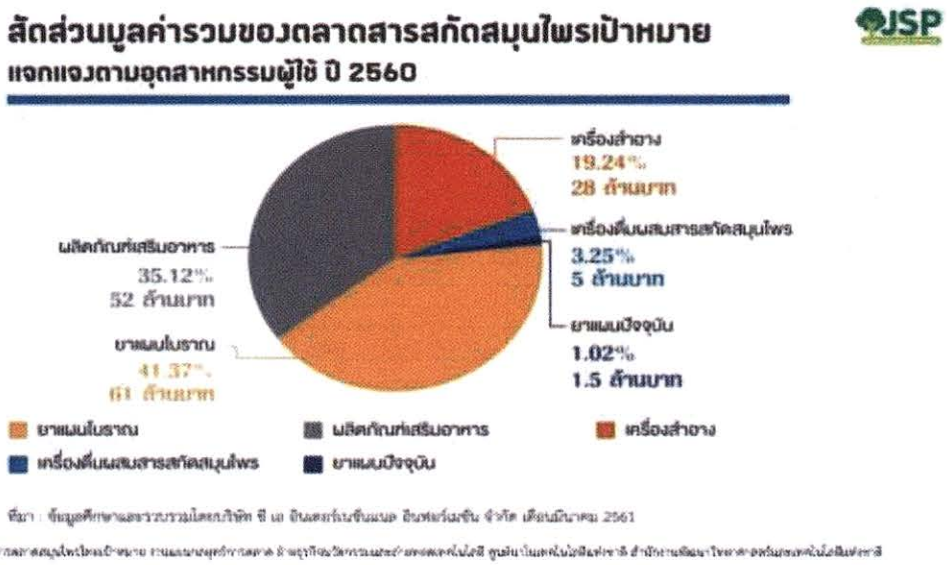

ภาพที่ ๑๗ สัดส่วนมูลค่ารวมของตลาดสารสกัดสมุนไพรเป้าหมาย

ที่มา : โครงการศึกษาโอกาสทางการตลาดสมุนไพรเป้าหมาย งานแผนกลยุทธ์การตลาด ฝ่ายธุรกิจนวัตกรรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ รวบรวมโดยบริษัท ซี เอ อินเทอร์เนชั่นแนล อินฟอร์เมชั่น จำกัด มีนาคม ๒๕๖๑

(๒) การใช้ยาสมุนไพรทดแทนยาแผนปัจจุบันในโรงพยาบาลของรัฐ

ปัจจุบันมีการนำยาสมุนไพรมาใช้ทดแทนยาแผนปัจจุบัน เช่น ฟ้าทะลายโจรชนิดแคปซูลใช้รักษาอาการไข้และเจ็บคอ ขมิ้นชันชนิดแคปซูลใช้รักษาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ เถาวัลย์เปรียงชนิดแคปซูลใช้รักษาการปวด อักเสบกล้ามเนื้อ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังพึ่งพิงยาจากต่างประเทศ โดยมีมูลค่าการนำเข้ายาจากต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ ๗๐ ของมูลค่าตลาดยาในประเทศ หรือมูลค่า ๗๐,๐๕๙.๓๓ ล้านบาท และมีสัดส่วนการใช้ยาสมุนไพรในโรงพยาบาลภาครัฐอยู่ในระดับต่ำมาก โดยในปี ๒๕๖๒ มีมูลค่าการใช้ยาทั้งแผนปัจจุบันและแผนไทย รวม ๕.๔๒๔ ล้านล้านบาท แบ่งเป็นมูลค่าการใช้ยาแผนปัจจุบันสำหรับผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ๕.๔๑๘ ล้านล้านบาท และมูลค่าการใช้ยาแผนไทยสำหรับผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ๓.๓ หมื่นล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๓

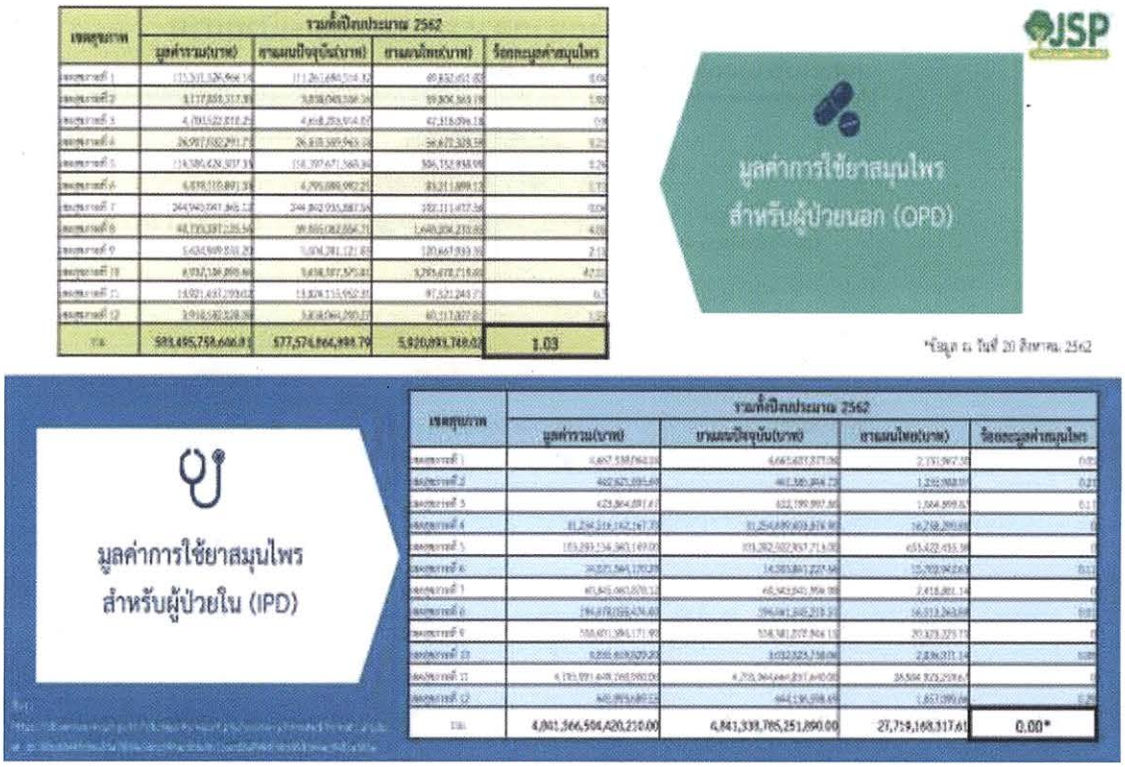

ภาพที่ ๑๘ มูลค่าการใช้ยาสมุนไพรในผู้ป่วย
ที่มา : จากการรวบรวมข้อมูล โดยบริษัทซี เอ อินเทอร์เนชั่นแนล อินฟอร์เมชั่น จำกัด

(๓) ตลาดสมุนไพรต่างประเทศ

มูลค่าการส่งออก วัตถุดิบ สารสกัดสมุนไพร และผลิตภัณฑ์สมุนไพร ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีมูลค่าประมาณ ๒,๓๗๙ ล้านบาท ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มีมูลค่าประมาณ ๒,๒๐๐ ล้านบาท และ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ มีมูลค่าประมาณ ๒,๒๓๘ ล้านบาท ประเทศไทยมีตลาดการส่งออกสมุนไพรทั้งในรูปผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม และพืชสมุนไพร โดยมีตลาดรองรับ อาทิ จีน ญี่ปุ่น ไต้หวัน เวียดนาม และสหรัฐอเมริกา

มูลค่าการนำเข้า วัตถุดิบ สารสกัดสมุนไพร และผลิตภัณฑ์สมุนไพรในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีมูลค่าประมาณ ๑๑,๑๖๓ ล้านบาท ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มีมูลค่าประมาณ ๑๑,๑๖๖ ล้านบาท และ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ มีมูลค่าประมาณ ๑๑,๕๔๒ ล้านบาท

ตารางที่ ๑๘ มูลค่าการนำเข้าและส่งออกสมุนไพร ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๑

กลุ่ม	HS Code	มูลค่าส่งออก			มูลค่านำเข้า		
		2559	2560	2,561	2559	2560	2,561
วัตถุดิบ	HS Code 1211 (พรรณไม้และส่วนของพรรณไม้)	613,199,536	440,903,255	547,511,134	643,994,881	697,404,675	706,252,697
สารสกัดสมุนไพร	HS Code 1302 (สารสกัดสมุนไพร)	311,627,241	397,166,432	385,721,441	3,294,778,962	3,279,506,198	3,513,480,630
ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร	HS Code 3004.90.65* HS Code 3004.90.72 HS Code 3004.90.98 (Herbal Medicaments, ยาสมุนไพรสำหรับรักษาหรือป้องกันโรค) *หมายเหตุ : hs code ปี 2559 คือ 3004.90.63	33,993,736	126,124,349	224,961,978	35,571,577	60,706,070	26,662,023
	HS Code 2106.90.72 (ยาตำรับ) หมายเหตุ ปี 2559 HS Code 2106.90.70*** ปี 2560 เป็นต้นมา HS Code 2106.90.70 แยกออกเป็น 3 รหัส ได้แก่ HS Code 2106.90.70, HS Code 2106.90.71 และ HS Code 2106.90.72 *** ปี 2559 HS Code 2106.90.70 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ยาเป็นมูลค่าการส่งออกยาตำรับ ซึ่งรวมทั้งยาตำรับที่มีสมุนไพรเป็นส่วนประกอบ และยาตำรับที่ไม่มีส่วนประกอบของสมุนไพร	965,322,517	697,203,096	781,885,364	6,248,127,792	6,129,453,666	6,134,429,851
	HS Code 3301 (น้ำมันหอมระเหย, Essential Oils and Resinoids)	517,529,125	539,370,390	578,963,441	940,667,041	999,508,659	1,159,820,299
รวม		2,379,571,155	2,200,769,272	2,238,883,358	11,163,139,879	11,166,572,268	11,542,639,500

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ประเทศจีนเป็นผู้ส่งออกสมุนไพรเป็นอันดับ ๑ ของโลก มีสัดส่วนการตลาดสมุนไพรถึงร้อยละ ๓๖.๒ และสารสกัด ร้อยละ ๒๔.๓ และประเทศอินเดียเป็นผู้ส่งออกสมุนไพรเป็นอันดับ ๒ ของโลก แต่ประเทศดังกล่าวไม่ติดอันดับโลกการนำเข้าสมุนไพรแต่อย่างใด กรณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศจีนมีศักยภาพในการผลิตและใช้สมุนไพรภายในประเทศได้อย่างเพียงพอและมีความแข็งแรงของตลาดภายในประเทศเป็นอย่างมาก แล้วจึงค่อยพัฒนาศักยภาพในการส่งออกสมุนไพรไปสู่ตลาดโลกตามมา ดังนั้นตลาดสมุนไพรของประเทศจีน จึงถือเป็นตลาดต้นแบบที่สามารถผลักดันการส่งออก และสร้างช่องทางการจำหน่ายสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรไปสู่ตลาดโลกที่สามารถสร้างยอดขายได้มหาศาล โดยบริษัทผลิตสมุนไพรของจีนหนึ่งแห่งสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรได้มากถึง ๑ แสนล้านบาทต่อปี

ภาพที่ ๑๙ ประเทศผู้ส่งออกและผู้นำเข้าสิ่งสกัดจากพืช

ที่มา : โครงการศึกษาโอกาสทางการตลาดสมุนไพรเป้าหมาย งานแผนกลยุทธ์การตลาด ฝ่ายธุรกิจนวัตกรรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ รวบรวมโดยบริษัทซี เอ อินเทอร์เนชั่นแนล อินฟอร์เมชั่น จำกัด มีนาคม ๒๕๖๑

๔.๓.๓.๔ ปัญหาสมุนไพรของประเทศไทย

๑) กำลังการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรภายในประเทศมีปริมาณน้อย วัตถุดิบสมุนไพรยังไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากเกษตรรายย่อยไม่มีความรู้ในการปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ (Organic farming) การขาดความชัดเจนในเรื่องมาตรฐานกระบวนการผลิตและยังไม่มีระบบ Big farming เกษตรกรรายย่อยจึงตกลงทำ contract farming กับโรงงานได้ยาก ผู้ประกอบการจึงนิยมซื้อวัตถุดิบสมุนไพรผ่านพ่อค้าคนกลางหรือนำเข้าจากต่างประเทศ เพื่อต้นทุนความเสี่ยงด้านปริมาณและคุณภาพของวัตถุดิบ

๒) ศูนย์ฉายรังสีแกมมาสำหรับวัตถุดิบสมุนไพรที่ใช้ในการแปรรูปเป็นยาสมุนไพรและส่งออกปัจจุบันมีจำนวนไม่เพียงพอโดยมีอยู่เพียง ๒ แห่ง ที่กรุงเทพมหานคร เกษตรกร ผู้ค้าและผู้ประกอบการจึงต้องนำผลผลิตสมุนไพรเข้ามาฉายรังสีในกรุงเทพมหานคร ทำให้ต้นทุนของเกษตรกร ผู้ค้าและผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้น

๓) การขึ้นทะเบียนยาและผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีความยุ่งยาก และใช้เวลานาน โดยเฉพาะการขอขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารใหม่ (Novel food) เป็นรายแรก ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ประสงค์จะขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารใหม่เป็นรายแรก

๔) ความล่าช้าในการออกกฎหมายลูก (กฎกระทรวง) ตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกล่าวอ้างทางสุขภาพ (Health Claims) ในการพิจารณาอนุญาตผลิตภัณฑ์สมุนไพร (Health Supplements) ทำให้ส่งออกผลิตภัณฑ์สมุนไพรได้ยาก

๕) กฎหมายไทยกำหนดหลักเกณฑ์ในการผลิตและการขอขึ้นทะเบียนเป็นยาเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริมและเป็นเครื่องสำอางแตกต่างจากต่างประเทศ เช่น ขมิ้นชันซึ่งต้องใช้ในปริมาณ ๕๐๐ มิลลิกรัมจึงจะเห็นผล กฎหมายไทยกำหนดให้ปริมาณไม่เกิน ๕๐ มิลลิกรัม เป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ปริมาณ ๒๕๐ - ๕๐๐ มิลลิกรัม เป็นยา แต่ในต่างประเทศขมิ้นชันปริมาณ ๕๐๐ มิลลิกรัม ถือเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ทำให้ผู้ประกอบการต้องส่งออกขมิ้นชันเป็นยาและต้องไปขอขึ้นทะเบียนยาในต่างประเทศด้วย

๖) กฎหมายไทยกำหนดให้แยกโรงงานผลิตอาหารเสริมกับโรงงานผลิตยาออกจากกัน ทั้งที่ทั้งสองโรงงานต่างก็ใช้เครื่องจักรชนิดเดียวกัน ทำให้ผู้ประกอบมีต้นทุนการผลิตสูง แตกต่างจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นที่อนุญาตให้ผลิตในโรงงานเดียวกันได้

๗) การส่งออกยาสมุนไพรในตลาดอาเซียนเป็นไปได้ยาก เนื่องจากแต่ละประเทศต่างมีองค์ความรู้และตำรับยาของตนเอง มีเพียงตำรับยาแพทย์แผนจีนเท่านั้นที่มีศักยภาพในการส่งออก ประกอบกับการขอขึ้นทะเบียนยาตำรับแพทย์แผนไทยเพื่อส่งออกมีความยุ่งยาก การส่งออกเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีส่วนประกอบสมุนไพรเดี่ยวหรือไม่เกิน ๓ - ๕ ชนิด จะขึ้นทะเบียนและส่งออกได้ง่ายกว่า

๘) ระบบการซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรของสถานพยาบาลภาครัฐ ด้วยวิธีจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีประกวดราคา e-bidding ทำให้ผู้ประกอบการต้องขายผลิตภัณฑ์ในราคาต่ำที่สุด เป็นเหตุให้บริษัทเอกชนต้องซื้อสารสกัดหรือวัตถุดิบสมุนไพรจากต่างประเทศที่มีราคาถูกกว่าในประเทศ เพื่อลดต้นทุน

๙) ปัญหากระบวนการทางความคิดของผู้ประกอบการส่วนใหญ่ที่ยังไม่ให้ความสำคัญต่อการแปรรูปวัตถุดิบเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมช่วยต่อยอดผลิตภัณฑ์ (High Value Added) จึงทำให้ประเทศไทยต้องทิ้งวัตถุดิบเหลือใช้จากโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก หรือนำไปทำเป็นอาหารสัตว์ขายในราคาถูก

๑๐) ผู้ประกอบการที่จำหน่ายยาแผนโบราณให้กับโรงพยาบาลของรัฐ มีส่วนแบ่งการตลาดน้อย เนื่องจากต้องแข่งขันกับ องค์การเภสัชกรรม และโรงพยาบาลรัฐที่ผลิตยาใช้เองและขายกันเอง

๑๑) ปัญหาการขาดความเชื่อมั่นของบุคลากรทางการแพทย์ในการจ่ายยาสมุนไพรทดแทนยาแผนปัจจุบัน ทำให้ประเทศไทยยังมีการใช้ยาสมุนไพรในสัดส่วนที่น้อยกว่ายาแผนปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีมูลค่าการใช้ยาสมุนไพรเพียงร้อยละ ๑.๘๑ เมื่อเทียบกับการใช้ยาทั้งหมดของสถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

๑๒) ปัญหาด้านการผลิตและแปรรูปกัญชงและกัญชา มีดังนี้

- ปัจจุบันมีเมล็ดพันธุ์ที่ผ่านการรับรองและขึ้นทะเบียนแล้วเพียง ๔ สายพันธุ์ ทำให้เกษตรกรมีทางเลือกในการใช้เมล็ดพันธุ์จำกัด ผลผลิตที่ได้ยังไม่มีคุณภาพที่ดีเพียงพอ และมีคุณสมบัติไม่ตรงกับความต้องการในการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ๓) ปัจจุบันยังไม่สามารถนำเมล็ด ดอก และใบของกัญชงไปผลิตเชิงพาณิชย์ได้ เนื่องจากประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้ยกเว้นเฉพาะเปลือกแห้ง แกนลำต้นแห้ง และเส้นใยแห้งของยาเสพติดประเภท ๕ เท่านั้นที่ไม่ถือเป็นยาเสพติด

- ข้อจำกัดด้านกฎระเบียบ การที่กฎกระทรวง เรื่อง การขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ กำหนดเงื่อนเวลา ๓ ปีนับจากวันที่กฎกระทรวงฯ บังคับใช้ ให้เฉพาะหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ผลิต จำหน่าย และมีไว้ในครอบครองเท่านั้น การปลูกเฮมพ์ของเกษตรกรในปัจจุบันจึงต้องขออนุญาตปลูกภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานวิจัยและพัฒนาที่ได้รับอนุญาต และจำกัดพื้นที่เพาะปลูกใน ๕ จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย

น่าน ตาก และเพชรบูรณ์ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกเฮมพ์เป็นพืชเศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้

- การขออนุญาตปลูกมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและระยะค่อนข้างนาน รวมทั้งเกษตรกรผู้ปลูกส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าบนพื้นที่สูงไม่มีเอกสารสิทธิ์ครอบครองที่ดิน และบางรายเช่าที่ดินทำให้ต้องมีขั้นตอนการตรวจรับรองจากหน่วยงานในพื้นที่ ในขณะที่เฮมพ์เป็นพืชที่มีฤดูกาลในการปลูก กว่าจะได้รับใบอนุญาตอาจเลยช่วงเวลาในการปลูก

๔.๓.๔ สถานการณ์และสภาพปัญหาในการขนส่งผัก ผลไม้ และสมุนไพรไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

(๑) สถานการณ์ในการขนส่งผัก ผลไม้ และสมุนไพรไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

เส้นทางการขนส่งสินค้าผัก ผลไม้ และสมุนไพรจากภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน) เริ่มต้นที่จังหวัดเชียงราย เนื่องจากมีพรมแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ซึ่งเป็นทางผ่านไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

เส้นทางการขนส่ง แบ่งเป็น การขนส่งทางบก และการขนส่งทางน้ำ โดยใช้การขนส่งทางบกเป็นหลัก มีตลาดกลางสินค้าเกษตรของประเทศไทยและตลาดกลางสินค้าเกษตรทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นจุดซื้อขายและกระจายสินค้า ตลาดกลางของประเทศไทย คือ ตลาดไท และตลาดสี่มุมเมือง ส่วนตลาดกลางขนาดใหญ่ทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนอยู่ที่หนานหนิง เขตปกครองตนเองกว่างสีจ้วง และคุณหมิง มณฑลยูนนาน เป็นต้น

- เส้นทางการขนส่งสินค้าทางบก

เส้นทางการขนส่งไปยังคุณหมิง มณฑลยูนนาน จะใช้เส้นทาง R๓ (เชียงของ - คุณหมิง) เป็นเส้นทางแนวเหนือ - ใต้ (North-South Corridor) แบ่งเป็นเส้นทาง R3A (เชียงของ - แขวงบ่อแก้ว - หลวงน้ำทา - บ่อเต็น - บ่อหาน - เชียงรุ่ง - คุณหมิง) เชื่อมประเทศไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐประชาชนจีน และเส้นทาง R3B (แม่สาย - ท่าขี้เหล็ก - เชียงตุง - ต้าหลั่ว - เชียงรุ่ง - คุณหมิง) เชื่อมประเทศไทย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และสาธารณรัฐประชาชนจีน

ทั้งนี้ เส้นทาง R๓B (ระยะทาง ๒๔๔ กิโลเมตร) มีระยะทางสั้นกว่าเส้นทางการค้าสาย R๓A (ระยะทาง ๒๖๓ กิโลเมตร) แต่ไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ ทางการจีนได้มีคำสั่งปิดด่านฝั่งที่ติดกับเมืองลา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ประกอบกับเส้นทาง R๓B จาก อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย - จังหวัดท่าขี้เหล็ก เชียงตุง เมืองลา ของพม่า ยังไม่สามารถวกไปทางเมืองตองจี ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัฐฉานได้สะดวก รวมทั้งยังไม่สามารถพัฒนาถนนเชื่อมต่อเส้นทางธุรกิจระหว่างสาย R๓B และสาย R๓A (เชื่อมโยงเส้นทางไทย-พม่า-ลาว-จีน) เพื่อลดระยะเวลาในการเดินทางได้สำเร็จ เนื่องจากเป็นปัญหาด้านความมั่นคงของกองทัพเมียนมาและกองทัพรวมแห่งรัฐว้า โดยรัฐว้าได้ประกาศตัวเองเป็นรัฐอิสระ มีสถานะเป็นเขตปกครองพิเศษของรัฐบาลรัฐว้าและมีกองทัพรวมแห่งรัฐว้า (United Wa State Army หรือ UWSA) เป็นหน่วยงาน ทางทหารรัฐว้า โดยมีการแบ่งพื้นที่การยึดครองแยกจากกัน จึงทำให้ไม่สามารถเชื่อมต่อเส้นทาง R๓ A และ R๓B เข้าด้วยกันได้ อย่างไรก็ดี หลายฝ่ายต่างพยายามที่จะพัฒนาเส้นทางการค้าสายนี้ ภายใต้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งจากรัฐบาลไทยและรัฐบาลพม่าเพื่อพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่จะส่งผลทำให้มูลค่าการค้ามีมากขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย

ภาพที่ ๒๐ เส้นทางการขนส่งทางบก

- เส้นทางการขนส่งสินค้าทางน้ำ

ด้วยเหตุที่การขนส่งสินค้าทางบกตามเส้นทาง R๓ จากประเทศไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ผ่านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาจะต้องมีการเปลี่ยนถ่ายสินค้าหลายทอดใช้เวลาเดินทางนาน และเส้นทางบางจุดมีความยากลำบากในการสัญจรเพราะถนนเลนเดียวและเป็นภูเขาสูง

เส้นทางการขนส่งสินค้าทางน้ำผ่านลำน้ำโขงจึงมีความได้เปรียบ เพราะเป็นเส้นทางขนส่งโดยตรงไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยไม่ผ่านประเทศอื่นมีระยะทางที่สั้นกว่าใช้เวลาในการเดินทางน้อยกว่าสินค้าทางเกษตรได้รับความเสียหายน้อยกว่าและมีต้นทุนต่ำกว่าการขนส่งสินค้าทางบก รวมทั้งมีความปลอดภัยเพราะมีหน่วยตรวจเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำน้ำโขงและเรือตรวจการของประเทศเพื่อนบ้านคอยตรวจตรา ตามความร่วมมือว่าด้วยการบังคับใช้กฎหมายในแม่น้ำล้านช้าง - แม่น้ำโขง เป็นความร่วมมือบนพื้นฐานการเคารพอธิปไตย ความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกันของทั้ง ๔ ประเทศ (ไทย จีน พม่า ลาว) โดยได้มีการจัดตั้งกลไกความร่วมมือ ๔ ฝ่าย เพื่อป้องกันการกระทำผิดกฎหมายในแม่น้ำล้านช้าง - แม่น้ำโขงและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย

เส้นทางการขนส่งทางลำน้ำโขงเริ่มจากท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ไปยังท่าเรือบ้านมอม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว-ท่าเรือสบโหล่ย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา – ท่าเรือกวนเหล่ย - ท่าเรือจิ่งหง เขตปกครองตนเองชนชาติไทสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน รวมระยะทางประมาณ ๓๔๔ กิโลเมตร

ทั้งนี้ ท่าเรือกวนเหล่ยซึ่งมีระยะทางห่างจากท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน ๒๖๑.๘ กิโลเมตร เป็นท่าเรือหน้าด่านในแม่น้ำโขงของจีนตอนใต้ ซึ่งมณฑลยูนนานให้ความสำคัญ ปัจจุบันมีการปรับปรุงท่าเรือเพื่อรองรับสินค้าผลไม้ มีสำนักงานตรวจสอบและกักกันสินค้า (Inspection & Quarantine Services : CIQ) ของกระทรวง AQSIQ สาธารณรัฐประชาชนจีน มีการสร้างห้องเย็น/ต่อเรือรองรับคอนเทนเนอร์แช่เย็นมีการสร้างถนนและสะพานเชื่อมต่อไปจุดต่าง ๆ ในมณฑลยูนนานตามโครงการ One Belt One Road ของรัฐบาลจีน รวมทั้งมีแผนพัฒนาทางด่วนเหมิ่งเยวี่ยน - กวนเหล่ย ๔ ช่องจราจร ดังนั้น ดังนั้นเส้นทาง

ขนส่งจากท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนไปยังท่าเรือกวนเหล่ย จึงเป็นโอกาสในการเพิ่มเส้นทางการส่งออกสินค้าผลไม้ไปยังจีนตอนใต้ที่มีศักยภาพในอนาคต

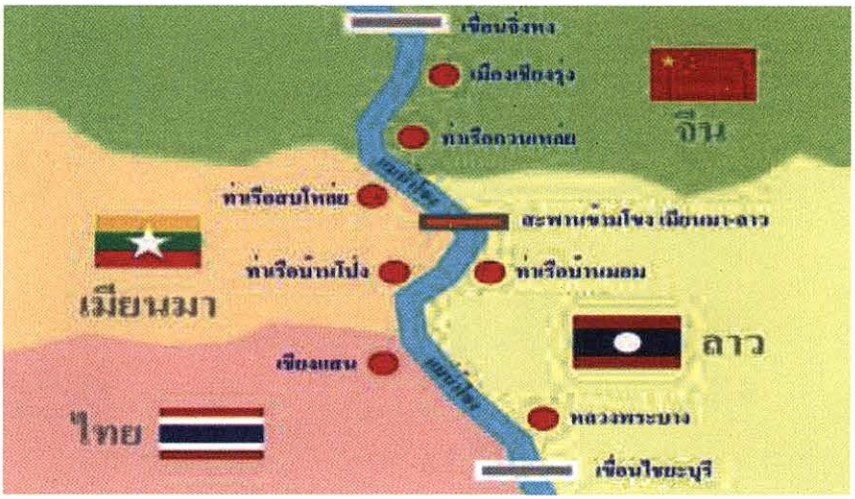

ภาพที่ ๒๑ เส้นทางการขนส่งสินค้าทางน้ำ

ในส่วนการดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงคมนาคมและตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งทางน้ำในการพัฒนาการเดินเรือในแม่น้ำโขงตอนบน ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานกรรมการประสานการดำเนินการ (๔ ประเทศ) ตามความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำล้านช้าง - แม่น้ำโขง (Agreement on Commercial Navigation on Lanchang - Mekong River) และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ๖ ฉบับ เพื่อผลักดันการประสานขอข้อมูลการระบายน้ำจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งตามข้อตกลงระเบียบว่าด้วยการเดินเรือปลอดภัย สาธารณรัฐประชาชนจีนจะต้องบริหารจัดการและควบคุมระดับน้ำในแม่น้ำโขงให้สามารถเดินเรือได้ตลอดทั้งปี โดยเรือสินค้าในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง ประกอบด้วย เรือสัญชาติจีน กินน้ำลึก ๑.๕ - ๒.๒ เมตร เรือสัญชาติลาว พม่า และไทย กินน้ำ ๐.๘ - ๑.๕ เมตร โดยที่ผ่านมาตั้งแต่สร้างเขื่อนเสร็จ สาธารณรัฐประชาชนจีนสามารถบริหารจัดการและควบคุมระดับน้ำในแม่น้ำโขงได้สูงกว่า ๒ - ๓ เมตร ยกเว้นเฉพาะในช่วงเทศกาลตรุษจีน ซึ่งเป็นช่วงหยุดราชการที่ระดับน้ำจะลดลงอย่างเห็นได้ชัดในทุก ๆ ปี

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคจังหวัดเชียงรายไม่พบปัญหาระดับน้ำในแม่น้ำโขงที่มีผลกระทบต่อการเดินเรือในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นประเทศต้นทางและปลายทาง แต่ยังคงพบปัญหาระดับที่ไม่เพียงพอต่อการเดินเรือในช่วงพื้นที่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสันดอนเยอะจึงส่งผลให้ระดับน้ำในช่วงกลางทาง ไม่เพียงพอต่อการขนส่งทางเรือ

ที่ผ่านมาประเทศจีนได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการเดินเรือระหว่างประเทศในแม่น้ำล้านช้าง – แม่น้ำโขง โดยได้ทำการสำรวจและออกแบบเพื่อปรับปรุงร่องน้ำเดินเรือ (การระเบิดแก่ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือ) อย่างไรก็ดี ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังคงไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการดังกล่าว โดยมีเหตุผลหลายประการ เช่น

๑) จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามแนวแม่น้ำโขงทั้งหมดประมาณร้อยละ ๙๙ ไม่เห็นด้วยในการดำเนินโครงการนี้

๒) มติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้การสำรวจและออกแบบเพื่อปรับปรุงร่องน้ำเดินเรือจะต้องไม่กระทบเส้นแบ่งเขตแดนไทย - ลาว ดังนั้นกรณีดังกล่าวจึงต้องนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะทำงานเขตแดนร่วมไทย - ลาวก่อน

๓) การดำเนินการดังกล่าวจะต้องมีการรับฟังความเห็นของประเทศสมาชิกท้ายน้ำร่วมด้วย เช่น สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นต้น

- เส้นทางการขนส่งสินค้าทางราง

ในอนาคตจะมีการสร้างเส้นทางรถไฟเชื่อมต่อระหว่างไทย – ลาว – จีน (หนองคาย - เวียงจันทน์ - คุณหมิง) ตามโครงการทางรถไฟคุณหมิง-สิงคโปร์ ภายใต้ยุทธศาสตร์ One Belt One Road ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนจะสร้างเส้นทางรถไฟจากคุณหมิง มายังบ่อหานเขตปกครองตนเองชนชาติไทสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ๕ สถานี ได้แก่ เมืองยอง - เชียงรุ้ง - กาหลันป้า – เมืองหล้า – บ่อหาน เพื่อเชื่อมต่อมายัง สปป.ลาว ส่วนประเทศไทยจะสร้างทางรถไฟจากนครราชสีมาไปหนองคาย เพื่อเชื่อมต่อไปยังเวียงจันทน์ สปป.ลาว โดยมีทางรถไฟขนาด ๑.๔๓๕ เมตร รองรับรถไฟความเร็วสูง และขนาดทาง ๑ เมตร รองรับรถไฟธรรมดา คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี ๒๕๖๕ ซึ่งจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ การค้าและการขนส่งในระดับภูมิภาคได้เป็นอย่างมาก

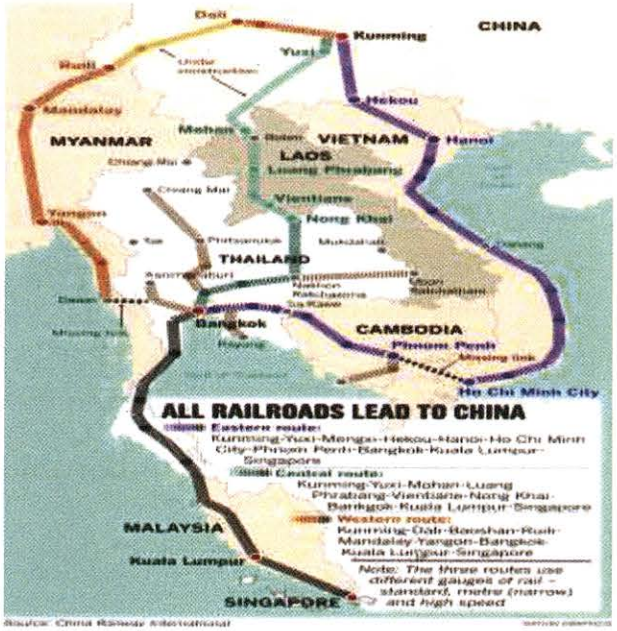

ภาพที่ ๒๒ เส้นทางการขนส่งสินค้าทางราง

(๒) ปัญหาในการขนส่งผัก ผลไม้ และสมุนไพรไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

๑) ด้านการขนส่งทางบก

- เส้นทางขนส่งทางบก สาย R๓A ในช่วงสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีสภาพเป็นหลุมบ่อ เป็นเทือกเขาสูง ทำให้ต้องใช้เวลาในการขนส่งนาน และเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง

- เส้นทางขนส่งทางบก สาย R๓B ผ่านสหภาพเมียนมาไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีระยะทางสั้นกว่าสาย R๓A ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาด้านความมั่นคงภายในของสหภาพเมียนมา

- ช่วงเวลาในการเปิด - ปิดด่านพรมแดนของไทยไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาเปิด - ปิดด่านของประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอุปสรรคต่อการขนส่งสินค้าทางบก

- พิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดในการกักกันและตรวจสอบสำหรับการส่งออกและนำเข้าผลไม้ผ่านประเทศที่สาม เป็นข้อตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ไม่ได้รวมถึง สปป.ลาว ซึ่งเป็นประเทศทางผ่านของเส้นทาง R3A สปป.ลาวจึงไม่อนุญาตให้รถขนสินค้าไทยผ่านเข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนจีนได้โดยตรง จะต้องมีการขนถ่ายสินค้าเพื่อเปลี่ยนรถขนสินค้าหรือเปลี่ยนหัวรถเป็นของ สปป.ลาว ที่ด่านบ่อเต็น ทำให้ผู้ประกอบการไทยมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูงขึ้น และมีต้นทุนเวลาเพิ่มขึ้น รวมทั้งปัญหาการตัดตัวปิดผนึก (seal) และการเปิดตู้คอนเทนเนอร์เพื่อสุ่มตรวจสินค้าที่ด่านบ่อเต็น สปป.ลาว ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้าและเป็นอุปสรรคในการตรวจผ่านสินค้าเข้าสู่จีน

(๒) ด้านการขนส่งทางน้ำ

- การปล่อยน้ำของเขื่อนกักเก็บน้ำที่อยู่ต้นทางแม่น้ำโขงในสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้ลำน้ำโขงมีระดับน้ำไม่คงที่ หากระดับน้ำน้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงพื้นที่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จะทำให้ไม่สามารถเดินเรือได้ หรือต้องใช้เรือระวางขนาดเล็กลง

- การขนส่งสินค้าจากท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนไปยังท่าเรือด่านหน้าของจีน ยังไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางเลือกในการส่งออกให้กับผู้ประกอบการเท่าที่ควร เช่น ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนยังไม่มีเครนยกสินค้าของท่าเรือเอง ทำให้ผู้ประกอบการต้องเสียค่าใช้จ่ายในจ้างเครนยกตู้สินค้าจากบริษัทเอกชน ปัจจุบันยังไม่มีการจัดทำพิธีสารเพื่อนำเข้าสินค้าจากไทยผ่านท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนไปยังท่าเรือกวนเหล่ยของจีน และปัญหาระดับน้ำในแม่น้ำโขงไม่คงที่ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือ เป็นต้น

๔.๓.๕ ปัญหาในการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐานในการขนส่งสินค้าผัก ผลไม้ และสมุนไพรภายในประเทศ

ผัก ผลไม้ และสมุนไพร เป็นสินค้าที่บอบช้ำ เน่าเสียได้ง่าย และมีอายุในการเก็บรักษาจำกัด การบรรจุหีบห่อ ภาชนะบรรจุ และการเก็บรักษาสินค้าระหว่างการขนส่ง จึงต้องเป็นไปอย่างระมัดระวังและเหมาะสม การขนส่งต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ไม่ควรมีการขนถ่ายสินค้าหลายครั้ง (Double Handing) การขนส่งสินค้าผัก ผลไม้ และสมุนไพรในระยะทางไกลหรือต้องใช้เวลานาน จะต้องมีตู้คอนเทนเนอร์ที่มีระบบควบคุมความเย็น มีห้องเย็นที่จุดพักหรือศูนย์ขนถ่ายกระจายสินค้า เพื่อให้สินค้าคงความสดใหม่มีคุณภาพที่ดี

จากการพิจารณาศึกษาในประเด็นแนวทางการใช้รถไฟเป็นเส้นทางสายหลัก (Backbone) ในการขนส่งสินค้าผัก ผลไม้ และสมุนไพร พบปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

๑) ระบบการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางรางของประเทศ ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้สามารถใช้เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าที่เชื่อมต่อถึงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดการบูรณาการร่วมกันในการวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบคมนาคมระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

๒) ระบบการขนส่งทางรางของประเทศไทย ซึ่งมีเครือข่ายเส้นทางเชื่อมโยงทุกภูมิภาค สามารถช่วยลดต้นทุนการขนส่ง ลดปัญหาการจราจรหนาแน่น และลดปัญหาการใช้เชื้อเพลิงในการขนส่งได้ ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้สามารถใช้ในการขนส่งสินค้าเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) การสร้างสถานีขนถ่ายตู้สินค้าขนาดใหญ่ (Container Yard Station) เพื่อรองรับระบบรางคู่ ของโครงการก่อสร้างสถานีรถไฟ ๓๗ แห่งทั่วประเทศ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) หลายแห่งสร้างในพื้นที่ที่ไม่มีประชาชนใช้ และไม่เหมาะสมในการเป็นจุดขนถ่ายกระจายสินค้า

๔.๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๔.๔.๑ บทสรุป

ตามที่คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องผัก ผลไม้ และสมุนไพร ในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำของผัก ผลไม้ และสมุนไพรของประเทศไทย เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์กำหนดเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาผัก ผลไม้ และสมุนไพรของประเทศอย่างเป็นระบบและยั่งยืนนั้น

คณะอนุกรรมาธิการฯ ได้ทำการศึกษาในลักษณะผลผลิตโดยรวม และศึกษาพืชเศรษฐกิจบางชนิดที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเป็นหลัก โดยศึกษาผักเศรษฐกิจ ๔ ชนิด ประกอบด้วย “กระเทียม หอมแดง หอมหัวใหญ่ และมันฝรั่ง” และผลไม้เศรษฐกิจ ๖ ชนิด ประกอบด้วย “เงาะ ทุเรียน มังคุด ลำไย ลองกอง และลิ้นจี่” ในการพิจารณาศึกษาคณะอนุกรรมาธิการได้เชิญหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนได้มีการศึกษาดูงานเรื่องการค้าชายแดนและการส่งออกสินค้าผัก ผลไม้ และสมุนไพร ณ จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปปัญหาของผัก ผลไม้ และสมุนไพร ได้ดังนี้

ปัญหาหลักของผัก จากการศึกษาพบว่า ผักโดยรวมไม่มีปัญหาในเรื่องราคา เนื่องจากมีพื้นที่เพาะปลูกผักจำกัด แต่ความต้องการบริโภคภายในประเทศมีสูง ปัญหาหลักจึงเป็นเรื่องการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลผลิตให้มีความปลอดภัย ปลอดสารเคมี ส่วนผักเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกระเทียมและหอมใหญ่ พบว่า มีการนำเข้าสินค้าราคาถูกจากประเทศเพื่อนบ้านและจีนเข้ามาตีตลาด ทำให้สินค้าดังกล่าวของไทยมีราคาตกต่ำ

ปัญหาหลักของผลไม้ จากการศึกษาผลไม้เศรษฐกิจ ๖ ชนิด ประกอบด้วย เงาะ มังคุด ลำไย ทุเรียน ลิ้นจี่ และลองกอง พบว่า ประเทศไทยสามารถเพาะปลูกผลไม้ได้หลากหลายชนิดในหลายพื้นที่ ผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ ปัญหาหลักของผลไม้จึงเป็นเรื่องการพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐานสากลและเป็นไปตามข้อกำหนดประเทศผู้นำเข้า ปัญหาด้านการส่งออกที่พึ่งพิงจีนเป็นหลัก ปัญหาการระบายผลผลิตส่วนเกินในช่วงฤดูกาลยังไม่มีประสิทธิภาพและปัญหาล้งจีน (พ่อค้าชาวจีนที่เข้ามาตั้งโรงคัดบรรจุผลไม้) ซึ่งเข้ามาควบคุมการตลาดผลไม้ไทย

ปัญหาหลักของพืชสมุนไพร จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกสมุนไพรน้อย โดยปลูกเป็นพืชแซมไม่เน้นการปลูกในเชิงเศรษฐกิจ ปัญหาหลักของสมุนไพร คือ การเพิ่มพื้นที่ปลูกในระบบแปลงใหญ่ การปลูกในระบบอินทรีย์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพมาตรฐานในการใช้เป็นวัตถุดิบผลิตยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรได้

ปัญหาในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ของผัก ผลไม้ และสมุนไพร ที่ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำ ผลผลิตมีปริมาณไม่สม่ำเสมอ ไม่ได้คุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของตลาดเกิดภาวะผลผลิตล้นตลาดในช่วงกลางฤดูกาลและการขาดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรไทยในเวทีโลก มีดังนี้

(๑) ด้านการผลิต : ต้นน้ำ

- เกษตรกรขาดการวางแผนการผลิตในด้านปริมาณและคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เนื่องจากขาดองค์ความรู้ ข้อมูล และเครื่องมือในการวิเคราะห์ เพื่อวางแผนการผลิต

- เกษตรกรมีการใช้สารเคมีและยาฆ่าแมลงศัตรูพืชอยู่เป็นจำนวนมาก ผลผลิตจึงมีการปนเปื้อนและสารเคมีตกค้าง ทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค และเป็นอุปสรรคต่อการส่งออก

(๒) ด้านการแปรรูป : กลางน้ำ

- เกษตรกรไทยคุ้นชินกับการขายผลผลิตโดยตรงมากกว่าการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบทบาทไปเป็นผู้ประกอบการ ต้องใช้เวลาและการส่งเสริมสนับสนุนอย่างมาก

- ขาดการส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจังและยั่งยืนแก่เกษตรกรในการผลิตแบบครบวงจรจนถึงการตลาด

- การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในเชิงอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าขยายโอกาสทางการตลาด ยังมีข้อจำกัดหลายด้าน ทั้งในด้านการสนับสนุนองค์ความรู้ การวิจัยและพัฒนาการตลาด และเงินทุนสนับสนุน ให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคของกฎระเบียบและขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียนและการให้อนุญาตในการผลิตที่ยุ่งยาก

(๓) ด้านการตลาด : ปลายน้ำ

- มีการนำเข้าสินค้าทางการเกษตรราคาถูกจากประเทศเพื่อนบ้าน และสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามาตีตลาดเป็นจำนวนมาก ทำให้ผลผลิตภายในประเทศมีราคาตกต่ำ

- การดำเนินโครงการตลาดการเกษตร และการบริหารจัดการเพื่อจำหน่ายและระบายผลผลิตส่วนเกิน โดยกลไกของหน่วยงานภาครัฐยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

- การแข่งขันจากล้งจีน เป็นปัญหาสำคัญในระยะยาว ที่จะควบคุมการตลาดผลไม้ไทยทั้งเป็นผู้กำหนดราคา คุณภาพและมาตรฐานที่ต้องการ ตลอดจนการผูกขาดตลาด

- ปัญหาด้านกฎระเบียบ มาตรการทางภาษีและการกีดกันทางการค้าของประเทศผู้นำเข้า เช่น การปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ พิธีศุลกากร และข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรนำเข้าจากไทยในแต่ละปีของรัฐบาลจีนและเขตปกครองตนเองในมณฑลต่าง ๆ ของจีน เป็นต้น

(๔) ด้านการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน

- หน่วยงานตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร อาหารและยา (Regulators) ของประเทศไทยแยกเป็นหลายหน่วยงาน ทำให้ขาดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันอย่างมีเอกภาพ

- ปัญหาด้านกฎหมาย ระเบียบและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกร และผู้ประกอบการสามารถผลิต แปรรูป และส่งออกสินค้าผัก ผลไม้และสมุนไพรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ห้องปฏิบัติการและหน่วยตรวจรับรองคุณภาพผลผลิตมีจำนวนไม่เพียงและไม่อยู่ในพื้นที่ รวมทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือในการตรวจยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

- เกษตรกรยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้นำเครื่องมือตรวจวัดคุณภาพผลผลิตที่มีคุณภาพมาใช้

(๕) ด้านระบบการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐาน

- ระบบการขนส่งและกระจายสินค้าทั้งทางบก ทางเรือ ทางอากาศ และทางราง ของประเทศยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน และยังไม่มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการขนส่งและการกระจายสินค้าเท่าที่ควร

- ระบบการขนส่งทางรางของประเทศไทย ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้สามารถใช้ในการขนส่งสินค้าเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- โครงสร้างพื้นฐานในการขนส่งสินค้า เช่น ห้องเย็น จุดพักและกระจายสินค้า ท่าเรือพาณิชย์ สถานีขนถ่ายตู้สินค้า เป็นต้น ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้สามารถสามารถส่งเสริมและสนับสนุนการขนส่งสินค้าเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีจำนวนไม่เพียงพอ

- ช่วงเวลาในการเปิด – ปิดด่านพรมแดนไทยไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาเปิด - ปิดด่านพรมแดนของประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการค้าและการขนส่งสินค้า

๔.๔.๒ ข้อเสนอแนะ

๔.๔.๒.๑ มาตรการพัฒนาคุณภาพด้านการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งคุณภาพและปริมาณตามความต้องการของตลาด

- ส่งเสริมให้เกษตรกรวางแผนการผลิตโดยใช้หลัก “ตลาดนำการผลิต” เพื่อวางแผนการผลิตให้อุปสงค์และอุปทานสมดุลกัน การส่งเสริมการผลิตแบบเกษตรแปลงใหญ่ (big farming) และการทำโซนนิ่งพื้นที่ปลูกพืชแต่ละชนิด

- ส่งเสริมการพัฒนาสายพันธุ์พืช เพื่อให้สามารถนำไปปลูกได้ผลผลิตที่ดีทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และมีคุณสมบัติเหมาะสมในการนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

- ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตในระบบปลอดสารพิษ เกษตรอินทรีย์ และมาตรฐานกระบวนการจัดการคุณภาพเกษตรกรที่ดี (GAP)

- ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Smart Farmer) ที่มีความสามารถในการด้านการผลิตและการตลาด วิธีการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตร

- ส่งเสริมให้เกษตรกรนำเครื่องมือเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการผลิต การเก็บเกี่ยว และการตรวจสอบคุณภาพผลผลิต

๔.๔.๒.๒ มาตรการพัฒนาคุณภาพด้านการแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า แก้ไขปัญหาผลผลิตล้นตลาดและราคาตกต่ำ

- ส่งเสริมการนำผลผลิตทางการเกษตรไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำและล้นตลาด

- ส่งเสริมการดำเนินงานและงบประมาณอย่างเพียงพอให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผัก ผลไม้ และสมุนไพร

- ส่งเสริมให้โรงงานอุตสาหกรรมและโรงคัดบรรจุผลไม้เข้าสู่ระบบมาตรฐานสากล เช่น GMP และ HACCP เป็นต้น

- ปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการขอขึ้นทะเบียนและการให้อนุญาตในการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผัก ผลไม้ และสมุนไพร ให้เหมาะสมและสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๔.๒.๓ มาตรการพัฒนาด้านการตลาด เพื่อส่งเสริมการค้า การขยายตลาด การระบายสินค้าตามความต้องการของผู้บริโภค ควบคุมการนำเข้าและการค้าที่ไม่เป็นธรรม โดยคำนึงถึง

(๑) การระบายสินค้าส่วนเกิน

- การแก้ไขปัญหาระยะสั้น โดยใช้กลไกการตลาดด้วยวิธีการสร้างตลาดใหม่ อาทิ การจำหน่ายผลผลิตไปสู่ผู้บริโภคในระดับหมู่บ้านจัดสรรหรืออาคารชุดต่าง ๆ การกระจายผลผลิตไปยังเครือข่ายธุรกิจขายตรง เป็นต้น

- ควรแก้ไขระเบียบเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือองค์การบริการส่วนตำบลสามารถเบิกจ่ายงบประมาณในรายการเงินสำรองจ่ายกรณีฉุกเฉิน เพื่อนำไปชำระค่าผลผลิตการเกษตรที่เกษตรกรส่งไปขายในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ได้ก่อน

- การแก้ไขปัญหาในระยะยาว ควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการแปรรูปผัก ผลไม้ และสมุนไพร เพื่อเพิ่มมูลค่าการบริโภคภายในประเทศ และเพิ่มมูลค่าการส่งออกไปต่างประเทศ

(๒) การขยายตลาด

- ส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรในระบบบริการสุขภาพของประชาชนทดแทนยาแผนปัจจุบันตามสถานพยาบาลภาครัฐการนำใช้ในด้านปศุสัตว์เพื่อทดแทนการใช้ยาปฏิชีวนะ

- ส่งเสริมการขยายตลาดการส่งออกผัก ผลไม้ไทย รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาผลไม้ใหม่ ๆ ที่มีโอกาสและศักยภาพ

- ส่งเสริมตราสินค้าผลไม้ไทย ทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น

(๓) การควบคุมการนำเข้าและการค้าที่ไม่เป็นธรรม

- จัดระเบียบล้งจีน ให้เข้าสู่ระบบการควบคุม ตรวจสอบตามกฎหมายเพื่อสร้างระบบการค้าที่เป็นธรรม

- แก้ไขกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยกำหนดคุณสมบัติของแหล่งที่มาของวัตถุดิบสมุนไพร ให้มีที่มาจากภายในประเทศเท่านั้น

- เพิ่มความเข้มข้นในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรที่นำเข้าจากต่างประเทศ

(๔) การส่งเสริมการค้า

- อำนวยความสะดวกในการส่งเสริมการส่งออกแบบเบ็ดเสร็จ ทั้งข้อมูลข่าวสารและกฎระเบียบต่าง ๆ

- ส่งเสริมการพัฒนาระบบสารสนเทศให้ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่การผลิตและการตรวจสอบย้อนกลับ

- การพิจารณาขยายเวลาในการเปิด-ปิดด่านพรมแดนไทยให้สอดคล้องกับช่วงเวลาเปิด - ปิดด่านพรมแดนของประเทศเพื่อนบ้าน

- ควรนำกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ไทยและจีนเป็นประเทศสมาชิกในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (The Greater Mekong Sub region: GMS) มาใช้เป็นกลไกในการเจรจาเพื่อขอใช้สิทธิประโยชน์ในการลดภาษีมูลค่าเพิ่มสินค้านำเข้าจากรัฐบาลกลาง และเขตปกครองตนเองในแต่ละมณฑลของจีน ให้มีอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มสินค้านำเข้าเท่าเทียมกันทุกประเทศ

(๕) ด้านการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้า เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค และความสามารถในการแข่งขันสินค้าเกษตรไทย

- ควรรวมหน่วยงานตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร อาหารและยา(Regulators) ของประเทศไทยที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายในหน่วยงานราชการต่าง ๆ ไว้เป็นหน่วยงานเดียวกันในรูปแบบของหน่วยงานอิสระ

- สนับสนุนให้มีห้องปฏิบัติการกลางที่ได้มาตรฐานในการตรวจวิเคราะห์คุณภาพสินค้าเกษตรและสารสกัดสมุนไพร รวมทั้งห้องปฏิบัติการเคลื่อนที่

- ส่งเสริมให้มีการจัดทำมาตรฐานวัตถุดิบ เครื่องเทศ สารสกัด ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ที่ดี โดยประสานความร่วมมือกับสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อกำหนดมาตรฐานสารสกัด และสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เพื่อกำหนดมาตรฐานวัตถุดิบ

- ส่งเสริมให้มีการจัดทำเอกสารกล่าวอ้างทางสุขภาพ (Health Claims) ในกลุ่มผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพจากสมุนไพร

- ส่งเสริมการสร้าง การวิจัยและพัฒนา และการนำเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรมาใช้

๔.๔.๒.๔ มาตรการพัฒนาด้านการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อกระจายสินค้า สนับสนุนการผลิต ระบบขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูป และการตลาด

- พัฒนาระบบการขนส่งและกระจายสินค้าทั้งทางบก ทางเรือ ทางอากาศ และทางรางให้มีระวางสินค้าพอเพียง และเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพจากแหล่งผลิตสู่ตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ

- การพัฒนาระบบทางขนส่งทางรางของประเทศ ทั้งระบบรางรถไฟ ตู้ขบวนบรรทุกสินค้า สถานีขนถ่ายสินค้า และการเชื่อมต่อกับระบบการขนส่งทางบกและทางน้ำ ให้สามารถใช้ในการขนส่งสินค้าเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการขนส่งและการกระจายสินค้า

- สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ฉายรังสีประจำภูมิภาคที่ใกล้จุดผ่านแดน

- สนับสนุนการสร้างห้องเย็น จุดพักและกระจายสินค้า และสนับสนุนเครื่องมือเครื่องจักร สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการขนส่งและขนถ่ายสินค้า

๔.๔.๒.๕ มาตรการในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่มาใช้ เพื่อยกระดับการผลิต การตลาด และความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่

(๑) การทำตลาดสปอตสินค้าเกษตรออนไลน์ เป็น Platform ออนไลน์ในการซื้อขายสินค้าเกษตรแบบเรียลไทม์ โดยเกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคา มีกระบวนการค้นพบราคาด้วยระบบประมูลและระบบจับคู่ มีการนัดหมายเวลาเปิด - ปิดตลาด มีการซื้อขายและส่งมอบจริงร้อยละ ๑๐๐ เป็นตลาดเครือข่ายกันและกันที่ไม่มีการผูกขาด มีการตรวจสอบคุณภาพสินค้า เพื่อให้ผู้ซื้อเกิดความเชื่อมั่นในสินค้า และมีการสร้างเครือข่ายเกษตรกรมืออาชีพ

การทำตลาดสปอตให้เกิดขึ้นจะต้องมีสินค้าปริมาณสูง (ประมาณร้อยละ ๑๐ ของปริมาณสินค้าประเภทนั้น ๆ ทั้งประเทศ) เมื่อต้องการสินค้าประมาณมาก จึงทำให้ต้องการจำนวนสมาชิกหรือเกษตรกรจำนวนมาก โดยจะต้องมีโครงสร้างตลาดสปอตที่น่าเชื่อถือ ป้องการการทุบหรือปั่นราคา และทำให้สินค้ามีคุณภาพ แล้วจึงนำราคาที่มีการซื้อขาย-ส่งมอบจริงในตลาดสปอต นำมาป้อนราคา LIVE เข้าระบบ Trading Systems ในตลาดล่วงหน้าของต่างประเทศ

(๒) เครื่องตรวจวิเคราะห์คุณภาพสินค้าเกษตร : Near Infrared Spectroscopy (NIR)

เป็นนวัตกรรมการตรวจสอบคุณภาพภายในของผลผลิตทางการเกษตรต่าง ๆ ได้หลายชนิดซึ่งเทคนิค Near Infrared Spectroscopy (NIR) สามารถวิเคราะห์คุณภาพภายในของผลไม้ได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และไม่ทำลายผลิตผลทางการเกษตร มีการตรวจสอบคุณภาพโดยไม่ใช้สารเคมี และมีความรวดเร็ว เที่ยงตรง

โดยควรนำ NIR มาใช้ เพื่อประโยชน์ในการคัดแยกสินค้าคุณภาพสูง เช่น ตรวจวัดความสุกของทุเรียน ตรวจปริมาณน้ำมันในทะลายปาล์ม วัดความชื้นในแผ่นยางดิบ คัดแยกคุณภาพผลไม้แบบต่อเนื่องบนสายพานลาเลียง วิเคราะห์คุณภาพแป้ง วิเคราะห์ CCS ของอ้อยในไร่คัดแยกความหนาเนื้อมะพร้าวน้ำหอมบนสายพานลาเลียง เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ขายสินค้าได้ราคาที่สูงขึ้น สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรผลิตสินค้าคุณภาพสูง สร้างภาพลักษณ์สินค้าที่ดี และสร้างระบบการซื้อขายที่เป็นธรรม

(๓) การสร้าง Vegetable map, Fruit map, Herb Map เป็นการศึกษาจากตัวอย่างของประเทศที่ประสบความสำเร็จเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม จากการศึกษาหลายประเทศ พบว่าประเทศที่ประสบความสำเร็จในด้านนี้ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และมาเลเซีย เป็นต้น

เป็นแนวทางที่ดีที่จะส่งเสริมจูงใจกับเกษตรกรรุ่นใหม่ รวมทั้งการทำการตลาดโดยตรงจากเกษตรกรไปสู่ผู้บริโภคโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางหรือการถูกตัดราคาแต่อย่างใด เป็นการพัฒนาการค้าและการตลาดออนไลน์ รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วยโดยตัวอย่าง Fruit Map ของประเทศญี่ปุ่นในเว็บไซต์ the-way-of-japan.com เป็นเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย แสดงที่ตั้งสวนและชนิดผลไม้ที่ต้องการ และแสดงรายละเอียดที่จำเป็น เช่น วิธีเดินทาง Google Map นำทาง วัน เวลา เปิด - ปิดสวน ราคาเข้าชมเก็บผลไม้ ราคาขายผลไม้ ประวัติความเป็นมาของแต่ละสวน เป็นต้น

(๔) การใช้ Platform ตลาดสินค้าเกษตรออนไลน์

การนำระบบสารสนเทศ และ Platform ที่มีศักยภาพมาใช้ เป็นช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรให้กับเกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อย และหน่วยงานภาครัฐ อาทิ YouTube, Cloud, Google, Android, Line และ Facebook ซึ่งทุกคนสามารถใช้และเข้าถึงได้

การจัดทำ **National Platform for Thai Vegetable and Fruit** เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยลดความเลื่อมล้ำและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน พร้อมผลพลอยได้ คือ Big Data Analytics และ Executive Dashboard ที่ช่วยคาดการณ์ผลผลิต ซึ่งจะช่วยป้องกันปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำได้ตั้งแต่ต้นเหตุและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดเก็บข้อมูล สนับสนุนการสืบค้นข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ จากแหล่งความรู้ สถาบัน ผู้เชี่ยวชาญ เกษตรกรต้นแบบ และ Online Course เพื่อการพัฒนาเกษตรกร บริหารโครงสร้างพื้นฐาน จัดสรรทรัพยากรและประเมินผล อำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกรในด้านช่องทางการจัดหาปัจจัยการผลิต การจำหน่ายด้วยระบบ E – Commerce และเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ได้อีกด้วย

(๕) การจัดทำ QR Code ป้ายสินค้าเกษตร

QR code เป็นแหล่งจัดเก็บข้อมูลทั้งหมดในห่วงโซ่ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ตั้งแต่จุดเริ่มต้นการผลิตไปจนถึงจุดสิ้นสุดที่ผู้บริโภค และสามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับได้ในทุกขั้นตอน นอกจากนั้น ข้อมูลใน QR code ยังสามารถใช้ในการวางแผนการเพาะปลูกของเกษตรกรในระดับมหภาค ครอบคลุมไปถึงขั้นตอนการจำหน่ายได้ทั้งในและต่างประเทศ อาทิ วางแผนและคาดการณ์ผลผลิตของเกษตรกร ติดตามและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและวางแผนการตลาด การจำหน่ายไปสู่ผู้บริโภค

สำหรับการนำ OR code มาใช้เพื่อพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก ควรมีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานการผลิต (Certify) การรับรองคุณภาพสินค้า (Quality) และการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานสินค้า (Inspect) ของหน่วยตรวจสอบทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งต้องมีการบูรณาการการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างภาครัฐ อาทิ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และกรมวิชาการเกษตร และภาคเอกชน

บทที่ ๕
แนวทางในการแก้ปัญหาราคาปาล์มและยางพาราตกต่ำ

๕.๑ แนวทางการแก้ไขปัญหาปาล์มน้ำมัน

๕.๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชน้ำมันที่ให้ผลผลิตน้ำมันต่อไร่สูงกว่าพืชน้ำมันทุกชนิดส่งผลให้ปาล์มน้ำมันเป็นพืชน้ำมันที่มีต้นทุนต่ำที่สุด ปาล์มน้ำมันจึงเป็นน้ำมันพืชสำหรับการบริโภคที่มีราคาถูกที่สุด และสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และนำไปใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมได้อย่างกว้างขวางทั้งในอุตสาหกรรมอาหารและไม่ใช่อาหาร รวมถึงการนำไปใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน ส่งผลให้ความต้องใช้น้ำมันปาล์มดิบของโลกมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วง ๑๐ ปี ที่ผ่านมา (ปี ๒๕๕๓ - ๒๕๖๒) โลกมีการผลิตน้ำมันปาล์มดิบเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๕.๐๘ ต่อปี เพิ่มขึ้นจาก ๔๖.๐๔ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๓ เป็น ๗๔.๐๘ ล้านตัน ในปี ๒๕๖๒ โดยในปี ๒๕๖๒ อินโดนีเซียเป็นประเทศผู้ผลิตปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มมากที่สุดในโลก ผลิตได้ ๔๑.๕๐ ล้านตัน รองลงมา คือ มาเลเซียผลิตได้ ๒๑ ล้านตัน ทั้งสองประเทศมีสัดส่วนการผลิตร้อยละ ๘๕ ของผลผลิตน้ำมันปาล์มโลก สำหรับไทยผลิตได้เป็นอันดับที่ ๓ ของโลก โดยผลิตได้ ๓.๐๒ ล้านตัน คิดเป็นเพียงร้อยละ ๔ ของผลผลิตน้ำมันปาล์มโลก

สำหรับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของไทยในช่วง ๑๐ ปี ที่ผ่านมา (ปี ๒๕๕๓ - ๒๕๖๒) มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับสถานการณ์โลก เฉลี่ยร้อยละ ๔.๗๑ ต่อปี โดยความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบเพิ่มขึ้นจาก ๑.๓๖ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๓ เป็น ๓.๐๓ ล้านตันในปี ๒๕๖๒ ทำให้ปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้หมุนเวียนภายในประเทศมากกว่าปีละ ๘๐,๐๐๐ ล้านบาท นอกจากนี้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ยังสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นอีกมากมาย เช่น ขนมขบเคี้ยว บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป นมข้นหวาน ครีมและเนยเทียม ในด้านพลังงานน้ำมันปาล์มสามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตไบโอดีเซล ซึ่งใช้เป็นพลังงานทดแทนน้ำมันดีเซล ส่งผลให้ไทยมีการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้น โดยในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา เนื้อที่ให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๕.๓๗ ต่อปี โดยในปี ๒๕๖๒ คาดว่ามีเนื้อที่ให้ผล ๕.๔๕ ล้านไร่ ผลผลิต ๑๖.๘๐ ล้านตัน คิดเป็นน้ำมันปาล์มดิบประมาณ ๓.๐๒ ล้านตัน เมื่อรวมกับสต็อกในปี ๒๕๖๑ จำนวน ๐.๔๗ ล้านตัน ส่งผลให้ในปี ๒๕๖๒ จะมีน้ำมันปาล์มดิบรวมทั้งหมด ๓.๔๙ ล้านตัน ในขณะที่ความต้องการใช้ ๓.๐๕ ล้านตัน (บริโภค ๒.๖๑ ล้านตัน มาตรการนำเข้าน้ำมันปาล์มไปผลิตไฟฟ้า ๐.๒๓ ล้านตัน และส่งออก ๐.๒๕ ล้านตัน) คาดสิ้นปี ๒๕๖๒ จะมีสต็อก ๐.๔๑ ล้านตัน ซึ่งสูงกว่าระดับสต็อกที่เหมาะสมที่ ๐.๒๕ ล้านตัน จำนวน ๐.๑๖ ล้านตัน ส่งผลทำให้ราคาน้ำมันปาล์มน้ำมันในปี ๒๕๖๒ มีแนวโน้มลดลงเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างกิโลกรัมละ ๒.๖๐ - ๓.๐๐ บาท ซึ่งเป็นระดับราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต (กิโลกรัมละ ๓.๐๑ บาท)

เมื่อพิจารณาถึงศักยภาพการผลิตปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของไทย ยังพบว่า มีศักยภาพการผลิตต่ำ เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูง (เกษตรกรมีผลผลิตต่อไร่ต่ำและเปอร์เซ็นต์น้ำมันต่ำ) และโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มผลิตน้ำมันปาล์มดิบได้เปอร์เซ็นต์น้ำมันต่ำ (ใช้กำลังการผลิตเพียงร้อยละ ๖๐ - ๗๐ ของทั้งหมด) อัตราการสกัดน้ำมันมันต่ำส่งผลทำให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มสูญเสียรายได้ไปในระบบมากกว่าปีละ ๑๕,๐๐๐ ล้าบาท (เปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มที่หายไป ๑ เปอร์เซ็นต์ คิดเป็นมูลค่าสูงถึง ๕,๕๐๐ ล้านบาท) ส่งผลให้รายได้เกษตรกรต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ราคาน้ำมันปาล์มดิบสูงกว่าตลาดต่างประเทศทำให้ความสามารถในการส่งออกลดลง และผู้บริโภคภายในประเทศต้องรับภาระ รวมทั้งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่มีมูลค่าสูง (ภาพที่ ๑) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของประเทศอย่างเร่งด่วน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีคณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) แต่การดำเนินงานยังขาดกลไกในการ

สนับสนุนและขับเคลื่อนการดำเนินงาน และการกำกับดูแลอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มขาดเอกภาพ ทำให้ระบบข้อมูลไม่สมบูรณ์ ครบถ้วน และทันเหตุการณ์ ส่งผลทำให้มาตรการในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในช่วงที่ผ่านมายังขาดประสิทธิผล (Effectiveness)

ในการพิจารณาศึกษาครั้งนี้ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ ตั้งแต่ต้นน้ำไปถึงปลายน้ำ

๒) เสนอมาตรการ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาราคาปาล์มน้ำมันตกต่ำ การสร้างความเข้มแข็งและยกระดับรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมัน รวมถึงการสร้างความยั่งยืนในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ

๕.๑.๒ กรอบการพิจารณาและวิธีพิจารณา

พิจารณาศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ได้แก่ สถานการณ์การผลิตปาล์ม ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาปาล์มในประเทศ ปัญหาโครงสร้างราคาปาล์มที่ไม่เป็นธรรม ปัญหาด้านการตลาดทั้งในประเทศและนอกประเทศ ตลอดจนประมวลผลมาตรการของภาครัฐที่ใช้แก้ปัญหาราคาปาล์มตกต่ำ แล้วนำมาวิเคราะห์จนได้ข้อสรุปมาตรการแก้ปัญหาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ

๕.๑.๒.๑ กรอบการพิจารณา

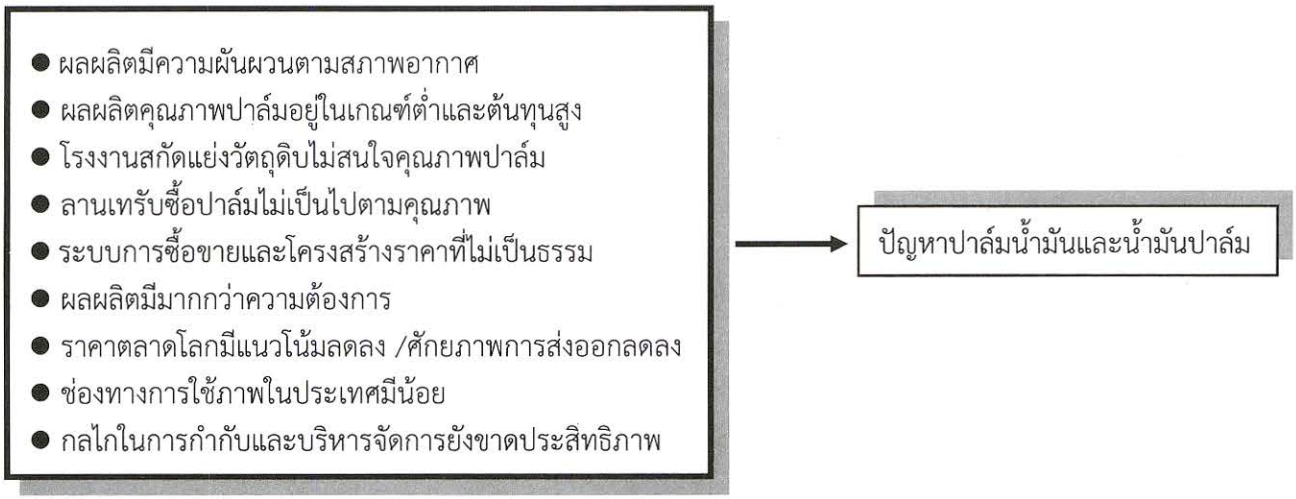

ภาพที่ ๑ กรอบการพิจารณาปัญหาเรื่องปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม

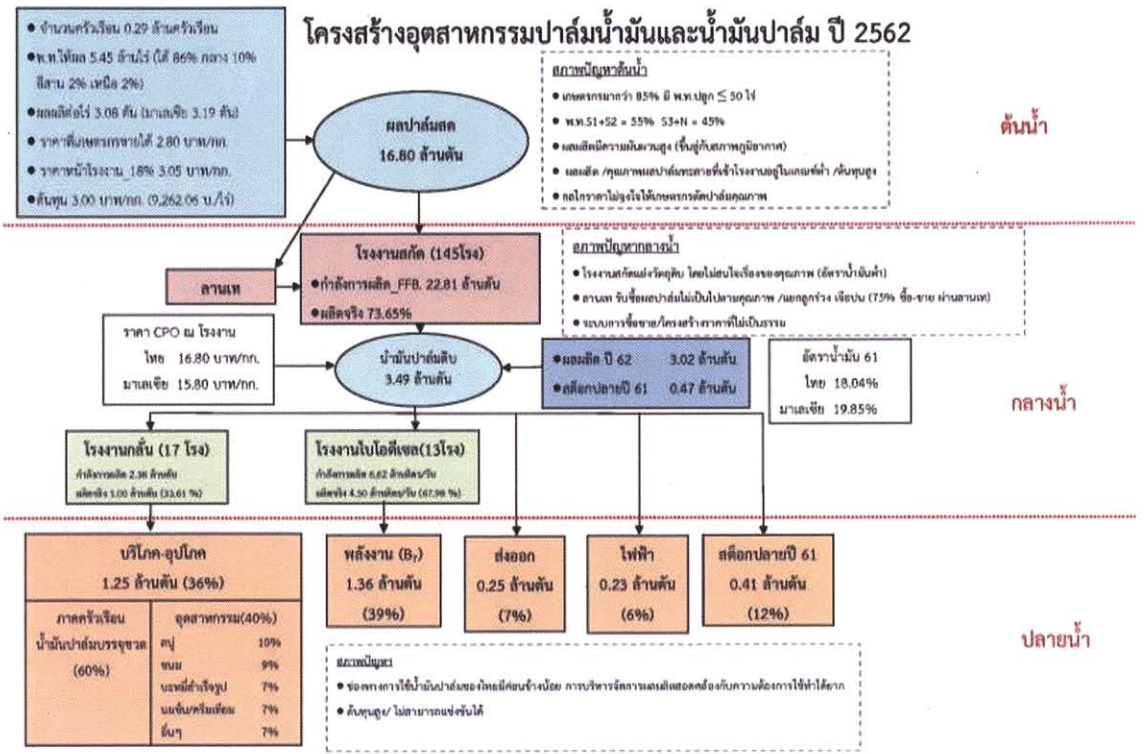

ภาพที่ ๒ โครงสร้างอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ปี ๒๕๖๒

๕.๑.๒.๒ วิธีพิจารณา

การพิจารณาศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาเรื่องปาล์ม ได้จากเชิญหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้าร่วมประชุม เพื่อให้ข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาปาล์ม และได้ข้อมูลจากเดินทางไปศึกษาดูงานปัญหาปาล์มน้ำมัน โดยได้กำหนดประเด็นการพิจารณาวางกรอบการศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาปาล์มไว้ สรุปดังนี้

มีการประชุมเรื่องปาล์ม จำนวน ๓ ครั้ง ดังนี้

- การประชุม ครั้งที่ ๓ วันพุธที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒
- การประชุม ครั้งที่ ๔ วันพุธที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๒
- การประชุม ครั้งที่ ๖ วันพุธที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

(๑) ประเด็นการผลิตกระแสไฟฟ้าจากน้ำมันปาล์ม ซึ่งได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

๒) กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน

๓) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กระทรวงพลังงาน

๔) สมาคมผู้ผลิตไบโอดีเซล

ความเป็นมาในการผลิตกระแสไฟฟ้าจากน้ำมันปาล์ม สืบเนื่องจากมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ และ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบตามคณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) ครั้งที่ ๓/๒๕๖๑ และ ๔/๒๕๖๑ โดยได้มอบหมายให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงผลิตกระแสไฟฟ้าที่โรงไฟฟ้าบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรับซื้อจำนวน ๑๖๐,๐๐๐ ตัน ราคากิโลกรัมละ ๑๘ บาท ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๖๒ ถึงกรกฎาคม ๒๕๖๒ ซึ่งผู้จำหน่ายน้ำมันปาล์มดิบให้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตต้องซื้อผลปาล์มน้ำมัน ณ อัตราน้ำมันร้อยละ ๑๘ จากเกษตรกรชาวสวนปาล์มที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรในปริมาณและราคาที่สอดคล้องกับปริมาณและราคาน้ำมันปาล์มดิบที่ได้จำหน่ายให้กับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โดยต้นทุนเชื้อเพลิงที่สูงกว่ารายได้จากการขายกระแสไฟฟ้าจำนวน ๑,๓๕๔ ล้านบาท แบ่งเป็นให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยขอรับเงินชดเชยจำนวน ๕๒๕ ล้านบาท และส่วนต่างที่เหลือจำนวน ๘๒๙ ล้านบาท ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยทำความตกลงกับกระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณเป็นรายจ่ายเพื่อสังคม

ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒ รับทราบมติคณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ มาตรการเร่งรัดการใช้น้ำมันปาล์มดิบเห็นชอบให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยดำเนินการเพิ่มอัตราการใช้น้ำมันปาล์มดิบในการผลิตกระแสไฟฟ้า ณ โรงไฟฟ้าบางประกง หน่วยที่ ๓ จากเดิม ๑,๐๐๐ ตัน/วัน เป็น ๑,๕๐๐ ตัน/วัน เพื่อเร่งดูดซับสต็อกน้ำมันปาล์มดิบจำนวน ๑๖๐,๐๐๐ ตัน ให้เร็วยิ่งขึ้น และจัดหาสถานที่รับมอบน้ำมันปาล์มดิบที่คลังรับฝากจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดฉะเชิงเทรา และรับมอบน้ำมันปาล์มดิบตามสัญญาส่วนที่เหลือทั้งหมดจัดเก็บที่คลังดังกล่าวโดยเร็ว โดยให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตชำระเงินค่าน้ำมันปาล์มดิบให้แก่ผู้ขายหลังจากที่ผู้ขายได้นำน้ำมันปาล์มดิบเข้าจัดเก็บในคลังรับฝากที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยจัดหาเรียบร้อยแล้วในราคากิโลกรัมละ ๑๘ บาท และเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ คณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้กระทรวงพลังงานโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยจัดซื้อน้ำมันปาล์ม

ดิบจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ตันในราคาตลาด โดยให้รับซื้อจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ภายในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒ ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยดำเนินการจัดซื้อจัดหาบริหารคลัง และจัดจ้างขนส่งด้วยวิธีจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ส่วนค่าใช้จ่ายในการเก็บสต๊อกและรักษาคุณภาพ และค่าขนส่งน้ำมันปาล์มดิบจากคลังน้ำมันปาล์มดิบจังหวัดสุราษฎร์ธานีถึงโรงไฟฟ้าบางปะกง รวมไม่เกิน ๐.๙๐ บาท/กิโลกรัม สำหรับส่วนเพิ่มค่าใช้จ่ายในต้นทุนการผลิตไฟฟ้าประมาณ ๑,๒๐๐ ล้านบาท ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยทำความตกลงกับกระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณให้เป็นรายจ่ายเพื่อสังคม

ผลจากการประชุมได้มีการตั้งข้อสังเกตว่าการให้โรงไฟฟ้าบางปะกงผลิตกระแสไฟฟ้าจากน้ำมันปาล์มนั้น โรงงานไฟฟ้าบางปะกงมีสถานที่ตั้งไกลจากแหล่งผลิตปาล์มน้ำมันซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมแล้วโรงไฟฟ้ากระบี่เหมาะสมกว่าเพราะอยู่ใกล้แหล่งเพาะปลูกทำให้สะดวกต่อการขนส่งวัตถุดิบประหยัดค่าใช้จ่ายในการสต๊อกน้ำมันเพราะโรงกลั่นน้ำมันภาคใต้มีคลังถังเก็บน้ำมันเป็นของตนเองซึ่งจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการเช่าคลังสินค้าเก็บน้ำมันได้ ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้ควรใช้เป็นมาตรการระยะสั้นเท่านั้น

(๒) ประเด็นการผลิตน้ำมันเชื้อเพลิงจากน้ำมันปาล์ม ซึ่งได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน
๒) กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์
๓) กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
๔) สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน
๕) บริษัท คนปลูกปาล์มน้ำมันวิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย)

ปัญหาราคาปาล์มน้ำมันตกต่ำสุดในรอบ ๑๐ ปี เพราะมีกำลังการผลิตน้ำมันปาล์มเพิ่มขึ้นแต่มีปริมาณการใช้ลดลงทำให้มีสต๊อกน้ำมันปาล์มเพิ่มขึ้น ทางแก้หนึ่ง คือ การนำน้ำมันปาล์มมาใช้ทำน้ำมันเชื้อเพลิง บี๑๐๐ ซึ่งมีจุดแบ่งปันกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ประมาณ ๒๔๒ จุดแบ่งปัน ซึ่งมีปริมาณการนำน้ำมันไบโอดีเซลบี ๑๐๐ ไปใช้ในการแบ่งปันแต่ละวันทั่วประเทศไม่น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐ ลิตร เป็นการช่วยดูดซับน้ำมันปาล์มดิบออกจากระบบวันละไม่น้อยกว่า ๕๐๐ ตัน ฉะนั้น อาจส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มเกษตรกรใช้น้ำมันไบโอดีเซลบี๑๐๐ ทั้งในภาคการเกษตรและการท่องเที่ยวอย่างจริงจังอาจเป็นแนวทางในการลดการพึ่งพาพลังงานเชื้อเพลิงจากต่างประเทศลงได้ ลดการนำเข้า และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และควรเร่งผลักดันให้มีการใช้น้ำมัน บี ๑๐ เป็นน้ำมันดีเซลฐาน

(๓) ประเด็นการลักลอบนำเข้าน้ำมันปาล์ม ซึ่งได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง
๒) กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์
๓) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สถานการณ์การลักลอบนำเข้าน้ำมันปาล์ม พื้นที่ภาคใต้มีการลักลอบนำเข้ามากที่สุด โดยลักลอบผ่านเขตแดนทางบกในลักษณะกองทัพมด ส่วนการลักลอบนำเข้าทางทะเลเป็นการลักลอบทางทะเลฝั่งอันดามันและอ่าวไทย การป้องกันและปราบปรามใช้วิธีการสืบสวนหาข่าวเกี่ยวเส้นทาง วิธีการ สถานที่หรือโกดังสินค้าที่ผู้กระทำความผิดนำมาซุกซ่อนไว้ แต่ก็ยังปรากฏว่าสต๊อกน้ำมันในประเทศยังสูงเกินความต้องการ

(๔) ประเด็นระบบตรวจสอบและการบริหารจัดการสต็อกน้ำมันปาล์ม ซึ่งได้เชิญกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ เข้าร่วมประชุม

ปัจจุบันการตรวจสอบสต็อกน้ำมันปาล์มใช้วิธีใช้แรงงานคนตรวจวัดโดยการปีนถังเก็บน้ำมันปาล์มเพื่อตรวจสอบปริมาณ ซึ่งทำให้ผลการตรวจวัดคลาดเคลื่อน ไม่สามารถใช้เป็นข้อมูลในการคาดการณ์ปริมาณน้ำมันปาล์มในประเทศได้อย่างแม่นยำ จึงต้องพิจารณาให้มีเครื่องมือการตรวจวัดน้ำมันปาล์มที่แม่นยำ สามารถตรวจวัดได้แบบ Real Time ตรวจวัดตลอดเวลาและต่อเนื่อง ซึ่งที่ประชุมได้ตั้งข้อสังเกตว่าระบบการตรวจวัดน้ำมันปาล์มควรต้องพัฒนาให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลน้ำมันปาล์มได้ และควรพิจารณาบทลงโทษสำหรับผู้ที่กระทำให้เครื่องวัดปริมาณน้ำมันปาล์มวัดผิดพลาดจากความเป็นจริงเพื่อป้องกันการทุจริต อีกทั้งการตรวจการจ้างติดตั้งเครื่องวัดน้ำมันปาล์มควรให้ภาคประชาชนเข้าร่วมด้วยเพื่อความโปร่งใส เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของเกษตรกรโดยตรง

(๕) การเดินทางไปประชุมและศึกษาดูงานปัญหาปาล์มน้ำมัน

คณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ได้มีมติให้เดินทางไปประชุมและศึกษาดูงานปัญหาเรื่องปาล์มที่จังหวัดกระบี่ เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาปาล์มน้ำมัน โดยได้เชิญหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้าร่วมประชุมเพื่อหารือ ได้แก่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกระบี่ สำนักงานเกษตรจังหวัดกระบี่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกระบี่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกระบี่ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกระบี่ สำนักงานพลังงานจังหวัดกระบี่ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๘ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่ ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันจังหวัดกระบี่ สภาเกษตรกรจังหวัดกระบี่ สภาอุตสาหกรรมจังหวัดกระบี่ นิคมอุตสาหกรรมอ่าวลึก และตัวแทนจากวิสาหกิจเพื่อสังคมเกษตรกรจังหวัดกระบี่

จังหวัดกระบี่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลัก รองลงมาคือรายได้จากปาล์มน้ำมัน โดยมีเกษตรกรกว่า ๓๑,๐๐๐ ครัวเรือนที่ดำเนินการทำสวนปาล์มน้ำมัน ซึ่งในขณะนี้เกษตรกรประสบปัญหาความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตปาล์มน้ำมัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกร

สถานการณ์พื้นที่เพาะปลูกปาล์มของจังหวัดกระบี่ ปี ๒๕๖๑ พื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันมีเนื้อที่ยืนต้น ๑,๑๓๘,๓๒๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๙ ของทั้งประเทศ เนื้อที่ให้ผล ๑,๐๘๖,๑๙๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓ ของทั้งประเทศ โดยอำเภอคลองท่อมเป็นอำเภอที่เพาะปลูกมากที่สุด รองลงมา คือ อำเภออ่าวลึก เขาพนม ปลายพระยา เหนือคลอง และเมืองกระบี่ ซึ่งมีครัวเรือนเกษตรกรที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันทั้งหมด ๓๑,๐๒๘ ครัวเรือน

ปริมาณผลผลิตในปี ๒๕๖๐ มีปริมาณผลผลิต ๓.๓๓ ล้านตัน ปี ๒๕๖๑ มีปริมาณผลผลิต ๓.๒๖ ล้านตัน และปี ๒๕๖๒ (มกราคมถึงสิงหาคม) มีปริมาณผลผลิต ๓ ล้านตัน หากคิดเป็นปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ทั้งประเทศ ๒.๙๐๒ ตัน/ไร่ ภาคใต้ ๓.๐๒๑ ตัน/ไร่ และในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ๓.๑๑๕ ตัน/ไร่ ซึ่งจังหวัดกระบี่มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงสุดในประเทศ จากจำนวนผลผลิตดังกล่าวคิดเป็นปริมาณน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) ของจังหวัดกระบี่ในปี ๒๕๖๐ มีปริมาณ ๕๗๖,๑๙๖ ตัน ปี ๒๕๖๑ มีปริมาณ ๕๗๖,๑๓๓ ตัน และในปี ๒๕๖๒ (มกราคมถึงสิงหาคม) มีปริมาณ ๕๓๓,๐๔๓ ตัน

จากการประชุมและศึกษาดูงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดกระบี่หลายหน่วยงานได้ข้อสรุปความเห็นและแนวทางการแก้ไขปัญหาราคาปาล์มน้ำมันในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ดังนี้

๑) เห็นควรส่งเสริมผลักดันให้มีการใช้น้ำมัน บี ๑๐๐

๒) สนับสนุนให้มีการติดตั้งมิเตอร์ถังเก็บสต็อกน้ำมันปาล์มและให้มีผู้แทนภาคเกษตรกรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ โดยโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มทุกโรงต้องติดตั้งมิเตอร์เพื่อให้ทราบจำนวนสต็อกที่แน่นอน

๓) ควรตรวจสอบโครงสร้างราคาปาล์มน้ำมันให้มีราคาถูกต้อง เป็นธรรม เพื่อมิให้นายทุนเอาเปรียบเกษตรกร

๔) ส่งเสริมการผลิตอาหารสัตว์จากเมล็ดในปาล์มเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยการจดทะเบียนเป็นวิสากิจชุมชน

๕) ควรตั้งจุดตรวจสอบการนำเข้าปาล์มน้ำมัน โดยติดตั้ง GPS สำหรับรถบรรทุกที่ผ่านด่านตรวจเพื่อป้องกันมิให้มีการลักลอบนำเข้าน้ำมันปาล์ม

๖) เกษตรกรมีแนวคิดรวมตัวกันจัดตั้งวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อผลิตน้ำมัน บี๑๐๐ โดยขอให้ภาครัฐช่วยสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ

๗) การประกาศราคารับซื้อปาล์มกับราคาที่รับซื้อปาล์มไม่ตรงกันทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม ซึ่งโรงสกัดน้ำมันเอาเปรียบเกษตรกรจำต้องได้รับการแก้ไข

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ปัญหาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มและข้อเสนอแนะ

อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของไทยมีศักยภาพการผลิตต่ำ เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูง (เกษตรกรมีผลผลิตต่อไร่ต่ำและเปอร์เซ็นต์น้ำมันต่ำและโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มผลิตน้ำมันปาล์มดิบได้เปอร์เซ็นต์น้ำมันต่ำ) และประสิทธิภาพการผลิตของโรงงานต่ำ อัตราการสกัดน้ำมันต่ำ ส่งผลให้รายได้เกษตรกรต่ำกว่าที่ควรจะเป็นราคาน้ำมันปาล์มดิบของไทยสูงกว่าตลาดโลก ส่งผลให้ความสามารถในการส่งออกลดลดลง เกิดปัญหาสต็อกน้ำมันปาล์มดิบส่วนเกิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ราคาปาล์มมันตกต่ำในปัจจุบัน นอกจากนั้นมาตรการในการแก้ไขปัญหาในช่วงที่ผ่านมายังขาดประสิทธิผล (Effectiveness) ดังนั้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมัน และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องปาล์มและยางพารา ในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร จึงขอเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาราคาปาล์มน้ำมันตกต่ำ ดังนี้

๕.๑.๓.๑ มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร

(๑) การส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันพันธุ์ดีทดแทนสวนปาล์มน้ำมันเก่า พิจารณาแนวทางที่เหมาะสมในการลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรให้สอดรับกับ Zoning by Agri-map

- พื้นที่ที่เหมาะสม (S๑, S๒)

๑) การกำหนดพื้นที่เหมาะสมเพื่อรองรับการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน

๒) เพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตเหมาะสมฯ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่ที่มีโรงสกัดเดิมเพื่อให้ใช้กำลังการผลิตได้ประมาณร้อยละ ๘๕

๓) การปลูกทดแทนสวนปาล์มน้ำมันเก่าหรือให้ผลผลิตน้อย

- พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S๓, N)

๑) ควบคุม ไม่ให้มีขยายพื้นที่เพิ่มในพื้นที่ใหม่ที่ยังไม่มีการปลูกปาล์มน้ำมัน เช่น ไม่รับขึ้นทะเบียน

๒) การปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูก/การบริหารจัดการพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันนอกเขตเหมาะสม (ประเมินรายแปลง)

๓) มาตรการช่วยเหลือ เยียวยาผู้ที่สมัครใจปรับเปลี่ยนพื้นที่ (เช่น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ)

(๒) การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรทำปาล์มคุณภาพ ยกระดับเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและรายได้ให้กับเกษตรกร (อัตราการสกัดน้ำมันที่เพิ่มขึ้นทุก ๆ ร้อยละ ๑ มีผลทำให้มูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นมากกว่า ๕,๐๐๐ ล้านบาท) รายละเอียดตามภาพที่ ๓

ตารางที่ ๑ ผลประโยชน์ส่วนเพิ่มจากการสกัดน้ำมันปาล์มที่เพิ่มขึ้นทุก ร้อยละ ๑

ผลประโยชน์ส่วนเพิ่ม ปี ๒๕๖๒	ล้านบาท/ปี		
	๑%	๒%	๓%
รายได้เกษตรกรส่วนเพิ่ม	๒,๔๑๓.๕๐	๔,๘๒๗.๐๐	๗,๒๔๐.๕๑
ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบส่วนเพิ่ม	๒,๘๓๕.๘๔	๕,๖๗๑.๖๘	๘,๕๐๗.๕๒
ต้นทุนค่าสกัดน้ำมันปาล์มที่ลดลง	๒๕๒.๐๐	๕๐๔.๐๐	๗๕๖.๐๐
รวมทั้งหมด (เงินสด)	**๕,๕๐๑.๓๔**	**๑,๐๐๒.๖๘**	**๑๖,๕๐๔.๐๓**
พื้นที่ที่ลดลงได้ (ล้านไร่)	**๐.๓๐**	**๐.๖๑**	**๐.๙๑**

๕.๑.๓.๒ มาตรการสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม (ระยะยาวเพื่อความยั่งยืน)

๑) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบยุทธศาสตร์ปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ทั้ง ๖ ด้าน (การผลิต มาตรฐาน การบริหารจัดการ การตลาด พลังงาน นวัตกรรม) ที่เสนอคณะรัฐมนตรีรับทราบเมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๒ เร่งขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบให้สอดรับกันตลอดห่วงโซ่อุปทาน

๒) การพัฒนาคุณภาพ ยกระดับเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม ให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ ปี ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐

๓) เร่งรัดผลักดันการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. .... ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มให้ครบวงจร

๕.๑.๓.๓ มาตรการโครงสร้างราคาปาล์มน้ำมันที่เป็นธรรมและแข่งขันได้ทั้งระบบ

๑) จัดทำโครงสร้างราคาผลปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มดิบ ที่มีมาตรฐานเช่นเดียวกับประเทศอื่น

๒) การส่งเสริมและสนับสนุนการนำผลพลอยได้ (By product) ได้แก่ เมล็ดในกะลา ทะลายเปล่าปาล์ม และน้ำเสียจากกระบวนการผลิต (ไปผลิต Biogas และ Biomass) มาแบ่งปันให้กับเกษตรกรปาล์มน้ำมันทุก ๆ ๑ กิโลกรัมจะมีรายได้ทางอ้อม ๐.๓๙ บาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๑.๗๑ ของราคาผลปาล์มที่เกษตรกรขายได้ (ภาพที่ ๓ และตารางที่ ๒)

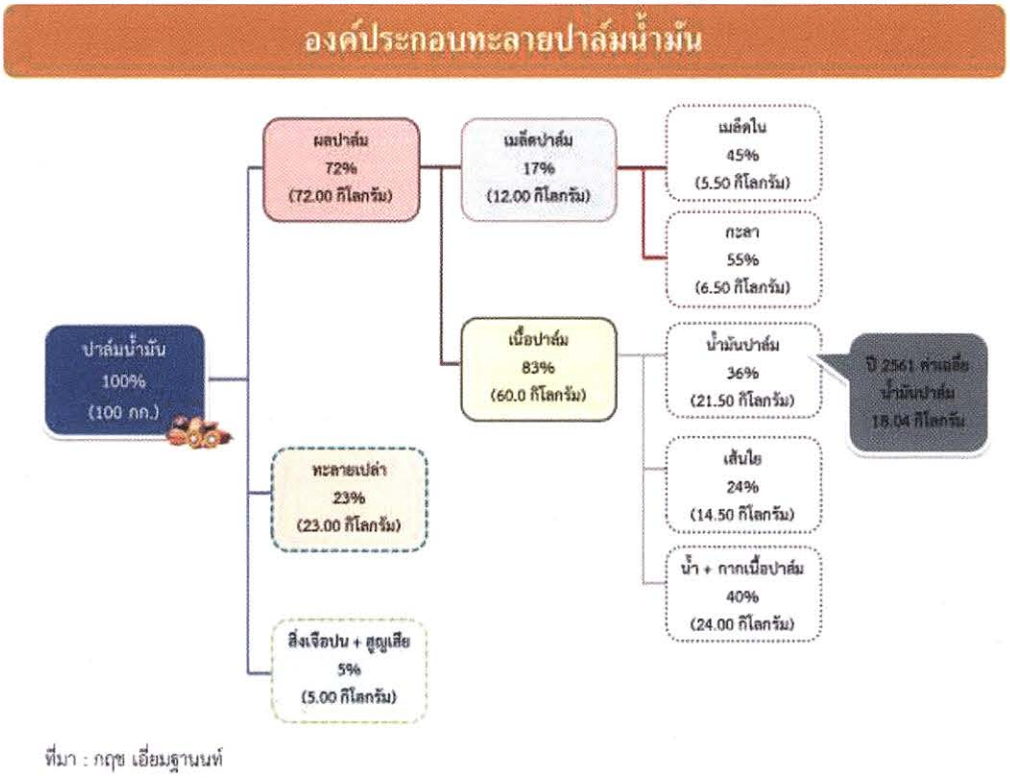

ที่มา : กฤช เอี่ยมฐานนท์

ภาพที่ ๓ องค์ประกอบทะลายปาล์ม

ตารางที่ ๒ รายได้ทางอ้อมจากทะลายปาล์ม

รายได้ทางอ้อมจากทะลายปาล์มน้ำมัน

รายการ	ปริมาณ (กก./ 100 กก.ทะลายปาล์ม)	ราคา** (บาท/กก.)	มูลค่า (บาท)	
			ผลปาล์มทะลาย 1 กก.	น้ำมันปาล์ม 1 กก.
ผลปาล์มทะลาย	**18.00**	**16.50**	**2.57**	
รายได้ทางอ้อม			**0.56**	**3.10**
เมล็ดใน	**5.50**	**7.00**	**0.39**	**2.14**
กะลา	6.50	1.50	0.10	**0.54**
เส้นใย	14.50	0.40	0.06	**0.32**
ทะลายเปล่า	23.00	0.05	0.01	**0.06**
น้ำเสีย (ไบโอแก๊ส)	24.00	0.02	0.005	**0.03**
สัดส่วน			**21.71%**	

* อัตราน้ำมัน 18.00 %_ราคาผลปาล์ม ณ หน้าโรงงาน = (16.50 - 0.75 – 1.50)*18% =2.57)

**ราคาเฉลี่ยเดือน ม.ค. - ก.ค. 62

***ยังไม่หักค่าการผลิตในบางกิจกรรม (ถ้ามี)

๓) กำหนดให้มีการรับซื้อผลปาล์มน้ำมันตามชั้นคุณภาพ (อัตราน้ำมันไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐) และให้ปรับเพิ่ม/ลด ราคารับซื้อผลปาล์ม ตามการขึ้น/ลง ของราคาน้ำมันปาล์มดิบในตลาด เช่น ถ้าราคาน้ำมันปาล์มดิบเฉลี่ยกิโลกรัมละ ๒๐ บาท ให้ปรับเพิ่มราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันขึ้นกิโลกรัมละ ๐.๒๐ บาท ต่ออัตราน้ำมันที่เพิ่มขึ้นทุกร้อยละ ๑ เป็นต้น

๔) ให้สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าและสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ สร้างกลไกราคา (การส่งผ่านราคา) ที่เหมาะสมและเป็นธรรมทั้งระบบ

๕) จัดตั้งตลาดกลางปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มเพื่อเป็นแหล่งซื้อขายปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม และก่อให้เกิดการแข่งขันด้านราคาที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร ให้มีการประกาศราคาปาล์มน้ำมัน น้ำมันปาล์ม และผลพลอยได้จากปาล์มน้ำมัน (By product) ได้แก่ เมล็ดใน กะลา ทะลายเปล่าปาล์มทุกวัน และเผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

๕.๑.๓.๔ มาตรการปรับสมดุลน้ำมันปาล์มในประเทศ เพื่อดูดซับน้ำมันปาล์มดิบส่วนเกิน

(๑) การส่งเสริมการใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อผลิตไบโอดีเซล

จากการที่กระทรวงพลังงานเร่งดำเนินการผลักดันให้น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว **<u>บี๑๐ เป็นน้ำมันดีเซลฐานภายในสิ้นปี ๒๕๖๒</u>** สามารถประมาณการใช้น้ำมันปาล์มเพิ่มได้ ๓ แสนตัน จึงเสนอให้มีการดำเนินการควบคู่กับการสนับสนุนให้ใช้น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว บี ๒๐ เพื่อการขนส่ง และรวมไปถึงการส่งเสริมการใช้บี๑๐๐ ในกลุ่มเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรเพื่อใช้ในภาคเกษตรกรรมและการท่องเที่ยว เพื่อให้ปริมาณความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบสามารถรองรับปริมาณผลปาล์มน้ำมันที่เพิ่มขึ้นได้

ข้อจำกัด/ประเด็นปัญหา

๑) ปัจจุบันรถยนต์ที่สามารถรองรับดีเซลหมุนเร็ว บี๑๐ มีประมาณ ๕.๒ ล้านคัน (จากรถยนต์ดีเซลทั้งหมด ๑๐ ล้านคัน)

๒) (ร่าง) แผนพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ได้มีการปรับลดเป้าหมายการใช้ไบโอดีเซลลง จากเดิมใช้วันละ ๑๔ ล้านลิตร เหลือวันละ ๗ ล้านลิตร ซึ่งไม่สอดคล้องกับแผนการผลิตในปัจจุบันที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ปฏิรูปปาล์มน้ำมันฯ ดังนั้น การพิจารณาปรับเป้าหมายดังกล่าวควรมีการศึกษาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับเกษตรกรชาวสวนปาล์มด้วย

๓) พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดระยะเวลาการสนับสนุนราคาได้ไม่เกิน ๓ - ๗ ปี ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมเชื้อเพลิงชีวภาพ (ไม่สามารถใช้เงินกองทุนน้ำมันอุดหนุนดีเซลหมุนเร็ว บี ๒๐ ได้)

๔) ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๗ จะมีการกำหนดให้มาตรฐานน้ำมันดีเซลของประเทศไทยเป็น EURO ๕ (ซึ่งปัจจุบันยอมรับเฉพาะ บี๗) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อแนวทางการส่งเสริมการใช้น้ำมันดีเซล บี ๑๐ ในอนาคต ดังนั้น จะต้องมีการสร้างความชัดเจนในเรื่องของการใช้ บี ๑๐ ว่าควรจะส่งเสริมหรือสนับสนุนอย่างไร ให้กับภาคอุตสาหกรรมรถยนต์ และอุตสาหกรรมไบโอดีเซล (จะสร้างความมั่นใจให้กับภาคเอกชนได้อย่างไร)

(๒) การใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า

๑) ให้กระทรวงพลังงาน โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เร่งรัดการจัดซื้อน้ำมันปาล์มดิบ**ส่วนที่เหลือ จำนวน ๑๓๓,๗๕๐ ตัน** เพื่อนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้าที่โรงไฟฟ้าบางปะกง ให้ครบ ๒๐๐,๐๐๐ ตัน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

๒) เพื่อลดสต็อกน้ำมันปาล์มให้เข้าสู่ระดับปกติ และช่วยรักษาเสถียรภาพราคาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ให้กระทรวงพลังงาน โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) กำหนดแผนการจัดซื้อน้ำมันปาล์มดิบ เพื่อนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้าอย่างต่อเนื่อง **ปีละ ๐.๑๐ - ๐.๑๕ ล้านตัน** (หลังจากการใช้ บี ๑๐ แล้ว คาดว่า ในปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ จะยังมีสต็อกน้ำมันปาล์มดิบส่วนที่เกินระดับที่เหมาะสมอยู่อีกประมาณปีละ ๐.๑๐ - ๐.๑๕ ล้านตัน)

๓) กำหนดสัดส่วนการใช้น้ำมันปาล์มดิบทดแทนน้ำมันเตาในการผลิตไฟฟ้าของโรงไฟฟ้ากระบี่ในอัตราที่เหมาะสม เพื่อปรับสมดุลและรักษาเสถียรภาพราคาปาล์มน้ำมันภายในประเทศ โดยขอให้พิจารณาถึงความเหมาะสมในมิติเชิงสังคม (ใกล้แหล่งผลิตสำคัญ/รายได้หลักของภาคใต้) และสิ่งแวดล้อม (เมืองท่องเที่ยว) เพิ่มเติมด้วย

๔) สนับสนุนการใช้ทะลายเปล่าปาล์ม และน้ำเสียจากกระบวนการผลิตนำไปผลิต Biogas และ Biomass เพื่อลดต้นทุนในกระบวนการสกัดน้ำมันปาล์ม

ข้อจำกัด/ประเด็นปัญหา

การใช้น้ำมันปาล์มเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้ามีค่าใช้จ่าย/ต้นทุนสูง และส่งผลกระทบต่อค่าไฟพื้นฐาน (Ft)

(๓) กระตุ้นการบริโภค

๑) สนับสนุนให้ใช้น้ำมันปาล์มเพื่อการบริโภคให้เพิ่มขึ้น เช่น การจัดทำโครงการจำหน่ายน้ำมันพืชปาล์มในราคาต่ำกว่าท้องตลาด (ขวดละ ๒๐ บาท) ผ่านร้านธงฟ้า ในเขตจังหวัดทางภาคใต้ที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเป็นการป้องกันและผลักดันไม่ให้น้ำมันพืชปาล์มจากประเทศเพื่อนบ้าน (ขวดละ ๒๑ บาท) ทะลักเข้ามาขายภายในประเทศ (ผู้แทนโรงงานกลั่นน้ำมันปาล์ม รายงานว่าปัจจุบันมาเลเซียอุดหนุนราคาน้ำมันปาล์มบริโภคเดือนละ ๖๐,๐๐๐ ตัน)

๒) กำกับ ควบคุม ปริมาณการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลือง ให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมสี

(๔) ส่งเสริมการส่งออก

๑) เพิ่มปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบ น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ไบโอดีเซล รวมถึงผลิตภัณฑ์อื่นไปยังตลาดที่มีศักยภาพ เช่น ผู้บริโภคในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านโดยอาศัยการได้เปรียบของการค้าชายแดนและการขนส่งที่ใกล้กว่าโดยให้รัฐสนับสนุนการขนส่ง

๒) ส่งเสริมการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบส่วนเกินผ่านระบบการค้าแบบแลกเปลี่ยนสินค้ากับสินค้าที่มาจากการนำเข้า (Barter Trade)

๓) ปรับปรุงระบบคมนาคมและโลจิสติกส์ เพื่อลดต้นทุนการขนส่งและสนับสนุนการส่งออก เช่น ท่าเรือ การขนส่งน้ำมันปาล์มผ่านระบบท่อ และถนน เป็นต้น

๔) เร่งผลักดันการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบ เพื่อลดสต็อกน้ำมันปาล์มให้เข้าสู่ระดับปกติด้วยการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการส่งออก (กระทรวงพาณิชย์ชี้แจงว่า ความตกลงการเกษตรองค์การการค้าโลกมีข้อยกเว้นให้กับประเทศกำลังพัฒนา สามารถให้การสนับสนุนค่าขนส่งและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งในการส่งออกสินค้าเกษตรได้จนถึงสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๖๖)

(๕) การส่งเสริมอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล

๑) การกำหนดเป้าหมาย (positioning) การพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มให้เกิดความชัดเจน โดยเน้นผลิตภัณฑ์โอเลโอเคมีที่มีศักยภาพเพื่อเป็นทางเลือกของไทยในการเพิ่มมูลค่าให้กับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม เช่น (ภาพที่ ๓)

- เมทิลเอสเทอร์ซัลโฟเนต (Methyl Easter Sulfonate: MES) ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ในกลุ่มสารลดแรงตึงผิว (ถูกผสมในผงซักฟอก) ที่มีคุณสมบัติที่สามารถย่อยสลายได้และมีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยจากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนจะใช้เงินลงทุนประมาณ ๓๘๔ ล้านบาท มีอัตราผลตอบแทนการลงทุน (Internal Rate on Return, IRR) ๓๕.๘๗% ระยะเวลาคืนทุน ๓.๔๑ ปี

- กลีเซอรีนบริสุทธิ์ (Refined glycerin) ซึ่งมีคุณสมบัติใช้เป็นสารป้องกันการแข็งตัว เป็นสารบำรุงผิวจึงมักถูกใช้ในอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมเวชภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพ (เครื่องสำอาง) อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมยาสูบ อุตสาหกรรมสีและกาว โดยจากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนจะใช้เงินลงทุนประมาณ ๑๘๘ ล้านบาท มีอัตราผลตอบแทนการลงทุน (IRR) ๓๖.๑๒% ระยะเวลาคืนทุน ๓.๘๐ ปี

ภาพที่ ๔ โครงสร้างอุตสาหกรรมโอลิโอเคมีของไทย ปี ๒๕๖๐

๒) การปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรม เพื่อเตรียมความพร้อม และรองรับการสร้างอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีของไทย โดยระยะสั้น มีมาตรการปรับโครงสร้างและจัดตั้งหน่วยงานเพื่อบูรณาการภารกิจด้านปาล์มและโอเลโอเคมี และปรับปรุงกฎระเบียบที่มีผลต่อห่วงโซ่คุณค่า และระยะกลางและยาว ส่งเสริมการผลิตโอเลโอเคมีในรูปแบบ Biorefinery complex

๓) การสร้างความมั่นคงให้กับวัตถุดิบ โดยระยะสั้นและกลาง บริหารจัดการวัตถุดิบและการผลิตน้ำมันปาล์มเพื่อตอบสนองต่อการแข่งขัน ทั้งระบบห่วงโซ่คุณค่าของปาล์มน้ำมันและโอเลโอเคมี

๔) การส่งเสริมการผลิตโอเลโอเคมีขั้นกลางน้ำ ปลายน้ำ และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โดยระยะกลาง ส่งเสริมการผลิตโอเลโอเคมีเพื่อตอบสนองความต้องการในประเทศ และระยะยาว ส่งเสริมอุตสาหกรรมศักยภาพปลายน้ำทั้งโอเลโอเคมี และ End user ทั้งในส่วนของการผลิตและการตลาด

๕) รัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมปาล์มในด้านการพัฒนาการวิจัย และการลงทุน

๕.๑.๓.๕ มาตรการบริหารการนำเข้า

(๑) การลักลอบการนำเข้า

ประสานฝ่ายความมั่นคงเพื่อติดตามตรวจสอบการเคลื่อนย้ายน้ำมันปาล์มดิบในระดับพื้นที่เพื่อป้องปราม และบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อมิให้มีผู้ฉวยโอกาสนำน้ำมันปาล์มดิบเข้ามาโดยไม่ถูกต้องและสร้างความเสียหายให้แก่อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม โดยเฉพาะกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในประเทศ (เนื่องจากขณะนี้มีความแตกต่างของราคาน้ำมันปาล์มดิบของไทยสูงกว่าราคาในประเทศเพื่อนบ้านค่อนข้างมาก)

(๒) กำหนดแนวทาง (เงื่อนไข) การบริหารจัดการ การนำเข้า การถ่ายลำผ่านแดน

ให้กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมการค้าต่างประเทศ หารือร่วมกับกรมศุลกากร พิจารณากำหนดแนวทางการบริหารจัดการ การนำเข้า การถ่ายลำผ่านแดนน้ำมันปาล์มไปประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางบก และทางน้ำ ให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป (ภายในประเทศมีผลผลิตส่วนเกิน) และไม่ให้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ โดยคำนึงถึงกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศและกฎระเบียบของไทย เช่น

๑) พิจารณากำหนดด้านการนำเข้า การนำผ่าน การถ่ายลำผ่านแดน สำหรับสินค้าปาล์มน้ำมัน เช่นเดียวกับสินค้ามะพร้าวที่ได้มีการดำเนินการไปแล้วก่อนหน้านี้ คือให้มีการนำเข้า การนำผ่าน การถ่ายลำผ่านแดน เฉพาะด้านท่าเรือกรุงเทพ และด้านท่าเรือคลองเตยเท่านั้น

๒) การจำกัดการปริมาณโควตาการขอคืนภาษีการนำเข้าน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์ ในกรณีนำเข้ามาเพื่อผลิต (แปรรูป) เพื่อส่งออก ซึ่งสามารถขอคืนภาษี (อัตราร้อยละ ๑๔๓) ได้ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ (พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๙ ทวิ เดิม)

๓) พิจารณาการเพิ่มพิกัดควบคุม (เดิม ๒๒ พิกัด) โดยเฉพาะพิกัดเมล็ดในปาล์ม (๑๒๐๗.๑๐.๓๐.๐๐๐ ๑๒๐๗.๑๐.๙๐.๐๐๐) และกากปาล์มน้ำมัน (๒๓๐๖.๖๐.๑๐.๐๐๐ ๒๓๐๖.๖๐.๙๐.๐๐๐) ที่มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ส่งผลทำให้ราคาผลปาล์มในประเทศลดลง (ราคา By Product ภายในประเทศลดลง)

<u>ข้อจำกัด/ประเด็นปัญหา</u>

อาจส่งผลกระทบต่อกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศ

๕.๑.๓.๖ มาตรการกำกับดูแลและการบริหารจัดการสต็อกน้ำมันปาล์ม

(๑) การติดตั้งเครื่องวัดปริมาณน้ำมันปาล์มดิบ

๑) มอบกรมการค้าภายในติดตั้งเครื่องวัดปริมาณน้ำมันปาล์มดิบ โดยใช้เทคโนโลยีที่สามารถวัดได้ตลอดเวลา (Real Time) มีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ และเป็นมาตรฐาน ที่ถังเก็บน้ำมันปาล์มของผู้ประกอบการโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม และ ในอุตสาหกรรมอื่นที่มีการใช้น้ำมันปาล์มดิบทั้งระบบ เช่น โรงกลั่นน้ำมันปาล์ม โรงงานไบโอดีเซล และคลังรับฝากน้ำมันปาล์ม เพื่อเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลและบริหารจัดการสต็อกน้ำมันปาล์มดิบ

๒) ใช้ระบบเทคโนโลยี เช่น block chain ในการตรวจสอบปริมาณซื้อขาย/สต็อกน้ำมันปาล์มทั้งระบบ เพื่อให้มีข้อมูลในการบริหารจัดการที่ถูกต้องและรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์

(๒) จัดทำระบบข้อมูลปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ

จัดทำระบบข้อมูลปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ ในการบริหารจัดการกำกับดูแล ติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปริมาณการผลิต ความต้องการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ครบถ้วน สามารถเผยแพร่ข้อมูลปริมาณการผลิต การใช้ การเก็บสต็อกปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทุกชนิดให้เป็นข้อมูลปัจจุบัน และเป็นไปตามระบบบัญชีในการรับซื้อผลผลิตปาล์มน้ำมันและการผลิตน้ำมันปาล์มดิบ

๕.๑.๔ บทสรุปและผลกระทบ

๕.๑.๔.๑ บทสรุปมาตรการแก้ไขปัญหาปาล์มน้ำมัน

เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมัน และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องปาล์มและยางพาราได้เชิญหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูล รวมถึงการลงพื้นที่ในแหล่งผลผลิตปาล์มน้ำมันหลักของไทย เพื่อรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาจากเกษตรกร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันทั้งระบบ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณามาตรการในการเกี่ยวกับปัญหาปาล์มและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องปาล์มและยางพารา ในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผล ทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร ขอเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาปาล์มน้ำมัน ดังนี้

(๑) มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร

๑) การส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันพันธุ์ดีทดแทนสวนปาล์มน้ำมันเก่า พิจารณาแนวทางที่เหมาะสมในการลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรให้สอดรับกับ Zoning by Agri-map

๒) การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรทำปาล์มคุณภาพ ยกระดับเปอร์เซ็นต์น้ำมัน ให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ ปี ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและรายได้ให้กับเกษตรกร

(๒) มาตรการสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม (ระยะยาว)

๑) เร่งขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบปี ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ทั้ง ๖ ด้าน (การผลิต มาตรฐาน การบริหารจัดการ การตลาด พลังงาน นวัตกรรม) เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบให้สอดรับกันตลอดห่วงโซ่อุปทาน

๒) ผลักดันการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. ... ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มให้ครบวงจร

(๓) การจัดทำโครงสร้างราคาปาล์มน้ำมันที่เป็นธรรมและแข่งขันได้ทั้งระบบ

จัดทำโครงสร้างราคาผลปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มดิบ ที่มีมาตรฐานเช่นเดียวกับประเทศอื่น รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการนำผลพลอยได้ (By product) ได้แก่ เมล็ดในกะลาทะลายเปล่าปาล์ม และน้ำเสียจากกระบวนการผลิต (ไปผลิต Biogas และ Biomass) มาแบ่งปันให้กับเกษตรกรปาล์มน้ำมันทุก ๆ ๑ กิโลกรัม จะมีรายได้ทางอ้อม ๐.๓๙ บาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๑.๗๑ ของราคาผลปาล์มที่เกษตรกรขายได้

(๔) มาตรการปรับสมดุลน้ำมันปาล์มในประเทศ เพื่อดูดซับน้ำมันปาล์มดิบส่วนเกินและสร้างเสถียรภาพราคาให้กับเกษตรกร

การเพิ่มความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบให้เพิ่มมากขึ้น เช่น ๑) การส่งเสริมการใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อผลิตไบโอดีเซล ๒) การใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า ๓) กระตุ้นการบริโภคน้ำมันปาล์มในประเทศ ๔) การส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออก/การส่งออกผ่านระบบ Barter Trade ๕) การส่งเสริมอุตสาหกรรมปลายน้ำเพื่อเพิ่มมูลค่า

(๕) มาตรการบริหารการนำเข้า

การแก้ไขปัญหาการลักลอบการนำเข้ารวมถึงการกำหนดแนวทางมาตรการบริหารจัดการ การนำเข้า การถ่ายลำผ่านแดนให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป (ภายในประเทศมีผลผลิตส่วนเกิน) และไม่ให้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ โดยคำนึงถึงกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศและกฎระเบียบของไทย

(๖) มาตรการกำกับดูแลและการบริหารจัดการสต็อกน้ำมันปาล์ม

การติดตั้งเครื่องวัดปริมาณน้ำมันปาล์มดิบ โดยใช้เทคโนโลยีที่สามารถวัดได้ตลอดเวลา (Real Time) มีความเที่ยงตรงน่าเชื่อถือและเป็นมาตรฐานที่ถังเก็บน้ำมันปาล์มของผู้ประกอบการโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม และในอุตสาหกรรมอื่นที่มีการใช้น้ำมันปาล์มดิบทั้งระบบ รวมถึงจัดทำระบบฐานข้อมูลและสามารถเผยแพร่ข้อมูลปริมาณการผลิต การใช้สต็อกได้เป็นปัจจุบัน และเป็นไปตามระบบบัญชีในการรับซื้อผลผลิตปาล์มน้ำมันและการผลิตน้ำมันปาล์มดิบ

๕.๑.๔.๒ ส่งผลกระทบเชิงบวก (Positive Impact)

มาตรการการแก้ไขปัญหาราคาปาล์มน้ำมันตกต่ำดังกล่าว สามารถส่งผลกระทบเชิงบวก (Positive Impact) ทั้งในระดับจุลภาค (Micro Level) ซึ่งได้แก่เกษตรกรชาวสวนปาล์ม และผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ และส่งผลกระทบเชิงบวก (Positive Impact) ในระดับมหภาค (Macro Level) ซึ่ง ได้แก่ ประชาชน และประเทศชาติโดยรวม ดังนี้

(๑) ผลกระทบเชิงบวกที่เกิดขึ้นแก่เกษตรกรชาวสวนปาล์ม และผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ (Micro Level)

๑) เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันมีต้นทุนการผลิตลดลง ลดความเสี่ยงภัยจากพิบัติทางธรรมชาติ มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีความมั่นคงในอาชีพ

๒) ราคาน้ำมันปาล์มอยู่ในระดับที่เหมาะสม มีเสถียรภาพ ไม่สร้างภาระต่อประชาชน และสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ สามารถสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานทดแทนในประเทศ

๓) สร้างรายได้ของประเทศเพิ่มขึ้น จากการเติบโตของอุตสาหกรรมในประเทศและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปมูลค่าสูง

๔) ส่งผลให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบตลอดห่วงโซ่อุปทานมีเสถียรภาพ

(๒) ประโยชน์ที่ประชาชน สังคม และประเทศชาติโดยรวม (Macro Level)

๑) เกษตรกรมีศักยภาพการผลิตที่ดีขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและยกระดับความเป็นอยู่ ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของระดับรายได้ของเกษตรกร

๒) ไม่เป็นภาระทางด้านงบประมาณกับรัฐบาล

๓) ประชาชนมีน้ำมันปาล์มบริโภคอย่างเพียงพอ ในราคาที่เหมาะสม

๔) ผู้ประกอบการสามารถลดต้นทุนการผลิตน้ำมันปาล์มและมีศักยภาพในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปาล์มน้ำมันที่สามารถแข่งขันได้ ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศเพิ่มขึ้น (GDP เพิ่มขึ้น)

๕) ประเทศเกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

๕.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหายางพารา

๕.๒.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

สถานการณ์การผลิตยางพาราของไทยในปี ๒๕๖๒ เนื้อที่กรีดได้เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ประมาณ ๐.๔๓๓ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๒.๑๖ เพราะมีการขยายเนื้อที่ปลูกใหม่โดยเกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกแทนพื้นที่พืชไร่ ไม้ผล พื้นที่นา และปลูกแทนต้นยางพาราที่อายุมาก ได้ผลผลิตรวมทั้งประเทศ ๕.๐๒ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว ๒๐๖,๒๗๖ ตัน หรือร้อยละ ๔.๒๘ ซึ่งแบ่งเป็นภูมิภาค ดังนี้

ภาคเหนือ เนื้อที่กรีดได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากเกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ว่างเปล่าและปลูกแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื้อที่กรีดได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากเกษตรปลูกยางพาราแทนมันสำปะหลัง

ภาคกลาง เนื้อที่กรีดได้ก็เพิ่มขึ้นจากการปลูกแทนไม้ผล

ภาคตะวันออก เมื่อปี ๒๕๖๑ มีฝนตกชุกทำให้จำนวนวันกรีดลดลง ซึ่งในปี ๒๕๖๒ คาดว่าจำนวนวันกรีดจะเพิ่มขึ้น

ภาคใต้ มีเนื้อที่กรีดได้เพิ่มขึ้นเพราะปลูกแทนไม้ผล พื้นที่นาและบางส่วนจากการโค่นยางพาราที่อายุมาก เพื่อปลูกแทนประกอบกับมีฝนตกชุกทำให้ต้นยางมีสภาพสมบูรณ์ให้น้ำยางดีคาดการณ์ว่าการผลิตยางธรรมชาติจะทรงตัว

ส่วนสถานการณ์การตลาดในช่วงปี ๒๕๕๗ ราคายางพาราในตลาดโลกปรับลดลงอย่างต่อเนื่อง เพราะได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา รวมทั้งจีนซึ่งเป็นผู้ใช้ยางพารารายใหญ่ของโลกทำให้การซื้อและลงทุนชะลอตัว และเริ่มปรับตัวสูงขึ้นในเดือนพฤศจิกายนปี ๒๕๕๙ และกลับมาลดต่ำในเดือนกรกฎาคมปี ๒๕๖๐ และลดลงต่อเนื่องถึงปลายปี ๒๕๖๑

สถานการณ์การตลาดยางพาราในประเทศ ปัจจุบันไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราจำนวน ๒๘.๑๗ ล้านไร่ โดยในช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ มีผลผลิตยางเฉลี่ยจำนวน ๔.๔๑ ล้านตันต่อปี มีปริมาณใช้ยางพาราในประเทศเฉลี่ย ๖๒๖,๔๐๑ ตันต่อปี โดยมีอัตราการใช้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๖.๗๘ ต่อปี โดยในปี ๒๕๖๑ มีการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้นเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบาย ในการส่งเสริมการใช้ยางในประเทศมากขึ้นประกอบกับมาตรการควบคุมปริมาณการส่งออกยางพารา ๒๔๐,๐๐๐ ตัน ซึ่งอาจส่งผลให้ราคายางธรรมชาติมีแนวโน้มที่ราคาจะเพิ่มขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, ๒๕๖๒) ส่วนสถานการณ์การส่งออกมีการคาดการณ์ว่าการส่งออกยางธรรมชาติอาจลดลงจากปี ๒๕๖๑ ประมาณร้อยละ ๒๘.๔๕ ซึ่งยางแท่งมีการส่งออกสูงที่สุด รองลงมาเป็นน้ำยางข้นและยางแผ่นรมควัน

ปัญหาราคายางพาราในประเทศระหว่างปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ มีความผันผวนอย่างต่อเนื่อง โดยราคายางแผ่นดิบชั้น ๓ ณ ตลาดกลางยางพาราหาดใหญ่เฉลี่ย ๕ ปี อยู่ที่ ๕๒.๗๗ บาท/กิโลกรัม ในปี ๒๕๖๑ ราคายางลดลงต่ำสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๓.๕๐ บาท/กิโลกรัม ซึ่งราคายางพาราปรับตัวไปในทิศทางเดียวกับราคาซื้อขายยางในตลาดล่วงหน้าต่างประเทศ เพราะผู้ประกอบการแปรรูปยางขั้นต้นและพ่อค้ายางส่วนใหญ่ใช้ราคาซื้อขายยางในตลาดล่วงหน้าต่างประเทศเป็นตัวกำหนดราคารับซื้อยางจากเกษตรกร

ปัจจัยที่มีผลต่อราคายางพารา ได้แก่ ราคาซื้อขายยางในตลาดล่วงหน้าต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยน ราคาน้ำมันดิบและยางสังเคราะห์ สถานการณ์สงครามทางการค้าระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา สถานการณ์เศรษฐกิจโลก และปัจจัยทางสภาพภูมิอากาศซึ่งกระทบต่อปริมาณผลผลิต

การแก้ไขปัญหาราคายางพาราของทุกรัฐบาลที่ผ่านมาจะมี ๒ แนวทางหลัก ได้แก่

๑) การให้เงินอุดหนุนแก่เกษตรกรชาวสวนยางและผู้ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

- การสร้างมูลภัณฑ์กันชนรักษาเสถียรภาพราคายางพารา
- การชดเชยรายได้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง
- การสนับสนุนสินเชื่อเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยเพื่อประกอบอาชีพเสริม
- การสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง

๒) การให้หน่วยงานวิจัยของรัฐ (มหาวิทยาลัย ศูนย์/สถาบันวิจัย) วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ยางรูปแบบใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มปริมาณการใช้ยางพาราในประเทศ โดยมีสมมุติฐานว่าหากสามารถเพิ่มการใช้ยางพาราในประเทศได้ จะสามารถช่วยให้ราคายางพาราสูงขึ้น และหากสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตผลิตภัณฑ์ยางที่พัฒนาขึ้นให้แก่เกษตรกรยางหรือกลุ่มเกษตรกรยางนำไปผลิตและขายได้ จะเป็นการช่วยให้เกษตรกรยางมีรายได้เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง มีการเชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) มีการแปรรูปโดยใช้นวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าจากยางพารา สามารถบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากราคายางตกต่ำได้

เห็นได้ว่าการแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำที่ผ่านมามักจะทำในระดับต้นน้ำแต่เพียงอย่างเดียว เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรเป็นการเฉพาะหน้าในเรื่องรายได้ของเกษตรกรเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเนื่องจากรายได้ที่ลดลง ส่วนระดับกลางน้ำยังไม่มีการแก้ไขหรือสนับสนุนใด ๆ และระดับปลายน้ำเคยมีการทำโครงการสนับสนุนสินเชื่อผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ยางเพื่อนำไปปรับปรุงเครื่องจักรผลิตผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลิตภัณฑ์แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งการแก้ไขปัญหาในอนาคตควรต้องแก้ไขแบบบูรณาการตลอดห่วงโซ่มูลค่าผลิตภัณฑ์ยางพารา ตั้งแต่อุตสาหกรรมต้นน้ำ คือ การผลิตวัตถุดิบขั้นต้น (น้ำยางสด ยางก้อนถ้วย ยางแผ่นดิบ) อุตสาหกรรมกลางน้ำ คือ การผลิตยางพาราเป็นวัตถุดิบอุตสาหกรรม (ยางแผ่น ยางแท่งมาตรฐาน) ถึงอุตสาหกรรมปลายน้ำ คือ การยกระดับราคายางพาราให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ๓ - ๑๐ เท่า ทั้งนี้ เนื่องจากอุตสาหกรรมยางพาราทั้ง ๓ ภาคส่วน มีความสัมพันธ์กันทั้งในด้านคุณภาพและราคาของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการที่ถูกต้องเหมาะสมจะสามารถช่วยให้แก้ไขปัญหาราคายางพาราได้อย่างยั่งยืน ผลลัพธ์คือ ความสามารถของประเทศในการผลิตยางพาราและผลิตภัณฑ์ยางพาราที่มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการและราคายางพาราที่เป็นธรรมกับเกษตรกรยางชาวสวนยาง

ส่วนผลิตภัณฑ์ยางพาราที่ได้มีการวิจัยและพัฒนาโดยหน่วยงานภาครัฐที่ผ่านมามี อาทิ แผ่นยางปูพื้นลานกีฬา ดินประดิษฐ์จากยางพาราสำหรับงานปั้นสำหรับดอกไม้ประดิษฐ์ ตุ๊กตา ยางปูพื้นสนามฟุตซอล สีธรรมชาติจากน้ำยางพาราเพื่อสื่อการเรียนการสอน การเคลือบสระกักเก็บน้ำด้วยน้ำยางพารา แผ่นยางดาดบ่อน้ำ ยางปูคอกปศุสัตว์ เช่น ในการเลี้ยงโคนม บล็อกยางปูพื้น กระถางยางสำหรับปลูกพืช ยางพาราผสม Asphalt ทำถนน แผ่นยางกันกระแทก แผ่นยางรองรางรถไฟ แผ่นยางผสมกัญชงสำหรับปูพื้นรถยนต์และวัสดุตกแต่ง ปืนยางสำหรับฝึกทหาร หมอน/ที่นอนยางพารา

อย่างไรก็ตาม ผลงานวิจัยการใช้ยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่าดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จในการนำไปผลิตเชิงพาณิชย์เพื่อเพิ่มการใช้ยางพาราได้ตามสมมุติฐาน แม้ว่ารัฐบาลจะได้พยายามช่วยเหลือในด้านการตลาดโดยกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐซื้อผลิตภัณฑ์ยางที่พัฒนาขึ้นไปใช้งาน รวมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ยางดังกล่าวเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในการจัดซื้อไปใช้งานโดยหน่วยงานของรัฐ หากจะวิเคราะห์สาเหตุของการไม่ประสบความสำเร็จของแนวทางการแก้ไขนี้ของรัฐบาล ก็จำเป็นจะต้องสรุปว่าผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นไม่สามารถแข่งขันได้กับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมในตลาดทั้งในด้านคุณภาพและราคา ดังนั้น ความล้มเหลวในการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำที่ผ่านมาควรนำมาเป็นบทเรียนในการแก้ไขปัญหาสำหรับอนาคต กล่าวคือ ไม่ใช้วิธีการแบบเดิมอีกต่อไป ควรต้องพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหาที่สร้างความยั่งยืนให้กับยางพาราทั้งระบบ โดยแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการตลอดห่วงโซ่การผลิตและห่วงโซ่มูลค่าของยางพารา

ดังนั้น คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ จึงมีมติให้ตั้งคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องปาล์มและยางพารา โดยมีกรอบการพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องยางพาราทั้งระบบ ทั้งภาคการผลิต อุตสาหกรรม และด้านการสร้างความยั่งยืนให้แก่ยางพารา ซึ่งดำเนินการโดยการกำหนดประเด็นการพิจารณา รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากการเดินทางไปศึกษาดูงานในเรื่องยางพารา แล้วนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะหรือมาตรการที่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ประการ ดังนี้

๑) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคายางในประเทศ

๒) เพื่อศึกษามาตรการที่จะใช้แก้ปัญหายางพาราด้านราคา โดยส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับยางพาราและแนวทางการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่า

๓) เพื่อศึกษามาตรการการแก้ปัญหายางพาราอย่างยั่งยืน

๕.๒.๒ กรอบการพิจารณาและวิธีพิจารณา

ศึกษาตั้งแต่สถานการณ์การผลิตยางพารา ปัจจัยที่ส่งผลต่อราคายางพาราทั้งในประเทศและต่างประเทศ สถานการณ์การใช้ยางพาราในประเทศ การส่งออก อุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่าและวิธีการเพิ่มการใช้ยางภายในประเทศ ตลอดจนศึกษามาตรการที่สามารถแก้ปัญหายางพาราได้อย่างยั่งยืน

๕.๒.๒.๑ กรอบการพิจารณา

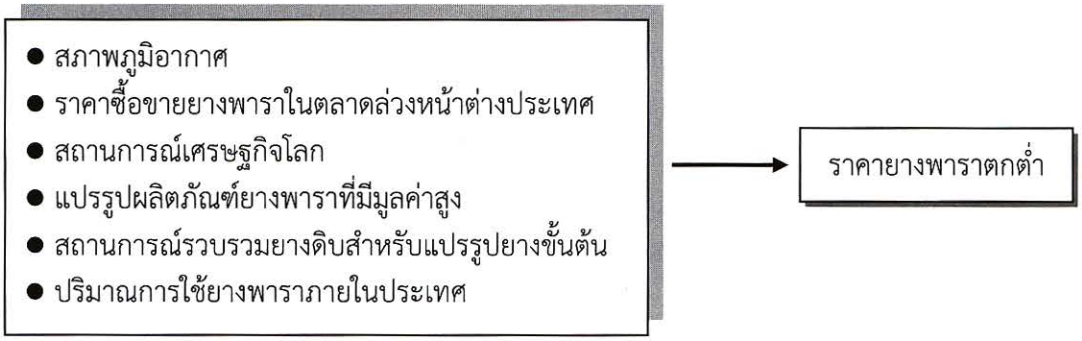

ภาพที่ ๕ กรอบการพิจารณาปัญหายางพารา

๕.๒.๒.๒ วิธีพิจารณา

ในการพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องยางพารา เพื่อรวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริง ดำเนินการโดยเชิญหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหายางพารา โดยได้กำหนดประเด็นการพิจารณาวางกรอบการศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหายางพาราไว้ สรุปดังนี้

มีการประชุมเรื่องยางพาราเพื่อรวบรวมข้อมูล จำนวน ๔ ครั้ง ดังนี้

- การประชุม ครั้งที่ ๒ วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒
- การประชุม ครั้งที่ ๓ วันพุธที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒
- การประชุม ครั้งที่ ๖ วันพุธที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๒
- การประชุม ครั้งที่ ๗ วันพุธที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๒

ซึ่งการประชุมแต่ละครั้งได้กำหนดประเด็นพิจารณาศึกษา ดังนี้

(๑) ประเด็นการเพิ่มการใช้ยางพาราในประเทศให้เพิ่มมากขึ้น โดยเน้นการนำน้ำยางพาราสดมาทำถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ ซึ่งได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) กรมการทหารช่าง กระทรวงกลาโหม
๒) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
๓) หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กระทรวงกลาโหม
๔) กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม
๕) กรมทางหลวงชนบท กระทรวงคมนาคม
๖) กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๗) การยางแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การสนับสนุนส่งเสริมการใช้ยางพาราในการจัดทำถนนพาราซอยด์ซีเมนต์โดยภาครัฐดำเนินการโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา และกรมการทหารช่าง ซึ่งการดำเนินการตามโครงการดังกล่าวสามารถช่วยดูดซับปริมาณยางพาราในท้องตลาดได้ อีกทั้งถนนที่จัดทำก็มีความคงทน แข็งแรง และคุ้มค่าในด้านราคา ซึ่งการใช้ยางพาราในการทำถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ที่ประชุมตั้งข้อสังเกตว่า การเพิ่มการใช้ยางพาราในประเทศด้วยการนำมาทำถนนพาราซอยด์ซีเมนต์เป็นวิธีการที่ใช้ปริมาณยางพาราได้มากและคุ้มค่าต่อการลงทุนสามารถดูดซับปริมาณยางพาราออกจากตลาดได้อย่างรวดเร็ว และควรให้หน่วยงานท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในดำเนินการ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล โดยให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผู้เชี่ยวชาญรับรองมาตรฐานถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ใช้วัสดุหรือดินเดิมที่มีในท้องถิ่นในการก่อสร้างและใช้น้ำยางพาราสดในท้องถิ่นหรือพื้นที่ใกล้เคียงเป็นสำคัญ และการรวบรวมน้ำยางพาราสดทำได้โดยความร่วมมือกับสหกรณ์ ชุมนุมสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ใช้นวัตกรรมใหม่ในการเก็บรักษาสภาพยางเพื่อเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศ

อีกทั้งควรปรับปรุงหรือยกเลิกข้อกำหนดคุณสมบัติทางกายภาพทางเคมีของน้ำยางพาราผสมสารผสมเพิ่มและสารผสมเพิ่มที่ไม่ชอบป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ปริมาณสารที่เป็นของแข็งทั้งหมด (Total Solid Content, TSC) ค่าความหนืด (Viscosity) และควรใช้คุณสมบัติทางวิศวกรรมที่อำนวยการให้ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามสามารถปฏิบัติงานและควบคุมงานได้โดยปราศจากปัญหาอุปสรรคทั้งการทดสอบภาคสนามและห้องปฏิบัติการ เช่น ใช้กำลังแรงอัดแกนเดียวและค่าการบดอัดแน่นในสนาม เป็นต้น รวมถึงเปิดโอกาสให้สามารถออกแบบกำลังแรงอัดที่แตกต่างไปจาก ๑๗.๕ กิโลกรัม/ตารางเซนติเมตร เพื่อการใช้งานตามความต้องการของหน่วยงานหรือผู้ใช้งาน ทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานนวัตกรรมเพิ่มเติมในอนาคต เช่น การก่อสร้างลานตากพื้นผลการเกษตร ถนนในสถานศึกษา หรือหน่วยงานราชการ ก่อสร้างอ่างเก็บกักน้ำ ก่อสร้างลานอเนกประสงค์ เป็นต้น

นอกจากนี้ การกำหนดราคาให้สอดคล้องกันกับกำลังรับแรงอัดตามความเป็นจริงของการใช้วัสดุและปรับปรุงระเบียบกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของส่วนราชการให้เป็นไปอย่างโปร่งใส สอดคล้องกับความเป็นจริง รวมทั้งส่งเสริมและเพิ่มองค์ความรู้ในการทำวิจัย การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ การอ้างอิงมาตรฐานจากต่างประเทศมาใช้ควรปรับให้เหมาะสมกับคุณภาพดินเดิมหรือวัสดุที่มีในท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศไทย การใช้สารเคมีและยางพาราในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อความยั่งยืนของโครงการ โดยสามารถนำไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้รับจ้างและคณะกรรมการตรวจการจ้างทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายของรัฐบาล และจะให้มีการทำถนนต้นแบบจากทุกสูตร หรือผู้ประกอบการทุกรายควรมีแปลงสาธิตหรือการรับรองคุณภาพถึงแหล่งที่มาของเทคโนโลยีเพื่อความมั่นใจในสมรรถนะของผลิตภัณฑ์ควรให้มีการรับประกันคุณภาพงาน ๒ ปี ซึ่งสอดคล้องกับโครงการก่อสร้างถนนประเภทอื่น ๆ

(๒) ประเด็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา โดยการนำยางพารามาใช้ทำยางล้อรถยนต์ ซึ่งได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

๒) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๓) บริษัท คอนติเนนทอล ไทร์ส (ประเทศไทย) จำกัด

การแปรรูปการใช้ยางธรรมชาติมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ยังมีการใช้ยางธรรมชาติในสัดส่วนที่น้อย คือ ประมาณร้อยละ ๑๕ อีกร้อยละ ๘๕ สำหรับส่งออก และกว่าร้อยละ ๖๐ ของปริมาณยางส่งออกได้ส่งออกไปยังประเทศจีน เมื่อจีนมีสงครามทางการค้ากับสหรัฐอเมริกาทำให้กำลังการผลิตลดลงจีนจึงสั่งซื้อยางพาราจากไทยน้อยลงด้วย ซึ่งกระบวนการการซื้อขายยางดำเนินการโดยบริษัทเอกชนรายใหญ่มีช่องทางการจำหน่ายที่ตลาดสิงคโปร์ซึ่งเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในโลก โรงงานใหญ่ ๆ ในประเทศไทยไม่ได้ซื้อยางจากสหกรณ์หรือเกษตรกรเนื่องจากกลไกไม่เอื้ออำนวย สหกรณ์ขาดความเข้มแข็งไม่เข้าใจวิธีการซื้อขายยางกับโรงงานที่ใช้วิธีการซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งหากสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรหรือสหกรณ์ขายยางให้กับโรงงานโดยตรงได้จะเป็นการตัดช่องว่างพ่อค้าคนกลางทำให้เกษตรกรมีรายได้ในการขายยางมากขึ้น

(๓) ประเด็นการแก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำอย่างยั่งยืน

๑) องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๓) การยางแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔) สภายางและเครือข่ายสถาบันยางแห่งประเทศไทย

๕) สมาคมสหพันธ์ชาวสวนยางพาราแห่งประเทศไทย

๖) บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (ประเทศไทย)

๗) บริษัท ไทยรับเบอร์ลาเท็คซ์กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

๘) บริษัท ไทยฮั้วยางพารา จำกัด (มหาชน)

การแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำอย่างยั่งยืน เกษตรกรต้องปรับทัศนคติและปรับตัวในการทำการเกษตรเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยควรยึดหลักการเกษตรแบบผสมผสานไม่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว อาจดำเนินการโดยปลูกไม้ยืนต้นชนิดอื่นที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น ไม้จำปาทอง ไม้พยุง ไม้กันเกลา ตะเคียนทอง ไม้สัก ไม้แดง และไม้อื่น ๆ ซึ่งภาครัฐต้องสนับสนุนและเผยแพร่วิธีการดังกล่าวให้เกษตรกรทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้จากพืชเศรษฐกิจอื่น ลดความเสี่ยงจากราคาตลาดยางพาราที่มีความผันผวน

นอกจากนี้ ปัญหาการขาดเอกภาพของข้อมูลยางพาราก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหายางพาราเพราะการแก้ไขจำต้องใช้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำในการวิเคราะห์ เช่น ข้อมูลพื้นที่ในการปลูกยางพารา ข้อมูลจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ข้อมูลผลผลิตจากยางพารา สาเหตุอาจเนื่องด้วยการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้งานในแต่ละองค์กรมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันทำให้ตัวเลขทางสถิติมีความแตกต่างกัน ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลดังกล่าวควรต้องระมัดระวังไม่ใช้ข้อมูลที่ผิดพลาด และต้องปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ดังนั้น คณะอนุกรรมาธิการจึงตั้งข้อสังเกตว่าการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ในการปลูกยางพารา ข้อมูลจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา และข้อมูลผลผลิตจากยางพารา ต้องเป็นฐานข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ โดยต้องนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เป็นตัวช่วยในการรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

(๔) ประเด็นการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ

ซึ่งได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ดังนี้

๑) การยางแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๓) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔) กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สืบเนื่องจากนโยบายรัฐบาลโดยวิธีการประกันราคายางพาราและชดเชยส่วนต่างให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทย ซึ่งมีเกษตรกรบางส่วนเป็นเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิหรือเอกสารรับรองเกี่ยวกับที่ดิน ไม่ได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐ จึงควรหาวิธีการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิหรือเอกสารรับรองเกี่ยวกับที่ดิน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนเกษตรกรชาวสวนยาง พ.ศ.๒๕๕๘ ที่ออกโดยการยางแห่งประเทศไทย

จึงได้ตั้งข้อสังเกตว่า ตามนโยบายประกันราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำที่ให้การชดเชยส่วนต่างกับเกษตรกรไม่เกินรายละ ๒๕ ไร่ ซึ่งกรณีผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกยางพาราจำนวนมากได้นำพื้นที่สวนยางพารามาแบ่งเป็นแปลงเล็กให้ผู้อื่นเช่าแล้วนำมาลงทะเบียนเพื่อรับการชดเชย การกระทำดังกล่าวอาจสร้างภาระด้านการเงินให้กับรัฐบาลในการชดเชยราคาส่วนต่าง และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่ต้องการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนจากราคาพืชผลให้กับเกษตรรายย่อยที่ได้รับความเดือดร้อนจากราคายางพารามีราคาตกต่ำ ส่วนการแก้ปัญหาสวนยางที่ไม่มีเอกสารสิทธิที่อยู่ในพื้นที่ทับซ้อนป่าไม้

ประมาณ ๕ ล้านไร่ (๓ แสนราย) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำข้อตกลงและอนุญาตให้เกษตรกรชาวสวนยางใช้ประโยชน์ในที่ดินตามกฎหมาย โดยจัดเก็บภาษีบำรุงท้องถิ่น

(๕) การเดินทางไปศึกษาดูงาน

คณะกรรมาธิการวิสามัญฯ มีมติให้เดินทางไปศึกษาดูงานเรื่อง "การทำถนนด้วยยางพารา" ในวันศุกร์ที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการก่อสร้างปรับปรุงถนนดินซีเมนต์ผสมยางพาราธรรมชาติ หรือถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ โดยการก่อสร้างได้ใช้น้ำยางพาราสดและดินเดิมในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ณ ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
๒) องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย
๓) ท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่
๔) ผู้อำนวยการสำนักงานทางหลวงที่ ๑
๕) ผู้อำนวยการสำนักงานทางหลวงชนบทที่ ๑๐
๖) ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดเชียงใหม่
๗) นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
๘) นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ยังได้เดินทางไปศึกษาดูงาน เรื่อง การทำสวนยางพาราแบบผสมผสานที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ณ อำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านเขาดิน ณ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ เพื่อศึกษาวิธีการทำสวนยางพาราผสมกับพืชร่วมยาง เป็นพืชที่ให้ผลผลิตพร้อมยางพารา ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง โดยการเพาะปลูกยางร่วมกับพืชอื่น ๆ ต้องพิจารณาความเหมาะสมหลายประการ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของยาง และพืชร่วมต้องเป็นพืชที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางพาราได้ ซึ่งพืชที่มักปลูกร่วมกับยางพาราได้ เช่น กล้วย สับปะรด ข้าวโพด หญ้าอาหารสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อย นอกจากนี้ ไม้ป่าบางชนิดก็สามารถปลูกร่วมกับยางได้เช่นกัน เช่น ไม้จำปาทอง ตะเคียนทอง พะยูง เป็นต้น

๕.๒.๓ ผลการวิเคราะห์ปัญหายางพารา

๕.๒.๓.๑ มาตรการแก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำอย่างเร่งด่วน

มาตรการแก้ไขปัญหาราคายางพาราโดยนวัตกรรมสำหรับการใช้งานในประเทศและเพื่อการส่งออกนวัตกรรมผลิตภัณฑ์จากยางพาราในอนาคต

ที่ผ่านมามีการใช้น้ำยางพาราสด ดิน และซีเมนต์ ในการก่อสร้างถนน แต่มีบางแห่งหรือบางผลิตภัณฑ์ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงแข็งแรงอาจสืบเนื่องมาจากองค์ความรู้ หรือเทคนิคการก่อสร้างที่ยังไม่เหมาะสมทำให้เกิดความสับสนว่าถ้าใช้น้ำยางพาราสด ดิน และซีเมนต์ทำถนนแล้วคุณภาพจะเป็นเช่นใด เมื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายและองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่มีการก่อสร้างปรับปรุงถนนดินซีเมนต์ผสมยางพาราธรรมชาติ (Para soil cement) ซึ่งมีส่วนผสม คือ น้ำยางพาราสดในพื้นที่ ดินเดิมในพื้นที่ ปูนซีเมนต์ และสารผสมเพิ่ม โดยทำแปลงสาธิตในสายทางเชื่อมระหว่างหมู่ที่ ๑๔ ตำบลบ้านดู่ - ชุมชนห้วยปลากั้ง ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นโครงการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย สร้างเสร็จตั้งแต่

วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑ ได้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถใช้น้ำยางสดในพื้นที่ปลูกหรือบริเวณใกล้เคียงสร้างถนนโดยใช้น้ำยางสดในปริมาณ ๑๒ - ๑๕ ตัน ก่อสร้างถนน ๒ เลน (กว้าง ๖ เมตร) ยาว ๑ กิโลเมตร หนา ๑๕ เซนติเมตร และสามารถใช้ดินเดิมในท้องถิ่นและมุ่งเน้นให้ใช้น้ำยางพาราสดที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลักในการก่อสร้างในวงเงินกิโลเมตรละ ๑.๓ - ๑.๖ ล้านบาท โดยให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสร้างได้ตามวงเงินของงบประมาณของตนเอง นอกจากนี้รัฐบาลยังได้จัดงบประมาณให้กองบัญชาการทหารพัฒนาและกรมการทหารช่าง กระทรวงกลาโหม ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือชาวสวนยาง ทั้งนี้มีนโยบายจะจัดงบประมาณเพิ่มในปีงบประมาณ ๒๕๖๓

ภาพที่ ๖ นำเสนอโมเดลต้นแบบถนนดินซีเมนต์โดยใช้น้ำยางพาราสดและดินเดิมในท้องถิ่น
โดยองค์การบริหารส่วนเชียงราย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ในปัจจุบันมีเกษตรกรที่ปลูกยางพาราประมาณ ๑.๖ ล้านครัวเรือน พบว่ามีประชากรเฉลี่ยครัวเรือนละ ๕ คน จึงมีจำนวนประชากรที่ปลูกยางพาราประมาณ ๘ ล้านคน และยังมีประชาชนอีก ๒ แสนคนที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมการแปรรูปยางพารา และผู้รับจ้างกรีดยางอีก สรุปรวมหากราคายางพาราสูงขึ้นจะส่งผลกระทบต่อประชาชนถึง ๘.๒ ล้านคน หากรัฐบาลจะมีนโยบายส่งเสริมให้ดำเนินการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพารา ๑ หมู่บ้าน ๑ กิโลเมตร รวมระยะทางทั้งประเทศ ๗๕,๐๓๒ กิโลเมตร/ปี มูลค่าโครงการประมาณ ๑.๖ หมื่นล้านบาท จากจำนวน ๘๑,๐๘๔ หมู่บ้านหรือชุมชน ทั้งประเทศโดยให้มุ่งเน้นให้โครงการนี้สามารถดูดซับน้ำยางพาราสดในพื้นที่ก่อสร้าง หรือพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งจะสามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้โดยตรงจากการซื้อผ่านสหกรณ์ หรือวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มเกษตรกร หรือผู้ประกอบการ SMEs ในท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการนี้ได้อย่างทั่วถึง ศักยภาพในเบื้องต้นโครงการนี้สามารถดูดซับน้ำยางพาราสดออกจากระบบ ประมาณ ๑ ล้านตัน/ปี คิดเป็นการใช้น้ำยางพาราสดร้อยละ ๒๕ ของปริมาณยางพาราทั้งประเทศ ซึ่งจะได้ถนนที่มีคุณภาพ ทนทาน สะดวกในการเดินทางปลอดภัย ราคาเหมาะสมที่สำคัญยังได้ช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว และหากมีงบประมาณเพียงพอสามารถราดผิว

แอสฟัสติกหรือผิวยางมะตอย ซึ่งราคายังถูกกว่าคอนกรีต จึงเป็นการประหยัดงบประมาณ ได้ถนนปริมาณมากขึ้นในงบประมาณที่มีอยู่เดิมและทำให้ถนนมีความทนทานมากยิ่งขึ้นเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรชาวสวนยางโดยตรง

จากการประชุมและเดินทางไปศึกษาดูงานถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนั้นยังได้ข้อมูลเพิ่มเติมจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย พบว่า ถนนที่ก่อสร้างทั้งที่เชียงใหม่และเชียงราย มีความคงทนแข็งแรง พื้นถนนไม่ลื่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ดำเนินการเองไม่ได้จ้างเหมาโดยการรับซื้อน้ำยางพาราสดจากเกษตรกรในท้องถิ่น ใช้ดินที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว และซื้อสารผสมเพิ่มมาทำการผสม โดยไม่ได้ใช้น้ำยางพาราผสมสารผสมเพิ่ม (NR - Pleblend)

หน่วยงาน	จำนวน (แห่ง)	ระยะความยาว (กม.)	รวม (กม.)	ปริมาณน้ำยางพารา สดที่ใช้ (ตัน)
จังหวัด	77	10	770	9,240
อำเภอ	878	1	878	10,536
ตำบล/เทศบาล	7,463	1	7,463	89,556
หมู่บ้าน/ชุมชน	81,084	1	81,084	973,008
รวมสุทธิ (ใช้น้ำยางพาราสดขั้นต่ำ 12,000กก./กม)			90,195	1,082,340

ตารางที่ ๓ ตัวอย่างประมาณการปริมาณการใช้น้ำยางพาราสดในกรณีหน่วยงานท้องถิ่นร่วมในการใช้นวัตกรรมถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ ที่สอดคล้องกับมาตรการ ๑ หมู่บ้าน ๑ กิโลเมตร ในการก่อสร้างถนนพาราซอยด์ซีเมนต์

ผลการตรวจสอบสภาพถนนดังกล่าวที่จังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ยังมีสภาพที่ยังใช้งานได้มั่นคงแข็งแรงดีมีรถบรรทุกพืชผลทางการเกษตรใช้งานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ทราบว่าโครงการถนนดังกล่าวเป็นความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับสถาบันบริการวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (Uni-search) เทคโนโลยีดังกล่าวคือพาราจีโอโพลีเมอร์ ซึ่งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและช่วยลดปัญหาโลกร้อนได้อีกแนวทางหนึ่งด้วย การเผยแพร่พาราจีโอโพลีเมอร์เทคโนโลยีที่มีคุณภาพนี้สามารถนำไปก่อสร้างถนนได้มาตรฐานจริง และเป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่ในการแก้ปัญหาราคาพืชผลการเกษตรที่ตกต่ำอย่างยั่งยืน ทำให้นโยบายของรัฐบาลที่จะช่วยเกษตรกรชาวสวนยางซึ่งมีทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ มีรายได้เพิ่มขึ้น เกษตรกรชาวสวนยางจะได้รับอานิสงส์จากนโยบายและโครงการดังกล่าวโดยตรง และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย เป็นผู้ทดสอบวิจัยในห้องปฏิบัติการและภาคสนาม

ภาพที่ ๗ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร ศึกษาดูงานถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ โดยใช้น้ำยางพาราสดและใช้ดินที่มีอยู่ในท้องถิ่นผสมกับสารผสมเพิ่ม

การดำเนินการดังกล่าวเป็นวิธีการที่ดีที่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางในท้องถิ่น ช่วยดูดซับปริมาณยางพาราไม่ให้ล้นตลาด ประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำถนนเนื่องจากการใช้น้ำยางสดในท้องถิ่นทำให้ประหยัดค่าขนส่งวัสดุ ซึ่งหากเปรียบเทียบระหว่างถนนพาราซอยด์ซีเมนต์กับถนนหินคลุกแล้วถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ที่มีความคงทนมากกว่าและราคาเหมาะสม ทั้งได้ช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง จึงเห็นควรสนับสนุนให้ท้องถิ่นดำเนินการก่อสร้างปรับปรุงถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ โดยวิธีการนำดินหรือวัสดุในท้องถิ่นที่จะทำการก่อสร้างมาใช้เป็นวัสดุแทนการขนดินหรือวัสดุจากแหล่งอื่นและใช้น้ำยางพาราสดของเกษตรกรในท้องถิ่นมาผสมกับสารผสมเพิ่มทดแทนการใช้น้ำยางพาราผสมสารผสมเพิ่ม (NR - Pleblend) เพื่อเป็นการลดต้นทุนการขนส่งและยังเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางโดยตรงรวมถึงการที่เกษตรกรหรือวิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์ หรือผู้ประกอบการ SMEs ในท้องถิ่น สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการระบบโซ่อุปทานของยางพาราทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมถึงตรวจสอบปริมาณการใช้น้ำยางสดโดยตรง และเสนอให้มีการศึกษาเพื่อปรับปรุง ยกเลิก หรือกำหนดคุณลักษณะ (Specification) ที่เปิดโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ใหม่ เพื่ออำนวยการให้โครงการได้บรรลุเป้าหมายปราศจากอุปสรรคในการทำงาน เช่น ปริมาณของแข็ง ค่าความหนืด เป็นต้น โดยดำเนินการร่วมกันระหว่างสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงบประมาณ กรมบัญชีกลาง ร่วมกับกรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการปรับปรุงถนนด้วยยางพารา นอกจากนั้นการตรวจสอบคุณภาพภาคสนามควรใช้พารามิเตอร์ที่สามารถทดสอบได้ในหน่วยงานท้องถิ่น เช่น วิทยาลัยเทคนิค มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น หน่วยงานทดสอบของภาครัฐ เช่น การทดสอบกำลังอัด และค่าความหนาแน่นในสนาม เพื่ออำนวยการส่งเสริมให้หน่วยงานในท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้จริงทั้งในห้องปฏิบัติการและภาคสนาม และร่วมกันกำหนดราคากลางของถนนพาราซอยด์ซีเมนต์

นอกจากนี้ การทำถนนปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราหรือถนนพาราซอยด์ซีเมนต์เพื่อแก้ไขปัญหายางพาราล้นตลาดเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้ราคายางพารามีราคาตกต่ำในช่วงที่ผ่านมานั้น พบว่าสูตรในการทำถนนดังกล่าวในแต่ละพื้นที่มีสูตรในการทำที่แตกต่างกันอันเนื่องจากเป็นช่วงระยะเวลาเริ่มต้นในการพัฒนาสูตรการทำถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ ซึ่งจากการศึกษาดูงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ณ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ถนนดังกล่าวมีความแข็งแรง คงทนต่อการใช้งาน และมีการซึมผ่านของน้ำได้ดีไม่ทำให้ถนนพังจากการใช้งาน และยังใช้ปริมาณน้ำยางพาราเป็นปริมาณมากกว่าการใช้ในสูตรอื่น ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยในการแก้ไขปัญหายางล้นตลาดให้กับเกษตรกรชาวสวนยางในระยะยาวได้อีกด้วย แต่ในช่วงเวลาที่ผ่านมาในการก่อสร้างถนนพาราซอยด์ซีเมนต์มีปัญหาในแง่ของการจัดการอันเนื่องจากในการก่อสร้างถนนนั้นจำเป็นต้องใช้สารพรีเบนซึ่งเป็นสารที่นำน้ำยางข้นมาผสมสารผสมเพิ่มและมีผู้ผลิตที่ได้รับการรับรองจำนวนน้อยรายซึ่งอาจก่อให้เกิดการผูกขาดในโครงการดังกล่าวขึ้นได้ จึงมีความเห็นในประเด็นดังกล่าวว่าเพื่อเป็นการเพิ่มการใช้น้ำยางพาราสดในแต่ละพื้นที่และเป็นการลดขั้นตอนการผลิตสารพรีเบนที่เป็นส่วนประกอบสำคัญในการสร้างถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ให้มีจำนวนเพิ่มมากยิ่งขึ้น และลดปัญหาการสั่งซื้อสารพรีเบนจากผู้ผลิตน้อยรายทำให้มีราคาแพง จึงเสนอแนะให้การยางแห่งประเทศไทย ทำการศึกษาและดูงานเพื่อประเมินประสิทธิภาพร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น เช่น กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท และเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาประชุมหารือเพื่อผลักดันแนวทางการใช้น้ำยางพาราสด และดินเดิมในท้องถิ่นเพื่อการก่อสร้างถนนดังกล่าวให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาราคายางพารามีราคาตกต่ำต่อไป

นอกจากการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางธรรมชาติโดยใช้ดินเดิมในท้องถิ่นแล้วยังสามารถขยายผลสู่การนำเทคโนโลยีดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในงาน ลานถนนในโรงเรียน ลานวัด ลานตลาดชุมชน ลานมัน ลานอ้อย ลานตากพืชผลทางการเกษตร สนามฟุตซอล สนามเด็กเล่น สระน้ำ ฝายกักเก็บน้ำ ฝายชะลอน้ำ เขื่อน คูคลองระบายน้ำ ตลิ่ง บริเวณที่ลาดชันการประยุกต์ใช้ในงานป้องกันการกัดเซาะและพังทลายของคันขอบถนนหรือขอบชั้นรองพื้นทาง งานป้องกันการกัดเซาะและพังทลายของภูเขาและลาดชันตลอดแนวถนน ชั้นรองพื้นทาง ชั้นรองผิวทาง เป็นต้น ซึ่งในอนาคตยังสามารถต่อยอดด้วยนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการก่อสร้างโดยเฉพาะการก่อสร้างถนนพาราคอนกรีตไร้เหล็กเสริม โครงสร้างอาคารพาราคอนกรีตเสริมเหล็กได้อีกด้วย

ภาพที่ ๘ โครงการถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางสดและใช้ดินเดิมในท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการก่อสร้าง หรือหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศร่วมกันใช้ร่วมกันพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากยางพาราอย่างแพร่หลายเชื่อว่าจะสามารถเพิ่มปริมาณการใช้ยางพาราโดยเฉพาะน้ำยางพาราสดได้มากกว่าร้อยละ ๕๐ อย่างแน่นอนในระยะเวลาไม่เกิน ๒ ปี ข้างหน้านี้ ตัวอย่างเช่น จังหวัดเชียงใหม่มีการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางธรรมชาติโดยใช้ดินเดิมในท้องถิ่น เปิดใช้งานแล้ว ๑๘ สายทาง รวมระยะทาง ๒๐ กิโลเมตร ใช้น้ำยางสดในพื้นที่ไปแล้ว ๒๒๖.๑๔ ตัน โดยรับซื้อน้ำยางสดจากสหกรณ์ในท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และจังหวัดเชียงใหม่ยังมีพื้นที่ซึ่งต้องการให้พัฒนาสายทางมากกว่า ๓,๐๐๐ กิโลเมตร นอกจากนั้นจังหวัดเชียงรายยังมีพื้นที่ซึ่งต้องการให้พัฒนาสายทางมากกว่า ๒,๐๐๐ กิโลเมตร จึงสามารถสรุปได้ว่าโครงการถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางสดและใช้ดินเดิมในท้องถิ่นนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศ รวมถึงเมื่อหน่วยงานในท้องถิ่นมีงบประมาณเพียงพอที่จะต่อยอดราดผิวด้วย Cape Seal หรือผิวจราจรอื่น ๆ ก็สามารถทำได้ในคราวเดียวกัน หรือทำการราดผิวจราจรในคราวต่อไปหรือปีงบประมาณถัดไปในกรณีที่มีงบประมาณยังไม่เพียงพอที่จะราดผิวจราจรในคราวเดียวกัน ก็สามารถใช้เป็นถนนเพื่อการจราจรไปพรางก่อน ทั้งนี้ วิธีการดังกล่าวเป็นการแก้ปัญหาด้วยนวัตกรรมสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลอีกด้วย

จากสาเหตุดังกล่าว จึงเสนอให้รัฐบาลกำหนดราคากลางของน้ำยางพาราสด โดยคิดราคาเทียบจากปริมาณเนื้อยางแห้ง (DRC ๑๐๐) ที่ราคา ๖๐ บาท ราคาสารรักษาสภาพยาง ราคาสารผสมเพิ่ม ราคาถังบรรจุ และค่าบริหารงาน ค่าจ้างเหมาที่สอดคลองกับความเป็นจริงและวางเป้าหมายการใช้ยางพาราในประเทศมากกว่าร้อยละ ๕๐

๕.๒.๓.๒ มาตรการส่งเสริมกระบวนการรวบรวมยางดิบเพื่อการแปรรูปยางขั้นต้น

ในปัจจุบันการรวบรวมแปรรูปยางขั้นต้นส่วนใหญ่อยู่ในอำนาจของบริษัทเอกชนหรือนายทุน (๕ เสือ) ถึงร้อยละ ๙๐ จะดำเนินการโดยรับซื้อยางพาราจากเกษตรกรและนำไปขายต่อให้โรงงานซึ่งทำสัญญาซื้อขายกันที่ประเทศสิงคโปร์ สาเหตุที่โรงงานไม่ได้รับซื้อยางพาราจากเกษตรกรโดยตรงเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการซื้อขายน้ำยางกับโรงงาน ปกติโรงงานจะทำสัญญาซื้อขายยางพาราล่วงหน้าเพราะโรงงานต้องวางแผนการผลิต แต่เกษตรกรไม่เข้าใจวิธีการดังกล่าว เกษตรกรเข้าใจเพียงว่าเมื่อมีการเจรจาทำสัญญาซื้อขาย ทางโรงงานต้องชำระเงินแก่เกษตรกรในทันที

จากสาเหตุดังกล่าว จึงเสนอแนะให้สหกรณ์หรือหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนการรวบรวมผลผลิตและแปรรูปยางขั้นต้นแก่กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์การยาง โดยขายน้ำยาง ยางแผ่นให้แก่สหกรณ์แล้วสหกรณ์นำไปแปรรูปเอง เพื่อตัดวงจรของบริษัทเอกชนหรือนายทุนและทำให้สหกรณ์ยางเข้มแข็งขึ้น

๕.๒.๓.๓ มาตรการการสร้างรายได้เพิ่มจากการแปรรูปยางพาราเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงขึ้น

เกษตรกรชาวสวนยางหรือกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ดำเนินการแปรรูปยางพาราเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางอย่างจริงจัง แต่การแปรรูปยางพาราเป็นผลิตภัณฑ์ที่ดำเนินการได้โดยเกษตรกรชาวสวนยางหรือกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางจะมีข้อจำกัดเนื่องจากผลิตภัณฑ์ยางที่เป็นที่ต้องการของตลาดจะเป็นผลิตภัณฑ์เชิงวิศวกรรมที่ใช้ในอุตสาหกรรม เช่น ยางล้อรถ สายพานยาง ท่อยาง ซีลยาง ปะเก็นยาง ฉะนั้น จะต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูง สม่ำเสมอและต้องการความเชื่อมั่นสูงในการใช้งาน หรือเป็นผลิตภัณฑ์ด้านเครื่องมือแพทย์ เช่น ถุงมือยาง ถุงยางอนามัย สายสวนปัสสาวะ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ยางพาราชั้นสูงที่ต้องใช้กระบวนการผลิต

ที่ได้มาตรฐานรวมทั้งการควบคุมคุณภาพอย่างเข้มงวด การผลิตผลิตภัณฑ์ยางเหล่านี้ จึงต้องการการลงทุนที่สูงทั้งด้านเครื่องจักรผลิตและเครื่องทดสอบ ต้องการบุคลากรที่มีความรู้และทักษะสูง ฉะนั้น การผลิตผลิตภัณฑ์จากยางพาราที่มีตลาดอยู่แล้วเหล่านี้จึงน่าจะทำได้ยากโดยกลุ่มเกษตรกร เช่น ในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน นอกจากจะมีการลงทุนตั้งบริษัทผลิตผลิตภัณฑ์จากยางพาราร่วมกัน

หากพิจารณาผลิตภัณฑ์จากยางพาราที่ผลิตในประเทศที่ใช้ยางพาราในปริมาณสูงมากพอที่อาจสามารถสร้างผลกระทบต่อราคายางพาราได้มีเพียงยางล้อ ถุงมือยาง เส้นด้ายยางยืด และยางรัดของ ดังแสดงในตารางการใช้ยางพาราในประเทศย้อนหลัง ๑๐ ปี

ตารางที่ ๔ ปริมาณการใช้ยางธรรมชาติในประเทศไทยตามประเภทผลิตภัณฑ์ยางต่างๆ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๖๐

หน่วย: พันตัน

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560
1	ยางล้อ	244.44	258.20	317.70	313.82	340.67	345.26	354.99	339.17	375.04	412.79
2	เส้นด้ายยางยืด	54.11	50.11	46.06	66.05	67.08	66.60	79.17	87.75	97.17	111.50
3	ถุงมือยาง	52.44	42.64	49.66	67.14	66.38	69.65	58.87	81.98	73.00	55.36
4	ยางรัดของ	21.66	23.81	13.10	10.95	10.03	14.82	15.35	24.99	21.54	27.55
5	ถุงยางอนามัย	0.28	1.40	8.56	9.35	5.29	5.47	6.46	9.52	10.09	10.57
6	รองเท้า/พื้นรองเท้า	6.30	6.84	6.24	5.17	4.05	4.23	5.92	6.48	6.54	6.42
7	ยางชิ้นส่วนรถยนต์	2.09	1.56	1.70	1.02	1.25	1.08	2.80	3.49	3.13	1.46
8	สายพาน	1.86	2.46	2.76	1.56	1.51	1.57	2.50	7.51	3.05	1.26
9	ท่อยาง	0.94	0.53	0.64	0.57	0.74	0.87	0.71	15.63	4.11	0.71
10	ผลิตภัณฑ์ยางอื่นๆ	13.47	11.89	12.21	10.84	8.06	11.09	14.24	23.97	23.59	25.60
	รวม	397.60	399.42	458.64	486.48	505.05	520.63	541.00	600.49	617.26	653.22

หมายเหตุ: ยางล้อรวมถึงยางนอกรถยนต์ รถบรรทุก/รถโดยสาร รถจักรยานยนต์ และยางใน

ที่มา: สถิติยางไทย และวารสารยางพารา (ฉบับที่ 37 เมษายน-มิถุนายน 2562) การยางแห่งประเทศไทย

จัดทำข้อมูลโดย ศูนย์วิจัยเทคโนโลยียาง คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ฉะนั้น แนวคิดในการส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากยางพาราใหม่เพื่อเพิ่มปริมาณการใช้ยางพาราในประเทศมากขึ้นจนสามารถทำให้ราคายางพาราสูงขึ้นน่าจะทำไม่ได้ นอกจากจะเป็นการผลิตยางล้อรถ เส้นด้ายยางยืด ถุงมือ และยางรัดของ

การส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางแปรรูปยางเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มวัตถุประสงค์ควรจะเป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางมากกว่าการเพิ่มปริมาณการใช้ยางพาราของประเทศ และควรต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ยางที่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแบบดั้งเดิม ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ยางใหม่ต้องพยายามมองหาการใช้งานต่อไปนี้

- การใช้งานที่ต้องการสมบัติความเป็นยางที่หาไม่ได้ในวัสดุอื่น ได้แก่ ความยืดหยุ่นสูง ความหยุ่นตัว พับงอได้ ดูดซับพลังงาน เช่น ความสั่นสะเทือนหรือเสียงได้ ความนิ่มสัมผัส หรือความฝืดที่ผิวช่วยเพิ่มการยึดเกาะ

- การใช้งานที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมยุคใหม่ ได้แก่ สังคมผู้สูงอายุ สังคมที่เน้นความต้องการเฉพาะบุคคล (customized products) หรือวิถีชีวิต (life style) ใหม่ หรือการใช้งานในภาคการเกษตรและอาหาร เป็นต้น

- การออกแบบ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ การวิจัย และพัฒนาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การแปรรูปยางพาราเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขายได้และมีโอกาสประสบความสำเร็จ ซึ่งภาครัฐควรจะเข้ามามีส่วนช่วยในด้านนี้

- ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ไม่ต้องลงทุนสูงมากหรือไม่ซับซ้อนมาก

- ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตไม่ต้องการสมรรถนะการใช้งานที่สูงมากหรือต้องการความเชื่อมั่นด้านคุณภาพที่สูงมาก

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ยางที่อาจดำเนินการได้โดยกลุ่มเกษตรกร (สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน)

- ผลิตภัณฑ์ยางใช้ในการเกษตร เช่น ยางปูคอกปศุสัตว์ ยางถอนขนสัตว์ปีก

- ผลิตภัณฑ์ยางใช้ในด้านสุขภาพหรือกายภาพบำบัด เช่น ผลิตภัณฑ์ยางออกกำลัง แผ่นโฟมรองนั่ง แผ่นยางลดความล้า แผ่นยางลดการบาดเจ็บ

- ผลิตภัณฑ์ยางแฟชั่น เช่น กระเป๋า รองเท้า เฟอร์นิเจอร์ เครื่องประดับ

การแปรรูปยางพาราควรต้องมีการนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ ควรต้องมีการสร้างโรงงานแปรรูปยางพาราในพื้นที่ที่มีการปลูกยางโดยรัฐให้การสนับสนุนทั้งในด้านความรู้และเทคโนโลยีการแปรรูปยางพาราเป็นผลิตภัณฑ์ การจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการจัดหาตลาดสำหรับจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากยางพาราให้แก่เกษตรกรไม่เช่นนั้นอาจไม่ประสบความสำเร็จ อย่างเช่น สหกรณ์กองทุนสวนยางโสตประชาที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีโรงงานที่เกิดจากรัฐบาลให้งบประมาณในโครงการพัฒนาภาคใต้นำยางไปผลิตเป็นแผ่นพื้นปูสนามเด็กเล่นและผลิตตัวหนอน แต่เมื่อผลิตแล้วประสบปัญหา คือ โรงงานไม่ได้รับมอก. และไม่มีตลาดทำให้สหกรณ์ขาดทุน

การเพิ่มการใช้ยางพาราในประเทศในการนำไปผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ควรต้องดำเนินการทั้งระบบตลอดห่วงโซ่การผลิตและห่วงโซ่มูลค่าเพิ่ม โดยพัฒนาอุตสาหกรรมปลายน้ำ (ผลิตผลิตภัณฑ์) ให้เป็นหัวหอกในการผลิตและขายผลิตภัณฑ์ แล้วสร้างความเชื่อมโยงไปยังอุตสาหกรรมกลางน้ำและต้นน้ำ โดยเฉพาะในด้านคุณภาพและราคาของวัตถุดิบตั้งต้น (น้ำยางสด ยางแผ่นดิบ ยางก้อนถ้วย) และวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรม (ยางแผ่น ยางแท่ง น้ำยางข้น) หากมีการบริหารจัดการที่ดีร่วมกันทั้งระบบ น่าจะสามารถบริหารจัดการราคายางพาราร่วมกันได้ด้วย บนพื้นฐานของคุณภาพของยางพาราและผลิตภัณฑ์ยางที่ผลิต มาตรการดังกล่าวยังไม่เคยมีการดำเนินการมาก่อน ฉะนั้นการแก้ไขปัญหาราคายางพาราโดยการเพิ่มการใช้ยางพาราในประเทศในอนาคต ควรต้องดำเนินการร่วมกันทั้งระบบจากต้นน้ำสู่ปลายน้ำ ซึ่งจะเป็นมิติใหม่สำหรับวงการอุตสาหกรรมยางพาราไทย ไม่เช่นนั้นปัญหาจะแก้ไขไม่ได้และรัฐจะต้องสูญเสียงบประมาณไปกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวสวนยางตลอดไป

อย่างไรก็ตาม ปัญหาของการขยายขนาดของอุตสาหกรรมยางปลายน้ำ คือ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๘๕) เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก (ซึ่งปัจจุบันมีส่วนในการสร้างรายได้ให้ประเทศจากการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางเพียงประมาณร้อยละ ๓๐ เท่านั้น) และมีข้อจำกัดที่จะสร้างรายได้ให้ประเทศมากกว่าปัจจุบัน เนื่องจากมีปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว (โปรดดูตารางปัญหาของอุตสาหกรรมและแนวทางแก้ไข) ฉะนั้น จึงทำให้ไม่สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตผลิตภัณฑ์หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ การเพิ่มการใช้ยางพาราและสร้างมูลค่าเพิ่มจากยางพาราจึงทำได้ยาก

ฉะนั้น การพัฒนายางพาราทั้งระบบจึงจำเป็นต้องเริ่มจากการพัฒนาผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์ยางซึ่งเป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กในอุตสาหกรรมปลายน้ำก่อน เนื่องจากเป็นผู้ใช้ยางพาราในประเทศโดยตรง วิธีการ คือ ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กและผู้ที่เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่อุปทานผลิตภัณฑ์จากยางพาราทั้งระบบ ดังกล่าวแล้วในตารางปัญหาของอุตสาหกรรมและแนวทางแก้ไข

ตารางที่ ๕ ปัญหาของอุตสาหกรรมยางและแนวทางแก้ไข

อุตสาหกรรม	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
ต้นน้ำ	๑. ผลผลิตน้ำยางต่อไร่ยังต่ำ ยังพัฒนาได้อีก - ปัจจุบัน ๒๔๐ กก./ไร่/ปี - เป้าหมายควรจะเป็นมากกว่า ๓๐๐ กก./ไร่/ปี	๑. วิจัยและพัฒนาพันธุ์ยาง ๒. บริหารจัดการพื้นที่ปลูกให้เหมาะสม ๓. ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปลูกและบำรุงรักษาต้นยาง ๔. พัฒนาเทคโนโลยีการกรีดยางให้ดีขึ้น
	๒. ขาดแคลนแรงงานในการกรีดยางและเก็บรวบรวมน้ำยาง	๑. พัฒนาระบบและบุคลากรกรีดยางที่ให้ผลตอบแทนสูงเป็นที่จูงใจ ๒. พัฒนาอุปกรณ์กรีดยางอัตโนมัติ ๓. พัฒนาหุ่นยนต์กรีดยาง ๔. พัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถช่วยทุ่นแรงในการเก็บรวบรวมน้ำยาง
กลางน้ำ	๑. เทคโนโลยีการผลิตไม่ว่าจะเป็นยางแผ่นหรือยางแท่ง เก่าล้าสมัย ใช้แรงงานสูง ประสิทธิภาพการผลิตต่ำ คุณภาพยางไม่คงที่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่อคนและต่อสิ่งแวดล้อม	ปฏิรูปเทคโนโลยีการผลิตให้ทันสมัยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากเทคโนโลยีปัจจุบัน
	๒. วัตถุดิบ (ยางก้อนถ้วย) สำหรับการผลิตยางพารา (ยางแท่ง) มีปัญหาด้านคุณภาพ ทำให้คุณภาพยางพาราไม่ดีไปด้วย	วิจัยและพัฒนาการผลิตยางก้อนถ้วยให้มีคุณภาพดีขึ้น หรือพัฒนาวัตถุดิบในรูปแบบอื่นที่ดีกว่า
	๑. ขาดความรู้และเทคโนโลยีการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้อง	๑. สนับสนุนหลักสูตรฝึกอบรมแก่บุคลากรในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง ๒. ให้การฝึกอบรมในโรงงาน
	๒. ประสิทธิภาพการผลิตยังต้องปรับปรุง คุณภาพผลิตภัณฑ์ไม่คงที่ขาดการควบคุมคุณภาพที่เหมาะสม	๑. ให้การสนับสนุนทางด้านเทคนิค ได้แก่ การวิเคราะห์/ทดสอบ/การให้คำปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญ

อุตสาหกรรม	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
	๓. ขาดการวิจัยและพัฒนา ทำให้ไม่สามารถพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ ปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์เดิมได้เอง ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีต่างชาติเสมอ	ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง
ปลายน้ำ	๔. ผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์ยาร้อยละ ๘๕ เป็น SMEs ฉะนั้นจึงมีปัญหาด้านความสามารถในการลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการผลิตผลิตภัณฑ์ (เช่นการปรับปรุงเครื่องจักรผลิต เครื่องทดสอบ) การวิจัย พัฒนาและนวัตกรรม ปัญหาด้านความสามารถในการหาตลาด ปัญหาความสามารถในด้านการบริหารจัดการ รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล	๑. ให้การสนับสนุนดังนี้ ๑.๑ เงินลงทุนเพื่อการปรับเปลี่ยนเครื่องจักรผลิตที่เก่า ล้าสมัย หรือลงทุนเรื่องเครื่องมือทดสอบเพื่อการควบคุมคุณภาพ ๑.๒ ความรู้ เทคโนโลยี การทดสอบการให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาหรือเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตตลอดจนคุณภาพผลิตภัณฑ์ ๑.๓ การพัฒนาบุคลากร ๑.๔ การวิจัยและพัฒนา ๑.๕ การหาตลาดผลิตภัณฑ์

๕.๒.๓.๔ มาตรการจัดทำโครงการสวนยางพารายั่งยืน

สวนยางพารายั่งยืน คือ การเปลี่ยนสวนยางพาราเชิงเดี่ยวให้เป็นป่ายางที่มีสมดุลนิเวศและเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ ด้วยการจัดการรูปแบบการปลูกยางพาราใหม่ โดยให้มีต้นยางพาราเพียง ๔๐ - ๔๔ ต้น/ไร่ จากรูปแบบการปลูกยางพาราเดิม ๗๖ - ๘๐ ต้น/ไร่ มีการทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ลดการใช้เคมี มีการปลูกพืชร่วมยาง เช่น ผักพื้นบ้าน ผลไม้ พืชสมุนไพร ไผ่ กาแฟ เป็นต้น หรือปลูกพืชทดแทนที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและมีตลาดรองรับอย่างกว้างขวาง เช่น มะพร้าวน้ำหอม สามารถนำไปแปรรูปเป็นเครื่องดื่มที่มีมูลค่ากว่าหนึ่งแสนล้านบาทต่อปี หรือการทำเกษตรผสมผสาน เช่น เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงผึ้ง ทำฟาร์มเห็ด และมีการปลูกต้นไม้ยืนต้นที่มีค่าทางเศรษฐกิจตามแนวทางธนาคารต้นไม้ เช่น ตะเคียนทอง จำปาทอง ไม้สัก พะยูง ยางนา

<u>ผลที่จะได้รับจากการทำสวนยางพารายั่งยืน</u>

๑) ผลผลิตน้ำยางจากสวนยางพารายั่งยืน ๔๐ - ๔๔ ต้นต่อไร่ เมื่อมีสมดุลนิเวศจะมีผลผลิตที่ใกล้เคียงกับสวนยางพาราเชิงเดี่ยว ๗๐ - ๘๐ ต้นต่อไร่

๒) ต้นยางพาราจะต้านทานโรค ปริมาณน้ำยางสูงขึ้น เพราะหลักทางวิชาการด้านพฤกษศาสตร์ต้นยางพาราต้องอยู่ร่วมกับพืชอื่นจึงจะเติบโตสมบูรณ์ แข็งแรง และไม่เป็นโรค

๓) ลดต้นทุนการผลิต ทั้งปุ๋ย แรงงาน และการใช้สารเคมี

๔) สร้างรายได้เสริม เพื่อลดการพึ่งพารายได้จากยางพาราเพียงอย่างเดียว รวมทั้งช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือน

๕) เป็นยุทธวิธีการแก้ปัญหาราคาน้ำยางพาราตกต่ำอย่างยั่งยืนและได้ผลที่สุด เพราะถ้ามีรายได้เสริมเพียงพอยังชีพ สามารถหยุดกรีดยางทั้งประเทศ ทำให้เกษตรกรชี้นำราคายางได้จริง

๖) ป่ายางพาราจะมีความชื้นสัมพัทธ์สูง สามารถกรีดยางตอนกลางวันได้ (๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐) ไม่ต้องสุ่มเสี่ยงกรีดยางช่วงกลางคืนที่มีออกซิเจนต่ำ แสงน้อย และอันตรายจากสัตว์มีพิษ

๗) รัฐบาลควรทำโครงการนำร่องสวนยางพารายั่งยืน ในพื้นที่สวนยางที่ไม่มีเอกสารสิทธิประมาณ ๕ ล้านไร่ เพื่อแก้ปัญหาสิทธิในที่ทำกินของเกษตรกรผู้ยากไร้ ๓๐๐,๐๐๐ ครัวเรือน โดยให้เกษตรกรรวมกลุ่มทำสวนยางพารายั่งยืนและขออนุญาตใช้ประโยชน์ในที่ดินตามกฎหมายภายใต้กรอบสิทธิชุมชน และอนุญาตให้ประชาชนในพื้นที่เดิมที่เคยได้รับอนุญาตจากหน่วยงานท้องถิ่นให้เข้าทำประโยชน์สามารถทำกินได้ต่อไป ซึ่งจะสามารถเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เศรษฐกิจได้ทันที ๕ ล้านไร่ โดยที่ไม่ต้องขัดแย้งกับเกษตรกรชาวสวนยางจากการโค่นต้นยางตามนโยบายทวงคืนผืนป่าของรัฐบาล อีกทั้งยังสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้ชุมชนช่วยดูแลป่าไม้ที่เหลืออันเป็นการเดินตามแนวทางคนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืนและสร้างป่าสร้างรายได้ หากใช้ชุดความคิดสวนยางพารายั่งยืนแก้ปัญหาให้เกษตรกรชาวสวนยางที่ไม่มีเอกสารสิทธิสามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินตามกฎหมายได้ จะช่วยป้องกันการกีดกันทางการค้าน้ำยางและไม้ยางพาราจากต่างประเทศได้ เช่น การรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน FSC และ PEFC

๘) ป่ายางพาราจะช่วยลดการพังทลายของหน้าดิน ช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เป็นการสร้างและรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งยังช่วยลดไฟป่าในบางพื้นที่ เพราะการทำสวนยางมีการลงทุนสูงจึงต้องมีการเฝ้าระวัง

๙) สวนยางพารายั่งยืนจะช่วยสร้างความมั่นคงทางอาหาร อนุรักษ์พันธุกรรมพืชพื้นถิ่นและเพิ่มพื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืน

๑๐) คุณภาพชีวิตและสุขภาวะเกษตรกรชาวสวนยางดีขึ้น เพราะได้บริโภคอาหารปลอดภัยที่ปลูกเอง ลดความเสี่ยงจากการใช้สารเคมี การกรีดยางช่วงกลางวันได้ทำให้สุขภาพของชาวสวนยางดีขึ้น และสามารถรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น การไปร่วมงานบุญในช่วงกลางคืนได้ การปลูกต้นไม้ยืนต้นในสวนยางพาราเป็นการออมและเป็นสวัสดิการของชาวสวนยางที่ดีที่สุด และการทำสวนยางพารายั่งยืนเป็นการพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙

๑๑) รัฐบาลควรชะลอการส่งเสริมไม่ให้มีพื้นที่ปลูกยางพาราเพิ่มเติม

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สวนยางยั่งยืน เพื่อช่วยแก้ปัญหาราคายางตกต่ำให้เลยจุดคุ้มทุนที่ ๖๐ บาทต่อกิโลกรัม มีเป้าหมาย คือ มีพื้นที่สวนยางยั่งยืน ๗.๘ ล้านไร่ภายใน ๗ ปี หรือประมาณร้อยละ ๓๐ ของพื้นที่สวนยางพาราทั้งประเทศ โดยแบ่งเป็นสวนยางพาราที่ไม่มีเอกสารสิทธิ ๕ ล้านไร่ และสวนยางพาราที่มีเอกสารสิทธิ ๒.๘ ล้านไร่ โดยระยะแรกภายในปี ๒๕๖๒ ให้รัฐบาลตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สวนยางพารายั่งยืน ส่วนระยะกลางปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ รวม ๒ ปี ให้รัฐบาลทำโครงการนำร่องสวนยางพารายั่งยืนในพื้นที่ทับซ้อนป่าไม้ ๕ ล้านไร่ เกษตรกรชาวสวนยางที่ไม่มีเอกสารสิทธิ ๓ แสนครัวเรือนให้แล้วเสร็จ และระยะยาวปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๙ รวม ๗ ปี ให้รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณเพื่อการปลูกแทนแก่

เกษตรกรชาวสวนยางที่ขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทย เพิ่มเติม ๑๐,๐๐๐ บาทต่อไร่ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรทำสวนยางพารายั่งยืน จากเดิมได้รับเงินสนับสนุนการปลูกแทนจากการยางแห่งประเทศไทยไร่ละ ๑๖,๐๐๐ บาท โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกษตรกรลดการทำสวนยางพาราเชิงเดี่ยวปีละ ๔๐๐,๐๐๐ ไร่ เป็นระยะเวลา ๗ ปี รวม ๒.๘ ล้านไร่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑) ภายใน ๒ ปี จะมีสวนยางพารายั่งยืนของเกษตรกรชาวสวนยางที่ไม่มีเอกสารสิทธิ ๕ ล้านไร่ เป็นการแก้ปัญหาสิทธิในที่ทำกินของเกษตรกรรายย่อย ๓๐๐,๐๐๐ ครัวเรือน และประเทศไทยจะมีพื้นที่ป่าไม้เศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ๕ ล้านไร่โดยไม่ต้องไปทำร้ายเกษตรกรชาวสวนยาง

๒) ผลผลิตยางพาราของไทยหรือซับพลายยางจะลดลงจากข้อ ๑ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ ตันต่อปี ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำเพื่อสู่เป้าหมายเลยจุดคุ้มทุนที่ราคา ๖๐ บาทต่อกิโลกรัม โดยที่รัฐบาลไม่ต้องใช้งบประมาณแม้แต่บาทเดียว แลกกับสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมายของเกษตรกรชาวสวนยางที่ไม่มีเอกสารสิทธิ

๓) การใช้เงินกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางหรืองบประมาณแผ่นดินปีละ ๔,๐๐๐ ล้านบาท เป็นระยะเวลา ๗ ปี ของรัฐบาลเพื่อสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรชาวสวนยางที่มีเอกสารสิทธิเปลี่ยนสวนยางพาราเชิงเดี่ยวเป็นการทำสวนยางพารายั่งยืนจำนวน ๒.๘ ล้านไร่ ถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า และแก้ปัญหาวิกฤตยางพาราไทยที่ต้นเหตุ ซึ่งจะได้ผลกว่านโยบายการแทรกแซงราคายางและการช่วยเหลือปัจจัยการผลิตที่ผ่านมา

จากสาเหตุดังกล่าว เสนอให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการทำสวนยางพาราแบบผสมผสาน การปลูกพืชร่วมยางเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและลดต้นทุนการผลิต โดยปลูกไม้มีค่าร่วมกับไม้ยางพาราควรต้องเป็นไม้ยืนต้นที่มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ไม้จำปาทอง ไม้พะยูง ไม้ตะเคียนทอง ไม้ประดู่ เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่า นอกจากนี้ ยังควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเลี้ยงสัตว์ในสวนยางพารา และควรจัดทำฐานข้อมูลพืชเกษตรที่มีความแม่นยำและเป็นเอกภาพ

๕.๒.๓.๕ มาตรการแก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำในระยะยาว

๑) รัฐบาลควร**จัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ยางพารา** รวมถึงให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาเฉพาะทาง และให้ทุนในสร้างนักวิจัยเพื่อสร้างมูลค่าอันเกิดจากนวัตกรรมเทคโนโลยีโดยส่งเสริมให้การยางแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรหลักในการขับยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษาทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากยางพารา

๒) รัฐบาลควรส่งเสริมการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมยางพารากลางน้ำ ได้แก่ น้ำยางข้น ยางแผ่นรมควัน และยางเครป ในแต่ละภูมิภาค ร่วมกับสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และภาคเอกชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการและเกษตรกรในท้องถิ่น

๓) รัฐบาลควรส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง ทั้งจากกองทุนของรัฐในประเทศและจากนักลงทุนภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์ของไทย เช่น การผลิตยางล้อตันสำหรับเครื่องจักรกลการเกษตร การแปรรูปยางพารากับอุตสาหกรรมระบบราง หรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ใช้ยางพาราในปริมาณมาก

๕.๒.๓.๖ การวางเป้าหมายการแก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำด้วยการใช้ยางพาราภายในประเทศ

รัฐบาลควรมีมาตรการส่งเสริมให้มีการใช้น้ำยางพาราสดและเพิ่มปริมาณการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในประเทศ เช่น ลดหย่อนภาษีในอุตสาหกรรมที่ใช้ยางพาราในอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการใช้น้ำยางพาราสดและยางพาราในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีการแปรรูป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) การใช้น้ำยางพาราสด ๒๒.๗ % สำหรับโครงการโมเดลต้นแบบถนนดินซีเมนต์โดยใช้น้ำยางพาราสดและดินเดิมในท้องถิ่น

รัฐบาลส่งเสริมให้ดำเนินการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพารา ๑ หมู่บ้าน ๑ กิโลเมตร รวมระยะทางทั้งประเทศ ๗๕,๐๓๒ กิโลเมตร/ปี โดยมุ่งเน้นให้โครงการนี้สามารถดูดซับน้ำยางพาราสดในพื้นที่ก่อสร้าง หรือพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งจะสามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้โดยตรงจากการซื้อผ่านสหกรณ์ หรือวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มเกษตรกร หรือผู้ประกอบการ SMEs ในท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการนี้ได้อย่างทั่วถึง ศักยภาพในเบื้องต้นโครงการนี้สามารถดูดซับน้ำยางพาราสดออกจากระบบประมาณ ๑ ล้านตัน/ปี คิดเป็นการใช้น้ำยางพาราสดร้อยละ ๒๒.๗ ของปริมาณยางพาราทั้งประเทศ (๑ ล้านตันต่อปี ÷ ๔.๔ ล้านตันต่อปี × ๑๐๐% = ๒๒.๗%)

๒) การใช้น้ำยางพาราสด ๓๕.๒ % สำหรับในอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ยางพาราสามารถนำมาใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้างอย่างหลากหลาย อาทิ ในอุตสาหกรรมเสาเข็มคอนกรีตและคอนกรีตผสมเสร็จมีปริมาณการผลิตรวม ๑๕.๕ ล้าน ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี สามารถพัฒนาสูตรน้ำยาเคมีภัณฑ์หรือสารผสมเพิ่มในการผลิตเสาเข็มคอนกรีตและคอนกรีตผสมเสร็จที่มีส่วนผสมของน้ำยางพาราในปริมาณเนื้อยางแห้ง ๑๐% ต่อคอนกรีตลูกบาศก์เมตรจึงสามารถดูดซับปริมาณยางออกจากระบบได้เท่ากับ ๑.๕๕ ล้านตันต่อปี (๑๕.๕ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี × ๐.๑ =๑.๕๕ ล้านตันต่อปี) คิดเป็นปริมาณ ๓๕.๒% ของปริมาณยางพาราทั้งประเทศ (๑.๕๕ ล้านตันต่อปี ÷ ๔.๔ ล้านตันต่อปี×๑๐๐% = ๓๕.๒ %)

๓) การใช้น้ำยางพาราสดในอุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากยางพาราภายในประเทศ ๑๔.๘ %

ปริมาณการดูดซับน้ำยางพาราสดจากอุตสาหกรรมการผลิตยางล้อ ถุงมือยาง เส้นด้ายยางยืด และยางรัดของ ดังแสดงในตารางการใช้ยางพาราในประเทศย้อนหลัง ๑๐ ปี ตารางที่ ๑ ปริมาณการใช้ยางธรรมชาติในประเทศไทยตามประเภทผลิตภัณฑ์ยางต่างๆ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๖๐ ใช้น้ำยางพาราสดในปริมาณ ๐.๖๕ ล้านตันต่อปี คิดเป็นปริมาณ ๑๔.๘ % ของปริมาณยางพาราทั้งประเทศ (๐.๖๕ ล้านตันต่อปี ÷ ๔.๔ ล้านตันต่อปี × ๑๐๐% = ๑๔.๘ %)

๔) การใช้น้ำยางพาราสด ๒๗.๓% ในอุตสาหกรรมการแปรรูปเป็นวัตถุดิบเพื่อการส่งออกสู่ตลาดในต่างประเทศ

ปริมาณน้ำยางพาราสดที่เหลือจาก โครงการโมเดลต้นแบบถนนดินซีเมนต์โดยใช้น้ำยางพาราสดและดินหรือวัสดุเดิมในท้องถิ่น อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากยางพาราภายในประเทศจะคงเหลือปริมาณน้ำยางพาราสดเพื่อแปรรูปในอุตสาหกรรมการแปรรูปเป็นวัตถุดิบเพื่อการส่งออกสู่ตลาดในต่างประเทศ เพียง ๒๗.๓% (๑๐๐% - ๒๒.๗% - ๓๕.๒% - ๑๔.๘ % = ๒๗.๓%) จากเดิมประเทศไทยต้องพึ่งพาการส่งออกในอุตสาหกรรมการแปรรูปเป็นวัตถุดิบเพื่อการส่งออกสู่ตลาดต่างประเทศในปริมาณสูงถึง ๘๖% (ข้อมูลจากการยางแห่งประเทศไทยปี ๒๕๖๐)

๕.๒.๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๒.๔.๑ บทสรุป

การเพิ่มปริมาณการใช้ยางพาราในประเทศด้วยการนำมาใช้เป็นส่วนผสมสำหรับทำถนนพาราซอยด์ซีเมนต์เป็นวิธีการที่สามารถนำน้ำยางพาราสดไปใช้ได้ปริมาณมากและคุ้มค่าต่อการลงทุน สามารถดูดซับปริมาณยางพาราออกจากตลาดได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งจากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้ดำเนินการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราโครงการ ๑ หมู่บ้าน ๑ กิโลเมตร มีศักยภาพสามารถดูดซับน้ำยางพาราสดในพื้นที่ก่อสร้างหรือพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งในเบื้องต้นโครงการถนนพาราซอยด์ซีเมนต์สามารถดูดซับน้ำยางพาราสดออกจากระบบได้ประมาณ ๐.๙ - ๑.๑ ล้านตัน/ปี คิดเป็นการใช้น้ำยางพาราสดร้อยละ ๒๓ - ๒๕ ของปริมาณยางพาราทั้งประเทศ โดยควรให้หน่วยงานท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในดำเนินการ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล เป็นต้น และให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผู้เชี่ยวชาญและให้วิศวกรโยธาที่มีใบประกอบวิชาชีพเซ็นรับรองรูปแบบรายการถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ นอกจากนั้น ควรส่งเสริมให้ใช้ดินเดิมหรือวัสดุที่มีในท้องถิ่นในการก่อสร้างและให้ใช้น้ำยางพาราสดในท้องถิ่นหรือพื้นที่ใกล้เคียงเป็นสำคัญ การรวบรวมน้ำยางพาราสดโดยความร่วมมือกับสหกรณ์ ชุมนุมสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการเอสเอ็มอีในท้องถิ่นซึ่งเป็นวิธีการที่ดีที่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางในท้องถิ่นได้ ประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำถนนเพราะไม่ต้องจ่ายค่าขนส่งวัสดุ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้นวัตกรรมใหม่ในการเก็บรักษาสภาพยางพาราและการแปรรูปเพื่อเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ของประเทศ

ส่วนการแปรรูปยางพาราเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นสูง ปัจจุบันการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางมักเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานกระบวนการผลิตสูง มีต้นทุนสูงทั้งด้านเครื่องจักรผลิตและเครื่องทดสอบ อีกทั้งต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้และทักษะสูง ซึ่งเกษตรกรที่รวมตัวกันในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้เพราะขาดปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว อีกทั้งผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์ยางร้อยละ ๘๕ เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อย จึงมีปัญหาด้านความสามารถในการลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพผลิตภัณฑ์ เช่น การปรับปรุงเครื่องจักรผลิต เครื่องทดสอบ การวิจัย พัฒนา และนวัตกรรม ปัญหาด้านความสามารถในการบริหารจัดการ และการบริหารทรัพยากรบุคคล

๕.๒.๔.๒ ข้อเสนอแนะ

(๑) ระยะเร่งด่วน การเพิ่มการใช้ยางพาราในประเทศ โดยการส่งเสริมการนำน้ำยางพาราสดมาใช้ทำถนนพาราซอยด์ซีเมนต์

เสนอให้มีการปรับปรุงหรือยกเลิกข้อกำหนดคุณสมบัติทางกายภาพ ทางเคมีของน้ำยางพาราผสมสารผสมเพิ่มและสารผสมเพิ่มที่ชอบไม่เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดข้อร้องเรียนขึ้นในอนาคต เช่น ปริมาณสารที่เป็นของแข็งทั้งหมด (Total Solid Content, TSC) ค่าความหนืด (Viscosity) และควรใช้คุณสมบัติทางวิศวกรรมที่อำนวยการให้ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามสามารถปฏิบัติงานและควบคุมงานได้โดยปราศจากปัญหาอุปสรรคทั้งการทดสอบภาคสนามและห้องปฏิบัติการ ตัวอย่างเช่น ควรใช้กำลังรับแรงอัดแกนเดียว (Unconfined Compressive Strength) และค่าการบดอัดแน่นในสนาม (Field Density) เป็นต้น รวมถึงเปิดโอกาสให้สามารถออกแบบกำลังรับแรงอัดที่แตกต่างไปจาก ๑๗.๕ กิโลกรัม/ตารางเซนติเมตร เพื่อการใช้งานตามความต้องการของหน่วยงานหรือผู้ใช้งาน ทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานนวัตกรรมเพิ่มเติมในอนาคต

ส่วนการจัดซื้อน้ำยางพาราสดในโครงการถนนของพาราซอยด์ซีเมนต์ควรกำหนดราคาซื้อที่ราคากลางที่รัฐบาลกำหนดในการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยางที่ราคา ๖๐ บาท (ปริมาณเนื้อยางแห้ง ๓๐%) โดยรับซื้อซื้อผ่านสหกรณ์ หรือวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มเกษตรกร หรือผู้ประกอบการเอสเอ็มอีในท้องถิ่น

(๒) ระยะยาว ส่งเสริมการแปรรูปยางพารา และส่งเสริมด้านการวิจัย

๑) สนับสนุนผู้ประกอบการที่ผลิตผลิตภัณฑ์จากยางขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งเป็นผู้ประกอบส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมยาง และส่งเสริมให้เกษตรกรร่วมกลุ่มกันเพื่อดำเนินการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา โดยเน้นผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมยุคใหม่ ไม่ต้องลงทุนสูง ไม่ซับซ้อน และรัฐต้องให้การสนับสนุนให้มีการสร้างโรงงานแปรรูปยางพาราในพื้นที่ที่มีการปลูกยาง อีกทั้งต้องหาตลาดสำหรับจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากยางพาราให้แก่เกษตรกร

๒) รัฐบาลควรจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ยางพารา ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาเฉพาะทาง และให้ทุนสร้างนักวิจัยเพื่อสร้างมูลค่าอันเกิดจากนวัตกรรมเทคโนโลยี โดยให้การยางแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาร่วมกับหน่วยงานภาครัฐสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและนอกประเทศ เพื่อให้ไทยเป็นผู้นำในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากยางพารา

๓) ควรส่งเสริมการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมยางพารากลางน้ำในแต่ละภูมิภาคร่วมกับสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และภาคเอกชน เพื่อสร้างความเข็มแข็งให้กับผู้ประกอบการและเกษตรกรในท้องถิ่น

(๓) ส่งเสริมการทำสวนยางพารายั่งยืน ควรส่งเสริมให้ทำการศึกษาและวิจัยการดำเนินโครงการสวนยางยั่งยืนอย่างจริงจัง และหาวิธีดำเนินการให้ประชาชนสามารถทำกินในพื้นที่ดินเดิมที่เคยดำเนินการแต่ยังไม่มีเอกสารสิทธิ หรือในพื้นที่ป่าไม้ โดยจัดให้มีการเช่าหรือเสียภาษีในท้องถิ่น หรือจัดสรรให้ประชาชนในท้องถิ่นมีที่ทำกิน กอร์ปกับสามารถดำเนินชีวิตในพื้นที่ป่าได้อย่างยั่งยืน รวมถึงมีมาตรการให้ประชาชนมีรายได้จากการดูแลผืนป่าโดยร่วมมือกับภาครัฐในการฟื้นฟูสภาพป่าให้สมบูรณ์ สามารถรับสวัสดิการหรือสิทธิที่รัฐชดเชย หรือส่งเสริมเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและขาดที่ทำกินของประชาชนได้อย่างแท้จริงและ

มีประสิทธิภาพ โดยการเสนอให้มีการทำสวนยางยั่งยืนจำนวน ๗.๘ ล้านไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทับซ้อน ๕ ล้านไร่ และพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิจำนวน ๒.๘ ล้านไร่

๑) พื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ วางเป้าหมายการทำสวนยางยั่งยืนไว้ ๗ ปี ปีละ ๔๐๐,๐๐๐ ไร่ โดยปลูกต้นยางพาราไร่ละ ๔๐ ต้น ผสมกับพืชร่วมยาง ซึ่งรัฐต้องให้การสนับสนุนงบเพิ่มอีกไร่ละ ๑๐,๐๐๐ บาท (จากเดิมที่การยางแห่งประเทศไทยจ่ายค่าปลูกแทนแก่เกษตรกรที่โค่นยางที่อายุครบ ๒๕ ปีอยู่แล้ว จำนวน ๑๖,๐๐๐ บาทต่อไร่) เพื่อเป็นการจูงใจให้เกษตรกรทำสวนยางยั่งยืน

๒) พื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ ภายใน ๒ ปี จะต้องมีสวนยางยั่งยืนของเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ ๕ ล้านไร่ จูงใจเกษตรกรให้ทำสวนยางยั่งยืนโดยการแลกกับสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมาย

(๔) รัฐบาลควรนำพระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้ในการควบคุมกำกับปริมาณยางพาราและการขนย้ายยางพาราข้ามเขต เพื่อจะได้ทราบปริมาณสต็อกยางพาราอย่างแท้จริงและนำเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการยางพาราทั้งระบบ

๕.๒.๔.๓ ผลกระทบจากการใช้น้ำยางพาราสดในการสร้างถนนพาราซอยด์ซีเมนต์

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ข้อคิดเห็นจากบุคคลและข้าราชการที่เข้าร่วมประชุมศึกษาดูงาน ศึกษาข้อมูลจากนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ และการพบปะประชาชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ จึงได้ทราบถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ดังนี้

(๑) การใช้น้ำยางพาราสดในการก่อสร้างถนนของพาราซอยด์ซีเมนต์ โดยการซื้อผ่านสหกรณ์ หรือวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มเกษตรกร หรือผู้ประกอบการ SMEs ในท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการนี้ได้อย่างทั่วถึงเป็นการป้องกันการทุจริตและสร้างสำนึกในการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาร่วมกันระหว่างรัฐและภาคประชาชน

(๒) การดำเนินการโครงการการก่อสร้างถนนของพาราซอยด์ซีเมนต์ที่ผ่านมามีข่าวสารและข้อมูลเชิงประจักษ์ในท้องถิ่นว่าไม่มีคุณภาพ โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ ประกอบกับมีการร้องเรียนเรื่องของการล็อกสเปกส่งผลให้หน่วยงานท้องถิ่นทั่วประเทศไม่กล้าดำเนินการโครงการดังกล่าวเพราะมีความเสี่ยงสูงในการที่จะถูกร้องเรียน ถูกการตรวจสอบ และดำเนินการทางวินัยร้ายแรง

(๓) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามสามารถปฏิบัติงานและควบคุมงานได้โดยปราศจากปัญหาอุปสรรคทั้งการทดสอบภาคสนามและห้องปฏิบัติการควรมีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และสามารถแสดงหลักฐานของกระบวนการวิจัย และสามารถแสดงแหล่งที่มาของนวัตกรรมซึ่งผ่านการทดสอบจริงในภาคสนามอย่างมีคุณภาพน่าเชื่อถือ

บทที่ ๖
แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าวและสับปะรดตกต่ำ

๖.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา

๖.๑.๑ หลักการและเหตุผล

ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย เพราะส่งผลต่อการเพิ่มความเหลื่อมล้ำและการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ สภาผู้แทนราษฎรจึงมีมติจัดตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

แต่เนื่องจากราคาพืชผลการเกษตรแต่ละชนิดมีปัจจัยและเงื่อนไขที่แตกต่างกันไปคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ จึงมีมติในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ ให้มีการตั้งคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาของราคาพืชผลทางการเกษตรแต่ละชุดจำนวนทั้งสิ้น ๖ คณะ เพื่อทำการศึกษาพิจารณาข้อเสนอแนะและข้อสังเกตเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งและทันท่วงที

มะพร้าวและสับปะรด นับเป็นสินค้าที่มีความสำคัญเพราะเกี่ยวข้องกับจำนวนของเกษตรกรประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ครัวเรือน และเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้และชื่อเสียงให้กับประเทศไทย แต่ช่วงเวลาประมาณ ๕ ปีที่ผ่านมา ราคามะพร้าวและราคาสับปะรดมีความผันผวนมาก โดยในปี ๒๕๖๑ ราคามะพร้าวและสับปะรดตกต่ำลงอย่างมากเป็นประวัติการณ์ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ เห็นว่ามะพร้าวและสับปะรดมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากผลไม้และพืชผลทางการเกษตรชนิดอื่น ๆ จึงมีมติจัดตั้งคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องมะพร้าวและสับปะรด เพื่อดำเนินการศึกษาและเสนอแนะทางออกในเรื่องดังกล่าว

ภายหลังจากคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำได้มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องมะพร้าวและสับปะรดได้มีการดำเนินการในช่วงเวลาประมาณ ๔ เดือน โดยได้จัดประชุมหารือเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมและชี้แจงให้ข้อมูลจำนวน ๖ ครั้ง และมีการเดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่จำนวน ๒ ครั้ง ณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดสมุทรสงคราม จนได้ข้อมูลที่เพียงพอสามารถนำมาทำการวิเคราะห์ผล และจัดทำข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขและป้องกันปัญหาราคามะพร้าวและราคาสับปะรดตกต่ำ คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องมะพร้าวและสับปะรดในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ จึงได้จัดทำรายงานเพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและเผยแพร่ผลการดำเนินงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำดังที่ปรากฏในรายงานนี้

๖.๑.๒ วัตถุประสงค์ของรายงาน

รายงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๖.๑.๒.๑ นำเสนอผลการดำเนินงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำให้สาธารณชนทราบ

๖.๑.๒.๒ นำเสนอข้อมูลและผลการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องปัญหาและการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าวและสับปะรดของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำต่อสภาผู้แทนราษฎร

๖.๑.๓ กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานประกอบด้วย ๒ กระบวนการสำคัญคือ

๖.๑.๓.๑ การประชุมจำนวน ๖ ครั้ง ได้แก่

- ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๒ วันที ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๓ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๔ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๕ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๖ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

๖.๑.๓.๒ การศึกษาดูงานในพื้นที่ ๒ ครั้ง ได้แก่

- จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วันที่ ๑๙ - ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒
- จังหวัดสมุทรสงคราม วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๒

โดยในการประชุมและการศึกษาดูงานได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาหารือ ดังนี้

- กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
- กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
- จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และหน่วยราชการในจังหวัด
- จังหวัดสมุทรสงคราม และหน่วยราชการในจังหวัด
- ผู้ประกอบการแปรรูปกะทิสำเร็จรูป
- ตัวแทนเกษตรกรชาวสวนมะพร้าว
- ตัวแทนล้งในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดสมุทรสงคราม

๖.๑.๔ องค์ประกอบของรายงาน/กรอบการพิจารณา

รายงานฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ตามเรื่องที่พิจารณา ได้แก่

- รายงานส่วนที่ ๑ โครงสร้างรายงานการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำ
- รายงานส่วนที่ ๒ โครงสร้างรายงานการแก้ไขปัญหาราคาสับปะรดตกต่ำ

๖.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าว

๖.๒.๑ การวิเคราะห์ปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำในช่วงที่ผ่านมา

๖.๒.๑.๑ อุปทานและอุปสงค์ของมะพร้าวในช่วงที่ผ่านมา

ความต้องการมะพร้าวภายในประเทศ ประมาณ ๑.๑ ล้านตัน/ปี แยกเป็น

๑) ความต้องการมะพร้าวในการแปรรูปกะทิสำเร็จรูป (จำนวนโรงงานทั้งหมด ๒๒ โรงงาน) ประมาณร้อยละ ๖๐

๒) ความต้องการบริโภคมะพร้าวในประเทศ (หรือเรียกว่ามะพร้าวหัวขูด) ประมาณร้อยละ ๓๕

๓) ความต้องการมะพร้าวเพื่อแปรรูปเป็นน้ำมันมะพร้าว ประมาณร้อยละ ๕

ปริมาณการผลิตมะพร้าวในประเทศประมาณ ๙๐๐,๐๐๐ ตัน/ปี โดยมีพื้นที่เพาะปลูก ๗๖๐,๐๐๐ ไร่ และมีผู้ปลูกมะพร้าวอยู่ทั้งสิ้นประมาณ ๑๖๑,๐๐๐ ครัวเรือน แบ่งเป็นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ร้อยละ ๓๘ จังหวัดชุมพรร้อยละ ๑๘ จังหวัดนครศรีธรรมราชร้อยละ ๙ และจังหวัดสุราษฎร์ธานีร้อยละ ๙ นอกจากนั้นประมาณร้อยละ ๒๖ เป็นจังหวัดอื่น ๆ

ทั้งนี้ ผลผลิตมะพร้าวของไทยลดลงไปมาก โดยหากเทียบกับเมื่อ ๑๕ ปีที่แล้ว ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ประเทศไทยมีผลผลิตมะพร้าว ๒.๑๒ ล้านตัน แต่ปัจจุบันในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ผลผลิตมะพร้าวของเราเหลือเพียงประมาณ ๙๐๐,๐๐๐ ตัน หรือผลผลิตมะพร้าวของเราลดลงไปกว่าร้อยละ ๖๐ ในเวลาเพียง ๑๕ ปี

สาเหตุสำคัญของการลดลงมาจากทั้งการลดลงของพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ โดยในปี ๒๕๔๖ มีเนื้อที่ให้ผลผลิตมะพร้าว ๑.๗๔ ล้านไร่ แต่ในปี ๒๕๖๑ ลดลงเหลือ ๗๖๐,๐๐๐ ไร่ ส่วนผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ก็ลดลงจากในปี ๒๕๔๖ ประเทศไทยมีผลผลิตมะพร้าวเฉลี่ยต่อไร่ ๑,๒๑๗ กิโลกรัม/ไร่/ปี เหลือเพียงแค่ ๑,๑๓๑ กิโลกรัม/ไร่/ปี ในปี ๒๕๖๑

การลดลงของผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เป็นเพราะสวนมะพร้าวที่เหลืออยู่ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นสวนมะพร้าวที่มีอายุมากและขาดการบำรุงดูแลรักษา รวมถึงการเกิดศัตรูพืชระบาดในช่วงเวลาที่ผ่านมา ทำให้ผลผลิตมะพร้าวของประเทศไทยลดลงอย่างมาก

ข้อดีประการหนึ่งของอุปทานมะพร้าวคือ มะพร้าวเป็นพืชที่แทบไม่มีความเป็นฤดูกาลเลยในภาพรวมของทั้งประเทศ มะพร้าวให้ผลผลิตในทุกเดือนใกล้เคียงกัน ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรในปี ๒๕๖๐ เดือนที่มะพร้าวมีผลผลิตมากที่สุดคือเดือนมิถุนายน มีผลผลิตร้อยละ ๑๑ ของผลผลิตทั้งหมดเท่านั้น

การจัดทำข้อมูลมะพร้าว เพื่อเป็นฐานของราคาต้นทุนโดย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรควรมีความเสถียรมากกว่านี้ ควรมีการจัดเก็บในระยะ ๓ ปีแรกอย่างต่อเนื่อง ในช่วงทุก ๆ ๓ เดือน และหลังจากนั้นทุก ๆ ๖ เดือน เพื่อเป็นสถิติของผลผลิตต่อเดือน เพื่อให้สอดคล้องกับการขอปริมาณนำเข้าที่ใกล้เคียงกับมะพร้าวที่ขาด และปรับเปลี่ยนตัวเลขสัดส่วนการใช้ในประเทศเป็น ภาคอุตสาหกรรม ๖๕% ครัวเรือน ๓๕% ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมตามความเป็นจริง

๖.๒.๑.๒ โครงสร้างและวิถีการตลาดมะพร้าวของไทย

วิถีการตลาดหรือเส้นทางมะพร้าวผลแก่หรือมะพร้าวแกงจะเริ่มต้นจากชาวสวนมะพร้าวมาสู่ผู้รับซื้อท้องถิ่น และล้งรับซื้อขายส่งในพื้นที่ จากนั้น มะพร้าวจะถูกแบ่งเป็น ๒ เส้นทางหลัก ๆ ทางแรก มะพร้าวประมาณร้อยละ ๓๕ จะถูกแบ่งมาเป็น “มะพร้าวขูด” เพื่อใช้บริโภคภายในประเทศ ส่วนทางที่สองซึ่งเป็นเส้นทางหลักคือ มะพร้าวประมาณร้อยละ ๖๐ ของ “มะพร้าวผลแก่” ที่เกษตรกรขายได้ จะได้รับการกะเทาะเปลือกเป็น “มะพร้าวเนื้อขาว” โดยโรงกะเทาะก่อนที่เข้าสู่โรงงานกะทิสำเร็จรูป (มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๒ โรง)

โดยกะทิสำเร็จรูปส่วนใหญ่จะได้ถูกส่งออกไปยังต่างประเทศ ดังนั้น โรงงานกะทิสำเร็จรูปเพื่อการส่งออกจึงเป็นปลายทางที่สำคัญที่สุดสำหรับมะพร้าวภายในประเทศ มากยิ่งกว่าการบริโภคในประเทศเองเสียอีก และอีกประมาณร้อยละ ๕ เป็นการนำมะพร้าวเพื่อแปรรูปเป็นน้ำมันมะพร้าว

อย่างไรก็ดี ในช่วงเวลาที่มีการนำเข้ามะพร้าวจากต่างประเทศจำนวนมาก เส้นทางมะพร้าวจะไหลสวนทิศกันจากผู้นำเข้า (ซึ่งก็คือ โรงงานกะทิสำเร็จรูป) ไปสู่โรงกะเทาะ (เพราะโรงงานกะทิสำเร็จรูปไม่สามารถกะเทาะเองได้หมด) โดยเฉพาะหากนำเข้ามาในปริมาณมาก ซึ่งนั่นอาจทำให้โรงกะเทาะไม่สามารถรับซื้อมะพร้าวจากผู้ค้าส่ง-เกษตรกรได้ตามเส้นทางเดิมได้

๖.๒.๑.๓ การส่งออกและการนำเข้ามะพร้าวและผลิตภัณฑ์ของไทย

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกมะพร้าว โดยในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศผู้ส่งออกมะพร้าว โดยส่งออกมะพร้าวผลสดอยู่ที่ ๓๓,๒๔๙ ตัน (มูลค่าการส่งออก ๔๑๒ ล้านบาท) และนำเข้ามะพร้าวผลแห้งเพียงประมาณ ๓,๒๐๗ ตันเท่านั้น (มูลค่าการนำเข้าเพียง ๕ ล้านบาท) แต่ในปีถัดมา ๒๕๕๔ การเกิดศัตรูพืชระบาด ทำให้ผลผลิตมะพร้าวทั่วประเทศลดลงเกือบ ๒๐๐,๐๐๐ ตัน จึงมีการนำเข้ามะพร้าวผลแห้งเข้ามา ๑๑๑,๖๑๑ ตัน (มูลค่าการนำเข้า ๙๘๙ ล้านบาท) ส่วนการส่งออกมะพร้าวผลสด ในปี ๒๕๕๔ อยู่ที่ ๓๑,๖๖๗ ตัน (มูลค่าการส่งออก ๕๒๑ ล้านบาท) ใกล้เคียงเดิม

อย่างไรก็ดี การนำเข้ามะพร้าวผลแห้งของประเทศไทยในปี ๒๕๕๕ ก็ลดลงเหลือ ๒๗,๔๗๖ ตัน (มูลค่าการนำเข้า ๒๒๕ ล้านบาท) ในขณะที่ส่งออกมะพร้าวผลสด ๔๖,๘๐๑ ตัน (มูลค่าการส่งออก ๗๖๑ ล้านบาท) ประเทศไทยเริ่มกลับมาเป็นประเทศผู้นำเข้ามะพร้าวสุทธิอีกครั้งในปี ๒๕๕๗ เมื่อนำเข้ามะพร้าวผลแห้ง ๘๙,๒๗๐ ตัน (มูลค่าการนำเข้า ๖๕๖ ล้านบาท) และส่งออกมะพร้าวผลสด ๖๐,๗๙๗ ตัน (แต่ยังมีมูลค่าส่งออกสูงกว่าที่ ๑,๓๔๗ ล้านบาท)

ปัจจุบัน (ปี ๒๕๖๐) ปริมาณการนำเข้ามะพร้าวผลแห้ง เพิ่มขึ้นเป็น ๔๑๐,๘๓๙ ตัน (มูลค่าการนำเข้า ๔,๖๐๑ ล้านบาท) ส่วนการส่งออกมะพร้าวผลสดลดลงเหลือเพียง ๑๓,๙๓๙ ตัน (มูลค่าการส่งออก ๔๓๘ ล้านบาท)

เมื่อเทียบกับความต้องการใช้ภายในประเทศ การนำเข้ามะพร้าวผลแห้งของประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๔ ของความต้องการใช้ทั้งประเทศในปี ๒๕๕๙ ก่อนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๘.๘ ในปี ๒๕๖๐ หรือเพิ่มสัดส่วนการนำเข้ามะพร้าวแห้งขึ้นหนึ่งเท่าตัวในปีเดียว

๖.๒.๑.๔ การเคลื่อนไหวของราคามะพร้าวในช่วงเวลาที่ผ่านมา

หากมองในภาพรวมราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้มีความผันผวนมาก โดยในช่วงระยะเวลากว่าหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา เราพบช่วงเวลาที่ราคามะพร้าวลดต่ำลงอย่างมากอยู่ ๒ ช่วงเวลาคือ

๑) ช่วงแรก จากเดือนมกราคม ปี ๒๕๕๕ ถึงเดือนธันวาคม ปี ๒๕๕๕ โดยราคาลดลงจาก ๑๒.๘๓ บาท/ผล ในเดือนมกราคม ปี ๒๕๕๕ ลดลงเหลือเพียง ๓.๑๕ บาท/ผล ในเดือนสิงหาคม ปี ๒๕๕๕ โดยในปี ๒๕๕๕ เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตอยู่ที่ ๕.๔๗ บาท/ผล ดังนั้น เกษตรกรจึงประสบปัญหาขาดทุนในช่วงเวลาดังกล่าว

๒) ช่วงที่สอง จากเดือนธันวาคม ปี ๒๕๖๐ หรือหนึ่งเดือนหลังจากนายกรัฐมนตรีแนะนำให้ปลูกมะพร้าว ราคามะพร้าวก็ลดลงจาก ๑๗.๒๑ บาท/ผล มาเป็น ๑๓.๕๕ บาท/ผล ในเดือนมีนาคม ปี ๒๕๖๑ ก่อนจะลดลงเหลือ ๗.๔๑ บาท/ผล ในเดือนมิถุนายน ปี ๒๕๖๑ หรือลดลงร้อยละ ๕๘ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน

ความผันผวนของราคามะพร้าวตั้งแต่เดือนมกราคม ปี ๒๕๕๘ - มิถุนายน ปี ๒๕๖๒ มีความน่าสนใจมาก กล่าวคือ ราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ หรืออาจเรียกว่า ราคาต้นทางมีความผันผวนมาก (ตั้งแต่ ๔.๖๗ - ๑๘.๘ ๒ บาท/ผล) แต่ที่น่าสนใจ คือ ราคากะทิสำเร็จรูปเพื่อการส่งออก ซึ่งเป็นราคาปลายทางกลับมีความผันผวนน้อยมาก (ขึ้นลงเพียง ๔๘.๓๕ - ๕๖.๓๑ บาท/กิโลกรัม)

ตามหลักการแล้ว การที่ราคาปลายทางมีความผันผวนน้อยนับเป็นเรื่องที่ดีอย่างยิ่ง เพราะไม่ค่อยมีแรงกดดันทางด้านราคาปลายทางให้ต้องลดราคาต้นทางลง ยิ่งหากพิจารณาในแง่ปริมาณการส่งออกกะทิสำเร็จรูปประกอบไปด้วย จะพบว่า ปริมาณการส่งออกกะทิสำเร็จรูปก็มีความสม่ำเสมอ แถมยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีด้วยเช่นกัน

จากการวิเคราะห์ทางสถิติ (หรือค่าสหสัมพันธ์) พบว่า ในช่วงปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒ ราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ (ราคาต้นทาง) มีความสัมพันธ์กับราคาขายส่งมะพร้าวเนื้อขาวหน้าโรงงานมากที่สุด คือ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันถึงร้อยละ ๙๖.๘๓ แปลว่า ราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ถูกกำหนดจากราคาขายส่งมะพร้าวเนื้อขาวหน้าโรงงาน

ถ้าเราพิจารณาจากแผนภาพจะเห็นว่าในช่วงระหว่างเดือนมกราคม ปี ๒๕๕๘ - ธันวาคม ปี ๒๕๖๐ ราคาส่งออกกะทิสำเร็จรูปกับราคามะพร้าวเนื้อขาวหน้าโรงงานยังคงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันพอสมควร (ร้อยละ ๓๐.๒๘) แต่ในช่วงปี ๒๕๖๑ เป็นต้นมา (ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ราคามะพร้าวตกต่ำ) ราคามะพร้าวเนื้อขาวหน้าโรงงานกลับเคลื่อนที่สวนทางกับราคากะทิสำเร็จรูป (ค่าสหสัมพันธ์ - ๑๖%) และไปกดดันให้ราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ตกต่ำลงไปอย่างมาก

กล่าวคือ ในขณะที่ราคาส่งออกกะทิสำเร็จรูปมีแนวโน้มคงที่และเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่ราคามะพร้าวเนื้อขาวหน้าโรงงานกลับลดลงติดต่อกัน ๘ เดือน จากราคา ๔๒.๕ บาท/กิโลกรัม ในเดือนธันวาคม ปี ๒๕๖๐ เหลือเพียง ๑๘.๕๐ บาท/กิโลกรัม ในเดือนสิงหาคม ๒๕๖๑ ส่งผลให้ราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ลดลงจาก ๑๗.๒๑ บาท/ผล ในเดือนธันวาคม ปี ๒๕๖๐ เหลือเพียง ๔.๖๗ บาท/ผล ในเดือนกันยายน ปี ๒๕๖๑ เท่านั้น

ราคามะพร้าวที่แปลงเป็นวัตถุดิบหรือมะพร้าวขาว เพื่อเข้าโรงงานอุตสาหกรรมควรมาจากฐานของราคามะพร้าวผล เช่นเดียวกับที่เป็นราคาขายไปยังการบริโภคในประเทศ เพื่อป้องกันมิให้มีการปั่นราคาโดยการนำมะพร้าวนอกมาปลอมปนแอบอ้างมะพร้าวไทย

ตลาดส่งออกกะทิของภาคอุตสาหกรรมโตขึ้นทุกปีตามที่โรงงานอุตสาหกรรมแจ้งแต่ราคาภายในประเทศที่อ้างว่าผลผลิตไม่เพียงพอกลับไม่ดีขึ้น เพราะมีมะพร้าวนำเข้าจากต่างประเทศในราคาที่ต่ำทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องขายในราคาที่ใกล้เคียงกันหรือต่ำกว่าทุน

๖.๒.๑.๕ การวิเคราะห์สาเหตุราคามะพร้าวตกต่ำในช่วงเวลาที่ผ่านมา

สาเหตุของความผิดปกติของราคามะพร้าว ถ้าพิจารณาแผนภาพจะเห็นได้ว่าความเปลี่ยนแปลงหนึ่งที่เกิดขึ้นทั้งก่อนหน้า และในช่วงที่กลไกราคามีความผิดปกติคือ การนำเข้ามะพร้าวผลแก่จากต่างประเทศ

ในแผนภาพดังกล่าว จะเห็นว่า ในปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙ ประเทศไทยเรามีการนำเข้ามะพร้าวบ้างแต่ไม่มากนัก โดยจะนำเข้าในช่วงเดือนพฤศจิกายน-พฤษภาคมเท่านั้น (นำเข้าประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ ตัน ในช่วงเวลา ๗ เดือนของปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙) แต่ปริมาณนำเข้ากลับเพิ่มขึ้นอย่างมาก ในปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ โดยนำเข้ามากที่สุดในเดือนพฤษภาคม ปี ๒๕๖๐ (นำเข้าประมาณ ๒๒๐,๐๐๐ ตัน หรือเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจาก

ปีก่อน) แถมหลังจากนั้นการนำเข้ายังคงต่อเนื่องต่อไป จากเดิมที่เคยหยุดการนำเข้าในช่วงเดือนมิถุนายน - ตุลาคม จนกระทั่งมีการนำเข้ามะพร้าวสูงกว่า ๒๐๐,๐๐๐ ตัน ในช่วงเวลาเพียง ๕ เดือน (จากตุลาคม ปี ๒๕๖๐ - กุมภาพันธ์ ปี ๒๕๖๑) ซึ่งเมื่อรวมการนำเข้ามะพร้าวตลอดทั้งปี ๒๕๖๐ เป็นตัวเลข ๔๑๔,๐๗๗ ตัน

การนำเข้ามะพร้าวเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงเวลาดังกล่าว (เฉลี่ยเดือนละ ๔๐,๐๐๐ ตัน) ทำให้เส้นทางมะพร้าวที่เคยผ่านเกษตรกร - ผู้ค้าส่ง - ผู้กะเทาะมะพร้าวเนื้อขาว - โรงงานกะทิสำเร็จรูปเกิดการหยุดชะงัก และเกิดมะพร้าวไหลกลับทิศจากผู้นำเข้า (ซึ่งก็คือโรงงานแปรรูป) ไหลกลับไปสู่โรงกะเทาะมะพร้าวเนื้อขาว จนเต็มหรือเกือบเต็มขีดความสามารถของโรงกะเทาะมะพร้าวเนื้อขาว และโรงกะเทาะมะพร้าวเนื้อขาวไม่สามารถรับมะพร้าวผลจากผู้ค้าส่งและเกษตรกรได้อย่างเคยเป็น ทำให้ราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ตกต่ำลงอย่างรวดเร็วในช่วงเดือนมกราคม - กันยายน ปี ๒๕๖๑

สรุปว่า การนำเข้ามะพร้าวเป็นจำนวนมากทำให้กลไกการตลาดและกลไกราคาของมะพร้าวล่มไป การไหลผ่านของมะพร้าวจากต้นทางไปถึงปลายทางเกิดการหยุดชะงัก ส่งให้ราคามะพร้าวต้นทางตกต่ำ แม้ว่าราคามะพร้าวปลายทางจะยังสูงอยู่ก็ตาม

การพังทลายของกลไกตลาดและกลไกราคามะพร้าวดังกล่าว ทำให้ส่วนแบ่งที่เกษตรกรได้รับ (Farmers' share) จากราคากะทิสำเร็จรูปส่งออกหนึ่งกิโลกรัม (คำนวณจากอัตราการแปลงสภาพที่มะพร้าวผลใหญ่ ๒.๕ ลูก ได้กะทิสำเร็จรูป ๑ กิโลกรัม) ลดลงจากประมาณร้อยละ ๘๐.๖๐ ของราคากะทิสำเร็จรูปส่งออกในเดือนธันวาคม ปี ๒๕๖๐ เหลือเพียงร้อยละ ๒๑.๓ ของราคากะทิสำเร็จรูปส่งออกในเดือนกันยายน ปี ๒๕๖๑ เท่านั้นเอง

แผนภาพ ราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ ราคามะพร้าวเนื้อขาวหน้าโรงงาน ราคาส่งออกกะทิสำเร็จรูป และปริมาณการนำเข้ามะพร้าวผล ปี พ.ศ. 2558-2562

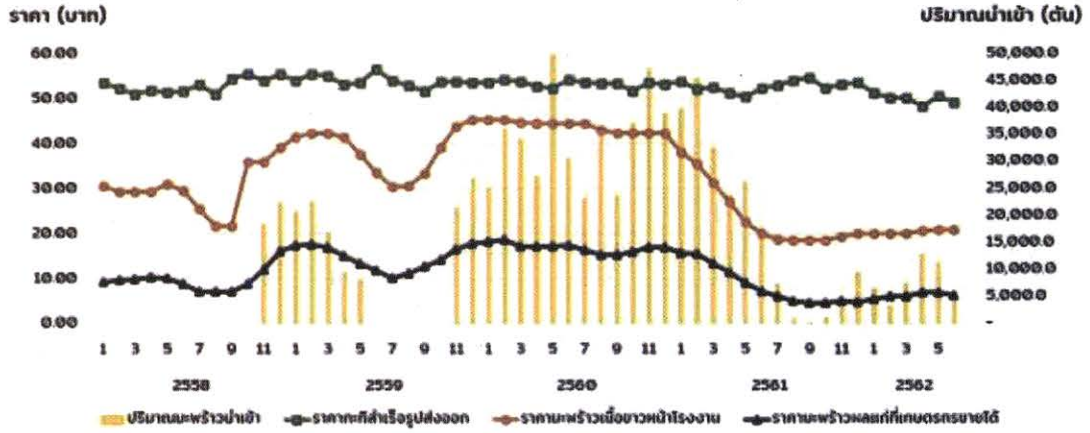

ที่มา: ราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ จากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ราคามะพร้าวเนื้อขาวหน้าโรงงานจากกรมการค้าภายใน, ราคากะทิสำเร็จรูปส่งออก และปริมาณการนำเข้ามะพร้าวผลจากกรมศุลกากร

ภาพที่ ๑ ราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ ราคามะพร้าวเนื้อขาวหน้าโรงงาน ราคาส่งออกกะทิสำเร็จรูป และปริมาณการนำเข้ามะพร้าวผล

๖.๒.๒ การดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าวในช่วงที่ผ่านมา

ภายหลังจากที่ราคามะพร้าวตกต่ำลงในปี ๒๕๖๑ รัฐบาลในช่วงเวลานั้น ได้มีการดำเนินการตามแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

๖.๒.๒.๑ มาตรการในการจัดการระบบข้อมูลอุปสงค์และอุปทานมะพร้าว

เนื่องจากสาเหตุประการหนึ่งที่ราคามะพร้าวตกต่ำคือ ปริมาณการนำเข้ามะพร้าวมีมากเกินไปซึ่งเกี่ยวพันกับการประมาณการผลผลิตในประเทศที่อาจจะต่ำกว่าความเป็นจริง ดังนั้น จึงมีการประชุมหารือและทำการสำรวจข้อมูลการปลูก/การผลิตมะพร้าวในประเทศไทยอย่างละเอียดอีกครั้ง โดยมีสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ขณะเดียวกันทางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ก็มีการทำสำมะโนเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวเพื่อสอบทานข้อมูลกันอีกครั้งหนึ่ง จนได้ข้อมูลพื้นที่เพาะปลูก ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ และปริมาณผลผลิตที่ยอมรับกัน (ดังที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้น)

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลต้นทุนการผลิตมะพร้าวยังเป็นข้อมูลที่มีความเห็นแย้งกันอยู่ โดยทางสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ชี้แจงในการประชุมว่าต้นทุนการผลิตมะพร้าวประมาณ ๖.๒๕ บาท/ผล ส่วนเกษตรกรชี้แจงว่า ต้นทุนการผลิตมะพร้าวอยู่ที่ ๘ บาท/ผล ซึ่งเรื่องนี้จำเป็นที่จะต้องหารือเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันต่อไป

นอกจากนี้ ระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลในปัจจุบันก็ยังขาดข้อมูลปริมาณการเก็บรักษามะพร้าวของผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในวิถีการตลาดมะพร้าวด้วย รวมถึงยังไม่มีการบูรณาการข้อมูลราคามะพร้าวในจุดต่าง ๆ ในวิถีการตลาดแบบเรียลไทม์ ระหว่างสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ราคาที่เกษตรกรขายได้) กรมการค้าภายใน (ราคามะพร้าวขายส่ง ราคาเนื้อมะพร้าวขาว ราคามะพร้าวหัวขูด และราคากะทิขายปลีกในประเทศ) และกรมศุลกากร (ราคามะพร้าวนำเข้า และราคากะทิสำเร็จรูปส่งออกและนำเข้า) ด้วย

๖.๒.๒.๒ มาตรการทางภาษีและศุลกากรในการนำเข้ามะพร้าวและผลิตภัณฑ์

มาตรการทางภาษีและศุลกากรในการนำเข้ามะพร้าวและผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย

๑) การนำเข้ามะพร้าว ตามกรอบองค์กรการค้าโลก (WTO) กรมการค้าต่างประเทศโดยเสียภาษีร้อยละ ๒๐ และต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการพืชน้ำมันและน้ำมันพืช พบว่า ไม่มีการนำเข้า

๒) การนำเข้ามะพร้าวนอกกรอบข้อตกลง องค์กรการค้าโลก (WTO) สามารถนำเข้าได้ไม่จำกัดจำนวน โดยมีภาษีร้อยละ ๕๔ แต่สามารถขอคืนภาษีได้ เมื่อมีการส่งออก ในปี ๒๕๖๒ มีการนำเข้ามาแล้วประมาณ ๔๖,๐๐๐ ตัน (จนถึงเดือนมิถุนายน ปี ๒๕๖๒) ซึ่งน้อยกว่าการนำเข้าในปีก่อนมาก ส่วนใหญ่ผู้นำเข้านำเข้ามาจากประเทศอินโดนีเซีย และเวียดนาม

๓) การนำเข้าภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ปัจจุบันยุติการนำเข้า และการใช้มาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard Measures: SSG) ซึ่งจะใช้ได้เมื่อมีการนำเข้าถึง ๑๕๖,๐๐๐ ตัน/ปี (ซึ่งในปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ ประเทศไทยมีการนำเข้า ๑๕๖,๖๕๖ ตัน) และทำให้สินค้าเกษตรภายในประเทศได้รับความเสียหาย จึงสามารถเรียกเก็บภาษีได้ถึงร้อยละ ๗๒ แต่ผู้ประกอบการสามารถขอคืนภาษีดังกล่าวได้หากเป็นการแปรรูปเพื่อการส่งออก

๔) กรมศุลกากรยังเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบ/จับกุมการลักลอบนำเข้ามะพร้าว โดยหากพบจะมีชุดปฏิบัติการจับกุมและจะทำลายมะพร้าวทั้งหมดที่จับได้ โดยในปี ๒๕๕๙ มีการจับกุม ๑๒๙ ตัน ในปี ๒๕๖๐ มีการจับกุม ๔๔๐ ตัน ปี ๒๕๖๑ มีการจับกุม ๔๕ ตัน ทั้งนี้ ปริมาณการลักลอบนำเข้าน้อยลงในปี ๒๕๖๑ - ๖๒ เพราะราคามะพร้าวในประเทศลดลงจนมีราคาใกล้เคียงกับราคามะพร้าวในประเทศอินโดนีเซีย

๕) ผู้นำเข้ากะทิสำเร็จรูปจะต้องขอรับใบอนุญาตและเลขทะเบียนอาหารและยาจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ส่วนการนำเข้ามะพร้าวกะทิแช่แข็งจะต้องขอใบอนุญาต GMP (Good Manufacturing Practices) ต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จึงจะนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศได้ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะมีมาตรการตรวจสอบคุณภาพอาหารและการปนเปื้อนของอาหารตามปกติ แต่ไม่มีอำนาจในการไปตรวจสอบที่แหล่งผลิตได้

๖) กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศได้ขอความร่วมมือกับภาคเอกชนผู้แปรรูปกะทิสำเร็จรูปให้รับซื้อมะพร้าวจากเกษตรกรก่อน และให้ชะลอการนำเข้ามะพร้าวจากต่างประเทศออกไปจนกว่าราคามะพร้าวจะขยับตัวเพิ่มสูงขึ้น

๖.๒.๒.๓ มาตรการในการควบคุมตรวจสอบสุขอนามัยพืชของมะพร้าวนำเข้า

มาตรการสุ่มตรวจสุขอนามัยพืชของมะพร้าวนำเข้า ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ และตามประกาศกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยเงื่อนไขการนำเข้ามะพร้าวจาก ๔ ประเทศ ได้แก่ ประเทศเวียดนาม ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย และประเทศศรีลังกา โดยการนำเข้ามะพร้าวจะต้องมี

๑) ใบรับรองสุขอนามัยพืช

๒) ใบรับรองการรม เมธิลโบรไมด์ เพื่อทำลายการงอกของมะพร้าว

๓) ต้องไม่พบการงอกของมะพร้าวนำเข้าในตู้คอนเทนเนอร์

ทั้งนี้ ด่านตรวจพืชที่ท่าเรือกรุงเทพและท่าเรือแหลมฉบังจะมีการตรวจสอบเอกสารและสุ่มตรวจแมลงศัตรูพืชและการงอกของมะพร้าว หากพบการกระทำผิดจะต้องส่งกลับประเทศต้นทางหรือทำลายมะพร้าว และแจ้งให้คณะกรรมการพืชน้ำมันและน้ำมันพืชทราบ โดยในปี ๒๕๖๒ ที่ผ่านมาด่านตรวจพืชที่ท่าเรือกรุงเทพและท่าเรือแหลมฉบังพบการกระทำผิด ๑๘ ครั้ง (มี ๑ ครั้งที่พบแมลงศัตรูพืชที่ไม่ร้ายแรง)

๖.๒.๒.๔ มาตรการในการควบคุมการขนส่งและการเก็บรักษามะพร้าว

หลังจากราคามะพร้าวตกต่ำ รัฐบาลกำหนดให้การนำเข้ามะพร้าวจะทำได้เฉพาะเพียง ๒ ท่าเรือเท่านั้นคือ ท่าเรือกรุงเทพ และท่าเรือแหลมฉบัง และผู้นำเข้าจะต้องทำการขออนุญาตขนย้ายมะพร้าวต่อกรมการค้าภายใน หรือพาณิชย์จังหวัด (กรณีอยู่ต่างจังหวัด) เพื่อนำเข้าสู่การแปรรูป โดยส่วนใหญ่มีปลายทางอยู่ที่โรงงาน และอยู่ที่ล้งกะเทาะในจังหวัดสมุทรสงคราม นครปฐม และราชบุรี

ผู้แทนเกษตรกรเรียกร้องให้มีความพยายามในการจำกัดการขนย้ายและกะเทาะมะพร้าว เพื่อป้องกันการลักลอบนำเข้ามะพร้าว และ/หรือการนำมะพร้าวที่นำเข้ามาไปสู่ตลาดการบริโภคภายในประเทศแต่ผู้ประกอบการกะทิสำเร็จรูปแย้งว่า โรงงานกะทิสำเร็จรูปไม่สามารถจัดเตรียมพื้นที่สำหรับการกะเทาะมะพร้าวได้ทัน นอกจากนั้น การกะเทาะมะพร้าวนอกโรงงานยังเป็นการกระจายการจ้างงานออกไปด้วย

๖.๒.๒.๕ มาตรการในการควบคุมราคามะพร้าว

ปัจจุบันมะพร้าวเป็นสินค้าควบคุม โดยคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการจะเป็นผู้กำหนดมาตรการในการควบคุมสินค้าแต่ละชนิด ซึ่งในกรณีของมะพร้าวมีการกำหนดในเรื่องมาตรการควบคุมการขนย้าย ซึ่งจะต้องขออนุญาตขนย้ายมะพร้าวต่อกรมการค้าภายใน ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

ขณะนี้คณะกรรมการกลางฯ ยังไม่มีมาตรการควบคุม/ตรวจสอบปริมาณมะพร้าวที่จัดเก็บในแต่ละจุด (หรือ Stock) มาตรการห้ามการกะเทาะมะพร้าวนำเข้านอกพื้นที่โรงงานของผู้นำเข้า และมาตรการควบคุมราคามะพร้าวในแต่ละจุด ซึ่งหากมีความจำเป็นจะต้องดำเนินการ ก็จะต้องให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการมีมติในการดำเนินมาตรการดังกล่าวเสียก่อน จึงจะดำเนินการได้

ในการขนย้ายมะพร้าวข้ามจังหวัดที่มีน้ำหนักมากกว่า ๔,๐๐๐ กิโลกรัม หรือ ๔ ตัน จะต้องทำใบขนย้ายทุกจังหวัด

ในการจับกุมมะพร้าวลักลอบนำเข้า ถือเป็นสิ่งผิดกฎหมายร้ายแรงกระทบความมั่นคงทั้งภาครัฐและเกษตรกร ควรมีมาตรการการตรวจสอบทั้งขบวนการโดยใช้กฎหมายฟอกเงิน เพื่อหาที่มาที่ไปของแหล่งทุนการกระทำความผิด

๖.๒.๒.๖ ภาพรวมในการดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำในช่วงที่ผ่านมา

หลังจากการพังทลายของกลไกตลาดของมะพร้าวในประเทศ รัฐบาลจึงหันมาให้ความสำคัญกับการควบคุมและลดปริมาณการนำเข้ามะพร้าว โดยมีมาตรการควบคุมการนำเข้าที่เข้มงวดมากขึ้น ทั้งในแง่ของการขอความร่วมมือผู้ประกอบการลดการนำเข้า การจำกัดช่องทางการนำเข้าให้เหลือเพียง ๒ ท่าเรือ การตรวจสอบทางสุขอนามัยพืชเพื่อป้องกันแมลงศัตรูมะพร้าวที่ติดมา และการควบคุมการขนส่งมะพร้าวนำเข้าให้ไปยังจุดที่จดแจ้ง (ซึ่งก็คือจุดที่จะทำการกะเทาะ) เท่านั้น ส่งผลให้ปริมาณการนำเข้ามะพร้าวลดลง โดยตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ปี ๒๕๖๑ - มิถุนายน ปี ๒๕๖๒ มีการนำเข้ามะพร้าวเหลือเพียงประมาณ ๗๐,๐๐๐ ตัน (หรือเฉลี่ยเดือนละ ๕,๐๐๐ - ๖,๐๐๐ ตัน)

การลดลงของปริมาณการนำเข้ามะพร้าวส่งผลให้ราคามะพร้าวเนื้อขาว และราคามะพร้าวผลที่เกษตรกรขายได้เริ่มเพิ่มขึ้นช้า ๆ จนล่าสุด เมื่อเดือนตุลาคม ปี ๒๕๖๒ ราคามะพร้าวเพิ่มขึ้นจนสูงกว่า ๑๓ บาท/ผล

๖.๒.๓ แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำ

จากการอภิปรายและหารือเรื่องมะพร้าวและสับปะรด พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำประกอบด้วย

๖.๒.๓.๑ การควบคุมปริมาณการนำเข้าให้มีความสมดุลกับอุปสงค์และอุปทานในประเทศ

เพราะฉะนั้น การควบคุมปริมาณการนำเข้ามะพร้าวจึงเป็นหัวใจสำคัญของการรักษาระดับมะพร้าวให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม และทำให้กลไกการตลาดมะพร้าวในประเทศเป็นไปตามปกติ ซึ่งจากการชี้แจงของกลุ่มผู้ประกอบการกะทิสำเร็จรูปพบว่า ราคาวัตถุดิบมะพร้าวที่กลุ่มผู้ประกอบการรับได้คือราคา ๑๐ บาท/ผล

อย่างไรก็ดี ภายใต้กรอบกติกาการค้าโลก การควบคุมปริมาณการนำเข้ามะพร้าวไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่ายนัก เพราะการนำเข้า (นอกโควตา WTO) สามารถทำได้โดยไม่จำกัดปริมาณ และแม้ว่าการนำเข้าจะมีอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ ๕๔ (อัตราภาษีนอกโควตา WTO) แต่ผู้ประกอบการก็สามารถขอคืนภาษีส่วนนี้ได้เมื่อทำการส่งออก เพราะฉะนั้น อัตราภาษีดังกล่าวจึงไม่ใช่ “กำแพงภาษี” แต่อย่างใด เพียงแต่เป็น “ภาระเพิ่มเติม” ในแง่เงินหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจ (ระหว่างรอการเรียกคืนภาษี) สำหรับผู้ประกอบการมากกว่า

เมื่อเป็นเช่นนี้ การควบคุมปริมาณการนำเข้าจึงจำเป็นต้องดำเนินการภายใต้กรอบความเข้าใจร่วมกันระหว่าง รัฐบาล เกษตรกร และผู้ประกอบการ ในการกำหนดกรอบปริมาณการนำเข้ามะพร้าวให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมในแต่ละช่วงเวลา โดยมีราคาเป้าหมายสำหรับมะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ที่ ๑๐ บาท/ผล ขึ้นไป

การจัดสรรโควตา ทั้งกรอบ AFTA และ WTO ควรใช้ปริมาณการผลิตมะพร้าวภายในประเทศตามฤดูกาลเป็นฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเป็นรายเดือนย้อนหลัง ๓ ปี และใช้ปริมาณนำเข้าให้สอดคล้องกับผลผลิตที่น้อยในช่วงของแต่ละเดือนเป็นเกณฑ์พิจารณา ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการนำเข้ามากเกินความจำเป็นจนเกิดการทุ่มตลาดในประเทศ

ปริมาณการจัดสรรของมะพร้าวนำเข้า เพื่อให้เกิดความชัดเจนและใช้กรอบเดียวกันของมาตรการ SSG ได้ ต้องเอาปริมาณของกะทินำเข้ามาเป็นสัดส่วนตัวเลขของการขอโควตามะพร้าวด้วย เพื่อความไม่ได้เปรียบในเชิงอุตสาหกรรมกับทุก ๆ โรงงาน

๖.๒.๓.๒ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการจัดการราคามะพร้าวแบบครบวงจร

ส่วนในภาพรวมของการบริหารกลไกราคามะพร้าว รัฐบาลควรกำชับให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องมีการจัดทำ/เปิดเผยข้อมูลต่อไปนี้

๑) ข้อมูลราคามะพร้าวตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง เริ่มจากราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ราคามะพร้าวขายส่ง ราคาขายส่งเนื้อมะพร้าวขาวเข้าโรงงาน ราคากะทิสำเร็จรูปขายปลีกในประเทศและส่งออก โดยมีการจัดทำราคาแบบรายวัน/รายสัปดาห์/รายเดือน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความผิดปกติของราคามะพร้าวและกลไกตลาดมะพร้าวได้อย่างทันการณ์

๒) การสำรวจปริมาณสต็อกมะพร้าวที่โรงงานแปรรูปกะทิ และล้งรายใหญ่ (รายสัปดาห์/รายเดือน) โดยประกาศเป็นกลไก/มาตรการของสินค้าควบคุม เพื่อให้สามารถวางแผนการบริหารจัดการราคามะพร้าวได้อย่างถูกต้องและทันท่วงที

ในระบบสายพันธุ์มะพร้าวของประเทศไทย ควรจัดทำมาตรฐาน DNA เพื่อปกป้องสายพันธุ์และการปลอมปน รวมถึงการเป็นฐานข้อมูลเพื่อการตรวจสอบทางด้านการค้า และคุณภาพผลิตภัณฑ์อีกด้วย

การจับกุมมะพร้าวลักลอบนำเข้า จำเป็นต้องใช้ฐาน DNA เพื่อเป็นการพิสูจน์ทราบแยกแยะแหล่งที่มาของมะพร้าว

๖.๒.๓.๓ การพัฒนาการปลูกมะพร้าวในรูปแบบต่าง ๆ

การพัฒนาการปลูกมะพร้าวเป็นแนวทางที่มีความสำคัญมากเช่นกัน เพราะปัจจุบันผลผลิตมะพร้าวของไทยมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ลดลง (ปัจจุบันผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย) ผลมะพร้าวที่ได้มีขนาดเล็กลง และต้นทุนการผลิตมะพร้าว โดยเฉพาะการเก็บเกี่ยวเริ่มเพิ่มมากขึ้น

แนวทางการพัฒนาการปลูกมะพร้าวประกอบด้วย

๑) การเปลี่ยนมะพร้าวที่มีอายุมาก ลำต้นสูง และให้ผลผลิตน้อย เป็นมะพร้าวพันธุ์ต้นเตี้ย ที่ให้ผลผลิตสูง และมีความสะดวกในการเก็บเกี่ยวมากขึ้น โดยควรมีมาตรการสนับสนุนทางการเงินสำหรับเกษตรกรผู้ปรับเปลี่ยนพันธุ์มะพร้าว ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับเงินสงเคราะห์การทำสวนยาง หรือการรับซื้อไม้มะพร้าวที่โค่น เป็นต้น

๒) การส่งเสริมการปลูกมะพร้าวแบบอินทรีย์ เพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์มะพร้าวแปรรูปของไทยให้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรสวนมะพร้าวด้วย โดยการตลาดของมะพร้าวอินทรีย์ควรมีการทำข้อตกลงล่วงหน้า และมีโครงสร้างราคาที่แยกออกมาจากราคามะพร้าวทั่วไปอย่างน้อยส่วนหนึ่งเพื่อมิให้ความผันผวนของราคามะพร้าวทั่วไป กระทบต่อราคามะพร้าวอินทรีย์ที่ขายกันคนละตลาดได้

๖.๒.๓.๔ การพัฒนาระบบอุตสาหกรรมมะพร้าวที่เป็นธรรมและยั่งยืน

ด้วยความมีเสถียรภาพของราคาปลายทางหรือราคากะทิสำเร็จรูปบวกกับการขยายตัวในการส่งออกอย่างต่อเนื่อง ทำให้อนาคตของอุตสาหกรรมมะพร้าวและกะทิสำเร็จรูปของไทยยังสดใสมาก เพียงแต่จำเป็นต้องเพิ่มปริมาณมะพร้าวในประเทศให้สมดุลกับความต้องการมะพร้าวที่เพิ่มมากขึ้น

แต่การจะเพิ่มปริมาณมะพร้าวในประเทศให้มากขึ้น ไม่ว่าจะด้วยการเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่การปลูกต้นใหม่เพื่อทดแทนต้นเดิมที่มีผลผลิตลดลง การปลูกมะพร้าวอินทรีย์ หรืออื่น ๆ ไม่มีทางจะเกิดขึ้นหากเกษตรกรชาวสวนมะพร้าวไม่มีความมั่นใจในราคาและกลไกของราคามะพร้าวในระยะยาว

สิ่งที่ต้องกังวลในขณะนี้คือ เมื่อราคามะพร้าวสูงขึ้นเกินกว่า ๑๐ บาท ก็อาจจะมีแรงกดดันให้รัฐบาลยอมให้มีการนำเข้ามะพร้าวมาในปริมาณที่มาก ๆ เหมือนในช่วงปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ อีก ซึ่งการเพิ่มปริมาณนำเข้าดังกล่าว (หากเกิดขึ้น) ก็จะกระทบต่อโครงสร้างราคามะพร้าวเช่นที่เคยเกิดขึ้นในปี ๒๕๖๑ อีกครั้งหนึ่ง

ดังนั้น การพยายามตั้งราคาเป้าหมายร่วมกันที่ ๑๐ บาท/ผล ขึ้นไป และพยายามควบคุมปริมาณการนำเข้าเพื่อให้ราคาเป็นไปตามเป้าหมายนั้น จึงถือเป็นความท้าทายที่สำคัญมาก และราคาเป้าหมาย ที่ ๑๐ บาท/ผล ก็เป็นราคาที่สมเหตุสมผลพอสมควร เพราะราคาเป้าหมายที่ ๑๐ บาท/ผล จะทำให้เกษตรกรจะได้รับส่วนแบ่งประมาณร้อยละ ๕๐ จากราคากะทิสำเร็จรูปส่งออก ซึ่งถือเป็นส่วนแบ่งขั้นต่ำที่เป็นธรรมสำหรับเกษตรกร และเป็นระดับส่วนแบ่งขั้นต่ำที่ไม่สูงเกินไปสำหรับการเติบโตของอุตสาหกรรมกะทิสำเร็จรูปของไทยในระยะยาวด้วย

จากความต้องการในตลาดโลกที่ยังเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ความเป็นไปได้ของการสร้างอุตสาหกรรมมะพร้าว กะทิ และผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวอื่น ๆ ให้มีการเติบโตที่ยั่งยืนจึงมีความเป็นไปได้สูงมาก แต่การเติบโตที่ยั่งยืนนั้นจะต้องเริ่มต้นจากการเสริมสร้างรากฐานที่แข็งแรง ซึ่งก็คือการให้ผลตอบแทนที่เป็นธรรมและมั่นคงสำหรับเกษตรกรชาวสวนมะพร้าวนั่นเอง

๖.๒.๓.๕ การปรับปรุงโครงสร้างคณะอนุกรรรมการฯ มะพร้าว

คณะกรรมการพืชน้ำมันและน้ำมันพืชมีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการบริหารจัดการสินค้ามะพร้าว เพื่อพิจารณากำหนด แนวทางการบริหารจัดการสินค้ามะพร้าวอย่างครบวงจร โดยมีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน ซึ่งในคณะอนุกรรมการฯ ดังกล่าวมีตัวแทนของเกษตรกรจำนวน ๑ คน ซึ่งทำให้เป็นข้อจำกัดในการนำเสนอและพิจารณาความเห็นของเกษตรกร ดังนั้น จึงมีข้อเสนอฝ่ายเกษตรกรให้เพิ่มสัดส่วนของผู้แทนเกษตรกรในคณะอนุกรรมการฯ ดังกล่าว

๖.๒.๔ ข้อเสนอ

จากการพิจารณาหารือผู้ที่เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ และการลงพื้นที่มีข้อเสนอดังต่อไปนี้

๖.๒.๔.๑ มาตรการระยะสั้น (ปีงบประมาณ ๒๕๖๓)

๑) ให้คณะกรรมการพืชน้ำมันและน้ำมันพืช บริหารการนำเข้ามะพร้าวผลจากต่างประเทศ โดยให้สอดคล้องกับปริมาณผลผลิตและความต้องการในประเทศในแต่ละช่วงเวลา เพื่อรักษาระดับราคามะพร้าวในประเทศไม่ให้ต่ำกว่า ๑๐ บาท/ผล และไม่ควรเพิ่ม/ลดปริมาณการนำเข้ามะพร้าวในประเทศในแต่ละเดือนจนมากเกินไป เพื่อมิให้เกิดความผันผวนของราคาดังเช่นที่ผ่านมา

๒) ให้กรมวิชาการเกษตร เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชเพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากแมลงศัตรูพืชที่ติดมาด้วย

๓) ให้กรมการค้าภายใน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมศุลกากร ทำการบูรณาการของราคามะพร้าวตลอดห่วงโซ่อุปทานมะพร้าว ตั้งแต่ราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ ราคามะพร้าวขายส่งที่ทับสะแก ราคามะพร้าวเนื้อขาวหน้าโรงงาน ราคามะพร้าวหัวขูด ราคาขายปลีกกะทิสำเร็จรูปในประเทศ และราคากะทิสำเร็จรูปส่งออก เผยแพร่ต่อสาธารณะเป็นรายสัปดาห์หรืออย่างน้อยเป็นรายเดือน

๔) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์ ส่งเสริมการปลูกมะพร้าวแบบอินทรีย์ เพื่อเพิ่มมูลค่ามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ และผลิตภัณฑ์มะพร้าวของไทย โดยควรมีกลไกกำหนดราคาที่มีเสถียรภาพ เช่น มีการทำข้อตกลงล่วงหน้าของเกษตรกร

๕) ให้คณะกรรมการพืชน้ำมันและน้ำมันพืช เพิ่มสัดส่วนของผู้แทนเกษตรกรในคณะอนุกรรมการบริหารจัดการสินค้ามะพร้าว

๖) ให้กระทรวงพาณิชย์ กำหนดให้มีใบกำกับการเคลื่อนย้ายมะพร้าวผลภายในประเทศ กรณีน้ำหนักบรรทุกเกิน ๔,๐๐๐ กิโลกรัมขึ้นไป ต้องมีใบกำกับการเคลื่อนย้ายเพื่อป้องกันการลักลอบการขนมะพร้าวเถื่อนและมีการออกเป็นกฎกระทรวงบังคับใช้ มีบทลงโทษกับผู้ที่กระทำความผิดในการเคลื่อนย้ายมะพร้าวที่ไม่ถูกต้อง

๗) ให้กระทรวงพาณิชย์ กำหนดให้มะพร้าวที่มีการนำเข้าภายใต้กรอบการค้า WTO และ AFTA ต้องมีการกะเทาะภายในโรงงานที่มีการนำเข้าเท่านั้น

๘) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมการปลูกมะพร้าวพันธุ์ต้นเตี้ยเพื่อทดแทนมะพร้าวที่อายุมากและให้ผลผลิตน้อย โดยมีมาตรการแรงจูงใจที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกร เช่น การให้เงินสนับสนุน/เงินกู้ปลอดดอกเบี้ยสำหรับเกษตรกรที่โค่นมะพร้าวและปลูกใหม่ บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลผู้ประกอบกิจการมะพร้าวให้มีโอกาสช่องทางเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ สำหรับผู้ประกอบการมะพร้าวเพื่อส่งเสริมธุรกิจชุมชน

๖.๒.๔.๒ มาตรการระยะปานกลาง (ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)

ให้กรมการค้าภายใน และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลปริมาณสต็อกของมะพร้าวในแต่ละจุดของห่วงโซ่อุปทาน โดยเฉพาะล้งรวบรวมมะพร้าวขายส่ง ล้งกะเทาะมะพร้าว และโรงงานกะทิสำเร็จรูป เพื่อให้การบริหารจัดการอุปสงค์และอุปทานมะพร้าวมีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น

๖.๒.๔.๓ มาตรการระยะยาว

๑) ให้สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม พัฒนาคุณภาพของกะทิสำเร็จรูปและการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมมะพร้าวและกะทิของไทยในการรับมือกับการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นในตลาดโลก

๒) ให้สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม ส่งเสริมการแปรรูปมะพร้าวให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เพิ่มมูลค่าให้กับมะพร้าวในประเทศ

๖.๒.๔.๔ ยกพืชมะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศ

เนื่องจากมะพร้าวมีความหลากหลาย นับตั้งแต่เลือกสายพันธุ์ ไปจนถึงการบริโภคตลอดจนแปรรูปในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อนำมาใช้ประกอบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น อาหาร เครื่องสำอาง รวมถึงวงการแพทย์

ด้วยความหลากหลายดังกล่าวทั้งภาคครัวเรือนและภาคอุตสาหกรรม ที่ใช้มะพร้าวเป็นวัตถุดิบไม่ได้มีการควบคุมถึงราคาในเบื้องต้นจึงมีความอ่อนไหวกระทบกันตลอดมา จนเป็นปัญหานับตั้งแต่ราคาต้นทุน ราคาการขนส่ง ราคาจำหน่ายในท้องตลาด และราคาจำหน่ายไปยังโรงงานอุตสาหกรรม

การยกระดับเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายในการใช้ จะทำให้มีมาตรฐานตั้งแต่การคิดคำนวณราคาต้นทุน ราคารับซื้อ ราคาจำหน่ายอย่างเป็นธรรม ทั้งผู้บริโภคและโรงานอุตสาหกรรม

๖.๓ แนวทางการแก้ไขปัญหาราคาสับปะรด

๖.๓.๑ การวิเคราะห์ปัญหาราคาสับปะรดตกต่ำในช่วงที่ผ่านมา

๖.๓.๑.๑ อุปทานและอุปสงค์ของสับปะรดในช่วงที่ผ่านมา

การปลูกสับปะรดของไทยในปี ๒๕๖๑ มีพื้นที่เก็บเกี่ยวทั้งสิ้น ๕๗๑,๑๘๓ ไร่ มีเกษตรกรที่ทำการปลูกสับปะรด ๔๘,๐๗๗ คน มีผลผลิตทั้งปีเท่ากับ ๒.๓๖ ล้านตัน และมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ ๔.๑๓๙ ตัน/ไร่

จังหวัดที่มีการปลูกสับปะรดมากที่สุดคือ ประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่เก็บเกี่ยวสับปะรด ๒๑๓,๑๘๑ ไร่ ตามมาด้วยราชบุรี ๔๘,๗๐๕ ไร่ ระยอง ๓๘,๓๒๙ ไร่ เพชรบุรี ๓๔,๔๖๔ ไร่ และพิษณุโลก ๓๑,๒๖๕ ไร่ ตามลำดับ

ตามข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ต้นทุนการปลูกสับปะรดเท่ากับ ๓.๖๗ บาท/กิโลกรัม ส่วนต้นทุนของเกษตรกรเท่ากับ ๔.๒๐ บาท/กิโลกรัม

อุปสงค์สับปะรดจะขึ้นอยู่กับการส่งออกสับปะรดแปรรูปเป็นสำคัญ โดยในปี ๒๕๖๑ ประเทศไทยมีการส่งออกสับปะรดกระป๋องจำนวน ๔๗๗,๒๒๕ ตัน (เทียบเท่ากับปริมาณสับปะรดผลสด ๑.๔๓ ล้านตัน) และมีการส่งออกน้ำสับปะรดอีก ๑๑๓,๗๘๙ ตัน (เทียบเท่าสับปะรดผลสด ๐.๔๖ ล้านตัน) ส่วนการบริโภคสับปะรดผลสดในประเทศมีเพียงประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ ตันเท่านั้น โดยภาพรวมอุปสงค์สับปะรดของไทยอยู่ที่ประมาณ ๒.๑ ล้านตัน

๖.๓.๑.๒ โครงสร้างและวิถีการตลาดสับปะรดของไทย

สับปะรดที่ปลูกในประเทศไทย โดยทั่วไปประมาณร้อยละ ๘๐ - ๙๐ จะเข้าสู่โรงงานเพื่อแปรรูปเป็นสับปะรดกระป๋อง และน้ำสับปะรด และส่วนใหญ่จะเพื่อการส่งออกไปยังต่างประเทศ โดยเฉพาะสับปะรดกระป๋อง ซึ่งมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกมากที่สุด ส่วนความต้องการบริโภคในประเทศมีประมาณ ๑๐ - ๒๐% ของสับปะรดที่ปลูกภายในประเทศเท่านั้น

๖.๓.๑.๓ การส่งออกสับปะรดและผลิตภัณฑ์ของไทย

ในปี ๒๕๖๑ ประเทศไทยมีการส่งออกสับปะรดกระป๋องจำนวน ๔๗๗,๒๒๕ ตัน มีมูลค่า ๑๒,๙๓๓ ล้านบาท ส่งออกน้ำสับปะรดอีก ๑๑๓,๗๘๙ ตัน มีมูลค่า ๓,๖๐๑ ล้านบาท สับปะรดกวน ๓๑,๑๘๓ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๒,๑๙๗ ล้านบาท และส่งออกผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ๓๗๑ ล้านบาท รวมทั้งสิ้น ประเทศไทยส่งออกสับปะรด แปรรูปทั้งสิ้น ๑๙,๑๐๓ ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนค่อนข้างมาก

ส่วนแบ่งการตลาดของสับปะรดกระป๋องของไทยในตลาดโลกเท่ากับร้อยละ ๔๓.๕ ไทยจึงเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลก โดยมีคู่ค้าที่สำคัญคือ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี รัสเซีย ญี่ปุ่น และมีคู่แข่งขันที่สำคัญคือ ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย

ปัญหาสำคัญของการส่งออกสับปะรดแปรรูปของไทยคือ ความผันผวนของราคา โดยราคาสับปะรดกระป๋องส่งออก ในปี ๒๕๖๑ เท่ากับ ๒๗.๑๐ บาท/กิโลกรัม ลดลงจากปี ๒๕๖๐ ซึ่งมีราคาเท่ากับ ๔๒.๒๑ บาท/กิโลกรัม เช่นเดียวกับน้ำสับปะรดที่มีราคา ๓๑.๖๔ บาท/กิโลกรัม ลดลงจากปี ๒๕๖๐ ซึ่งมีราคาเท่ากับ ๗๔.๔๔ บาท/กิโลกรัม จะเห็นว่า ราคาส่งออกสับปะรดแปรรูปลดลงเกือบครึ่งหนึ่งภายในเวลา ๒ ปี ซึ่งส่งผลให้ราคาสับปะรดที่เกษตรกรได้รับตกต่ำลง (จะกล่าวโดยละเอียดต่อไป)

๖.๓.๑.๔ การเคลื่อนไหวของราคาสับปะรดในช่วงเวลาที่ผ่านมา

เมื่อปี ๒๕๖๑ ราคาสับปะรดในประเทศไทยตกต่ำที่สุด โดยในเดือนมิถุนายน ปี ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นเดือนที่ผลผลิตออกเยอะ ราคาสับปะรดร่วงลงไปถึง ๑.๗๕ บาท/กิโลกรัม ในขณะที่ตัวเลขต้นทุนการผลิตสับปะรดกระป๋องที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรรายงานอยู่ที่ ๓.๖๗ บาท/กิโลกรัม

ปี ๒๕๖๒ ราคาสับปะรดล่าสุดในเดือนมิถุนายน ปี ๒๕๖๒ ราคาสับปะรดโรงงานอยู่ที่ ๗.๑๘ บาท/กิโลกรัม ราคาสับปะรดจึงไม่เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์มากนัก แต่หากพิจารณากลับไปในเดือนมิถุนายน ปี ๒๕๕๙ เมื่อ ๒ ปีก่อนที่ราคาจะตกต่ำที่สุด ราคาสับปะรดยังอยู่ที่ ๑๑.๙๕ บาท/กิโลกรัม อาจกล่าวได้ว่า ราคาสับปะรดทำสถิติสูงที่สุดและต่ำที่สุด ในระยะเวลาที่ห่างกันเพียง ๒ ปี สับปะรดจึงเป็นพืชที่มีความผันผวนของราคาสูงมาก

๖.๓.๑.๕ การวิเคราะห์สาเหตุราคาสับปะรดตกต่ำในช่วงเวลาที่ผ่านมา

เมื่อตลาดส่งออกเป็นผู้ซื้อผลผลิตรายใหญ่ ราคาสับปะรดในประเทศจึงถูกกำหนดจากราคาส่งออกสับปะรดกระป๋อง โดยในเบื้องต้น เมื่อวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบว่า ราคาส่งออกสับปะรดกระป๋องและราคาสับปะรดโรงงานที่เกษตรกรขายได้มีการเคลื่อนไหวไปในทางเดียวกันถึงร้อยละ ๘๕.๗๔ เลยทีเดียว แม้กระทั่งราคาสับปะรดบริโภคสด ซึ่งไม่ได้เข้าโรงงานแปรรูป ก็ยังเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกับราคาสับปะรดที่เข้าโรงงานถึง ๙๑.๘๙%

แต่ปัญหาคือ ราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกมีความผันผวนอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วง ๕ ปีหลัง โดยในปี ๒๕๕๗ ราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกอยู่ที่ ๒๗.๒๒ บาท/กิโลกรัม แต่พอในปี ๒๕๕๙ ราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกขึ้นมาอยู่ที่ ๔๒.๒๑ บาท/กิโลกรัม ก่อนจะร่วงกลับมาอยู่ที่ ๒๗.๑๐ บาท/กิโลกรัม ในปี ๒๕๖๑

ประเทศไทยส่งออกน้ำสับปะรด และสับปะรดอบแห้งในจำนวนที่สูง (แม้จะไม่มากเท่าสับปะรดกระป๋อง) แต่ประเด็นปัญหาสำคัญคือ ราคาของผลิตภัณฑ์ทั้งสามเคลื่อนไหวไปในทางเดียวกันมากกว่าร้อยละ ๙๐ แปลว่า หากราคาส่งออกผลิตภัณฑ์สับปะรดแปรรูปตก ก็หมายถึงราคาจะตกกันทุกตัว เพราะฉะนั้นการกระจายความเสี่ยงในแง่การส่งออกจึงทำได้น้อยมาก

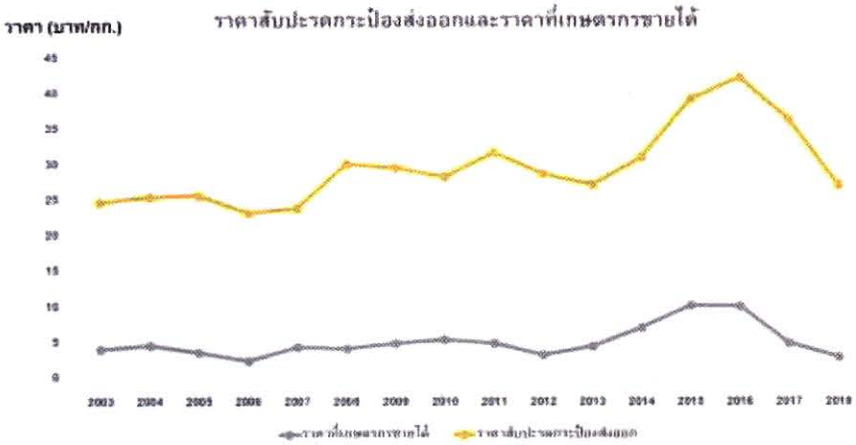

ภาพที่ ๒ ความสัมพันธ์ระหว่างราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกและราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หากลองคำนวณราคาสับปะรดในส่วนที่เกษตรกรได้รับต่อสับปะรดกระป๋องหนึ่งกิโลกรัม (สับปะรด ๑ กิโลกรัม ทำสับปะรดกระป๋องได้ ๓๓๐ กรัม หรือเท่ากับสับปะรดกระป๋อง ๑ กิโลกรัม จะต้องใช้สับปะรดสด ๓ กิโลกรัม) แล้ว ก็จะสามารถคำนวณหาส่วนแบ่งที่เกษตรกรได้รับต่อราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกหนึ่งกิโลกรัม

การคำนวณส่วนแบ่งที่เกษตรกรได้รับพบว่า ในช่วงที่ราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกมีราคาสูง ส่วนแบ่งที่เกษตรกรได้รับก็สูงขึ้นตามไปด้วย โดยในปี ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นปีที่สับปะรดกระป๋องมีราคาสูง ส่วนแบ่งที่เกษตรกรได้รับจากสับปะรดกระป๋องหนึ่งกิโลกรัมสูงถึงร้อยละ ๗๘.๘๕ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงมาก ๆ ในทางตรงกันข้าม ในปี ๒๕๖๑ ที่ราคาส่งออกสับปะรดกระป๋องตกต่ำ ส่วนแบ่งที่เกษตรกรได้รับในปีนั้นกลับลดลงเหลือเพียง ๓๒.๘๘ % เท่านั้น

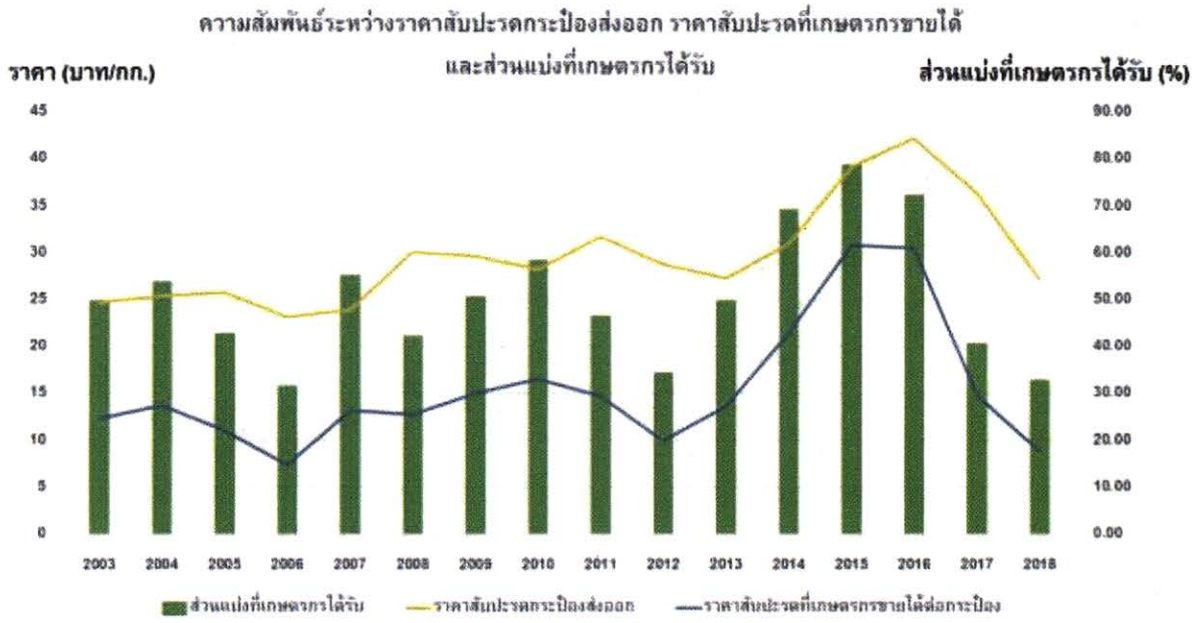

ภาพที่ ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกและราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้ และส่วนแบ่งที่เกษตรกรได้รับ

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวชี้ว่า ในปีที่สับปะรดกระป๋องส่งออกมีราคาสูง เกษตรกรยิ่งได้รับส่วนแบ่งที่สูงขึ้น หมายความว่า ราคาสับปะรดที่เกษตรกรได้รับก็ยิ่งสูงขึ้น ในทางตรงกันข้ามปีใดที่ราคาสับปะรดส่งออกมีแนวโน้มลดลง เกษตรกรก็จะได้รับราคารับซื้อลดลง หรือได้ส่วนแบ่งลดลงไปอีก

นอกจากนี้ยังพบปัญหาวัฏจักรราคา จากสถิติราคาที่เกษตรกรขายได้กับปริมาณผลผลิต พบว่า เมื่อราคาสับปะรดที่เกษตรกรได้รับอยู่ในเกณฑ์ดี เกษตรกรจะปลูกสับปะรดมากขึ้นในอีก ๑ - ๒ ปีถัดมา ทำให้ผลผลิตมีมากและหากตรงกับปีที่ราคาสับปะรดส่งออกอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ปีนั้นราคาที่เกษตรกรได้รับจะตกต่ำลงมา ในทางตรงกันข้ามปีใดที่ราคาที่เกษตรกรได้รับอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ๑ - ๒ ปีต่อมา เกษตรกรก็จะลดการปลูกสับปะรดลง และหากอีก ๑ - ๒ ปีข้างหน้า ราคาสับปะรดส่งออกอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ผลผลิตสับปะรดมีน้อย ปีนั้นราคาสับปะรดก็จะพุ่งสูงขึ้นทันที

ตัวอย่างเช่น ในปี ๒๕๕๕ ราคาสับปะรดอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ๓.๓ บาท/กิโลกรัม เกษตรกรจึงลดการปลูกสับปะรดในปีถัด ๆ มา จนผลผลิตสับปะรดลดลงต่ำสุดในปี ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นปีที่ราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกพุ่งขึ้นพอดีนั่นทำให้ราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้ในปี ๒๕๕๘ และปี ๒๕๕๙ พุ่งสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์เกินกว่า ๑๐ บาท/กิโลกรัม ในช่วง ๒ ปีนั้น

แต่ทว่า หลังจากนั้นเกษตรกรก็ปลูกสับปะรดเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๖๐ และ ๒๕๖๑ ในขณะที่ราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกก็ตกต่ำลงพอดี พร้อมทั้งในปี ๒๕๖๑ สับปะรดกระป๋องยังส่งออกได้น้อยลงถึงร้อยละ ๑๐ ด้วย ทำให้ผลผลิตสับปะรดเกินความต้องการ และส่วนแบ่งที่เกษตรกรได้รับก็ลดลง จนได้รับราคาเฉลี่ยทั้งปีเพียง ๒.๙๗ บาท/กิโลกรัม ในปีดังกล่าว

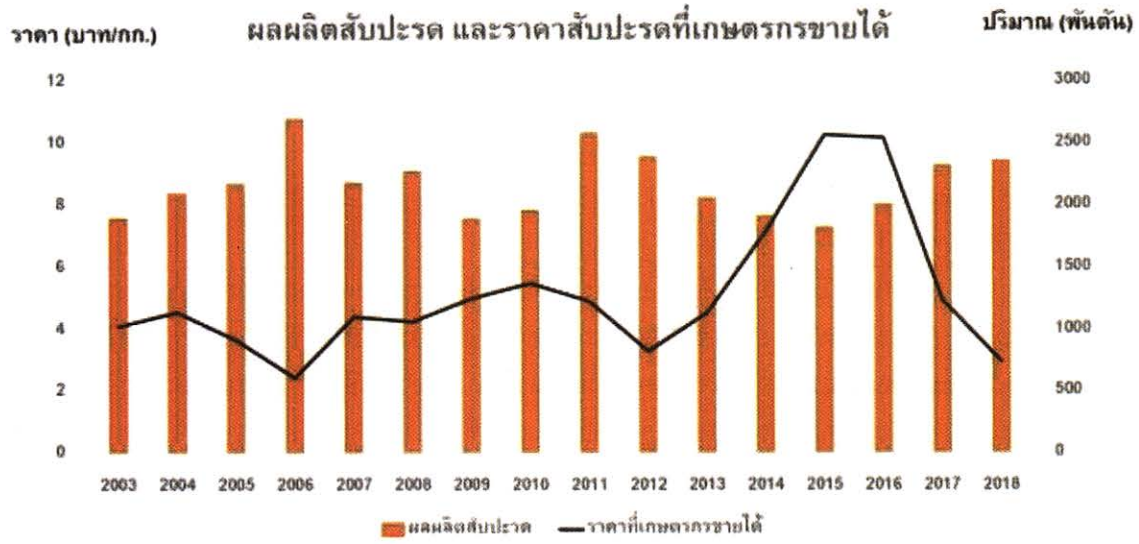

ภาพที่ ๔ ความสัมพันธ์ระหว่างราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้ และผลผลิตสับปะรดในแต่ละปี
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

๖.๓.๒ การดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาราคาสับปะรดในช่วงที่ผ่านมา

ภายหลังเกิดราคาสับปะรดตกต่ำในปี ๒๕๖๑ คณะกรรมการนโยบายและพัฒนาสับปะรดแห่งชาติ ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๑ โดยมีมาตรการดำเนินการช่วยเหลือดังนี้

๑) มาตรการนำสับปะรดส่วนเกินออกนอกระบบ โดยกระจายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต (โดยพาณิชย์จังหวัดร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

๒) มาตรการผลักดันการส่งออกและขยายตลาดต่างประเทศ โดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศทำ (MOU) รูปแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) ในรัสเซีย อิหร่าน และเชื่อมโยงการค้า ขยายตลาดใหม่ USA EU และอาเซียน

๓) มาตรการรณรงค์การบริโภคสับปะรดผลสดเพิ่มขึ้น (กรมการค้าภายในส่งเสริมการบริโภคสับปะรดสดในประเทศ)

ตัวอย่างของมาตรการที่ดำเนินการ เช่น องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) จัดงานส่งเสริมการบริโภคสับปะรด ช่วงพฤษภาคม มิถุนายน (วันที่ ๑ - ๑๐ พฤษภาคม จำหน่ายได้ ๙.๖ ตัน) สนับสนุนการกระจายผลผลิตผ่านเครือข่ายสหกรณ์ (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๒ มิ.ย. ๖๑ ลำปาง ๑๖๓ ตัน ระยอง ๑๐๙ ตัน) โดยแต่ละจังหวัดได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดงานส่งเสริมการบริโภคสับปะรดผลสดในจังหวัด รณรงค์การบริโภคสับปะรดทั่วประเทศ และขอความร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถานประกอบการท่องเที่ยว โรงแรม สถานศึกษา สถานพยาบาล เรือนจำ นำผลผลิตสับปะรดมาใช้ในการประกอบการทำอาหาร

นอกจากนี้ ภาคเอกชนยังมีส่วนช่วยในการระบายสับปะรด โดยบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) รับซื้อสับปะรดผลสดแจกให้กับผู้ที่มารับบริการที่สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงกว่า ๗๐ สาขาทั่วประเทศ รวมปริมาณกว่า ๘๙๐ ตัน บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) รับซื้อสับปะรดสด ๔๖๐ ตัน เพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เตรียมไว้สำหรับสมนาคุณลูกค้าที่มาใช้บริการสถานีน้ำมันเชื้อเพลิง ห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ เช่น ห้าง Lotus, BigC, makro, The Mall, Tops ได้ร่วมลงนาม MOU กับกรมการค้าภายใน ในการช่วยรับซื้อสับปะรดจากเกษตรกรโดยตรง ปริมาณรวม ๒,๘๒๐ ตัน

นอกจากนี้ กรมปศุสัตว์ยังมีการนำสับปะรดเข้าสู่กระบวนการผลิตเป็นอาหารสัตว์ โดยการนำสับปะรดมาสับย่อยและหมัก เพื่อใช้เป็นอาหารของโคนมและโคเนื้อ ซึ่งในมาตรการนี้ได้รับการตอบรับจากสหกรณ์โคนมไทยเดนมาร์ค อ่าวน้อย จำกัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นำร่องในการนำสับปะรดมาหมักเป็นอาหารโคนมของสมาชิกสหกรณ์ โดยให้สหกรณ์โคนมรับซื้อสับปะรด ๒๓๘ ,๖๔๘ ตัน ราคากิโลกรัมละ ๑ บาท เพื่อนำมาผลิตเป็นอาหารสัตว์ ๔๗,๗๒๙ ตัน

ส่วนสหกรณ์ชาวไร่สับปะรดสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ เสนอให้วางยุทธศาสตร์ระยะยาวอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการบังคับใช้ระบบเกษตรพันธสัญญาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา ปี ๒๕๖๐ เพื่อประกันราคารับซื้อขั้นต่ำกับปริมาณที่ซื้อขายกับเกษตรกรบวกลบไม่เกิน ๒๐%

ด้านนายกสมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป เสนอให้ส่งเสริมเกษตรกรขึ้นทะเบียนเพื่อวางระบบบริหารจัดการ พร้อมทั้งใช้ระบบดาวเทียมตรวจสอบการปลูกสับปะรด เพื่อการการบริหารจัดการ ส่วนในด้านการส่งออก สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูปเสนอให้ รัฐบาลควรเร่งเจรจาทำความตกลงเปิดการค้าเสรี (FTA) กับสหภาพยุโรป เพื่อลดภาษีนำเข้าปัจจุบันที่ ๑๓.๕% ขณะที่คู่แข่งอย่างอินโดนีเซียภาษี ๐%

๖.๓.๓ แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาสับปะรดตกต่ำ

๖.๓.๓.๑ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการจัดการราคาและระบบเฝ้าระวังราคาสับปะรดตกต่ำ

การติดตามราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกถือเป็นดัชนีเบื้องต้นที่ดีสำหรับการคาดการณ์ราคาที่เกษตรกรควรจะได้รับ เช่น หากราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกอยู่ที่ ๓๐ บาท/กิโลกรัม ส่วนแบ่งที่เกษตรกรได้รับประมาณ ๕๐% ราคาสับปะรดที่เกษตรกรจะได้รับน่าจะอยู่ที่ประมาณ ๕ บาท/กิโลกรัม ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีผลตอบแทนสุทธิประมาณ ๕,๐๐๐ - ๖,๐๐๐ บาท/ไร่

แต่หากราคาสับปะรดกระป๋องลดต่ำลงกว่า ๓๐ บาท/กิโลกรัม การลดปริมาณผลผลิตลงหรือการระบายผลผลิตในช่องทางอื่นประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ ตัน (หรือประมาณ ๑๕% ของผลผลิตทั้งหมด) ก็จะช่วยลดแรงกดดันทางด้านราคาลงได้ และอาจช่วยให้เกษตรกรได้รับราคาสูงขึ้นประมาณ ๐.๙๐ บาท/กิโลกรัม

นอกจากนั้น การใช้ดัชนีราคาตามฤดูกาลของสับปะรดที่เกษตรกรขายได้เป็นรายเดือนมาพิจารณาร่วมด้วย เพราะในปีที่ปกติ ราคาสับปะรดมักจะลดต่ำลงในเดือนพฤษภาคมและมิถุนายน และในช่วงเดือนธันวาคมและมกราคม (ต่ำสุดในเดือนมิถุนายน) ดังนั้น การติดตามราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้จึงควรให้ความระมัดระวังในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นพิเศษ

ภาพที่ ๕ ดัชนีราคาตามฤดูกาลของราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้คำนวณจากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๖๑
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

๖.๓.๓.๒ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสับปะรดโรงงาน ภายใต้ Agri-map โดยครอบคลุมเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในรัศมีรอบโรงงาน ๑๐๐ กิโลเมตร กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ และกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกในจังหวัดที่ไม่มีโรงงานแปรรูป ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบพันธสัญญาซื้อขายสับปะรดในกลุ่ม ๑๒ จังหวัด

๖.๓.๓.๓ มาตรการการตลาดสับปะรดในตลาดโลก

แนวโน้มการค้าสับปะรดในตลาดโลกกำลังเปลี่ยนไป ในอดีตสับปะรดที่ซื้อขายกันในตลาดโลกเกือบทั้งหมดเป็นสับปะรดกระป๋องที่ไทยเราเป็นผู้ส่งออกหลัก แต่ปัจจุบันการบริโภคและการนำเข้าสับปะรดสดเริ่มมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามระบบโลจิสติกส์ที่ได้รับการพัฒนา พร้อมกับการบริโภคและนำเข้าน้ำสับปะรดมากขึ้นตามกระแสรักษ์สุขภาพ ตลาดสับปะรดกระป๋องส่งออกจึงมีความผันผวนสูงขึ้นมาก และเราก็ยังส่งออก/เปิดตลาดสับปะรดผลสดได้ไม่มากนักด้วย

นอกจากนี้ การเจรจาเพื่อเปิดตลาดสับปะรดสดและสับปะรดแปรรูปในต่างประเทศ รวมถึงการเจรจาข้อตกลงการค้าที่ลดความเสียเปรียบทางด้านภาษีเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งขันจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

๖.๓.๓.๔ การส่งเสริมการบริโภคและตลาดภายในประเทศ

ปัจจุบัน การบริโภคสับปะรดภายในประเทศเพิ่มขึ้นจาก ๒๐๐,๐๐๐ ตัน ในปี ๒๕๕๙ มาเป็น ๒๕๐,๐๐๐ ตัน ในปี ๒๕๖๑ และยังมีศักยภาพในการขยายตลาดได้อีกมาก เพราะสับปะรดยังมีจุดเด่นทั้งในด้านรสชาติ ทางโภชนาการ และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ดังนั้น การขยายตลาดในประเทศจึงมีศักยภาพดีพอสมควร

ทั้งนี้ เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาตลาดในประเทศคือ การลดความผันผวนของราคาที่เกษตรกรขายได้ลง โดยอาจดำเนินการผ่านการเกษตรแบบพันธสัญญา หรือการสร้างกลไกตลาดที่เชื่อมโยงโดยตรงระหว่างเกษตรกรกับผู้แปรรูป/ผู้บริโภค

๖.๓.๓.๕ การพัฒนาการปลูกและอุตสาหกรรมสับปะรดที่เป็นธรรมและยั่งยืน

แนวทางหนึ่งในการทำให้การปลูกและอุตสาหกรรมสับปะรดที่เป็นธรรมและยั่งยืน คือ การพัฒนารูปแบบการเกษตรแบบพันธสัญญา เพื่อทำให้ส่วนแบ่งของราคาที่เกษตรกรได้รับจากการแปรรูปสับปะรดและราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้ มีเสถียรภาพมากขึ้น (หรือมีความผันผวนน้อยลง) ซึ่งแนวทางนี้ยังไม่ได้การสนับสนุนจากเอกชนผู้แปรรูป

๖.๓.๔ ข้อเสนอ

๖.๓.๔.๑ มาตรการระยะสั้น (ปีงบประมาณ ๒๕๖๓)

๑) ให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร การพัฒนาระบบเฝ้าระวังราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้ เพื่อให้คาดการณ์ราคาสับปะรดในปี ๒๕๖๓ เป็นไปอย่างแม่นยำและทันการณ์

๒) ให้กระทรวงพาณิชย์ การขยายและพัฒนาตลาดการบริโภคภายในประเทศผ่านช่องทางการตลาดและการแปรรูปแบบใหม่ ๆ ที่จะสามารถลดความผันผวนของราคาสับปะรดผลสดที่เกษตรกรขายได้ลง

๓) ให้กระทรวงแรงงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การแก้ไขสถานการณ์ความเดือดร้อนของโรงงานแปรรูปสับปะรดเกี่ยวกับการจ่ายค่าจ้างแรงงานในฤดูกาลที่โรงงานปิดการดำเนินงาน

๔) ให้กระทรวงพาณิชย์ มุ่งขยายตลาดต่างประเทศ ทั้งสำหรับสับปะรดกระป๋องน้ำสับปะรด และผลิตภัณฑ์สับปะรดแบบใหม่ รวมถึงการส่งออกสับปะรดผลสด หรือแช่เย็นสำหรับตลาดในเอเชีย นอกจากนี้ ภาครัฐควรมีบทบาทสำคัญในการเจรจาการลดกำแพงภาษีที่สูงกว่าคู่แข่งขัน รวมถึงการบริหารจัดการค่าเงินบาท ให้มีความเหมาะสมกับการแข่งขันในตลาดโลก

๖.๓.๔.๒ มาตรการระยะปานกลาง (ปีงบประมาณ ๒๕๖๔-๒๕๖๕)

๑) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พัฒนาฐานข้อมูลการผลิตให้มีความแม่นยำและพัฒนาระบบการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูก เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่การปรับปรุงสายพันธุ์ ลดต้นทุนการผลิต การแก้ปัญหาโรคเหี่ยว และโรคพืชต่าง ๆ การพัฒนาระบบมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น GAP และลดปริมาณสับปะรดที่ด้อยคุณภาพลง และสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

๒) ให้กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอุตสาหกรรม เตรียมแนวทางการระบายผลผลิตในช่วงราคาตกต่ำ เพื่อรักษาระดับราคา โดยจะต้องมีศักยภาพในการระบายผลผลิตสับปะรดให้ได้ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐-๓๐๐,๐๐๐ ตัน/ปี

๓) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การพัฒนาระบบการเกษตรแบบพันธะสัญญา เพื่อคงรักษาเสถียรภาพของราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้ให้กับเกษตรกร โดยอาจมีมาตรการจูงใจพิเศษสำหรับเกษตรกรและผู้แปรรูปที่จะเข้าร่วมทำสัญญาล่วงหน้าดังกล่าว

๔) ให้กระทรวงพาณิชย์ การส่งเสริมตลาดการบริโภคภายในประเทศ โดยมุ่งเป้าให้การบริโภคในประเทศเพิ่มขึ้นให้ถึง ๓๕๐,๐๐๐ ตัน/ปี ในปี ๒๕๖๕

บทที่ ๗
แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ

๗.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อภาคเกษตรและอุตสาหกรรมการผลิตน้ำตาลทรายของไทย ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทยมาอย่างยาวนาน โดยประเทศไทยผลิตน้ำตาลทรายได้เกินความต้องการบริโภคในประเทศมาโดยตลอด และมีเหลือส่งออกไปต่างประเทศได้เป็นอันดับสองของโลกรองจากประเทศบราซิล รายได้จากการจำหน่ายน้ำตาลทรายทั้งในประเทศและที่ส่งออกคิดเป็นมูลค่าปีละประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ ล้านบาท ถือเป็นแหล่งสร้างงานและรายได้แก่เกษตรกรชาวไร่อ้อยกว่า ๒๐๐,๐๐๐ ครัวเรือน รวมทั้งแรงงานในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องอีกกว่า ๑ ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, ๒๕๖๐, ๕๕)

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาราคาอ้อยได้ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุมาจากราคาน้ำตาลทรายได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจากราคาและปริมาณผลผลิตน้ำตาลทรายในตลาดโลก และเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลไทยได้ตัดสินใจดำเนินการตามข้อเรียกร้องของประเทศบราซิล โดยการยกเลิกโควตาการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในประเทศ และยกเลิกการกำหนดราคาขายน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศ ทำให้ผู้ผลิตแข่งขันกันเอง ประกอบกับในช่วงฤดูการผลิตปี ๒๕๖๐/๒๕๖๑ เป็นต้นมา ปริมาณผลผลิตน้ำตาลทรายในตลาดโลกสูงขึ้น ทำให้ราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลกลดลง ซึ่งเมื่อนำมาคำนวณเป็นราคาอ้อยจึงส่งผลกระทบให้รายได้ที่เกษตรกรได้รับน้อยลงไปด้วย และคาดการณ์ว่าประมาณการราคาอ้อยที่จะคำนวณขั้นต้นในฤดูการผลิต ปี ๒๕๖๒/๒๕๖๓ จะลดลงไปอีก

นอกจากปัจจัยดังกล่าวที่เป็นสาเหตุให้ราคาอ้อยที่ปรับตัวลดลงแล้ว ยังพบว่ามีกฎหมาย มาตรการและนโยบายของรัฐบาลส่วนหนึ่งที่มีผลต่อราคาอ้อย อาทิ การเก็บภาษีสรรพสามิตในอัตราก้าวหน้าตามปริมาณน้ำตาลทรายที่ผสมในเครื่องดื่ม (Soda Tax) การปรับลดเป้าหมายการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพในร่างแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP ๒๐๑๘) และการประกาศใช้พระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่มีผลให้การอุดหนุนเชื้อเพลิงชีวภาพโดยใช้เงินจากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงไม่สามารถทำได้อีกต่อไป ส่งผลต่อปริมาณการใช้วัตถุดิบทางการเกษตร ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน นอกจากนี้ ยังมีมาตรการแก้ไขปัญหาอ้อยไฟไหม้ของรัฐบาล โดยการหักเงินค่าอ้อยไฟไหม้จากชาวไร่อ้อยเพื่อให้อ้อยไฟไหม้หมดไปภายในปี ๒๕๖๕ ที่ส่งผลต่อราคาอ้อยที่เกษตรกรจะได้รับ และจากนี้นโยบายของรัฐในอนาคตที่จะให้เงินอุดหนุนแก่เกษตรกรจะต้องดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดเพื่อมิให้ขัดต่อข้อตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งล้วนส่งผลต่อรายได้และความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรของชาวไร่อ้อย ทำให้ได้รับความเดือดร้อนจากรายได้ที่ลดลง รวมทั้งแบกรับปัญหาต้นทุนการผลิตที่มีราคาสูง

จากปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวไร่อ้อยดังกล่าว จึงนำไปสู่การเสนอญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นมาเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรชาวไร่อ้อย โดยเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรซึ่งหากไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือหาแนวทางในการบรรเทาความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรได้ ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของอาชีพการเพาะปลูกอ้อย และเกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

เมื่อพิจารณาประกอบกับคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาก่อนเข้ารับหน้าที่ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ ๑๒ เรื่อง ซึ่งรวมถึงเรื่องการช่วยเหลือเกษตรกรและการพัฒนานวัตกรรม เพื่อบรรเทาปัญหาและลดผลกระทบกับประชาชนและระบบเศรษฐกิจ ประกอบกับคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบนโยบายมาตรการการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐ ซึ่งเป็นมาตรการที่ส่งเสริมการใช้ผลิตผลทางการเกษตรของไทย อาทิ อ้อย มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน ซึ่งหากสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมจะถือเป็นโอกาสที่จะยกระดับรายได้ของเกษตรกรให้มีความมั่นคงในอาชีพเพาะปลูกอ้อยได้ ดังนั้น การพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อยนอกจากมีความจำเป็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านราคาให้กับเกษตรชาวไร่อ้อยแล้ว ยังมีความสำคัญต่อการพิจารณาศึกษาเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมให้มีการใช้ผลิตผลทางการเกษตรที่เป็นอีกแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านราคาให้เกษตรกรซึ่งเป็นบทบาทสำคัญในการติดตามและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายนิติบัญญัติ

๗.๑.๑ วัตถุประสงค์

ในการพิจารณาศึกษาครั้งนี้ คณะอนุกรรมาธิการได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายของไทย

๒) เพื่อศึกษากฎหมาย มาตรการและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง

๓) เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำต่อสภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรี ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

๗.๑.๒ ขอบเขตการพิจารณา

พิจารณาศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคและวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาในเรื่องอ้อยโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๒ ส่วน คือ ปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกรชาวไร่อ้อย และปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้และราคาของน้ำตาลทรายรวมทั้งผลพลอยได้จากากรผลิตน้ำตาล

๗.๑.๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑) ได้รับทราบสภาพปัญหาและอุปสรรคในอุตสาหกรรมอ้อยและแนวทางในการแก้ไขปัญหา

๒) ได้นำเสนอปัญหาด้านกฎหมาย มาตรการและนโยบายของภาครัฐ ตลอดจนปัญหาจากภาคเกษตรกรและผู้ประกอบการต่อสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

๓) ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สมาชิกรัฐสภา บุคคลในวงงานสภา และผู้สนใจทั่วไปได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปศึกษาค้นคว้าและพัฒนาต่อยอดได้

๗.๒ กรอบการพิจารณา

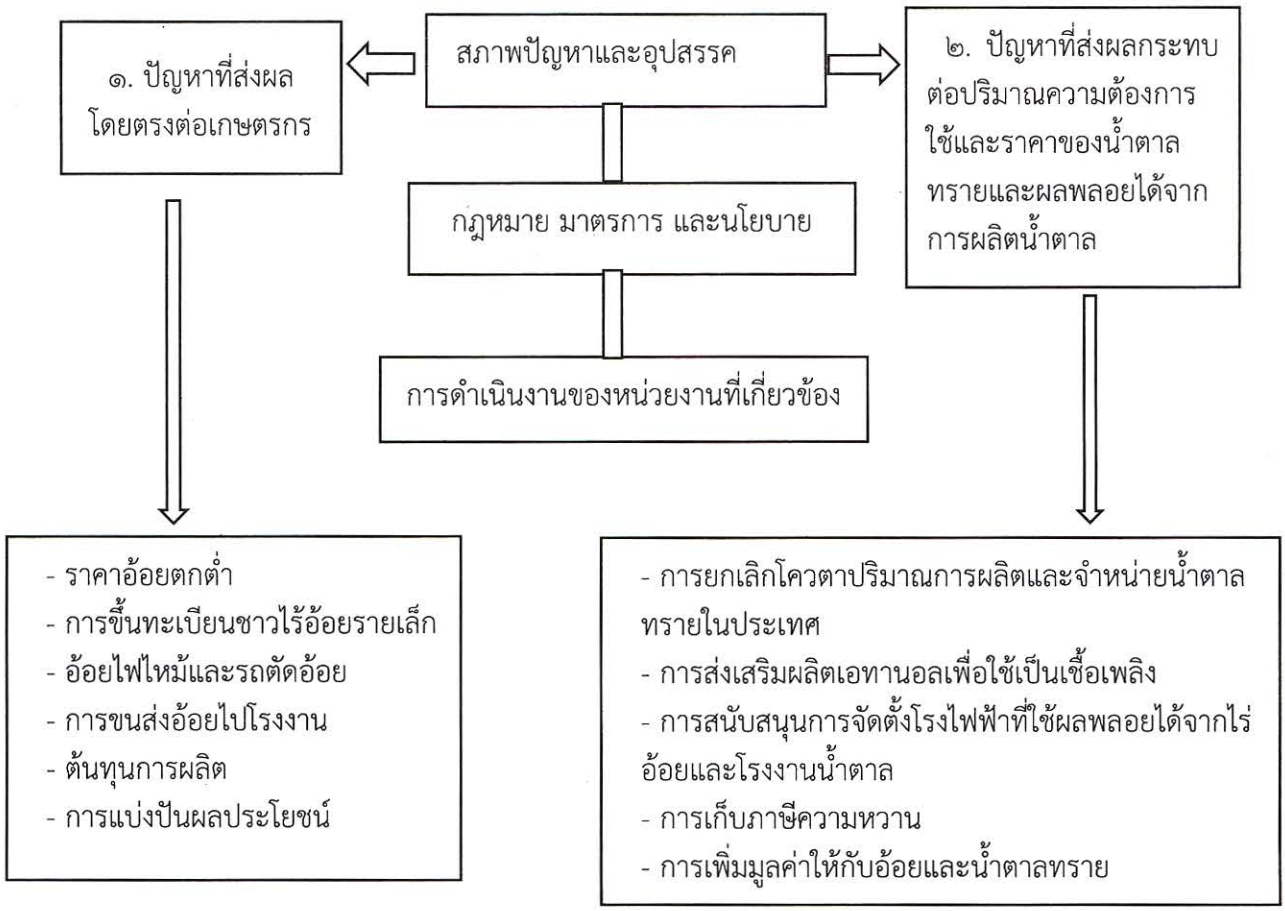

๗.๓ วิธีพิจารณา

ในการพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อยได้กำหนดวิธีการพิจารณาเพื่อศึกษาโดยศึกษาจากกฎหมาย มาตรการและนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง และกำหนดประเด็นการพิจารณาจากสภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไข โดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มปัญหาที่ส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกร และกลุ่มปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้และราคาของน้ำตาลทราย และผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาลทราย สำหรับวิธีการพิจารณาประเด็นดังกล่าว ได้ดำเนินการโดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมาธิการ การเดินทางไปจัดสัมมนาเพื่อรวบรวมข้อมูล และข้อคิดเห็นในพื้นที่มาประกอบการพิจารณา และการศึกษาดูงานในภาคเอกชนเพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสภาพปัญหาและอุปสรรคและข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา ตลอดจนการเดินทางไปรับฟังนโยบายพร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับฝ่ายบริหารในประเด็นที่มีผลกระทบต่อราคาอ้อยและน้ำตาลทราย ดังนี้

๗.๓.๑ การดำเนินการด้านการประชุม โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูล ดังนี้

ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒

<u>เรื่องที่พิจารณา</u>

- เลือกตั้งตำแหน่งต่างๆ ในคณะอนุกรรมาธิการ
- กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานและนำเสนอประเด็นปัญหาเรื่องอ้อย

ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒

<u>เรื่องที่พิจารณา</u>

พิจารณาการแก้ไขปัญหาในอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย และรับฟังความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ต่อร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ....

<u>หน่วยงานที่เชิญมาเข้าร่วมประชุม</u>

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒

<u>เรื่องที่พิจารณา</u>

พิจารณามาตรการในการส่งเสริมการใช้พลังงานจากอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย

<u>หน่วยงานที่เชิญมาเข้าร่วมประชุม</u>

- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.)
- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.)

ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๒

<u>เรื่องที่พิจารณา</u>

พิจารณาสภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาในอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย

<u>หน่วยงานที่เชิญมาเข้าร่วมประชุม</u>

- สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย
- สหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย
- สมาพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย
- ชมรมสถาบันชาวไร่อ้อยภาคอีสาน
- สหสมาคมชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย
- บริษัท ไทยชูการ์ มิลเลอร์ จำกัด

- สมาคมโรงงานน้ำตาลไทย
- สมาคมผู้ผลิตน้ำตาลและชีวพลังงานไทย
- สมาคมการค้าอุตสาหกรรมน้ำตาล

ครั้งที่ ๕ วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่องที่พิจารณา

พิจารณามาตรการในการส่งเสริมการใช้พลังงานในอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย

หน่วยงานที่เชิญมาเข้าร่วมประชุม

- คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.)
- คณะกรรมการบริหารนโยบายพลังงาน (กบง.)
- กรมธุรกิจพลังงาน

ครั้งที่ ๖ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่องที่พิจารณา

- พิจารณาผลกระทบต่ออุตสาหกรรมน้ำตาลทราย และชาวไร่อ้อย จากการเก็บภาษีความหวานในเครื่องดื่มตามระดับความหวานของน้ำตาลที่ออกตามกฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐

- พิจารณาแนวทางในการส่งเสริมการใช้รถตัดอ้อยเพื่อแก้ไขปัญหาอ้อยไฟไหม้

หน่วยงานที่เชิญมาเข้าร่วมประชุม

- กรมอนามัย
- กรมสรรพสามิต
- กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องดื่มไทย
- กระทรวงพาณิชย์
- สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม
- กรมศุลกากร
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ครั้งที่ ๗ เมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่องที่พิจารณา

พิจารณาแนวทางการส่งเสริมการแปรรูปอ้อยและน้ำตาลทรายเพื่อเพิ่มมูลค่า

หน่วยงานที่เชิญมาเข้าร่วมประชุม

- สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- สมาคมอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพไทย

ครั้งที่ ๘ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่องที่พิจารณา

- พิจารณาความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาอ้อยของอนุกรรมาธิการ และที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ

- พิจารณาแนวทางการจัดทำร่างรายงานของคณะอนุกรรมาธิการ และแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องอ้อยของคณะอนุกรรมาธิการ

ครั้งที่ ๙ เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่องที่พิจารณา

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ..... ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หน่วยงานที่เชิญมาเข้าร่วมประชุม

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
- สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

ครั้งที่ ๑๐ เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่องที่พิจารณา

พิจารณาร่างรายงานผลการศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการ เรื่อง แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ

ครั้งที่ ๑๑ เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่องที่พิจารณา

- พิจารณาร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
- พิจารณาทบทวนร่างรายงานของคณะอนุกรรมาธิการ
- พิจารณาสรุปผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมาธิการ
- พิจารณาเตรียมความพร้อมในการสนับสนุนข้อมูลเรื่องอ้อยให้กับคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ในการนำเสนอรายงานผลการศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ต่อสภาผู้แทนราษฎร

๗.๓.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงานและจัดสัมมนา ดังนี้

๗.๓.๒.๑ การเดินทางไปศึกษาดูงาน ณ บริษัท เกษตรไทย อินเตอร์เนชั่นแนล ชูการ์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จังหวัดนครสวรรค์ ในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒

๗.๓.๒.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงาน เรื่อง การเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย ในวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๒ ณ บริษัท พูแรค (ประเทศไทย) จังหวัดระยอง จำกัด

๗.๓.๒.๓ การเดินทางไปศึกษาดูงาน เรื่อง กิจการผลิตไฟฟ้าชีวมวล ณ อุทยานมิตรผล อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๒

๗.๓.๒.๔ การจัดสัมมนาของคณะอนุกรรมาธิการ จำนวน ๑ ครั้ง เพื่อรวบรวมข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำรายงานผลการศึกษาเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ ในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒ ณ ที่ว่าการอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

๗.๓.๒.๕ การเข้าพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน (นายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์) เพื่อรับฟังนโยบายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นเป้าหมายการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของเชื้อเพลิงชีวภาพ ซึ่งมีผลต่อสินค้าเกษตร ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน ในวันศุกร์ที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ ณ กระทรวงพลังงาน

๗.๔ กฎหมาย มาตรการและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อย ในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ สภาผู้แทนราษฎร ได้ศึกษาค้นคว้า กฎหมาย มาตรการและนโยบายที่เกี่ยวกับปัญหาเรื่องอ้อย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ส่วนคือ

ส่วนที่หนึ่ง กฎหมายระหว่างประเทศที่ไทย ได้เข้าเป็นภาคี ได้แก่ ข้อตกลงว่าด้วยการเกษตร (Agreement of Agriculture, AoA) ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) ค.ศ. ๑๙๙๔ และข้อตกลงว่าด้วยมาตรการการอุดหนุนและการตอบโต้การอุดหนุน (Subsidies and Countervailing Measures, SCM)

ส่วนที่สอง เป็นกฎหมายในประเทศที่มีอยู่เดิมและบางส่วนอยู่ในระหว่างการยกร่าง ได้แก่ พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่..) พ.ศ. .... ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้ตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๒ ร่างประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง กำหนดชนิดและคุณภาพน้ำตาลทรายที่ให้โรงงานผลิต พ.ศ. .... คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ เรื่อง การแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ ระเบียบคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายว่าด้วยการตัดและส่งอ้อยให้แก่โรงงานการตรวจสอบคุณภาพอ้อย และการรับอ้อยจากชาวไร่อ้อยหรือหัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับเงินที่หักจากค่าอ้อยไฟไหม้ อ้อยยอดยาว และอ้อยที่มีกาบใบ พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้รถยนต์ใช้แล้วเป็นสินค้าที่ต้องห้ามหรือต้องขออนุญาตในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๒ กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักเพื่อรักษาทางหลวง กฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒ และ

ส่วนที่สาม เป็นมาตรการและนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งได้มีการกำหนดเพื่อรองรับการดำเนินการแก้ปัญหาเรื่องอ้อย ได้แก่ มาตรการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอ้อยไฟไหม้ โครงการสินเชื่อสำหรับจัดซื้อรถตัดอ้อยเพื่อแก้ปัญหาอ้อยไฟไหม้ ข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีกรณีสนับสนุนเครื่องมือที่ใช้ในการกำจัดใบอ้อยการส่งเสริมสินเชื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยอย่างครบวงจร การจัดเตรียมการชี้แจงต่อฝ่ายบราซิล และแผนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ มาตรการในการแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับกรณีการปฏิบัติตามข้อตกลงกับบราซิล มาตรการทางการเงินเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต และมาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทยปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐

ทั้งนี้ จากเจตนารมณ์และเนื้อหาของบทบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงได้รวบรวมกฎหมาย มาตรการและนโยบายที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาศึกษาและวิเคราะห์เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจในบทบัญญัติเหล่านั้น ดังต่อไปนี้

๗.๔.๑ กฎหมายระหว่างประเทศ

๗.๔.๑.๑ ข้อตกลงว่าด้วยการเกษตร (Agreement of Agriculture, AoA)

ข้อตกลงนี้ร่างขึ้นเพื่อสร้างระบบการค้าสินค้าเกษตรให้เป็นธรรมและอิงกลไกตลาด โดยประเทศภาคีจะทำข้อผูกพันในเรื่องการอุดหนุนและการปกป้อง โดยอาศัยการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบของ GATT ที่เข้มงวดและมีผลในทางปฏิบัติมาก โดยข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับกรณีการร้องเรียนของบราซิลในเรื่องการอุดหนุนสินค้าน้ำตาลทรายของไทย (จิตติมา เกรียงมหศักดิ์, ๒๕๕๒, น. ๓ - ๑๕) มีดังนี้

- หมวดที่ ๒ : มาตรา ๓ ข้อ ๓ Subject to the provisions of paragraphs ๒ (b) and ๔ of Article ๙, a Member shall not provide export subsidies listed in paragraph ๑ of Article ๙ in respect of the agricultural products or groups of products specified in Section II of Part IV of its Schedule in excess of the budgetary outlay and quantity commitment levels specified therein and shall not provide such subsidies in respect of any agricultural product not specified in that Section of its Schedule.

- หมวดที่ ๔ มาตรา ๘ **Export Competition Commitments**

Each Member undertakes not to provide export subsidies otherwise than in conformity with this Agreement and with the commitments as specified in that Member's Schedule.

- หมวดที่ ๕ มาตรา ๙ ข้อ ๑ **Export Subsidy Commitments**

๑. The following export subsidies are subject to reduction commitments under this Agreement:

(a) the provision by governments or their agencies of direct subsidies, including payments-in-kind, to a firm, to an industry, to producers of an agricultural product, to a cooperative or other association of such producers, or to a marketing board, contingent on export performance;

(b) the sale or disposal for export by governments or their agencies of non-commercial stocks of agricultural products at a price lower than the comparable price charged for the like product to buyers in the domestic market;

(c) payments on the export of an agricultural product that are financed by virtue of governmental action, whether or not a charge on the public account is involved, including payments that are financed from the proceeds of a levy imposed on the agricultural product concerned or on an agricultural product from which the exported product is derived;

(d) the provision of subsidies to reduce the costs of marketing exports of agricultural products (other than widely available export promotion and advisory services) including handling, upgrading and other processing costs, and the costs of international transport and freight;

(e) internal transport and freight charges on export shipments, provided or mandated by governments, on terms more favourable than for domestic shipments;

(f) subsidies on agricultural products contingent on their incorporation in exported products.

- หมวดที่ ๕ มาตรา ๑๐ ข้อ ๑ **Prevention of Circumvention of Export Subsidy Commitments**

๑. Export subsidies not listed in paragraph 1 of Article 9 shall not be applied in a manner which results in, or which threatens to lead to, circumvention of export subsidy commitments; nor shall non-commercial transactions be used to circumvent such commitments.

โดยประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นกับกรณีของไทยและบราซิล จะเกี่ยวข้องกับข้อตกลงในการอุดหนุนภายในประเทศและการอุดหนุนการส่งออก โดยมีข้อตกลงทั่วไปดังนี้

การอุดหนุนภายในประเทศ (Domestic Support)

ในการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย หัวข้อเจรจาเรื่องการลดการอุดหนุนภายในประเทศสำหรับสินค้าเกษตรนับเป็นเรื่องใหม่ เนื่องจากก่อนหน้านี้ GATT ๑๙๔๗ อนุญาตให้มีการอุดหนุนภายในประเทศ (มาตรา ๑๖.๓) การเจรจานี้มีวัตถุประสงค์ในการกำหนดกฎกติกาการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศและการลดการอุดหนุนภายในประเทศ รวมทั้งการลดการแทรกแซงของรัฐในภาคเกษตรกรรม ข้อกำหนดเกี่ยวกับการลดการอุดหนุนบัญญัติไว้ในมาตรา ๖ และมาตรา ๗ ของข้อตกลงว่าด้วยการเกษตรภาคีแต่ละประเทศจะทำข้อผูกพันการลดการอุดหนุนในตารางข้อผูกพัน และมาตรา ๖.๑ บัญญัติว่า ข้อผูกพันการลดการอุดหนุนจะแสดงในรูปของมาตรวัดยอดการอุดหนุนรวม (Aggregate Measurement Support : AMS) และระดับพันธะที่ผูกพันรายปี และในปีสุดท้าย (Annual and Final Bound Commitment Level) คำนิยามของมาตรวัดยอดการอุดหนุนรวม (AMS) บัญญัติไว้ในมาตรา ๑.๑ และวิธีคำนวณแสดงในภาคผนวก ๓ ของข้อตกลงว่าด้วยการเกษตรค่า AMS ที่ปรากฏ ในตารางข้อผูกพันมี ๓ ค่าได้แก่

๑. Base Total AMS เป็นระดับมาตรวัดยอดการอุดหนุน รวมที่คำนวณเริ่มแรกเพื่อกำหนดระดับการอุดหนุนที่ต้องลดลงจากการเจรจาได้กำหนดว่า Base Total AMS นี้ต้องลดลงร้อยละ ๒๐ ภายในระยะเวลาปฏิบัติตามข้อผูกพัน ๖ ปี คือ พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๓ สำหรับประเทศพัฒนา ส่วนสำหรับประเทศกำลังพัฒนากำหนดให้ลดลงร้อยละ ๑๓.๓ ภายในเวลา ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๗)

๒. Annual Bound Commitment Level เป็นระดับ AMS สูงสุดที่อนุญาตในแต่ละปีที่กำหนด

๓. Final Bound Commitment Level เป็นระดับ AMS สูงสุดที่ให้คงอยู่ในปีสิ้นสุดช่วงเวลาผูกพัน

ในทางปฏิบัติ แต่ละประเทศคำนวณ Current Total AMS อันได้แก่ Total AMS ที่คำนวณในเวลาปัจจุบันเพื่อใช้เปรียบเทียบระดับการ อุดหนุนให้เป็นไปตามเป้าที่ผูกพันไว้ โดยภายในช่วงเวลาที่ผูกพันจะใช้ Current Total AMS เปรียบเทียบกับ Annual Bound Commitment Level แต่ถ้าเป็นปีสิ้นสุดข้อผูกพันจะต้องเปรียบเทียบกับ Final Bound Commitment Level แทน

มาตรวัดยอดการอุดหนุนรวมเป็นระดับการอุดหนุนที่ให้เพื่อเอื้อประโยชน์แก่การผลิตและรายได้ของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตร โดยแสดงในรูปจำนวนเงินอุดหนุนรายปี มูลค่าการอุดหนุนนี้คำนวณจากงบรายจ่ายและรายได้ที่พึงได้ แต่เสียไปที่ให้โดยรัฐ ซึ่งประเภทการอุดหนุนนี้รวมทั้ง การอุดหนุนผู้ผลิตสินค้าเกษตรพื้นฐานและการอุดหนุนที่ไม่เจาะจง ผลิตภัณฑ์เป็นการเอื้อประโยชน์แก่สินค้าเกษตรทั่วไป แต่ถ้ามีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการอุดหนุนภายใน แต่ไม่สามารถประยุกต์ใช้การคำนวณมาตรวัดยอดการอุดหนุนรวมที่ปรากฏในภาคผนวก ๓ ได้จะต้องคำนวณมาตรวัดการอุดหนุนเทียบเท่า (Equivalent Measurement of Support)

ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑ (d) แทน รายละเอียดการคำนวณปรากฏในภาคผนวก ๔ ของข้อตกลงว่าด้วยการเกษตร จากนั้น จึงนำมาตรวัดยอดการอุดหนุน รวมที่คำนวณได้ทุกค่ามารวมกัน จึงได้ Total AMS ตามที่นิยามไว้ในมาตรา ๑ (h)

มาตรการอุดหนุนภายในประเทศนี้ องค์การการค้าโลกได้จัดประเภทของมาตรการตามขนาดของอิทธิพลที่บิดเบือนการค้าและการผลิต โดยแบ่งเป็นกล่องสีตามสัญญาณไฟจราจรดังนี้

Green Box : มาตรการอุดหนุนในกล่องนี้ได้รับยกเว้นมิต้องทำข้อผูกพันลดการอุดหนุนรายละเอียดมาตรการนี้บัญญัติไว้ในภาคผนวก ๒ วรรค ๑ ของข้อตกลงว่าด้วยการเกษตร ที่กำหนดว่าต้องเป็นมาตรการที่มีผลข้างน้อย หรือไม่มีผลบิดเบือนการค้าและการผลิต รวมทั้งต้องไม่มีผลสนับสนุนทางด้านราคาแก่ผู้ผลิตและการอุดหนุนที่ทำผ่านโครงการของรัฐ และใช้เงินของรัฐเท่านั้น สำหรับโครงการเพื่อความมั่นคงด้านอาหารและการช่วยเหลือด้านอาหารภายในประเทศการซื้ออาหารโดยรัฐนี้ต้องใช้ราคาตลาดในขณะนั้น และการจ่ายเงินโดยตรงให้แก่ผู้ผลิตนั้นจะทำไม่ได้ ยกเว้นว่าเป็นการจ่ายเงินที่ไม่เกี่ยวโยงกับการผลิตหรือปริมาณการผลิต (กำหนดไว้ใน วรรค ๑ ของภาคผนวก ๒) นอกจากนี้ อาจเป็นการจ่ายเงินผ่านการประกันการสูญเสียรายได้ หรือโครงการรายได้ขั้นต่ำ หรือการจ่ายเงินเพื่อบรรเทาความเสียหายจากภัยธรรมชาติการจ่ายเงินภายใต้โครงการเพื่อสิ่งแวดล้อมและช่วยเหลือภูมิภาค ส่วนนโยบายเฉพาะที่เป็นโครงการให้บริการ ของรัฐที่ไม่ต้องทำข้อผูกพัน การลดการอุดหนุน เช่น การวิจัย การควบคุม ศัตรูพืชหรือโรคพืช การให้คำแนะนำและถ่ายทอดข้อมูลให้แก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค

Amber Box : การอุดหนุนทุกมาตรการที่อยู่ในกล่องนี้มีผลบิดเบือนการค้าและการผลิต รวมทั้งมาตรการการสนับสนุนด้านราคาและการสนับสนุนโดยตรงต่อปริมาณการผลิต ข้อผูกพันการลดการอุดหนุนจะแสดงในรูปของ Total Aggregate Measurement of Support: AMS และการผูกพันการลดการอุดหนุนจะระบุไว้ในภาค ๔ ของตารางข้อผูกพัน แต่มีข้อยกเว้นการลดการอุดหนุนคือ เกณฑ์การอุดหนุนข้างน้อย de minimis ที่กำหนดใน มาตรา ๖.๔ ของข้อตกลงว่าด้วยการเกษตร และมาตรการช่วยเหลือของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาภาค เกษตรกรรมและภาคชนบทซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาในประเทศ กำลังพัฒนา (มาตรา ๖.๒)

Blue Box : มาตรการการอุดหนุนใน Amber Box แต่มีเงื่อนไข ว่า เป็นมาตรการอุดหนุนภายในประเทศที่จ่ายเงินโดยตรงให้แก่ผู้ผลิตสินค้าเกษตรเพื่อจำกัดปริมาณการผลิตแต่ได้รับยกเว้นการผูกพันลดการอุดหนุนภายในประเทศตามข้อตกลงว่าด้วยการเกษตร ตามหลักเกณฑ์ที่ว่าการจ่ายเงินนั้นเป็นการจ่ายตามพื้นที่เพาะปลูก และผลผลิตต่อหน่วย ที่กำหนดไว้แล้ว (Production Quota) หรือตามจำนวนหัวปศุสัตว์ที่กำหนดไว้แล้ว หรือจำนวนเงินที่จ่ายไม่เกินร้อยละ ๘๕ ของระดับการผลิตที่ใช้เป็นปีฐาน (รายละเอียดปรากฏในมาตรา ๖.๕)

การแข่งขันการส่งออก (Export Competition)

หัวข้อนี้กล่าวถึงการอุดหนุนการส่งออก (Export Subsidies) โดยมีบทบัญญัติในมาตรา ๓ มาตรา ๘ ถึง มาตรา ๑๑ ของข้อตกลงว่าด้วยการเกษตรซึ่งการอุดหนุนการส่งออกที่ระบุในขอผูกพันจะกำหนดไว้ในมาตรา ๙ และประเทศภาคีต้องแสดงข้อผูกพันการลดการอุดหนุนในตารางข้อผูกพัน (มาตรา ๓.๑) และจะไม่ให้การอุดหนุนที่เกินกว่าที่ระบุไว้ในตาราง (มาตรา ๓.๓) รวมทั้งต้องไม่ให้การอุดหนุนการส่งออกนอกเหนือไปจากที่ ระบุในตารางข้อผูกพัน (มาตรา ๘)

ส่วนมาตรการที่เกี่ยวกับ Export Credit, Export Credit Guarantee และ Insurance Programs แม้ว่าในข้อตกลงว่าด้วยการเกษตรนี้ มิได้กล่าวถึงแต่เนื่องจากมาตรการเหล่านี้มีผลบิดเบือนปริมาณการส่งออกเช่นกัน ดังนั้น ประเทศภาคีจึงมีความพยายามเจรจาเพื่อให้ข้อผูกพันที่ใช้กับการอุดหนุนการส่งออกครอบคลุมถึงมาตรการเหล่านี้ในอนาคต

- มาตรการการอุดหนุนการส่งออกที่อยู่ใต้ข้อผูกพัน ตามมาตรา ๙ กำหนดมาตรการอุดหนุนการส่งออกที่อยู่ภายใต้ ข้อผูกพันลดการอุดหนุน ได้แก่

๑. การให้เงินอุดหนุนการส่งออกโดยตรงของรัฐแก่ผู้ผลิตสินค้าเกษตร

๒. การขายสินค้าเกษตรที่ไม่ได้เป็นสต็อกเพื่อการพาณิชย์ ในราคาที่ต่ำกว่าราคาสินค้าในประเทศ

๓. การอุดหนุนทางการเงินแก่ผู้ส่งออกโดยอาศัยการกระทำของรัฐไม่ว่าจะเกี่ยวกับรายจ่ายในบัญชีหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งการจ่ายเงินที่ได้รับมาจากการเก็บค่าธรรมเนียมจากสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้อง หรือจากสินค้าเกษตรที่ทำให้เกิดการผลิตเพื่อส่งออก

๔. มาตรการที่ทำเพื่อลดต้นทุน เช่น การอุดหนุนเพื่อลดต้นทุนทางการตลาดของสินค้าที่ส่งออก รวมทั้งการจัดการ ปรับปรุง คุณภาพ ต้นทุนการขนส่งระหว่างประเทศและค่าระวาง

๕. การอุดหนุนการขนส่งในประเทศที่เกี่ยวกับการส่งออก ดังเช่นการขนส่งสินค้าที่ส่งออกจากโรงงานถึงท่าเรือ

๖. การอุดหนุนสินค้าที่แปรรูปแล้ว ดังเช่นการอุดหนุนการส่งออกบิสกิต โดยอุดหนุนการผลิตข้าวสาลี ที่เป็นวัตถุดิบของบิสกิตแทน

ข้อเสนอของภาคี GATT ต้องการให้ลดการอุดหนุนใน ๒ ส่วนคือ ส่วนงบประมาณรายจ่ายสำหรับการอุดหนุนการส่งออก และปริมาณสินค้า ส่งออกที่ได้รับการอุดหนุน ซึ่งในตารางข้อผูกพันจะต้องแสดงการอุดหนุน เป็นรายสินค้า และแยกการอุดหนุนเป็นส่วนของงบประมาณรายจ่ายเพื่อ การอุดหนุนการส่งออก และปริมาณสินค้าส่งออกที่ได้รับการอุดหนุนกันเด็ดขาดข้อตกลงที่ได้จากการเจรจากำหนดให้ประเทศพัฒนาผูกพันที่จะลดจำนวนเงินที่ใช้อุดหนุนการส่งออกโดยเฉลี่ยร้อยละ ๓๖ และลดปริมาณสินค้าส่งออกที่ได้รับการอุดหนุนลงร้อยละ ๒๑ ภายใน ๖ ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนาให้ลดจำนวนเงินที่ใช้อุดหนุนการส่งออกลงเฉลี่ยร้อยละ ๒๔ และลดปริมาณสินค้าส่งออกที่ได้รับการอุดหนุนลงร้อยละ ๑๔ ภายใน ๑๐ ปี และ กำหนดให้ ปีพ.ศ. ๒๕๒๖ - ๒๕๓๓ เป็นปีฐานในการคำนวณการอุดหนุนเริ่มต้น แต่ในขณะนั้นภาคีหลายประเทศได้เพิ่มการอุดหนุนการส่งออกเพื่อให้ ปีฐานมีการอุดหนุนที่มากขึ้น ดังนั้น ในกรณีนี้ประเทศภาคีจึงตกลงกันว่าให้ใช้ พ.ศ. ๒๕๓๔ - ๒๕๓๕ เป็นปีฐานแทน แต่สำหรับการอุดหนุนที่กำหนดไว้ เมื่อสิ้นสุดข้อผูกพันยังคงให้ใช้ พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๓ เป็นปีฐานเช่นเดิม

- มาตรการการอุดหนุนการส่งออกที่สามารถทำได้

มาตรา ๘ บัญญัติว่า ภาคีสมาชิกจักต้องไม่ให้เงินอุดหนุนเพื่อการส่งออกนอกเหนือจากที่อนุวัตรตามข้อตกลงนี้ และที่เป็นไปตามตาราง ข้อผูกพันของสมาชิกแต่ละประเทศ จึงอาจกล่าวได้ว่าการอุดหนุนการส่งออกที่ประเทศภาคีสามารถทำได้ก็คือ การอุดหนุนที่ระบุไว้ในตารางข้อ ผูกพัน นอกจากนี้ ยังมีมาตรา ๙.๔ ที่กำหนดให้ประเทศกำลังพัฒนาไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๙.๑(d) และ ๙.๑(e) โดยมีเงื่อนไขว่า จะต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหลีกเลี่ยงข้อผูกพันการลดการอุดหนุนสำหรับข้อตกลงที่ระบุให้ประเทศภาคีจะต้องไม่ให้การอุดหนุน การส่งออกแต่ละปีเกินกว่าที่ผูกพันรายปีไว้นั้น (มาตรา ๓ และ ๙.๒(a)) ในทางปฏิบัติมีข้อผ่อนผันให้ตาม มาตรา ๙.๒ (b) โดยในระหว่างปีที่ ๒ ถึงปีที่ ๕ ปีใดปีหนึ่งของระยะเวลาผูกพัน ประเทศภาคีอาจให้การอุดหนุนเกินกว่าระบุในตารางข้อผูกพันได้ โดยมีเงื่อนไขว่า ๑) งบประมาณสำหรับการอุดหนุนการส่งออกสะสมตั้งแต่เริ่มใช้ข้อผูกพันจนถึงปีดังกล่าวจะต้องไม่เกินร้อยละ ๓ ของงบ ประมาณในปีฐาน ๒) ปริมาณสินค้า

ที่ได้รับการอุดหนุนสะสมตั้งแต่เริ่มใช้ ข้อผูกพันจนถึงปีดังกล่าวจะต้องไม่เกินร้อยละ ๑.๗๕ ของงบประมาณในปีฐาน ๓) การอุดหนุนที่ทำให้เงินอุดหนุนและปริมาณสินค้ารวม ตลอดช่วงเวลาผูกพันไม่เกินที่แสดงไว้ในตารางข้อผูกพัน ๔) สำหรับประเทศพัฒนาการใช้เงินอุดหนุนและปริมาณ สินค้าที่ได้รับการอุดหนุนเมื่อสิ้นสุดการผูกพันจะต้องคงเหลือน้อยกว่าร้อยละ ๖๔ และร้อยละ ๗๙ ของปีฐานตามลำดับ ส่วนประเทศกำลังพัฒนา จะต้องคงเหลือน้อยกว่าร้อยละ ๗๖ และร้อยละ ๘๖ ของปีฐานตามลำดับ

๗.๔.๑.๒ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) ค.ศ. ๑๙๙๔ Part ๒ Article ๓ ข้อ ๔

The products of the territory of any contracting party imported into the territory of any other contracting party shall be accorded treatment no less favourable than that accorded to like products of national origin in respect of all laws, regulations and requirements affecting their internal sale, offering for sale, purchase, transportation, distribution or use. The provisions of this paragraph shall not prevent the application of differential internal transportation charges which are based exclusively on the economic operation of the means of transport and not on the nationality of the product.

๗.๔.๑.๓ ข้อตกลงว่าด้วยมาตรการการอุดหนุนและการตอบโต้การอุดหนุน (Subsidies and Countervailing Measures, SCM) Ariticle ๓ ข้อ ๑ และ ข้อ ๒

Prohibition

3.1 Except as provided in the Agreement on Agriculture, the following subsidies, within the meaning of Article ๑, shall be prohibited:

(a) subsidies contingent, in law or in fact[๔], whether solely or as one of several other conditions, upon export performance, including those illustrated in Annex I[๕];

(b) subsidies contingent, whether solely or as one of several other conditions, upon the use of domestic over imported goods.

3.2 A Member shall neither grant nor maintain subsidies referred to in paragraph 1.

ข้อตกลงข้างต้นเหล่านี้ มีผลให้ประเทศบราซิล ขอใช้สิทธิในการหารือ (Consultation) กับรัฐบาลไทย ในการขอให้ยกเลิกการกำหนดโควตาการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในประเทศ ซึ่งมีราคาสูงกว่าราคาน้ำตาลส่งออก โดยบราซิลถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการอุดหนุนราคาน้ำตาลทรายที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่เป็นไปตามกลไกตลาดเสรี

๗.๔.๒ กฎหมายภายในประเทศ

๗.๔.๒.๑ พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗

โดยมีการขอแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งขณะนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตีกลับร่างดังกล่าวมายังสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ทั้งนี้ มีประเด็นที่ขอแก้ไขที่สำคัญดังต่อไปนี้

(๑) ประเด็นนิยามคำว่า น้ำตาลทราย และผลพลอยได้

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

"มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ "อ้อย" หมายความว่า อ้อยซึ่งตามปกติใช้ในการผลิตน้ำตาลทราย

"น้ำตาลทราย" หมายความว่า น้ำตาลที่ผลิตได้จากอ้อย และ หมายความรวมถึงน้ำอ้อย ซึ่งเคี่ยวเป็นน้ำเชื่อมหรือรูปอื่นเพื่อใช้ในการผลิตน้ำตาลทราย และในกรณีที่มีการนำผลพลอยได้มารวมเพื่อคำนวณราคาอ้อย และผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทราย ให้หมายความรวมถึงผลพลอยได้ด้วย

"ผลพลอยได้" หมายความว่า กากน้ำตาล และหมายความรวมถึง ผลพลอยได้อื่นใดที่ได้จากการผลิตน้ำตาลทราย"

(๒) ประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

"มาตรา ๑๔ ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้แต่งตั้ง หรือเสนอบุคคลอื่นเป็นกรรมการแทน แล้วแต่กรณี โดยไม่ชักช้าและให้ผู้ซึ่งเป็นกรรมการแทนอยู่ในตำแหน่งเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในระหว่างที่ยังไม่มีการเสนอกรรมการแทนดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกรรมการแทนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ หรือ มาตรา ๑๑ เป็นกรรมการ

เมื่อได้มีกรรมการแทนตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้ง ตามวรรคสองพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่หนึ่งรักษาการแทน ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการคนที่สอง รักษาการแทน ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการทั้งสองคนไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เลขานุการเรียกประชุมเพื่อให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนประธานกรรมการ"

(๓) ประเด็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

"มาตรา ๑๗ คณะกรรมการมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑๘) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำหน่ายน้ำตาลทราย เพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร และกำหนดราคาขายน้ำตาลทรายดังกล่าว"

(๔) ประเด็นที่มาของเงินกองทุน

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

“มาตรา ๒๗ กองทุนประกอบด้วย

(๑) ค่าธรรมเนียมการวิจัยและส่งเสริมการผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย

(๒) เบี้ยปรับตามมาตรา ๑๗ (๒๕)

(๓) เงินที่ได้รับตามมาตรา ๕๗

(๔) ดอกผลของกองทุน

(๕) เงินและทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้

(๖) เงินกู้โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรี

(๗) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

(๘) เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ตกเป็นของกองทุน”

(๕) ประเด็นเงินส่งเข้ากองทุนสงเคราะห์เกษตรกร

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

“มาตรา ๒๙ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดสรรเงินจำนวนร้อยละสิบของเงินที่กองทุนอ้อยและน้ำตาลทรายได้รับตามมาตรา ๕๗ ส่งเข้ากองทุน สงเคราะห์เกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร ในกรณีจำเป็นเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของกองทุน คณะรัฐมนตรี จะอนุมัติให้งดจัดสรรเงินตามวรรคหนึ่งไว้เป็นการชั่วคราว และลดอัตราการ จัดสรรลงให้ต่ำกว่าร้อยละสิบก็ได้”

(๖) ประเด็นองค์ประกอบของคณะกรรมการน้ำตาลทราย

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

“มาตรา ๔๑ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่าคณะกรรมการน้ำตาลทราย ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ สองคน ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมสองคน ผู้แทนชาวไร่อ้อยห้าคน และผู้แทนโรงงานห้าคน เป็นกรรมการ ให้นำมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๓๒ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

(๗) ประเด็นการอนุญาตการนำเข้าน้ำตาลทราย

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

“มาตรา ๔๗ ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าน้ำตาลทราย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ คณะกรรมการกำหนด”

(๘) ประเด็นราคาอ้อยขั้นต้นและขั้นสุดท้าย และผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทราย

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

“มาตรา ๔๙ วรรค ๓ ราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้น ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละแปดสิบของประมาณการรายได้ โดยให้คำนึงถึงต้นทุน การผลิตอ้อยและน้ำตาลทรายด้วย

มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและ จำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้ายต่ำกว่าราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิต และจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้น ให้กองทุนจ่ายเงินชดเชยให้แก่โรงงานเท่ากับ ส่วนต่างดังกล่าว แต่ชาวไร่อ้อยไม่ต้องส่งคืนค่าอ้อยที่ได้รับเกิน”

๗.๔.๒.๒ ร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

- ประเด็นการแก้ไขพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ เพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงกับประเทศบราซิล (ยกร่างโดยคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะพิเศษ)

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. .....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “น้ำตาลทราย” (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔)

(๒) เพิ่มบทบัญญัติให้คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

ในกรณีที่ไม่มีผู้แทนชาวไร่อ้อยหรือผู้แทนโรงงานหรือมีไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด (เพิ่มมาตรา ๑๔ วรรคสี่)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเพื่อรองรับการปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายและกำหนดให้นำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการบริหารกองทุน คณะกรรมการอ้อย และคณะกรรมการน้ำตาลทราย รวมทั้งเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และเลขานุการในคณะกรรมการน้ำตาลทราย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖ มาตรา ๒๐ วรรคสาม มาตรา ๒๔ วรรคสี่ มาตรา ๓๒ วรรคสาม และมาตรา ๔๑)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจำหน่ายน้ำตาลทราย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๗ (๑๘))

(๕) แก้ไขเพิ่มเติมที่มาของเงินกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗)

(๖) ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดสรรเงินเข้ากองทุนสงเคราะห์เกษตรกร (ยกเลิกมาตรา ๒๙)

(๗) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การนำเข้าน้ำตาลทราย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๗)

(๘) แก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๙ วรรคสาม)

(๙) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การหักส่วนต่างที่เกิดขึ้นในกรณีราคาอ้อยและผลตอบแทนการผลิตขั้นสุดท้ายและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้ายสูงกว่าหรือต่ำกว่าราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง)

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลานานทำให้บทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ จนเป็นเหตุให้มีการร้องเรียนว่าเป็นการอุดหนุนอันขัดต่อข้อกำหนดขององค์การการค้าโลก ตลอดจนบทบัญญัติของกฎหมายปัจจุบันก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติที่ทำให้การดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวเพื่อไม่ให้ขัดต่อพันธกรณีระหว่างประเทศ และเพิ่มเติมให้สามารถนำน้ำอ้อยไปใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์อื่นเพื่อประโยชน์ต่อชาวไร่อ้อย โรงงานน้ำตาลทราย ผู้บริโภค และระบบเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
อ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยอ้อยและน้ำตาลทราย

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “น้ำตาลทราย” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“น้ำตาลทราย” หมายความว่า น้ำตาลที่ผลิตได้จากอ้อยไม่ว่าจะอยู่ในรูปใดและหมายความรวมถึงน้ำอ้อยซึ่งได้จากการหีบอ้อยในกระบวนการผลิตและน้ำอ้อยซึ่งเคี่ยวเป็นน้ำเชื่อมหรือรูปอื่น เพื่อนำไปใช้ในการผลิตน้ำตาลทรายหรือผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ และในกรณีที่มีการนำผลพลอยได้มารวมเพื่อคำนวณราคาอ้อยและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายให้หมายความรวมถึงผลพลอยได้ด้วย”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่ของมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗

“ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนชาวไร่อ้อยหรือผู้แทนโรงงานหรือมีไม่ครบไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยให้ถือว่าคณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่ เว้นแต่มีกรรมการรวมกันเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติอ้อย และน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖ ในกรณีที่ไม่มีประธานกรรมการหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการคนที่หนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน ถ้าไม่มีประธานกรรมการและรองประธานกรรมการคนที่หนึ่งหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่สองปฏิบัติหน้าที่แทน ถ้าไม่มีประธานกรรมการและรองประธานกรรมการทั้งสองคนหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้เลขานุการเรียกประชุมเพื่อให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการ”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความใน (๑๘) ของมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(๑๘) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำหน่ายน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร"

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ให้นำมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในวรรคสี่ของมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ให้นำมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๗ กองทุนประกอบด้วย

(๑) ค่าธรรมเนียมการวิจัยและส่งเสริมการผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย

(๒) เบี้ยปรับตามมาตรา ๑๗ (๒๕)

(๓) เงินที่ได้รับตามมาตรา ๕๗

(๔) ดอกผลของกองทุน

(๕) เงินและทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้

(๖) เงินกู้

(๗) เงินและทรัพย์สินอื่นๆ ที่ตกเป็นของกองทุน"

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ให้นำมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๔๑ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการน้ำตาลทราย" ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์สองคน ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมสองคน ผู้แทนชาวไร่อ้อยห้าคน และผู้แทนโรงงานห้าคนเป็นกรรมการ

ให้คณะกรรมการน้ำตาลทรายเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และเลขานุการตำแหน่งละหนึ่งคน

ให้นำมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๔๗ ผู้ใดจะนำเข้าน้ำตาลทรายต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด"

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้นต้องไม่น้อยกว่าร้อยละแปดสิบ แต่ไม่เกินร้อยละเก้าสิบห้าของประมาณการรายได้ที่คำนวณได้โดยให้คำนึงถึงต้นทุนการผลิตอ้อยและน้ำตาลทรายด้วย"

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๕๖ ในกรณีที่ราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้ายต่ำกว่าราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิต และจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้น ให้นำส่วนต่างที่เกิดขึ้นไปหักออกจากราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้น หรือราคาอ้อยขั้นสุดท้ายและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นสุดท้าย ในฤดูการผลิตปีถัดไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด"

มาตรา ๑๖ บรรดาระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่ง ที่ออกตามพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การดำเนินการออกระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

มาตรา ๑๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

๗.๔.๒.๓ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้ตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๒

- ประเด็นการตั้งโรงงานผลิตน้ำตาลโดยให้มีระยะห่าง ๕๐ กิโลเมตร มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

"ข้อ ๔ การตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักรให้กระทำได้ต่อเมื่อโรงงานนั้นใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบโดยตรงในการผลิต และมีแผนการดำเนินการตามโครงการและกรอบระยะเวลาเพื่อให้ได้มาซึ่งใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานตามข้อ ๕

เขตโรงงานที่จะตั้งตามวรรคหนึ่งต้องมีระยะห่างจากเขตโรงงานหรือเขตพื้นที่ดังต่อไปนี้ ไม่น้อยกว่าห้าสิบกิโลเมตร โดยวัดระยะเป็นเส้นตรงไม่ว่าจะเป็นท้องที่ในจังหวัดเดียวกันหรือไม่ก็ตาม

(๑) เขตโรงงานน้ำตาลหรือเขตโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

(๒) เขตพื้นที่ของผู้ที่ได้รับใบรับรองตามข้อ ๕ ของประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่อง การให้ตั้งหรือขยายโรงงานน้ำตาลในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือเขตพื้นที่ของผู้ที่ได้รับหลักฐานการรับรองตามข้อ ๖ หรือข้อ ๗"

๗.๔.๒.๔ ร่างประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง กำหนดชนิดและคุณภาพน้ำตาลทรายที่ให้โรงงานผลิต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

- ประเด็นการเปลี่ยนแปลงชนิดและคุณภาพน้ำตาลทราย เพื่อให้สอดคล้องกับนิยามของคำว่า น้ำตาลทราย ตามมาตรา ๔ ของ พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ที่อยู่ในระหว่างการยกร่างแก้ไข โดยมีรายละเอียดของประกาศดังนี้

(๒) น้ำตาลทรายขาว หมายความว่า ผลึกซูโครสที่มีความบริสุทธิ์สูง สีขาวมีสิ่งเจือปนอื่น ๆ ติดอยู่เป็นส่วนน้อย

(๓) น้ำตาลทรายดิบ หมายความว่า ผลึกซูโครสที่มีความบริสุทธิ์ต่ำ มีสีอ่อนถึงสีเข้มตามสีของกากน้ำตาลที่หุ้มอยู่รอบผลึก

(๔) น้ำตาลทรายชนิดพิเศษ หมายความว่า น้ำตาลที่มีคุณสมบัติแตกต่างจากน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ น้ำตาลทรายขาว และน้ำตาลทรายดิบ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด

ข้อ ๖ ให้โรงงานผลิตน้ำตาลทรายมีคุณภาพขณะทำการผลิต ดังนี้

(๑) น้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ ต้องมีโพลาไรเซชั่น ไม่น้อยกว่า ๙๙.๘๐ °Z และค่าสีตั้งแต่ ๐ ถึง ๔๕ หน่วย ICUMSA ที่ ๔๒๐ nm.

(๒) น้ำตาลทรายขาว

๒.๑ เกรด ๑ ต้องมีโพลาไรเซชั่น ไม่น้อยกว่า ๙๙.๕๐ °Z และค่าสีตั้งแต่ ๔๖ ถึง ๒๐๐ หน่วย ICUMSA ที่ ๔๒๐ nm.

๒.๒ เกรด ๒ ต้องมีโพลาไรเซชั่น ไม่น้อยกว่า ๙๙.๕๐ °Z และค่าสีตั้งแต่ ๒๐๑ ถึง ๔๐๐ หน่วย ICUMSA ที่ ๔๒๐ nm.

๒.๓ เกรด ๓ ต้องมีโพลาไรเซชั่น ไม่น้อยกว่า ๙๙.๐๐ °Z และค่าสีตั้งแต่ ๔๐๑ ถึง ๑,๐๐๐ หน่วย ICUMSA ที่ ๔๒๐ nm.

(๓) น้ำตาลทรายดิบ ต้องมีโพลาไรเซชั่น ไม่น้อยกว่า ๙๗.๐๐ °Z และค่าสีตั้งแต่ ๑,๐๐๑ หน่วย ICUMSA ที่ ๔๒๐ nm.

(๔) น้ำตาลทรายชนิดพิเศษ ต้องมีโพลาไรเซชั่น ไม่น้อยกว่า ๖๐.๐๐ °Z

ข้อ ๗ น้ำตาลทรายที่ผลิตได้ไม่เป็นไปตามที่กำหนดในข้อ ๖ ให้จัดเป็นน้ำตาลทรายที่ไม่ได้คุณภาพ เว้นแต่กรณีที่มีเหตุอันสมควรและจำเป็น คณะกรรมการน้ำตาลทรายอาจอนุญาตให้โรงงานผลิตน้ำตาลทรายที่มีคุณภาพแตกต่างไปจากที่กำหนดก็ได้

น้ำตาลทรายที่ไม่ได้คุณภาพตามวรรคหนึ่ง ให้จัดการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๗ (๑๖)

ข้อ ๘ การวิเคราะห์คุณภาพน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลทรายดิบ และน้ำตาลทรายชนิดพิเศษ ให้ถือผลวิเคราะห์ของโรงงานโดยมีหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และรายละเอียด ดังนี้

(๑) การตรวจสอบมาตรฐานเครื่องมือ อุปกรณ์ในการวิเคราะห์ และการสุ่มเก็บตัวอย่างน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลทรายดิบ และน้ำตาลทรายชนิดพิเศษ เพื่อวิเคราะห์คุณภาพให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

หน้า ๑๘
เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๓๑๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๙

(๒) ให้โรงงานทำการวิเคราะห์คุณภาพน้ำตาลทรายทุกชนิดตาม ICUMSA Methods ให้แล้วเสร็จ ณ โรงงานนั้น และแจ้งผลการวิเคราะห์ให้ผู้แทนทั้ง ๓ ฝ่าย ทราบภายใน ๑ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับตัวอย่างน้ำตาลทรายตาม ๘ (๑)

ข้อ ๙ ในกรณีที่ผู้แทนฝ่ายใดไม่เห็นด้วยกับผลการวิเคราะห์ตามข้อ ๘ ให้คณะทำงานควบคุมการผลิตประจำโรงงานเป็นผู้ชี้ขาดโดยมติ ๒ ใน ๓ ของคณะทำงานควบคุมการผลิตประจำโรงงาน การตัดสินของคณะทำงานควบคุมการผลิตประจำโรงงานให้ถือเป็นข้อยุติ

ข้อ ๑๐ ให้ประธานคณะกรรมการน้ำตาลทรายรักษาการให้เป็นไปตามประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๙
สมชาย พาณิทิรัญ
ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
ประธานกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

๗.๔.๒.๕ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ เรื่อง การแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ

- ประเด็นการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย เพื่อให้เป็นไปตามข้อเรียกร้องของบราซิล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หน้า ๓
เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๘ ง ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ
ที่ ๑/๒๕๖๑
เรื่อง การแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ

โดยที่รัฐบาลได้ให้ความเห็นชอบแผนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔ ซึ่งต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นสากลและสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องมีการยกเว้นการใช้บังคับ (๑๘) ของมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นการชั่วคราว เพื่อให้การดำเนินการตามแผนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบสามารถบรรลุผลสำเร็จ เพื่อสร้างความเป็นธรรมต่อผู้บริโภค ชาวไร่อ้อย และโรงงานน้ำตาลทราย อันจะเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจทั้งภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมของประเทศ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเว้นการใช้บังคับ (๑๘) ของมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ เฉพาะในส่วนของการกำหนดราคาขายน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร ตั้งแต่ฤดูการผลิตปี ๒๕๖๐/๒๕๖๑ ถึงฤดูการผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒

ข้อ ๒ ให้กระทรวงอุตสาหกรรมเร่งดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอ้อยและน้ำตาลทรายให้สอดคล้องกับแผนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔ โดยเร็ว

ข้อ ๓ ในกรณีที่เห็นสมควรนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีอาจเสนอให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งนี้ได้

ข้อ ๔ คำสั่งนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๑
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

๗.๔.๒.๖ ระเบียบคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ว่าด้วยการตัดและส่งอ้อยให้แก่โรงงานการตรวจสอบคุณภาพอ้อยและการรับอ้อยจากชาวไร่อ้อยหรือหัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐

- ประเด็นการหักเงินค่าอ้อยไฟไหม้

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องดังนี้

"ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๘ (๒) ของระเบียบคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายว่าด้วยการตัดและส่งอ้อยให้แก่โรงงาน การตรวจสอบคุณภาพอ้อยและการรับอ้อยจากชาวไร่อ้อย หรือหัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อย พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(๒) อ้อยไฟไหม้จะถูกหักเงินค่าอ้อยจากราคาอ้อยขั้นต้นไว้ตันละสามสิบบาท และให้คณะทำงานควบคุมการผลิตประจำโรงงานทำการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร""

๗.๔.๒.๗ ประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับเงินที่หักจากค่าอ้อยไฟไหม้ อ้อยยอดยาวและอ้อยที่มีกาบใบ พ.ศ. ๒๕๖๑

- ประเด็นการจ่ายเงินที่หักจากค่าอ้อยไฟไหม้ให้กับชาวไร่อ้อยที่ส่งอ้อยสดคุณภาพดี

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องดังนี้

"ข้อ ๒ เงินที่หักจากค่าอ้อยไฟไหม้ อ้อยยอดยาว และอ้อยที่มีกาบใบ ในฤดูการผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒ ของโรงงานใด ให้คณะทำงานควบคุมการผลิตประจำโรงงานพิจารณาเฉลี่ยจ่ายคืนให้กับชาวไร่อ้อยของโรงงานนั้นทุกตันอ้อย โดยเฉลี่ยจ่ายคืนให้กับชาวไร่อ้อยที่ส่งอ้อยสดคุณภาพดีในอัตราร้อยละเจ็ดสิบของเงินที่หักจากอ้อยไฟไหม้ อ้อยยอดยาว และอ้อยที่มีกาบใบ ในอัตราร้อยละสามสิบของเงินที่หักจากอ้อยไฟไหม้ อ้อยยอดยาว และอ้อยที่มีกาบใบของโรงงานนั้น โดยความเห็นชอบของคณะอนุกรรมการบริหารส่วนท้องถิ่น และรายงานให้สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายทราบ

ข้อ ๓ การจัดการเงินที่หักจากค่าอ้อยไฟไหม้ อ้อยยอดยาว และอ้อยที่มีกาบใบซึ่งเหลือจากการจ่ายคืนให้กับชาวไร่อ้อยที่ส่งอ้อยสดคุณภาพดีก่อนฤดูการผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒ ให้คณะทำงานควบคุมการผลิตประจำโรงงานแต่ละโรงงานบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากเงินดังกล่าว โดยเฉลี่ยจ่ายคืนให้กับชาวไร่อ้อยที่ส่งอ้อยสดคุณภาพดี หรือเฉลี่ยจ่ายคืนให้กับชาวไร่อ้อยทุกตันอ้อย หรือจัดทำโครงการส่งเสริมการตัดอ้อยสดแก้ไขปัญหาอ้อยไฟไหม้ อ้อยยอดยาว และอ้อยที่มีกาบใบ และการขาดแคลนแรงงาน โดยความเห็นชอบของคณะอนุกรรมการบริหารส่วนท้องถิ่น"

๗.๔.๒.๘ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้รถยนต์ใช้แล้วเป็นสินค้าที่ต้องห้ามหรือต้องขออนุญาตในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๒

- ประเด็นข้อห้ามการนำเข้ารถตัดอ้อยมือสอง

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หน้า ๑๖
เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๑๕๒ ง ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๒

ประกาศกระทรวงพาณิชย์

เรื่อง กำหนดให้รถยนต์ใช้แล้วเป็นสินค้าที่ต้องห้ามหรือต้องขออนุญาตในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๒

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงมาตรการควบคุมการนำรถยนต์ใช้แล้วเข้ามาในราชอาณาจักรให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง (๓) (๒) (๓) และ (๖) และวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า "ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้รถยนต์ใช้แล้วเป็นสินค้าที่ต้องห้ามหรือต้องขออนุญาตในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๒"

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) การควบคุมการนำเข้ามาในราชอาณาจักรเฉพาะรายการยวดยานต่าง ๆ ที่กำหนดในบัญชีต่อท้ายพระราชกฤษฎีกาควบคุมการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๔๙๖ ลำดับที่ ๓๐

(๒) ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๘๕) พ.ศ. ๒๕๓๔ ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๔

(๓) ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การนำรถบรรทุกคนโดยสารตั้งแต่หกล้อขึ้นไปที่ใช้แล้วเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๗

ข้อ ๔ ในประกาศนี้

"รถยนต์ใช้แล้ว" หมายความว่า รถยนต์ที่ผ่านการใช้งานแล้ว แต่ไม่รวมถึง

(๑) รถยนต์ที่ผ่านการใช้งานเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการทดสอบคุณภาพหรือเพื่อการจัดส่งไปยังแหล่งจำหน่าย โดยมีหนังสือรับรองจากเจ้าของตราสินค้า

(๒) รถยนต์ที่ได้จดทะเบียนใช้งานครั้งแรกในต่างประเทศก่อนบรรทุกลงในยานพาหนะจากเมืองต้นทางไม่เกินหกสิบวัน โดยได้ชำระภาษีอากรต่อกรมศุลกากร กระทรวงการคลังตามที่กำหนดสำหรับรถยนต์ใหม่

ข้อ ๕ ให้รถยนต์ใช้แล้วตามพิกัดอัตราศุลกากรประเภท ๘๗.๐๑ (ยกเว้นรถหัวลาก) ประเภท ๘๗.๐๒ ประเภท ๘๗.๐๓ (ยกเว้นรถพยาบาล) ประเภท ๘๗.๐๔ และรถยนต์ใช้แล้วที่มีอายุเกินหนึ่งร้อยปี (รถโบราณ) ตามพิกัดอัตราศุลกากรประเภท ๙๗.๐๖ เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร

ข้อ ๖ ให้รถยนต์ใช้แล้วตามพิกัดอัตราศุลกากรประเภท ๘๗.๐๑ เฉพาะรถหัวลาก ประเภท ๘๗.๐๓ เฉพาะรถพยาบาล และประเภท ๘๗.๐๕ เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร

ข้อ ๗ ความในข้อ ๕ และข้อ ๖ มิให้ใช้บังคับแก่

(๑) รถยนต์ใช้แล้วที่กระทรวงการต่างประเทศเห็นสมควรให้สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ องค์การระหว่างประเทศ สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจของต่างประเทศ องค์กรต่างประเทศที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือบุคคลซึ่งได้รับเอกสิทธิ์ นำเข้ามาในราชอาณาจักรได้โดยมีหนังสือแจ้งกรมศุลกากร

(๒) รถยนต์ใช้แล้วที่กระทรวงการต่างประเทศเห็นสมควรให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การสาธารณกุศล ของประเทศไทยซึ่งได้รับบริจาคจากต่างประเทศ นำเข้ามาในราชอาณาจักรภายใต้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติโดยมีหนังสือแจ้งกรมศุลกากร

(๓) รถยนต์ใช้แล้วที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและจะนำกลับออกไป หรือนำออกไปนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้วนำกลับเข้ามาในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร โดยผู้นำเข้าได้ทำพิธีการไว้กับกรมศุลกากรว่าจะนำรถที่นำเข้ามานั้นกลับออกไปหรือจะนำรถที่นำออกไปนั้นกลับเข้ามา แล้วแต่กรณี

(๔) รถยนต์ใช้แล้วที่ได้จดทะเบียนใช้งานภายในประเทศกับกรมการขนส่งทางบกแล้วส่งออกไปนอกราชอาณาจักรแต่ไม่สามารถจดทะเบียนใช้งานในต่างประเทศได้หรือไม่สามารถนำเข้าไปในประเทศนั้นได้ เป็นเหตุให้ต้องส่งกลับประเทศไทย ทั้งนี้ ต้องนำกลับเข้ามาภายในระยะเวลาสองปีนับแต่วันที่ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

(๕) รถยนต์ใช้แล้วที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อปรับปรุงหรือซ่อมด้วยวิธีการใด ๆ ให้มีสภาพใช้งานได้ในเขตประกอบการเสรีหรือเขตปลอดอากรแล้วส่งออกไปนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(๖) รถยนต์ใช้แล้วที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อใช้เป็นรถยนต์ต้นแบบสำหรับการวิจัยพัฒนา หรือทดสอบสมรรถนะ โดยมีเอกสารการอนุมัติให้ได้รับยกเว้นภาษีสรรพสามิตหรือได้รับสิทธิเสียภาษีในอัตราศูนย์จากกรมสรรพสามิตไปแสดงต่อกรมศุลกากรประกอบการนำเข้า

(๗) รถยนต์ใช้แล้วที่กรมศิลปากรมีหนังสือรับรองว่านำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เท่านั้นโดยจะไม่นำไปจดทะเบียนกับกรมการขนส่งทางบก

(๘) รถยนต์ใช้แล้วที่กระทรวงกลาโหมพิจารณาอนุญาตให้นำเข้ามาในราชอาณาจักรได้ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์

การนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งรถยนต์ใช้แล้วตาม (๓) ถ้าเป็นการนำเข้าเป็นการชั่วคราวเพื่อท่องเที่ยว ระยะเวลาที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรต้องสอดคล้องกับระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรสำหรับนักท่องเที่ยว และในกรณีนำออกเป็นการชั่วคราวเพื่อท่องเที่ยว ระยะเวลา

หน้า ๑๘
เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๑๕๒ ง ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๒

ที่นำออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วนำกลับเข้ามาต้องสอดคล้องกับระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศนั้นสำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อ ๘ การนำรถยนต์ใช้แล้วเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนข้อ ๕ ให้กรมศุลกากรทำลายรถยนต์ดังกล่าวเสีย

ข้อ ๙ ให้รถยนต์ใช้แล้วที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวหรือเพื่อปรับสภาพแล้วส่งออกในวันก่อนวันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ต่อไปจนกว่าจะพ้นภาระและความรับผิดตามกฎระเบียบที่กำหนดแล้ว

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒
ชุติมา บุณยประภัศร
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ รักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

๗.๔.๒.๙ กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักเพื่อรักษาทางหลวง [1]

ได้แก่

๑) ประกาศผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ผู้อำนวยการทางหลวงแผ่นดิน และผู้อำนวยการทางหลวงสัมปทาน เรื่อง ห้ามใช้ยานพาหนะที่มีน้ำหนัก น้ำหนักบรรทุก หรือน้ำหนักลงเพลาเกินกว่าที่ได้กำหนด หรือโดยที่ยานพาหนะนั้นอาจทำให้ทางหลวงเสียหาย เดินบนทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงสัมปทาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒

๒) ประกาศผู้อำนวยการทางหลวงชนบท เรื่อง ห้ามใช้ยานพาหนะที่มีน้ำหนัก น้ำหนักบรรทุก หรือน้ำหนักลงเพลาเกินกว่าที่ได้กำหนด หรือโดยที่ยานพาหนะนั้นอาจทำให้ทางหลวงเสียหาย เดินบนทางหลวงชนบทในเขตความรับผิดชอบของกรมทางหลวงชนบท (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๕๘

- ประเด็นการขนส่งอ้อยไปยังโรงงาน ซึ่งกฎหมายได้ห้ามใช้ยานพาหนะที่มีน้ำหนัก น้ำหนักบรรทุก หรือน้ำหนักลงเพลาเกินกว่าที่ได้กำหนด หรือโดยที่ยานพาหนะนั้นอาจทำให้ทางหลวงเสียหาย เดินบนทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน โดยมีรายละเอียดแสดงการควบคุมน้ำหนัก ดังนี้

ตารางที่ ๑ แสดงพิกัดการกำหนดพิกัดน้ำหนักบรรทุก ตามประกาศผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษฯ

ลำดับ	ใน ประกาศ	ลักษณะยานพาหนะ Vehicle type		น้ำหนักรถ (ตัน)			
				เริ่ม บังคับใช้ ๑ ม.ค. ๔๙	เริ่มบังคับ ใช้ ๑ ม.ค. ๕๓	เริ่มบังคับ ใช้ ๑ ม.ค. ๕๖	เริ่มบังคับ ใช้ ๑ ม.ค. ๕๘
๑	๑๙/๒	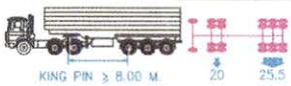	รถกึ่งพ่วง ๖ เพลา ๒๒ ล้อ	๕๐.๕	๕๐.๕	-	-
๒	๑๙/๓ (๑)		รถกึ่งพ่วง ๖ เพลา ๒๒ ล้อ	๕๐.๕ (ผ่อนผัน)	๕๐.๕	-	๔๙ ตั้งแต่ ๑ ก.ย. ๕๘
๓	๑๙/๓ (๒)		รถกึ่งพ่วง ๖ เพลา ๒๒ ล้อ	๕๐.๕ (ผ่อนผัน)	๕๐.๕	-	๔๗ ตั้งแต่ ๑ ก.ย. ๕๘

---

[1] พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ “มาตรา ๖ ทางหลวง มี ๕ ประเภท คือ

(๑) ทางหลวงพิเศษ

(๒) ทางหลวงแผ่นดิน

(๓) ทางหลวงชนบท

(๔) ทางหลวงท้องถิ่น

(๕) ทางหลวงสัมปทาน"

ลำดับ	ใน ประกาศ	ลักษณะยานพาหนะ Vehicle type		น้ำหนักรถ (ตัน)			
				เริ่ม บังคับใช้ ๑ ม.ค. ๔๙	เริ่มบังคับ ใช้ ๑ ม.ค. ๕๓	เริ่มบังคับ ใช้ ๑ ม.ค. ๕๖	เริ่มบังคับ ใช้ ๑ ม.ค. ๕๘
๔	๑ ๙ / ๓ (๓)		รถกึ่งพ่วง ๖ เพลา ๒๒ ล้อ	๕๐.๕ (ผ่อนผัน)	๕๐.๕	-	๔๕ ตั้งแต่ ๑ ก.ย. ๕๘
๕	๑๙/๔	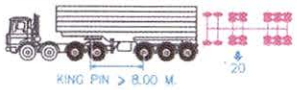	รถกึ่งพ่วง ๗ เพลา ๒๔ ล้อ	๕๐.๕	๕๐.๕	-	-
๖	๒๐/๑		รถพ่วง ๖ เพลา ๒๒ ล้อ	๕๓ (ผ่อนผัน)	๕๓ (๑ ก.ค. ๕๒)	๕๓ (๑ ม.ค. ๕๖ – ๓๐ มิ.ย. ๕๗)	๕๐.๕ ตั้งแต่ ๑ ก.ค. ๕๗
๗	๒๐/๒		รถพ่วง ๗ เพลา ๒๔ ล้อ	๕๘ (๑ ก.ค. ๕๒ – ๓๑ ธ.ค. ๕๔)	๕๘ (๑ ม.ค. ๕๕ – ๓๑ ธ.ค. ๕๕)	๕๘ (๑ ม.ค. ๕๖ – ๓๐ มิ.ย. ๕๗)	๕๐.๕ ตั้งแต่ ๑ ก.ค. ๕๗
๘	จาก ประกาศ (ฉบับที่ ๑) ๑๘ + ๒๐ (๒)		รถพ่วง ๖ เพลา ๒๐ ล้อ	๕๒	๕๒	๕๒ (๑ ม.ค. ๕๖ – ๓๐ มิ.ย. ๕๗)	๕๐.๕ ตั้งแต่ ๑ ก.ค. ๕๗
๙	๒๐/๓	ยานพาหนะชนิดลากจูงและรถพ่วง (FULL TRAILER) ยกเว้นรถประเภทที่ต้องขออนุญาตจากผู้อำนวยการทางหลวงฯ - ยานพาหนะที่ขนส่งสิ่งของจำนวนหนึ่งหน่วยต่อเที่ยวซึ่งโดยสภาพของสิ่งนั้นไม่อาจแยกกัน ได้โดยเป็นการขนส่งเฉพาะกาล - ยานพาหนะที่ติดตั้ง เครื่องจักรเครื่องกล		-	๕๓ (๑ ก.ค. ๕๒)	๕๐.๕	-

ลำดับ	ใน ประกาศ	ลักษณะยานพาหนะ Vehicle type	น้ำหนักรถ (ตัน)			
			เริ่มบังคับใช้ ๑ ม.ค. ๔๙	เริ่มบังคับใช้ ๑ ม.ค. ๕๓	เริ่มบังคับใช้ ๑ ม.ค. ๕๖	เริ่มบังคับใช้ ๑ ม.ค. ๕๘
		- ยานพาหนะที่โดยสภาพมีลักษณะเป็นเครื่องจักร เครื่องกล				
หมายเหตุ		- ยานพาหนะชนิดตัวลากจูงและตัวพ่วงหรือตัวกึ่งพ่วง ต้องมีน้ำหนักลงเพลา กลุ่มเพลา หรือน้ำหนักรวมไม่เกินประกาศผู้อำนวยการทางหลวงฯ				

ที่มา : สำนักงานควบคุมน้ำหนักยานพาหนะ กรมทางหลวง

๗.๔.๒.๑๐ กฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐

- ประเด็นภาษีความหวาน

หน้า ๑๑๑
เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๙๕ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐

กฎกระทรวง

กำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต

พ.ศ. ๒๕๖๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้นไป

ข้อ ๒ ให้กำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตสำหรับสินค้าและบริการ ในบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตท้ายพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐
อภิศักดิ์ ตันติวรวงศ์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

ประเภทที่	รายการ	อัตราภาษี		
		ตามมูลค่า	ตามปริมาณ	
		ร้อยละ	หน่วย	หน่วยละ-บาท
๐๑.๙๐	น้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันอื่น ๆ (๑) น้ำมันหล่อลื่น และน้ำมันที่คล้ายกัน ทั้งนี้ เฉพาะที่มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีประกาศกำหนด			
	(ก) น้ำมันหล่อลื่นเหลว และน้ำมันที่คล้ายกัน	๐	ลิตร เศษของลิตรให้นับเป็นหนึ่งลิตร	๕
	(ข) น้ำมันหล่อลื่นไม่เหลว และน้ำมันที่คล้ายกัน	๐	กิโลกรัม เศษของกิโลกรัมให้นับเป็นหนึ่งกิโลกรัม	๕
	(ค) น้ำมันหล่อลื่น และน้ำมันที่คล้ายกันที่ผลิตจากน้ำมันหล่อลื่นและน้ำมันที่คล้ายกันที่ใช้แล้ว ทั้งนี้ เฉพาะที่มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีประกาศกำหนด และเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด	๐	ลิตรหรือกิโลกรัม เศษของลิตรหรือกิโลกรัม ให้นับเป็นหนึ่งลิตรหรือกิโลกรัม	๐
	(ง) น้ำมันหล่อลื่น และน้ำมันที่คล้ายกันที่นำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสิ่งของอื่นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด	๐	ลิตรหรือกิโลกรัม เศษของลิตรหรือกิโลกรัม ให้นับเป็นหนึ่งลิตรหรือกิโลกรัม	๐
๐๑.๐๓ ถึง ๐๑.๓๔ และ ๐๑.๙๐	(๑) น้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันที่ผู้ประกอบอุตสาหกรรมผลิตได้และนำไปใช้ในขบวนการผลิตภายในโรงอุตสาหกรรมนั้น ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด	๐	ลิตรหรือกิโลกรัม เศษของลิตรหรือกิโลกรัม ให้นับเป็นหนึ่งลิตรหรือกิโลกรัม	๐
	(๒) น้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันที่นำไปใช้เป็นวัตถุดิบ หรือส่วนประกอบในการผลิตในโรงอุตสาหกรรมน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด	๐	ลิตรหรือกิโลกรัม เศษของลิตรหรือกิโลกรัม ให้นับเป็นหนึ่งลิตรหรือกิโลกรัม	๐
	ตอนที่ ๒ **สินค้าเครื่องดื่ม**			
๐๒.๐๑	น้ำแร่เทียม น้ำโซดาและน้ำอัดลม ที่ไม่เติมน้ำตาลหรือสารที่ทำให้หวานอื่น ๆ และไม่ปรุงกลิ่นรส	๑๕	ลิตร	๐
๐๒.๐๒	น้ำแร่ และน้ำอัดลม ที่เติมน้ำตาลหรือสารที่ทำให้หวานอื่น ๆ หรือที่ปรุงกลิ่นรสและเครื่องดื่มอื่น ๆ แต่ไม่รวมถึงน้ำผลไม้หรือน้ำพืชผักตามประเภทที่ ๐๒.๐๓			

ประเภทที่	รายการ	อัตราภาษี		
		ตามมูลค่า	ตามปริมาณ	
		ร้อยละ	หน่วย	หน่วยละ-บาท
	(๑) น้ำแร่ และน้ำอัดลม ที่เติมน้ำตาลหรือสารที่ทำให้หวานอื่น ๆ หรือที่ปรุงกลิ่นรสและเครื่องดื่มอื่น ๆ แต่ไม่รวมถึงน้ำผลไม้หรือน้ำพืชผักตามประเภทที่ ๐๒.๐๓ ทั้งนี้ การตรวจวัดปริมาณน้ำตาลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด			
	ตั้งแต่วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารที่ทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๔	ลิตร	๐
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารที่ทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๔	ลิตร	๐.๑๐
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๔	ลิตร	๐.๓๐
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๔	ลิตร	๐.๕๐
	(จ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๔	ลิตร	๑
	ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารที่ทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๔	ลิตร	๐
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารที่ทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๔	ลิตร	๐.๑๐
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๔	ลิตร	๐.๓๐
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๔	ลิตร	๑
	(จ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๔ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๔	ลิตร	๓

ประเภทที่	รายการ	อัตราภาษี		
		ตามมูลค่า	ตามปริมาณ	
		ร้อยละ	หน่วย	หน่วยละ-บาท
	(ฉ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๔	ลิตร	๕
	ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๖			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารที่ทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๔	ลิตร	๐
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารที่ทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๔	ลิตร	๐.๓๐
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๔	ลิตร	๑
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๔	ลิตร	๓
	(จ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๔	ลิตร	๕
	ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ เป็นต้นไป			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารที่ทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๔	ลิตร	๐
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารที่ทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๔	ลิตร	๑
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๔	ลิตร	๓
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๔	ลิตร	๕
๐๒.๐๓	น้ำผลไม้ (รวมถึงเกรปฟรุตส์) และน้ำพืชผักที่ไม่ได้หมักและไม่เติมสุรา ไม่ว่าจะเติมน้ำตาลหรือสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม			

ประเภทที่	รายการ	อัตราภาษี		
		ตามมูลค่า	ตามปริมาณ	
		ร้อยละ	หน่วย	หน่วยละ-บาท
	(๓) น้ำผลไม้ (รวมถึงเกรปฟรุ๊ตส์) และน้ำพืชผักที่ไม่ได้หมัก และไม่เติมสุรา ไม่ว่าจะเติมน้ำตาลหรือสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ การตรวจวัดปริมาณน้ำตาลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด			
	ตั้งแต่วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๐	ลิตร	๐
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๐	ลิตร	๐.๑๐
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๐	ลิตร	๐.๓๐
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๐	ลิตร	๐.๕๐
	(จ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๐	ลิตร	๑
	ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๐	ลิตร	๐
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๐	ลิตร	๐.๑๐
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๐	ลิตร	๐.๓๐
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๐	ลิตร	๑
	(จ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๔ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๐	ลิตร	๓

ประเภทที่	รายการ	อัตราภาษี		
		ตามมูลค่า	ตามปริมาณ	
		ร้อยละ	หน่วย	หน่วยละ-บาท
	(ฉ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๐	ลิตร	๕
	ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๖			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๐	ลิตร	๐
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๐	ลิตร	๐.๓๐
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๐	ลิตร	๑
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๐	ลิตร	๓
	(จ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๐	ลิตร	๕
	ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ เป็นต้นไป			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๐	ลิตร	๐
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๑๐	ลิตร	๑
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๐	ลิตร	๓
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๑๐	ลิตร	๕
	(๒) น้ำผลไม้ (รวมถึงเกรปมัสต์) และน้ำพืชผักที่ไม่ได้หมัก และไม่เติมสุรา ไม่ว่าจะเติมน้ำตาลหรือสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด ทั้งนี้ การตรวจวัดปริมาณน้ำตาลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด			

๓๐

ประเภทที่	รายการ	อัตราภาษี		
		ตามมูลค่าร้อยละ	ตามปริมาณ	
			หน่วย	หน่วยละ-บาท
	ตั้งแต่วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๐	ลิตร	๐
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๐	ลิตร	๐.๑๐
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๐.๓๐
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๐.๕๐
	(จ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑
	ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๐	ลิตร	๐
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๐	ลิตร	๐.๑๐
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๐.๓๐
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑
	(จ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๔ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๓
	(ฉ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๕
	ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๖			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๐	ลิตร	๐

ประเภทที่	รายการ	อัตราภาษี		
		ตามมูลค่า	ตามปริมาณ	
		ร้อยละ	หน่วย	หน่วยละ-บาท
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๐	ลิตร	๐.๓๐
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๓
	(จ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๕
	ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ เป็นต้นไป			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๐	ลิตร	๐
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร และไม่ว่าจะมีสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม	๐	ลิตร	๑
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๓
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๕
๐๒.๐๔	หัวเชื้อเข้มข้นเฉพาะที่ใช้กับเครื่องผลิตเครื่องดื่มพร้อมดื่มเพื่อขายให้กับผู้บริโภค ณ จุดขายปลีก			
	(๑) หัวเชื้อเข้มข้นเฉพาะที่ใช้กับเครื่องผลิตเครื่องดื่ม พร้อมดื่มเพื่อขายให้กับผู้บริโภค ณ จุดขายปลีก ทั้งนี้ การตรวจวัดปริมาณน้ำตาลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด			
	ตั้งแต่วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๙
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑๐

ประเภทที่	รายการ	อัตราภาษี		
		ตามมูลค่า	ตามปริมาณ	
		ร้อยละ	หน่วย	หน่วยละ-บาท
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑๒
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑๓
	(จ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑๖
	ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๙
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑๐
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑๒
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑๖
	(จ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๔ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๓๐
	(ฉ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๔๔
	ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๖			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๙
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑๒
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑๖
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๓๐
	(จ) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๔ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๔๔

ประเภทที่	รายการ	อัตราภาษี		
		ตามมูลค่า	ตามปริมาณ	
		ร้อยละ	หน่วย	หน่วยละ-บาท
	ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ เป็นต้นไป			
	(ก) ที่ไม่มีปริมาณน้ำตาล หรือที่มีปริมาณน้ำตาลไม่เกิน ๖ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๙
	(ข) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๑๖
	(ค) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๓๐
	(ง) ที่มีปริมาณน้ำตาลเกิน ๑๐ กรัม ต่อเครื่องดื่มปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร	๐	ลิตร	๕๕
	ตอนที่ ๓ **สินค้าเครื่องไฟฟ้า**			
๐๓.๐๑	โคมไฟฟ้าและโคมระย้า สำหรับติดเพดานหรือผนัง แต่ไม่รวมถึงที่ใช้สำหรับให้แสงสว่างกลางแจ้งหรือถนนหลวง	๐		
	ตอนที่ ๔ **สินค้าแบตเตอรี่**			
๐๔.๐๑	แบตเตอรี่			
	(๑) แบตเตอรี่	๘		
	(๒) แบตเตอรี่ที่ใช้เป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบในการผลิตสิ่งของอื่นเพื่อการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด	๐		
	ตอนที่ ๕ **สินค้าแก้วและเครื่องแก้ว**			
๐๕.๐๑	แก้วเลดคริสตัล และแก้วคริสตัลอื่น ๆ	๐		
	ตอนที่ ๖ **สินค้ารถยนต์**			
๐๖.๐๑	รถยนต์นั่ง			
	(๑) รถยนต์นั่งตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด			

๗.๔.๒.๑๑ พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒

- ประเด็นการลดและยกเลิกการอุดหนุนเชื้อเพลิงชีวภาพของกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องดังนี้

"มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ "กองทุน" หมายความว่า กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง "น้ำมันเชื้อเพลิง" หมายความว่า น้ำมันเบนซิน น้ำมันก๊าด น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา น้ำมันที่คล้ายกัน หรือน้ำมันสำหรับเครื่องยนต์ที่คล้ายกัน น้ำมันดิบสังเคราะห์ที่ใช้หรืออาจใช้เป็นวัตถุดิบในการกลั่นหรือผลิตเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวข้างต้น และให้หมายความรวมถึงก๊าซปิโตรเลียมเหลว ก๊าซธรรมชาติสำหรับยานยนต์ หรือน้ำมันเชื้อเพลิงที่ได้จากสิ่งอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๕ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า "กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง" ในสำนักงาน กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาเสถียรภาพระดับราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศให้อยู่ ในระดับที่เหมาะสมในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ด้านน้ำมันเชื้อเพลิง

การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ตามวรรคหนึ่งให้อยู่ภายใต้กรอบนโยบายการบริหารกองทุน ตามที่คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติกำหนด

มาตรา ๕๕ ในกรณีที่มีการจ่ายเงินชดเชยให้แก่นำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของเชื้อเพลิง ชีวภาพอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อการดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้เป็นระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ ให้นำความในหมวด ๔ การดำเนินงานของกองทุน และหมวด ๗ บทกำหนดโทษ ที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับกับการดำเนินการนี้ด้วย

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการดำเนินการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และมาตรการ เพื่อลดการจ่ายเงินชดเชยทุกรอบระยะเวลาหนึ่งปี ทั้งนี้ ประกาศดังกล่าวให้นำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติมีอำนาจขยายระยะเวลาดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อีกไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสองปี

มาตรา ๕๖ ให้นำระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด และประกาศที่ออกตามพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสถาบันบริหารกองทุนพลังงาน (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการยุบเลิกสถาบันบริหารกองทุนพลังงาน (องค์การมหาชน) ใช้บังคับมาใช้บังคับโดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕๗ การดำเนินการออกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถ ดำเนินการได้ ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

๗.๔.๓ มาตรการและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

๗.๔.๓.๑ มาตรการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอ้อยไฟไหม้

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๒ มีมติ ดังนี้

๑) รับทราบมาตรการแก้ไขปัญหาอ้อยไฟไหม้ ประกอบด้วย มาตรการทางกฎหมาย มาตรการสนับสนุนจากภาครัฐในการสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตร และมาตรการขอความร่วมมือด้านการบริหารจัดการ และเห็นชอบโครงการส่งเสริมสินเชื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยอย่างครบวงจร ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔ โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสนับสนุนสินเชื่อให้แก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร สถาบันชาวไร่อ้อย กลุ่มบุคคล และวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำในไร่อ้อย ปรับพื้นที่ปลูกอ้อยเป็นแปลงใหญ่ให้เหมาะสมกับเครื่องจักรกลการเกษตร และจัดซื้อเครื่องจักรกลการเกษตร โดยรัฐบาลจะชดเชยดอกเบี้ยบางส่วน (ขึ้นอยู่กับประเภทของผู้กู้) จำนวนรวมทั้งสิ้น ๙๔๓.๗๑ ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินโครงการฯ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๗๒ สำหรับกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยของโครงการฯ ให้เป็นไปตามความเห็นของสำนักงบประมาณ โดยให้กระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณานำวงเงินสินเชื่อที่คงเหลือจากการดำเนินการในปีก่อน ไปใช้ดำเนินการในปีต่อ ๆ ไปด้วย ทั้งนี้ ภายในกรอบวงเงินสินเชื่อรวมทั้งสิ้น ๖,๐๐๐ ล้านบาท ระยะเวลาจ่ายเงินกู้ไม่เกินวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔ และให้กระทรวงอุตสาหกรรมรับความเห็นของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย และสำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เช่น ควรประชาสัมพันธ์และชี้แจงทำความเข้าใจแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร สถาบันชาวไร่อ้อย และวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ทุกระดับเกี่ยวกับรายละเอียดตามมาตรการแก้ไขปัญหาอ้อยไฟไหม้ รวมทั้งสิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรชาวไร่อ้อยพึงจะได้รับจากโครงการฯ และควรระบุหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และข้อกำหนดของโครงการฯ ให้ชัดเจนเพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดทำระบบบริหารจัดการน้ำในไร่อ้อยในรูปแบบต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น ไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

๒) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณากำหนดมาตรการ/โครงการเพิ่มมูลค่าหรือใช้ประโยชน์จากใบอ้อยที่เหลือจากการตัดอ้อยสดให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการจูงใจให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยลดการเผาอ้อยก่อนเก็บเกี่ยวและเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรชาวไร่อ้อยอีกทางหนึ่งด้วย

๓) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่าง ๆ ข้างต้นให้ถูกต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับหลักการขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) และพันธกรณีระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ให้คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศและประชาชนเป็นสำคัญด้วย

๗.๔.๓.๒ โครงการสินเชื่อสำหรับจัดซื้อรถตัดอ้อยเพื่อแก้ปัญหาอ้อยไฟไหม้

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ มีมติดังนี้

๑) เห็นชอบในหลักการและอนุมัติตามที่กระทรวงการคลังเสนอ ดังนี้

๑.๑) เห็นชอบในหลักการตามโครงการสินเชื่อสำหรับการจัดซื้อรถตัดอ้อยเพื่อแก้ไขปัญหาอ้อยไฟไหม้และการขาดแคลนแรงงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มีสาระสำคัญ ดังนี้

- ให้การสนับสนุนสินเชื่อโครงการฯ ปีละ ๑,๐๐๐ ล้านบาท ระยะเวลา ๓ ปี รวมเป็นวงเงินทั้งสิ้น ๓,๐๐๐ ล้านบาท

- ให้เงินกู้ตามโครงการฯ แก่ชาวไร่อ้อย กลุ่มชาวไร่อ้อย สหกรณ์ชาวไร่อ้อยหรือโรงงานน้ำตาล และสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. (สกต.) เพื่อจัดซื้อรถตัดอ้อยต่อรายหรือต่อกลุ่มภายในวงเงินไม่เกิน ๑๕ ล้านบาท กำหนดชำระหนี้เสร็จสิ้นภายใน ๖ ปี นับแต่วันกู้

- กำหนดอัตราดอกเบี้ยโครงการฯ เท่ากับโครงการแก้ไขปัญหาภัยแล้งให้กับเกษตรกรชาวไร่อ้อย ระยะที่ ๒ คือ MRR - ๒.๐๐ ต่อปี โดยเรียกเก็บจากผู้กู้ในอัตราร้อยละ ๒.๐๐ ต่อปี รัฐบาลเป็นผู้รับภาระชดเชยดอกเบี้ยส่วนต่างร้อยละ ๒.๗๕ ต่อปี (อัตราดอกเบี้ยตามโครงการที่ MRR - ๒.๐๐ ต่อปี ปัจจุบัน MRR เท่ากับ ๖.๗๕ ต่อปี หักด้วยอัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บจากผู้กู้ร้อยละ ๒.๐๐ ต่อปี เท่ากับ ๒.๗๕ ต่อปี) รวมเป็นเงินชดเชยดอกเบี้ยส่วนต่างตลอดระยะเวลาดำเนินงานตามโครงการฯ ทั้งสิ้นประมาณ ๒๘๘.๗๕ ล้านบาท

- ผ่อนผันหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานสินเชื่อตามโครงการฯ โดยแยกวงเงินกู้ตามโครงการฯออกจากวงเงินกู้ปกติของผู้กู้แต่ละราย

- ให้โรงงานน้ำตาลเป็นผู้ค้ำประกันหนี้ตามโครงการฯ ของผู้กู้ทุกราย กรณี ที่โรงงานน้ำตาลเป็นผู้กู้เงินตามโครงการฯ ต้องจัดให้มีกรรมการของโรงงานน้ำตาล และหรือบุคคลที่ ธ.ก.ส. พิจารณาเห็นสมควรเป็นผู้ค้ำประกันอย่างน้อย ๒ คน

๑.๒) อนุมัติเงินงบประมาณเพื่อชดเชยดอกเบี้ยส่วนต่างให้ ธ.ก.ส. ในการดำเนินการตามโครงการฯ วงเงินงบประมาณ ๒๘๘.๗๕ ล้านบาท โดยให้มีการชดเชยแก่ ธ.ก.ส. เป็นปี ๆ ไปตามข้อเท็จจริง

๒) ให้กระทรวงการคลัง โดย ธ.ก.ส. รับไปพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการอุดหนุนสินเชื่อให้มีมาตรฐานโดยเฉพาะเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย ซึ่งอาจจำแนกเป็นกลุ่มผู้ประกอบการกลุ่มเกษตรกรรายใหญ่และกลุ่มเกษตรกรรายย่อยเพื่อใช้ประโยชน์ในการอุดหนุนให้เหมาะสมและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

๗.๔.๓.๓ ข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีกรณีสนับสนุนเครื่องมือที่ใช้ในการกำจัดใบอ้อย

ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๙ นายกรัฐมนตรีมีข้อสั่งการข้อ ๓.๓ ดังนี้

ให้กระทรวงอุตสาหกรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาแนวทางในการสนับสนุนรถหรือเครื่องมือให้แก่เกษตรกรชาวไร่อ้อย เพื่อใช้ในการกำจัดใบอ้อยและตออ้อย รวมทั้งประสานให้โรงงานที่จะรับซื้ออ้อยจากเกษตรกรร่วมรับผิดชอบในการกำจัดใบอ้อยและตออ้อยด้วย

๗.๔.๓.๔ การส่งเสริมสินเชื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยอย่างครบวงจร

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ มีมติขอทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เรื่อง โครงการส่งเสริมสินเชื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยอย่างครบวงจร ดังนี้

๑) เห็นชอบตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ ดังนี้

๑.๑) ให้ทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เกี่ยวกับระยะเวลาการชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ตามโครงการส่งเสริมสินเชื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยอย่างครบวงจรจาก “ให้ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา ๓ ปี นับแต่ปีที่กู้ยืม” โดยขอแก้ไขเป็น “การกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้เสร็จสิ้นตามโครงการ แยกตามวัตถุประสงค์การกู้เงิน คือ หากเป็นเงินกู้เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำในไร่อ้อย กำหนดชำระคืนเงินกู้เสร็จสิ้นไม่เกิน ๔ ปี และหากเป็นเงินกู้เพื่อซื้อเครื่องจักรกลการเกษตร กำหนดชำระคืนเงินกู้เสร็จสิ้นไม่เกิน ๖ ปี” ในกรอบวงเงิน

สินเชื่อปีละ ๓,๐๐๐ ล้านบาท จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) โดยใช้จากวงเงิน ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท ของเงินกู้ยืมสินเชื่อเพื่อส่งเสริมการปลูกอ้อย (เงินเกี๊ยว) เป็นระยะเวลา ๓ ปี โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ชาวไร่อ้อยผู้กู้ชำระในอัตราร้อยละ ๒ มีโรงงานน้ำตาลเป็นผู้ค้ำประกัน

๑.๒) แนวทางปฏิบัติตามโครงการส่งเสริมสินเชื่อเพื่อการปลูกอ้อยอย่างครบวงจร ซึ่งรวมถึงระยะเวลาโครงการ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ และสิ้นสุดการจ่ายเงินกู้ตามโครงการภายในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๑ คุณสมบัติของผู้ขอกู้พื้นที่ดำเนินการรูปแบบการกู้เงินตามโครงการ หลักประกันเงินกู้ เอกสารประกอบการขออนุมัติโครงการขั้นตอนการเข้าร่วมและอนุมัติโครงการการชำระหนี้เงินกู้และการติดตามและรายงาน

๑.๓) ให้รัฐบาลรับภาระอัตราดอกเบี้ยส่วนเกินเพื่อให้ชาวไร่อ้อยนำไปพัฒนาการปลูกอ้อยให้มีประสิทธิภาพครบวงจร ภายใต้โครงการส่งเสริมสินเชื่อเพื่อการปลูกอ้อยอย่างครบวงจรในกรอบวงเงินงบประมาณชดเชยดอกเบี้ยประมาณ ๙๒๒.๕๐ ล้านบาท โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ตามโครงการแบ่งเป็น

- กรณีกลุ่มผู้กู้เป็นเกษตรกรรายบุคคล ดอกเบี้ยโครงการ=(MRR-๒%) หรือ=๕% โดยเกษตรกรจ่าย ๒% และรัฐชดเชยส่วนต่าง ๓%

- กรณีผู้กู้เป็นกลุ่มเกษตรกร ดอกเบี้ยโครงการ = (MLR-๑%) หรือ =๔% โดยเกษตรกรจ่าย ๒% และรัฐชดเชยส่วนต่าง ๒%

- กรณีการจัดซื้อเครื่องจักรกลการเกษตร ที่ขยายการให้สินเชื่อเพิ่มเติมในการจัดซื้อรถคีบอ้อย รถแทรกเตอร์ และรถบรรทุกอ้อย เห็นควรให้ขยายสินเชื่อเฉพาะรถคีบอ้อย ส่วนรถแทรกเตอร์และรถบรรทุกอ้อย เห็นควรใช้อัตราดอกเบี้ย (MLR-๑%) หรือ =๔% และรัฐไม่ต้องชดเชยส่วนต่าง เนื่องจากรัฐได้จัดหาแหล่งเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำให้แล้ว

๒) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมรับความเห็นของกระทรวงการคลัง สำนักงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐที่เห็นควรจัดทำประมาณการกรอบวงเงินชดเชยอัตราดอกเบี้ยที่รัฐต้องจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีให้ชัดเจน รวมทั้งให้ติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการอย่างใกล้ชิดเพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพมากที่สุด และเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วควรจัดให้มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการเพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ประกอบการจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนเกษตรกรชาวไร่อ้อยในอนาคต สำหรับค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นจากการรับภาระอัตราดอกเบี้ยส่วนเกิน ให้ ธ.ก.ส. จัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณตามค่าใช้จ่ายจริงเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามความจำเป็นและเหมาะสมตามขั้นตอนต่อไป และเห็นควรมีการวางแผนด้านการตลาดรองรับผลผลิตที่จะเพิ่มขึ้นและให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าสูงและมีความหลากหลายนอกเหนือจากผลิตเป็นน้ำตาลทรายเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่รัฐบาลในการแก้ไขปัญหาราคาน้ำตาลทรายตกต่ำ และบูรณาการการดำเนินการกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดมาตรการเพื่อไม่ให้มีการขยายพื้นที่การปลูกอ้อยเพิ่มเติม แต่สนับสนุนการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรรายเดิมเพื่อไม่ให้เป็นภาระของรัฐบาลและกองทุนอ้อยและน้ำตาลทรายในปีงบประมาณต่อไป ไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

๗.๔.๓.๕ การจัดเตรียมการชี้แจงต่อฝ่ายบราซิล และแผนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ มีมติดังนี้

๑) เห็นชอบแผนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔ โดยกำหนดแผนงาน เป้าหมาย กิจกรรมการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการตามแผนฯ ประกอบด้วย ๕ แผนงาน ได้แก่ (๑) การปรับปรุงพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย รวมทั้งกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมการนำอ้อยไปผลิตเป็นเอทานอลและผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องอื่น ๆ ได้ (๒) การเพิ่มผลิตภาพอ้อยและน้ำตาลทราย (๓) การกำหนดมาตรฐานน้ำตาลทรายต้นทุนมาตรฐานการผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย (๔) การรักษาเสถียรภาพกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย (๕) การจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาอ้อยและน้ำตาลทรายและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ โดยให้กระทรวงอุตสาหกรรมเร่งรัดการดำเนินการ ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดและเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย โดยหากเรื่องใดมีความจำเป็นต้องขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ให้กระทรวงอุตสาหกรรมนำเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาตามขั้นตอนต่อไป

๒) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงพลังงาน สำนักงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อาทิ การกำหนดต้นทุนมาตรฐานเอทานอลและผลิตภัณฑ์จากอ้อยอื่น ๆ เพื่อรองรับการแบ่งปันผลประโยชน์ และการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาอ้อยและน้ำตาลทราย และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โดยให้กระทรวงอุตสาหกรรมจัดทำแนวทาง/แผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนแผนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมฯ รวมทั้ง เร่งหาข้อสรุปและความเป็นไปได้ในการปรับปรุงพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายเร่งศึกษาและหาข้อยุติในการกำหนดต้นทุนการผลิตมาตรฐานของอ้อย น้ำตาลทรายและอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น อีกทั้งให้กองทุนอ้อยและน้ำตาลทรายให้ความสำคัญในการรักษาเสถียรภาพของราคาอ้อยและน้ำตาลทราย โดยพิจารณาแนวทางการจัดเก็บรายได้ของกองทุนอ้อยและน้ำตาลทรายให้เพียงพอกับการชำระหนี้ของกองทุนฯ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งให้มีการประสานและทำงานร่วมกันกับหน่วยงานที่ให้เงินทุนสนับสนุนการวิจัยของประเทศ ในการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมอ้อยและอุตสาหกรรมต่อเนื่องทั้งระบบ นอกจากนี้ ให้กรมโยธาธิการและผังเมืองและกระทรวงอุตสาหกรรมเร่งหาข้อยุติเกี่ยวกับที่ตั้งโรงงานน้ำตาลโดยเร็ว โดยคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายก่อนเป็นอันดับแรกไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

๓) การปรับปรุงพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงทางการค้าภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) นั้น ให้กระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรการป้องกัน แก้ไข หรือเยียวยาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ชาวไร่อ้อย โรงงานน้ำตาล ผู้บริโภค รวมทั้งกิจการอื่นที่อาจได้รับผลกระทบด้วย

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒ มีมติ ดังนี้

๑) เห็นชอบแนวทางการกำหนดราคาน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักรของคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย โดยการกำหนดราคาน้ำตาลทราย ณ หน้าโรงงานตามมาตรา ๑๗ (๑๘) เป็นสูตรคำนวณราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายในราชอาณาจักร ที่ประกอบด้วยข้อมูลต้นทุนการผลิตอ้อยต้นทุนการผลิตน้ำตาลทราย ค่าจัดการจำหน่าย และผลตอบแทนการผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย และแนวทางปฏิบัติในการใช้ข้อมูลและวิธีการคำนวณเพื่อการกำหนดราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายในราชอาณาจักร และขอใช้

แนวทางดังกล่าวเป็นการชั่วคราว จนกว่าการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ จะแล้วเสร็จ ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ

๒) เห็นชอบในหลักการร่างประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายเรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในราชอาณาจักร พ.ศ. .... มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายออกประกาศราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายในราชอาณาจักร ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดก่อนเริ่มต้นฤดูการผลิต ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ และให้ส่งคณะกรรมการตรวจสอบร่างกฎหมายและร่างอนุบัญญัติที่เสนอคณะรัฐมนตรีตรวจพิจารณาเป็นเรื่องด่วนแล้วดำเนินการต่อไปได้

๓) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมรับความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศที่เห็นควรพิจารณาจัดเตรียมแนวทางการชี้แจงต่อฝ่ายบราซิลถึงเหตุผลความจำเป็นในการกำหนดราคาน้ำตาลทราย โดยใช้สูตรคำนวณวิธี ที่เสนอเป็นมาตรการชั่วคราว เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันก่อนจนกว่าการแก้ไขกฎหมายของไทยจะแล้วเสร็จ พร้อมแสดงความมุ่งมั่นกับฝ่ายบราซิลว่าจะแก้ไขข้อพิพาทในประเด็นนี้ตามแผนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายของไทย เพื่อไม่ให้การดำเนินการดังกล่าวส่งผลกระทบเชิงลบต่อพัฒนาการล่าสุดของการปรึกษาหารือระหว่างไทยกับบราซิลภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) ไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

๗.๔.๓.๖ มาตรการในการแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับกรณีการปฏิบัติตามข้อตกลงกับบราซิล

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑ ได้พิจารณานำเรื่องเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑/๒๕๖๑ เรื่อง การแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ)

โดยคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑/๒๕๖๑ เรื่องการแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ สั่ง ณ วันที่ ๑๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๑ ตามที่สำนักเลขาธิการคณะรักษาความสงบแห่งชาติเสนอ ดังนี้

๑) ให้ยกเว้นการใช้บังคับ (๑๘) ของมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ เกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายในการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการจำหน่ายน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร และกำหนดราคาขายน้ำตาลทรายดังกล่าว เฉพาะในส่วนของการกำหนดราคาขายน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักรตั้งแต่ฤดูการผลิตปี ๒๕๖๐/๒๕๖๑ ถึงฤดูการผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒

๒) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมเร่งดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอ้อยและน้ำตาลทรายให้สอดคล้องกับแผนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔ โดยเร็ว

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑ มีมติในข้อ ๒ และ ๓ ดังนี้

๒) ให้กระทรวงพาณิชย์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งกลไกในการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินนโยบายของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการอุดหนุนสินค้าเกษตรให้เป็นตามพันธกรณีและข้อตกลงภายใต้องค์การการค้าโลก

๓) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมชี้แจงทำความเข้าใจกับประเทศบราซิลว่า การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายของไทยเป็นไปตามพันธกรณีและข้อตกลงภายใต้องค์การการค้าโลก และเป็นไปตามที่ไทยได้เคยแจ้งไว้กับประเทศบราซิล

๗.๔.๓.๗ มาตรการทางการเงินเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑ มีมติ ดังนี้

๑) เห็นชอบโครงการเงินช่วยเหลือเกษตรกรชาวไร่อ้อยเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต โดยจ่ายเงินช่วยเหลือแก่เกษตรกรชาวไร่อ้อยเพื่อนำไปจัดหาปัจจัยการผลิตที่จำเป็น ซึ่งเป็นเกษตรกรที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นชาวไร่อ้อยกับสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย และเป็นคู่สัญญากับโรงงาน หรือมีการ ลงอ้อยผ่านหัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อย จำนวนประมาณ ๓๔๐,๐๐๐ ราย ในอัตราตันอ้อยละไม่เกิน ๕๐ บาท รายละไม่เกิน ๕,๐๐๐ ตันอ้อย ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ และให้กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดรายละเอียดคำจำกัดความ หลักเกณฑ์ของผู้ผลิตที่มีรายได้ต่ำหรือมีทรัพยากรไม่สมบูรณ์ เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีภายใต้องค์การการค้าโลกอย่างเคร่งครัด ตามความเห็นของกระทรวงพาณิชย์ สำหรับงบประมาณในการดำเนินโครงการฯ

๒) ให้กระทรวงอุตสาหกรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ขอรับจัดสรรงบประมาณตามค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง และได้ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนแล้ว ภายในวงเงินไม่เกิน ๖,๕๐๐ ล้านบาท โดยให้ใช้จ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น ที่กระทรวงการคลังอนุมัติให้กันเงินไว้เบิกเหลื่อมปีถึงวันทำการสุดท้ายของเดือนมีนาคม ๒๕๖๒ ตามความเห็นของสำนักงบประมาณ ทั้งนี้ ให้กระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งข้อสังเกตของกระทรวงพาณิชย์ และสำนักงบประมาณ เช่น ควรมีมาตรการหรือแนวทางรองรับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย ที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนและไม่ก่อให้เกิดภาระต่องบประมาณหรือภาระทางการคลังในอนาคต ควรเน้นการให้องค์ความรู้ ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี กระบวนการเพาะปลูกสมัยใหม่แก่เกษตรกรชาวไร่อ้อย เพื่อการยกระดับประสิทธิภาพการผลิตของชาวไร่อ้อยเป็นการด่วน และส่งเสริมให้มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าหรือสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ทั้งภายในอุตสาหกรรมและต่อยอดจากอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายไปยังอุตสาหกรรมอื่น รวมทั้งควรควบคุม ตรวจสอบ กำกับดูแลการจ่ายเงินช่วยเหลือชาวไร่อ้อยให้ถึงมือชาวไร่อ้อยที่มีสิทธิ์ตามโครงการฯ ให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์เกิดความเป็นธรรม และดำเนินภารกิจอย่างโปร่งใส คุ้มค่าและประหยัด เป็นต้นไป พิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

๗.๔.๓.๘ มาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๗๐

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๑ มีมติ ดังนี้

๑) รับทราบมาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐ โดยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมได้บูรณาการการดำเนินงานร่วมกับคณะทำงานพัฒนาคลัสเตอร์ภาคอุตสาหกรรมแห่งอนาคต (New S-Curve) (D๕) จัดทำขึ้นเพื่อให้เกิดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพของประเทศอย่างเป็นรูปธรรม โดยสาระสำคัญของมาตรการฯ เป็นการกำหนดให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมชีวภาพ (Bio Hub) อย่างครบวงจรภายในปี ๒๕๗๐ การกำหนดมาตรการและการดำเนินการที่สำคัญ ๔ มาตรการ คือ (๑) มาตรการขจัดอุปสรรคการลงทุนและสร้างปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย มาตรการเร่งด่วน และมาตรการสนับสนุน (๒) มาตรการเร่งรัดการลงทุนภายในประเทศ (๓) มาตรการกระตุ้นอุปสงค์ และ (๔) มาตรการสร้างเครือข่ายในรูปแบบของศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านชีวภาพ โดยใช้กลไก ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public Private Partnership : PPP) เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ

๒) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดดำเนินการตามมาตรการฯ ในส่วนที่เกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่ให้ถูกต้อง เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยให้รับความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เช่น ควรคำนึงถึงผลกระทบจากมาตรการขจัดอุปสรรคการลงทุนและสร้างปัจจัยสนับสนุนที่จะให้ส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทบทวน ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการจะมีผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมอย่างไร และควรมีการวางแผนการบริหารจัดการผลผลิตในภาพรวมตลอด ห่วงโซ่คุณค่า และคำนึงถึงภาพรวมการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพที่ประเทศไทยต้องการบรรลุผล เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพของประเทศไทยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชีวภาพที่มีมูลค่าเพิ่มสูงบนพื้นฐานของการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย และควรมีการสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพของประเทศไทยอย่างยั่งยืน เป็นต้นไป พิจารณาประกอบการดำเนินการต่อไปด้วย

๗.๕ สภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับอ้อย

ในการพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อย ได้จัดประชุมเพื่อรับฟังการดำเนินงานของภาครัฐและขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดส่งเอกสารประกอบการพิจารณา เพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และค้นหาแนวทางการแก้ไข โดยพบปัญหาเกี่ยวกับอ้อยที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการหาแนวทางแก้ไข ดังต่อไปนี้

๑) ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ
๒) ปัญหาการขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยที่เป็นเกษตรกรรายเล็ก
๓) ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการเรื่องอ้อยไฟไหม้และรถตัดอ้อย
๔) ปัญหาการขนส่งอ้อยไปยังโรงงาน จากกรณีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักเพื่อรักษาทางหลวง
๕) ปัญหาต้นทุนการผลิตอ้อย ต้นทุนการปราบวัชพืชและต้นทุนค่าขนส่ง
๖) การแบ่งปันผลประโยชน์จากผลพลอยได้ในกระบวนการผลิตน้ำตาล
๗) การยกเลิกโควตาปริมาณการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายในประเทศ
๘) ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง
๙) ปัญหาการสนับสนุนการจัดตั้งโรงไฟฟ้า เพื่อใช้ผลพลอยได้จากไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาลทราย
๑๐) ปัญหาจากภาษีความหวาน
๑๑) ปัญหาด้านการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มมูลค่าให้กับอ้อยและน้ำตาลทราย

ในการพิจารณาศึกษาได้จำแนกปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับอ้อยออกเป็นสองกลุ่ม คือ ปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกรชาวไร่อ้อย และปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้และราคาของน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาลทราย

๗.๕.๑ ปัญหาที่ส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกร

ปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๗.๕.๑.๑ ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ

การช่วยเหลือเกษตรกรในด้านรายได้จากการผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ได้ถูกกำหนดให้เป็นนโยบายที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน ๑๒ ประการที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาก่อนเข้ารับหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ซึ่งอ้อยเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทย โดยสามารถนำไปผลิตเป็นน้ำตาลทรายเพื่อส่งออกได้เป็นอันดับสองของโลกรองจากประเทศบราซิล

ปัจจุบันราคาอ้อยที่เกษตรกรได้รับจะเป็นไปตามกลไกของการแบ่งปันตามสัดส่วนเกษตรกรร้อยละ ๗๐ และ โรงงานน้ำตาลร้อยละ ๓๐ โดยคำนวณราคาจากรายได้ของการจำหน่ายน้ำตาลทรายและผลพลอยได้คือกากน้ำตาลทั้งระบบอุตสาหกรรม ปัจจุบันราคาน้ำตาลทรายจะได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจากราคาและปริมาณผลผลิตน้ำตาลทรายในตลาดโลกที่ตกต่ำลงอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากน้ำตาลทรายที่ผลิตได้ภายในประเทศประมาณร้อยละ ๗๕ ได้ถูกส่งออกไปยังตลาดโลก นอกจากนี้ยังเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลไทยได้ตัดสินใจดำเนินการตามข้อเรียกร้องของประเทศบราซิล โดยการยกเลิกโควตาการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในประเทศเมื่อปี ๒๕๖๐ และยกเลิกการกำหนดราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคภายในราชอาณาจักร ซึ่งเดิมราคาน้ำตาลทรายในประเทศสูงกว่าราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลก โดยมีราคาน้ำตาลทรายหน้าโรงงานอยู่ที่ประมาณ ๑๙ - ๒๐ บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่ราคาส่งออกน้ำตาลทราย อยู่ที่ประมาณ ๑๔ - ๑๖ บาทต่อกิโลกรัม เมื่อมีการยกเลิกโควตาการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในประเทศตามข้อหารือของบราซิล ทำให้ผู้ผลิตแข่งขันกันเองเนื่องจากผู้ผลิตทุกรายต้องการ

จำหน่ายน้ำตาลทราย ในประเทศที่มีราคาสูงกว่าราคาส่งออก การแข่งขันกันเองนี้ทำให้ราคาน้ำตาลทรายหน้าโรงงานลดลงเหลือประมาณ ๑๔ - ๑๕ บาทต่อกิโลกรัม หรือลดลงมากถึงประมาณร้อยละ ๒๕ - ๓๐ ประกอบกับในช่วงฤดูการผลิตปี ๒๕๖๐/๒๕๖๑ เป็นต้นมา ปริมาณผลผลิตน้ำตาลทรายในตลาดโลกสูงขึ้น ทำให้ราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลกลดลง จนกระทั่งราคาส่งออกน้ำตาลทรายหน้าโรงงานของไทยเหลือเพียง ๑๑ - ๑๒ บาทต่อกิโลกรัม เมื่อนำราคาน้ำตาลทราย ทั้งในส่วนของการส่งออกและราคาจำหน่ายภายในประเทศที่ลดลงมาคำนวณเป็นราคาอ้อย จึงส่งผลกระทบต่อราคาอ้อยที่เกษตรกรได้รับจากการคำนวณผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายน้อยลงไปด้วย ทำให้ราคาอ้อยปรับตัวลดลงตามลำดับจากราคาอ้อยขั้นสุดท้ายฤดูการผลิตปี ๒๕๕๙/๒๕๖๐ ณ ระดับ ความหวาน ๑๐ ซี.ซี.เอส. เฉลี่ยทั่วประเทศอยู่ที่ ๑,๐๘๓.๘๖ บาท/ตันอ้อย ราคาอ้อยขั้นต้น ฤดูการผลิตปี ๒๕๖๐/๒๕๖๑ อยู่ที่ ๘๘๐ บาท/ตันอ้อย และราคาอ้อยขั้นต้น ฤดูการผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒ อยู่ที่ ๗๑๙.๔๗ บาท/ตันอ้อย และคาดการณ์ว่าประมาณการราคาอ้อยที่จะคำนวณขั้นต้นฤดูการผลิตปี ๒๕๖๒/๒๕๖๓ จะอยู่ที่ประมาณ อัตราตันละ ๖๘๐ บาท คาดการณ์จากปริมาณอ้อย ๑๑๙ ล้านตัน อัตราแลกเปลี่ยน ๓๐.๗๐ บาท/USD ราคาน้ำตาลตลาดโลก ๑๓.๒๐ เซนต์/ปอนด์ (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, ๒๕๖๒, น. ๑)

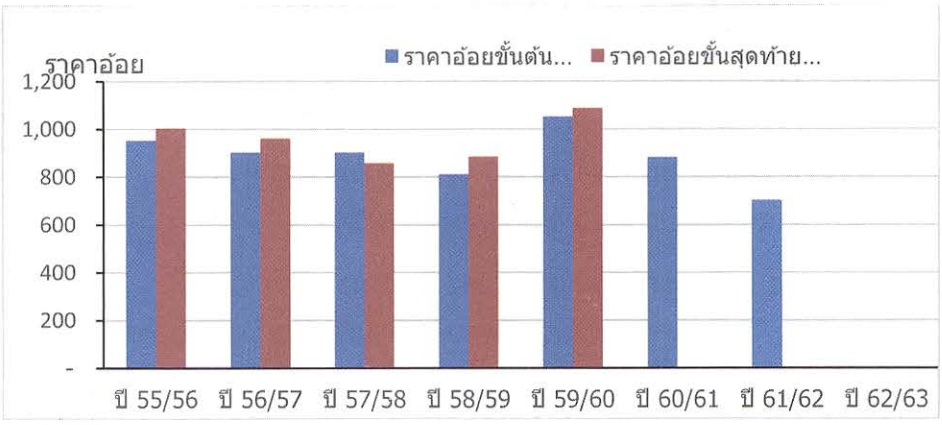

ภาพที่ ๑ แผนภูมิแสดงราคาอ้อยขั้นต้นและขั้นสุดท้าย ตั้งแต่ฤดูการผลิต ปี ๒๕๕๕/๕๖ - ๒๕๖๒/๖๓
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

ผลกระทบจากนโยบายและราคาอ้อยที่ตกต่ำดังกล่าว ทำให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยได้รับความเดือดร้อนจากราคาอ้อยที่ปรับตัวลดลง ในขณะที่ต้นทุนการผลิตอยู่ที่ประมาณ ๑,๐๐๐ บาทต่อตัน ส่งผลให้เกษตรกรประสบภาวะขาดทุน ไม่มีรายได้พอเพียงในการชำระค่าปัจจัยการผลิต ไม่มีรายได้พอที่จะชำระหนี้ในกรณีที่ได้มีการกู้ยืมและอาจถูกยึดทรัพย์สินในกรณีที่มีการจดจำนองที่ดินทำกิน การไม่มีรายได้เพียงพอในการจุนเจือบุตรหลานของเกษตรกรอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่อเนื่องในหมู่เกษตรกรชาวไร่อ้อยจำนวนนับล้านคนต่อไปในวงกว้าง หากรัฐไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือหาแนวทางในการบรรเทาความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรได้ ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของอาชีพการเพาะปลูกอ้อย และเกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

๗.๕.๑.๒ ปัญหาการขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยที่เป็นเกษตรกรรายเล็ก

จากการลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาจากเกษตรกรชาวไร่อ้อย ณ อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ทำให้ได้รับทราบสาเหตุของปัญหาที่ทำให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยไม่ได้รับเงินช่วยเหลือจากเงินที่อนุมัติเพื่อช่วยเหลือปัจจัยการผลิตสำหรับชาวไร่อ้อยในส่วนของรัฐบาลและกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย ทั้งนี้ เป็นเพราะเงินดังกล่าวจะจ่ายให้กับเกษตรกรที่ได้ขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยตามระเบียบคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ว่าด้วยการจดทะเบียนชาวไร่อ้อยและหัวหน้าชาวไร่อ้อยแล้วเท่านั้น ข้อเท็จจริงพบว่ามีเกษตรกรบางส่วนโดยเฉพาะเกษตรกรรายเล็ก ที่ได้เหมาจำหน่ายอ้อยให้กับพ่อค้าคนกลาง มิได้ไปดำเนินการขึ้นทะเบียนตามประกาศดังกล่าว จึงทำให้ไม่มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือค่าปัจจัยการผลิตจากรัฐบาล นอกจากนี้ เกษตรกรบางส่วนยังสับสนระหว่างการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการขึ้นทะเบียนตามระเบียบคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย โดยเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าหากขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แล้ว ไม่จำเป็นต้องขึ้นทะเบียนกับคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายอีก ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด และทำให้เกษตรกรรายเล็กเหล่านั้น ไม่ได้รับเงินช่วยเหลือค่าปัจจัยการผลิตจากรัฐบาลและกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย

๗.๕.๑.๓ ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการเรื่องอ้อยไฟไหม้และรถตัดอ้อย

สืบเนื่องจากปัญหามลพิษทางอากาศที่ส่วนหนึ่งเกิดจากการเผาอ้อย ทำให้รัฐบาลออกมาตรการเพื่อควบคุมการเผาอ้อย และได้มีการออกระเบียบคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายว่าด้วยการตัดและส่งอ้อยให้แก่โรงงาน การตรวจสอบคุณภาพอ้อยและการรับอ้อยจากชาวไร่อ้อยหรือหัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อหักราคาอ้อยไฟไหม้จากราคาอ้อยขั้นต้นตันละ ๓๐ บาท ซึ่งมีผลให้เกษตรกรรายเล็กที่ยังมีความจำเป็นต้องเผาอ้อยเนื่องจากขาดแคลนแรงงานและขาดแคลนรถตัดอ้อย ต้องถูกหักเงินในส่วนนี้และสูญเสียรายได้ไปส่วนหนึ่ง

๗.๕.๑.๔ ปัญหาการขนส่งอ้อยไปยังโรงงานจากกรณีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักเพื่อรักษาทางหลวง

จากการลงพื้นที่ทั้งในเขตจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดชัยภูมิ ทำให้ทราบว่าเกษตรกรต้องประสบปัญหาจากการปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดในการควบคุมน้ำหนักรถให้เป็นไปตามประกาศของผู้อำนวยการทางหลวง ทางหลวงพิเศษ ผู้อำนวยการทางหลวงแผ่นดิน และผู้อำนวยการทางหลวงสัมปทาน ประกาศผู้อำนวยการทางหลวงชนบท และประกาศผู้อำนวยการทางหลวงท้องถิ่น ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทำให้มีต้นทุนการขนส่งสูง เนื่องจากรถไม่สามารถบรรทุกน้ำหนักเกินจากที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายมีความเข้มงวดมากแม้จะทราบดีว่าจะส่งผลต่อต้นทุนการขนส่งอ้อยไปยังโรงงานน้ำตาลของเกษตรกร การจับกุมและยึดรถยังทำให้การขนส่งอ้อยเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่เป็นไปตามข้อตกลงเรื่องคิวและเวลาในการนัดหมายเพื่อส่งอ้อยให้แก่โรงงานน้ำตาล ทำให้ต้นทุนในการขนส่งสูงขึ้นจากการที่รถต้องรอนานมากขึ้นจากการผิดนัดกับโรงงานน้ำตาลทราย

๗.๕.๑.๕ ปัญหาต้นทุนการผลิตอ้อย ต้นทุนการปราบวัชพืช และต้นทุนค่าขนส่ง

ต้นทุนการผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายพบว่าต้นทุนการผลิตอ้อยเฉลี่ย ๕ ปีย้อนหลัง อยู่ที่ ๑,๑๔๑.๐๕ บาทต่อตัน ส่วนข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่าต้นทุนการผลิตอ้อยอยู่ที่ ๙๖๐ บาทต่อตัน ซึ่งจะเห็นว่ามีต้นทุนที่สูงกว่าราคาอ้อยที่เกษตรกรได้รับจากการจำหน่ายอ้อยให้แก่โรงงานน้ำตาลในปัจจุบัน สะท้อนถึงสภาพปัญหาการขาดทุนในการประกอบอาชีพชาวไร่อ้อยของเกษตรกรได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ ๒ แสดงต้นทุนการผลิตอ้อย

ปีการผลิต	ต้นทุนการผลิตอ้อย (บาท/ตัน)
๒๕๖๑/๒๕๖๒	๑,๑๓๑.๔๓
๒๕๖๐/๒๕๖๑	๑,๑๕๖.๖๐
๒๕๕๙/๒๕๖๐	๑,๐๖๘.๕๐
๒๕๕๘/๒๕๕๙	๑,๑๒๖.๖๖
๒๕๕๗/๒๕๕๘	๑,๒๒๒.๐๕
เฉลี่ย	๑,๑๔๑.๐๕

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

ต้นทุนการปลูกอ้อยของเกษตรกร จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย ฤดูกาลปลูกอ้อยของเกษตรกรปกติจะเริ่มในเดือนเมษายน และจะใช้ระยะเวลาประมาณ ๑๐ เดือน จึงสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ โดยต้นทุนการเพาะปลูกตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นไปจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิตสามารถจำแนกได้เป็น ๓ ช่วงเวลา ดังนี้

๑) ช่วงเตรียมดินและเพาะปลูก จะเริ่มตั้งแต่การเตรียมดิน เริ่มปลูก ไปจนถึงอ้อยมีอายุ ๑ เดือน หรือเดือนเศษ ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน ค่าเตรียมดิน ปุ๋ยรองพื้น ค่าท่อนพันธุ์ และค่าจ้างแรงงานในการปลูก เป็นต้น ซึ่งต้นทุนโดยรวมจะอยู่ที่ประมาณ ๖,๓๕๐ บาทต่อไร่ โดยมากกว่าครึ่งจะเป็นต้นทุนเกี่ยวกับค่าเช่าที่ดินและท่อนพันธุ์ ทั้งนี้ ต้นทุนในช่วงเตรียมดินและเพาะปลูก มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๖๐ ของต้นทุนการเพาะปลูกทั้งหมด

๒) ช่วงบำรุงรักษาต้นอ้อย ช่วงนี้ จะมี ๒ ห้วงเวลา คือ ช่วงที่ต้นอ้อยมีอายุได้ ๓ เดือน และช่วงที่ต้นอ้อยมีอายุได้ ๖ เดือน โดยช่วงที่ต้นอ้อยมีอายุได้ ๓ เดือน เกษตรกรจะให้ปุ๋ย ๑ ครั้ง มีค่าใช้จ่าย ๖๕๐ บาทต่อไร่ และเมื่อต้นอ้อยมีอายุได้ ๖ เดือน เกษตรกรบางรายอาจให้ปุ๋ยเพิ่มอีก ๑ ครั้ง

๓) ช่วงเก็บเกี่ยว เมื่ออ้อยมีอายุ ๑๐ เดือนเป็นต้นไป ก็จะสามารถเก็บเกี่ยวได้ โดยต้นทุนการเก็บเกี่ยวจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น สภาพพื้นที่ปลูก (ความสะดวกในการใช้รถเก็บเกี่ยว) สภาพถนนเข้าสู่ไร่อ้อย (ความสะดวก ในการขนส่ง) พฤติกรรมการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร (การเผาอ้อยเพื่อความสะดวกในการเก็บเกี่ยวผลผลิต) เป็นต้น กรณีที่ใช้รถเก็บเกี่ยวอ้อยสดจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ

๓,๐๐๐ บาทต่อไร่ ส่วนอ้อยเผาหากใช้รถเก็บเกี่ยวจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ ๒,๗๐๐ บาทต่อไร่ หากใช้แรงงานเก็บเกี่ยว ค่าใช้จ่ายจะขึ้นกับการตกลงระหว่างเกษตรกรและแรงงานตัดอ้อย เช่น หากตัดเป็นกองประมาณ ๔๐ กองต่อไร่ ถ้าเป็นอ้อยเผาจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ ๖๐๐ บาทต่อไร่ หากเป็นอ้อยสด ค่าใช้จ่ายจะอยู่ที่ประมาณ ๖๔๐ บาทต่อไร่ กรณีที่ตัดเป็นมัดจะมีค่าใช้จ่ายประมาณมัดละ ๑ บาท ถ้าเป็นอ้อยเผาจะได้ประมาณ ๗๔๐ มัดต่อไร่ คิดเป็นค่าใช้จ่าย ๗๔๐ บาทต่อไร่ และสำหรับอ้อยสดจะได้ประมาณ ๘๓๓ มัดต่อไร่ คิดเป็นค่าใช้จ่าย ๘๓๓ บาทต่อไร่ ดังนั้น ต้นทุนทั้งหมดของการปลูกอ้อยจะอยู่ที่ประมาณ ๘,๖๐๐ – ๑๐,๖๕๐ บาทต่อไร่ ทั้งนี้ ยังไม่รวมต้นทุนทางการเงินอื่นๆ เช่น ดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น

ต้นทุนการปลูกอ้อยข้างต้น เป็นการประมาณการที่ค่อนข้างอนุรักษ์นิยม (Conservative) โดยการพยายามตีค่าของกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปของตัวเงิน แต่ในความเป็นจริงต้นทุนที่เกิดขึ้นอาจต่ำกว่านี้ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่ได้มีค่าใช้จ่ายในการเช่าที่ดิน และท่อนพันธุ์ที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นการใช้ท่อนพันธุ์เดิมของตัวเอง ไม่ได้ซื้อท่อนพันธุ์ใหม่ อย่างไรก็ดี หากใช้ประมาณการราคาข้างต้นเป็นเกณฑ์ ราคาอ้อยที่ทำให้เกษตรกรคุ้มทุนจะอยู่ที่ประมาณ ๙๖๐ บาทต่อตัน (คำนวณจากค่าเฉลี่ยต้นทุนระหว่าง ๘,๖๐๐ - ๑๐,๖๕๐ บาทต่อไร่ และพื้นที่เพาะปลูก ๑ ไร่ ให้ผลผลิตอ้อยประมาณ 10 ตัน)

นอกจากนี้ประเด็นต้นทุนการปราบวัชพืช จาก**มาตรการการประกาศห้ามมิให้ใช้สารพาราควอตและไกลโฟเซต** เกษตรกรจะต้องหาวิธีอื่นในการควบคุมและกำจัดวัชพืชซึ่งอาจมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตอ้อยสูงขึ้นกว่าเดิม และอาจเป็นปัญหารูปแบบใหม่ของการผลิตอ้อยในอนาคต

- และข้อกำหนดเงื่อนไขในการขออนุญาตตั้งโรงงานผลิตน้ำตาลทราย ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง **การให้ตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๒** ห้ามมิให้มีการตั้งโรงงานน้ำตาลทรายในระยะที่ต่ำกว่า ๕๐ กิโลเมตร ทำให้โรงงานน้ำตาลทรายตั้งอยู่ห่างกันมาก ส่งผลต่อต้นทุนของเกษตรกรในการขนส่งอ้อยไปยังโรงงานน้ำตาลทราย

๗.๕.๑.๖ การแบ่งปันผลประโยชน์จากผลพลอยได้ในกระบวนการผลิตน้ำตาลทราย

ปัจจุบันเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าและทันสมัยทำให้ผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาลทรายถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากขึ้นและสร้างรายได้ให้กับระบบอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย เช่น การใช้กากน้ำตาลเป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอล การใช้กากอ้อยเป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตพาร์ทิเคิลบอร์ด เยื่อกระดาษ และกระแสไฟฟ้า เทคโนโลยีการผลิตกระแสไฟฟ้าและความร้อนจากแก๊สชีวภาพที่ได้จากน้ำเสีย ของกระบวนการผลิตน้ำตาลทราย

การแบ่งปันผลประโยชน์จากรายได้ในการจำหน่ายผลพลอยบางชนิด เช่น กากอ้อยที่ยังมิได้ถูกนำมาคำนวณในราคาอ้อย จึงเป็นประเด็นที่เกษตรกรเรียกร้องให้มีการทบทวนเพื่อนำมาคำนวณเป็นรายได้เพื่อแบ่งปันให้กับเกษตรกร อย่างไรก็ตามเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์นี้ ยังคงเป็นปัญหาที่ต้องมีการพิจารณาศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างชาวไร่และโรงงานน้ำตาลทรายในอนาคตโดยอาจมีผลต่อสัดส่วนการแบ่งปันผลประโยชน์ ๗๐/๓๐ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวไร่และโรงงานได้ แต่ก็เป็นประเด็นที่เห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องนำมาพิจารณาศึกษาในรายละเอียด เพื่อให้เกิดความกระจ่างและอาจทำให้เห็นแนวทางในการยกระดับราคาอ้อยโดยการแบ่งปันประโยชน์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

๗.๕.๒ ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้และราคาของน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาลทราย

เป็นที่ทราบกันดีว่า ประเทศไทยสามารถผลิตน้ำตาลทรายได้มากกว่าความต้องการในการบริโภคภายในประเทศ และต้องพึ่งพาตลาดส่งออกเป็นหลัก โดยมีการส่งออกน้ำตาลทรายถึงประมาณ ๓ ใน ๔ ของปริมาณที่ผลิตได้ ดังนั้นปัจจัยที่ส่งผลกระทบเป็นอย่างมาก คือปริมาณสต็อกและราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลก อย่างไรก็ตามมีปัจจัยภายในประเทศที่ถือได้ว่าก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้และราคาของน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาลทราย ได้แก่

๗.๕.๒.๑ การยกเลิกโควตาปริมาณการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายในประเทศ

กรณีที่บราซิลได้ขอหารือกับรัฐบาลไทยผ่าน WTO กล่าวหาว่าประเทศไทยอุดหนุนการส่งออกน้ำตาลทราย รัฐบาลไทยได้ส่งคณะเจรจากับประเทศบราซิล ณ นครเจนีวา และรัฐบาลได้ตัดสินใจเดินหน้าปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย รวมถึงมีการปรับยกเลิกระเบียบหลายประการตามข้อเรียกร้องของประเทศบราซิล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงทางการค้าขององค์การการค้าโลก (WTO) และข้อตกลงว่าด้วยการเกษตร (Agreement on Agriculture, AoA) ตามที่ประเทศบราซิลได้เรียกร้อง โดยมีมาตรการที่สำคัญและส่งผลต่อโครงสร้างตลาดและการแข่งขันของตลาดน้ำตาลทรายในประเทศอย่างรุนแรง ประกอบด้วย

๑) การยกเลิกการกำหนดโควตา (โควตาน้ำตาลทรายส่วนที่จำหน่ายภายในประเทศ) และดำเนินการให้โรงงานต้องมีการสำรองน้ำตาลทราย (Buffer Stock) ตามปริมาณที่กำหนดเพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ

๒) การยกเลิกการกำหนดราคาน้ำตาลทราย โดยยกเว้นข้อกำหนดตามมาตรา ๑๗ (๑๘) ของพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย เพื่อให้ราคาน้ำตาลทรายเป็นไปตามกลไกของตลาด

การยกเลิกโควตาการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในประเทศตามข้อเรียกร้องของประเทศบราซิล ทำให้ผู้ผลิตน้ำตาลทรายแข่งขันกันเองเนื่องจากผู้ผลิตทุกรายต้องการจำหน่ายน้ำตาลทรายในประเทศที่มีราคาสูงกว่าราคาส่งออก ส่งผลให้ราคาน้ำตาลทรายหน้าโรงงานภายในประเทศตกลงอย่างรุนแรงจากราคาประมาณกิโลกรัมละ ๑๙ - ๒๐ บาท เหลือเพียงกิโลกรัมละ ๑๓-๑๔ บาท

๗.๕.๒.๒ ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง

ปัจจุบันกากน้ำตาลซึ่งเป็นผลพลอยได้ในกระบวนการผลิตน้ำตาลทราย ได้ถูกใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง และรายได้จากการจำหน่ายกากน้ำตาลได้ถูกนำมาใช้คำนวณราคาอ้อย ขั้นสุดท้าย ดังนั้นการส่งเสริมการผลิตและการใช้เอทานอล จึงส่งผลต่อราคาอ้อยขั้นสุดท้าย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๓ สถานการณ์กำลังการติดตั้งโรงงานเอทานอล (จากกากน้ำตาล) ของประเทศไทย (มี.ค. ๒๕๖๒)

ที่	ผู้ประกอบการ	จังหวัด	กำลังการผลิตติดตั้งจริง(ลิตร/วัน)	ระบบผลิตก๊าซชีวภาพ	ไฟฟ้า/ความร้อน	ศักยภาพก๊าซชีวภาพ (ลบ.ม./วัน)	ศักยภาพไฟฟ้า (kwh/วัน)
๑	บริษัท ไทยอะโกร เอ็นเนอยี่ จำกัด (มหาชน) (ด่านช้าง)	สุพรรณบุรี	๑๕๐,๐๐๐	มี	ไฟฟ้า off-grid ๓.๗ MW		
๒	บริษัท เคทิส ไอโอเอทานอล จำกัด	นครสวรรค์	๒๓๐,๐๐๐	มี	ไฟฟ้า off-grid ๓.๐ MW		
๓	บริษัท น้ำตาลไทยเอทานอล จำกัด	กาญจนบุรี	๑๐๐,๐๐๐	มี	ไฟฟ้า on-grid ๓.๐ MW		
๔	บริษัท มิตรผล ไบโอฟูเอล จำกัด (ชัยภูมิ)	ชัยภูมิ	๕๐๐,๐๐๐	ไม่มี		๑๔๖,๘๐๐	๒๙๓,๖๐๐
๕	บริษัท มิตรผล ไบโอฟูเอล จำกัด (กาฬสินธุ์)	กาฬสินธุ์	๒๓๐,๐๐๐	ไม่มี		๖๗,๕๒๘	๑๓๕,๐๕๖
๖	บริษัท มิตรผล ไบโอฟูเอล จำกัด (กิฉินารายณ์)	กาฬสินธุ์	๓๒๐,๐๐๐	ไม่มี		๙๓,๙๕๒	๑๘๗,๙๐๔
๗	บริษัท มิตรผล ไบโอฟูเอล จำกัด (ด่านช้าง)	สุพรรณบุรี	๒๐๐,๐๐๐	มี	N/A		
๘	บริษัท เคไอเอทานอล จำกัด	นครราชสีมา	๒๐๐,๐๐๐	มี	ไฟฟ้า on-grid ๔.๐ MW		
๙	บริษัท เคเอสแอล กรีน อินโนเวชั่น จำกัด (มหาชน)	ขอนแก่น	๑๕๐,๐๐๐	มี	ความร้อน		
๑๐	บริษัท เคเอสแอล กรีน อินโนเวชั่น จำกัด (มหาชน) (บ่อพลอย)	กาญจนบุรี	๓๐๐,๐๐๐	มี	ความร้อน		
๑๑	บริษัท ไทยรุ่งเรืองพลังงาน จำกัด	สระบุรี	๓๐๐,๐๐๐	มี	ไฟฟ้า off-grid ๕.๘ MW		
๑๒	บริษัท แม่สอดพลังงานสะอาด จำกัด	ตาก	๒๓๐,๐๐๐	มี	ไฟฟ้า off-grid ๐.๙๕ MW		
					๑๐,๕๐๐	๓๐๘,๒๘๐	๖๑๖,๕๖๐

ที่มา : กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

ข้อมูลจากกระทรวงพลังงาน พบว่าในปี ๒๕๖๑ มีการผลิตเอทานอลจากกากน้ำตาลเป็นปริมาณ ๑,๐๔๘.๘๓ ล้านลิตร หากคำนวณหาปริมาณกากน้ำตาลที่ใช้เป็นวัตถุดิบ จะพบว่าต้องใช้กากน้ำตาลเป็นปริมาณประมาณ ๓.๘๖ ล้านตัน หรือคิดเป็นมูลค่าสูงถึงประมาณ ๑๓,๕๒๐ ล้านบาท (คำนวณที่อัตราการผลิตเอทานอล ๒๗๐ ลิตรต่อกากน้ำตาล ๑ ตัน ที่ราคากากน้ำตาล ๓,๕๐๐ บาทต่อตัน) ซึ่งเงินจำนวนนี้ได้ถูกนำมาคำนวณ เป็นรายได้ในสัดส่วน ๗๐/๓๐ ให้กับชาวไร่อ้อยได้เฉลี่ยประมาณ ๗๐ บาทต่อตันอ้อย ดังนั้นมาตรการส่งเสริมการผลิตและการใช้เอทานอลจึงมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกร ซึ่งขัดแย้งกับการนำเสนอของผู้แทนกระทรวงพลังงานที่ว่าเกษตรกรไม่ได้รับผลประโยชน์จากการส่งเสริมพลังงานทดแทน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกฎหมายและมาตรการของรัฐที่จะส่งผลลบต่อการส่งเสริมการใช้เอทานอล ดังนี้

๑) ร่างแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ (AEDP ๒๐๑๘)

ซึ่งในระหว่างนี้ร่างแผนดังกล่าวอยู่ในกระบวนการรับฟังความคิดเห็น โดยหากเปรียบเทียบร่างแผน AEDP ๒๐๑๘ กับ แผน AEDP ๒๐๑๕ จะพบว่ามีการวางเป้าหมายในการใช้เอทานอลลดลงจาก ๑๑.๓ ล้านลิตร ต่อวัน ลงมาเหลือเพียง ๖.๖ ล้านลิตรต่อวัน หรือมีการปรับลดแผนลงถึงร้อยละ ๔๒

นอกจากนี้หากประเมินการดำเนินการตามแผนเดิมคือ AEDP ๒๐๐๘ ที่กำหนดเป้าหมายให้มีการใช้เอทานอล ๙ ล้านลิตรต่อวันในปี ๒๕๖๔ แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าปริมาณการใช้เอทานอลเฉลี่ยต่อวันในปี ๒๕๖๒ มีปริมาณเพียง ๔.๔๑ ล้านลิตรต่อวันหรือไม่ถึงร้อยละ ๕๐ ของแผนที่เคยกำหนดไว้ตั้งแต่ปี ๒๐๐๘

ดังนั้นแผน AEDP เดิมนอกจากจะมิได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนแล้ว แผน AEDP ใหม่ยังมีการปรับลดเป้าหมายการใช้เอทานอลลงอีกด้วย โดยกระทรวงพลังงานได้ให้เหตุผลต่อคณะอนุกรรมาธิการว่าเป็นการปรับลดเพราะแนวโน้มการใช้รถไฟฟ้าในอนาคต ทั้งที่การส่งเสริมการผลิตและการใช้รถไฟฟ้า ยังไม่มีความชัดเจนและยังไม่มีเป้าหมายตัวเลขที่แน่นอนในทางปฏิบัติ

ตารางที่ ๓ แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการใช้เอทานอลจริงและเป้าหมายตามแผน REDP ๒๐๐๘ แผน AEDP ๒๐๑๒ แผน AEDP ๒๐๑๕ และร่างแผน AEDP ๒๐๑๘

ปี	การใช้เอทานอลจริง (ล้านลิตร/วัน)	REDP ๒๐๐๘	AEDP ๒๐๑๒	AEDP ๒๐๑๕	ร่าง AEDP ๒๐๑๘
๒๕๕๒	๑.๒๑				
๒๕๕๓	๑.๒๓				
๒๕๕๔	๑.๒๑				
๒๕๕๕	๑.๓๗				
๒๕๕๖	๒.๖๐				
๒๕๕๗	๓.๑๕				
๒๕๕๘	๓.๓๓				
๒๕๕๙	๓.๖๗				
๒๕๖๐	๓.๙๔				
๒๕๖๑	๔.๒๐				
๒๕๖๒*	๔.๔๑				
๒๕๖๔	๙				
๒๕๖๕	๙				
๒๕๗๙	๑๑.๓				
๒๕๘๐	๖.๖				

เป้าหมายการใช้เอทานอลตามแผน

* ปี ๒๕๖๒ ข้อมูล ม.ค. – เม.ย.

ที่มา : กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

๒) พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒

เป็นที่ทราบกันดีว่าเชื้อเพลิงชีวภาพที่จำหน่ายในตลาดน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศไทยได้รับการอุดหนุน โดยใช้เงินรายได้ของกองทุนรักษาระดับราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๑ รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายดังกล่าวและประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา ทั้งนี้ ร่างที่ผ่านวาระ ๓ ได้ถูกตัดเนื้อหาอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับการอุดหนุนเชื้อเพลิงชีวภาพ จนทำให้ไม่สามารถนำเงินจากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงมาใช้อุดหนุนเชื้อเพลิงชีวภาพได้ในอนาคต เช่น มีการตัดนิยามคำว่าเชื้อเพลิงชีวภาพออกไป มีการตัดวัตถุประสงค์ในมาตรา ๕ (๒) ที่ระบุว่า “สนับสนุนราคาเชื้อเพลิงชีวภาพให้มีส่วนต่างที่สามารถแข่งขันกับน้ำมันเชื้อเพลิงได้” ออกไป แม้บทเฉพาะกาลมาตรา ๕๕ มีการจ่ายเงินชดเชยให้แก่น้ำมันเชื้อเพลิงชีวภาพต่อไปได้ โดยกำหนดระยะเวลาไว้ไม่เกิน ๓ ปี และข้อบัญญัติในวรรคสาม ให้ต่ออายุได้อีก ๒ ครั้งๆ ละ ๒ ปี แต่ก็ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ในวรรคสอง ว่าจะต้องกำหนดวิธีการ เงื่อนไข และมาตรการ เพื่อลดการจ่ายเงินชดเชยทุกรอบระยะเวลาหนึ่งปี นั่นหมายความว่าการอุดหนุนเชื้อเพลิง

ชีวภาพ จะสามารถดำเนินการต่อไปได้เต็มที่อีกไม่เกิน ๗ ปีและแต่ละปีจะลดการอุดหนุนลงเรื่อย ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ จะไม่มีการอุดหนุนเชื้อเพลิงชีวภาพตั้งแต่ปี ๒๕๖๙ เป็นต้นไป

ดังนั้น ผลของพระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง จะส่งผลต่อราคาของน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของเอทานอลและไบโอดีเซล ที่จะมีราคาสูงขึ้นเรื่อยจนไม่มีความแตกต่างหรืออาจมีราคาสูงกว่าน้ำมันเชื้อเพลิงปิโตรเลียมในอนาคต ซึ่งราคาที่สูงขึ้นอาจทำให้ตลาดน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของเอทานอลและไบโอดีเซลหดตัวลงและกระทบต่อรายได้เกษตรกรชาวไร่อ้อยรวมถึงชาวสวนปาล์มในที่สุด จึงเห็นได้ว่าผู้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้เล็งเห็นผลที่จะลดข้อได้เปรียบของเชื้อเพลิงชีวภาพ โดยเปลี่ยนกลไกตลาดและโครงสร้างราคาของเชื้อเพลิงชีวภาพที่ใช้ผลิตผลทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบ

๗.๕.๒.๓ ปัญหาการสนับสนุนการจัดตั้งโรงไฟฟ้า เพื่อใช้ผลพลอยได้จากไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาลทราย

ปัจจุบันโรงงานน้ำตาลทรายทุกแห่งมีการผลิตพลังงานใช้เองภายในโรงงาน โดยมีการใช้กากอ้อย เป็นเชื้อเพลิงชีวมวล หรือใช้น้ำเสียในการผลิตก๊าซชีวภาพสำหรับการผลิตพลังงานความร้อนไอน้ำและกระแสไฟฟ้า นอกจากนี้โรงงานน้ำตาลทรายบางแห่ง ยังได้จดทะเบียนจัดตั้งโรงไฟฟ้าเพื่อผลิตและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ทำให้เกิดรายได้และเป็นการลดต้นทุนการผลิต อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการผลิตไฟฟ้าจากก๊าซชีวภาพหรือชีวมวล ประสบปัญหาจำหน่ายไฟไม่ได้ เนื่องจากปัญหาข้อจำกัดของสายส่งไฟฟ้า รวมถึงการมีมาตรการรับซื้อไฟฟ้าที่ผลิตจากก๊าซชีวภาพและชีวมวลที่ยังมีปริมาณไม่เพียงพอและมีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการที่เข้มงวดของกระทรวงพลังงาน ทำให้ผู้ประกอบการจำนวนมากที่ไม่ได้รับสิทธิ์ในการผลิตและจำหน่ายไฟฟ้าไม่สามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้ ทั้งนี้ระบบการผลิตและจำหน่ายไฟฟ้าของโรงไฟฟ้าจากกากอ้อย ๘๓ แห่ง (ทั้ง SPP และ VSPP) มีปริมาณไฟฟ้าเสนอจำหน่ายไฟ ๙๗๐.๗ MW โดยการผลิตและจำหน่ายไฟฟ้าของโรงงานน้ำตาลให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามอัตราการเติบโตของอุตสาหกรรมน้ำตาลของประเทศอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ ๔ แสดงสถานะโรงไฟฟ้าจากกากอ้อย ๘๓ แห่ง (ทั้ง SPP และ VSPP) ปริมาณไฟฟ้าเสนอจำหน่ายไฟ ๙๗๐.๗ MW

โรงไฟฟ้ารับซานอ้อยจากโรงงานน้ำตาล	COD แล้ว			PPA แล้วแต่ยังไม่ COD			ตอบรับซื้อแล้วแต่ยังไม่ PPA		
	จำนวนโรง	กำลังผลิตติดตั้ง (MW)	ปริมาณเสนอจำหน่ายไฟ (MW)	จำนวนโรง	กำลังผลิตติดตั้ง (MW)	ปริมาณเสนอจำหน่ายไฟ (MW)	จำนวนโรง	กำลังผลิตติดตั้ง (MW)	ปริมาณเสนอจำหน่ายไฟ (MW)
ภาคเหนือ	๑๒	๔๑๐.๕	๑๕๖.๗	๒	๓๔.๕	๓๓.๐	๑	๒๕.๐	๑๓.๐
ภาคกลาง	๑๓	๓๕๙.๗	๑๗๒.๖	๐	๐.๐	๐.๐	๑	๒๕.๙	๒๔.๐
ภาคตะวันตก	๑๑	๒๔๑.๖	๘๕.๔	๓	๕๗.๐	๒๔.๐	๐	๐.๐	๐.๐
ภาคตะวันออก	๔	๘๑.๕	๓๗.๐	๑	๘.๐	๔.๐	๑	๓๕.๐	๒๐.๐
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๓๐	๖๐๖.๒	๓๒๔.๐	๐	๐.๐	๐.๐	๔	๑๒๒.๐	๗๗.๐
รวมทั้งประเทศ	**๗๐**	**๑,๖๙๙.๕**	**๗๗๕.๗**	**๖**	**๙๙.๕**	**๖๑.๐**	**๗**	**๒๐๗.๙**	**๑๓๔.๐**

ที่มา : กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรียังมีมติประกาศห้ามเผาอ้อย และภาครัฐมีมาตรการส่งเสริมการนำใบอ้อยไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้า อย่างไรก็ตาม หากมีการนำใบอ้อยทั้งหมดมาใช้ในโรงไฟฟ้าตามเป้าหมายของมาตรการลดอ้อยไฟไหม้ให้หมดใน ๓ ปี จะทำให้สามารถนำใบอ้อยมาผลิตไฟฟ้าได้ประมาณ ๔๕๐ เมกะวัตต์ ทั้งนี้ระบบการผลิตไฟฟ้าจากผลพลอยได้ทางการเกษตร เป็นส่วนหนึ่งที่จะยกประสิทธิภาพในการผลิตของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายและสร้างรายได้จากการจำหน่ายใบอ้อยให้กับเกษตรกรโดยตรง การไม่ได้รับการสนับสนุนหรือการมีมาตรการส่งเสริมให้ขยายกำลังผลิตไฟฟ้าที่เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรการ ในการลดอ้อยไฟไหม้ตามมติคณะรัฐมนตรี ก็จะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของทั้งระบบอุตสาหกรรมอ้อย และน้ำตาลทรายและยังส่งผลต่อมาตรการในการลดอ้อยไฟไหม้ ซึ่งส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรโดยตรงอีกทางหนึ่ง

๗.๕.๒.๔ ปัญหาจากภาษีความหวาน

การเก็บภาษีความหวานเป็นการใช้นโยบายทางการคลัง เพื่อเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องดื่มที่เติมน้ำตาลทรายในปริมาณสูง ซึ่งเครื่องดื่มเป็นหนึ่งในกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ถูกปรับภาษีตามกฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐ โดยจัดเก็บตามมูลค่าและตามปริมาณน้ำตาลทรายเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ รวมทั้งจัดเก็บภาษีตามปริมาณน้ำตาลของเครื่องดื่มผง และเครื่องดื่มเข้มข้นเพิ่มเติม โดยในช่วงแรก วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒ อัตราภาษีจะถูกจัดเก็บตามปริมาณน้ำตาลทรายที่เป็นองค์ประกอบ

จากนั้น ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไปจะมีการปรับเพิ่มอัตราภาษีความหวาน ในเครื่องดื่มที่มีการผสมน้ำตาลทรายในอัตราก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่องโดยจะปรับอัตราภาษีเพิ่มขึ้นทุก ๒ ปี

ตารางที่ ๖ แสดงโครงสร้างภาษีเครื่องดื่มตามปริมาณความหวานในลักษณะอัตราก้าวหน้า

ระยะเวลา / ปริมาณน้ำตาล g/๑๐๐ ml	ช่วงเปลี่ยนผ่าน ๑๖ ก.ย. ๖๐ – ๓๐ ก.ย. ๖๒		๑ ต.ค. ๖๒ – ๓๐ ก.ย. ๖๔		๑ ต.ค. ๖๔ – ๓๐ ก.ย. ๖๖		๑ ต.ค. ๖๖ เป็นต้นไป	
	มูลค่า (%)	ปริมาณ (บาท/ลิตร)	มูลค่า (%)	ปริมาณ (บาท/ลิตร)	มูลค่า (%)	ปริมาณ (บาท/ลิตร)	มูลค่า (%)	ปริมาณ (บาท/ลิตร)
ไม่เกิน ๖ กรัม		๐		๐		๐		๐
เกินกว่า ๖ กรัม แต่ไม่เกิน ๘ กรัม		๐.๑๐		๐.๑๐		๐.๓๐		๑
เกินกว่า ๘ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๐ กรัม	๑๔% / ๑๐%	๐.๓๐	๑๔% / ๑๐%	๐.๓๐	๑๔% / ๑๐%	๑	๑๔% / ๑๐%	๓
เกินกว่า ๑๐ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๔ กรัม		๐.๕๐		๑		๓		๕
เกินกว่า ๑๔ กรัม แต่ไม่เกิน ๑๘ กรัม		๑						
เกินกว่า ๑๘ กรัม				๓		๕		
				๕				

ที่มา : กรมสรรพสามิต

แม้จะยังไม่มีสถิติที่ชัดเจน ที่จะแสดงให้เห็นว่าการเก็บภาษีความหวานได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความต้องการใช้น้ำตาลทรายภายในประเทศของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มเนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังมิได้มีการผลักภาระภาษีไปยังผู้บริโภค เนื่องจากการบังคับใช้ที่ผ่านมายังอยู่ในระดับอัตราภาษีที่ไม่สูงนัก อย่างไรก็ตามการปรับขึ้นอัตราภาษีตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไป จะส่งผลชัดเจนยิ่งขึ้น และผู้ประกอบการไม่มีทางเลือกอื่นใดที่จะหลบเลี่ยงได้นอกจากการผลักภาระให้ผู้บริโภคหรือหันไปใช้สารทดแทนความหวานที่ใช้แทนน้ำตาล โดยต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งจะมีผลในการทดแทนตลาดน้ำตาลทรายภายในประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และจะส่งผลต่อการใช้น้ำตาลทรายในอุตสาหกรรมเครื่องดื่มที่จะต้องลดลงและกระทบต่อราคาน้ำตาลทรายภายในประเทศตามกลไกทางเศรษฐศาสตร์

๗.๕.๒.๕ ปัญหาด้านการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มมูลค่าให้กับอ้อยและน้ำตาลทราย

ในฤดูการผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒ ผลผลิตอ้อยเกือบทั้งหมดที่ปลูกได้ในประเทศไทย จำนวน ๑๓๑ ล้านตัน ถูกนำไปผลิตเป็นน้ำตาลทราย โดยมีผลผลิตน้ำตาลทราย ๑๔.๕๘ ล้านตัน มีผลพลอยได้เป็นกากน้ำตาล ๕.๘ ล้านตัน โดยกากน้ำตาลประมาณ ๔ ล้านตัน ถูกนำไปใช้ผลิตเป็นเอทานอลประมาณ ๑,๐๐๐ ล้านลิตร และมีผลพลอยได้ เป็นกากอ้อยประมาณ ๓๕ ล้านตัน ซึ่งส่วนหนึ่งนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าในโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยโรงไฟฟ้าจากกากอ้อยทั่วประเทศสามารถผลิตไฟฟ้าได้ประมาณ ๙๗๐ เมกกะวัตต์ ส่วนที่เหลือใช้ผลิตเป็นไอน้ำ เยื่อกระดาษและพาร์ทิเคิลบอร์ด ปริมาณน้ำตาลทรายที่ผลิตได้จำนวน ๑๔.๕๘ ล้านตัน ได้ถูกนำไปใช้ผลิตเป็นกรดอินทรีย์ และพลาสติกชีวภาพประมาณ ๑.๗ แสนตัน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ ๑.๒ ของการผลิตน้ำตาลทรายของไทย ทำให้ประเทศไทยมีน้ำตาลทรายเหลือจากการบริโภคภายในประเทศเป็นจำนวนมากและจำเป็นต้องระบายออกไปสู่ตลาดโลกในราคาที่ต่ำ หากประเทศไทยยังคงนำอ้อยไปผลิตเป็นน้ำตาลทรายในปริมาณมากเช่นนี้ นอกจากจะต้องเผชิญกับการแข่งขันด้านราคาน้ำตาลทรายจากประเทศคู่แข่งที่สำคัญ เช่น บราซิล อินเดีย แล้วยังทำให้ต้องได้รับแรงกดดันจากกฎ ระเบียบทางการค้าระหว่างประเทศ ดังเช่นที่เกิดขึ้นในกรณีของบราซิลที่ได้ร้องเรียนต่อ WTO และสุดท้ายจะส่งผลลบต่อเกษตรกรชาวไร่อ้อย

รูปภาพที่ ๒ แสดงแนวทางการแปรรูปอ้อย น้ำตาลทรายและผลิตภัณฑ์พลอยได้ของการแปรรูปดังกล่าว ไปสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มอื่นๆ นอกจากน้ำตาลและเอทานอล

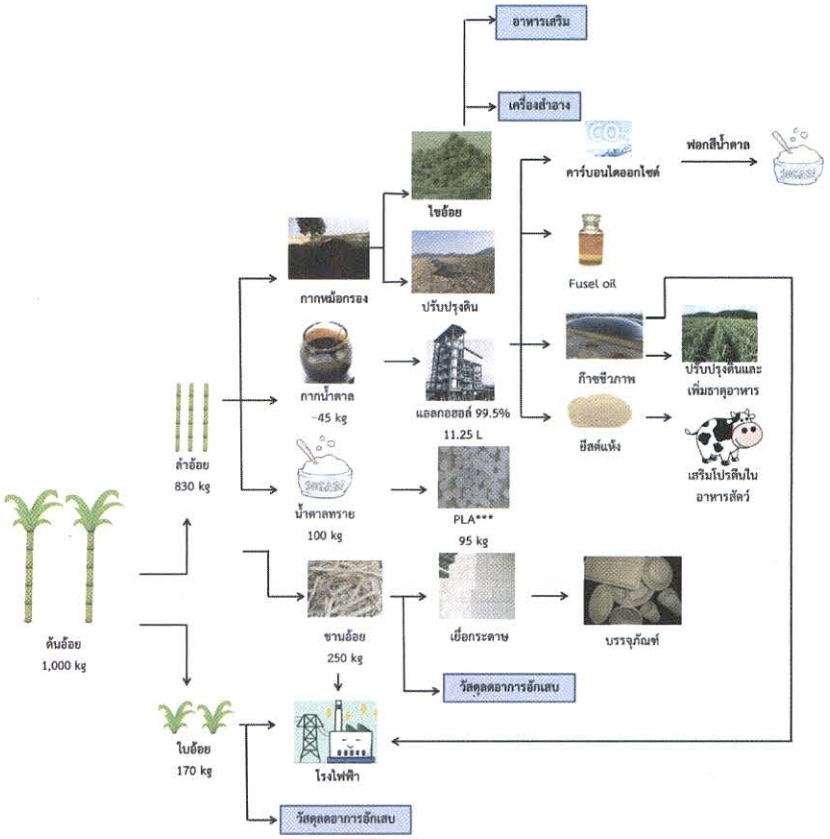

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

การที่ประเทศไทย มีการนำน้ำตาลทรายออกจากระบบไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่นได้เพียงร้อยละ ๑.๒ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในการส่งเสริมให้มีการนำอ้อยและน้ำตาลไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงกว่าน้ำตาลทราย และมีความจำเป็นที่จะต้องปรับกฎ ระเบียบ และโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย ให้สามารถมุ่งเน้นการผลิตเคมีชีวภาพซึ่งมีราคาดีกว่าและมีความต้องการในตลาดโลก โดยในปัจจุบันแม้กระทรวงอุตสาหกรรมจะมียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โดยดำเนินโครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมชีวภาพ (Bioeconomy non-food) แต่ก็เป็นไปอย่างเชื่องช้า โดยมีงบประมาณในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ในปี ๒๕๖๒ เพียง ๙.๗๕ ล้านบาท โดยเป็นโครงการต่อเนื่องจำนวน ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาครัฐไม่ได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนมาตรการในการเพิ่มมูลค่าให้กับอ้อยและน้ำตาลทรายอย่างที่ควรจะเป็น

๗.๖ การดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา และรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาการแก้ปัญหาเรื่องอ้อย ได้แบ่งแนวทางตามประเด็นของปัญหาที่ได้รวบรวมไว้ใน ข้อ ๗.๕ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๗.๖.๑ แนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาที่ส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกรของภาครัฐ

๗.๖.๑.๑ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ

ราคาอ้อยขั้นต้นฯ ฤดูกาลผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒ ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการกำหนดราคาอ้อยขั้นต้นและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายขั้นต้นฤดูการผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒ ในอัตราตันอ้อยละ ๗๐๐ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. โดยเมื่อเทียบกับฤดูการผลิตปีที่ผ่านมาอยู่ที่ ๘๘๐ บาท/ตันอ้อย ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. ซึ่งอาจจะค่อนข้างต่ำกว่ามาก ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายประมาณการณ์ราคาอ้อยที่จะคำนวณขั้นสุดท้าย ฤดูการผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒ อยู่ที่ประมาณอัตราตันอ้อยละ ๖๘๐ - ๖๙๐ บาทและประมาณการราคาอ้อยที่จะคำนวณขั้นต้น ฤดูการผลิตปี ๒๕๖๒/๒๕๖๓ อยู่ที่ประมาณอัตราตันอ้อยละ ๖๙๕ บาท (คาดการณ์ปริมาณอ้อย ๑๑๙ ล้านตันอัตราแลกเปลี่ยน ๓๐.๗๐ บาท /USD ราคาน้ำตาลตลาดโลก ๑๔.๑๐ เซนต์/ปอนด์ รวม Thai Premium) (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, ๒๕๖๒, น. ๑) โดยภาครัฐได้จัดให้มีมาตรการให้ความช่วยเหลือชาวไร่อ้อย อาทิ

๑) การให้ความช่วยเหลือภายใต้โครงการเงินช่วยเหลือเกษตรกรชาวไร่อ้อยเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบไปแล้วเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑ เพื่อนำมาช่วยเหลือชาวไร่อ้อยด้านปัจจัยการผลิตที่จำเป็นในอัตราไม่เกิน ๕๐ บาท/ตันอ้อย รายละไม่เกิน ๕,๐๐๐ ตันอ้อย รวมเป็นเงินจำนวน ๖,๕๐๐ ล้านบาท ซึ่งการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวไม่ขัดต่อพันธกรณีภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) เนื่องจากเป็นการอุดหนุนด้านปัจจัยการผลิต (input Subsidies) ถือเป็นการอุดหนุนภายในที่ยกเว้นสำหรับประเทศกำลังพัฒนาซึ่งรัฐสามารถดำเนินการได้

๒) เงินช่วยเหลือซึ่งเป็นเงินส่วนแบ่งรายได้ของกองทุนอ้อยและน้ำตาลทรายในสัดส่วน ๗๐ : ๓๐ ให้แก่ชาวไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาลเพิ่มเติมอีก ในส่วนของชาวไร่อยู่ที่ประมาณ ๕๓ บาท/ตันอ้อย (สัดส่วน ๗๐%) และในส่วนของโรงงานอยู่ที่ ๒๒.๗๑ บาท/ตันอ้อย (สัดส่วน ๓๐%) เมื่อรวมกับค่าส่วนเพิ่มจากคุณภาพอ้อยที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยเกษตรกรชาวไร่อ้อยจะได้รับราคาอ้อยประมาณ ๘๘๐ - ๙๐๐ บาท/ตันอ้อยที่ค่าความหวานเฉลี่ยประมาณ ๑๒.๓๐ ซี.ซี.เอส. ซึ่งจะเป็นการช่วยบรรเทาความเดือดร้อนแก่ชาวไร่อ้อยอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

ทั้งนี้ จากการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายโดยปล่อยราคาน้ำตาลทรายในประเทศเป็นไปตามกลไกตลาดโลก ซึ่งราคาอ้อยสูงหรือต่ำลงนั้นขึ้นอยู่กับราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลกเนื่องจากระบบอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายของไทยเป็นระบบที่เรียกว่าระบบแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างเกษตรกรชาวไร่อ้อยกับโรงงานน้ำตาลทรายในสัดส่วน ๗๐ : ๓๐ โดยรายได้ของทั้งสองส่วนมาจากการจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในประเทศและส่งออกต่างประเทศปัจจุบันส่งออกน้ำตาลทรายคิดเป็นร้อยละ ๘๐ ดังนั้นเมื่อราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลกตกต่ำจะทำให้รายได้ของระบบลดลงตามไปด้วยอันส่งผลต่อราคาอ้อยซึ่งเป็นไปตามทิศทางราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลกที่ตกต่ำ สำหรับราคาน้ำตาลทรายดิบตลาดโลกขณะนี้ได้ปรับตัวลดลงอยู่ระหว่าง ๑๒.๕๙ -๑๓.๑๒ เซนต์/ปอนด์ (เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ ๑๒.๘ เซนต์/ปอนด์ไม่รวม Thai Premium) ส่วนราคาน้ำตาลทรายดิบตลาดนิวยอร์กส่งมอบเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๒ อยู่ที่ประมาณ ๑๓.๐๖ เซนต์/ปอนด์ ซึ่งทางบริษัทอ้อยและน้ำตาลไทย (อนท.) พยายามทำราคาขายน้ำตาลล่วงหน้า

ในระดับราคาที่ไม่ให้ต่ำกว่า ๑๓ เซนต์/ปอนด์เพื่อไม่ให้ราคาอ้อยที่จะคำนวณขั้นต้นฤดูกาลผลิตปี ๒๕๖๒/๒๕๖๓ ตกต่ำ ทั้งนี้ คาดการณ์น้ำตาลตลาดโลกขาดดุล (deficit) อยู่ที่ ๑.๙ ล้านตัน เนื่องด้วยราคาที่ลดต่ำลง และปัญหาต้นทุนการผลิตในหลาย ๆ พื้นที่เพาะปลูก

ทั้งนี้ ผลการปฏิบัติที่ได้ดำเนินการมาตรการช่วยเหลือในปี ๒๕๖๒ มีดังนี้

๑) โครงการเงินช่วยเหลือเกษตรกรชาวไร่อ้อยเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๒ เห็นชอบโครงการเงินช่วยเหลือเกษตรกรชาวไร่อ้อยเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต ภายในวงเงินงบประมาณไม่เกิน ๖,๕๐๐ ล้านบาท โดยช่วยเหลือชาวไร่อ้อยทุกราย อัตราตันละไม่เกิน ๕๐ บาท รายละไม่เกิน ๕,๐๐๐ ตัน

โดยจ่ายเป็นเงินช่วยเหลือจำนวน ๒ ครั้ง ครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๒ จ่ายเงินให้ชาวไร่อ้อยโดยใช้ข้อมูลปริมาณอ้อยเข้าหีบจริง ณ วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๒ ที่ผ่านการตรวจสอบถูกต้องแล้ว จำนวน ๑๓๔,๓๓๒ ราย ปริมาณอ้อย ๖๑,๓๗๖,๘๒๖ ตัน จำนวนเงิน ๓,๐๖๘,๘๔๑,๓๑๖.๕๔ บาท (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, ๒๕๖๒) และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๒ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (สอน.) ได้สั่งจ่ายเช็คให้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) โอนเข้าบัญชีชาวไร่อ้อย ๑๖๐,๒๘๑ ราย วงเงิน ๓,๒๙๓ ล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, ๒๕๖๒, ออนไลน์)

ทั้งนี้ การช่วยเหลือดังกล่าวไม่ขัดต่อพันธกรณีภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) เนื่องจากเป็นการอุดหนุนด้านปัจจัยการผลิต (Input Subsidies) ซึ่งถือเป็นการอุดหนุนภายในที่ยกเว้นสำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่รัฐสามารถดำเนินการได้

๒) การช่วยเหลือเกษตรกรชาวไร่อ้อย และโรงงานน้ำตาลทราย โดยผ่านกลไกของกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย

เป็นการช่วยเหลือชาวไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาลทราย โดยให้เงินช่วยเหลือ ซึ่งเป็นเงินส่วนแบ่งรายได้ของกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย โดยคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (กอน.) เห็นชอบให้กองทุนอ้อยและน้ำตาลทรายนำเงินส่วนต่างช่วยเหลือเงินเพิ่มค่าอ้อยแก่ชาวไร่อ้อย และค่าผลิตน้ำตาลแก่โรงงานน้ำตาลในอัตราส่วน ๗๐ : ๓๐ ในฤดูการผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒ โดยช่วยเหลือชาวไร่อ้อยในอัตรา ๕๓ บาท/ตันอ้อย (สัดส่วนร้อยละ ๗๐) และโรงงานน้ำตาลทราย ในอัตรา ๒๒.๗๑ บาท (สัดส่วนร้อยละ ๓๐) โดยแบ่งจ่าย ๒ รอบ ดังนี้

รอบแรก จ่ายเงินช่วยเหลือให้ชาวไร่อ้อย และโรงงานน้ำตาล โดยใช้ข้อมูลปริมาณอ้อยเข้าหีบจริง ณ วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๒ ที่ผ่านการตรวจสอบถูกต้องแล้ว ดังนี้

- ชาวไร่อ้อย จำนวน ๑๓๑,๕๙๓ ราย ปริมาณอ้อย ๖๔,๓๖๕,๕๙๒.๗๒๕ ตัน โดยจ่ายเงินไปแล้วจำนวน ๓,๓๓๗,๙๖๒,๓๙๒.๓๒ บาท ทั้งนี้ เมื่อรวมกับค่าส่วนเพิ่มจากคุณภาพอ้อยที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย เกษตรกรชาวไร่อ้อยจะได้รับราคาอ้อยประมาณ ๘๘๐ - ๙๐๐ บาท/ตันอ้อย ที่ค่าความหวานเฉลี่ยประมาณ ๑๒.๓๐ ซี.ซี.เอส.

- โรงงานน้ำตาล จำนวน ๕๔ โรงงาน ปริมาณอ้อย ๖๓,๔๖๐,๘๒๙.๓๔ ตัน โดยจ่ายเงินไปแล้วจำนวน ๑,๔๔๑,๑๙๕,๔๓๔.๓๑ บาท

รอบที่ ๒ กำหนดจ่ายเงินหลังปิดหีบ โดยเริ่มจ่ายครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒

ในฤดูการผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒ ณ วันปิดหีบ มีปริมาณอ้อย จำนวน ๑๓๐.๙๗ ล้านตัน คาดการณ์ว่าต้องจ่ายเงินช่วยเหลือชาวไร่อ้อย จำนวน ๖,๙๔๑ ล้านบาท ช่วยเหลือโรงงาน จำนวน ๒,๙๗๔ ล้านบาท รวมทั้งสิ้น ๙,๙๑๕ ล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, ๒๕๖๒, น.๖)

ปัจจุบันมาตรการตามคำสั่ง คสช. ได้สิ้นผลใช้บังคับไปเมื่อ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒ แต่เนื่องจากยังไม่สามารถแก้ไขพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ในเรื่องการกำหนดราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในประเทศให้แล้วเสร็จ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๗ (๑๘) แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการจำหน่ายน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร และกำหนดราคาขายน้ำตาลทรายดังกล่าว จึงได้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา เรื่อง แนวทางการกำหนดราคาน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร ในระหว่างที่รอการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อให้ระบบอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายของไทยสามารถดำเนินต่อไปได้ และเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแนวทาง การกำหนดราคาน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร และร่างประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการในการกำหนดราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในราชอาณาจักร พ.ศ. .... โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๖๒, ออนไลน์)

๑) เห็นชอบแนวทางการกำหนดราคาน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร ของคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย โดยการกำหนดราคาน้ำตาลทราย ณ หน้าโรงงานตามมาตรา ๑๗ (๘) เป็นสูตรคำนวณราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายในราชอาณาจักรที่ประกอบด้วยข้อมูลต้นทุนการผลิตอ้อย ต้นทุนการผลิตน้ำตาลทราย ค่าจัดการจำหน่าย และผลตอบแทนการผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย และแนวทางปฏิบัติในการใช้ข้อมูลและวิธีการคำนวณค่าเพื่อการกำหนดราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายในราชอาณาจักร และขอใช้แนวทางดังกล่าวเป็นการชั่วคราวจนกว่าการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ จะแล้วเสร็จ

๒) เห็นชอบในหลักการร่างประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในราชอาณาจักร พ.ศ. .... มีสาระสำคัญดังนี้

ก. การกำหนดราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักร

กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายออกประกาศราคาจำหน่ายน้ำตาลทรายในราชอาณาจักรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดก่อนเริ่มต้นฤดูการผลิต โดยกำหนดสูตรการคำนวณราคาน้ำตาลทรายในราชอาณาจักร ประกอบด้วย ผลรวมของต้นทุนการผลิตอ้อย บวกด้วยต้นทุนการผลิตน้ำตาลทราย บวกด้วยค่าจัดการจำหน่าย บวกด้วยผลตอบแทนการผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย (เดิมให้คณะกรรมการกำหนดราคาขายสำรวจน้ำตาลทรายขาวตลาดลอนดอนหมายเลข ๕ บวกกับค่าพรีเมียมน้ำตาลทรายไทย)

ข. ให้สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายใช้ค่าตัวแปรในการปรับเพิ่มหรือปรับลดต้นทุนการผลิตอ้อย หรือต้นทุนการผลิตน้ำตาลทรายของปีการผลิตก่อนหน้า ได้แก่ ค่าดัชนีผู้บริโภค ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าไฟฟ้า และอัตราดอกเบี้ย ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายกำหนด เพื่อใช้กำหนดเป็นต้นทุนการผลิตอ้อยหรือต้นทุนการผลิตน้ำตาลทราย ประจำฤดูการผลิตนั้น ๆ ไป จนกว่าจะได้ข้อมูลต้นทุนการผลิตอ้อยจากคณะกรรมการอ้อย หรือต้นทุนการผลิตน้ำตาลทรายจากคณะกรรมการน้ำตาลทราย

๓) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมรับความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศที่เห็นควรพิจารณาจัดเตรียมแนวทางการชี้แจงต่อฝ่ายบราซิลถึงเหตุผลความจำเป็นในการกำหนดราคาน้ำตาลทราย โดยใช้สูตรคำนวณวิธีที่เสนอเป็นมาตรการชั่วคราวเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันก่อน จนกว่าการแก้ไขกฎหมายของไทยจะแล้วเสร็จ

ทั้งนี้ เพื่อให้อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายสามารถดำเนินต่อไปได้ในระหว่างที่รอการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ โดยการกำหนดสูตรดังกล่าวเป็นการใช้ชั่วคราวสำหรับปีการผลิตปี ๒๕๖๒/๖๓ และไม่ขัดต่อหลักเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก

๗.๖.๑.๒ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาการขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยที่เป็นเกษตรกรรายเล็ก

จากการศึกษาไม่พบว่ามีหน่วยงานใดที่มีแนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยให้กับเกษตรกรรายเล็ก

๗.๖.๑.๓ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาเรื่องอ้อยไฟไหม้และรถตัดอ้อย

ภาครัฐเห็นว่าการเผาอ้อยเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดฝุ่นละอองที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายได้ขอความร่วมมือในการกำกับ ดูแล ควบคุม ไม่ให้มีการเผาอ้อยอย่างเข้มงวด โดยประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมไปถึงหน่วยงานในพื้นที่ ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานต่างๆ ได้มีข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาการเผาอ้อย โดยสรุปดังนี้

๑) ควรแก้ไขประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับเงินที่หักจากค่าอ้อยไฟไหม้ อ้อยยอดยาว และอ้อยที่มีกาบใบ พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยให้ยกเลิกการจ่ายเงินเฉลี่ยจ่ายคืนให้กับชาวไร่อ้อยที่ส่งอ้อยไฟไหม้

๒) ส่งเสริมการจัดทำเกษตรสมัยใหม่ ใช้เครื่องจักรแทนการใช้แรงงาน

๓) จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ สำหรับการซื้อเครื่องจักรกลการเกษตรที่จำเป็นสำหรับการทำเกษตรสมัยใหม่ และสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อบริหารจัดการในไร่อ้อย

๔) ส่งเสริมการรับซื้อใบอ้อย เพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร และจูงใจไม่ให้เผาอ้อย

๕) ขอความร่วมมือทุกภาคส่วน กำกับ ดูแล ให้ดำเนินการตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

จากนั้น ได้มีการกำหนดมาตรการลดปริมาณอ้อยไฟไหม้โดยสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ได้หารือร่วมกับผู้แทนสมาคมโรงงานน้ำตาลทั้ง ๔ สมาคม และองค์กรชาวไร่อ้อยทั้ง ๔ สถาบัน เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เพื่อกำหนดมาตรการลดการเผาอ้อยเพิ่มเติม โดยได้ข้อสรุปร่วมกันว่าจะต้องลดปริมาณอ้อยไฟไหม้ให้หมดไปภายใน ๓ ปี และคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๒ เห็นชอบมาตรการแก้ไขปัญหาอ้อยไฟไหม้ ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ ดังนี้

๑) มาตรการด้านกฎหมาย ได้แก่ การหักราคาค่าอ้อยไฟไหม้ และการกำหนดปริมาณอ้อยไฟไหม้ที่โรงงานจะรับเข้าหีบต่อวัน ดังนี้

- ในฤดูการผลิตปี ๒๕๖๒/๒๕๖๓ หักราคาอ้อยไฟไหม้จากชาวไร่อ้อย ร้อยละ ๕ ต่อตัน และกำหนดให้โรงงานรับอ้อยไฟไหม้เข้าหีบไม่เกิน ร้อยละ ๓๐ ต่อวัน
- ในฤดูการผลิตปี ๒๕๖๓/๒๕๖๔ หักราคาอ้อยไฟไหม้จากชาวไร่อ้อย ร้อยละ ๑๐ ต่อตัน และกำหนดให้โรงงานรับอ้อยไฟไหม้เข้าหีบไม่เกิน ร้อยละ ๒๐ ต่อวัน
- ในฤดูการผลิตปี ๒๕๖๔/๒๕๖๕ หักราคาอ้อยไฟไหม้จากชาวไร่อ้อย ร้อยละ ๑๕ ต่อตัน และกำหนดให้โรงงานรับอ้อยไฟไหม้เข้าหีบไม่เกิน ร้อยละ ๐-๕ ต่อวัน

๒) มาตรการสนับสนุนจากภาครัฐในการสนับสนุนเครื่องจักรกลทางการเกษตร โครงการสินเชื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยอย่างครบวงจร ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔ โดยมี ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์สนับสนุนสินเชื่อแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร สถาบันชาวไร่อ้อย กลุ่มบุคคลและวิสาหกิจชุมชน ปีละ ๒,๐๐๐ ล้านบาท ระยะเวลา ๓ ปี รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๖,๐๐๐ ล้านบาท ดังนี้

ก. การจัดหารถตัดอ้อยใหม่และแหล่งเงินทุน โดยมีเป้าหมายจัดหารถตัดอ้อยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๔,๐๐๐ คัน ในปี ๒๕๖๕ จากผู้ผลิตรถตัดอ้อยไทยและนำเข้าจากต่างประเทศ โดยมีแหล่งเงินทุนดังนี้

- แหล่งเงินทุนจากโครงการส่งเสริมสินเชื่อปีละ ๒,๐๐๐ ล้านบาท ระยะเวลา ๓ ปี ผู้กู้จ่ายดอกเบี้ยร้อยละ ๑ ต่อปี โดยผู้กู้รายบุคคล คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗ ต่อปี โดยผู้กู้จ่ายเงินร้อยละ ๑ รัฐบาล จ่ายชดเชยให้ร้อยละ ๓ และ ธ.ก.ส. จ่ายให้ร้อยละ ๑ ผู้กู้กลุ่มเกษตรกร/สถาบันชาวไร่อ้อย คิดดอกเบี้ยในอัตรา ร้อยละ ๕ ต่อปี ผู้กู้จ่ายในอัตราร้อยละ ๑ รัฐบาลชดเชย ร้อยละ ๓ ธ.ก.ส. ร้อยละ ๑ โดยขอรับการจัดสรรงบประมาณงบประมาณเพื่อชดเชยดอกเบี้ยให้กับ ธ.ก.ส. ในปี ๒๕๖๒ จำนวน ๗๙.๖๖ ล้านบาท และในปี ๒๕๖๓ จำนวน ๑๔๗.๒๔ ล้านบาท

- แหล่งเงินทุนสำหรับโรงงาน โครงการส่งเสริมสินเชื่อปีละ ๑,๐๐๐ ล้านบาท จากกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย โดยผู้กู้จ่ายดอกเบี้ยร้อยละ ๒ ต่อปี

ข. การสนับสนุนผู้ประกอบการผลิตรถตัดอ้อยไทย โดยเพิ่มศักยภาพการผลิตและจำหน่ายให้มีเพียงพอกับความต้องการ และแหล่งเงินทุนจากธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME Bank)

ค. การสนับสนุนผู้ประกอบการให้บริการรถตัดอ้อย โดยมีแหล่งเงินทุนจากจากธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME Bank) และการประกอบกิจการรับจ้างตัดอ้อย

นอกจากนี้ ยังมีมาตรการเสริม ได้แก่ การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โดยการใช้รถตัดอ้อยและเครื่องจักรกลการเกษตรอื่น ๆ มาค้ำประกันเงินกู้

๓) มาตรการด้านการบริหารจัดการในการลดปริมาณอ้อยไฟไหม้ เพื่อเป็นต้นแบบการเก็บเกี่ยวและการขนส่งอ้อยให้โรงงาน โดยความร่วมมือจากโรงงานน้ำตาลและชาวไร่อ้อย ในฤดูการผลิตปี ๒๕๖๒/๒๕๖๓ เพื่อกำหนดพื้นที่ปลอดการเผาอ้อย เป็นจังหวัดต้นแบบปลอดการเผาอ้อย ตัดอ้อยสด ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ในแต่ละภาค รวม ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดเลย และจังหวัดอุตรดิตถ์ การจัดการพื้นที่ลดการเผาอ้อยรอบชุมชนในรัศมี ๕ กิโลเมตร และรอบโรงงานน้ำตาลในรัศมี ๑๐ กิโลเมตร รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดคิวรับอ้อยสดและอ้อยไฟไหม้

ประเด็นเรื่องห้ามการนำเข้ารถมือสอง ส่งผลต่อการนำเข้ารถตัดอ้อยมือสองหรือไม่นั้น ทางกระทรวงพาณิชย์ได้รับหนังสือจากชาวเกษตรกรว่าได้รับความเสียหายจากปัญหาดังกล่าว และได้มีการนัดหารือระหว่างกระทรวงพาณิชย์และเกษตรกรเพื่อหาทางออกร่วมกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ที่ประชุมมีมติให้ชะลอการห้ามนำเข้าเครื่องจักรมือสองออกไปก่อน เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการเกษตร ขณะนี้เรื่องอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

ปัจจุบันมีการนำเข้ารถตัดอ้อยเพื่อลดปริมาณอ้อยไฟไหม้โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนผ่านการปล่อยสินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ มีการซื้อรถตัดอ้อยไปแล้วประมาณ ๓๐๐ คัน โดยเกษตรกรเป็นผู้ซื้อและให้โรงงานน้ำตาลเป็นผู้ค้ำประกัน และโรงงานน้ำตาลซื้อเองประมาณ ๗๐๐ คัน ส่งผลให้ปัจจุบันประเทศไทยมีรถตัดอ้อยทั้งสิ้นประมาณ ๒,๑๙๐ คัน แต่ก็ยังไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับสัดส่วนของไร่อ้อยทั่วประเทศ เมื่อปริมาณอ้อยไม่สัมพันธ์กับรถตัดอ้อย เกษตรกรก็เลือกที่จะใช้วิธีเก็บเกี่ยวอ้อยด้วยการเผาไฟเช่นเดิม ดังนั้น หากจะแก้ปัญหาอ้อยเผาไฟด้วยการใช้รถตัดอ้อย ประเทศไทยต้องมีรถตัดอ้อยประมาณ ๑,๖๐๐ คัน

ปัจจุบันประเทศไทยมีการผลิตรถตัดอ้อยแล้ว แต่ประสิทธิภาพยังไม่เทียบเท่ากับรถตัดอ้อยที่นำเข้าจากต่างประเทศ และทางสำนักงานอ้อยและน้ำตาลไม่มีเจตนารมณ์สนับสนุนให้เกษตรกรเป็นผู้ซื้อรถตัดอ้อยด้วยตนเอง เนื่องจากราคาค่อนข้างสูงและมีภาระด้านการดูแลรักษามากพอสมควร

ในอดีตเกษตรกรจะเป็นผู้รับภาระ ปัญหาเกี่ยวกับอ้อยไฟไหม้ทั้งหมด แต่ปัจจุบันภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือมากขึ้น สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายคาดว่าอนาคตหากมีการสนับสนุนเงินทุนในการตัดอ้อยสดอาจทำให้เกษตรกรหันมาตัดอ้อยสดเพิ่มมากขึ้น เพราะไม่ต้องแบกรับภาระเรื่องค่าใช้จ่ายแต่เพียงผู้เดียว

๗.๖.๑.๔ แนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาการขนส่งอ้อยไปยังโรงงาน จากกรณีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักเพื่อรักษาทางหลวง ซึ่งออกเป็นประกาศผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ผู้อำนวยการทางหลวงแผ่นดิน และผู้อำนวยการทางหลวงสัมปทาน ประกาศผู้อำนวยการทางหลวงชนบท และประกาศผู้อำนวยการทางหลวงท้องถิ่น โดยอาศัยอำนาจแห่งมาตรา ๖๑ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติมคณะอนุกรรมาธิการฯ ไม่พบว่ามีหน่วยงานใดที่มีแนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักที่เข้มงวดของกรมทางหลวงและกรมทางหลวงชนบท

๗.๖.๑.๕ แนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาต้นทุนการผลิตอ้อย ต้นทุนการปราบวัชพืชและต้นทุนค่าขนส่ง

การเพิ่มผลิตภาพอ้อยและน้ำตาลทราย โดยมีเป้าหมายเพื่อต้องการเพิ่มผลิตภาพการผลิตอ้อย การผลิตน้ำตาลทราย และการผลิตอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ ด้วยการส่งเสริมการทำเกษตรสมัยใหม่ โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

มาตรการสนับสนุนจากภาครัฐในการสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตร ซึ่งได้ขยายโครงการส่งเสริมสินเชื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยอย่างครบวงจรปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔ โดยมีธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สนับสนุนสินเชื่อแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร สถาบันชาวไร่อ้อย กลุ่มบุคคล และวิสาหกิจชุมชน ปีละ ๒,๐๐๐ ล้านบาท ระยะเวลา ๓ ปี รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๖,๐๐๐ ล้านบาท โดยคณะรัฐมนตรีเห็นชอบอัตราดอกเบี้ย สำหรับเกษตรกรรายบุคคลอยู่ที่ MRR – ๕ (ปัจจุบัน MRR เท่ากับ ร้อยละ ๗ ต่อปี) คิดดอกเบี้ยร้อยละ ๒ ต่อปี รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. แทนผู้กู้ในอัตราร้อยละ ๓ ต่อปี และ ธ.ก.ส. รับภาระใส่อัตราร้อยละ ๒ ต่อปี สำหรับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร สถาบันชาวไร่อ้อย กลุ่มบุคคลและวิสาหกิจชุมชน คิดดอกเบี้ยในอัตรา MLR - ๓ (ปัจจุบัน MLR เท่ากับร้อยละ ๕ ต่อปี) คิดดอกเบี้ยร้อยละ ๒ ต่อปี รัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. แทนผู้กู้ในอัตราร้อยละ ๒ ต่อปี

นอกจากนี้ ยังมีมาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการผลิตรถตัดอ้อยไทยด้วยการเพิ่มศักยภาพการผลิตและจำหน่ายให้เพียงพอกับความต้องการ และส่งเสริมการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โดยการใช้รถตัดอ้อย และเครื่องจักรกลการเกษตรอื่น ๆ นำไปจดทะเบียนเครื่องจักรตามกฎหมายกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อนำไปเป็นสินทรัพย์ค้ำประกันกับแหล่งเงินกู้ได้อีกด้วย

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ได้สนับสนุนให้มีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร ในแปลงปลูกอ้อยเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยได้ดำเนินโครงการพัฒนาและสาธิตการเพิ่มผลผลิตในเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ใช้เครื่องจักรกลสู่ Thailand ๔.๐ เพื่อเป็นแนวทางที่จะสนับสนุน ให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกอ้อยแบบแปลงใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีใหม่เข้ามา ช่วยเกษตรกรในการบริหารจัดการไร่ โดยพยายามสร้างให้เกษตรกรมีการทำการเพาะปลูกแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้มีการรวมกลุ่มการผลิต ซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการนำเทคโนโลยีที่มีต้นทุนสูงมาใช้

ในการทำการเพาะปลูกโดยจะช่วยผลักดันให้เกษตรกรก้าวเข้าสู่การทำเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ (Modern Farm) โดยการดำเนินงาน ในปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒ ดำเนินการจัดทำแปลงสาธิตเกษตรแปลงใหญ่ โดยใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีการจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิตอ้อย จำนวนทั้งสิ้น ๑,๓๒๖ ไร่ เป็นพื้นที่ต้นแบบของเกษตรกรชาวไร่อ้อยจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน ๑,๑๘๖ ไร่ เป็นพื้นที่แปลงสาธิตที่สถานีจังหวัดพิจิตร จำนวน ๑๔๐ ไร่ เพื่อเป็นแนวทางที่จะสนับสนุนให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกอ้อยแบบแปลงใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยเกษตรกรในการบริหารจัดการไร่ โดยพยายามสร้างให้เกษตรกรมีการทำการเพาะปลูกแบบแปลงใหญ่พัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลรองรับแผนที่เพาะปลูกอ้อย (Attribute data) พัฒนาระบบวินิจฉัยและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการไร่ของเกษตรกรต้นแบบรองรับแผนที่เพาะปลูกอ้อย (Attribute data) และพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการไร่อ้อยรองรับการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (Augmented Reality) รวมถึงการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การปลูกอ้อยมีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่

นอกจากนี้ได้มีการส่งเสริมเกษตรกรชาวไร่อ้อยให้มีการปรับตัวในเรื่องลดต้นทุนการผลิตและลดต้นและลดการเผาอ้อยก่อนส่งเข้าโรงงานสืบเนื่องจากการขาดแคลนแรงงานในการตัดอ้อย โดยให้มีการใช้เครื่องจักรกลที่มีประสิทธิภาพและมาตรการต่างๆที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในการลดการเผาอ้อย อันนำไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ (Modern Farm) ทั้งหมดนี้เป็นการดูแลอุตสาหกรรมอ้อยเพื่อให้เกษตรกรประกอบอาชีพปลูกอ้อย อย่างมั่นคงปรับปรุงประสิทธิภาพการปลูกโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมสามารถบริหารต้นทุนการปลูกได้และเป็นการสร้างความมั่นคงของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายในระยะยาวที่กำลังจะก้าวสู่การเป็นอุตสาหกรรมชีวภาพต่อไป

ประเด็นการลดต้นทุนค่าขนส่งโดยการบริหารจัดการขนส่งอ้อยเข้าสู่โรงงาน ซึ่งโดยทั่วไปฤดูกาลหีบอ้อยของโรงงานในแต่ละปี จะมีระยะเวลาประมาณ ๑๒๐ วัน เริ่มตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคมไปสิ้นสุดที่เดือนเมษายนของปีถัดไป อย่างไรก็ดี ปัจจุบันการนำอ้อยเข้าหีบของโรงงานในช่วงต้นและปลายฤดูกาลเปิดหีบมีจำนวนน้อย ขณะที่ช่วงระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์มีความกระจุกตัวในการนำอ้อยเข้าสู่โรงงานสูง เนื่องจากในช่วงนี้ เป็นระยะที่อ้อยมีคุณภาพหรือให้ค่าความหวาน (CCS) สูงสุด เกษตรกรที่ตัดอ้อยส่งโรงงานในช่วงนี้ จึงมีโอกาสได้รับค่าตอบแทนส่วนเพิ่มที่คำนวณจากความหวานของอ้อยมากกว่าช่วงระยะเวลาอื่น ประกอบกับช่วงนี้แรงงานส่วนใหญ่เสร็จสิ้นจากการเก็บเกี่ยวพืชชนิดอื่นโดยเฉพาะข้าว ทำให้สามารถตัดอ้อยส่งโรงงานได้มากกว่าช่วงเวลาอื่น พฤติกรรมลักษณะนี้ อาจส่งผลให้เครื่องจักรของโรงงาน ทำงานหนักขึ้น และการที่มีอ้อยรอเข้าหีบเป็นจำนวนมาก อาจทำให้อ้อยสูญเสียค่าความหวานอีกด้วย ซึ่งทำให้เกษตรกรไม่ได้รับค่าตอบแทนส่วนเพิ่มจากความหวานของอ้อยสูงอย่างที่คาดหวัง อีกทั้งการนำอ้อยเข้าโรงงาน ในช่วงดังกล่าวมีต้นทุนการขนส่งที่สูงขึ้น เนื่องจากมีความต้องการใช้รถบรรทุกอ้อยมากกว่าช่วงอื่นๆ

ดังนั้น แนวทางยกระดับประสิทธิภาพสามารถทำได้โดยบริหารจัดการให้อ้อยเข้าหีบอย่างสม่ำเสมอตลอดฤดูกาลหีบอ้อย โดยไม่ให้กระจุกตัวในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งมากเกินไป (Smooth production) ทั้งนี้ อาจใช้มาตรการจูงใจ โดยการให้ผลประโยชน์หรือจ่ายค่าชดเชยให้เกษตรกรที่นำอ้อยเข้าหีบในช่วงต้นหรือปลายฤดูกาลหีบอ้อย แนวทางนี้จะส่งผลให้เครื่องจักรทำงานได้อย่างสม่ำเสมอ ไม่สูญเสียค่า CCS จากการรอเข้าหีบ และประหยัดต้นทุนค่าขนส่ง นอกจากนี้ยังมีแนวทางอื่นๆ ที่สามารถช่วยยกระดับการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ ของอ้อยได้ เช่น ๑) การลดขนาดการขนส่ง เพื่อลดปริมาณอ้อยรอเข้าหีบให้เหมาะสมกับกำลังการผลิต ของโรงงาน ๒) การมี Logistic hub ที่เอื้อต่อการบริหารจัดการการขนส่งอ้อยให้เหมาะสมขึ้น และ ๓) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Resource sharing) เพื่อลดต้นทุน เป็นต้น

ในประเด็นต้นทุนการปราบวัชพืช เมื่อมีการประกาศห้ามมิให้ใช้สารพาราควอตและไกลโฟเสท เกษตรกรจะต้องหาวิธีอื่นในการควบคุมและกำจัดวัชพืช จากการประชุมคณะกรรมการวัตถุอันตราย เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๖๒ ที่ประชุมมีมติยังไม่ห้ามการใช้ ๓ สารกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และ ไกลโฟเซต แต่ต้องมีการขึ้นทะเบียน รวมทั้งมีมติเห็นชอบมาตรการจำกัดการใช้วัตถุอันตราย ซึ่งกระทรวงเกษตรฯ โดยกรมวิชาการเกษตร เสนอใน ๖ มาตรการ ประกอบด้วย มาตรการด้านกฎหมาย โดยเตรียมเสนอร่างประกาศหลักเกณฑ์ วิธีการ การออกกฎหมาย ซึ่งมีสาระสำคัญในการประกาศควบคุม จำกัดปริมาณการใช้ รวมทั้ง การกำหนดพื้นที่ ชนิดพืชที่ใช้ได้ เป็นต้น โดยห้ามใช้ในนาข้าวและพืชผัก แต่ยกเว้นพืชไร่พืชสวนบางชนิด เช่น อ้อย ยางพารา และมันสำปะหลัง เป็นต้น โดยได้มีการออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการควบคุมวัตถุอันตรายที่เกี่ยวกับไกลโฟเซต คลอร์ไพริฟอส และพาราควอต พ.ศ. ๒๕๖๒ ลงวันที่ ๕ เมษายน พศ. ๒๕๖๒ ที่ตามประกาศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องมาตรการจำกัดการใช้สารพาราควอตและไกลโฟเซต โดยให้เกษตรกรขึ้นทะเบียน ผ่านการอบรมและสอบเรื่องการใช้สารอย่างถูกต้องและปลอดภัยตามหลักสูตรของ กรมวิชาการเกษตร และมาตรการจำกัดการใช้ เมื่อผ่านการทดสอบแล้ว เกษตรกรจึงมีสิทธิ์ไปซื้อและใช้สารกำจัดวัชพืชดังกล่าวที่ร้านค้าได้ ซึ่งมีผลบังคับใช้ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๒ คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย สมาคมเกษตรปลอดภัย และบริษัท ซินเจนทาครอป โปรเทคชั่น จำกัด จัดทำ “โครงการอบรมการใช้สารพาราควอตและ ไกลโฟเซตตามมาตรการจำกัดการใช้” ให้กับผู้ประกอบการโรงงานน้ำตาลและสมาคมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอ้อยทั่วประเทศ โครงการอบรมการใช้สารพาราควอตและไกลโฟเซตตามมาตรการจำกัดการใช้ มีเป้าหมายให้กลุ่มโรงงานน้ำตาลได้ช่วยเหลือเกษตรกรที่อยู่ภายในเครือข่ายเข้าสู่กระบวนการปฏิบัติตามมาตรการจำกัดการใช้ เพื่อลดผลกระทบต่อระบบผลิตและผลผลิตอ้อย เนื่องจากเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมและทดสอบจะไม่มีสิทธิซื้อและใช้สารเคมีดังกล่าวได้ ส่งผลต่อการเพาะปลูก ทั้งในแง่ปริมาณที่จะลดลงและคุณภาพที่ไม่ได้ตามมาตรฐาน อันส่งผลต่อระบบห่วงโซ่อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลในที่สุด นอกจากนี้ ยังเป็นการให้ความรู้แก่เกษตรกรเพื่อป้องกันตัวเองและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ในประเด็นของระยะห่างสำหรับการตั้งโรงงานน้ำตาล ได้รับข้อมูลว่ากระทรวงอุตสาหกรรมได้มีความพยายามที่จะหารือในเรื่องการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการกำหนดระยะห่างระหว่างโรงงานน้ำตาล แต่ยังไม่ได้รับทราบความคืบหน้าเพิ่มเติมในเรื่องดังกล่าว

๗.๖.๑.๖ แนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์จากผลพลอยได้ในกระบวนการผลิตน้ำตาล

จากการศึกษาพบว่ามีการเรียกร้องจากเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเรื่องการเปลี่ยนแปลงการแบ่งปันผลประโยชน์ อย่างไรก็ตามยังไม่มีหน่วยงานใดมีแนวทางหรือมาตรการ ที่จะดำเนินการศึกษาและกำหนดนโยบายในเรื่องนี้ เนื่องจากเป็นประเด็นสำคัญที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวไร่อ้อยและฝ่ายโรงงานน้ำตาล

๗.๖.๒ แนวทางและมาตรการเพื่อแก้ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้ และราคาของน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาล

๗.๖.๒.๑ แนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาการยกเลิกโควตาปริมาณการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายในประเทศ

กรณีที่บราซิลยื่นเรื่องขอหารือโดยกล่าวหาว่าประเทศไทยอุดหนุนการส่งออกน้ำตาลทรายต่อองค์การการค้าโลก (WTO) ส่งผลให้ประเทศไทยได้มีการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย โดยได้เร่งรัดให้มีการดำเนินงาน ตามแผนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย เพื่อพัฒนาให้อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มจากการผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชีวภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกได้ รวมทั้งมีการปรับตัวตามโครงสร้างของตลาด สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ลดภาระการอุดหนุนของภาครัฐในการประกันราคาอ้อย และการสร้างเสถียรภาพแก่กองทุนอ้อยและน้ำตาลทรายให้มีความสอดคล้องกับระบบการค้าเสรี อยู่ภายใต้กรอบของข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ และเป็นไปตามพันธกรณีขององค์การการค้าโลก (WTO) โดยได้ดำเนินการตามแผนปรับโครงสร้างฯ ใน ๕ แนวทาง ดังนี้

๑) การปรับปรุงพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย รวมทั้งกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมการนำอ้อยไปผลิตเอทานอลและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อต้องการเพิ่มมูลค่าอ้อยและน้ำตาลทรายและเพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงทางการค้าขององค์การการค้าโลก (WTO) เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) และเป็นสากล อีกทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้กับอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย ประกอบด้วย

๒) การยกเลิกการกำหนดโควตา (โควตาน้ำตาลทรายส่วนที่จำหน่ายภายในประเทศ) และดำเนินการให้โรงงานต้องมีการสำรองน้ำตาลทรายตามปริมาณ Buffer Stock ที่กำหนดเพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ

๓) การยกเลิกการกำหนดราคาน้ำตาลทราย โดยยกเว้นข้อกำหนดตามมาตรา ๑๗ (๑๘) ของพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย เพื่อให้ราคาน้ำตาลทรายเป็นไปตามกลไกของตลาด

๔) การยกเลิกการจ่ายเงินช่วยเหลือเกษตรกรจำนวน ๑๖๐ บาทต่อตันอ้อย ตามมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙

๕) การปรับแก้พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วย

- การนำน้ำอ้อยไปผลิตอุตสาหกรรมชีวภาพเพื่อการเพิ่มมูลค่าแก่ภาคอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายของไทย โดยเพิ่มบทนิยามคำว่า “น้ำอ้อย” เพื่อให้สามารถนำน้ำอ้อยไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้โดยตรง

- การยกเลิกอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลในการกำหนดราคาน้ำตาลทรายในมาตรา ๑๗ (๑๘)

- การยกเลิกเงินกู้ที่อนุมัติจากคณะรัฐมนตรี และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลในมาตรา ๒๗

- การยกเลิกในมาตรา ๕๖ ที่กำหนดให้ในกรณีที่ราคาอ้อยขั้นสุดท้ายต่ำกว่าราคาอ้อยขั้นต้น ให้นำส่วนต่างที่เกิดขึ้นไปหักออกจากราคาอ้อยขั้นต้นหรือราคาอ้อยขั้นสุดท้ายในฤดูการผลิตปีถัดไป

ปัจจุบันคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่าควรตัดบทนิยามคำว่า “น้ำตาลทราย” ในมาตรา ๔ ออก และส่งร่างดังกล่าวกลับมาให้สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายพิจารณาทบทวน

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีคำสั่งเรื่อง การแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ เพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เป็นสากลและสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ ตลอดจนระเบียบและประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายทีเกี่ยวข้องกับการยกเลิกโควตาน้ำตาลทราย และการยกเลิกการกำหนดราคาน้ำตาลทรายที่ใช้บริโภคในราชอาณาจักร ซึ่งมีผลทำให้แนวทางการบริหารจัดการอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายใหม่ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑ ทำให้ราคาน้ำตาลทรายในประเทศจำหน่ายได้อย่างอิสระภายใต้ระบบการลอยตัวราคาน้ำตาลทราย ซึ่งขึ้นอยู่กับกลไกของตลาดโลก สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ได้ทำการสำรวจราคาน้ำตาลภายในประเทศเป็นประจำทุกวันและประกาศราคาน้ำตาลเป็นราคาเฉลี่ยประจำทุกวันที่ ๕ ของเดือน โดยหลังจากการประกาศลอยตัวราคาน้ำตาลภายในประเทศเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ พบว่าราคาน้ำตาลทรายขาวและน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์เฉลี่ยหน้าโรงงาน ลดลงจากราคาที่กำหนดคงที่ก่อนปรับโครงสร้างฯ ส่งผลให้ราคาขายปลีกในประเทศลดลงด้วย ซึ่งนับว่าเป็นผลดีต่อผู้บริโภคภายในประเทศและภาคการผลิตที่ใช้น้ำตาลทรายเป็นวัตถุดิบ

ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าว จะช่วยให้ระบบอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายสามารถดำเนินการผลิตน้ำตาลทรายเพื่อการบริโภคภายในประเทศ การส่งออกแก่ประเทศคู่ค้า และสามารถผลิตเอทานอล ไฟฟ้าชีวมวลและผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องอื่น ๆ มากขึ้น เป็นการใช้ประโยชน์จากอ้อยให้คุ้มค่า และทำให้ราคาอ้อย มีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยลดการนำเข้าพลังงานและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่องและส่งผลดีกับอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย โดยสามารถสร้างงานสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

๗.๖.๒.๒ แนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง

จากการศึกษา ไม่พบว่ามีหน่วยงานใดที่มีแนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตและการใช้เอทานอลเป็นเชื้อเพลิงที่สอดคล้องกับผลผลิตอ้อยที่มีแนวโน้มออกสู่ตลาดมากขึ้นในระยะยาว

๗.๖.๒.๓ แนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาการสนับสนุนการจัดตั้งโรงไฟฟ้า เพื่อใช้ผลพลอยได้จากไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาล

กระทรวงพลังงานได้มีแผนส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าชีวมวล ดังต่อไปนี้

- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานได้จัดทำร่างแผน AEDP ฉบับใหม่ เพื่อส่งเสริมโดยเพิ่มการนำชีวมวลไปผลิตไฟฟ้าจากเดิม ๕,๕๗๐ MW เพิ่มเป็น ๕,๗๘๖ MW

- จะมีการเปิดรับซื้อไฟฟ้าจากชีวมวลตามแผน PDP ๒๐๑๘ อีก ๓,๔๙๖ MW โดยมีแผนเปิดรับซื้อในปี ๒๕๖๓

- จะมีการกำหนดมาตรฐานเชื้อเพลิงชีวมวลเพื่อให้มีมาตรฐานและราคากลางในการรับซื้อชีวมวลต่อไป

ทั้งนี้ ได้มีการคำนวณปริมาณการผลิตไฟฟ้าจากใบอ้อยในอนาคต โดยมีสมมุติฐานว่า ใบอ้อย ๑ ตัน สามารถผลิตไอน้ำได้ ๓ ตันไอน้ำ หากพิจารณาการนำยอดอ้อยมาใช้ร้อยละ ๕๐ อัตราการผลิตไฟฟ้าของโรงไฟฟ้า ๗ ตันไอน้ำ/MW ดำเนินการผลิตไฟฟ้า ๓๐๐ วันต่อปี จะพบว่าใบอ้อยที่รับซื้อจากเกษตรกรจะสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้โดยประมาณดังนี้

ปี ๒๕๖๒/๖๓ จะสามารถผลิตไอน้ำได้ ๔๒,๘๔๐,๐๐๐ ตัน ไอน้ำจะสามารถผลิตไฟฟ้าได้ ๔๒๕ MW

ปี ๒๕๖๓/๖๔ จะสามารถผลิตไอน้ำได้ ๔๘,๙๖๐,๐๐๐ ตัน ไอน้ำจะสามารถผลิตไฟฟ้าได้ ๔๘๖ MW

ปี ๒๕๖๔/๖๕ จะสามารถผลิตไอน้ำได้ ๕๘,๑๔๐,๐๐๐ ตัน ไอน้ำจะสามารถผลิตไฟฟ้าได้ ๕๗๗ MW

อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏแผนของกระทรวงพลังงาน สำหรับการส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าจากใบอ้อยหรือกากอ้อยหรือก๊าซชีวภาพที่ผลิตได้จากน้ำเสียของโรงงานน้ำตาลเป็นการเฉพาะ

๗.๖.๒.๔ แนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาจากภาษีความหวาน

การเก็บภาษีความหวาน เป็นมาตรการทางภาษีที่ภาครัฐใช้เพื่อแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของประชาชน เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันพบว่าการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากการสำรวจเป็นการเพิ่มขึ้นของโรคอ้วน เบาหวาน ความดัน และอัตราการตายจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และรัฐต้องใช้งบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลคนกลุ่มนี้ในปริมาณมาก จึงได้มีการใช้มาตรการทางภาษีมาขับเคลื่อน ควบคู่ไปกับมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี เพื่อลดพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีรสหวานของ คนไทย เนื่องจากน้ำตาลเป็นส่วนประกอบของอาหารที่หากบริโภคมากไปจะก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ เพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่เกิดจากน้ำตาลทราย เช่น โรคอ้วน เบาหวาน หัวใจและหลอดเลือด เป็นต้น ซึ่งจากข้อมูล ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ พบว่าคนไทยบริโภคน้ำตาลสูงถึงวันละ ๑๐๐ กรัม แต่ข้อมูลจากกรมอนามัยโลกแนะนำว่าไม่ควรบริโภคน้ำตาลเกินคนละ ๕๐ กรัม/วัน ดังนั้น รัฐบาลจึงกำหนดมาตรการทางภาษีดังกล่าวขึ้น เพื่อจะลดงบประมาณที่ใช้ในการดูแลด้านสาธารณสุข ให้คนไทยลดการบริโภคน้ำตาลลง โดยหวังจะช่วยกระตุ้นให้ผู้ประกอบการเครื่องดื่มปรับเปลี่ยนส่วนประกอบน้ำตาลทรายในสินค้าของตนเองลง หรือปรับเปลี่ยนขนาดของสินค้าทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าเครื่องดื่มที่มีน้ำตาลทรายน้อยได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งหลังจากที่มีการออกกฎหมายไปแล้วพบว่าคนไทยมีแนวโน้มในการบริโภคน้ำตาลลดลง รวมทั้งผู้ประกอบการก็มีการปรับสูตรเครื่องดื่มในการลดน้ำตาลทรายให้เป็นผลิตภัณฑ์ทางเลือกสุขภาพเพิ่มขึ้น และจากรายงานการบริโภคน้ำตาลของประชากรไทยในปี ๒๕๖๐ พบว่ามีการบริโภคอยู่ที่ ๒.๖ ล้านตัน ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๒.๕ ล้านตัน ลดลงจากคนละ ๓๙.๓ กิโลกรัม/ปี เป็นคนละ ๓๗.๘ กิโลกรัม/ปี และปี ๒๕๖๒ จนถึงปัจจุบัน (มกราคม - กรกฎาคม ๒๕๖๒) บริโภคไปแล้วจำนวน ๑.๔๖ ล้านตัน โดยคาดว่าในปีนี้จะมีการบริโภคประมาณ ๒.๖ ล้านตัน สำหรับการบริโภคน้ำตาลทรายภายในประเทศแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือการบริโภคโดยตรง เช่น การบริโภคในครัวเรือน และการบริโภคโดยอ้อม เช่น การนำมาผลิตเป็นสินค้าเพื่อขาย โดยปริมาณการจำหน่ายน้ำตาลทรายให้กับผู้บริโภคโดยอ้อมเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี ๒๕๖๑ อยู่ที่ ๕.๘ แสนตัน และปี ๒๕๖๒ อยู่ที่ ๕.๗ แสนตัน จะเห็นได้ว่าลดลงราว ๑๐,๐๐๐ ตัน

โดยผลกระทบจากการดำเนินการปรับอัตราภาษีแบบก้าวหน้าดังกล่าวอาจทำให้ภาคเอกชนหลายรายเปลี่ยนสูตรการผลิตสินค้า โดยใช้สารให้ความหวานแทนน้ำตาล ซึ่งจะทำให้ความต้องการอ้อยที่นำมาใช้ผลิตน้ำตาลลดลงจนส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย เพราะจะทำให้ปริมาณการบริโภคน้ำตาลลดลง เนื่องจากเมื่อเครื่องดื่มมีปริมาณน้ำตาลทรายมาก จะถูกเก็บภาษีมากตามไปด้วย และเมื่อผู้ประกอบการ มีต้นทุนในการผลิตที่สูงขึ้น ก็จะผลักภาระไปให้ผู้บริโภค ราคาสินค้าเครื่องดื่มก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บภาษีความหวานในระยะเริ่มแรก (กันยายน ๒๕๖๐ – กันยายน ๒๕๖๒) ยังมีอัตราที่ไม่สูงมากนัก เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้ปรับตัว โดยผู้ผลิตเป็นผู้รับภาระต้นทุนภาษีไว้เอง

จึงไม่มีการปรับราคาสินค้าขึ้น แต่เมื่ออัตราภาษีเครื่องดื่มจะปรับเพิ่มสูงขึ้นในลักษณะขั้นบันได (Progressive rate) ตั้งแต่ช่วง ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไป ดังนั้น ผลกระทบจากมาตรการภาษีความหวานจะส่งผลให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นภายหลังใช้อัตราใหม่ดังกล่าว ทั้งนี้ มาตรการทางภาษีเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยเฉพาะกับผู้ที่มีรายได้น้อย และเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ประกอบการในการผลิตให้ปรับเปลี่ยนสูตรของตนโดยลดปริมาณน้ำตาลลงเพื่อที่จะให้ผู้บริโภคมีทางเลือก ถ้าผู้ประกอบการไม่มีการปรับเปลี่ยนสูตรเครื่องดื่มให้ผสมน้ำตาลน้อยลง ก็จะมีผลกระทบค่อนข้างสูงต่อต้นทุนการผลิต ซึ่งในการปรับสูตรก็ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร รวมทั้งต้องลงทุนในด้านการตลาดด้วย

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ได้มีแนวทางในการส่งเสริมการนำอ้อยและน้ำตาลทรายไปผลิตเป็นสินค้าอื่นเพื่อทดแทนความต้องการที่ลดลงอันเป็นผลจากภาษีความหวาน

๗.๖.๒.๕ แนวทางและมาตรการในการแก้ปัญหาด้านการเพิ่มมูลค่าให้กับอ้อยและน้ำตาลทราย

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายสนับสนุนส่งเสริมเกษตรกรชาวไร่อ้อยให้มีอาชีพการปลูกอ้อยที่มั่นคงทั้งในระยะยาวและระยะสั้นซึ่งปัจจุบันประเทศไทยปลูกอ้อยเพื่อทำน้ำตาลทรายเป็นส่วนใหญ่และพึ่งพาการส่งออกไปตลาดโลกในสัดส่วนค่อนข้างมากเมื่อราคาตลาดโลกตกต่ำจึงส่งผลกระทบต่อเกษตรกรชาวไร่อ้อย ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหาคือ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายควรส่งเสริมให้นำอ้อยหรือน้ำตาลทรายไปทำเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นหรือที่เรียกกันว่าอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพอีกทั้งรัฐบาลมียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพโดยนำน้ำอ้อยหรือน้ำตาลทรายไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่นที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น เช่น พลาสติกชีวภาพ อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งในส่วนของพลาสติกชีวภาพสามารถย่อยสลายได้ใน ธรรมชาติอันจะเป็นทางออกของปัญหาขยะได้อีกทางหนึ่งที่ประเทศไทยและอีกหลายประเทศกำลังเผชิญอยู่โดยถ้ามีการนำน้ำอ้อยหรือน้ำตาลทรายบางส่วนไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพเพื่อมาทดแทนการใช้พลาสติกที่มีปัญหาด้านมลพิษทางสิ่งแวดล้อม นอกจากจะช่วยให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยมีรายได้เพิ่มขึ้นยังเป็นการลดปริมาณน้ำตาลทรายที่ส่งออกต่างประเทศฉะนั้น ปริมาณน้ำตาลทรายที่ส่งออกน้อยลงจะทำให้ราคาน้ำตลาดตลาดโลกปรับตัวดีขึ้น จากที่กล่าวมาเป็นการช่วยทำให้ชาวไร่อ้อยสามารถนำอ้อยไปขายเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่นได้นอกจากน้ำตาลทรายและช่วยลดปริมาณด้านมลพิษทางสิ่งแวดล้อม

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ได้มีการดำเนินการตามมาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทยปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐ ในการส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้ามูลค่าเพิ่มจากอ้อยและน้ำตาลทราย ทั้งในส่วนของเอทานอลและเคมีชีวภาพดังนี้

๑) การแก้ไขพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ให้สามารถนำน้ำอ้อยไปผลิตสินค้าที่ไม่ใช่น้ำตาลและจัดสรรวัตถุดิบ (น้ำอ้อย) ที่เพียงพอและเหมาะสมกับอุตสาหกรรมชีวภาพ ซึ่งขณะนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วส่งกลับมาให้สอน.ทบทวนในประเด็นนิยาม คำว่า “น้ำตาลทราย” ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการฯ พิจารณาแล้วมีความเห็นควรยืนยันบทนิยามดังกล่าวตามร่างฉบับเดิมเช่นเดียวกับความเห็นของ สอน.

๒) การปรับปรุงประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้ตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้ต่อยอดการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพในพื้นที่ใกล้เคียงโรงงานเดิม (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒)

๓) คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (กอน.) ได้อนุญาตให้นำน้ำเชื่อมไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอล

๔) อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อแก้ไขประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง กำหนดชนิดและคุณภาพน้ำตาลทรายที่ให้โรงงานผลิต (ฉบับที่..) พ.ศ. .... เพื่อให้สามารถนำน้ำเชื่อมที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลต้องผ่านการต้มระเหย (Evaluation) ที่ค่าความเข้มข้นของของแข็งที่ละลายได้ (%Brix) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐

๕) การเพิ่มบัญชีประเภทกิจการอุตสาหกรรมชีวภาพ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายตามนโยบายรัฐบาล ในบัญชีประเภทโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแยกอุตสาหกรรมชีวภาพออกจากอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์

๖) การปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม เพื่อสนับสนุนการประกอบกิจการอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายตามนโยบายรัฐบาล ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมหรือพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการผังเมือง

๗) การจัดทำโครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมชีวภาพ (Bioeconomy : Non-food) ซึ่งมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตอ้อยและน้ำตาลทรายโดยการต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ชีวภาพ รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ ในอุตสาหกรรมการแปรรูปอ้อยและน้ำตาลทราย โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การดำเนินโครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมชีวภาพ (Bio economy non-food ในปีงบประมาณ พ. ศ. ๒๕๖๒ ได้รับประมาณจำนวน ๙.๗๕ ล้านบาทโดยเป็นโครงการต่อเนื่องจำนวน ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔) โดยมีแผนการดำเนินงานปีที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๒ ดำเนินการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชีวภาพจำนวน ๑๐ ผลิตภัณฑ์ (คัดเลือกผลิตภัณฑ์ไม่น้อยกว่า ๕ ผลิตภัณฑ์ จัดทำแผนพัฒนาธุรกิจเพื่อต่อยอดใน เชิงพาณิชย์ การอบรมเผยแพร่เทคโนโลยีชีวภาพและการผลิตเชิงปฏิบัติการ จำนวน ๑๐๐ คน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๐ คน ปีที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๓ เสนอของบ ๒๐ ล้านบาท การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชีวภาพ จำนวน ๒๐ ผลิตภัณฑ์ การเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมชีวภาพ จำนวน ๒๐ กิจการ การอบรมเผยแพร่เทคโนโลยีชีวภาพและการผลิตเชิงปฏิบัติการ จำนวน ๓๐๐ คน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๐๐ คน ปีที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๐ เสนอของบ ๑,๘๒๘,๐๐๐ บาท การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชีวภาพ จำนวน ๕๐ ผลิตภัณฑ์ การเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมชีวภาพ จำนวน ๕๐ กิจการ การอบรมเผยแพร่เทคโนโลยีชีวภาพและการผลิตเชิงปฏิบัติการ จำนวน ๗๕๐ คน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒๐๐ คน การติดตั้งเครื่องจักรอุปกรณ์และเครื่องมือวิเคราะห์ทดสอบ ระยะที่ ๑ จำนวน ๑๓๒,๘๑๐,๐๐๐ บาท และปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ เสนอของบประมาณ จำนวน ๘๐ ล้านบาท เพื่อก่อสร้างอาคารศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมชีวภาพ ณ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายภาคที่ ๓ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

๘) มีแผนการดำเนินการก่อสร้างอาคารศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมชีวภาพ ณ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย ภาคที่ ๓ จังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ โดยทางสำนักงานจะเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนร่วมกับภาคเอกชนเพื่อการพัฒนาและต่อยอดในเชิงพาณิชย์ โดยจะเป็นศูนย์ดำเนินการวิเคราะห์ทดสอบผลิตภัณฑ์และวัตถุดิบชีวภาพ การศึกษาและจัดทำผลิตภัณฑ์ชีวภาพต้นแบบการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ชีวภาพ การทดสอบและการขยายขนาดการผลิตสู่การผลิต

เชิงพาณิชย์ รวมถึงการเผยแพร่เทคโนโลยีและการส่งเสริมการค้าและการจับคู่ธุรกิจด้วย ได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการ SME_s และภาคประชาชนต่อไป

๙) มีแผนการพัฒนาศักยภาพศูนย์อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายด้านการวิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสูงอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้ง ๔ ภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเตรียมความพร้อมและอุตสาหกรรมสู่สหกรรม ๔.๐ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงให้การอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายมีระยะเวลาดำเนินโครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ โดยระยะที่ ๑ ทำการรวบรวมและส่งเสริมพัฒนาตามความชำนาญของแต่ละศูนย์ฯ ระยะที่ ๒ เป็นการพัฒนาต่อยอดเพิ่มมูลค่างานวิจัยตลอดจนงานพัฒนาบุคลากร ระยะที่ ๓ ทำการพัฒนาปรับปรุงและทบทวนระบบการบริหารให้เหมาะสมและเป็นปัจจุบัน ระยะที่ ๔ และระยะที่ ๕ ติดตามและประเมินโครงการพัฒนาในแต่ละศูนย์ฯ

๑๐) มาตรการเร่งรัดการลงทุนภายในประเทศในเขตพื้นที่นำร่อง ดังนี้

- เขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ได้แก่ โครงการผลิตพลาสติกชีวภาพ มูลค่าการลงทุน ๓,๕๐๐ ล้านบาท เปิดดำเนินการผลิต Poly Lactic Acid (PLA) ขนาดกำลังการผลิต ๗๕,๐๐๐ ตันต่อปี โดยการร่วมทุนระหว่างบริษัท โททาล จำกัด และบริษัท คอร์เบียน พูแรค (ประเทศไทย) จำกัด ตั้งอยู่ที่นิคมเอเชีย จังหวัดระยอง

- เขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ โครงการ Biorefinery Complex จำนวน ๔๑,๐๐๐ ล้านบาท (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔) ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔) ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์โดยแบ่งการลงทุนเป็น phase ๑ จะทำการผลิตเอทานอล โรงไฟฟ้า และปรับพื้นที่โครงการเพื่อรองรับการลงทุนใน phase ๒ ประกอบด้วย โครงการผลิต Poly Lactic Acid, Bio – succinic Acid (BSA) Bio-๑,๔-Butanediol, Furfural และ Lactic Acid สำหรับอุตสาหกรรมอาหาร ขณะนี้อยู่ระหว่างรอร่างประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้ตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เพื่อดำเนินการขอใบอนุญาตจัดตั้งโรงงานต่อไป

- มาตรการกระตุ้นอุปสงค์

เป็นกลไกสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมชีวภาพ โดยในระยะแรกจะเป็นการกระตุ้นตลาดภายใน สร้างการรับรู้ให้ผู้ใช้ และสร้างทักษะให้ผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้า เพื่อตอบสนองความต้องการตลาดภายในประเทศ และยังตอบสนองกระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจสีเขียวที่เริ่มเป็นกติกาสากล ซึ่งมีผลการดำเนินการสำคัญ ดังนี้

(๑) สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีผลิตภัณฑ์เป้าหมาย ได้แก่ ถุงหูหิ้ว ถุงขยะ แก้วพลาสติก จาน/ชาม/ถาดพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ช้อน/ส้อม/มีดพลาสติก และหลอดกาแฟ ซึ่งจะกำหนดให้ผู้ใช้ที่เป็นนิติบุคคลสามารถนำรายจ่ายไปหักค่าลดหย่อนภาษีได้ ภายในระยะเวลา ๓ รอบบัญชี โดยอยู่ระหว่างการนำเสนอมาตรการโดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลังและกรมสรรพากร

(๒) การรณรงค์/ให้ความรู้และสร้างกระแสให้ผู้บริโภคเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพ โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ร่วมกับ สถาบันพลาสติก ได้จัดกิจกรรมดังนี้

กิจกรรม Bio - Corner ในหัวข้อสัมมนาเรื่อง “การประยุกต์ใช้นวัตกรรมฐานชีวภาพเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี : Application of Innovative Biomaterials for Better Life” เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๑ และจัดแสงผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพ เพื่อสร้างการรับรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ระหว่างวันที่ ๒-๕ สิงหาคม ๒๕๖๑ ภายในงาน Thailand Industry Expo ๒๐๑๘

กิจกรรม Bio – Tourism ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ Bioplastic ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ตลาดน้ำตกกวางโจว อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี พร้อมมอบจาน/ช้อน/ส้อม ที่ผลิตจากเม็ดพลาสติกชีวภาพ จำนวน ๕,๐๐๐ ชุด ให้นายอำเภอเพื่อใช้ในงานต่อไป

(๓) การออกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชีวภาพ โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม จำนวน ๒ เรื่อง คือภาชนะและเครื่องใช้พลาสติกสลายตัวได้ เล่ม ๑ : โพลิแลคติกแอซิด (PLA) และเชื้อเพลิงชีวมวลแข็ง นอกจากนี้มีการจัดประชุมสัมมนาระหว่างวันที่ ๒๐-๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เพื่อทบทวนมาตรฐานเดิม ๑ รายการคือ มอก. ๑๗๐๘๘ – ๒๕๕๕ ข้อกำหนดพลาสติกสลายตัวได้ และพิจารณาการจัดทำร่างมาตรฐานใหม่ ๕ รายการ ได้แก่ ถุงหูหิ้วสลายตัวได้ ถุงกล้าเพาะชำสลายตัวได้ ฟิล์มคลุมดินสลายตัวได้สำหรับงานเกษตรกรรม อีพ็อกซีเรซิ่นชีวฐาน และวัสดุทดแทนไม้พลาสติกผสมชีวมวล

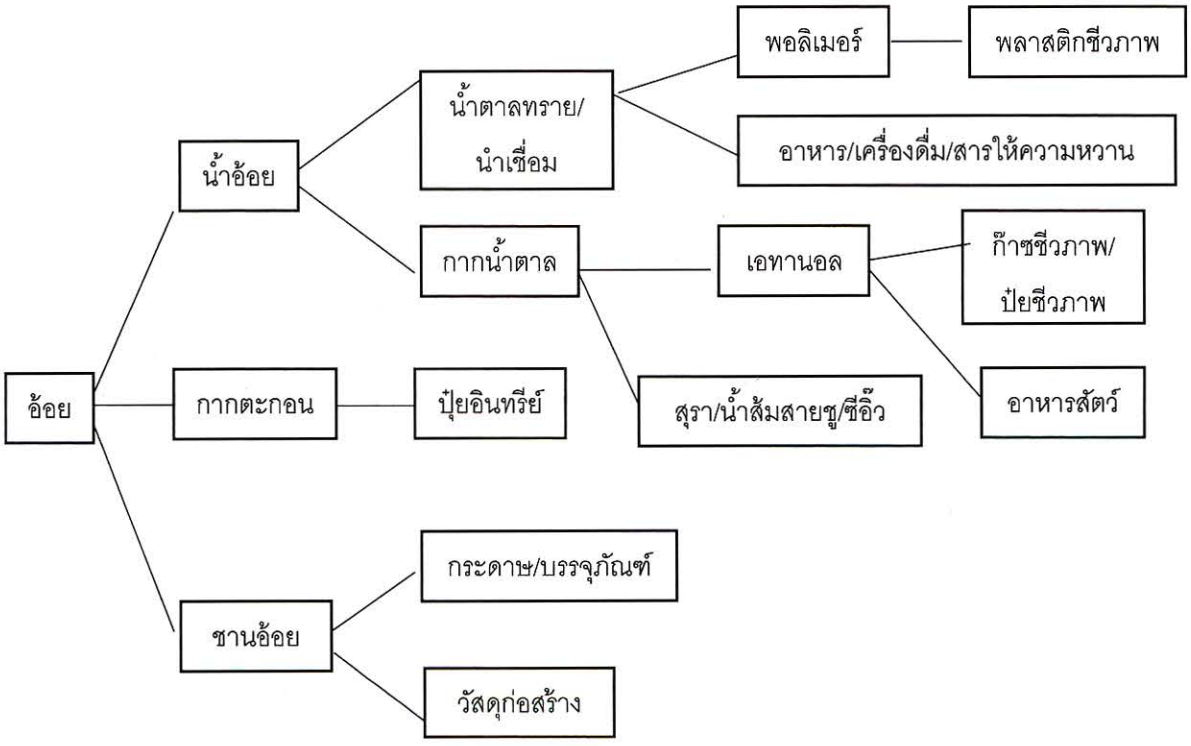

รูปภาพที่ ๓ แนวทางการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มจากอ้อยและน้ำตาลทราย

ที่มา : สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

(๔) มาตรการสร้างเครือข่ายในรูปแบบของศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านชีวภาพ (Center of Bio Excellence: CoBE) โดยมีสถาบันพลาสติก เป็นหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยง เตรียมความพร้อมและบริหารงานวิจัย เทคโนโลยี นวัตกรรมด้านชีวภาพเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสู่เศรษฐกิจชีวภาพ

ประเด็นด้านแผนและยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมนั้น สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมซึ่งมีหน้าที่กำหนดแผนนโยบายมาตรการการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐ ซึ่งแผนดังกล่าวได้รับการเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ในแผนดังกล่าวประสงค์ให้ประเทศไทยเป็น Bio - Hub ของอาเซียนภายในปี ๒๕๗๐ ทั้งนี้มีผลิตภัณฑ์เป้าหมายอยู่ ๓ ประเภท คือ ไบโอพลาสติก (Bio Plastic) ไบโอเคมิคอล (Biochemicals) ไบโอฟามาโซติก (BioPharmatic) เพราะตลาดโลกเติบโตไปในแนวทางที่ดี โดยมีมาตรการย่อยอยู่ ๕ มาตรการ ดังนี้

- การขจัดอุปสรรค การลงทุน การสร้างปัจจัยสนับสนุน เช่น การปรับปรุงระยะทางระหว่างโรงงาน ปัจจุบันได้แก้ไขเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
- การเร่งรัดการลงทุนภายในประเทศ มีการลงทุนร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการภายในและภายนอกประเทศ เช่น กลุ่มบริษัทผลิตเกี่ยวกับชีวภาพในภาคตะวันออก (บริษัท พูแรค (ประเทศไทย) จำกัด) ภาคเหนือตอนล่าง (กลุ่มบริษัท นครสวรรค์ไบโอคอมเพล็กซ์) และภาคอีสานตอนบน (กลุ่มบริษัทน้ำตาลมิตรผล)
- การกระตุ้นอุปสงค์ภายใน ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงการคลัง โดยการส่งเสริมมาตราทางภาษี ด้วยการลดภาษีให้กับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากพลาสติกชีวภาพ ตอนนี้อยู่ในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา
- สร้างศูนย์กลางความเป็นเลิศทางชีวภาพ เป็นการรวมนวัตกรรมเกี่ยวกับชีวภาพทั้งหมด
- การเร่งรัดการผลิตในประเทศ ปัจจุบันสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมร่วมกับคณะรัฐมนตรีสัญจร ออกประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการรณรงค์ใช้พลาสติกชีวภาพ ที่ผ่านมาได้เริ่มประชาสัมพันธ์ที่จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดลพบุรีไปแล้ว ได้รับความสนใจเป็นอย่างดี

ดังนั้น หากอยากให้ประชาชนในประเทศมีการตื่นตัวเรื่องการใช้พลาสติกชีวภาพมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ความเข้าใจ ประโยชน์ในการใช้พลาสติกชีวภาพ

๗.๗ การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และการดำเนินงานของภาครัฐ

จากการรวบรวมกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับอ้อย ตลอดจนพิจารณาบทบาทและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าหากรัฐบาลมีความต้องการที่จะแก้ปัญหาเกี่ยวกับอ้อยอย่างจริงจัง จำเป็นต้องติดตามกลไกความเคลื่อนไหวและบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ได้แก่

- กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย มาตรการบังคับหรือส่งเสริมในด้านต่างๆ
- กลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อยและหัวหน้าชาวไร่อ้อย
- กลุ่มผู้ประกอบการผลิตและค้าน้ำตาลทราย
- กลุ่มผู้ผลิตและนำเข้าสารทดแทนความหวาน
- กลุ่มผู้ผลิตไฟฟ้าชีวมวลที่ใช้กากอ้อยเป็นวัตถุดิบ

- กลุ่มโรงกลั่นน้ำมัน
- กลุ่มผู้ผลิตเอทานอล
- กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์
- กลุ่มผู้ประกอบการจำหน่ายและผลิตรถตัดอ้อย
- กลุ่มผู้ผลิตเคมีชีวภาพและพลาสติกชีวภาพ

จากการศึกษาพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจมิได้ดำเนินการในมาตรการทางกฎหมาย กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์และเงื่อนไข ที่เกี่ยวข้องโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ตามที่กล่าวข้างต้นอย่างสมดุลและเหมาะสม โดยอาจมีข้อจำกัดในการพยายามตอบสนองและสร้างสมดุลในความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อเกษตรกรชาวไร่อ้อยเป็นหลักได้

นอกจากนี้ รัฐบาลอาจมีประเด็นปัญหาในการจัดลำดับความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอ้อย โดยเฉพาะการเจรจาต่อรองในข้อตกลงระหว่างประเทศที่ไทยได้เข้าเป็นรัฐภาคี (กรณีบราซิล) การให้ความสำคัญกับกรณีสิ่งแวดล้อม (กรณีฝุ่น PM ๒.๕) สุขอนามัยของประชาชน (กรณีภาษีความหวาน) การพึ่งพาตนเองทางด้านพลังงาน (กรณีเอทานอลและไฟฟ้าชีวมวล) และเรื่องของมาตรฐานความเป็นอยู่และภาวะเศรษฐกิจของเกษตรกร เรื่องของผลประโยชน์ทางธุรกิจของกลุ่มโรงกลั่นน้ำมัน กลุ่มยานยนต์ กลุ่มโรงน้ำตาล โรงไฟฟ้า โรงเอทานอล โรงผลิตเคมีชีวภาพ ซึ่งหากรัฐบาลให้น้ำหนักความสำคัญผิดพลาด ย่อมส่งผลต่อการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาตรการที่ถูกกำหนดขึ้นก็จะส่งผลกระทบต่อผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรมอ้อยอย่างรุนแรงเหมือนในห้วงระยะหลายปีที่ผ่านมา

จากการวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะโดยแบ่งตามประเด็นของกลุ่มปัญหา ประกอบด้วย

๑. กลุ่มปัญหาที่ส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกร ได้แก่

๑) การวิเคราะห์ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ

๒) การวิเคราะห์ปัญหาการขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยที่เป็นเกษตรกรรายเล็ก

๓) การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการเรื่องอ้อยไฟไหม้และรถตัดอ้อย

๔) การวิเคราะห์ปัญหาการขนส่งอ้อยไปยังโรงงาน จากกรณีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักเพื่อรักษาทางหลวง

๕) การวิเคราะห์ปัญหาต้นทุนการผลิตอ้อย ต้นทุนการปราบวัชพืชและต้นทุนค่าขนส่ง

๖) การวิเคราะห์การแบ่งปันผลประโยชน์จากผลพลอยได้ในกระบวนการผลิตน้ำตาล

๒. กลุ่มปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้และราคาของน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาล ได้แก่

๑) การวิเคราะห์การยกเลิกโควตาปริมาณการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายในประเทศ

๒) การวิเคราะห์ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง

๓) การวิเคราะห์ปัญหาการสนับสนุนการจัดตั้งโรงไฟฟ้า เพื่อใช้ผลพลอยได้จากไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาล

๔) การวิเคราะห์ปัญหาจากภาษีความหวาน

๕) การวิเคราะห์ปัญหาด้านการเพิ่มมูลค่าให้กับอ้อยและน้ำตาลทราย

โดยมีรายละเอียดดังนี้

๗.๗.๑ การวิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกร

๗.๗.๑.๑ การวิเคราะห์ปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ

สาเหตุที่ราคาอ้อยตกต่ำนั้น เนื่องจากปีฤดูการผลิตที่ ๒๕๖๐/๒๕๖๑ มีปริมาณอ้อยเข้าสู่โรงงานเป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากการคาดการณ์ผิดและเป็นปีแรกที่รัฐบาลประกาศราคาน้ำตาลทรายลอยตัว ทั้งนี้เหตุจากการคาดการณ์ปริมาณอ้อยที่เข้าสู่โรงงานผิดเป็นผลสืบเนื่องจาก

๑) การที่รัฐบาลไทยได้ตัดสินใจดำเนินการตามข้อเรียกร้องของประเทศบราซิล โดยการยกเลิกโควตาการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในประเทศ ตามคำสั่ง คสช. ที่ ๑/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ เรื่อง การแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ

๒) การที่ราคาน้ำตาลทรายตกต่ำทั่วทั้งโลก ประกอบกับการที่ประเทศไทยส่งออกน้ำตาลทรายถึงร้อยละ ๗๕ ของการผลิตน้ำตาลทรายทั้งหมด จึงส่งผลให้ราคาอ้อยตกต่ำลงไปด้วย

๗.๗.๑.๒ การวิเคราะห์ปัญหาการขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยที่เป็นเกษตรกรรายเล็ก

การที่รัฐบาลมีนโยบายให้ลดการปลูกข้าวและส่งเสริมการปลูกอ้อย ทำให้เกษตรกรรายย่อยหันไปปลูกอ้อยเป็นจำนวนมากและเนื่องจากไม่เคยปลูกอ้อยมาก่อน จึงไม่ทราบระเบียบ และไม่ได้ลงทะเบียนเป็นผู้ปลูกอ้อยตามที่มีประกาศกำหนด อ้อยที่ปลูกโดยเกษตรกรรายย่อยเหล่านี้ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนจึงตกหล่นจากระบบการคาดการณ์ปริมาณอ้อยในปีฤดูการผลิตที่ผ่านมา ส่งผลให้เกษตรกรที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ปลูกอ้อยไม่สามารถรับเงินอุดหนุนปัจจัยการผลิตจากรัฐบาลและ กองทุนอ้อยและน้ำตาลทรายได้

๗.๗.๑.๓ การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการเรื่องอ้อยไฟไหม้และรถตัดอ้อย

คุณภาพของอ้อยไฟไหม้จะเสื่อมคุณภาพอย่างรวดเร็วเนื่องจากแบคทีเรียสามารถผ่านเข้าสู่ภายในของลำอ้อยเนื่องจากเปลือกอ้อยปริแตก แบคทีเรียจะเปลี่ยนสภาพของน้ำตาลที่มีอยู่ในอ้อยทำให้มีค่าความหวานต่ำลงหากทิ้งเวลาไว้ไม่รีบรับเข้าสู่กระบวนการผลิต โรงงานน้ำตาลจึงช่วยเหลือด้วยการนำอ้อยไฟไหม้เข้าหีบอย่างรวดเร็ว ต่อมาจึงใช้อ้อยไฟไหม้เป็นช่องทางลัดคิวเพื่อให้อ้อยของตนเองได้เข้าหีบเร็วกว่าอ้อยสด

ในปัจจุบันอ้อยไฟไหม้มีปริมาณมากขึ้นจากสาเหตุการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร แรงงานสามารถตัดอ้อยไฟไหม้ที่ไม่มียอดหรือใบได้รวดเร็วกว่าอ้อยสด ทำให้มีรายได้มากกว่าการตัดอ้อยสด เจ้าของจึงจำยอมต้องเผาอ้อยมิฉะนั้นจะไม่สามารถหาแรงงานตัดอ้อยได้เพียงพอ ปีที่ผ่านมีปัญหาฝุ่นละออง PM ๒.๕ ในหลายพื้นที่ ส่วนหนึ่งเชื่อกันว่ามาจากการเผาอ้อย จึงมีมาตรการห้ามการเผาอ้อยซึ่งจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนค่าตัดอ้อยของชาวไร่ อีกทั้งโรงงานก็ไม่สามารถปฏิเสธการรับซื้ออ้อยไฟไหม้ได้ ซึ่งในที่สุดอาจต้องรับซื้อแต่ไม่สามารถบันทึกว่าเป็นอ้อยไฟไหม้ได้ การใช้เครื่องจักรกล เช่น รถตัดอ้อยทดแทนแรงงาน จะมีความเหมาะสมกับแปลงอ้อยขนาดใหญ่ รถตัดอ้อยสามารถทำงานได้เต็มศักยภาพ แต่ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ยังมีพื้นที่เพาะปลูกอ้อยไม่มาก Smart Farming สามารถเข้ามาช่วยเกษตรกร แต่เป็นเทคโนโลยีที่เอื้อกับเกษตรกรรายใหญ่ หรือไม่ก็ต้องมีการรวมแปลงเล็กหลายๆ แปลงเข้าด้วยกัน

ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่ม ประมาณกลุ่มละ ๑,๐๐๐ ไร่ มีลักษณะเป็นหุ้นส่วนตามพื้นที่ของตนเอง เพื่อขอสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรทั้งระบบใช้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแบบแปลงใหญ่ที่รัฐบาลทำอยู่ เครื่องจักรกลนำมาใช้สำหรับกลุ่ม จะทำให้เกษตรกรมีเครื่องมือเป็นของกลุ่มเองใช้ในการเตรียมดิน การปลูก การพรวนดิน การกำจัดวัชพืช การฉีดยา รวมทั้งการเก็บเกี่ยวสำหรับการปรับระดับพื้นที่ (Land leveling) ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร ภาครัฐควรให้การสนับสนุน

งบประมาณมาร่วมดำเนินการ จะทำให้พื้นที่ทั้งกลุ่มไม่มีความแตกต่าง การรวมกลุ่มร่วมการลงทุน การแบ่งผลประโยชน์ จะทำได้มีประสิทธิภาพขึ้น”

เนื่องจากได้มีมติคณะรัฐมนตรี ให้ลดอ้อยไฟไหม้ลงให้เหลือไม่เกินร้อยละ ๓๐ ในปีนี้และไม่ให้มีอ้อยไฟไหม้ภายในสามปีนั้น ควรชะลอมาตรการดังกล่าวไว้ก่อนเนื่องจากมีปัญหาด้านแรงงานตัดอ้อย ควรแก้ปัญหาโดยการใช้รถตัดอ้อยมาแทนแรงงานคนโดยการปรับพื้นที่ปลูกอ้อยให้เหมาะสมต่อการใช้รถตัดอ้อยและจัดหารถตัดอ้อยให้พอเพียงโดยใช้จากเงินบำรุงสถาบันชาวไร่อ้อยหรือจากการสนับสนุนของโรงงานน้ำตาลและหรือจากภาครัฐก็ตาม ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการปลูกอ้อยและปัญหาด้านแวดล้อมอีกด้วย

ปัจจุบันเกษตรกรบางพื้นที่ใช้รถเก็บเกี่ยวแบบสางใบอ้อย มาใช้เก็บเกี่ยวผลผลิตแทนการใช้รถตัดอ้อย เพราะเอื้อต่อสภาพภูมิศาสตร์และยังใช้แรงงานคนได้ รถเก็บเกี่ยวแบบตีใบจึงถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจ

๗.๗.๑.๔ การวิเคราะห์ปัญหาการขนส่งอ้อยไปยังโรงงาน

กรณีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักเพื่อรักษาทางหลวง มีข้อสังเกตว่าเรื่องการรักษาสภาพของผิวจราจรและความปลอดภัยของผู้ใช้เส้นทางด้วยการควบคุมน้ำหนักบรรทุกอย่างเคร่งครัด เป็นเรื่องจำเป็นและเป็นความชอบธรรมของกรมทางหลวงที่จะปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตามการขนส่งอ้อยเป็นขั้นตอนสุดท้ายหลังการเก็บเกี่ยวอ้อย ที่จะทำให้เกษตรกรได้มีรายได้จากการจำหน่ายอ้อย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ หากการปฏิบัติหน้าที่ที่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่ สำนักควบคุมน้ำหนักยานพาหนะ กรมทางหลวง ได้กลายเป็นอุปสรรคต่อการทำมาหากินโดยสุจริตของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ในการออกแบบถนนของกรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบทหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของถนน (Specification) ให้มีมาตรฐานเหมาะสมกับการใช้งานและคำนึงถึงการบรรทุกสินค้าเกษตรในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตด้วย รวมทั้งตรวจสอบด้วยว่าการสร้างถนนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่สามารถรองรับน้ำหนักบรรทุกได้ตามกฎหมายโดยไม่เกิดความเสียหายก่อนเวลาอันควร

๗.๗.๑.๕ การวิเคราะห์ปัญหาต้นทุนการผลิตอ้อย ต้นทุนการปราบวัชพืชและต้นทุนค่าขนส่ง

ประเด็นต้นทุนการผลิตอ้อย มีความเห็นสอดคล้องกับธนาคารแห่งประเทศไทยว่าเทคโนโลยีเครื่องจักรกลในปัจจุบันยังไม่ตอบโจทย์ของเกษตรรายย่อย นอกจากนี้เกษตรกรยังมีพฤติกรรมการทำเกษตรแบบดั้งเดิม และพึ่งพิงแหล่งน้ำตามธรรมชาติเป็นหลักทำให้ได้ผลผลิตต่ำและคุณภาพไม่ได้ตามที่ต้องการ ดังนั้นแนวทางยกระดับประสิทธิภาพสามารถทำได้โดยส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความเข้มแข็ง และท้าให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economy of scale) ซึ่งนอกจากจะช่วยให้การนำเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลมาใช้ในการเพาะปลูกเกิดความคุ้มค่าแล้ว ยังช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรได้อีกด้วย และสำหรับเกษตรกรที่ต้องการลดการพึ่งพิง แหล่งน้ำตามธรรมชาติ สามารถนำเทคโนโลยีระบบน้ำหยด (Drip irrigation) เข้ามาใช้ในการเพาะปลูก ซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณภาพและผลผลิตต่อไร่ให้เกษตรกรได้

ประเด็นการยกเลิกการใช้สารเคมีในการปราบวัชพืชในไร่อ้อย มีข้อสังเกตว่าควรมีการศึกษาให้รอบคอบ ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาแนวทางและต้นทุนการปราบวัชพืชในไร่อ้อยของประเทศผู้นำในการผลิตอ้อย เช่น บราซิล ออสเตรเลีย อินเดีย ว่าประเทศเหล่านั้นมีวิธีการและมีต้นทุนอย่างไรในการปราบวัชพืช เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตอ้อยหากการยกเลิกการใช้สารพาราควอตและไกลโฟเซต มีผลบังคับใช้

ประเด็นระยะห่างของโรงงานน้ำตาลที่ทำให้เกษตรกรต้องมีต้นทุนในการขนส่งที่สูงตามระยะทางนั้น มีข้อสังเกตว่า ระยะห่างของโรงงานน้ำตาล เป็นอุปสรรคและเพิ่มต้นทุนการขนส่งอ้อยไปยังโรงงานน้ำตาล จึงเห็นควรเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงระยะหรือควรยกเลิกข้อกำหนดในเรื่องระยะห่างระหว่างโรงงานน้ำตาล

๗.๗.๑.๖ การวิเคราะห์การแบ่งปันผลประโยชน์จากผลพลอยได้ในกระบวนการผลิตน้ำตาลทราย

ประเด็นเรื่องการแบ่งรายได้ระหว่างเกษตรกรและโรงงานน้ำตาล ไม่ได้มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ แต่บัญญัติไว้ในระเบียบข้อบังคับที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาล พ.ศ. ๒๕๒๗ แต่เดิมนั้น ในสมัยที่ประเทศไทยมีการแบ่งประเภทน้ำตาลทรายเป็น โควตา ก. โควตา ข. และ โควตา ค. อัตราการแบ่งรายได้ ๗๐ : ๓๐ คือ รายได้จากการจำหน่ายน้ำตาล ก. โควตา ข. โควตา ค. และกากน้ำตาล และตามมาตรา ๑๗ (๑๘) พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาล พ.ศ. ๒๕๒๗ บัญญัติวางหลักให้คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ในการจำหน่ายน้ำตาลทรายในราชอาณาจักร อัตราสัดส่วน ๗๐:๓๐ จึงเป็นอัตราแบ่งปันที่ทางเกษตรกรและโรงงานตกลงกัน

เดิมกากน้ำตาลมีราคาถูกมากผู้ได้ประโยชน์จากกากน้ำตาลนั้น คือ โรงกลั่นสุรา จนกระทั่งมีการนำน้ำตาลมาทำเอทานอล จึงส่งผลให้ราคากากน้ำตาลสูงขึ้นตามลำดับ

ปัจจุบันด้วยบทบัญญัติของกฎหมาย เกษตรกรจะได้รับส่วนแบ่งรายได้จากน้ำตาลทรายและกากน้ำตาลเท่านั้น เพราะแต่เดิมสมัยที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับการแปรรูปอ้อยมีอยู่ทางเดียว คือการแปรรูปเป็นน้ำตาล ส่งผลให้การแปรรูปเป็นอย่างอื่นไม่สามารถนำมาคำนวณเป็นรายรับที่เกษตรกรพึงได้ เว้นแต่จะตีความในบทนิยามของมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ คำว่า “ผลพลอยได้” หมายความว่า กากน้ำตาล และหมายความรวมถึงผลพลอยได้อื่นใดที่ได้จากการผลิตน้ำตาลทราย อย่างไรก็ดี **ปัจจุบันก็ยังไม่มีกฎหมายกำหนดการแปรรูปจากอ้อยเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่นเอทานอล หรือ กระแสไฟฟ้า อย่างชัดเจน** มีเพียงแต่การตีความในบทนิยามของพระราชบัญญัติที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันเท่านั้น

ดังนั้น หากจะนำรายได้จากการแปรรูปเป็นเอทานอล หรือกระแสไฟฟ้ามาเป็นรายรับของเกษตรกร จะต้องมีการปรับสัดส่วนการแบ่งปันผลประโยชน์รายรับระหว่างเกษตรกรและโรงงานใหม่ เนื่องจากจะต้องคำนวณโดยรวมต้นทุน ในการสร้างโรงงานผลิตเอทานอล โรงงานผลิตกระแสไฟฟ้า และรายได้จากการจำหน่ายเอทานอลหรือไฟฟ้า ส่งผลให้อัตราส่วนรายรับระหว่างเกษตรกรและโรงงานก็ต้องปรับตามไปด้วย

จึงควรมีการพิจารณาทบทวนการแบ่งปันรายได้จากผลิตผลพลอยได้ของการผลิตน้ำตาลทรายที่เกษตรกรควรจะได้รับส่วนแบ่งที่เป็นธรรม อาทิ กากอ้อย ซึ่งสามารถนำไปสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น ผลิตไฟฟ้าใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเชื้อเพลิงชีวมวล เป็นต้น โดยมีการพิจารณาแก้ไขระเบียบในเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์ของผลผลิตพลอยได้ให้เกษตรกรได้รับจำนวนที่เหมาะสมและเป็นธรรม

๗.๗.๒ การวิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้และราคาของน้ำตาลทรายและผลพลอยได้จากการผลิตน้ำตาล

๗.๗.๒.๑ การวิเคราะห์การยกเลิกโควตาปริมาณการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายในประเทศ

ปัญหาเรื่องมาตรการทางการค้าของ WTO ที่มีระเบียบไม่ให้รัฐบาลแทรกแซงราคาน้ำตาลในประเทศเกินขอบเขตที่กำหนดไว้ กล่าวคือ เดิมน้ำตาลทรายของไทยนั้น แบ่งเป็น น้ำตาลทรายที่ผลิตเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศ และน้ำตาลทรายที่ผลิตเพื่อการส่งออก แต่หลังจากมีการร้องเรียนจากประเทศบราซิล เกี่ยวกับการพยุงราคาน้ำตาลในประเทศไทย ที่ส่งผลให้ราคาน้ำตาลไม่เป็นไปตามกลไกตลาดโลก เมื่อ WTO เข้ามาแทรกแซงการค้าน้ำตาลทรายของประเทศไทยส่งผลให้รัฐบาลไม่สามารถเข้ามาพยุงราคาน้ำตาลทรายได้ ส่งผลให้ราคาน้ำตาลตกต่ำลงตามลำดับ

ข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมาธิการ คือ ไม่ควรนำอ้อยทั้งหมดมาผลิตเป็นน้ำตาลทรายแบบเดิม แต่ควรนำอ้อยบางส่วนไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์เคมีชีวภาพอื่น ตามแนวทางเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เช่น เชื้อเพลิงชีวภาพ กรดอินทรีย์ กรดอะมิโน พลาสติกชีวภาพ เพื่อจำหน่ายในตลาดใหม่ เช่น อุตสาหกรรมสี สิ่งทอ อาหารสัตว์ อาหารเสริม เครื่องสำอาง ยารักษาโรค ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มมากกว่าการจำหน่ายน้ำตาลทราย โดยรัฐบาลต้องให้การส่งเสริมให้เกิดการลงทุนใน Bioeconomy จากภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศอย่างจริงจัง

๗.๗.๒.๒ การวิเคราะห์ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง

ในอนาคตประเทศไทยอาจจะมีการลดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงที่ผสมเอทานอลน้อยลง ทั้งนี้หากเป็นไปตามร่างแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP ๒๐๑๘) อาจส่งผลต่อการผลิตเอทานอลซึ่งจะส่งผลกระทบต่อมายังอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลตามลำดับ

กรณีความสามารถในการรองรับน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของเชื้อเพลิงชีวภาพประเภทต่างๆ ของรถยนต์แต่ละรุ่นนั้น ในบางประเทศรถยนต์สามารถรองรับได้ถึง E๑๐๐ รัฐบาลสามารถกำหนดมาตรการบังคับ โดยมีนโยบายที่มีความชัดเจนออกมาเพื่อสนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถขับเคลื่อนด้านการตลาดน้ำมันเชื้อเพลิงที่เชื่อมโยงกับการผลิตรถยนต์ได้

กรณีการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงและร่างแผน AEDP ๒๐๑๘ ที่ปรับลดการใช้เอทานอลลง ประกอบกับกรณีการถูกร้องเรียนต่อองค์การการค้าโลก (WTO) ที่ทำให้ต้องยกเลิกโควตา ก. ได้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อเกษตรกรชาวไร่อ้อย และรัฐจะให้เงินอุดหนุนชาวไร่อ้อยเหมือนในอดีตก็ไม่สามารถทำได้ หากจะพึ่งพาการส่งออกก็สู้บราซิลที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าไม่ได้ ตลาดเอทานอลที่ก็ประสบกับอุปสรรค อาทิ ปัญหาของสถานีบริการน้ำมัน เรื่องการเปลี่ยนหัวจ่ายน้ำมัน เรื่องรถยนต์ที่รองรับน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของเชื้อเพลิงชีวภาพ อย่างไรก็ตาม ปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้หากมีนโยบายที่ชัดเจน และใช้กลไกต่าง ๆ มาสนับสนุนภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านภาษี ด้านการส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

ในการยกร่างพระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งในขณะยกร่างนั้น นอกจากมีวัตถุประสงค์หลักคือรักษาเสถียรภาพราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศเมื่อเกิดวิกฤติแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะสนับสนุนราคาเชื้อเพลิงชีวภาพให้มีส่วนต่างราคาที่สามารถแข่งขันกับน้ำมันเชื้อเพลิงได้ แต่สุดท้ายวัตถุประสงค์ข้อนี้ในมาตรา ๕ ได้ถูกตัดออกไป เนื่องจากคณะอนุกรรมการบริหารกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง (อบน.) เห็นว่ากองทุนนี้ควรใช้เฉพาะการนำไปช่วยผู้ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงปิโตรเลียมในภาวะที่เกิดวิกฤติน้ำมันผันผวนอย่างรุนแรงจนส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทั่วไปเท่านั้น และเพื่อให้ตลาดน้ำมัน

เชื้อเพลิงชีวภาพเป็นตลาดที่มีการแข่งขันอย่างเสรี และการแข่งขันจะทำให้มีการพัฒนาขึ้น ซึ่งรัฐอยากให้นำไปใช้ต่อยอดในเรื่องของธุรกิจตัวอื่น โดยเฉพาะในเรื่องเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) สำหรับในเรื่องธุรกิจน้ำมันยังมองว่ากลุ่มผู้ประกอบการยังไม่ได้ส่งผ่านราคาไปถึงเกษตรกรอย่างแท้จริงโดยเฉพาะในเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

อย่างไรก็ตาม แม้ตัดวัตถุประสงค์ดังกล่าวออก แต่ไม่ได้หมายความว่าจะไม่ช่วยเหลือผู้ผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพเลย เมื่อต่อไปไม่มีการสนับสนุนส่วนต่างราคาจากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงดังกล่าว จะทำให้ถูกบังคับโดยปริยายให้เหลือน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของเชื้อเพลิงชีวภาพน้อยชนิดลง ซึ่งจะไปปรากฏอยู่ในแผนบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง (Oil Plan) ที่กรมธุรกิจพลังงานเป็นผู้จัดทำ ซึ่งในกลุ่มเบนซินจะเหลือ E๑๐ และ E๒๐ ดังนั้น แม้ไม่มีการสนับสนุนจากกองทุน แต่หากรัฐมีนโยบายส่งเสริมก็ไม่น่าจะทำให้ปริมาณการใช้เอทานอลเปลี่ยนแปลงไปมากนัก ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบในอนาคตอีกประการคือการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็นเพราะระบบขนส่งมวลชน หรือการเข้ามาของนวัตกรรมยานยนต์ไฟฟ้า (EV)

การผลิตเอทานอลของผู้ประกอบการนั้นส่งผ่านรายได้ไปยังเกษตรกร อย่างน้อยในทางอ้อมเพราะทำให้ปริมาณผลผลิตกากน้ำตาลและมันสำปะหลังในตลาดลดลง และนอกจากเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรแล้วยังเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางพลังงานของประเทศ ในอดีตเคยมีการนำเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับเอทานอลและไบโอดีเซลแต่ไม่มีความคืบหน้า จึงมีความเห็นต่อประเด็นการส่งเสริมการใช้เอทานอล ดังนี้

๑) ตามที่ทุกหน่วยงานในกระทรวงพลังงานได้ใช้กลไกต่างๆ ขับเคลื่อนการใช้เอทานอลมาตั้งแต่ต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเกษตรกร เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม สำหรับเกษตรกรชาวไร่อ้อยแม้ปัจจุบันปัญหาอย่างหนึ่งคืออ้อยมีปริมาณมาก แต่ไม่ควรแก้ปัญหาด้วยการไปปลูกพืชอื่นเพราะพืชอื่นก็มีปัญหาเหมือนกัน การที่มีพืชผลทางการเกษตรจำนวนมากนั้นเป็นเรื่องที่ดี และสร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศได้ หากสามารถเปลี่ยนเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง (Value Added) เนื่องจากปีที่ผ่านมาผลิตน้ำตาลทรายได้จำนวนมากถึง ๑๔ ล้านตัน และมีการส่งออกถึง ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ประกอบกับราคาน้ำตาลในตลาดโลกที่ตกต่ำ จึงส่งผลต่อราคาที่เกษตรกรได้รับไปด้วย การแก้ไขปัญหาในระยะสั้น จึงไม่มีทางอื่น นอกจากการนำน้ำอ้อยมาผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ (Biofuels) ที่แม้มูลค่าจะไม่มากแต่สามารถลดปัญหาเรื่องผลผลิตเกินความต้องการได้

๒) สำหรับความเห็นของหน่วยงานที่สรุปว่าผลประโยชน์ของเอทานอลไม่ค่อยตกถึงเกษตรกรชาวไร่มันสำปะหลังหรือชาวไร่อ้อยนั้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ในอดีตที่มันสำปะหลังเคยราคาไม่ถึง ๒ บาท/กิโลกรัม รัฐบาลก็ได้มีโครงการให้นำไปผลิตเอทานอล โดยขอความร่วมมือให้โรงผลิตเอทานอลรับซื้อมันสำปะหลังจากเกษตรกรต่อเนื่องกันเป็นเวลา ๕ เดือน เนื่องจากตอนนั้นเป็นช่วงที่มีการเก็บเกี่ยวมันสดออกมาจำนวนมาก ซึ่งช่วยลดปริมาณในตลาดไปได้พอสมควร หลังจากนั้นจีนได้นำเข้าจากไทยมากขึ้น ราคาจึงขึ้นมาได้และบทบาทของเอทานอลจากมันสำปะหลังจึงได้ลดลงไป

๓) อ้อยปริมาณ ๑ ตัน สามารถผลิตน้ำตาลทรายได้ประมาณ ๑๐๐ กว่ากิโลกรัม และในส่วนนี้เป็นกากน้ำตาลที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลเพียง ๔๐ กว่ากิโลกรัม ชาวไร่อ้อยจึงไม่รู้สึกว่าเอทานอล มาช่วยเหลือ แต่ตามกฎหมายส่วนนี้เป็นรายได้ของชาวไร่อ้อยถึง ๗๐ เปอร์เซ็นต์ จึงขอให้หน่วยงานได้ทบทวนข้อสรุปที่บอกว่ารายได้จากเอทานอลไม่ถึงเกษตรกร

๔) จากแผน AEDP ๒๐๑๘ ที่กำลังจะปรับลดเป้าหมายการใช้เอทานอลลงเหลือ ๖.๖ ล้านลิตร/วันเท่านั้น และปัจจุบันมีกำลังการผลิต ๖.๒๕ ล้านลิตร/วัน นั้นสามารถตีความได้ว่าเป็นการส่งสัญญาณว่าต่อไปนี้ไม่ควรมีโรงงานผลิตเอทานอลเกิดขึ้นใหม่อีกแล้วได้หรือไม่ หากเป็นเช่นนั้นจะทำอย่างไรกับปริมาณอ้อยส่วนเกิน ในขณะเดียวกันนโยบายของรัฐเกี่ยวกับเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ซึ่งอยู่ในอุตสาหกรรม S – Curve สำหรับอ้อยนำมาทำเป็นพลังงานชีวมวล (Bioenergy) ซึ่งประกอบไปด้วย เชื้อเพลิงชีวภาพกับกระแสไฟฟ้า ซึ่งตอนนี้ทั้ง ๒ อย่างถูกปรับลดเป้าหมายลงมา ภาคเกษตรปัจจุบันจึงแทบไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากการผลิตเคมีชีวภาพ (Biochemical) หรือพลาสติกชีวภาพ (Bioplastic) แต่อาจใช้เวลานานกว่าจะมีตลาดรองรับและประสบความสำเร็จ จึงไม่สามารถลดปัญหาอ้อยหรือน้ำตาลล้นตลาดในขณะนี้ได้ ดังนั้น จึงขอฝากไปยังหน่วยงานไม่ให้ปรับลดเป้าหมายการใช้เอทานอลลงตามแผน

๕) ประเด็นที่ต่อไปจะไม่มีเงินอุดหนุนจากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงนั้น ในระหว่างที่บทเฉพาะกาลมีผลบังคับใช้ ควรร่วมมือกันหากลไกใหม่เข้ามาส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพซึ่งอาจจะมีการยกร่างกฎหมายว่าด้วยเชื้อเพลิงชีวภาพขึ้นมาบังคับใช้โดยเฉพาะ เพื่อเป็นการทดแทนที่ถูกตัดออกจากพระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒ และการแยกออกมาก็จะทำให้ไม่สับสนกับกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งตั้งขึ้นมาโดยมีเพียงวัตถุประสงค์เดียวคือเพื่อรักษาเสถียรภาพของน้ำมันเชื้อเพลิงไม่ให้ผู้บริโภคต้องเดือดร้อน

๖) ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงเชื้อเพลิงชีวภาพทั้งเอทานอลและไบโอดีเซล เนื่องจากเป็นโครงการตามพระราชดำริของรัชกาลที่ ๙ ที่สามารถช่วยประเทศได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากเป็นการช่วยลดการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงจากต่างประเทศ เป็นการรักษาเสถียรภาพของราคาพืชผลทางการเกษตรสร้างความมั่นคงให้ประเทศเนื่องจากยานยนต์ต่าง ๆ ต้องใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและเราไม่ได้เป็นประเทศผู้ผลิตน้ำมันเชื้อเพลิงใช้เอง เป็นการขับเคลื่อนประเทศด้วยเศรษฐกิจชีวภาพและเชื้อเพลิงชีวภาพซึ่งลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่าระบบเศรษฐกิจอื่นๆ และควรสนับสนุนให้มีกฎหมายเพื่อส่งเสริมเอทานอลและไบโอดีเซลขึ้นมาโดยเฉพาะ

พิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ แล้วเห็นว่าเอทานอลของไทยยังไม่สามารถแข่งขันในการส่งออกได้เพราะต้นทุนของเอทานอลมีราคาสูงกว่าเอทานอลจากประเทศคู่แข่ง ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจในประเด็นที่เป็นต้นเหตุที่ทำให้เอทานอลมีต้นทุนสูงดังนี้

- สาเหตุที่ต้นทุนการผลิตเอทานอลของไทยสูงเนื่องจากการแปรรูปใช้กากน้ำตาลเป็นวัตถุดิบหรือไม่ เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับบราซิลซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่าได้ใช้น้ำอ้อยเป็นวัตถุดิบเพื่อแปรรูปโดยตรง และหากมีการแก้ไขกฎหมายให้นำน้ำอ้อยมาเป็นวัตถุดิบโดยตรงเหมือนกันแล้ว จะทำให้สามารถผลิตเอทานอลด้วยต้นทุนที่ต่ำลงหรือไม่

- ปัญหาการผลิตของเกษตรกรที่ไม่สามารถทำเกษตรแปลงใหญ่ การใช้เครื่องจักรกลเทคโนโลยีการเกษตร ต้นทุน และแรงงานที่ต้องมีการแก้ไขไปพร้อมกัน

- เทคโนโลยีการผลิตเอทานอลของไทยที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน มีประสิทธิภาพสูงเทียบเท่าเทคโนโลยีที่ใช้ในประเทศคู่แข่งหรือไม่

ทั้งนี้ในการแก้ไขปัญหาจะต้องดำเนินการทั้งระบบไปพร้อมกัน

๗) เอทานอลยังจำเป็นต้องเป็นพลังงานทางเลือกที่สำคัญและมีผลต่อความมั่นคงของประเทศ นโยบายในเชิงกลยุทธ์จะต้องไม่ให้ต่างประเทศเห็นจุดอ่อนในด้านพลังงานของประเทศ ที่หากในอนาคตเกิดขาดแคลนจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอื่น ๆ ของไทยและจะฟื้นตัวได้ยาก ดังนั้น การที่มีผลผลิตเอทานอลเกินจึงดีกว่าขาดแคลน ซึ่งในระยะยาวจะสามารถปรับตัวให้สมดุลได้เอง เพราะภาคเอกชนมีการปรับตัวได้ดี เพียงแต่รัฐบาลต้องมีนโยบายและส่งสัญญาณไปยังภาคเอกชนอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

กระทรวงพลังงานควรกำหนดแนวทางให้ชัดเจนว่าจะมีมาตรการไปในทิศทางใด เพื่อภาคเอกชนจะได้ปรับตัวตาม และในประเด็นเรื่องกำลังการผลิตเอทานอลของโรงงานเอทานอลในประเทศไทย ข้อเท็จจริง คือ โรงงานมีศักยภาพในการผลิตสูงมาก แต่เหตุผลที่ผลิตเอทานอลไม่เต็มศักยภาพเพราะภาครัฐยังไม่ได้สนับสนุนการใช้เอทานอลให้มากขึ้นและมีแนวโน้มว่าจะใช้เอทานอลน้อยลง

นโยบายของกระทรวงพลังงานไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกับการส่งเสริมภาคการเกษตร ดังนั้น ถ้าอยากพัฒนาภาคการเกษตรให้กับชาวไร่อ้อย กระทรวงพลังงานจะต้องปรับเปลี่ยนทิศทางการใช้พลังงานในประเทศให้สนับสนุนการใช้เอทานอลเพิ่มขึ้นด้วย

๗.๗.๒.๓ การวิเคราะห์ปัญหาการสนับสนุนการจัดตั้งโรงไฟฟ้า เพื่อใช้ผลพลอยได้จากไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาลทราย

ในการพิจารณาจัดสรรโควตาโรงผลิตและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าที่ใช้ผลพลอยได้ทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบ ควรมีการพิจารณาให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นการช่วยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมเกษตรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง

๗.๗.๒.๔ การวิเคราะห์ปัญหาจากภาษีความหวาน

มาตรการเก็บภาษีความหวาน จะส่งผลกระทบไปยังเกษตรกรชาวไร่อ้อยซึ่งอยู่ต้นทางของภาคการผลิต เพราะจะทำให้ปริมาณการใช้น้ำตาลทรายลดลงและส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกร โดยมีข้อสังเกตต่อมาตรการดังกล่าว ดังนี้

๑) มาตรการดังกล่าวเป็นการเก็บภาษีจากปริมาณน้ำตาลที่ผสมในเครื่องดื่มเท่านั้น แต่ไม่ได้รวมถึงสารที่ให้ความหวานประเภทอื่นที่สามารถใช้แทนน้ำตาลได้ ซึ่งสารเหล่านี้เป็นสารที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ดังนั้น หากผู้ประกอบการเครื่องดื่มนำเข้าสารที่ให้ความหวานแทนน้ำตาลมาผสมในเครื่องดื่มทดแทนน้ำตาล มาตรการดังกล่าวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดการเกิดโรคไม่ติดต่อร้ายแรงนั้นก็จะไม่สามารถบรรลุผลได้ เนื่องจากสารที่ให้ความหวานแทนน้ำตาลก็ส่งผลเสียต่อสุขภาพได้เช่นกัน เช่น โรคอ้วนลงพุง โรคมะเร็ง เป็นต้น เนื่องจากสารทดแทนความหวานเป็นสารเคมีสังเคราะห์ อีกทั้งการใช้สารทดแทนความหวานแม้จะทำให้บริโภคน้ำตาลลดลง แต่จะทำให้คนไทยยังติดรสหวานอยู่ หากต้องการที่จะลดผลเสียต่อสุขภาพอย่างแท้จริง ควรนำเปอร์เซ็นต์ความหวานมาคำนวณเพื่อเสียภาษีด้วยแทนที่จะคำนวณเฉพาะปริมาณน้ำตาลเพียงอย่างเดียว มิเช่นนั้น อาจเกิดผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจที่ทำให้รายได้จากอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายหายไป ให้กับการนำเข้าสารจากต่างประเทศซึ่งมีราคาสูงพอสมควร

๒) หากผู้ประกอบการนำเข้าสารทดแทนความหวานจากต่างประเทศ มาใช้ทดแทนน้ำตาลที่ผสมในเครื่องดื่ม อาจเกิดผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจที่ทำให้รายได้จากอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายหายไปให้กับผู้ผลิตสารทดแทนความหวาน นอกจากนี้หากพิจารณาในเรื่องงบประมาณของรัฐแล้ว หากมาตรการภาษีดังกล่าวสามารถทำให้งบประมาณที่รัฐต้องดูแลด้านสุขภาพลดลง แต่มาตรการดังกล่าวอาจส่งผลให้รัฐต้องเสียงบประมาณอีกจำนวนหนึ่งไปช่วยเหลือเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่ได้รับความเดือดร้อนจากราคาอ้อยตกต่ำ จึงต้องพิจารณาว่ามาตรการดังกล่าวมีความคุ้มค่าและเหมาะสมแล้วหรือไม่

๓) การตระหนักถึงสุขภาพของคนไทยนั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่การใช้มาตรการทางภาษีนั้นจะส่งผลกระทบคนไทยอีกกลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มที่ยากจนและอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา เช่น ด้านการศึกษา อาชญากรรม เป็นต้น ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพอย่างยั่งยืนควรใช้มาตรการอื่นที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี เพื่อลดอัตราเสี่ยงต่อโรคที่จะก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพจากการบริโภคน้ำตาลทราย จะมีความเหมาะสมกว่าการใช้มาตรการทางภาษี เช่น การติดฉลากไว้ที่ผลิตภัณฑ์ในลักษณะเช่นเดียวกับฉลากที่ติดซองบุหรี่ เป็นต้น

๔) มาตรการดังกล่าวเกิดผลกระทบกับคนกลุ่มใหญ่ในอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย แต่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ต่อกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่มีปัญหาสุขภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องควรศึกษาว่าในกลุ่มคนที่เป็นโรคอ้วน หรือโรคเบาหวานนั้น มีสาเหตุจากอะไร นอกจากมีสาเหตุมาจากการบริโภคน้ำตาลทรายในปริมาณมากแล้ว เป็นเพราะพฤติกรรมส่วนตัวอื่นๆ ด้วยหรือไม่

๕) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ รัฐเก็บภาษีจากเครื่องดื่มได้ ๒๑,๙๙๔.๒๘ ล้านบาท โดยเป็นภาษีที่เก็บจากปริมาณน้ำตาลที่ผสมในเครื่องดื่ม ประมาณ ๒,๕๐๐ ล้านบาท จึงขอเสนอให้พิจารณานำรายได้ที่กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีความหวานได้ คืนกลับให้กับเกษตรกรชาวไร่อ้อยในรูปแบบใดแบบหนึ่งที่เหมาะสมต่อไป หากมีการนำภาษีความหวานดังกล่าวมาช่วยเหลือเกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนหนึ่ง อาจจะบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวไร่อ้อยได้ไม่มากก็น้อย

๗.๗.๒.๕ การวิเคราะห์ปัญหาด้านการเพิ่มมูลค่าให้กับอ้อยและน้ำตาลทราย

ประเด็นการกำหนดนิยามคำว่า “น้ำตาลทราย” ในร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

หลังจากที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ เรื่องการแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ กระทรวงอุตสาหกรรมโดยสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งได้ผ่านการศึกษาและปรับปรุงจากคณะกรรมการพิจารณาศึกษาปรับปรุงพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ที่แต่งตั้งโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ และส่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้มีการประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวในระหว่างวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๒ รวมจำนวน ๔ ครั้ง และมีความเห็นร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายว่าหากพิจารณาตรวจร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งมีการแก้ไขในหลายประเด็นอาจจะไม่ทันกรอบระยะเวลาตามข้อตกลงที่ประเทศไทยได้ทำไว้กับประเทศบราซิลในประเด็นที่เกี่ยวกับพันธกรณีระหว่างประเทศตามข้อกำหนดขององค์การการค้าโลก คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) จึงได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ฉบับใหม่ขึ้นมา เพื่อแก้ไขเฉพาะประเด็นที่มีความเร่งด่วนตามข้อกำหนดขององค์การ

การค้าโลก และประเด็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ เฉพาะประเด็นที่ไม่มีปัญหาข้อโต้แย้งระหว่างผู้มีส่วนได้เสียซึ่งประกอบด้วย สมาคมชาวไร่อ้อย สหกรณ์ชาวไร่อ้อย โรงงานน้ำตาลทุกโรงงาน สมาคมโรงงานน้ำตาลและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นการแก้ไข จำนวน ๙ ประเด็น รวมถึงการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “น้ำตาลทราย” และได้นำร่างดังกล่าวขึ้นบนเว็บไซต์ของสอน. และเว็บไซต์รับฟังความเห็นด้านกฎหมายภายใต้ชื่อว่า www.lawmendment.go.th เพื่อรับฟังความเห็นเป็นการทั่วไป ระหว่างวันที่ ๗ – ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒

ในพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “น้ำตาลทราย” ไว้ดังนี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“น้ำตาลทราย” หมายความว่า น้ำตาลที่ผลิตได้จากอ้อยและหมายความรวมถึงน้ำอ้อยซึ่งเคี่ยวเป็นน้ำเชื่อมหรือรูปอื่นเพื่อใช้ในการผลิตน้ำตาลทรายและในกรณีที่มีการนำผลพลอยได้มารวมเพื่อคำนวณราคาอ้อยและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทราย ให้หมายความรวมถึงผลพลอยได้ด้วย”

พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้กำหนดให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “น้ำตาลทราย” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

““น้ำตาลทราย” หมายความว่า น้ำตาลที่ผลิตได้จากอ้อยไม่ว่าจะอยู่ในรูปใดและหมายความรวมถึงน้ำอ้อยซึ่งได้จากการหีบอ้อยในกระบวนการผลิตและน้ำอ้อยซึ่งเคี่ยวเป็นน้ำเชื่อมหรือรูปอื่นเพื่อนำไปใช้ในการผลิตน้ำตาลทรายหรือผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น ๆ และในกรณีที่มีการนำผลพลอยได้มารวมเพื่อคำนวณราคาอ้อยและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายให้หมายความรวมถึงผลพลอยได้ด้วย”

ทั้งนี้ เหตุผลในการแก้ไขบทนิยามคำว่า “น้ำตาลทราย” ดังกล่าว เป็นการแก้ไขเพื่อให้สามารถนำน้ำอ้อยไปใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์อื่นได้โดยตรง โดยมีเป้าหมายเพื่อต้องการเพิ่มมูลค่าอ้อยและน้ำตาลทรายเนื่องจากเป็นการลดต้นทุนให้กับโรงงานที่นำน้ำอ้อยไปผลิตผลิตภัณฑ์อื่น อาทิ เอทานอล พลาสติกชีวภาพ ได้โดยตรง แต่หลังจากที่ได้มีการสรุปผลการรับฟังความเห็นทางเว็บไซต์แล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่าไม่ขัดข้องต่อการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติในประเด็นนิยามดังกล่าว เพียงแต่ไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขบทนิยามดังกล่าวในขณะนี้ เนื่องจากเห็นว่าการแก้ไขบทนิยามดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อประเด็นการแบ่งปันผลประโยชน์ในพระราชบัญญัติที่ควรได้รับการพิจารณาแก้ไขไปพร้อมกัน จึงส่งร่างดังกล่าวกลับมาให้สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายพิจารณาทบทวนอีกครั้ง ซึ่งในเบื้องต้นสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย มีความเห็นยืนยันตามร่างเดิม โดยให้เหตุผลว่าการแก้ไขบทนิยามดังกล่าว ไม่กระทบกับการแบ่งปันผลประโยชน์ในอ้อยและน้ำตาลทราย เพราะแม้จะอนุญาตให้นำน้ำอ้อยไปผลิตผลิตภัณฑ์อื่น แต่วิธีการในการคำนวณเป็นรายได้กลับเข้ามาในระบบจะมีสูตรในการคำนวณเพื่อแปลงค่าน้ำอ้อยกลับมาเป็นน้ำตาลทราย ซึ่งได้รับความเห็นชอบทั้งจากกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อย โรงงานน้ำตาลทราย และสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ดังนั้น จึงไม่เกิดปัญหากระทบประเด็นอื่นในพระราชบัญญัติ

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

จากปัญหาการแก้ไขบทนิยามดังกล่าวจะกระทบกับประเด็นอื่นหรือไม่ ต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ หากไม่สามารถแก้ไขนิยามดังกล่าวในขณะนี้ จะส่งผลให้การดำเนินการเพื่อส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าล่าช้าออกไปอีก ในอนาคตมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งพิจารณาแก้ไขประเด็นดังกล่าวเพื่อให้สามารถนำน้ำอ้อยไปผลิตผลิตภัณฑ์อื่นได้โดยตรง และแก้ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกันโดยเร็ว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อมาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๐ ในการส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้ามูลค่าเพิ่มจากอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งในส่วนของเอทานอลและเคมีชีวภาพ เนื่องจากอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายในอนาคตจะต้องพึ่งพาการนำน้ำอ้อยไปผลิตเอทานอล และผลิตภัณฑ์เคมีชีวภาพ รวมทั้งพลาสติกชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่า และยกระดับความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย เพื่อให้ทันสถานการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีการผลิตที่สูงขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดการเสียโอกาสต่อระบบเศรษฐกิจ และยังต้องมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาทบทวนการแบ่งปันผลประโยชน์ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ประเด็นที่มีผู้ผลิตเกี่ยวกับเคมีชีวภาพจากน้ำตาลทรายและกากน้ำตาลน้อยเพียง ๓ โรงงาน และไม่มีโรงงานใดใช้น้ำอ้อยหรือน้ำเชื่อมเป็นวัตถุดิบ เนื่องจากติดปัญหาเรื่องข้อกฎหมายที่ไม่สามารถนำน้ำอ้อยไปแปรรูปเป็นอย่างอื่นได้นอกจากน้ำตาลทราย หากอนาคตข้างหน้ามีการแก้บทบัญญัติดังกล่าว การแปรรูปอ้อยอาจจะมีช่องทางมากขึ้น

หากรัฐบาลกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการผลิตเคมีชีวภาพจากอ้อยให้ชัดเจน อาจจะสร้างความเชื่อมั่นด้านการลงทุนให้กับบริษัทต่างประเทศที่จะเข้ามาใช้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตเคมีชีวภาพจากอ้อยเพิ่มมากขึ้น

การนำอ้อยและน้ำตาลมาแปรรูปเป็นพลาสติกชีวภาพนั้น จะได้ผลตอบรับที่ชัดเจนก็ต่อเมื่อรัฐบาลมีมาตรการบังคับหรือการสนับสนุนให้เกิดความต้องการใช้พลาสติกชีวภาพ แต่ในปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการดังกล่าว ส่งผลให้การแปรรูปอ้อยและน้ำตาลเป็นพลาสติกชีวภาพยังไม่ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเท่าที่ควร

ราคาน้ำตาลได้ตกลงอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลา ๓ - ๔ ปี ดังนั้น จึงควรสนับสนุนในเรื่องการแปรรูปเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีมูลค่าสูง นอกเหนือจากการนำอ้อยไปผลิตน้ำตาลเพียงอย่างเดียว**และควรพิจารณาเพิ่มงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิต การตลาดเคมีชีวภาพ การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์เคมีชีวภาพที่ผลิตได้จากอ้อยและน้ำตาลทราย**

๗.๘ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๗.๘.๑ บทสรุป

จากการรวบรวมประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับอ้อย การดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน มาประมวลผลและวิเคราะห์ผลของกฎหมาย บทบาทอำนาจหน้าที่ของภาครัฐ แนวทางนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาด้านอ้อย ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวนมากทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายในประเทศ ที่สำคัญได้แก่ ข้อตกลงว่าด้วยการเกษตร (Agreement of Agriculture, AoA) ความตกลงทั่วไป ว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) และข้อตกลงว่าด้วยมาตรการการอุดหนุนและการตอบโต้การอุดหนุน (Subsidies and Countervailing Measures, SCM) พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ คำสั่ง คสช. ที่ ๑/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ เรื่องการแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาด้านอ้อยได้อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ อีกทั้งมาตรการที่ภาครัฐได้ดำเนินการอยู่นั้นเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่มิได้มีมาตรการในการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน เช่น การใช้คำสั่ง คสช. เพื่อแก้ไขปัญหาชั่วคราวกรณีบราซิลการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างเกษตรกรชาวไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาล เงื่อนไขในการตั้งโรงงานที่ต้องมีระยะห่าง ๕๐ กิโลเมตร นอกจากนี้ผลกระทบจากมาตรการของหน่วยงานอื่นที่มิได้เกี่ยวข้องกับด้านอ้อยโดยตรงแต่กลับส่งผลและมีความสำคัญต่อเกษตรกรชาวไร่อ้อย เช่น ผลของความต้องการรักษาสุขภาพโดยการออกกฎหมายภาษีความหวาน ผลของการห้ามเผาอ้อยจากความต้องการลดฝุ่นของรัฐบาล การนำใบอ้อยและกากอ้อยไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้าโดยมิได้มีโควตาจัดสรรให้ตั้งโรงไฟฟ้าจากกระทรวงพลังงาน แผน AEDP ที่มีการลดเป้าหมายของการใช้เอทานอลลงในอนาคตผลของพระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงที่จะยกเลิกการอุดหนุนเชื้อเพลิงชีวภาพในอีก ๗ ปีข้างหน้า หรือภายในปี ๒๕๖๙ ข้อจำกัดจากประกาศการห้ามใช้สารเคมีปราบวัชพืช เป็นต้น ทั้งนี้ ตามรายละเอียดที่ได้วิเคราะห์ไว้ในข้อ ๗.๗

ทั้งนี้ หากจะมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับอ้อย รัฐบาลจำเป็นต้องมีการติดตามกลไกการเจรจาการค้าระหว่างประเทศอย่างใกล้ชิดและพิจารณาดำเนินการอย่างรอบคอบกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รัฐบาลต้องพิจารณาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดของกฎหมายกฎ ระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมและพัฒนาการสร้างมูลค่าเพิ่มและลดต้นทุนในระยะยาว เช่น ข้อกำหนดในพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทรายที่ทำให้ ไม่สามารถนำอ้อยไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ที่นอกเหนือจากน้ำตาลทราย ข้อจำกัดในเรื่องของระยะทางระหว่างโรงงานน้ำตาลตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมที่ทำให้โรงงานอยู่ห่างกันจนมีผลต่อต้นทุนการขนส่งอ้อยทั้งระบบ ข้อจำกัดกรณีอ้อยไฟไหม้ที่ยังขาดแคลนแรงงานและมีจำนวนรถตัดอ้อยไม่เพียงพอ การพิจารณาเพิ่มความต้องการใช้เอทานอลและให้นำน้ำอ้อยมาผลิตเป็นเอทานอลได้โดยรายได้จากการจำหน่ายน้ำอ้อยยังอยู่ในระบบแบ่งปันรายได้ตามกฎหมาย ตลอดจนการบริหารจัดการทางทะเบียนของชาวไร่อ้อยในทางปฏิบัติเพื่อให้เชื่อมโยงกับโครงการเงินอุดหนุนได้อย่างทั่วถึง

ในการแก้ไขปัญหาราคาอ้อย เป็นไปได้ยากที่ราคาอ้อยจะสูงขึ้นจากรายได้การจำหน่ายน้ำตาลทรายเพียงอย่างเดียว เนื่องจากราคาน้ำตาลทรายในประเทศได้รับผลกระทบจากปริมาณผลผลิตน้ำตาลทรายจากตลาดโลกซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาจึงควรเพิ่มปริมาณการใช้อ้อย โดยการนำไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลและผลิตภัณฑ์อื่นที่มีมูลค่าสูงขึ้น อาทิ เคมีชีวภาพ (Biochemical) พลาสติกชีวภาพ (Bioplastic) โดยรัฐบาลจะต้องมีนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางในการส่งเสริมที่ชัดเจน และกำหนดมาตรการมาบังคับใช้เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในการแก้ไขปัญหาการแข่งขันด้านราคาในตลาดโลกในขณะนี้ การเพิ่มปริมาณการใช้เอทานอลจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากแม้จะมีมูลค่าไม่สูงแต่จะสามารถช่วยระบายปริมาณผลผลิตที่เกินความต้องการไปได้จำนวนมาก ส่วนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชีวภาพนั้น อาจใช้เวลานานกว่าจะมีตลาดรองรับและประสบความสำเร็จจึงไม่สามารถลดปัญหาอ้อยหรือน้ำตาลทรายที่มีปริมาณมากในระยะสั้นได้ อย่างไรก็ตาม ในอนาคตควรผลักดันเคมีชีวภาพให้เป็นสินค้าระดับโลกควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เกิดการใช้ภายในประเทศมากขึ้น โดยการออกมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมารองรับผลิตภัณฑ์ มีมาตรการส่งเสริมให้เกิดการลงทุน และขจัดปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง โดยการแก้ไขพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ เพื่อให้สามารถนำน้ำอ้อยที่ได้จากกระบวนการหีบอ้อยในการผลิตน้ำตาลทรายไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นได้โดยตรง รวมถึงให้มีการนำผลพลอยได้จากอ้อยมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆที่สามารถนำไปคำนวณเป็นค่าอ้อยให้กับเกษตรกรอย่างเหมาะสมกับต้นทุนและเทคโนโลยีการผลิตในปัจจุบัน และให้มีผลใช้บังคับโดยเร็ว

ดังนั้นเพื่อให้เกิดกลไกและแนวทาง มาตรการในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับอ้อยอย่างเป็นระบบดังกล่าว จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ จำนวนหนึ่ง เช่น พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ โดยเร่งด่วน และต้องครอบคลุมถึงการแก้ปัญหาในทุกมิติทั้ง ๑๑ ประการ ตามรายละเอียดที่ได้กล่าวไว้แล้ว ถึงแม้ว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมาย กฎ ระเบียบเหล่านี้ จะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบกิจการของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ แต่หากรัฐบาลต้องการแก้ปัญหาด้านอ้อยอย่างยั่งยืน ก็มีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้ หากรัฐบาลมีความต้องการจะแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง จะต้องจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวไว้แล้ว และสร้างสมดุลต่อกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ๑) กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ๒) กลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อยและหัวหน้าชาวไร่อ้อย ๓) กลุ่มผู้ประกอบการผลิตและค้าน้ำตาลทราย ๔) กลุ่มผู้ผลิตและนำเข้าสารทดแทนความหวาน ๕) กลุ่มผู้ผลิตไฟฟ้าชีวมวลที่ใช้กากอ้อยเป็นวัตถุดิบ ๖) กลุ่มโรงกลั่นน้ำมัน ๗) กลุ่มผู้ผลิตเอทานอล ๘) กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ๙) กลุ่มผู้ประกอบการจำหน่ายและผลิตรถตัดอ้อย และ ๑๐) กลุ่มผู้ผลิตเคมีชีวภาพและพลาสติกชีวภาพ โดยควรคำนึงถึงผลกระทบต่อเกษตรกรชาวไร่อ้อย เป็นสำคัญ

๗.๘.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการพิจารณาศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาแล้ว เห็นควรมีข้อเสนอแนะที่ควรจะต้องได้รับการพิจารณาดำเนินการและนำไปปรับปรุงแก้ไข โดยแบ่งข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยแบ่งเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

๗.๘.๒.๑ ข้อเสนอแนะระยะสั้น

๑) มาตรการทางกฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง

- ควรแก้ไขพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ โดยเพิ่มบทนิยามให้สามารถนำน้ำอ้อยไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่นนอกจากน้ำตาลได้โดยตรง ให้มีผลใช้บังคับโดยเร็ว เพื่อเป็นการส่งเสริมด้านการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้กับโรงงาน โดยให้คงบทนิยาม มาตรา ๓ ในร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ..... ไว้ดังนี้

"น้ำตาลทราย" หมายความว่า น้ำตาลที่ผลิตได้จากอ้อยไม่ว่าจะอยู่ในรูปใด และหมายความรวมถึงน้ำอ้อยซึ่งได้จากการหีบอ้อยในกระบวนการผลิตและน้ำอ้อยซึ่งเคี่ยวเป็นน้ำเชื่อมหรือรูปอื่น เพื่อนำไปใช้ในการผลิตน้ำตาลทรายหรือผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ และในกรณีที่มีการนำผลพลอยได้มารวมเพื่อคำนวณราคาอ้อยและผลตอบแทนการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทรายให้หมายความรวมถึงผลพลอยได้ด้วย"

ทั้งนี้ เนื่องจากในการพิจารณาชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา ปัจจุบันคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นให้ตัดบทนิยามดังกล่าวออก

- ควรมีการพิจารณาทบทวน ระเบียบ ข้อบังคับที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ เกี่ยวกับการแบ่งปันรายได้จากผลิตผลพลอยได้ของการผลิตน้ำตาลทรายที่เกษตรกรควรจะได้รับส่วนแบ่งที่เป็นธรรม อาทิ กากอ้อย ซึ่งสามารถนำไปสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น ผลิตไฟฟ้าใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเชื้อเพลิงชีวมวล เป็นต้น โดยมีการพิจารณาแก้ไขระเบียบในเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์ของผลผลิตพลอยได้ให้เกษตรกรและโรงงานได้รับจำนวนที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

- ควรชะลอมาตรการบังคับทางกฎหมายในการห้ามเผาอ้อย และการหักเงินค่าอ้อยไฟไหม้จากเกษตรกรชาวไร่อ้อยออกไปก่อน เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรชาวไร่อ้อยในขณะนี้จากปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ และเพื่อให้เกษตรกรได้มีเวลาในการปรับตัว ทั้งนี้ การประเมินราคาจากค่าความหวานก็เป็นแนวทางการกำหนดราคาอ้อยที่เหมาะสมและสะท้อนระดับราคาของอ้อยที่ไหม้ไฟอยู่แล้ว และในระหว่างนี้ ให้นำมาตรการอื่นมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานจากการตัดอ้อยสด

ที่เป็นสาเหตุหนึ่งของการเผาอ้อยให้สำเร็จเสียก่อน อาทิ การใช้รถตัดอ้อยมาแทนแรงงานคนโดยการปรับพื้นที่ปลูกอ้อยให้เหมาะสมต่อการใช้รถตัดอ้อย และสนับสนุนการจัดหารถตัดอ้อยให้เพียงพอและทั่วถึงในทุกพื้นที่ ทั้งนี้จนกว่ารัฐบาลจะช่วยจัดหารถตัดอ้อยที่ยังขาดแคลนอยู่อีกเป็นจำนวนมากถึง ๑,๖๐๐ คันโดยให้เกษตรกรทุกระดับ **ไม่ว่ารายเล็ก หรือรายใหญ่สามารถเข้าถึงได้** และใช้รถเก็บเกี่ยวแบบสางใบอ้อย มาใช้เก็บเกี่ยวผลผลิตแทนการใช้รถตัดอ้อยในระหว่างที่รถตัดอ้อยยังมีจำนวนไม่เพียงพอ

- ควรพิจารณาทบทวนการบังคับใช้มติคณะกรรมการวัตถุอันตราย เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ กรณียกเลิกการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต ในไร่อ้อย จนกว่าจะได้ศึกษาต้นทุนและแนวทางการใช้สารเคมีอื่น วิธีการกำจัดวัชพืชโดยวิธีอื่น ๆ ในไร่อ้อยจากประเทศผู้นำในการผลิตอ้อย อาทิ บราซิล ออสเตรเลีย อินเดีย เพื่อให้เกิดความรอบคอบและลดผลกระทบต่อต้นทุนของเกษตรกร

- ควรพิจารณาแก้ไขมาตรการ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการส่งเสริมการลงทุนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ให้มีสิทธิประโยชน์ที่สูงขึ้นเมื่อมีการใช้วัตถุดิบทางการเกษตรและผลพลอยได้มาผลิตเป็นเคมีชีวภาพหรือผลิตภัณฑ์อื่นใดที่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่ม และลดเงื่อนไขที่ไม่จำเป็นออกเพื่อลดอุปสรรคในการขอรับการส่งเสริมการลงทุน ทั้งนี้จึงเห็นควรที่จะต้องพิจารณาให้ผู้ประกอบการที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศโดยเฉพาะพืชผลทางการเกษตรและผลพลอยได้ ควรจะต้องได้รับสิทธิประโยชน์เทียบเท่าหรือสูงกว่าผู้ประกอบการที่ใช้วัตถุดิบที่ต้องนำเข้าจากต่างประทศ โดยไม่จำเป็นต้องมีเงื่อนไขในเรื่องของระดับเทคโนโลยีที่ใช้ ทั้งนี้ เนื่องจากอุตสาหกรรมเกษตรก็ไม่ได้เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีในระดับสูงแต่อย่างใด แตกต่างจากอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงอื่นๆ เช่น ยานยนต์ ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ หุ่นยนต์ การบิน เป็นต้น

- ควรแก้ไขประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการให้ตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยการยกเลิกการกำหนดระยะห่างระหว่างโรงงาน กรณีกำหนดให้มีระยะห่างระหว่างโรงงานไม่น้อยกว่า ๕๐ กิโลเมตร เพื่อเป็นการลดภาระด้านต้นทุนการขนส่งอ้อยของเกษตรกรไปยังโรงงาน เนื่องจากจะทำให้สามารถสร้างโรงงานที่อยู่ใกล้พื้นที่ไร่อ้อยโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องระยะห่างระหว่างโรงงาน

- ควรพิจารณาแก้ไข กฎหมาย กฎ ระเบียบ ให้สามารถนำรายได้ที่ได้จากการจัดเก็บภาษีความหวานส่วนหนึ่ง อุดหนุนกลับคืนให้กับเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการนี้โดยตรง ในรูปแบบใดแบบหนึ่งที่เหมาะสมต่อไป เพื่อเป็นการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวไร่อ้อย โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เก็บภาษีจากเครื่องดื่มได้ ๒๑,๙๙๔.๒๘ ล้านบาท โดยเป็นภาษีที่เก็บจากปริมาณน้ำตาลที่ผสมในเครื่องดื่ม ประมาณ ๒,๕๐๐ ล้านบาท และภาษีความหวานจะเก็บได้เพิ่มขึ้นตามอัตราการจัดเก็บที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๒ และนอกจากการเก็บภาษีความหวานจากปริมาณน้ำตาลทรายที่ผสมในเครื่องดื่มแล้ว ควรเก็บภาษีสรรพสามิตจากสารให้ความหวานประเภทอื่นด้วย เนื่องจากเป็นอันตรายต่อสุขภาพด้วยเช่นกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านสุขภาพของมาตรการดังกล่าว

๒) การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่

- เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ควรดำเนินการจัดให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อยอย่างจริงจังตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อปรับโครงสร้างการบริหารจัดการของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ยกระดับความรู้ความสามารถในการปลูกอ้อยให้มีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต บริหารการเก็บเกี่ยวและจัดการสัญญาหรือข้อตกลงกับโรงงานและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเกษตรกรรายเล็กและเกษตรกรรายใหญ่ โดยอาจต้องมีมาตรการบังคับให้เกษตรกรรวมกลุ่ม ประมาณกลุ่มละ

๑,๐๐๐ ไร่ มีลักษณะเป็นหุ้นส่วนตามพื้นที่ของตนเอง เพื่อขอสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรทั้งระบบใช้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแบบแปลงใหญ่ที่รัฐบาลดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน นำเครื่องจักรกลมาใช้สำหรับกลุ่มโดยคิดค่าใช้จ่ายเหมือนจ้างเอกชน และนำรายได้ส่งเงินกู้ จะทำให้เกษตรกรมีเครื่องมือเป็นของกลุ่มเองใช้ในการเตรียมดิน การปลูก การพรวนดิน การกำจัดวัชพืช การฉีดยา การใช้เทคโนโลยีระบบน้ำหยด (Drip irrigation) รวมทั้งการเก็บเกี่ยวและการปรับระดับพื้นที่ (Land leveling) โดยภาครัฐสนับสนุนงบประมาณมาร่วมดำเนินการ จะทำให้พื้นที่ทั้งกลุ่มไม่มีความแตกต่าง ส่งผลให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพขึ้น

- เจ้าหน้าที่ภาครัฐเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรรายเล็กหรือเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยรายใหม่ที่ไม่ทราบ กฎ ระเบียบ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจ โดยไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย ตามประกาศของคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ที่ส่งผลให้ไม่ได้รับเงินอุดหนุนปัจจัยการผลิตจากนโยบายของรัฐบาล และจากกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย

- รัฐควรมีนโยบายและมาตรการในการสนับสนุนการผลิตและการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ รวมถึงพลาสติกชีวภาพ ที่มีความชัดเจนและสามารถกำหนดทิศทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมการผลิตเอทานอลและผู้ประกอบการสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ผู้สนใจลงทุนผลิตเคมีชีวภาพและพลาสติกชีวภาพ ได้ปรับตัวตามได้อย่างเหมาะสม โดยมีมาตรการต่างๆ มาสนับสนุนภาคเอกชน เช่น มาตรการทางภาษี การส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

๗.๘.๒.๒ ข้อเสนอแนะระยะกลาง

๑) มาตรการทางกฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง

- ให้กระทรวงพลังงาน กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ (Biofuels) ขึ้นมาบังคับใช้โดยเฉพาะ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ ซึ่งใช้วัตถุดิบจากสินค้าเกษตร เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

๒) มาตรการรองรับ

- ควรมีมาตรการเพื่อรองรับการใช้ผลพลอยได้จากไร่อ้อยและจากโรงงานน้ำตาลทรายไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้า โดยสนับสนุนการจัดตั้งโรงไฟฟ้าจากแก๊สชีวภาพหรือโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ใช้น้ำเสีย ใบอ้อยและกากอ้อย ให้ความสำคัญกับการจัดสรรโควตาโรงผลิตและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าจากอ้อยและผลพลอยได้ เนื่องจากเป็นการช่วยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมการเกษตรมีรายได้เพิ่มขึ้นและโรงงานน้ำตาลทรายมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง

- ควรมีมาตรการรองรับการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร เช่น การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผลิตรถตัดอ้อย สามารถผลิตรถตัดอ้อยที่มีความเหมาะสมกับการตัดอ้อยในพื้นที่ไร่อ้อยของไทย กล่าวคือมีขนาดเล็ก มีกำลังที่เหมาะสมและสามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เหมาะสมกับพื้นที่ โดยมีราคาต่ำกว่ารถตัดอ้อยที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ทั้งนี้รถตัดอ้อยที่นำเข้าจากต่างประเทศนั้นเหมาะสมกับเกษตรแปลงใหญ่และไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ไร่อ้อยของไทย ทำให้ไม่สามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

๗.๘.๒.๓ ข้อเสนอแนะระยะยาว

๑) มาตรการรองรับ

- ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับการหาแนวทางเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและการตลาดเคมีชีวภาพ การส่งเสริมการลงทุน การร่วมทุนในผลิตภัณฑ์ที่ช่วยเพิ่มมูลค่าจากอ้อยและน้ำตาลทราย ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น เพื่อเป็นการลดส่วนส่วนปริมาณการผลิตน้ำตาลทราย และเพิ่มสัดส่วนการผลิตเคมีชีวภาพและพลาสติกชีวภาพได้อย่างเป็นระบบและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

- เร่งดำเนินการส่งเสริมวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าของอ้อยและน้ำตาลทราย และยกระดับงานวิจัยและพัฒนามาใช้ให้เกิดผลในทางการค้าและการลงทุน ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เป็นต้น

๒) การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่

- รัฐบาลควรกำหนดนโยบาย ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพลังงาน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม คณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ให้มีการบูรณาการไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับอ้อยนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือของหลายหน่วยงาน

- เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จะต้องดำเนินการในการแก้ไข กฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบายและมาตรการต่างๆ โดยยึดหลักถ่วงดุลกลุ่มผลประโยชน์อย่างเหมาะสม โดยยึดหลักธรรมาภิบาล และคำนึงถึงผลต่อเกษตรกร เป็นสำคัญ

บทที่ ๘

ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

คณะกรรมาธิการวิสามัญฯ พิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ได้พิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางเกษตรจนได้ข้อสังเกต ดังนี้

๘.๑ ข้อสังเกตเรื่องข้าว

๑) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ศึกษาให้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกโดยการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงคุณภาพพันธุ์ข้าวและเพิ่มผลผลิตให้มากกว่าปัจจุบัน โดยรัฐบาลเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณเป็นทุนในการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงสายพันธุ์ข้าวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อตอบโจทย์ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมและความมั่งคั่งด้านอาหาร ท่ามกลางสภาพภูมิอากาศที่เกิดการเปลี่ยนแปลง และสนับสนุนให้มีการปลูกข้าวหอมมะลิเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ที่เหมาะสมของประเทศ โดยการพัฒนาสายพันธุ์ข้าวหอมมะลิเพื่อให้สามารถปลูกได้ในพื้นที่ ภูมิสภาพอากาศ และปริมาณน้ำที่เหมาะสม โดยการให้สายพันธุ์ข้าวตรงกับพื้นที่ ที่แตกต่างกันไป และเพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณสมบัติเฉพาะ เช่น ข้าวมีความต้านทานต่อโรคและแมลง

๒) ให้รัฐบาลพัฒนาและสนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปข้าว โดยจูงใจให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้วยมาตรการส่งเสริมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อยกระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์จากข้าวให้สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาหารและสินค้าอุปโภคที่ทำจากข้าว การใช้ประโยชน์จากทุกส่วนของข้าว รวมถึงการแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตจากข้าวและเพิ่มโอกาสให้ประเทศไทยจากการส่งออก

๓) ให้รัฐบาลสนับสนุนการผลิตข้าวโดยทำเกษตรปลอดภัยโดยใช้ต้นแบบเกษตรอินทรีย์และเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม ลดต้นทุนการผลิตและเพื่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค

๔) ให้รัฐบาลส่งเสริมหรืออุดหนุนให้เกษตรกรหรือชุมชนมีศักยภาพที่จะจัดเก็บข้าวได้ด้วยตนเองและมีเทคโนโลยีการจัดเก็บข้าวที่เหมาะสม เพื่อให้ชาวนามีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางและโรงสีมากขึ้น และมีศักยภาพที่จะจัดเก็บข้าวเอาไว้เพื่อขายในเวลาที่ราคาตลาดเหมาะสมได้

๕) ให้รัฐบาลสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้สหกรณ์เป็นทุนหมุนเวียนในการซื้อข้าวกับเกษตรกรตามที่มีข้าวจริงโดยเป็นการซื้อตลาดเป้าหมายนำในราคาที่สูงพอสมควร

๘.๒ ข้อสังเกตเรื่องข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๑) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในลักษณะการทำเกษตรแปลงใหญ่ (Big Farmer) ให้มีการวางแผนการผลิตโดยใช้หลัก “การตลาดนำการผลิต” คือ ส่งเสริมให้มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงต้นฝนร้อยละ ๒๐ ปลายฝนร้อยละ ๓๐ และช่วงหน้าแล้งร้อยละ ๕๐ เพื่อจะได้ราคาผลผลิตดี

๒) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้พันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์พันธุ์ลูกผสมของสถาบันวิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างอำเภอปากช่องจังหวัดนครราชสีมาและปลูกพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เก็บไว้ใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต

๓) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย สนับสนุนให้มีการทำประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ครอบคลุมทั่วประเทศ

๔) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เร่งดำเนินการให้มี “พระราชบัญญัติข้าวโพดแห่งชาติ” ขึ้นเพื่อบริหารจัดการข้าวโพดอย่างเป็นระบบพร้อมทั้งจัดตั้งกองข้าวโพดแห่งชาติขึ้นเพื่อเป็นสถาบันการเงินของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดทั่วประเทศ

๕) ให้กระทรวงพาณิชย์ ป้องกันการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศเพื่อมาทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ด้วยมาตรการทางภาษีและควบคุมคุณภาพ หรือการกำหนดกรอบระยะเวลาการนำเข้าไม่ให้มีผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ

๖) ให้รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณให้สถาบันวิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่าง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้วิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ใหม่ ๆ ขึ้นเพื่อใช้ส่งเสริมการเพาะปลูก

๘.๓ ข้อสังเกตเรื่องมันสำปะหลัง

๑) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมให้มี “พระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง” ขึ้นเพื่อบริหารจัดการมันสำปะหลังอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งจัดตั้งกองทุนมันสำปะหลังแห่งชาติขึ้นเพื่อเป็นสถาบันทางการเงินของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังทั่วประเทศ

๒) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมสนับสนุนให้สหกรณ์การเกษตรมีเครื่องมือ (เครื่องอบมันสำปะหลัง) เพื่อไว้ใช้ในการแปรรูปมันสำปะหลัง (มันเส้น) พร้อมทั้งมีโกดังเก็บผลผลิตไว้รอจำหน่ายในช่วงราคาสูง

๓) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้พันธุ์มันสำปะหลังที่คุณภาพเชื้อแป้งสูงตามที่ตลาดต้องการมาใช้ในการเพาะปลูก

๔) ให้กระทรวงพาณิชย์ จัดเชื่อมโยงการตลาดระหว่างสหกรณ์ผู้รวบรวมผลผลิตมันสำปะหลังแปรรูป (มันเส้น) กับ สหกรณ์ผู้ผลิตอาหารสัตว์ด้วยกันและเชื่อมโยงการตลาดกับโรงงานผู้ผลิตอาหารสัตว์หรือเชื่อมโยงกับโรงงานผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังและตลาดต่างประเทศ

๕) ให้กระทรวงพาณิชย์ มีมาตรการควบคุมการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้าน โดยกำหนดให้มีคลังเก็บข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไว้บริเวณชายแดนก่อน และมีการควบคุมการขนย้ายเข้ามาในประเทศเพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ

๖) ให้กระทรวงพาณิชย์ เจรจาการค้ากับตลาดการค้าแป้งมันสำปะหลังผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และมันเส้นในประเทศคู่ค้าเดิมให้เพิ่มโควตานำเข้ามากขึ้น และลดภาษีการนำเข้า พร้อมทั้ง เงื่อนไขพิธีสาร การนำเข้าต่าง ๆ ให้เข้มงวดน้อยลง

๗) ให้กระทรวงพาณิชย์ จัดหาตลาดการค้าแป้งมันสำปะหลังผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และมันเส้นในต่างประเทศทุกเวทีการเจรจา เพื่อให้ EU เปิดตลาดการค้ามันสำปะหลังให้มากขึ้น

๘) ให้กระทรวงพลังงาน ผลักดันการใช้เอทานอลให้ได้ตามแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP ๒๐๑๕)และให้มีการปรับแผน (AEDP ๒๐๑๘) ให้มีการใช้เอทานอลไม่ต่ำกว่า ๑๑.๓๑ ล้านลิตรต่อวัน

๙) ให้กระทรวงพลังงาน ส่งเสริมให้มีการใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังเป็นพลังงานทดแทนพลังงานทางเลือกในประเทศให้มากขึ้นโดยผลักดันให้มีการใช้เอทานอลจากมันสำปะหลังร้อยละ ๕๐ ของผลผลิตมันสำปะหลังที่ผลิตรวมทั้งประเทศ

๘.๔ ข้อสังเกตเรื่องผัก ผลไม้ และสมุนไพร

๑) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เร่งกำหนดมาตรการในการตรวจสอบดูแลการปลูกผัก ให้ได้มาตรฐานอาหารปลอดภัยและปราศจากสารพิษตกค้างอย่างเป็นระบบ

๒) ปัจจุบันฐานข้อมูลผลผลิตทางการเกษตรยังไม่มีความชัดเจน ประกอบกับยังขาดแคลนเครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพสินค้าเกษตรที่ได้มาตรฐานและทั่วถึง ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงพาณิชย์จึงควรเร่งกำหนดมาตรการส่งเสริมการจำหน่ายและส่งออกผลไม้ไทย โดยเน้นการสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้า ด้วยการนำเทคโนโลยีด้านการเกษตรในระบบดิจิตอลมาใช้ อาทิ

- การพัฒนาการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานผลไม้ให้ได้คุณภาพและปราศจากสารพิษตกค้างโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และสารสนเทศสมัยใหม่มาใช้ เพื่อยกระดับการผลิต การตลาด และความสามารถในการแข่งขัน

- การจัดทำระบบแผนที่ Fruit map โดยเกษตรกรสามารถบันทึกรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ ได้เอง (Big Data) ทำให้ได้ข้อมูลสถิติที่ตรงตามความเป็นจริง เช่น ข้อมูลผลไม้แต่ละประเภทที่สามารถปลูกและจำหน่ายได้จริงในแต่ละพื้นที่ของจังหวัด ข้อมูลสมาชิกเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียน ธุรกิจการเกษตรที่เกี่ยวข้อง จำนวนผลผลิต (กิโลกรัม/ไร่) และพื้นที่ปลูก (ไร่) เป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวจะทำให้สามารถคาดการณ์ผลผลิตส่วนเกินของผลไม้แต่ละประเภทที่อาจเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการเชิงรุก รวมทั้งสามารถวางแผนการผลิตผลไม้ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

- การจัดทำป้ายติดสินค้าเกษตร (Smart Tag) ในระบบ QR Code โดยบันทึกข้อมูลทั้งหมดของสินค้าในห่วงโซ่ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบข้อมูลสินค้าย้อนกลับไปยังแหล่งผลิตได้โดยตรง *(traceability)* ทำให้เกิดการพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีความน่าเชื่อถือ และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสถานะของความปลอดภัยของอาหาร ให้เกิดการยอมรับใน “ระดับสากล”

๓) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงสาธารณสุขร่วมกันพัฒนาให้เกิดฟาร์มผลิตสมุนไพรให้ได้มาตรฐานการทำเกษตรกรรมแบบเกษตรอินทรีย์ (organic farming) รวมทั้งส่งเสริมการผลิตแบบเกษตรแปลงใหญ่ (Big Farming) เพื่อให้ได้วัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ปราศจากการปนเปื้อนของเชื้อรา โลหะหนัก และสิ่งเจือปนอื่น ๆ รวมทั้งสามารถผลิตวัตถุดิบสมุนไพรได้ปริมาณมากเพียงพอต่อความต้องการของตลาดและธุรกิจการแปรรูปวัตถุดิบเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าโดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมช่วยต่อยอดผลิตภัณฑ์ *(High Value Added)* ทั้งในสินค้าประเภทยา ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม และเครื่องสำอาง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการพัฒนาพืชสมุนไพรไทยให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับ สร้างรายได้ต่อเศรษฐกิจประเทศต่อไป

๘.๕ ข้อสังเกตเรื่องปาล์ม

๑) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. ... เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มให้ครบวงจร

๒) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรทำปาล์มคุณภาพยกระดับเปอร์เซ็นต์น้ำมันจาก ๑๘ เปอร์เซ็นต์เป็น ๒๐ เปอร์เซ็นต์ภายใน ๒ ปี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและรายได้ให้เกษตรกร

๓) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดทำโครงสร้างราคาผลปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มดิบที่มีมาตรฐาน ส่งเสริมและสนับสนุนการนำผลพลอยได้จากปาล์มมาแบ่งปันให้กับเกษตรกร

๔) ให้กระทรวงพลังงาน เร่งสนับสนุนบี ๒๐ เพื่อการขนส่ง และสนับสนุน บี ๑๐๐ ในภาคการเกษตรและภาคการท่องเที่ยว

๕) ให้กระทรวงพลังงาน และกระทรวงอุตสาหกรรม ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล

๖) ให้กระทรวงพาณิชย์โดยกรมการค้าภายใน ติดตั้งเครื่องวัดปริมาณน้ำมันปาล์มดิบ โดยใช้เทคโนโลยีที่สามารถวัดได้ตลอดเวลา (Real Time) ที่ถังเก็บน้ำมันปาล์มของผู้ประกอบการโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มและในอุตสาหกรรมอื่นที่มีการใช้น้ำมันปาล์มดิบทั้งระบบ

๘.๖ ข้อสังเกตเรื่องยางพารา

๑) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หาแนวทางป้องกันปัญหาตามนโยบายประกันราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำที่ให้การชดเชยส่วนต่างกับเกษตรกรไม่เกินรายละ ๒๕ ไร่ ซึ่งกรณีผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกยางพาราจำนวนมากได้นำพื้นที่สวนยางพารามาแบ่งเป็นแปลงเล็กให้ผู้อื่นเช่าแล้วนำมาลงทะเบียนเพื่อรับการชดเชย การกระทำดังกล่าวอาจสร้างภาระด้านการเงินให้กับรัฐบาลในการชดเชยราคาส่วนต่างและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่ต้องการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนจากราคาพืชผลให้กับเกษตรรายย่อยที่ได้รับความเดือดร้อนจากราคายางพารามีราคาตกต่ำ

๒) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สนับสนุนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สวนยางพารายั่งยืน เพื่อช่วยแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ

๓) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคมโดยกรมทางหลวงและกรมทางหลวงชลบท และกระทรวงการคลัง ปรับปรุงหรือยกเลิกข้อกำหนดคุณสมบัติทางกายภาพ ทางเคมีของน้ำยางพาราผสมสารผสมเพิ่มและสารผสมเพิ่มที่ไม่ชอบ

๔) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สนับสนุนการรวบรวมผลผลิตและแปรรูปยางพาราขั้นต้นแก่กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ เพื่อตัดวงจรกลุ่มนายทุนและทำให้สหกรณ์ยางพาราเข้มแข็งขึ้น

๕) ให้รัฐบาลจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ยางพารา ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาเฉพาะทาง และให้ทุนสร้างนักวิจัยเพื่อสร้างมูลค่าอันเกิดจากนวัตกรรมเทคโนโลยี โดยให้การยางแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ

๖) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หาแนวทางในการสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่ผลิตผลิตภัณฑ์จากยางพารา และหาแนวทางในการส่งเสริมกลุ่มของเกษตรกรที่ดำเนินการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากยางพารา

๗) ให้กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สนับสนุนและจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมยางพารากลางน้ำ (น้ำยางข้น ยางแผ่นรมควัน ยางเครป) ในแต่ละภูมิภาค ร่วมกับสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และภาคเอกชน เพื่อสร้างความเข็มแข็งให้กับผู้ประกอบการและเกษตรกรในท้องถิ่น

๘.๗ ข้อสังเกตเรื่องมะพร้าว

๑) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ บริหารการนำเข้ามะพร้าวผลจากต่างประเทศ ให้สอดคล้องกับปริมาณผลผลิตและความต้องการในประเทศในแต่ละช่วงเวลาเพื่อรักษาระดับราคาไม่ให้มีความผันผวนดังเช่นที่ผ่านมา

๒) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชเพื่อป้องกันผลกระทบจากแมลงศัตรูพืชที่ติดมากับมะพร้าว

๓) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมการปลูกมะพร้าวพันธุ์ต้นเตี้ยเพื่อทดแทนมะพร้าวที่มีอายุมากและให้ผลผลิตน้อย โดยมีมาตรการแรงจูงใจที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกร

๔) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพิ่มสัดส่วนของผู้แทนเกษตรกรในคณะอนุกรรมการบริหารจัดการสินค้ามะพร้าว

๕) ให้กระทรวงพาณิชย์กำหนดให้มีใบกำกับการเคลื่อนย้ายมะพร้าวผลภายในประเทศกรณีน้ำหนักบรรทุกเกิน ๔,๐๐๐ กิโลกรัมขึ้นไป และมีการออกเป็นกฎกระทรวงบังคับใช้ มีบทลงโทษกับผู้ที่กระทำความผิดในการเคลื่อนย้ายมะพร้าวที่ไม่ถูกต้อง

๖) ให้กระทรวงพาณิชย์กำหนดให้มะพร้าวที่มีการนำเข้าภายใต้กรอบการค้า WTO และ AFTA ต้องมีการกะเทาะภายในโรงงานที่มีการนำเข้าเท่านั้น

๗) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมพัฒนาคุณภาพกะทิสำเร็จรูปและการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมมะพร้าวและกะทิของไทยกับการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นในตลาดโลก

๘) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมส่งเสริมการแปรรูปมะพร้าวให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อเพิ่มมูลค่า

๙) ให้กระทรวงพาณิชย์กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงการคลัง ร่วมกันทำการบูรณาการของราคามะพร้าวตลอดห่วงโซ่อุปทานมะพร้าว ตั้งแต่ราคามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่งมะพร้าวที่ทับสะแก ราคามะพร้าวเนื้อขาวหน้าโรงงาน ราคามะพร้าวหัวขูด ราคาขายปลีกกะทิสำเร็จรูปในประเทศและราคากะทิสำเร็จรูปส่งออก เผยแพร่ต่อสาธารณะเป็นรายสัปดาห์หรืออย่างน้อยเป็นรายเดือน

๑๐) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับกระทรวงพาณิชย์ร่วมกันส่งเสริมการปลูกมะพร้าวแบบอินทรีย์เพื่อเพิ่มมูลค่ามะพร้าวที่เกษตรกรขายได้ และผลิตภัณฑ์มะพร้าวของไทย โดยควรมีกลไกกำหนดราคาที่มีเสถียรภาพ

๑๑) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับกระทรวงพาณิชย์ร่วมกันพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลปริมาณสต็อกของมะพร้าวในแต่ละจุดของห่วงโซ่อุปทาน โดยเฉพาะล้งรวบรวมมะพร้าวขายส่ง ล้งกะเทาะมะพร้าว และโรงงานกะทิสำเร็จรูป เพื่อให้การบริหารจัดการอุปสงค์และอุปทานมะพร้าวมีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น

๘.๘ ข้อสังเกตเรื่องสับปะรด

๑) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พัฒนาระบบเฝ้าระวังราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้เพื่อให้คาดการณ์ราคาสับปะรดเป็นไปอย่างแม่นยำและทันการณ์

๒) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พัฒนาฐานข้อมูลการผลิตให้มีความแม่นยำและพัฒนาระบบการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูก เพิ่มผลผลิตต่อไร่ลดต้นทุนการผลิต การปรับปรุงสายพันธุ์ การแก้ปัญหาโรคเหี่ยวและโรคพืชต่างๆ พัฒนาระบบมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ลดปริมาณสับปะรดที่ด้อยคุณภาพลงและสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

๓) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พัฒนาระบบการเกษตรแบบพันธะสัญญาเพื่อคงรักษาเสถียรภาพของราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้

๔) ให้กระทรวงพาณิชย์ขยายและพัฒนาตลาดการบริโภคภายในประเทศผ่านช่องทางการตลาดและการแปรรูปแบบใหม่ๆ ลดความผันผวนของราคาสับปะรดผลสด

๕) ให้กระทรวงพาณิชย์ มุ่งขยายตลาดต่างประเทศ ทั้งสับปะรดกระป๋อง น้ำสับปะรด และผลิตภัณฑ์สับปะรดแบบใหม่ รวมถึงการส่งออกสับปะรดผลสดหรือแช่แข็ง โดยภาครัฐควรมีบทบาทในการเจรจาลดกำแพงภาษีที่สูงกว่าคู่แข่งขัน บริหารจัดการค่าเงินบาทให้มีความเหมาะสมกับการแข่งขันในตลาดโลก

๖) ให้กระทรวงพาณิชย์ ส่งเสริมตลาดการบริโภคภายในประเทศมุ่งเป้าให้การบริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้น

๗) ให้กระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แก้ไขสถานการณ์ความเดือดร้อนของโรงงานแปรรูปสับปะรดเกี่ยวกับการจ่ายค่าจ้างแรงงานในฤดูกาลที่โรงงานปิดดำเนินงาน

๘) ให้กระทรวงพาณิชย์กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงอุตสาหกรรมเตรียมแนวทางการระบายผลผลิตในช่วงราคาตกต่ำ เพื่อรักษาระดับราคา โดยต้องมีศักยภาพในการระบายผลผลิตสับปะรดให้ได้ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ – ๓๐๐,๐๐๐ ตันต่อปี

๘.๙ ข้อสังเกตเรื่องอ้อย

๑) ให้กระทรวงอุตสาหกรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งแก้ไขพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ให้สามารถนำน้ำอ้อยหรือน้ำเชื่อมไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่นนอกจากน้ำตาลทรายได้โดยตรง ให้มีผลใช้บังคับโดยเร็ว รวมทั้งพิจารณากำหนดให้รายได้สุทธิจากกากอ้อยเป็นรายได้ของระบบแบ่งปันผลประโยชน์ และจัดสัดส่วนผลประโยชน์ระหว่างชาวไร่และโรงงานใหม่ให้เป็นธรรมกับทั้งสองฝ่าย

๒) ให้กระทรวงพลังงานกำหนดให้มีมาตรการเพิ่มการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพจากอ้อยหรือเอทานอล โดยการลดชนิดน้ำมันที่ผสมเอทานอลต่ำ ส่งเสริมน้ำมันแก๊สโซฮอล์ อี ๒๐ และ อี ๘๕ ให้มากขึ้น เพื่อให้การใช้เอทานอลในระยะสั้นเพิ่มเป็นร้อยละ ๒๐ เป็นการส่งเสริมให้ผู้ผลิตเดิมและผู้ผลิตรายใหม่ผลิตเอทานอลให้มากขึ้น แทนที่น้ำตาลทรายที่มีราคาตกต่ำ อันจะส่งผลให้อ้อยมีราคาสูงขึ้น โดยจัดตั้งกองทุนเชื้อเพลิงชีวภาพเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมโดยเฉพาะ

๓) ให้กระทรวงอุตสาหกรรม แก้ไขประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้ตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยการยกเลิกการกำหนดระยะห่างระหว่างโรงงาน เพื่อเป็นการลดภาระด้านต้นทุนการขนส่งอ้อยของเกษตรกรไปยังโรงงาน

๔) ให้กระทรวงอุตสาหกรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชะลอมาตรการแก้ไขปัญหาอ้อยไฟไหม้โดยการ

หักเงินค่าอ้อยไฟไหม้จากเกษตรกรชาวไร่อ้อย และเร่งสนับสนุนการจัดหารถตัดอ้อยให้เพียงพอและทั่วถึงในทุกพื้นที่

๕) ให้กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดมาตรการในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผลิตรถตัดอ้อยในประเทศ สามารถผลิตรถตัดอ้อยที่เหมาะสมกับพื้นที่ไร่อ้อยของไทย เนื่องจากรถตัดอ้อยที่นำเข้าจากต่างประเทศนั้นไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ไร่อ้อยของไทย ทำให้ไม่สามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

๖) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดมาตรการให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยรวมกลุ่มเพื่อปรับโครงสร้างการบริหารจัดการของเกษตรกรชาวไร่อ้อย โดยมีพื้นที่ประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่/กลุ่ม เพื่อขอสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรมาใช้สำหรับกลุ่มตนเอง โดยภาครัฐสนับสนุนงบประมาณมาร่วมดำเนินการ

๗) ให้คณะกรรมการวัตถุอันตราย พิจารณาทบทวนมติ เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ กรณียกเลิกการใช้สารเคมีทางการเกษตรได้แก่ พาราควอต และไกลโฟเซต ซึ่งเป็นสารเคมีที่มีความจำเป็นต้องใช้ในไร่อ้อย จนกว่ากระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาแนวทางการใช้สารเคมีอื่น จากประเทศที่ประสบความสำเร็จในการผลิตอ้อย เพื่อให้เกิดความรอบคอบและลดผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตของเกษตรกร

๘) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร และกระทรวงอุตสาหกรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรระหว่างกระทรวง เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกรในการขึ้นทะเบียนชาวไร่อ้อยตามพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗

๙) ให้กระทรวงการคลัง และกระทรวงอุตสาหกรรม พิจารณาแนวทางในการนำรายได้จากการจัดเก็บภาษีความหวาน อุดหนุนกลับคืนให้กับเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการทางภาษีดังกล่าว ในรูปแบบใดแบบหนึ่งที่เหมาะสม และควรเก็บภาษีจากสารให้ความหวานประเภทอื่นนอกจากน้ำตาลทั้งที่ผลิตในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศด้วย

๑๐) ให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการส่งเสริมการลงทุนให้แก่ผู้ประกอบการที่ใช้วัตถุดิบทางการเกษตรและผลพลอยได้ทางการเกษตรมาผลิตเป็นเคมีชีวภาพหรือผลิตภัณฑ์อื่นใด ที่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มได้รับสิทธิประโยชน์ที่สูงขึ้น โดยไม่มีเงื่อนไขในเรื่องของระดับเทคโนโลยีที่ใช้ และลดเงื่อนไขที่ไม่จำเป็น

๑๑) ให้คณะรัฐมนตรีและสำนักงบประมาณพิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงพาณิชย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและยกระดับการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าของอ้อยและน้ำตาลทรายได้อย่างเป็นรูปธรรม ให้เกิดผลในทางการค้าและการลงทุน เพื่อเป็นการลดสัดส่วนปริมาณการผลิตน้ำตาลทราย และเพิ่มการผลิตเคมีชีวภาพและพลาสติกชีวภาพให้เหมาะสม

๑๒) ให้กระทรวงพลังงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการคลัง คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดนโยบายและมาตรการสนับสนุนการผลิตและการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ รวมถึงพลาสติกชีวภาพที่มีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมการผลิตเอทานอล ผู้ประกอบการสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงและผู้สนใจลงทุนในการผลิตเคมีชีวภาพและพลาสติกชีวภาพเกิดความเชื่อมั่น สามารถวางแผนและปรับตัวให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

๑) หนังสือ

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ และสมบูรณ์ ศิริประชัย. (๒๕๕๒). *กฎกติกา WTO เล่มที่สี่: ภาคเศรษฐกิจเฉพาะ Specific Sectors* (พิมพ์ครั้งที่ ๑). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (๒๕๓๐). *เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยพรีเมี่ยมข้าว*. สถาบันไทยคดีศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์. (๒๕๔๗). *ช่องทางการกระจายข้าวเปลือก*. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๖๑). *สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี ๒๕๖๑*.

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน). (๒๕๖๐). *ส่งออกข้าวไทยไป Niche Market* (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๓๓). *นโยบายและมาตรการการค้าข้าว*. กองนโยบายและพัฒนาการเกษตร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

อัมมาร์ สยามวาลา และ วิโรจน์ ณ ระนอง. (๒๕๓๓). *ประมวลความรู้เรื่องข้าว*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

๒) บทความวารสารและบทความนิตยสาร

สมพร อิศวิลานนท์ และ อรอนงค์ นัยวิกุล. การสร้างคุณค่าสินค้าเกษตรไทย. (2549). *ธนาคารแห่งประเทศไทย*.

๓) เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน. (๒๕๖๐). *รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ สถานการณ์ ตลาดผลไม้นำเข้าในจีน*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๒, จาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/168157/168157.pdf.

กรมการค้าต่างประเทศ. *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) โอกาสและผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทย บทวิเคราะห์ โอกาสและผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทยจากการเข้าร่วมประชาคม เศรษฐกิจ อาเซียน (AEC)*. จาก http://bit.ly/331zBHi.

กรมอุตุนิยมวิทยา. (ม.ป.ป.). จาก http://www.tmd.go.th /info/info.php.

สารสนเทศส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๐). *การใช้ที่ดินทางการเกษตรปี ๒๕๖๐*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๒, จาก www.agriinfo.doae.go.th.

เสาวณี จันทะพงษ์ และพรชนก เทพขาม. (๒๕๖๑). *นวัตกรรมการเกษตร: ทางออกปัญหาความ เหลื่อมล้ำของไทย ตอน ๒*, จาก http://bit.ly/36kdtKj.

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. *ข่าวประชาสัมพันธ์*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒, จาก http://bit.ly/2OJM3rd.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (๒๕๖๒). *สรุปประเด็นข้อเสนอและความคิดเห็นประเด็นสำคัญของมติ*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒, จาก http://bit.ly/2VuOA9G.

สำนักงานควบคุมน้ำหนักยานพาหนะ กรมทางหลวง. *พิกัดน้ำหนัก*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๒, จาก https://bit.ly/33UjdZp.

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. (๒๕๖๐) *รายงานประจำปี ๒๕๖๐*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๒, จาก https://bit.ly/2MHGisx.

สำนักงานเศรษฐกิจเกษตร. (๒๕๖๒). *รายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรไตรมาส ๒ ปี ๒๕๖๒ และแนวโน้มปี ๒๕๖๒*, จาก http://www.oae.go.th/

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๖๑). *สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี ๒๕๖๑*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๒, จาก http://bit.ly/2Jy24Nw.

สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๒). *การสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๒, จาก http://bit.ly/36iUn7y.

โสมรัตน์ จันทรัตน์ บุญธิดา เสงี่ยมเนตร และวิษณุ อรรถวานิช. (๒๕๖๑). *จุลทรรศน์ภาคเกษตรไทยผ่านข้อมูลทะเบียนเกษตรกรและสำมะโนเกษตร*. จาก https://www.pier.or.th/?abridged=จุลทรรศน์ภาคเกษตรไทย.

๔) กฎหมาย

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑/๒๕๖๑ เรื่องการแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายทั้งระบบ (๑๕ มกราคม ๒๕๖๑). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๘ ง, น. ๓.

พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๓๖. ตอนที่ ๖๙ ก, น. ๑.

พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗. (๘ สิงหาคม ๒๕๒๗). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม ๑๐๑. ตอนที่ ๑๐๓, น. ๑.

พระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙. (๘ กันยายน ๒๕๔๙). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม ๑๒๓. ตอนที่ ๙๒ ก, น. ๑.

กฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐. (๑๖ กันยายน ๒๕๖๐). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๓๔. ตอนที่ ๖๙๙๕ ก, น. ๑๑๑.

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้ตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๓๖. ตอนพิเศษ ๑๐๙ ง, น. ๗.

ประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง กำหนดชนิดและคุณภาพน้ำตาลทรายที่ให้โรงงานผลิต พ.ศ. ๒๕๕๙. (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๙). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๓๓. ตอนพิเศษ ๓๑๕ ง, น. ๑๖.

ประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับเงินที่หักจากค่าอ้อยไฟไหม้ อ้อยยอดยาวและอ้อยที่มีกาบใบ พ.ศ. ๒๕๖๑. (๒๕ มกราคม ๒๕๖๒). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๓๖. ตอนพิเศษ ๒๓ ง, น. ๒๗.

ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้รถยนต์ใช้แล้วเป็นสินค้าที่ต้องห้ามหรือต้องขออนุญาตในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๒. (๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๒). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๓๖. ตอนพิเศษ ๑๕๒ ง, น. ๑๖.

ประกาศผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ผู้อำนวยการทางหลวงแผ่นดิน และผู้อำนวยการทางหลวงสัมปทาน เรื่อง ห้ามใช้ยานพาหนะที่มีน้ำหนัก น้ำหนักบรรทุก หรือน้ำหนักลงเพลาเกินกว่าที่ได้กำหนด หรือโดยที่ยานพาหนะนั้นอาจทำให้ทางหลวงเสียหาย เดินบนทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงสัมปทาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒. (๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๒). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๒๖. ตอนพิเศษ ๙๒ ง, น. ๒.

ระเบียบคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ว่าด้วยการตัดและส่งอ้อยให้แก่โรงงานการตรวจสอบคุณภาพอ้อยและการรับอ้อยจากชาวไร่อ้อยหรือหัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐. (๑ ธันวาคม ๒๕๖๐). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๓๔. ตอนพิเศษ ๒๙๘ ง, น. ๑.

๕) รายงานวิจัย

ทัศนีย์ อัตตะนันทน์ , ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์, บุรี บุญสมภพพันธ์, ชัยรัตน์ วรรณรักษ์, เจตน์ ล่อใจ, สหัสชัย คงทน, อัธยะ พินจงสกุลดิษฐ, ... พิษณุ หินตั้ง. (๒๕๕๐). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการ การจัดการธาตุอาหารพืชเฉพาะพื้นที่เพื่อการผลิตพืชอย่างยั่งยืน (ข้าวและอ้อย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร. (๒๕๕๑). รายงานผลการศึกษาภาวะเศรษฐกิจ สังคม ครัวเรือน และแรงงานเกษตร. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สมพร อิศวิลานนท. (๒๕๕๒). พลวัตเศรษฐกิจการผลิตข้าวไทย. นนทบุรี: งานวิจัยของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

๖) เอกสารอื่น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. (สิงหาคม ๒๕๖๐). *ประเด็นเข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อย วันอังคารที่ 6 สิงหาคม 2562*. เอกสารนำเสนอในการประชุม .การประชุมของคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อย. อาคารรัฐสภาเกียกกาย.

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. (กรกฎาคม ๒๕๖๐). *ประเด็นเข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อย วันอังคารที่ ๒๓ กรกฎาคม 2562*. เอกสารนำเสนอในการประชุม.การประชุมของคณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อย. อาคารรัฐสภาเกียกกาย.

หอการค้าจังหวัดเชียงราย. *เอกสารรายงานการประชุมหารือเพื่อหาแนวทางในการส่งออกสินค้าเกษตรจากท่าเรือเชียงแสนไปยังท่าเรือกวนเหล่ยของสาธารณรัฐประชาชนจีน ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันอังคารที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๒*. น. ๒-๔.

๗) Books

Ingram, J. C. (1971). Economic Change in Thailand 1850-1970. Stanford University Press: Stanford.

Isvilanonda S., Ahmad A., & Hossain M. (2000). Recent Changes in Thailand's Rural Economy. Economic and Political Weekly, 35(52/53), 4644-4649.

Rijk, A.G. (1989). Agricultural Mechanization Policy and Strategy: The Case Study of Thailand. Tokyo: Asian Productivity Organization.

Siamwalla, A. (1987). Productivity and Competttitiveness in Thai Agriculture. Bangkok: Thailand Development Research Institute.

Siamwalla A., Setboonsang S., & Patamasiriwat D. (1989). The Response of Thai Agriculture to the World Economy. Bangkok: Thailand Development Research Institute.

Siamwalla, A. (1975). A history of rice price policies in Thailand, Finance, Trade, and Economic Development in Thailand. Bangkok: Sompong Press.

TDRI. (1992). Food Situation Outlook in Asia: Case Study of Thailand. Bangkok: Thailand Development Research Institute.

Wattanutchariya, S. (1983). Economic Analysis of the Farm Machinery Industry and Tractor Contractor Business in Thailand in Small-Farm Mechanization. Philippines: International Rice Research Institute.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คำสั่งแต่งตั้ง

ด่วนที่สุด
ที่ สผ ๐๐๑๔/ ว ๑๔๘

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ พญาไท กทม. ๑๐๔๐๐

๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ญัตติที่เกี่ยวข้อง รวม ๑๑ ฉบับ

ด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ (นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ และนายนิรมิต สุจารี เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาราคายางพารา (นายขจิตร ชัยนิคม เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (นายภราดร ปริศนานันทกุล เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ (นายวีระกร คำประกอบ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางช่วยเหลือราคาสินค้าเกษตรตกต่ำแก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวและอ้อย (นายนิยม ช่างพินิจ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาราคาพืชผลของเกษตรกรตกต่ำ (นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางช่วยเหลือพืชผลทางการเกษตรราคาตกต่ำ (นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ และนายอภิชาติ ตีรสวัสดิชัย เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแก้ไขปัญหาผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ (นายนริศ ขำนุรักษ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (นายเสมอกัน เที่ยงธรรม เป็นผู้เสนอ) และลงมติตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔๑ และข้อ ๔๒ ประกอบด้วย

๑. นายกูเฮง ยาวอหะซัน
๒. นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์
๓. นายจุลพันธ์ โนนศรีชัย
๔. นายเจนวิทย์ ไกรสินธุ์
๕. นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ
๖. นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน
๗. นายณัฏฐ์ชนน ศรีก่อเกื้อ
๘. นายเดชรัต สุขกำเนิด
๙. นายธนะสิทธิ์ โควสุรัตน์
๑๐. นายนิพันธ์ ศิริธร
๑๑. นายนิยม ช่างพินิจ
๑๒. นางสาวแนน บุณย์ธิดา สมชัย
๑๓. นายประกอบ รัตนพันธ์
๑๔. นายประทวน สุทธิอำนวยเดช
๑๕. นายประมวล พงศ์ถาวราเดช
๑๖. นายพรชัย อำนวยทรัพย์
๑๗. นายพรชัย ฮินทร์สุข
๑๘. นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์
๑๙. นายภราดร ปริศนานันทกุล
๒๐. นางสาวละออง ติยะไพรัช
๒๑. นายวราวงษ์ พันธุ์ศิลา
๒๒. นายวัชรพล โตมรศักดิ์
๒๓. นายวิจักร อากับกริยา
๒๔. นายวิชิต ปลั่งศรีสกุล
๒๕. นายวีระกร คำประกอบ
๒๖. นายสงกรานต์ จิตสุทธิภากร
๒๗. นายสมเกียรติ ศรลัมพ์
๒๘. นายสมพงษ์ สระกวี
๒๙. นายสัมฤทธิ์ แทนทรัพย์
๓๐. นายสุพล จุลใส
๓๑. นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์
๓๒. นายสุวิทย์ งอกศรี
๓๓. นายเสมอกัน เที่ยงธรรม
๓๔. นายอนันต์ ผลอำนวย
๓๕. นายอนุชา น้อยวงศ์
๓๖. นายอภิชาติ ตีรสวัสดิชัย
๓๗. นายอัครพล ทองพูน
๓๘. นายอำนาจ วิลาวัลย์
๓๙. นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม

ที่ประชุมได้กำหนดระยะเวลาพิจารณาศึกษาไว้ ๖๐ วัน และจะได้มีการประชุมคณะกรรมาธิการในวันอังคารที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๒ เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุม ๓๐๑ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา เกียกกาย

จึงเรียนยืนยันมาเพื่อทราบ และขอเชิญท่านไปประชุมตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าวข้างต้น

ขอแสดงความนับถือ

(นายสรศักดิ์ เพียรเวช)
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักการประชุม
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๒๙
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๓๘

ภาคผนวก ข

หนังสือขอขยายระยะเวลา

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขรับ ๓๗๐๙/๒๕๖๒
วันที่ ๙ ส.ค ๖๒
๑๕.๕๐ น.

ด่วนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๗.๑๐/ ๒๕๔

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษา
ปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ
สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ พญาไท กทม. ๑๐๔๐๐

๙ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ โดยกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาศึกษาไว้ ๖๐ วัน ซึ่งจะครบกำหนดในวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๒ นั้น

เนื่องจากยังมีข้อมูล ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายที่คณะกรรมาธิการจะต้องทำการพิจารณาศึกษาอีกเป็นจำนวนมาก รวมทั้งต้องเดินทางไปรับฟังข้อมูล ข้อเท็จจริงและปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณาศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และรายงานให้สภาทราบ เพื่อให้การพิจารณา ศึกษาของคณะกรรมาธิการเกิดความรอบคอบ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ คณะกรรมาธิการจึงได้มีมติเห็นควรให้มีการขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษาออกไปอีก ๖๐ วัน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๙๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎร พิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายวีระกร คำประกอบ)
ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและบัญชี ๒
รับที่ ๒๙ / ๒๕๖๒
วันที่ ๒๓ / ส.ค. / ๖๒ เวลา ๑๐.๔๕ น.

สำนักกรรมาธิการ ๑
กลุ่มงานคณะกรรมาธิการส่งเสริมราคาผลิตผลเกษตรกรรม
โทรศัพท์และโทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๙๓-๔
E-mail : committee.agri@gmail.com
www.parliament.go.th

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม
รับที่ ๑๐๐ / ๒๕๖๒
วันที่ ๒๓ / ส.ค. / ๖๒ เวลา ๑๐.๐๐ น.
ส่งกลุ่มงาน พ.ร.ม.๒ ดำเนินการ

กลุ่มงานระเบียบวาระ
รับที่ ๑๓๗ / ๒๕๖๒
วันที่ ๒๓ / ส.ค. / ๖๒ เวลา ๑๑.๐๐ น.

ภาคผนวก ค

ญัตติ

(สำเนา)
เลขรับ ๓/๒๕๖๒ วันที่ ๖ มิ.ย. ๒๕๖๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ กทม. ๑๐๔๐๐

๖ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สืบเนื่องจากปัจจุบันพืชผลทางการเกษตรประกอบด้วยข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ปาล์ม และยางพารามีราคาตกต่ำ ส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะเกษตรกรผู้เพาะปลูกต้องมีภาระหนี้สินจากต้นทุนผลผลิตและราคาปุ๋ยที่สูง ประกอบกับมีบริษัทภาคเอกชนที่ผูกขาดราคาพืชผลทางการเกษตรในการนำเข้าส่งออก และจำหน่ายภายในประเทศ รัฐบาลควรมีมาตรการเยียวยาเกษตรกรผู้เพาะปลูก รวมถึงส่งเสริมภาคเกษตรในการผลิต และจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรเพื่อการจำหน่ายในประเทศ และส่งออกสินค้าทางการเกษตรไปยังต่างประเทศ ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน หรือมีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือความมั่นคงของประเทศไม่ว่าในทางเศรษฐกิจ หรือในทางใด ๆ ก็ตาม หรือในอันที่จะขจัดเหตุใด ๆ ที่กระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วนดังกล่าวมาตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๒ (โดยอนุโลม) เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาดำเนินการศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ และส่งผลการพิจารณาให้รัฐบาลรับไปดำเนินการ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ) ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ ผู้เสนอ
(นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย
(ลงชื่อ) อภิชาติ ตีรสวัสดิชัย ผู้เสนอ
(นายอภิชาติ ตีรสวัสดิชัย)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

(โปรดพลิก)

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ)

๑. นายนิยม ช่างพินิจ
๒. นายรัฐกิตติ์ ผาลีพัฒน์
๓. นางสาวกิตติ์ธัญญา วาจาดี
๔. นายมานะ โลหะวณิชย์
๕. นายบุญแก้ว สมวงศ์
๖. นายดะนัย มะหิพันธ์
๗. นางสมหญิง บัวบุตร
๘. นายประภูศักดิ์ จินตะเวช
๙. นายธนกร ไชยกุล
๑๐. นายเอกชัย ทรงอำนาจเจริญ
๑๑. นายจตุพร เจริญเชื้อ
๑๒. นายคมเดช ไชยศิวามงคล
๑๓. นางผ่องศรี แซ่จึง
๑๔. นายพีระเพชร ศิริกุล
๑๕. นางสาวสกุณา สาระนันท์
๑๖. นางสาวละออง ติยะไพรัช
๑๗. นางจุฑาพัตธน์ เมนะสวัสดิ์
๑๘. นายณัฐวุฒิ กองจันทร์ดี
๑๙. นางอาภรณ์ สาราคำ
๒๐. นายกิตติ สมทรัพย์
๒๑. นางมุกดา พงษ์สมบัติ
๒๒. นายนิรมิต สุจารี
๒๓. นายจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์
๒๔. นายพิเชษฐ์ เชื้อเมืองพาน
๒๕. นายเอกธนัช อินทร์รอด
๒๖. นายกฤษฎา ตันเทอดทิตย์

สำเนาถูกต้อง

(นางสินี ส้มมี)
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานระเบียบวาระ
สำนักการประชุม

มนชัย พิมพ์
ทาน
// ตรวจ

(สำเนา)
เลขรับ ๗/๒๕๖๒ วันที่ ๑๙ มิ.ย. ๒๕๖๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
.....

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ กทม. ๑๐๔๐๐

๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอญัตติ ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

เหตุผลประกอบญัตติ อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจในภาคอีสาน ภาคเหนือ ภาคกลาง รัฐบาลเคยขอให้ชาวนาเปลี่ยนจากการทำนาข้าวมาปลูกอ้อย แต่ปีที่ผ่านมาราคาอ้อยตกต่ำ ชาวไร่อ้อยขายอ้อยได้ตันละ ๕๐๐-๖๐๐ บาท ทำให้เกษตรกรขาดทุนเดือดร้อนมาก เพราะราคาปุ๋ย ยาฆ่าศัตรูพืชสูงขึ้น

ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงขอเสนอญัตติดังกล่าว เพื่อให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๑ ส่วนเหตุผลรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ) นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ผู้เสนอ
(นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย เลขที่ ๔๔๑
(ลงชื่อ) นายนิรมิต สุจารี ผู้เสนอ
(นายนิรมิต สุจารี)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย เลขที่ ๑๘๕

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ)

๑. นายฉลาด	ขามช่วง	๒. นายนิรันดร์	นาเมืองรักษ์
๓. นายโกศล	ปัทมะ	๔. นายดะนัย	มะหิพันธ์
๕. นายวิสาร	เตชะธีราวัฒน์	๖. นายอนันต์	ศรีพันธุ์
๗. นายวีระวัฒน์	โอสถานุเคราะห์	๘. นายองอาจ	วงษ์ประยูร
๙. นายสมบัติ	ศรีสุรินทร์	๑๐. นายบุญแก้ว	สมวงศ์
๑๑. นายจักรพรรดิ	ไชยสาส์น	๑๒. นายนพพล	เหลืองทองนารา
๑๓. นายการุณ	โหสกุล	๑๔. นายพรเทพ	วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์
๑๕. นายสุชาติ	ภิญโญ	๑๖. นายบุญฐิน	ประทุมลี
๑๗. นายบัลลังก์	อรรณนพพร	๑๘. นางมุกดา	พงษ์สมบัติ
๑๙. นายสุรชาติ	ชาญประดิษฐ์	๒๐. นายไชยา	พรหมา

(สำเนา)
เลขรับ ๙/๒๕๖๒ วันที่ ๑๙ มิ.ย.๒๕๖๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพันธ์ กทม. ๑๐๔๐๐

๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

เหตุผลประกอบญัตติ ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจทางภูมิภาคด้านใต้ของประเทศแต่ในปัจจุบันนี้เกษตรกรเกือบทุกภูมิภาคของประเทศได้ปลูกยางพารา ฉะนั้นยางพาราจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ โดยก่อนหน้านี้ยางพารามีราคากว่ากิโลกรัมละ ๑๕๐ บาท แต่ปรากฏว่าช่วงเวลา ๔-๕ ปีที่ผ่านมา ยางพารากลับมีราคาที่ตกต่ำลง เกษตรกรผู้ที่ปลูกยางพาราได้รับความเดือนร้อนทำให้รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย กล่าวคือ ต้นทุนในการปลูกยางพารามีราคาสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลงและค่าแจ้งแรงงานในการดูแลสวนยางพารา เมื่อเทียบกับราคาจำหน่ายยางพาราต่อกิโลกรัมแล้ว เกษตรกรไม่สามารถดำรงชีพอยู่ได้

ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงขอเสนอญัตติดังกล่าวเพื่อให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเพื่อศึกษาแก้ไขปัญหาราคายางพารา ตามข้อบังคับการประชุม สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๑ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจ้งในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) ขจิตร ชัยนิคม ผู้เสนอ
(นายขจิตร ชัยนิคม)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอเสนอญัตติให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาราคายางพารา

๑. นายไพจิต ศรีวรขาน
๒. นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม
๓. นายเชิดพงศ์ ราชป้องขันธ์
๔. นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ
๕. นางจุฑาพัตธน์ เมนะสวัสดิ์
๖. นางอาภรณ์ สาราคำ
๗. นางอนุรักษ์ บุญศล
๘. นางผ่องศรี แซ่จึง
๙. นางเทียบจุฑา ขาวขำ
๑๐.นายนิยม เวชกามา
๑๑.นายสุทิน คลังแสง
๑๒.นายไชยา พรหมา
๑๓.นางบุญรื่น ศรีธเรศ
๑๔.นายอนันต์ ศรีพันธุ์
๑๕.นางพรเพ็ญ บุญศิริวัฒนกุล
๑๖.นางสุภาภรณ์ คงวุฒิปัญญา
๑๗.นางสาวสกุณา สาระนันท์
๑๘.นายศรัณย์ ทิมสุวรรณ
๑๙.นายเอกชัย ทรงอำนาจเจริญ
๒๐.นางสาวชนก จันทาทอง
๒๑.นายวันนิวัติ สมบูรณ์
๒๒.นายสยาม หัตถสงเคราะห์
๒๓.นายสมบัติ ศรีสุรินทร์
๒๔.นายนิรมิต สุจารี
๒๕.นายจิรายุ ห่วงทรัพย์

(สำเนา)
เลขรับ ๑๔/๒๕๖๒ วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ กทม. ๑๐๔๐๐

๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ด้วยปัจจุบันพืชผลทางการเกษตร ประกอบด้วย ยางพารา ข้าว ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง และอ้อยมีราคาตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อรายได้และการดำรงชีพของเกษตรกร ต้องแบกรับภาระหนี้สินตามมาเนื่องจากปัญหาต้นทุนการผลิตสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ผลผลิตล้นตลาด ผลผลิตต่อพื้นที่ต่ำ และสภาพผันแปรของตลาดซื้อขายสินค้า หลายครั้งเกิดการชุมนุมเรียกร้องให้ภาครัฐเข้ามามีมาตรการช่วยเหลือเกี่ยวกับราคาพืชผลตกต่ำ รัฐบาลควรมีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้เพาะปลูก รวมถึงส่งเสริมภาคเกษตรในการผลิตและจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร เพื่อการจำหน่ายในประเทศและส่งออกสินค้าทางการเกษตรไปยังต่างประเทศ หากคณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษาและหามาตรการช่วยเหลือเกษตรกร เพื่อให้สินค้าเกษตรมีเสถียรภาพด้านราคา เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรแล้วคุณภาพชีวิตและครอบครัวเกษตรกรจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของประชาชนและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วนดังกล่าวมาเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๑ และข้อ ๔๒ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ลงชื่อ ภราดร ปริศนานันทกุล ผู้เสนอ
(นายภราดร ปริศนานันทกุล)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๒๖๓

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

๑. นายศุภชัย ใจสมุทร
๒. นายรังสิกร ทิมาตฤกะ
๓. นายโสภณ ซารัมย์
๔. นายณัฏฐ์ชนน ศรีก่อเกื้อ
๕. นายคงกฤษ ฉัตรมาลีรัตน์
๖. นายกรวีร์ ปริศนานันทกุล
๗. นายสมบูรณ์ ซารัมย์
๘. นายพิบูลย์ รัชกิจประการ
๙. นางสาวเพชรดาว โต๊ะมีนา
๑๐. นายอำนาจ วิลาวัลย์
๑๑. นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ
๑๒. นายอภิชา เลิศพชรกมล
๑๓. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์
๑๔. นายพรชัย อำนวยทรัพย์
๑๕. นางสาวศุภมาส อิสรภักดี
๑๖. นายสฤษดิ์ บุตรเนียร
๑๗. นายยศวัฒน์ มาไพศาลสิน
๑๘. นายสนอง เทพอักษรณรงค์
๑๙. นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิช
๒๐ น้ายพิษณุ พลธี

(สำเนา)
เลขรับ ๑๕/๒๕๖๒ วันที่ ๒๕ มิ.ย.๒๕๖๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ กทม.๑๐๔๐๐

มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแก้ไขปัญหาผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ด้วยราคาของผลิตผลทางการเกษตร ทั้งยางพารา ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง อ้อย และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีราคาที่ตกต่ำเป็นอย่างมาก และปัจจัยในการผลิต ทั้งปุ๋ย ยาฆ่าแมลง มีราคาแพง ประกอบกับสินค้าอุปโภค และบริโภคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มีราคาสูงขึ้น จึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้คนในภาคการเกษตรประสบปัญหาความยากจน และส่งผลให้มีปัญหาด้านสังคมตามมาอีกมากมาย แม้จะมีความพยายามจากอีกหลายฝ่าย ได้ดำเนินการแก้ปัญหาแล้วก็ตาม แต่อาจจะใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสมบ้าง ไม่มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอบ้าง มีการหาประโยชน์เกิดการทุจริตคอรัปชั่นบ้าง บางครั้งก็เป็นเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าทำให้การแก้ปัญหาจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ รัฐบาลต้องเข้ามามีมาตรการดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคสินค้าเกษตร เพื่อให้สินค้าเกษตรมีเสถียรภาพด้านราคา ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร สามารถขายสินค้าเกษตรได้ในราคาที่เป็นธรรม และสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับภาคการเกษตร

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติดังกล่าวมาตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๕๑ ข้อ ๓๗ เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาผลผลิตทางเกษตรราคาตกต่ำ และส่งผลการพิจารณาให้รัฐบาลรับไปดำเนินการ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ) นายนริศ ขำนุรักษ์ ผู้เสนอ
(นายนริศ ขำนุรักษ์)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพัทลุง
พรรคประชาธิปัตย์

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ)

๑. นางสาวสุณัฐชา โล่สถาพรพิพิธ
๒. นางสาววชิราภรณ์ กาญจนะ
๓. นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์
๔. นายชัยชนะ เดชเดโช
๕. นายภานุ ศรีบุศยกาญจน์
๖. นายอัครเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์
๗. นางสาวแนน บุณย์ธิดา สมชัย
๘. นายสาคร เกี่ยวข้อง

(สำเนา)
เลขรับ ๑๖/๒๕๖๒ วันที่ ๒๕ มิ.ย. ๒๕๖๒
สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ กทม. ๑๐๔๐๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สืบเนื่องจากในช่วงสี่ห้าปีที่ผ่านมานี้ราคาพืชผลการเกษตรทั้งข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ยางพารา และปาล์มน้ำมัน และผลิตผลการเกษตรอีกหลายชนิดราคาตกต่ำอย่างต่อเนื่องมาก จึงขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาราคาพืชผลการเกษตรตกต่ำทั้งหมดเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ประกอบกับมีบริษัทภาคเอกชนที่ผูกขาดราคาพืชผลทางการเกษตรในการนำเข้าส่งออก และจำหน่ายภายในประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบไปถึงปัญหาด้านอื่นๆ เช่น ปัญหาหนี้สิน ปัญหาที่ทำกิน ปัญหาสังคม อื่นๆ จนอาจทำให้เป็นปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ในที่สุด รัฐบาลควรมีมาตรการเยียวยาเกษตรกรผู้เพาะปลูก รวมถึงส่งเสริมภาคเกษตรในการผลิต และจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรเพื่อการจำหน่ายในประเทศ การส่งออกสินค้าทางการเกษตรไปยังต่างประเทศ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนจะต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกันเพื่อศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งจะได้ส่งให้รัฐบาลแก้ไขปัญหา

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วนดังกล่าวมาเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาในเรื่อง การแก้ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๑ ข้อ ๔๒ (โดยอนุโลม) ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ) นายวีระกร คำประกอบ ผู้เสนอ
(นายวีระกร คำประกอบ)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ)

๑. นายสุรสิทธิ์ นิธิวุฒิวรรักษ์
๒. นายรณเทพ อนุวัฒน์
๓. นายสันติ กีระนันทน์
๔. นายอรรถกร ศิริลัทธยากร
๕. นายทวิรัฐ รัตนเศรษฐ
๖. นายไผ่ ลิกค์
๗. นางสาวกุลวลี นพอมรบดี
๘. นางพรรณสิริ กุลนาถศิริ
๙. นางวันเพ็ญ พร้อมพัฒน์
๑๐. นางพิชชารัตน์ เลาหพงศ์ชนะ
๑๑. นายเอกราช ช่างเหลา
๑๒. นางสาววทันยา วงษ์โอภาสี
๑๓. นายสุชาติ ชมกลิ่น
๑๔. นายอนุรักษ์ จุรีมาศ
๑๕. นายนิกร จำนง
๑๖. นายเสมอกัน เที่ยงธรรม
๑๗.นายสิระ เจนจาคะ
๑๘. ศาสตราจารย์โกวิทย์ พวงงาม
๑๙. นายธรรมวิชญ์ โพธิพิพิธ
๒๐. นายรังสิกร ทิมาตฤกะ

(สำเนา)
เลขรับ ๑๗/๒๕๖๒ วันที่ ๒๕ มิ.ย. ๒๕๖๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ กทม. ๑๐๔๐๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

กราบเรียน สภาผู้แทนราษฎร

ด้วยปัจจุบันราคาพืชผลทางการเกษตรประกอบด้วยยางพารา ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง และอ้อยมีราคาตกต่ำ เนื่องจากปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตล้นตลาดและสภาพผันแปรของตลาดซื้อขายสินค้า ซึ่งสินค้าเกษตรเหล่านี้เป็นรายได้หลักของเกษตรกร ทำให้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพของเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรผู้เพาะปลูกต้องมีภาระหนี้สินจากต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ค่าแรงงาน ปุ๋ยและยาฆ่าศัตรูพืชมีราคาแพงขึ้น รัฐบาลควรมีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้เพาะปลูก รวมถึงส่งเสริมภาคเกษตรในการผลิตและจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร เพื่อการจำหน่ายในประเทศและส่งออกสินค้าทางการเกษตรไปยังต่างประเทศ หากคณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษาและหามาตรการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องสินค้าเกษตร เพื่อให้สินค้าเกษตรมีเสถียรภาพด้านราคา เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร อันจะทำให้คุณภาพชีวิตและครอบครัวเกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของประชาชนและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วนดังกล่าวมาเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ตามข้อบังคับการประชุม สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๑ และข้อ ๔๒ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์
(นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๐๕๘

ผู้รับรอง ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

๑. นายบุญแก้ว สมวงศ์
๒. ชูศักดิ์ แอกทอง
๓. นางสาวชนก จันทาทอง
๔. นายปิยวัฒน พันธ์สายเชื้อ
๕. นายศิรสิทธิ์ เลิศด้วยลาภ
๖. นายชวลิต วิชยสุทธิ์
๗. นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์
๘. นายไชยา พรหมา
๙. นางผ่องศรี แซ่จึง
๑๐. นายกิตติ สมทรัพย์
๑๑. นายเอกธนัช อินทร์รอด
๑๒. นายกิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์
๑๓. นายไชยวัฒนา ติณรัตน์
๑๔. นายสุชาติ ภิญโญ
๑๕. นายประเสริฐ จันทรรวงทอง
๑๖. นางสาวจิราพร สิทธุไพร
๑๗. นายวีระพล จิตสัมฤทธิ์
๑๘. นายโอชิษฐ์ เกียรติก้องชูชัย
๑๙. นายอนุรักษ์ บุญศล
๒๐. นายสุทิน คลังแสง
๒๑. นางสาวกิตติ์ธัญญา วาจาดี
๒๒. นายอภิชาติ ตีรสวัสดิชัย

(สำเนา)
เลขที่รับ ๒๐/๒๕๖๒ วันที่ ๒๖ มิ.ย. ๒๕๖๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ กทม. ๑๐๔๐๐

๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางช่วยเหลือราคาสินค้าเกษตรตกต่ำแก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวและอ้อย

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ด้วยปัจจุบันราคาข้าวขาวและอ้อยของไทยกำลังประสบปัญหาราคาตกต่ำ โดยตลอดระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา ราคาข้าวขาวเฉลี่ยตันละ ๖,๑๐๐ – ๖,๒๐๐ บาท ที่ความชื้น ๒๘ – ๓๐% ในขณะที่ราคาอ้อยเฉลี่ยตันละ ๖๗๐ – ๖๘๐ บาท ทำให้เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวและอ้อยในหลายพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก ประกอบกับเกษตรกรก็ประสบกับปัญหาหลายประการ ทั้งภาวะหนี้สินปัญหา ราคาปุ๋ย เครื่องมือทางการเกษตรมีราคาสูง ความแห้งแล้ง การถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง จึงจำเป็นที่จะต้องเร่งหามาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวและอ้อยอย่างเร่งด่วน เนื่องจากข้าวและอ้อยเป็น พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย เกษตรกรผู้เพาะปลูกส่วนใหญ่ก็ยังมีฐานะยากจน ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน และกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วนดังกล่าวมาเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางช่วยเหลือราคาสินค้าเกษตรตกต่ำแก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวและอ้อย และส่งผลการพิจารณาให้รัฐบาลดำเนินการเตรียมมาตรการในการป้องกันปัญหาราคาข้าวและอ้อยตกต่ำในระยะยาวตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ (โดยอนุโลม) ข้อ ๔๑ และ ข้อ ๔๒ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ นิยม ช่างพินิจ ผู้เสนอ
(นายนิยม ช่างพินิจ)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางช่วยเหลือราคาสินค้าเกษตรตกต่ำแก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวและอ้อย)

๑. นายประเสริฐ บุญเรือง
๒. นายขจิตร ชัยนิคม
๓. นายนพคุณ รัฐไผท
๔. นายซูการ์โน มะทา
๕. นายภณณัฏฐ์ ศรีอินทร์สุทธิ์
๖. นายมนตรี ตั้งเจริญถาวร
๗. นางสาวพรพิมล ธรรมสาร
๘. นางสาวธีรรัตน์ สำเร็จวาณิชย์
๙. นายวิสุทธิ์ ไชยณรุณ
๑๐. นายองอาจ วงษ์ประยูร
๑๑. นายเลิศศักดิ์ พัฒนชัยกุล
๑๒. นายจิรวัฒน์ ศิริพานิชย์
๑๓. นายศิรสิทธิ์ เลิศด้วยลาภ
๑๔. นายสุชาติ ภิญโญ
๑๕. นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์
๑๖. นายณัฐพงษ์ สุปริยศิลป์
๑๗. นายไชยวัฒนา ติณรัตน์
๑๘. นายวีระพล จิตสัมฤทธิ์
๑๙. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ
๒๐. นายคุณากร ปรีชาชนะชัย

(สำเนา)
เลขรับ ๒๓/๒๕๖๒ วันที่ ๒๖ มิ.ย.๒๕๖๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ กทม. ๑๐๔๐๐

๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาราคาพืชผลของเกษตรกรตกต่ำ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

เนื่องด้วยปัจจุบันสถานการณ์ทางด้านราคาพืชผลทางการเกษตรมีราคาตกต่ำอย่างมาก ทำให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน ซึ่งเป็นต้นเหตุที่จะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาหนี้สิน ปัญหาความยากจน ปัญหาครอบครัว และปัญหาทางสังคมอื่นๆ อีกมากมาย หาไม่มีการศึกษาวางแผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบ แล้วปัญหาต่างๆ ก็จะเกิดขึ้นทุกๆ ฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วก็ผ่านพ้นไป ไม่ได้มีมาตรการรองรับว่าปัจจุบันปัญหาต่างๆ เป็นอย่างไร และในอนาคตจะวางแผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรอย่างไรบ้าง ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ก็จะเกิดขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วนดังกล่าวมาเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาราคาพืชผลเกษตรกรตกต่ำ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๑ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ) พิมพ์ภัทรา วิชัยกุล ผู้เสนอ
(นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาราคาพืชผลของเกษตรตกต่ำ)

๑. นางกันตวรรณ ตันเถียร
๒. นายจุติ ไกรฤกษ์
๓. นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์
๔. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค
๕. นางสาววชิราภรณ์ กาญจนะ
๖. นายกรณ์ จาติกวณิช
๗. นายอันวาร์ สาและ
๘. พันโท สินธพ แก้วพิจิตร
๙. นายมนตรี ปาน้อยนนท์
๑๐. นายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์
๑๑. พลตำรวจตรี สุรินทร์ ปาลาเร่
๑๒. นายภานุ ศรีบุศยกาญจน์
๑๓. นายเดชอิศม์ ขาวทอง
๑๔. นายถาวร เสนเนียม
๑๕. นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ
๑๖. นายชัยชนะ เดชเดโช
๑๗. นายอัศวิน วิภูศิริ
๑๘. นายเกียรติ สิทธีอมร
๑๙. นายเทพไท เสนพงศ์
๒๐. นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย

(สำเนา)
เลขรับ ๒๔/๒๕๖๒ วันที่ ๒๗ มิ.ย.๒๕๖๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ กทม. ๑๐๔๐๐

๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ด้วยท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์ ภาคเกษตรกรรมของไทยกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศกำลังประสบกับความเดือดร้อนอย่างหนัก เนื่องจากราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ โดยเฉพาะราคาข้าวและอ้อย ซึ่งเป็นพืชผลที่เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูก นอกจากนั้น เกษตรกรยังต้องประสบกับปัญหาต้นทุนการผลิต เช่น ราคาน้ำมัน ราคาปุ๋ยที่สูงขึ้น ซึ่งยังไม่รวมถึงภาวะภัยแล้งและน้ำท่วมซึ่งจะเกิดขึ้นทุกปีด้วย จึงส่งผลให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพและเลี้ยงครอบครัว ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินตามมา อีกทั้ง เกษตรกรจำนวนไม่น้อยยังต้องประสบกับปัญหาไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองอีกด้วย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังจากภาครัฐแต่อย่างใด ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศในทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วนดังกล่าวมาตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๒ เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาดำเนินการศึกษาแก้ไขปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำและส่งผลการพิจารณาให้รัฐบาลรับไปดำเนินการ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ) นายเสมอกัน เที่ยงธรรม ผู้เสนอ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยพัฒนา
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๔๔๙

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ)

๑. นายธีระ วงศ์สมุทร
๒. นายอนุรักษ์ จุรีมาศ
๓. นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ
๔. นายวราวุธ ศิลปอาชา
๕. นายวิรัช รัตนเศรษฐ

(สำเนา)
เลขรับ ๒๕/๒๕๖๒ วันที่ ๒๗ มิ.ย.๒๕๖๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร

ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางช่วยเหลือพืชผลทางการเกษตรราคาตกต่ำ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ด้วยปัจจุบันพืชผลทางการเกษตรราคาตกต่ำเป็นจำนวนหลายประเภททั้งข้าว ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ปาล์ม ยางพาราฯ ทำให้เกษตรกรผู้เพาะปลูก ในหลายพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างแสนสาหัสประกอบกับเกษตรกรก็ประสบกับปัญหาหลายประการ ทั้งภาวะหนี้สิน ปัญหาราคาปุ๋ยเครื่องมือทางการเกษตรมีราคาสูง ความแห้งแล้ง การถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง จึงจำเป็นที่จะต้องเร่งหามาตรการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างเร่งด่วน เนื่องจากพืชแต่ละประเภทเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย เกษตรกรผู้เพาะปลูกส่วนใหญ่ก็มีฐานะยากจน ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน และกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วนดังกล่าวมาเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางช่วยเหลือพืชผลทางการเกษตรราคาตกต่ำแก่เกษตรกร และส่งผลการพิจารณาให้รัฐบาลดำเนินการเตรียมมาตรการในการป้องกันปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำในระยะยาว ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๔๑ และข้อ ๔๒ (โดยอนุโลม) ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) ผู้เสนอ
(นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๔๙๓

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาศึกษาปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ)

๑. นายไชยวัฒนา ติณรัตน์
๒. นายอาภรณ์ สาราคำ
๓. นายสงวน พงษ์มณี
๔.นางพรเพ็ญ บุญศิริวัฒนกุล
๕.นายสมบัติ ศรีสุรินทร์
๖.นางจุฑาพัตธน์ เมนะสวัสดิ์
๗. นายโอชิษฐ์ เกียรติก้องชูชัย
๘. นายสุทิน คลังแสง
๙. นางละออง ติยะไพรัช
๑๐. นางบุญรื่น ศรีธเรศ
๑๑. นางผ่องศรี แซ่จึง
๑๒.นางสิรินทร รามสูต
๑๓. นายมนตรี ตั้งเจริญถาวร
๑๔. นางสาวสรัสนันท์ อรรณนพพร
๑๕. นางสาวสกุณา สาระนันท์
๑๖. นางสาวจิราพร สินธุไพร
๑๗. นายสมศักดิ์ พันธ์เกษม
๑๘. นายประเดิมชัย บุญช่วยเหลือ
๑๙. นายชัยยันต์ ผลสุวรรณ์
๒๐.นายสมคิด เชื้อคง
๒๑. นายนพพล เหลืองทองนารา
๒๒. นางสาวธีรรัตน์ สำเร็จวาณิชย์
๒๓. นายประสิทธิ์ วุฒินันชัย
๒๔. นายจิรทัศ ไกรเดชา
๒๕. นายนพ ชีวานันท์
๒๖. นายภาควัต ศรีสุรพล
๒๗. นายธนกร ไชยกุล
๒๘. นางอมรัตน์ โชคปมิตต์กุล

ภาคผนวก ง

ภาพกิจกรรม

ศึกษาดูงาน เรื่อง การแก้ไขปัญหาราคาอ้อย ข้าวโพด และมันสำปะหลังตกต่ำ
ในระหว่างวันศุกร์ที่ ๖ ถึงวันเสาร์ที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๒
ณ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดนครสวรรค์

วันศุกร์ที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ เข้าพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน

วันเสาร์ที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๒ สัมมนาที่จังหวัดนครสวรรค์

การศึกษาดูงานเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกผัก ผลไม้ และสินค้าทางการเกษตรจากประเทศไทย
ไปสาธารณรัฐประชาชนจีน
ระหว่างวันศุกร์ที่ ๒๐ ถึงวันเสาร์ที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๒
ณ จังหวัดนครพนม

ศึกษาดูงานและร่วมประชุมกับส่วนราชการภายในจังหวัด ณ ศาลากลางจังหวัดนครพนม

การศึกษาดูงาน ณ องค์การบริหารส่วนตำบลพระกลางทุ่ง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

การศึกษาดูงาน ณ สหกรณ์การเกษตรธาตุพนม จำกัด อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ศึกษาดูงาน ณ มหาวิทยาลัยนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องราคาข้าวตกต่ำ

การศึกษาดูงาน เรื่อง“การแก้ไขปัญหาราคาข้าวตกต่ำ”
วันศุกร์ที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๒
ณ ห้องประชุมทานตะวัน ศาลากลางจังหวัดลพบุรี

การศึกษาดูงาน เรื่อง"การแก้ไขปัญหาราคาข้าวตกต่ำ"
วันศุกร์ที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๒ณ
ศูนย์เรียนรู้กสิกรรมไร้สารพิษละโว้ธานี จังหวัดลพบุรี

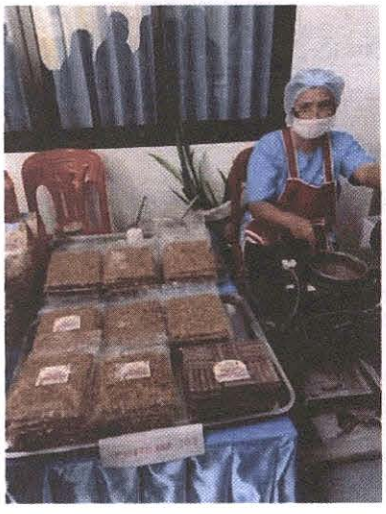

คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องข้าวโพดและมันสำปะหลัง

การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร
วันศุกร์ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๒

การศึกษาดูงาน ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร และมันสำปะหลังแปลงใหญ่
ตำบลวังไทร อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างแห่งชาติ อำเภอปากช่อง
และบริษัท สงวนวงษ์ อุตสาหกรรม จำกัด อำเภอเมืองนครราชสีมา
จังหวัดนครราชสีมา
วันอาทิตย์ที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๒

การศึกษาดูงานเพื่อศึกษาแนวทางการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลัง
ในพื้นที่เขตป่าตะวันตก จังหวัดกำแพงเพชร
ณ ห้องประชุมชุ้มกอ ชั้น ๔ ศาลากลางจังหวัดกำแพงเพชร
วันศุกร์ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๒

การสัมมนา เรื่อง "การมีส่วนร่วมของเกษตรกรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไข
ปัญหาราคาข้าวโพดและมันสำปะหลัง"
ณ หอประชุมทีปังกรรัศมีโชติ ห้องราชพฤกษ์ มหาวิทยาลัยกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
วันเสาร์ที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๒

การสัมมนา เรื่อง "การมีส่วนร่วมของเกษตรกรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาราคาข้าวโพดและมันสำปะหลัง"
ณ หอประชุมเปรมติณสูลานนท์ ศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา
วันจันทร์ที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒

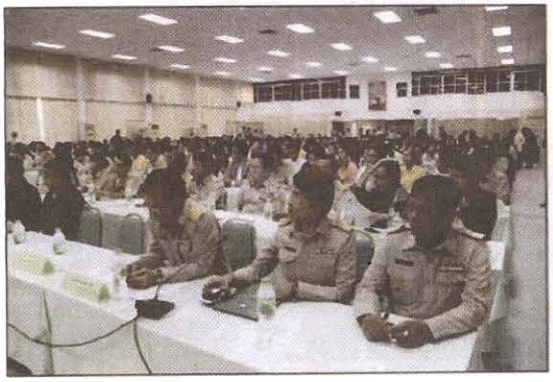

การไปศึกษาดูงานและประชุม เรื่อง "การพัฒนาการค้าชายแดนและการส่งออกสินค้าผัก ผลไม้ และสมุนไพร ไปยังประเทศเพื่อนบ้านและสาธารณรัฐประชาชนจีน"
ระหว่างวันพุธที่ ๒๕ – วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๒
ณ ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน จังหวัดเชียงราย
วันพุธที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๒ ณ สำนักงานท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน

ศึกษาดูงาน ณ ด่านศุลกากรแม่สาย จังหวัดเชียงราย วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๒

ศึกษาดูงาน ณ ด่านศุลกากรเชียงของ จังหวัดเชียงรายวันพฤหัสบดีที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๒

การศึกษาดูงาน เรื่อง "การจัดการสวนยางพาราแนวใหม่และสวนยางพาราแบบผสมผสาน"
ในวันอาทิตย์ที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๒
ณ จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดกระบี่

ประชุมและศึกษาดูงาน เรื่อง "ระบบการจัดการน้ำมันปาล์ม"
วันจันทร์ที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๒
ณ จังหวัดกระบี่

ศึกษาดูงาน เรื่อง "การทำถนนด้วยยางพารา"
ในวันศุกร์ที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๒
ณ องค์การบริหารจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การเดินทางไปศึกษาดูงาน เรื่อง การแก้ไขปัญหามะพร้าวทั้งระบบ
วันจันทร์ที่ ๑๙ ถึงอังคารที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒
ณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การศึกษาดูงานการรับซื้อมะพร้าว ณ ล้งณภัทร พื้นที่หมู่ ๗
ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในวันจันทร์ที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๒

การศึกษาดูงาน ณ ล้งรับซื้อมะพร้าวผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมืองฯ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การศึกษาดูงานและร่วมประชุมกับส่วนราชการภายในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ณ ศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
วันอังคารที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒

การศึกษาดูงาน เรื่อง "การแก้ไขปัญหามะพร้าวทั้งระบบ"
วันพุธที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๒
ณ จังหวัดสมุทรสงคราม

ล้งโชคชาตรี เลขที่ ๗๕/๒ หมู่ที่ ๘ (วัดสาธุ) ตำบลวัดประดู่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ที่ทำการกำนันตำบลยายแพง หมู่ที่ ๒ ตำบลยายแพง อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

การศึกษาดูงานและร่วมประชุมกับส่วนราชการภายในจังหวัดสมุทรสงคราม
ณ ศาลากลางจังหวัดสมุทรสงคราม

คณะอนุกรรมาธิการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอ้อย

รับฟังนโยบายและแลกเปลี่ยนความเห็นกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน
(นายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์)
วันศุกร์ที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒
ณ กระทรวงพลังงาน

การศึกษาดูงานกิจการของบริษัทเกษตรไทย ชูการ์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
ในวันเสาร์ที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๒
ณ จังหวัดนครสวรรค์

การศึกษาดูงาน เรื่อง "การเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายW
ในวันจันทร์ที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๒ ณ บริษัทพูแรค (ประเทศไทย) จำกัด จังหวัดระยอง

การศึกษาดูงานกิจการผลิตไฟฟ้า
วันอาทิตย์ที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๒ ณ อุทยานมิตรผล อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

การจัดสัมมนา เรื่อง แนวทางในการแก้ไขปัญหาราคาอ้อยตกต่ำ
วันจันทร์ที่ ๓๐ กันยายน
ณ ที่ว่าการอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

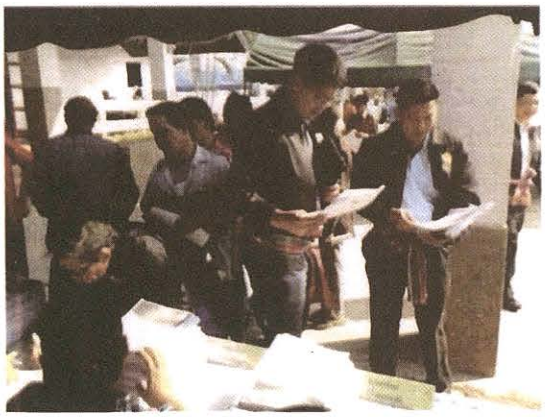

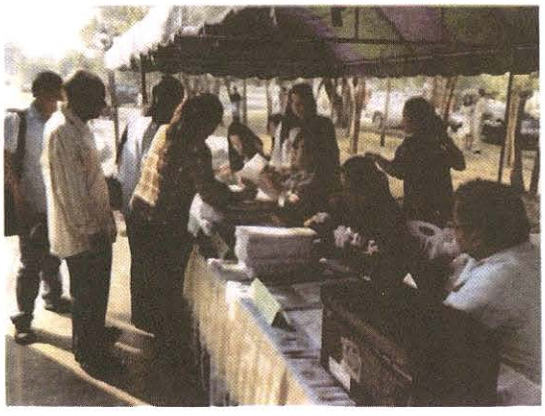

ภาคผนวก จ
เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑. ข้าว

แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจรได้ดำเนินงานมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ จนถึงปัจจุบันปี ๒๕๖๒ เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องเป็นปีที่ ๔ แผนดังกล่าว แบ่งเป็น ๕ ช่วง ได้แก่ ๑) ช่วงการกำหนดอุปสงค์และอุปทาน ๒) ช่วงการผลิต ๓) ช่วงการเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว ๔) ช่วงการตลาดในประเทศ และ ๕) ช่วงการตลาดต่างประเทศ

โดยแผนงานแต่ละช่วงประกอบด้วยโครงการ มาตรการต่างๆ ดังนี้

๑. ช่วงการกำหนดอุปสงค์และอุปทาน ได้แก่ การกำหนดความต้องการทางการตลาด (Demand) และปริมาณการผลิต (Supply) การวางแผนการผลิตข้าว โดยประกาศพื้นที่ส่งเสริมการปลูกข้าว ปีละ ๒ ครั้ง รอบที่ ๑ นาปี (๑ พฤษภาคม – ๓๑ ตุลาคม) และรอบที่ ๒ นาปรัง (๑ พฤศจิกายน – ๓๐ เมษายน)

๒. ช่วงการผลิต ได้แก่ การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว การผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ดี การควบคุมค่าเช่าที่นา การส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ การส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแม่นยำสูง (Precision Agriculture) การส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ การส่งเสริมการผลิตและการตลาดข้าวพันธุ์ กข๔๓ การปรับเปลี่ยนระบบการผลิตข้าวในพื้นที่ลุ่มต่ำ ๑๓ ทุ่ง การปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกข้าวไปเป็นพืชอื่น Zoning by Agri-Map รวมทั้ง การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าวฤดูนาปรังไปเป็นการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชหลากหลายพืชอาหารสัตว์ พืชปุ๋ยสด และการประกันภัยข้าวนาปี

๓. ช่วงการเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว ได้แก่ การบริหารจัดการรถเกี่ยวนวดข้าว การต่อยอดและพัฒนาการใช้แอพพลิเคชั่นรถเกี่ยวนวดข้าว การยกระดับเกษตรกรและผู้ประกอบการ โดยจัดวางระบบ GMP/HACCP และโรงสีติดดาว และการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อสร้างยุ้งฉางให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

๔. ช่วงการตลาดในประเทศ ได้แก่ การสนับสนุนสินเชื่อเพื่อสร้างยุ้งฉางให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าว การเชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์และข้าว GAP การสนับสนุนสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี การสนับสนุนสินเชื่อให้สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมข้าวและสร้างมูลค่าเพิ่มการชดเชยดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการในการเก็บสต๊อก และการเชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์และข้าว GAP ครบวงจร

๕. ช่วงการตลาดต่างประเทศ ได้แก่ การจัดหาและเชื่อมโยงตลาดต่างประเทศระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล G TO G การสร้างการรับรู้ข้าวไทยในตลาดโลก การจัดกิจกรรมส่งเสริมขาย การเจรจาขยายตลาดข้าวและกระชับความสัมพันธ์กับประเทศคู่ค้าสำคัญ และการดำเนินการตลาดเชิงรุก ตลาดศักยภาพ

สำหรับแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร ปีการผลิต ๒๕๖๒/๖๓ กระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดความต้องการใช้ข้าว Demand ๓๒.๔๘๑๔ ล้านตันข้าวเปลือก และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป้าหมายการผลิตข้าว Supply จำนวน ๓๔.๑๕๗๙ ล้านตันข้าวเปลือก

ข้าวนาปี : เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ปี 2561 ที่ความชื้น 15%

ภาคและจังหวัด	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	
				ปลูก	เกี่ยว
รวมทั้งประเทศ	59,328,909	54,788,962	24,398,745	411	445
ภาคเหนือ	13,507,565	13,150,248	7,520,503	557	572
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	36,560,211	32,528,617	11,314,942	309	348
ภาคกลาง	8,490,658	8,350,036	5,200,637	613	623
ภาคใต้	770,475	760,061	362,663	471	477

ข้าวนาปรัง: เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ปี 2561 ณ ความชื้น 15%

ภาคและจังหวัด	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	
				ปลูก	เกี่ยว
รวมทั้งประเทศ	12,066,980	12,035,344	7,964,554	660	662
ภาคเหนือ	4,819,308	4,807,364	3,139,976	652	653
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,766,573	1,757,522	1,016,166	575	578
ภาคกลาง	5,311,948	5,302,398	3,717,454	700	701
ภาคใต้	169,151	168,060	90,958	538	541

ขั้นตอนที่สำคัญ คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าว โดยใช้ฐานข้อมูลคาดการณ์พื้นที่การปลูกข้าวที่ได้รับจากสำนักงานเกษตรจังหวัดทั่วประเทศ ประมาณ ๖๐,๓๑๖,๗๘๒ ไร่ โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณีได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าว ปีการผลิต ๒๕๖๒/๖๓ รอบที่ ๑ แยกเป็นรายจังหวัด รายอำเภอ และรายชนิดข้าว จำนวน ๕๘,๙๙๙,๖๕๖ ไร่ ดังนี้

ชนิดข้าว	พื้นที่(ไร่)	ผลผลิต(ล้านตัน)	ผลผลิตต่อไร่(กก.)
1. ข้าวหอมมะลิ	**26,500,892**	**9.4278**	**356**
1.1 ข้าวหอมมะลิในเขต 23 จังหวัด	23,029,010	7.8759	342
1.2 ข้าวหอมมะลินอกเขต 23 จังหวัด	3,471,882	1.5519	447
2. ข้าวหอมไทย	**1,648,128**	**1.1240**	**682**
3. ข้าวเจ้า	**14,014,364**	**8.5149**	**608**
3.1 ข้าวเจ้าพื้นนุ่ม	148,000	0.0980	662
3.2 ข้าวเจ้าพื้นแข็ง	13,866,364	8.4169	607
4. ข้าวเหนียว	**16,172,565**	**6.1617**	**381**
5. ข้าวตลาดเฉพาะ	**663,707**	**0.2466**	**372**
5.1 ข้าวกข 43	89,684	0.0503	561
5.2 ข้าวอินทรีย์	392,057	0.1341	342
5.3 ข้าวสี	181,966	0.0622	342
รวม	**58,999,656**	**25.4750**	**432**

กรมการข้าวได้นำเสนอการกำหนดพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าว ปีการผลิต ๒๕๖๒/๖๓ รอบที่ ๑ ให้คณะทำงานกำหนดพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าวพิจารณาเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๒ และคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนการผลิตและการตลาดเข้าครบวงจร (ด้านการผลิต) ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๒ ต่อมากรมการข้าวนำเสนอการกำหนดพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าว ปีการผลิต ๒๕๖๒/๖๓ รอบที่ ๑ ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

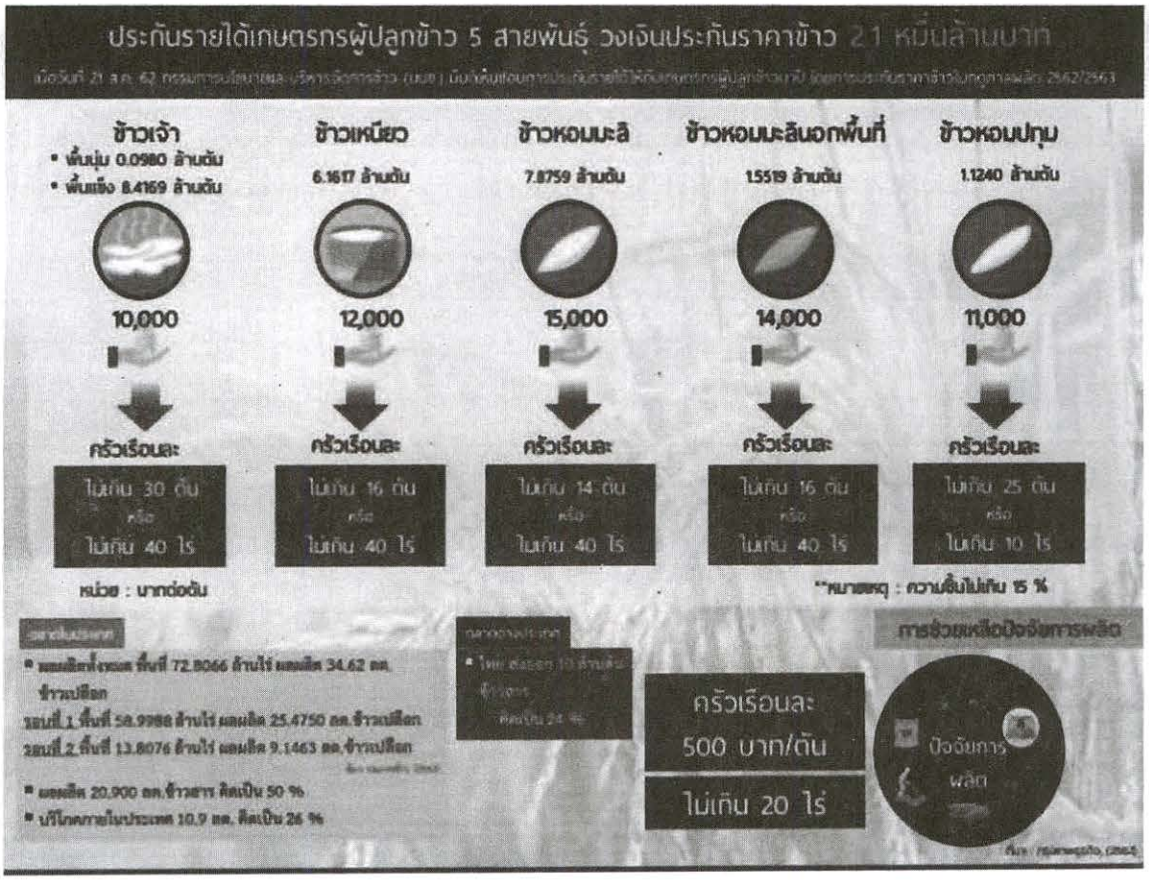
ประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว 5 สายพันธุ์ วงเงินประกันราคาข้าว 21 หมื่นล้านบาท
ข้าวเจ้า
• พื้นนุ่ม 0.0980 ล้านตัน
• พื้นแข็ง 8.4169 ล้านตัน
ข้าวเหนียว
6.1617 ล้านตัน
ข้าวหอมมะลิ
7.8759 ล้านตัน
ข้าวหอมมะลินอกพื้นที่
1.5519 ล้านตัน
ข้าวหอมปทุม
1.1240 ล้านตัน
10,000
12,000
15,000
14,000
11,000
ครัวเรือนละ
ไม่เกิน 30 ตัน หรือ ไม่เกิน 40 ไร่
ครัวเรือนละ
ไม่เกิน 16 ตัน หรือ ไม่เกิน 40 ไร่
ครัวเรือนละ
ไม่เกิน 14 ตัน หรือ ไม่เกิน 40 ไร่
ครัวเรือนละ
ไม่เกิน 16 ตัน หรือ ไม่เกิน 40 ไร่
ครัวเรือนละ
ไม่เกิน 25 ตัน หรือ ไม่เกิน 10 ไร่
หน่วย : บาทต่อตัน
**หมายเหตุ : ความชื้นไม่เกิน 15 %
ครัวเรือนละ
500 บาท/ตัน
ไม่เกิน 20 ไร่
การช่วยเหลือปัจจัยการผลิต
ปัจจัยการผลิต

การแปรรูปข้าว 1 ตัน (100,000 บาท)
การประเมินมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปข้าว
ทั้งในระดับการแปรรูปขั้นต้นและขั้นสูงโดยสังเขป
ข้าวเปลือก 1,000 ก.ก.
10,000 บาท
ข้าวสาร = 35 บาท/ก.ก.
ปลายข้าว = 12 บาท/ก.ก.
รำข้าว = 8.50 บาท/ก.ก.
แกลบ = 5 บาท/ก.ก.
แปรรูปขั้นต้น
15,120 บาท
1,680 บาท
2,040 บาท
850 บาท
1,280 บาท
20,940 บาท
แปรรูปขั้นสูง
-37,464
-22,134
-75,370
-7,250
54,264 บาท
24,174 บาท
76,220 บาท
8,500 บาท
163,158 บาท

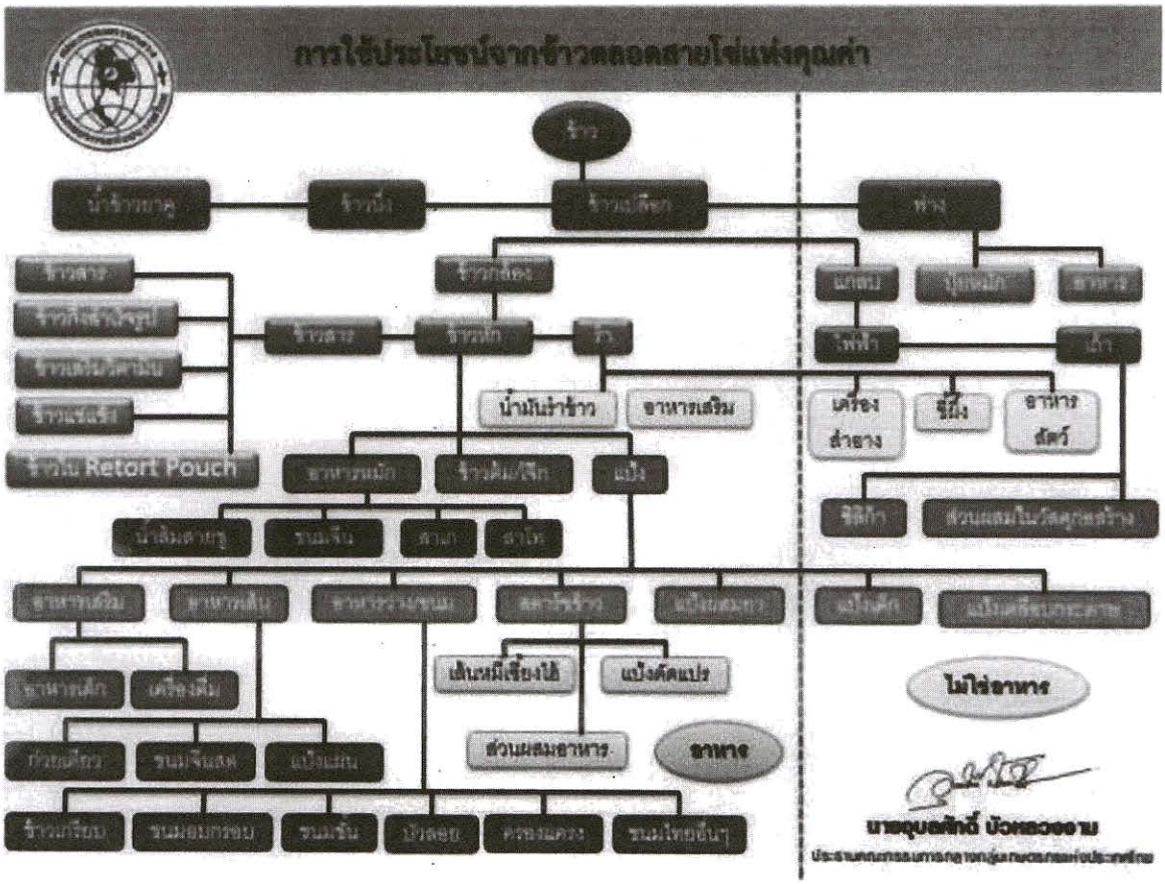
การใช้ประโยชน์จากข้าวตลอดสายโซ่แห่งคุณค่า
ข้าว
น้ำข้าวยาคู
ข้าวนึ่ง
ข้าวแปรรูป
ห่าง
ข้าวสาร
ข้าวกล้อง
ข้าวสาร
ข้าวหัก
รำ
แกลบ
จมูกข้าว
อาหาร
ไฟฟ้า
เส้น
น้ำมันรำข้าว
อาหารเสริม
เครื่องสำอาง
ธูปหิ้ง
อาหารสัตว์
ข้าวใน Retort Pouch
อาหารหมัก
ข้าวต้ม/ข้าวกล่อง
แป้ง
ซิลิก้า
ส่วนผสมในวัสดุก่อสร้าง
น้ำส้มสายชู
ขนมจีน
สาโท
อาโซ
อาหารเช้า
อาหารเย็น
อาหารว่าง/ขนม
สตาร์ชข้าว
แป้งผสมต่าง
แป้งเด็ก
แป้งเครื่องสำอาง
เส้นหมี่เชื้อไฟ
แป้งดัดแปร
ไม่ใช่อาหาร
อาหารเด็ก
เครื่องดื่ม
ก๋วยเตี๋ยว
ขนมจีนสด
แป้งแห้ง
ส่วนผสมอาหาร
อาหาร
ข้าวเกรียบ
ขนมอบกรอบ
ขนมปัง
บิสกิต
ครองเครื่อง
ขนมไทยอื่นๆ
นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม
ประธานคณะกรรมการกลุ่มคณะกรรมการแห่งประเทศไทย

๒. ผัก ผลไม้ และสมุนไพร

ความเป็นมาของ Fruit Map ๔.๐ ในประเทศต่าง ๆ

Thailand 4.0

การเกษตร 4.0 ในยุคดิจิทัล
ต้องก้าวไปข้างหน้าอย่าง
รวดเร็วเพื่อรับมือกับการ
เปลี่ยนแปลงของโลก
Crop yield Analysis
Spreading
Diagnosis of Diseases
Smart Data
water Stress
Soil Erosion
Variable rate of Fertility
Field Monitoring

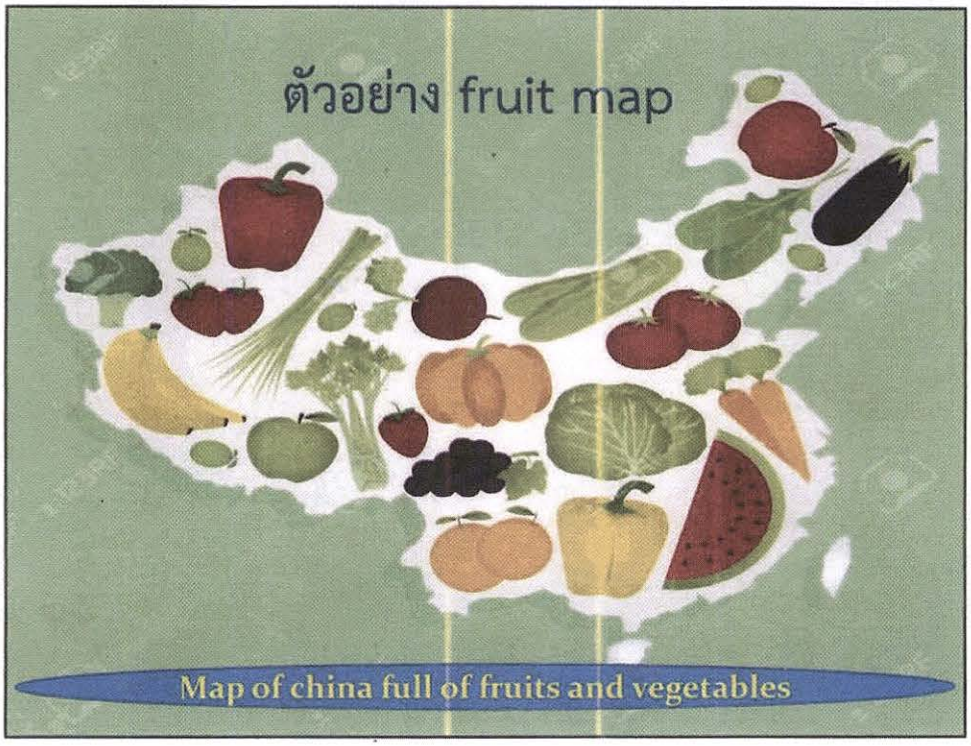
ตัวอย่าง fruit map
Map of china full of fruits and vegetables

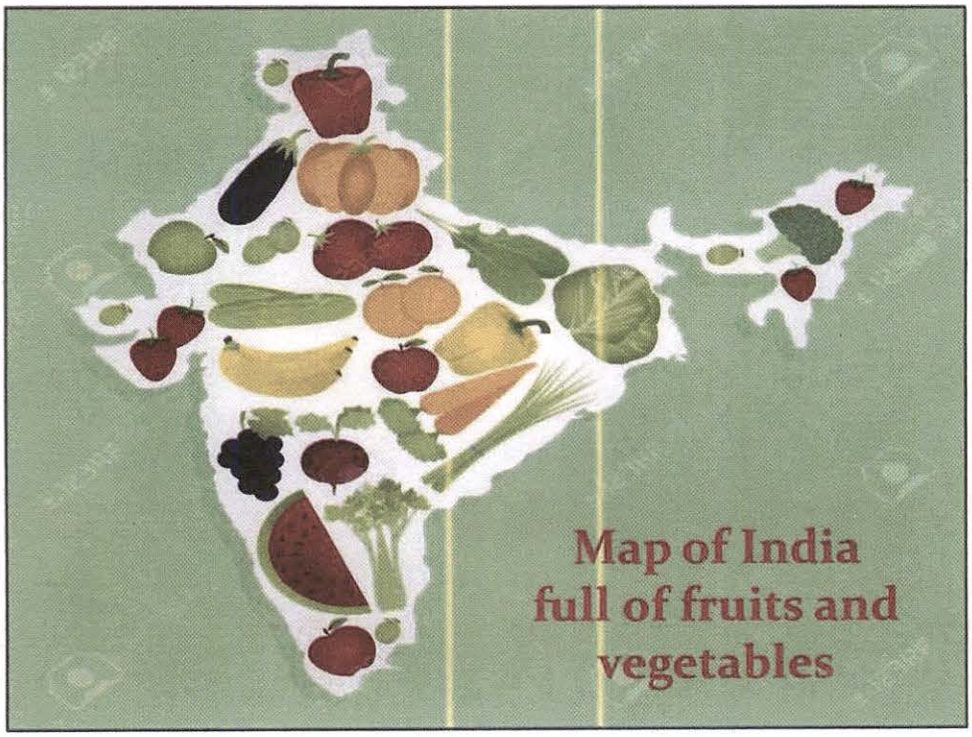
Map of India
full of fruits and
vegetables

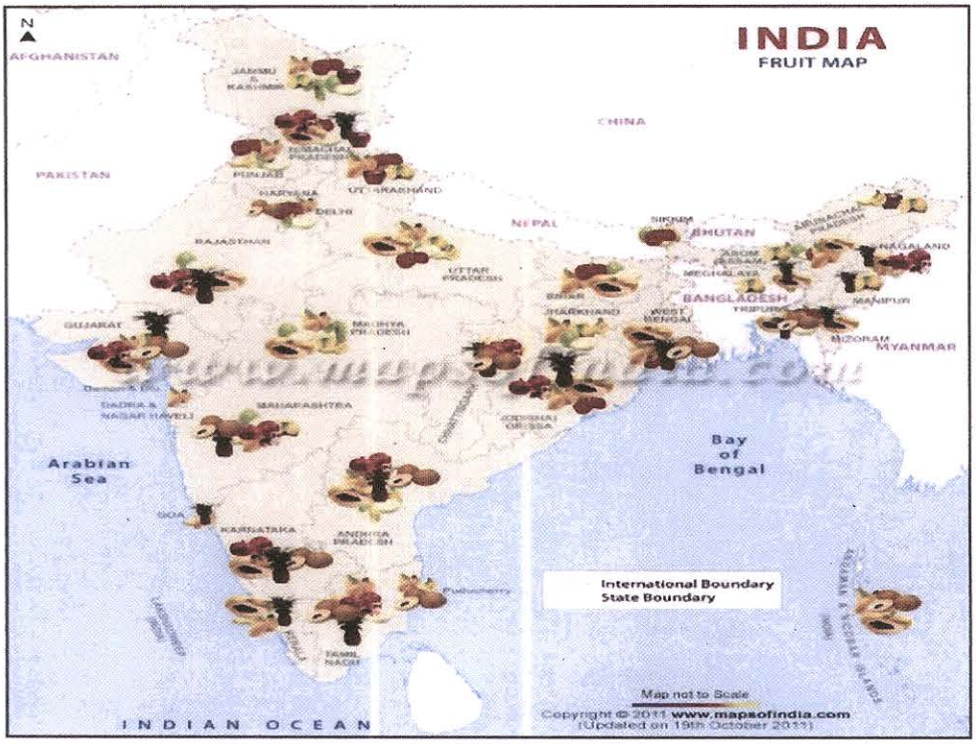
INDIA
FRUIT MAP
N
AFGHANISTAN
PAKISTAN
CHINA
NEPAL
BHUTAN
BANGLADESH
MYANMAR
Arabian Sea
Bay of Bengal
INDIAN OCEAN
International Boundary
State Boundary
Map not to Scale
Copyright © 2011 www.mapsofindia.com

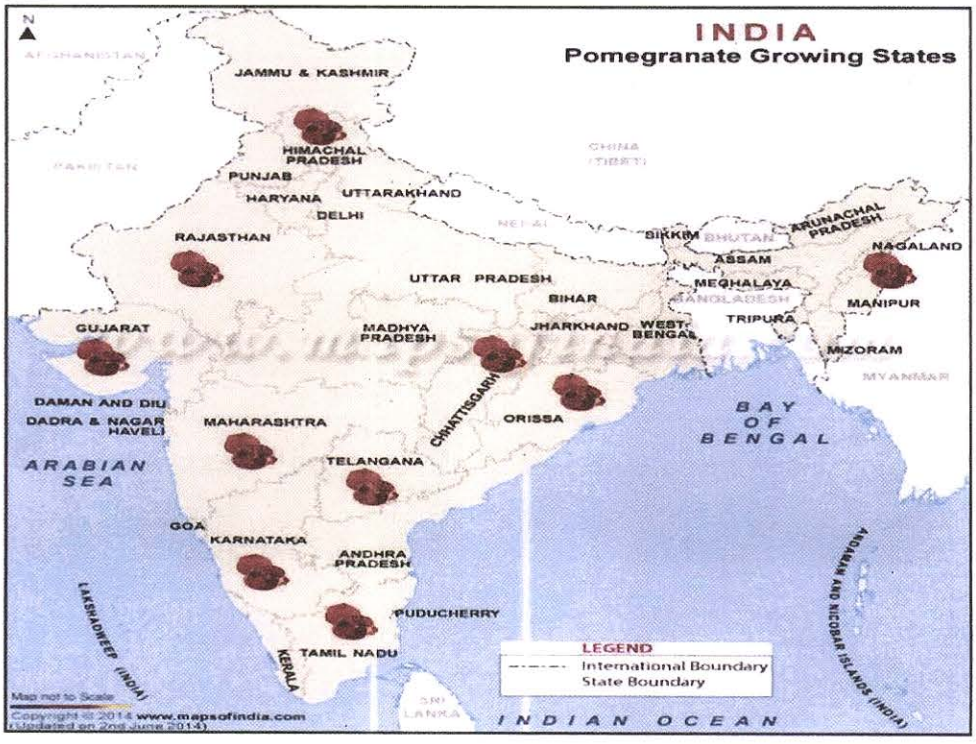
INDIA
Pomegranate Growing States
N
JAMMU & KASHMIR
HIMACHAL PRADESH
PUNJAB
HARYANA
UTTARAKHAND
DELHI
RAJASTHAN
UTTAR PRADESH
BIHAR
SIKKIM
BHUTAN
ARUNACHAL PRADESH
NAGALAND
ASSAM
MEGHALAYA
MANIPUR
TRIPURA
MIZORAM
JHARKHAND
WEST BENGAL
GUJARAT
MADHYA PRADESH
CHHATTISGARH
ORISSA
DAMAN AND DIU
DADRA & NAGAR HAVELI
MAHARASHTRA
TELANGANA
ANDHRA PRADESH
GOA
KARNATAKA
PUDUCHERRY
TAMIL NADU
KERALA
LAKSHADWEEP (INDIA)
ANDAMAN AND NICOBAR ISLANDS (INDIA)
ARABIAN SEA
BAY OF BENGAL
INDIAN OCEAN
LEGEND
International Boundary
State Boundary
Map not to Scale
Copyright © 2014 www.mapsofindia.com

market map
hogaido
Kita Adachi
Itabashi
Adachi
Toshima
Yodobashi
Tama New Town
Setagaya
Shokuniku
Toyosu
Kasai
Ota
Fruits
Vegetable
Meat
Fish
Flower

ตัวอย่าง การจัดทำฐานข้อมูล
https://the-way-of-japan.com/fruits/en/
the-way-of-japan.com
Japan Fruits
Ares
Category
Search
Japan Fruits
-The way of Japan -
The goal of Japan Fruits is to share
the-way-of-japan.com
Japan Fruits
Taste Quality Japanese Fruit
Hokkaido
Cherries
Search
Japan Fruits
-The way of Japan -
The goal of Japan Fruits is to share

Japan Fruits
The way of Japan
Search
Area
Fruits
Language
Booking
Products
Hokkaido + Cherries
Hokkaido
Fruit Farmhouse Hamada Orchard
Fruit Farm Hamada Orchard is a vast sightseeing or...
Hokkaido
Sunshine Fruit Farm Tsuchida
Sunshine Fruit Farm Tsuchida is a sightseeing orch...
Hokkaido
Yamamoto Orchard
Yamamoto Orchard
Hokkaido
Sobetsu Fruit Village
In 1987 23 new orchards gathered together and ulti...
Hokkaido
Sakuranboyama Sightseeing Farm
Said to be the foremost cherry orchard in Hokkaido...
Hokkaido
and Broiler Garden Okubo
At this cherry picking orchard, which covers 1.5 h...

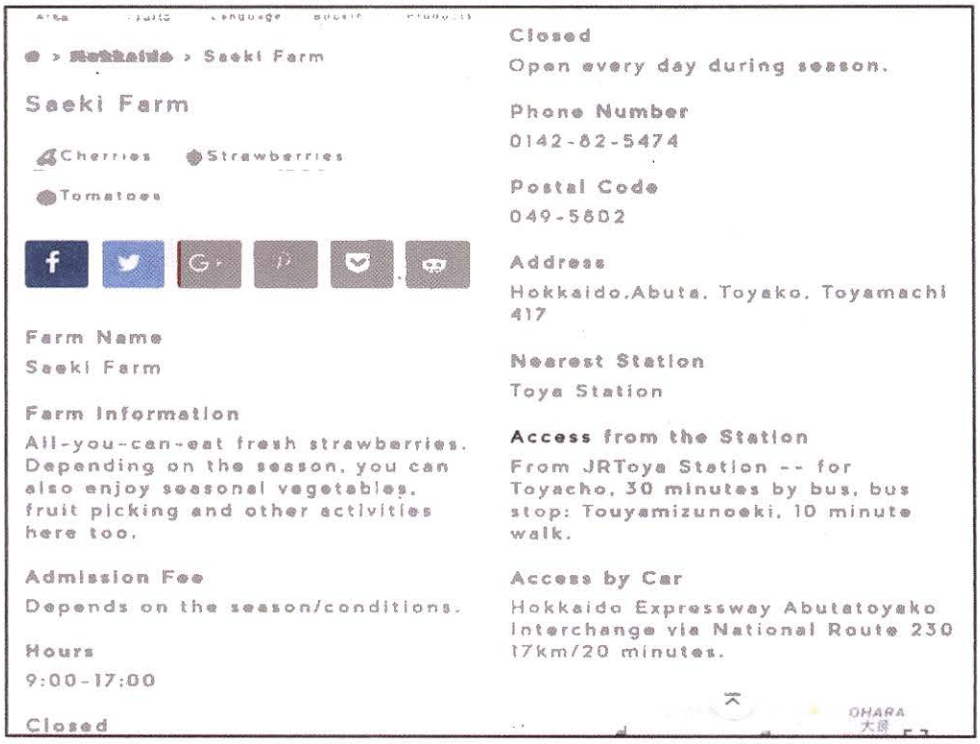
> Hokkaido > Saeki Farm
Saeki Farm
Cherries
Strawberries
Tomatoes
Farm Name
Saeki Farm
Farm Information
All-you-can-eat fresh strawberries. Depending on the season, you can also enjoy seasonal vegetables, fruit picking and other activities here too.
Admission Fee
Depends on the season/conditions.
Hours
9:00-17:00
Closed
Closed
Open every day during season.
Phone Number
0142-82-5474
Postal Code
049-5602
Address
Hokkaido,Abuta, Toyako, Toyamachi 417
Nearest Station
Toya Station
Access from the Station
From JRToya Station -- for Toyacho, 30 minutes by bus, bus stop: Touyamizunoeki, 10 minute walk.
Access by Car
Hokkaido Expressway Abutatoyako Interchange via National Route 230 17km/20 minutes.

ภาพรวมทุเรียนไทย

ปี/พ.ศ.	2558	2559	2560	2561
พื้นที่ปลูกให้ผลทั้งหมด	498,952 ไร่	495,981 ไร่	581,659 ไร่	คาดว่า 611,186 ไร่
ผลผลิตรวมทั้งสิ้น	603,332 ตัน	4613,593 ตัน	517,955 ตัน	คาดการณ์ประมาณ 760,000 ตัน

*ในพื้นที่ปลูกทั้งหมด ประมาณร้อยละ 85 เป็นทุเรียนหมอนทอง

พื้นที่ปลูกทุเรียนในประเทศ ปี 2559

จันทบุรี	165,046 ไร่
ชุมพร	138,801 ไร่
นครศรีธรรมราช	60,194 ไร่
ระยอง	52,706 ไร่
สุราษฎร์ธานี	46,113 ไร่
ตราด	25,761 ไร่
ยะลา	22,374 ไร่
นราธิวาส	21,371 ไร่
อุตรดิตถ์	18,341 ไร่
สงขลา	12,427 ไร่
ระนอง	11,098 ไร่
สุโขทัย	6,681 ไร่
ประจวบคีรีขันธ์	6,667 ไร่
พังงา	6,640 ไร่
พัทลุง	3,789 ไร่
ศรีสะเกษ	3,089 ไร่
กระบี่	2,720 ไร่
สตูล	2,650 ไร่
ตรัง	2,607 ไร่
นนทบุรี	2,254 ไร่
ปราจีนบุรี	1,610 ไร่
เพชรบุรี	1,215 ไร่
ภูเก็ต	1,140 ไร่
แพร่	1,132 ไร่

ราชบุรี	1,062 ไร่
กาญจนบุรี	914 ไร่
นครราชสีมา	624 ไร่
พิษณุโลก	561 ไร่
สระบุรี	535 ไร่
นครนายก	384 ไร่
ลพบุรี	233 ไร่
ปัตตานี	196 ไร่
สระแก้ว	184 ไร่
ตาก	183 ไร่
อ่างทอง	97 ไร่
สุพรรณบุรี	77 ไร่
สุโขทัย	64 ไร่
นิวกาฬ	50 ไร่
น่าน	21 ไร่
เชียงใหม่	20 ไร่
เพชรบูรณ์	17 ไร่
นครพนม	16 ไร่
ปทุมธานี	11 ไร่
กำแพงเพชร	6 ไร่
แม่ฮ่องสอน	5 ไร่
สมุทรสงคราม	3 ไร่
ชัยนาท	3 ไร่
พระนครศรีอยุธยา	1 ไร่

ประชาไท

ภาพรวมทุเรียนเพื่อนบ้าน

มาเลเซีย

มีพื้นที่ปลูก
ให้ผลผลิตแล้ว
319,053 ไร่
ในปี 2560
หรือมีพื้นที่ปลูกน้อยกว่าไทยครึ่งหนึ่ง
แต่มีสายพันธุ์ระดับ Premium Grade
คือ มูซานคิง "ราชาแห่งทุเรียน"
ราคาสูงกว่าพันธุ์หมอนทองมาก
ตก ก.ก.ละ 300-400 บาท

ฟิลิปปินส์

มีพื้นที่ปลูก
103,856 ไร่
ปลูกทุเรียนโดยมี
ผลผลิต 71,444 ตัน

เวียดนาม

มีพื้นที่ปลูก
168,759 ไร่
ปลูกทุเรียนทางตอนใต้
ในสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง
มีผลผลิต 259,436 ตัน

อินโดนีเซีย

มีพื้นที่ปลูก
382,787 ไร่
ในปี 2559 จากพื้นที่ปลูกทั้งหมด
มีผลผลิต 1,000,000 ตัน
เน้นบริโภคภายในประเทศ

กัมพูชา

มีพื้นที่ปลูก
1,456 ไร่
มีผลผลิต
33,000 ตัน

ประชาไท

Marketeer

เทียบฟอร์ม ทุเรียน 2017 vs 2018

	2017	2018
หมอนทองเกรด A ส่งออกราคาหน้าสวน	73 บาท/กิโลกรัม	87 บาท/กิโลกรัม
ชะนี - หมอนทอง ขายในตลาดทั่วไป	45-50 บาท/กิโลกรัม	110-160 บาท/กิโลกรัม
ทุเรียนที่ผลิตทั้งประเทศ	649,171 ตัน	752,760 ตัน
บริโภคภายในประเทศ	114,000 ตัน	210,000 ตัน
มูลค่าส่งออก	22,098 ล้านบาท	24,457 ล้านบาท

ที่มา กระทรวงพาณิชย์ - ศูนย์วิจัยกสิกรไทย - สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

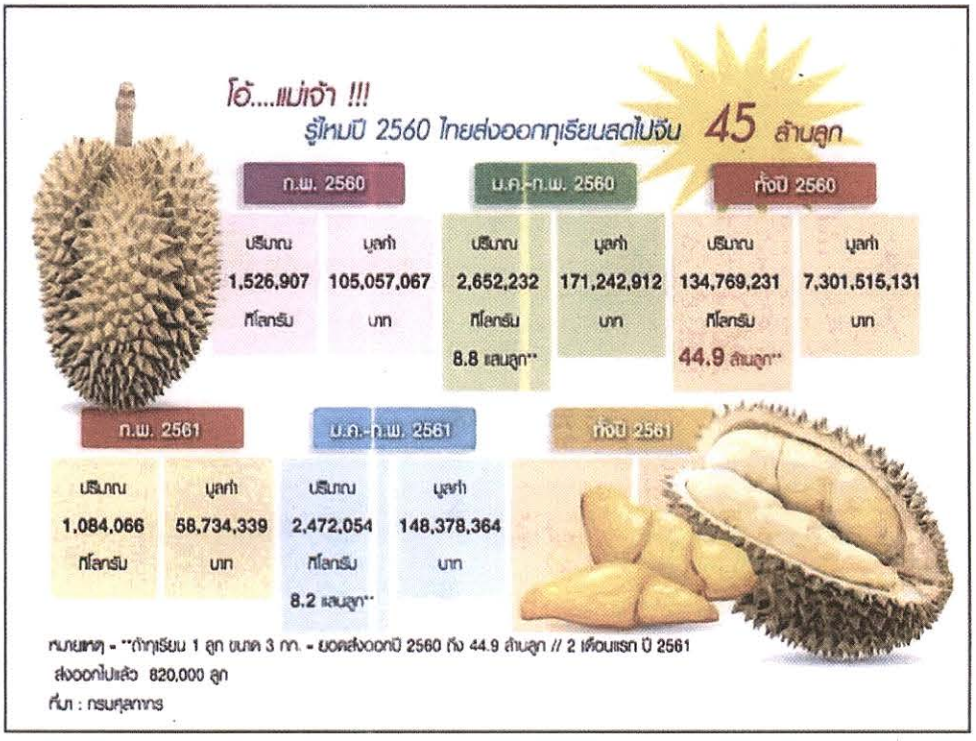

โอ้....แม่เจ้า !!!

รู้ไหมปี 2560 ไทยส่งออกทุเรียนสดไปจีน 45 ล้านลูก

	ก.พ. 2560		ม.ค.-ก.พ. 2560		ทั้งปี 2560	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
	1,526,907 กิโลกรัม	105,057,067 บาท	2,652,232 กิโลกรัม 8.8 แสนลูก**	171,242,912 บาท	134,769,231 กิโลกรัม 44.9 ล้านลูก**	7,301,515,131 บาท

	ก.พ. 2561		ม.ค.-ก.พ. 2561		ทั้งปี 2561	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
	1,084,066 กิโลกรัม	58,734,339 บาท	2,472,054 กิโลกรัม 8.2 แสนลูก**	148,378,364 บาท		

หมายเหตุ - **ถ้าทุเรียน 1 ลูก ขนาด 3 กก. - ยอดส่งออกปี 2560 ถึง 44.9 ล้านลูก // 2 เดือนแรก ปี 2561 ส่งออกไปแล้ว 820,000 ลูก

ที่มา : กรมศุลกากร

ตลาดส่งออก 15 อันดับแรกของไทยรายประเทศ

ทุเรียนสด

หน่วย :

ประเทศ ๑	มูลค่า : ล้านบาท					อัตราขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
	2558	2559	2560	2560 (ม.ค.-พ.ค.)	2561 (ม.ค.-พ.ค.)	2558	2559	2560	2560 (ม.ค.-พ.ค.)	2561 (ม.ค.-พ.ค.)	2558	2559	2560	2560 (ม.ค.-พ.ค.)	2561 (ม.ค.-พ.ค.)
1 จีน	6,575.05	8,972.54	7,348.14	3,254.84	6,103.49	27.25	36.46	-18.10	-15.90	87.52	49.64	51.25	33.25	30.63	44.13
2 เวียดนาม	491.12	2,869.43	9,718.99	5,077.22	4,355.71	122.97	484.26	238.71	630.55	-14.21	3.71	16.39	43.98	47.77	31.49
3 ฮ่องกง	5,475.79	4,953.19	4,172.33	1,849.11	2,925.43	-14.03	-9.54	-15.76	-22.78	58.21	41.34	28.29	18.88	17.40	21.15
4 ไต้หวัน	351.48	350.45	496.88	346.92	250.62	7.31	-0.30	41.79	53.81	-27.76	2.65	2.00	2.25	3.26	1.81
5 มาเลเซีย	0.28	74.41	122.76	14.10	65.57	-53.03	26,211.0	64.99	-75.71	364.92	0.00	0.43	0.56	0.13	0.47
6 สหรัฐอเมริกา	42.12	68.96	81.75	19.66	45.22	235.61	63.74	18.54	27.43	130.05	0.32	0.39	0.37	0.18	0.33
7 เกาหลีใต้	14.12	18.99	29.61	11.72	36.94	57.01	34.49	55.95	117.27	215.23	0.11	0.11	0.13	0.11	0.27
8 ญี่ปุ่น	6.02	8.08	10.89	4.11	18.74	-51.51	34.13	34.83	69.24	356.10	0.05	0.05	0.05	0.04	0.14
9 แคนาดา	1.44	3.03	5.31	0.88	6.06	-54.37	110.25	75.47	50.09	588.86	0.01	0.02	0.02	0.01	0.04
10 ออสเตรเลีย	2.65	4.87	10.43	6.15	3.93	71.90	83.87	114.11	164.19	-36.03	0.02	0.03	0.05	0.06	0.03
11 สเปน	0.11	0.00	0.62	0.00	2.49	-77.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.02
12 สิงคโปร์	0.35	0.00	1.57	0.23	2.28	384,700.00	0.00	0.00	0.00	873.50	0.00	0.00	0.01	0.00	0.02
13 อิตาลี	0.17	0.69	2.57	1.03	1.80	0.00	306.74	270.56	5,494.05	73.83	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01
14 นิวซีแลนด์	6.41	6.69	7.28	2.43	1.67	94.88	4.30	8.80	-8.60	-31.25	0.05	0.04	0.03	0.02	0.01
15 สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	1.62	2.30	2.33	0.85	1.44	-17.94	42.08	1.14	-20.17	69.18	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
รวม 15 รายการ	12,968.8	17,333.6	22,011.8	10,589.3	13,821.4	6.93	33.66	26.99	46.49	30.52	97.90	99.02	99.61	99.64	99.93
รวมอื่นๆ	277.6	172.1	87.0	38.5	9.1	-9.82	-38.00	-49.46	-6.05	-76.23	2.10	.98	.39	.36	.07
รวมทุกประเทศ	13,246.39	17,505.76	22,098.44	10,627.71	13,830.52	6.52	32.15	26.24	46.19	30.14	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Bangkok Bank

VISA Verified by VISA MasterCard SecureCode

Payment Confirmation

Your payment transaction has processed.

Payment Reference No.:	000092992968
Merchant Name:	Dept of Land Transport
Merchant Reference No.:	620402371
Amount:	THB 1,418.85
Transaction IP:	112.121.132.164

Card Type:	VISA *(Verified by VISA)*
Card Number:	**** - **** - **** - 7541
Expiry Date (mm/yy):	12 / 2021
Name as shown on card:	JITTRANAN WICHAIDIT
Issuer Bank Country:	Thailand
Issuer Bank Name:	The Siam Commercial Bank Public Company Limited

:This transaction will be recorded in your card spending statement

Please contact the company "Dept of Land Transport" for any queries.

Please press the 'Continue' button to complete the payment process.

Continue Print

Copyright © 2006 Bangko‹ Bank Public Company Limited. All rights reserved

VERIFY Norton SECURED powered by digicert

Terms and Conditions | Privacy Statement

ข้อเสนอโครงการพัฒนาเว็บท่าเพื่อผลไม้ไทย

(Thai Fruit Map)

ภาคผนวก ...

ข้อเสนอโครงการพัฒนาเว็บท่าเพื่อผลไม้ไทย

(Thai Fruit Map)

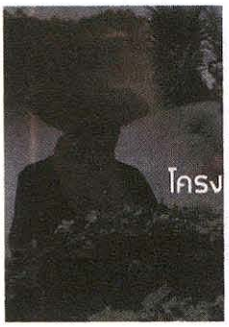

สามารถค้นหาประเภทผลไม้และจังหวัด

ผลการค้นหา

Thai Fruit Map
สวนสุภัทราแลนด์
สวนคุณไพบูลย์

Thai Fruit Map
สวนสุภัทราแลนด์
จองสวนหน้า

Thai Fruit Map
สวนสุภัทราแลนด์
จองสวนหน้า

จองล่วงหน้า

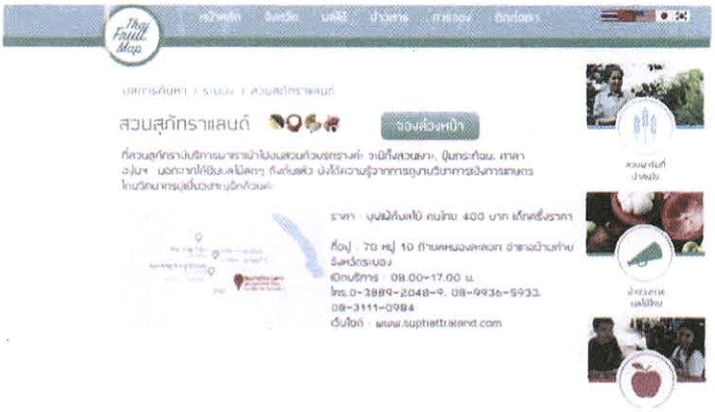
สวนสุภัทราแลนด์
จองล่วงหน้า

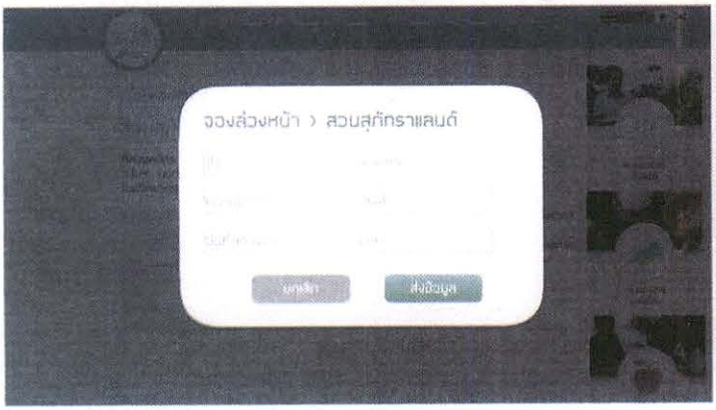
จองล่วงหน้า › สวนสุภัทราแลนด์
ส่งข้อมูล

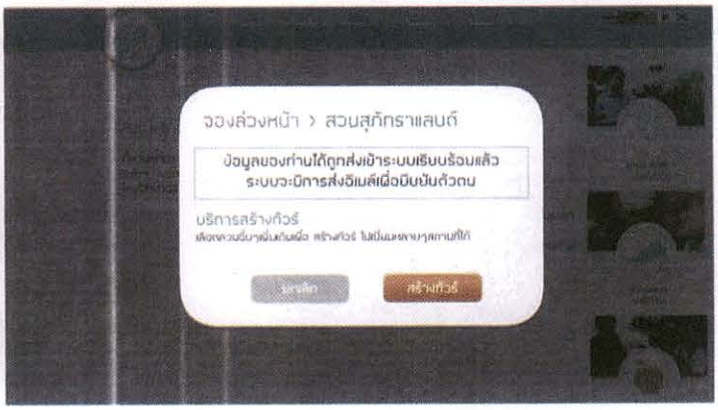
จองล่วงหน้า › สวนสุภัทราแลนด์
ข้อมูลของท่านได้ถูกส่งเข้าระบบเรียบร้อยแล้ว
ระบบจะมีการส่งอีเมล์เพื่อยืนยันด้วยนะ
บริการสร้างก๊วร์
สร้างก๊วร์

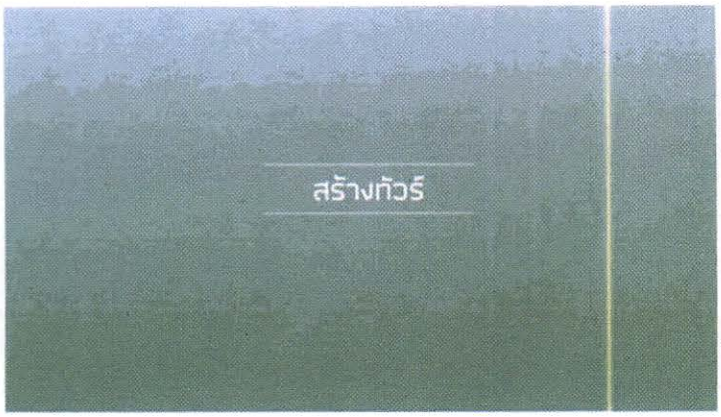
สร้างทัวร์

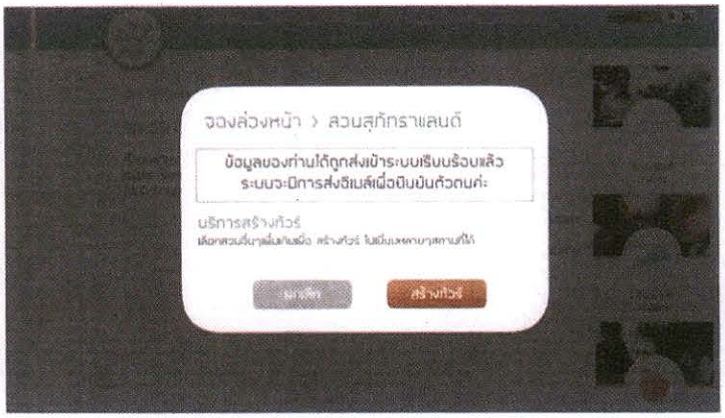
จัดงานล่วงหน้า › สวนสุภัทราพลนต์
ข้อมูลของท่านได้ถูกส่งเข้าระบบเรียบร้อยแล้ว
ระบบจะมีการส่งอีเมล์เพื่อยืนยันด้วยนะคะ
บริการสร้างทัวร์
สร้างทัวร์

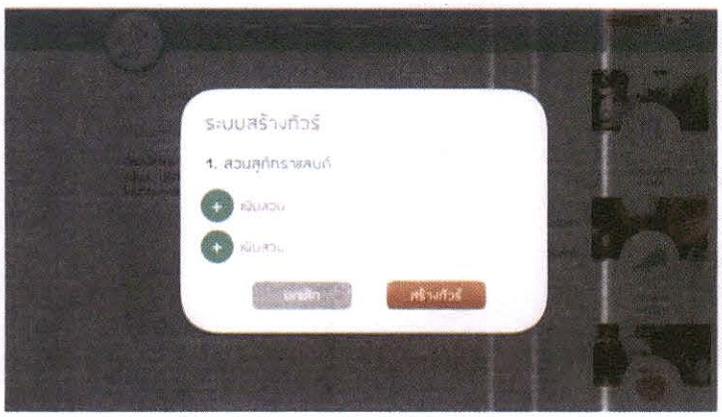
ระบบสร้างทัวร์
1. สวนสุภัทราพลนต์
สร้างทัวร์

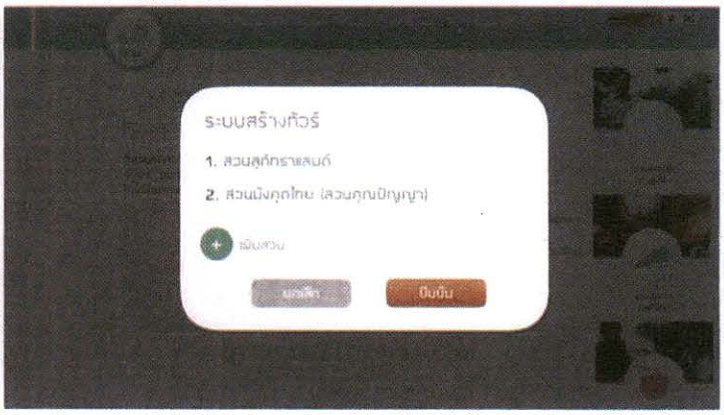
ระบบสร้างทัวร์
1. สวนสุภัทราพลนต์
2. สวนมังกุดไทย (สวนภูมิปัญญา)
ยืนยัน

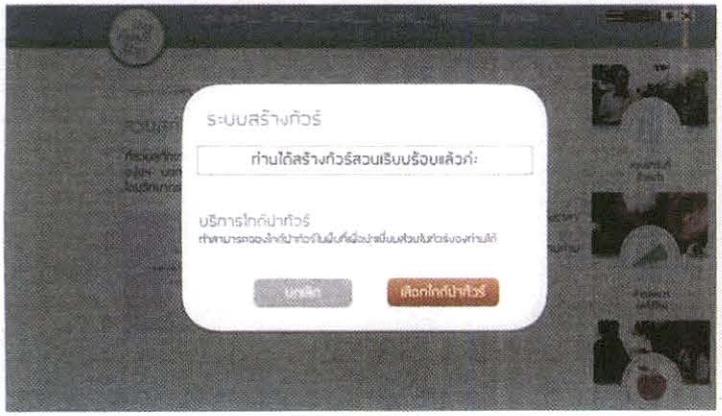
ระบบสร้างกิวร์
ท่านได้สร้างกิวร์สวนเรียบร้อยแล้วค่ะ
บริการไกด์นำกิวร์
ทำสามารถของไกด์นำกิวร์ในพื้นที่ที่ผู้ขอนำเที่ยวส่วนใกล้กิวร์ของท่านได้
เลือกไกด์นำกิวร์

เลือกไกด์นำกิวร์

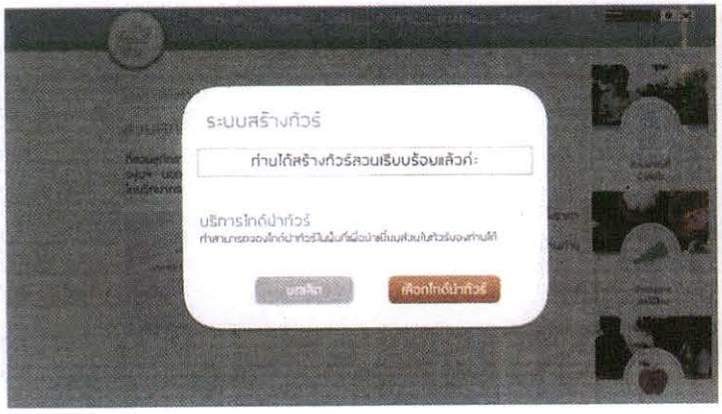
ระบบสร้างกิวร์
ท่านได้สร้างกิวร์สวนเรียบร้อยแล้วค่ะ
บริการไกด์นำกิวร์
ทำสามารถของไกด์นำกิวร์ในพื้นที่ที่ผู้ขอนำเที่ยวส่วนใกล้กิวร์ของท่านได้
เลือกไกด์นำกิวร์

บริการไกด์นำกิวร์
ทำสามารถของไกด์นำกิวร์ในพื้นที่ที่ผู้ขอนำเที่ยวส่วนใกล้กิวร์ของท่านได้
เลือกไกด์นำกิวร์

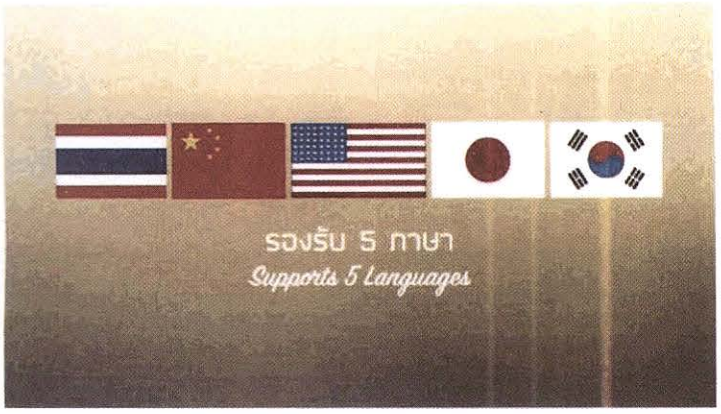

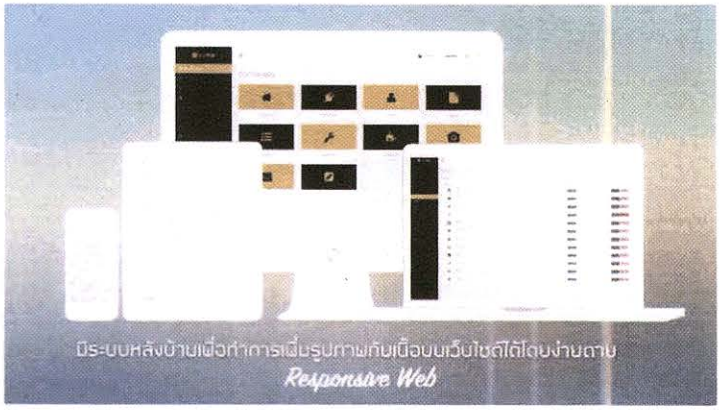

คุณลักษณะของเว็บเพจ :FEATURE OF WEBPAGE:

"Thai Fruits Map"

1.ชื่อ https:// Thai Fruits Map.com หรือ https:// ไทย-ฟรุ๊ป-ผลไม้ไทย.com

2.องค์ประกอบ levelที่ 1 :

2.1 พื้นที่ จังหวัด อำเภอ ประมาณ 60 จังหวัด 600 อำเภอ

2.2 ชนิดผลไม้ 30 ชนิด

2.3 ภาษา 5 ภาษา ไทย จีน อังกฤษ ญี่ปุ่น เกาหลี

2.4 โปรแกรมหลัก 30 โปรแกรม เช่น เว็บผลไม้-ไทยไทย เว็บผลไม้-เขียงพระ เว็บผลไม้-เขียงน้ำตก เป็นต้น

2.5 อื่นๆ เช่น คำแนะนำเกี่ยวกับฤดูกาล

ข้อมูลอัพเดตล่าสุด สวนแต่นโปรโมชั่น

การสั่งและส่งออกต่างประเทศเพื่อเป็นของฝาก

คำแนะนำเรื่องระบบตรวจสอบการส่งออกพืช

หมวดหมู่ยอดนิยม เป็นต้น

3.องค์ประกอบ level ที่ 2 : หน้าค้นหา

3.1 รายชื่อ สวนที่ค้นพบ พร้อมรูปถ่ายและคำแนะนำเบื้องต้น แสดงชนิดผลไม้พิมีในแต่ละสวน

3.2 แสดงหน้าโรยณาโปรแกรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การเช่ารถจองรถล่วงหน้า การเช่าและจองที่พักหรือ โฮมสเตย์ใกล้สวนตวงหน้า โปรแกรมทัวร์ต่างๆ

3.3 แสดงอันดับยอดนิยม สวนและโปรแกรมทัวร์

3.4 คอลัมน์พิเศษ เช่น บทความเกี่ยวกับผลไม้สมุนไพร รีวิวเกี่ยวกับสวนผลไม้ในจังหวัด

3.5 เชื่อมต่อ Facebook instagram Line เป็นต้น

4.องค์ประกอบ level ที่ 3 : แสดงรายละเอียดแต่ละฟาร์ม(เป็นเว็บเพจของแต่ละสวน)

4.1 แสดงรายละเอียดของแต่ละสวน ซึ่งประกอบด้วย

1) ชื่อสวน แสดงชนิดผลไม้ที่มี

2) ภาพถ่ายสวยๆ แสดงผลไม้และสินค้า จำนวน ประมาณ 10 ภาพ

3) แสดงช่องทางการติดต่อ online เช่น Facebook Line we chat instagram เป็นต้น

4) แสดงประวัติความเป็นมา จุดเด่น ของสวน

5) แสดง google map นำทางเข้าสู่สวน

6) แสดงรายละเอียดที่จำเป็น เช่น ค่าเข้าชม และเก็บผลไม้ เวลาเปิดทำการและวันหยุด ห้องน้ำ เบอร์โทรศัพท์ ที่จอดรถเพียงพอ วิธีเดินทางมาสวนโดยระยะทาง ระโยง ระโดยสารสาธารณะ wifi การชำระด้วย เงินสดหรือ credit card หรือ วิธีอื่น ภาษาที่เข้าใจได้ เป็นต้น

7) การจอง Booking request กรอกข้อมูล ชื่อและจำนวนคน วันเวลา การติดต่อกลับ อื่นๆ

he-way-of-japan.com

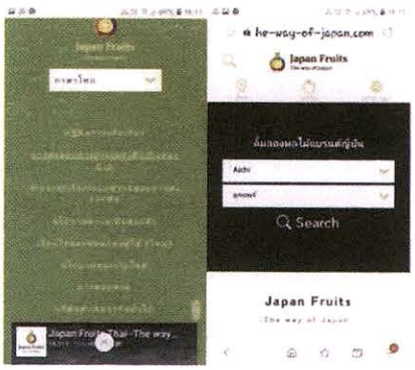
he-way-of-japan.com
Japan Fruits
Aichi
Search
Japan Fruits

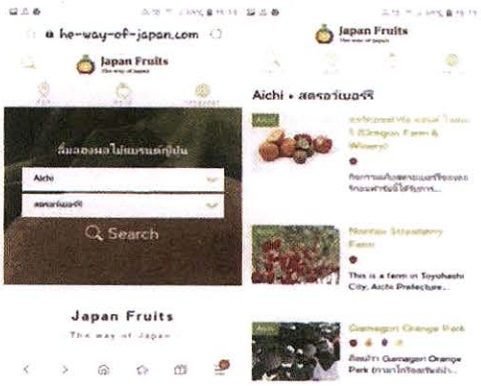
he-way-of-japan.com
Japan Fruits
Aichi
Search
Japan Fruits
Aichi • สตรอว์เบอร์รี่

Japan Fruits
Japan Fruits
Gamagori Orange Park
Gamagori Orange Park

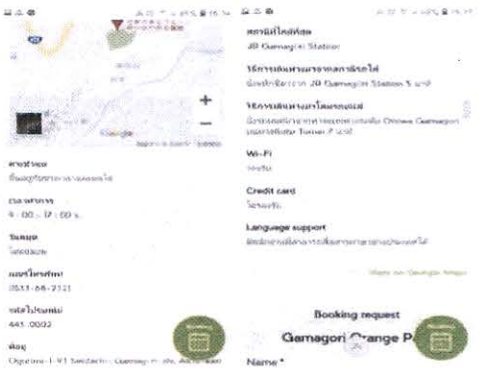
Booking request

<u>แนวทางการดำเนินโครงการจัดทำ "Thai Fruit Map" เพื่อชาวสวนผลไม้ของประเทศไทย</u>

๑. ชื่อหน่วยงาน คณะอนุกรรมาธิการผักผลไม้และสมุนไพร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๖๒

๒. ประเภทโครงการ ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิต เกษตรกรชาวสวนผลไม้

๓. ชื่อโครงการ โครงการจัดทำ "Thai Fruit Map" เพื่อชาวสวนผลไม้ของประเทศไทย

๔. หลักการและเหตุผล

เนื่องในโอกาส คณะอนุกรรมาธิการผัก ผลไม้และสมุนไพร ได้พิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาและป้องกันราคาผลิตผลตกต่ำ ได้สรุปข้อเสนอแนะในการจัดทำ Fruit Map เสีย แผนที่ผลไม้ของประเทศไทย เพื่อเป็นศักยภาพและการจัดการตลอดจนเป็นช่องทางการตลาดของชาวสวนผลไม้ 30 ชนิด ใน 60 จังหวัดของประเทศไทยแก่ผู้บริโภค ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ทั้งนี้ยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย การจัดทำ "Thai Fruit Map" เปรียบเสมือน การทำงานของเว็บไซต์ร้านค้าร้านใดแก่ชาวสวนผลไม้ทั้งประเทศ ราวๆ 4-50000 ราย ที่สามารถขายได้ด้วยตนเองในช่องทาง online หรือขายผลิตภัณฑ์อื่นที่แต่ละรายจัดทำด้วยตัวเองต่อไปด้วย โฮมสเตย์ จัดที่วัดที่อื่น เพื่อตอบสนองนโยบาย Thailand 4.0 ของรัฐบาลอีกด้วย

๕. วัตถุประสงค์/เป้าหมายของโครงการ

๕.๑ เพื่อเพิ่มช่องทางการเข้าถึง ช่องทางการตลาด ช่องทางการจำหน่าย แก่เกษตรกรชาวสวนผลไม้ของประเทศไทย แก่ผู้บริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศทั้งยังเป็นการป้องกันและแก้ปัยหาราคาผลไม้ตกต่ำอย่างยั่งยืน

๕.๒ เพื่อเพิ่มศักยภาพและพัฒนาเกษตรกรชาวสวนผลไม้ 30ชนิด 60 จังหวัด ทั่วประเทศไทยได้เรียนรู้เท่าทันในภาพกว้างของระบบตลาดโลก

๕.๓ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตรและการท่องเที่ยวต้องถิ่นไทยอีกทางหนึ่ง

๕.๔ เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในลักษณะองค์กรธุรกิจที่ยั่งยืน

๖. การดำเนินการและกิจกรรม

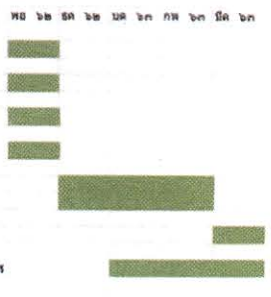

๗.การดำเนินการ

๗.๑ คณะกรรมาธิการฯ แต่งตั้งคณะทำงานหรือ องค์กรเพื่อดำเนินการ ซึ่งอาจประกอบด้วย

๑) ตัวแทนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑๐ ท่าน

๒) ตัวแทนกลุ่มจังหวัดที่เกี่ยวข้อง ๕ ท่าน

๓) ตัวแทนชาวสวนผลไม้ ๕ ท่าน

๔) ตัวแทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ๕ ท่าน

๕)ตัวแทนพ่อค้าคนกลางและนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน

จัดตั้งองค์กรการ เพื่อดูแลภาพรวมโครงการตลอดจนจัดอบรมเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องเพื่อการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

๗.๒ จัดหาผู้เชี่ยวชาญ ที่เป็นองค์กรภาครัฐหรือมหาวิทยาลัย ให้จัดทำ Thai Fruit Map โดยยึด Fruit Map ของประเทศญี่ปุ่นเป็นต้นแบบและพัฒนาต่อยอดขึ้นไป ตลอดจน จัดอบรมให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งเกษตรกร พ่อค้าคนกลาง ข้าราชการ ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดูแล เวบเพจ อย่างน้อย ๑๐ ปี

๗.๓ หากการจัดทำโครงการเสร็จสิ้นให้รายงานผลการดำเนินงานต่อ.....

๘.แหล่งงบประมาณ

๙. พื้นที่ดำเนินงาน

พื้นที่ อำเภอ และจังหวัดที่มีเกษตรกรชาวสวนผลไม้ ที่มีศักยภาพ ประมาณ ๒๐ จังหวัด ๓๐ ชนิดผลไม้

๑๐.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑๐.๑ เกษตรกรชาวสวนผลไม้มีช่องทางการจำหน่าย ช่องทางการตลาดมากขึ้น

๑๐.๒ เกษตรกรชาวสวนผลไม้ สามารถเข้าใจ เข้าถึงผู้บริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มากขึ้น ตลอดจนสามารถผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้อีกด้วย

๑๐.๓ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและนำประโยชน์มาสู่ชุมชน

๑๐.๔ ประโยชน์ในการเสริมสร้างการรวมกลุ่มของเกษตรกรชาวสวนในสิ่งจุดดีและมีสิ่งอื่นๆ

๑๑.ชื่อผู้ประสานงาน

ดร.มัลวาศ์ สุวรรณเรือง ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการผัก ผลไม้และสมุนไพร สภาผู้แทนราษฎร

ป้ายสินค้าเกษตร QR Code
(ระบบตรวจสอบย้อนกลับ)

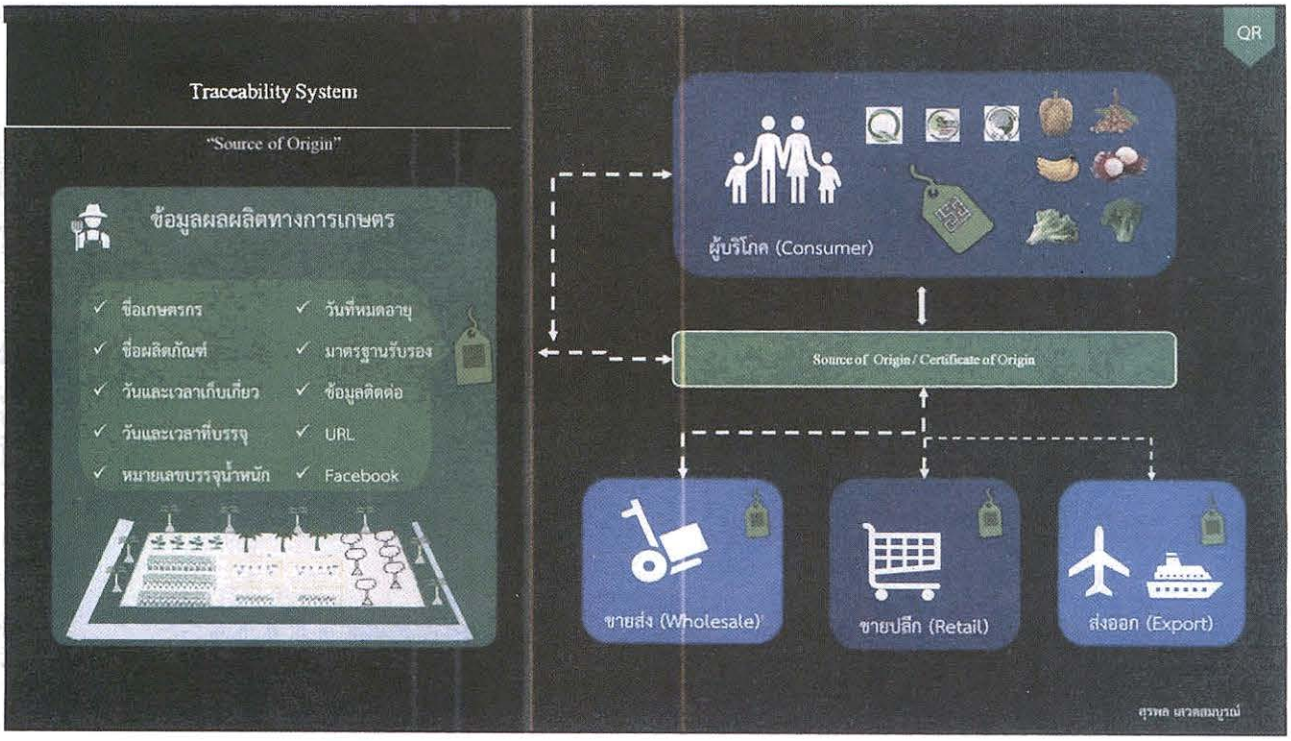
Traceability System
"Source of Origin"
ข้อมูลผลผลิตทางการเกษตร
ชื่อเกษตรกร
ชื่อผลิตภัณฑ์
วันและเวลาเก็บเกี่ยว
วันและเวลาที่บรรจุ
หมายเลขบรรจุน้ำหนัก
วันที่หมดอายุ
มาตรฐานรับรอง
ข้อมูลติดต่อ
URL
Facebook
QR
ผู้บริโภค (Consumer)
Source of Origin / Certificate of Origin
ขายส่ง (Wholesale)
ขายปลีก (Retail)
ส่งออก (Export)

Traceability System
"Source of Origin"
ป้ายติดสินค้า
Product Tag
QR
ระบบตรวจสอบย้อนกลับ
"ประโยชน์ของ ระบบ"
1) ช่วยแยกระหว่างสินค้าทั่วไปกับสินค้าที่ได้รับการรับรอง
2) ตรวจสอบข้อมูลได้สะดวก และรวดเร็ว
3) แสดงตำแหน่งที่สแกน
4) สามารถบอกประเภทของอุปกรณ์ที่ใช้สแกน
5) ช่วยในการพยากรณ์ความต้องการ
6) เชื่อมโยงข้อมูลแบบสองทาง
7) ช่วยป้องกันการปลอมป้ายสินค้า

Traceability System

"Source of Origin"

เกษตรกร และผู้จำหน่าย

QR

ระบบตรวจสอบย้อนกลับ
"สร้างความเชื่อมั่น ป้องกันการปลอมแปลง"

1) สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค
2) ช่วยป้องกันการปลอมแปลงสินค้า
3) ทำให้ผลิตผลการเกษตรได้รับการยอม "รับในระดับสากล"
4) ช่วยช่องทางจำหน่ายในประเทศ และต่างประเทศ
5) เกษตรกรสามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาที่เหมาะสม
6) เกษตรกรสามารถให้ข้อมูลกับผู้บริโภคได้โดยตรง

Traceability System

"Source of Origin"

ผู้บริโภค

Source : https://www.vir.com.vn

QR

ระบบตรวจสอบย้อนกลับ
"สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อ"

1) ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตผล "ข้อความโฆษณา - ข้อเท็จจริง"
2) ช่วยให้ผู้บริโภคสะดวกในการแยกผลผลิตที่มีการรับรองและไม่มีการรับรอง
3) ข้อมูลแหล่งกำเนิดของผลผลิตช่วยให้ผู้บริโภคคัดกรองระหว่างผลิตผล "GMO และ Non-GMO"
4) ผู้บริโภคสามารถคัดกรองระหว่างผลผลิตที่มีปัญหากับไม่มีปัญหา ในกรณีที่เกิด "Food Safety Outbreaks "
5) ผู้บริโภคสามารถสามารถเข้าถึงข้อมูลอิน ๆ ของเกษตรกรได้โดยตรง

Traceability System

"Source of Origin"

การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

มาเลเซีย: การใช้ QR ให้ข้อมูลแหล่งกำเนิด

เวียดนาม: การใช้ QR ให้ข้อมูลแหล่งกำเนิด

Source : https://scanova.io

QR

ระบบตรวจสอบย้อนกลับ
"สร้างการยอมรับในระดับสากล"

1) สร้างศักภาพในการแข่งขันให้กับประเทศ
2) ทำให้ผลิตผลการเกษตรได้รับการยอมใน "รับระดับสากล"
3) ช่วยส่งเสริมการส่งออก
4) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสถานะของความปลอดภัยของอาหาร
5) เสริมสร้างความสามารถในการจัดกา การควบคุมคุณภาพ และการตรวจสอบย้อนกลับแหล่งผลิต
6) สามารถลดขั้นตอนการบริหารจัดการ ค่าใช้จ่ายและทรัพยากรมนุษย์
7) ช่วยประหยัดเวลาและเพิ่มประสิทธิภาพของการป้องกันการลักลอบและการฉ้อโกงทางการค้า

สุรพล สวัสดิมงคล

Traceability System

"Source of Origin"

การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

- ข้อมูลฟาร์ม (Farm Data) = ข้อมูลแหล่งกำเนิด
- คิวอาร์ (QR) = บันทึกข้อมูล
- ศูนย์ข้อมูล (Data Center) : บริหารจัดการ เชื่อมโยง และพัฒนา
- ผู้บริโภค (Customer) : สแกน คิวอาร์โค้ดบน
- เว็บไซต์ (Website) : ข้อมูล และบริการ
- ร้านค้า (Store) : ผู้จำหน่ายสินค้า
- รายงาน (Dashboard) = ข้อมูลเชิงบริหาร

QR

ระบบตรวจสอบย้อนกลับ
"การทำงานของระบบ"

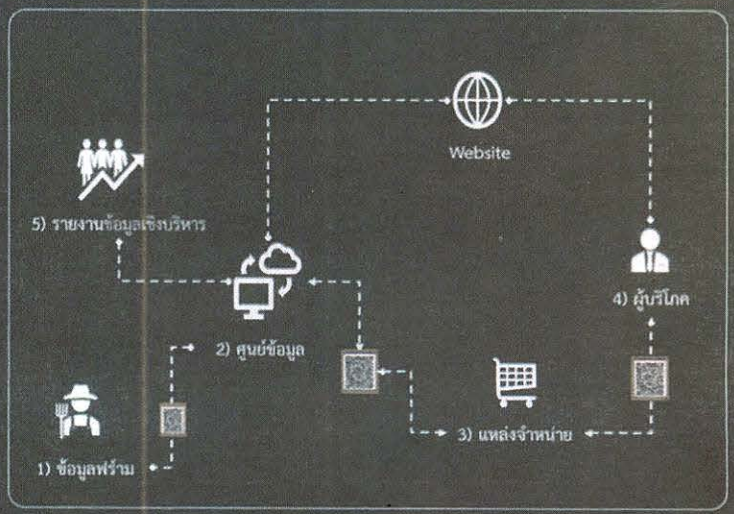

สุรพล สวัสดิมงคล

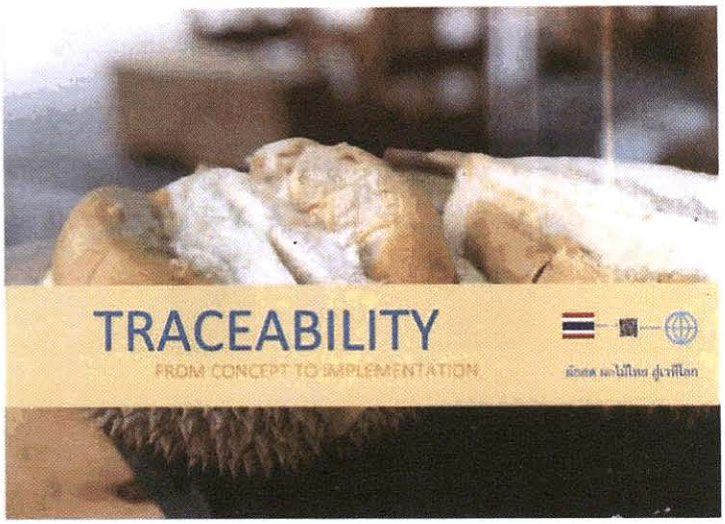

สารบัญ

การดาวน์โหลดโปรแกรมอ่านคิวอาร์ (QR Reader) 3
ข้อมูลบนกล่องบรรจุผลผลิต (QR on Fresh Produce Container) 4
ข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์ผลผลิต (QR on Fresh Packaging) 5
การป้องกันการทำสำเนาด้วยเทคโนโลยี "Anti-Copy Technology" 6
การป้องการใช้ซ้ำ "Anti-Copy Technology" 7
รายงานอัจฉริยะ (Smart Report) 8
Fruit ◇ Vegetable Data Map 9
รายงานแดชบอร์ด (Dashboard Report) 10

3

ติดตาม และตรวจสอบข้อมูล

1 การดาวน์โหลดโปรแกรมอ่านคิวอาร์ (QR Reader)

ติดตาม และตรวจสอบข้อมูล

2 ข้อมูลบนกล่องบรรจุผลผลิต (QR on Fresh Produce Container)

ข้อมูล	คิวอาร์	กล่องบรรจุผักและผลไม้
HUG บ้านสวน จังหวัด: ระยอง ประเทศไทย ผลิตภัณฑ์ : ผลไม้รวม มาตรฐาน: Organic Thailand หมายเลข : B 07102019 จำนวนบรรจุ : 12 แพ็ค วันหมดอายุ : 14/11/2019 URL: https://bit.ly/2NU8m84		

สายิด ครั้งที่ 2: 29 ตุลาคม 2562

5

ติดตาม และตรวจสอบข้อมูล

3 ข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์ผลผลิต (QR on Fresh Packaging)

ข้อมูล	คิวอาร์	กล่องบรรจุผักและผลไม้
HUG บ้านสวน จังหวัด: ระยอง ประเทศไทย ผลิตภัณฑ์ : ผลไม้รวม หมายเลข: P 07102019 มาตรฐาน: Organic Thailand จำนวนบรรจุ: 200 กรัม / แพ็ค วันหมดอายุ: 14/10/2019 URL: https://bit.ly/2NU8m84		

สายิด ครั้งที่ 2: 29 ตุลาคม 2562

6

ป้ายสินค้า

4 การป้องกันการทำซ้ำแบบด้วยเทคโนโลยี "Anti-Copy Technology"

ป้ายสินค้าของ | สำเนา

7

ป้ายสินค้า

5 การป้องการใช้ซ้ำ "Anti-Copy Technology"

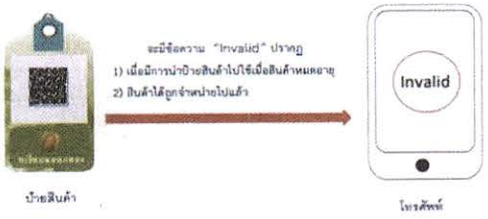

ป้ายสินค้า | โทรศัพท์

8

BIG DATA

6 รายงานอัจฉริยะ (Smart Report)

ลำดับ	สถานที่	อุปกรณ์	เวลา
1		IOS	11/10/62 00:00 น.
2		ANDROID	11/10/62 00:00 น.
3		ANDROID	11/10/62 00:00 น.
4		POS	11/10/62 00:00 น.

หมายเหตุ: ตัวอย่างข้อมูลการสแกน

ภาพประกอบ: แผนที่แสดงตำแหน่ง

Location Map: https://www.[illegible]

9

BIG DATA

7 Fruit ◇ Vegetable Data Map

ลำดับ	ที่อยู่	ชื่อเกษตรกร	ข้อมูลเพาะปลูก
1		สุรพล เลาหสมบูรณ์	มังคุดโตร 5 ไร่
2		รพีพร กิ่งพร	สวนทุเรียน 5 ไร่
3		ยงยศ เจริญมั่นคง	สวนส้ม 5 ไร่
4		สุขุม ยิ่งงาม	สวนลำไย 5 ไร่

หมายเหตุ: ตัวอย่างข้อมูลการสแกน

ภาพประกอบ: แผนที่แสดงตำแหน่ง

Map: https://www.dmv.ca.gov/portal/dmv/detail/about/sst_map

10

BIG DATA

8 รายงานแดชบอร์ด (Dashboard Report)

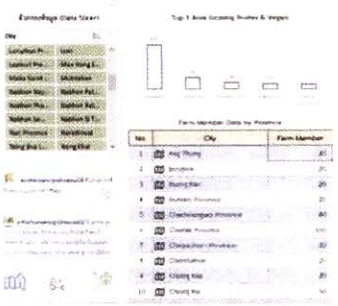

- ✓ Fresh
- ✓ Healthy
- ✓ Traceable

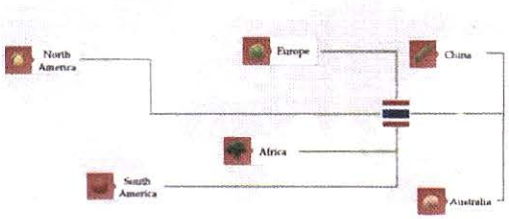

Traceability System Thailand World Class Standard

Comprehensive REVIEWS in Food Science and Food Safety

A Guidance Document on the Best Practices in Food Traceability

Jianrong Zhang and Tejas Bhatt

Abstract: Several regulatory agencies around the world are involved in rulemaking to improve the traceability of foods. Given the complexity of the global food system, guidance on improving traceability practices across the entire food industry is a challenge. A review of the current regulations and best practices indicates that "one back, one forward" is the minimum traceability requirement. There are also no uniform requirements across different food sectors, supply chains, or countries for collection of Critical Tracking Events (CTEs) and Key Data Elements (KDEs). There is a need for standardized and harmonized requirements across all food sectors compared with developing specialized rules and mandates, including exceptions, for specific foods. This document presents food traceability best practices guidance and it addresses the unknowns and gaps in understanding and the broad applicability of a CTE–KDE framework. It applies this framework to 6 food sectors as bakery, dairy, meat and poultry, processed foods, produce, and seafood. An analysis of similarities and differences across these sectors is conducted to determine broader applicability to other foods. Fifty-five experts from 11 countries were involved in developing this guidance. This guidance document is intended for regulatory agencies and the food industry. Regulators will find it useful in developing regulations and/or guidance applicable to most foods. Industry will find the minimum criteria that are necessary to manage a proper food traceability system, with the understanding that companies can choose to exceed the minimum level of criteria established. This guidance is intended to serve as a step toward consistent baseline requirements for food traceability.

Keywords: food traceability, food regulations, guidance, best practices

Introduction

Food traceability is a cornerstone of the increasingly complex, industrialized, and global food system. Food traceability is useful for producers and manufacturers to track items for supply-chain management purposes and for clients; and in the event of a recall, traceability is critical to protect consumer health, especially when large quantities of contaminated products are distributed across widespread markets. Food traceability is about more than recalls. Being able to ascertain the origin of products and their attributes from the farm through food processing and to retail and food service and into the home is growing in importance. Increasingly, public health concerns are demanding traceability. But economic competition, which will reward those who can more effectively and reliably track and trace product back and forth through each step of the chain, will drive it.

Food production is at an historical high, compounding the issues surrounding traceability. The top 20 agricultural products sold in the United States involve the production of 692 million metric tons of food (FAO 2012). The top 20 agricultural products globally involve the production of 6.76 billion metric tons of food (FAO 2012). This food is needed to sustain the estimated 7 billion people living today. However, it can also be a carrier for foodborne illnesses. In the United States alone, an estimated 48 million cases of foodborne illnesses occur each year and result in 3000 deaths and 128000 hospitalizations (CDC 2014a). According to the Centers for Disease Control and Prevention's (CDC) annual foodborne illness progress report, there has been no change in case rates attributed to *Escherichia coli* O157, *Listeria*, *Salmonella*, or *Yersinia* during the period of 2006 to 2008; a 75% increase in *Vibrio* cases and a 13% increase in *Campylobacter* cases (CDC 2014b).

Education, rapid analytical testing, advancing scientific methods, advances in regulatory oversight, and Hazard Analysis and Critical Control Points (HACCP) food safety management systems have all been vital to curbing outbreaks and reducing illness outbreaks, but foodborne illnesses till occur (as noted above). Effective and rapid traceability is a key to minimizing occurrence of foodborne illnesses. A coordinated and quickly responsive global traceability system is a crucial component of an integrated food supply chain that achieves the foodborne illness reduction goals we all desire. Several regulatory agencies around the world are actively involved in rulemaking to improve the traceability of foods (Europa 2011; FSANZ 2011; CFIA 2012; FDA 2014; MAFF n.d.).

Given the complexity of the global food system, the development of regulations and guidance to improve traceability practices across the entire food industry is a challenge. There is a need for standardized and harmonized requirements across all food sectors

MS 20140880 Submitted 23/5/2014, Accepted 8/6/2014. *Authors Zhang and Bhatt are with Institute of Food Technologists, Global Food Traceability Center, 1025 Connecticut Ave. NW STE 503, Washington, DC, 20036, USA. Direct inquiries to author Zhang (E-mail: jzhang@ift.org).*

© 2014 Institute of Food Technologists®
doi: 10.1111/1541-4337.12103

compared with developing specialized rules and mandates, including exceptions, for specific foods.

On the one hand, standardization would provide regulators the opportunity to resolve outbreak-related trace-back investigations emergency with much greater efficiency and effectiveness than possible today. On the other hand, industry stakeholders, however, need sufficient flexibility that allows them to adapt traceability requirements to specific foods and business operations. The challenge being faced today is the gap between regulatory requirements and the feasibility of industry implementation.

Several regulatory and industry initiatives have proposed frameworks for resolving this challenge. Most traceability initiatives led by the industry and industry associations for developing traceability guidance documents focus on their specific food-product categories (Bhatt and others 2012). Only a handful of organizations have evaluated traceability approaches that could be applicable across the entire food industry. The 2012 pilots conducted by the U.S. Food and Drug Administration (U.S. FDA) proposed such a framework, using the concept of Critical Tracking Events (CTEs) and Key Data Elements (KDEs) (Bhatt and others 2013). However, since the focus of these pilots was on 2 specific food-product categories (fresh tomatoes and processed foods), the applicability of the CTE/KDE framework to other food sectors has remained undetermined.

This document presents food traceability best practices guidance, and addresses the unknowns and gaps in understanding and broad applicability of a CTE–KDE framework. This document does so by first updating the original CTE-KDE framework, defined by the Institute of Food Technologists (IFT), to allow it to be more readily applicable across different food sectors (since the original study only focused on tomatoes and a processed food with peanuts, spices, and chicken) (Bhatt and others 2013). Then, it attempts to apply this updated framework to each of the following 6 food sectors: bakery, dairy, meat and poultry, processed foods, produce, and seafood. An analysis of similarities and differences in applying the updated framework across these 6 food sectors was conducted to determine applicability to other food categories/types.

The intended user of this document is national and international regulatory agencies. Regulators may find this material useful in developing regulations and/or guidance applicable to most foods. Industry-affiliated stakeholders will also find this guidance valuable. It is recognized that the food industry seeks the minimum criteria that are necessary to manage a proper food traceability system, with the understanding that companies can choose to exceed the minimum level of criteria established. Although this best practices guidance document is not a regulation, this document is intended to serve as a step toward consistent baseline requirements for food traceability.

Background

Food traceability system within a supply chain

Implementing a traceability system within a supply chain requires all parties involved to link the physical flow of products with the flow of information about them. Adopting uniform industry requirements for traceability processes ensures agreement about identification of the traceable items between parties. This supports transparency and continuity of information across the supply chain.

External traceability. All traceable items must be uniquely identified, and the information be shared between all affected distribution channel participants (Natl. Fisheries Inst. 2011). The identification of products for the purpose of traceability may include assignment of a:

- Unique product identification number; and
- Batch/lot number.

To maintain external traceability, traceable item identification numbers must be communicated to distribution channel participants on product labels and related paper or electronic business documents. This links the physical products with the information requirements necessary for traceability.

Internal traceability. Processes must be maintained within an organization to link identities of raw materials to those of the finished goods. When one material is combined with others, and processed, reconfigured, or repacked, the new product must have its own Unique Product Identifier. The linkage must be maintained between this new product and its original material inputs (such as batters, breading, seasonings, marinades, salt, packaging materials, and many other inputs) to maintain traceability. A label showing the Lot Number of the traceable input item should remain on the packaging until that entire traceable item is depleted. This principle applies even when the traceable item is part of a larger packaging hierarchy (such as cases, pallets, or shipment containers).

Internal and external traceability. Farm to fork traceability requires that the processes of internal and external traceability be effectively conducted. Each traceability partner should be able to identify the direct source and direct recipient of traceable items as they pertain to their process. The implication is not that every supply-chain participant knows all the data related to traceability, but rather show proof that relevant members/partners in the supply chain have done their jobs and that information can be accessed if needed. This requires application of the one-step-forward–one-step-back principle and, further, that distribution channel participants collect, record, store, and share minimum pieces of information for traceability, as described below.

To have an effective traceability system across the supply chain:

- Any item that needs to be traced forward or backward should be identified with a globally unique identifier.
- All food chain participants should implement both internal and external traceability practices.
- Implementation of internal traceability should ensure that the necessary linkages between material inputs and finished product outputs are maintained.

Important considerations for an effective food traceability system include:

- Trading partners (farm input suppliers, farms, harvest locations or vessels, suppliers, internal transactions within a company, customers, and 3rd-party carriers).
- Product and processing locations (any physical location such as a hatchery, cultivation site or pond, farm, vessel, dock, buying station, warehouse, packing line, storage facility, receiving dock, or a store).
- The products that a company uses or creates.
- The logistic units that a company receives or ships.
- Inbound and outbound shipments.
- Date and time metrics as appropriate.

Essential information must be collected, recorded, and shared to ensure at least one-step-forward—one-step-back traceability. This

© 2014 Institute of Food Technologists®

best practice is applicable to companies of any size, degree of sophistication, or location.

Identification is critical to a successful traceability program. Usually this is accomplished by labels and any number of technologies can be employed for labeling, including simple handwritten labels and more sophisticated radio frequency identification (RFID)-based technologies. However, barcoding remains the most common industry best practice for packaging hierarchies for shipping logistical units (such as cases, pallets, shipment containers, consumer items, and others). The barcode should at least contain the product identification number.

Businesses are encouraged to adopt electronic messaging protocols to facilitate the exchange of essential business information using unit identification as a connector between goods and information flow. Businesses are also encouraged to adopt standardized interfaces (protocols for two-way communication) for sharing essential traceability event information within a network, thereby allowing reduction of the substantial size of data transmission along the supply chain.

Traceability processes are only as good as the weakest link. Therefore, it is important for everyone in the supply chain to understand the value of collecting and maintaining product information that supports, at the very least, one-step-forward—one-step-back traceability. The best practices for maintaining traceability for suppliers, retailers, processors, wholesalers, distributors, and, when possible, food service operators, are to capture agreed-upon traceability information, at critical traceability events, and make the data available via a virtual traceability network using either a 3rd-party solution provider or a company's own databases with standardized web service interfaces and messages.

Product barcodes can be scanned or read as an item or container enters or is shipped out of a distribution center, as it is received at a retail store or a food service operation, or as it is opened for processing or consumer display, each of which is an IFT-defined CTE (Bhatt and others 2013).

The main difference of barcoding compared with electronic messaging is the possibility of decentralizing data storage in combination with a search engine (or discovery service), and use of a Unique Product Identification key, barcoded or printed on the product itself, which may be used to access lot-based traceability data and product master data.

It is difficult to print the increasing amount of relevant data on the product package in human readable form. A unique production unit key (such as Global Trade Item Number [GTIN] plus a lot number) allows for accessing the data within a web application, for example. Electronic messaging technology enables all supply-chain partners to store relevant data within their own databases and provide the data to trusted partners or government authorities on request.

Global regulations and industry implementation

Regulatory landscape. The requirements of the traceability regulations vary worldwide. The regulations of different countries are detailed in Appendix , and described below.

With regard to recordkeeping, the countries of the European Union (EU) have the most comprehensive system; other countries have different (generally less encompassing) levels of recordkeeping requirements. Furthermore, countries require recordkeeping for reasons beyond food safety (sustainability and consumer information, for example) sustainability label.

In Canada, traceability regulations address only livestock; there are no explicit traceability regulations for food products. However, traceability of processed food products is verified through proper packaging and labeling, in accordance with the Consumer Packaging and Labelling Act for a given food commodity, as well as by the Food Safety Enhancement Programs (FSEP) for meat products.

The government of China is gradually establishing and improving national food safety laws and regulations with new requirements on food traceability. In 2009, the "Food Safety Law of PRC" and its implementing regulations was promulgated, requiring food producers to establish a purchase-inspection record system and a food-delivery inspection record system, and accurately record matters of law, or retain relevant notes on every purchase or sale (Liu and others 2012). Other regulations call for traceability requirements mainly at the trading event; there are no specific requirements for internal data collection. Also, there are no requirements for the collection of specific data relating to processing.

In the EU, driven partly by increasing consumer demands, there are many legislative requirements regarding traceability. There is variation among the rules regarding different aspects of traceability; most, however, require a one-step-forward–one-step-back approach as well as lot-based traceability. Motivation and scope of these rules cover sustainability and safety aspects as well as food and nonfood products. The general principles for food traceability, established in Article 18 of EC Regulation Number 178/2002, require that the traceability of food be established at all stages of production, processing, and distribution.

Beef and rice products are the only food products addressed in traceability requirements in Japan.

The Japanese Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries (MAFF) mandates, under its Beef Traceability Program for Domestic Beef, that an assigned number is carried through from livestock birth to the carcass at the abattoir, and the label or invoice with the final packaged product. With the assigned identification number, a consumer can access the information online and review the history of purchased beef products. The Rice Law of 2009 requires recordkeeping of transactions (purchases and sales) of rice and grains and informing consumers and business partners of origin information, to allow prompt identification of distribution route when needed. Other than the beef and rice products, there are no regulations for other food products on the traceability requirement.

In the United States, the Bioterrorism Act of 2002 (BT Act), and the recordkeeping requirements contained in the Act, represented a major step forward in the implementation of a product tracing system for FDA-regulated food products. People who "manufacture, process, pack, transport, distribute, receive, hold, or import food" in the United States, as well as foreign food transporters in the United States, are required to maintain records to identify previous sources and subsequent recipients of the food. Required records for food received and released must include: previous/subsequent source (including full contact details), description of food (brand name and variety), date received/released, lot or code number (if relevant), quantity and packaging. When food is released, records additionally must include information "reasonably available" identifying specific sources of each ingredient for each lot of finished product. In cases where food processors commingle ingredients such as flour from different suppliers, FDA accepts that manufacturers may not be able to identify one specific source (McEntire 2010).

Industry implementation. Other than EU countries which have clear food traceability requirements for recordkeeping in the

© 2014 Institute of Food Technologists®

regulations, various types of public–private partnerships exist to advance food traceability in different food sectors in different countries, such as the U.S. Dairy Traceability and the Meat and Poultry Data Standards Organization (mpXML 2010; USDT 2013).

In China, government agencies have worked with the industry associations and published several national standards and industry standards to provide the specific data collection requirements for some food sectors. These standards are recommended guides, and reflect best practices of the industry and the agencies. In 2013, the General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of the People's Republic of China (AQSIQ) published the national standards GB/T 29373-2012 and GB/T 29568-2013 for fruits and vegetables, and fish/fishery products, respectively. These 2 standards require data collection in 3 areas: "received data" (defined as the data received from an upward supplier), "processed data" (defined as the data in the processing facility), and "output data" (provided to the downward supplier chain). During 2009 to 2011, the Ministry of Agriculture (MOA) published 6 agricultural industry standards that are required to be implemented in facilities producing and manufacturing cereal, fruit, livestock, tea, vegetables, wheat flour, and noodles. These 6 standards establish the traceability term and definition, requirements, data collection, data management, coding method, traceability identifier, and system operation self-inspection and management of quality and safety issues. With regard to data collection, specific data are required at different CTEs.

The MAFF published in 2007 the Japanese Handbook for Introduction of Food Traceability Systems, which provides comprehensive guidance to food standards in accordance with Japanese Agricultural Standards (JAS) and traceability requirements. This reference document outlines the types of information (such as product names, dates, and supplier/customer identifiers) needed to ensure traceability. The handbook also highlights the importance of connecting inputs to outputs to ensure that the critical links in traceability are not broken.

In the United States, several industry initiatives have evolved, and guidance documents were developed. The Produce Traceability Initative (PTI) is carried out by volunteer-led working groups in the areas of Implementation, Master Data, Technology, and Communications. The iniative is administered by the Canadian Produce Marketing Assn. (CPMA), GS1 US, Produce Marketing Assn. (PMA), and United Fresh Produce Assn. (UFPA). In 2010, GS1 published the "Traceability for Fresh Fruits and Vegetables Implementatin Guide" (GS1 2010). Several sector-specific guidances, produced by other organizations, are also available. These are: Guidance for Dairy Product Enhanced Traceability; Traceability for Dairy, Deli, and Bakery U.S. Implementation Guide, Traceability for Meat and Poultry: U.S. Implementation Guide; and U.S. Seafood Implementation Guide (mpXML 2010; NFI 2011; GS1US 2013; USDT 2013).

Each of these guidance documents is based on the use of GS1 global standards for supply-chain management and product identification. A guidance particularly focused on CTEs was published in 2010 as "mpXML Traceability Guide (mpXML 2010)." This mpXML guide provides detailed examples of information captured for events common to each supply-chain segment, and illustrates how CTE methodology could be adapted to fit industry practices, such as in-store product transformation and direct-store delivery of products.

Based on a review of government regulations, it appears that a one-step-up and one-step-down approach is a minimum traceability requirement. No current regulations have a specific data requirement along the entire supply chain. Furthermore, there are no uniform requirements for CTE/KDE information collection along the supply chain, either across different sectors or between countries. Other countries, such as China and Japan, have guidance/standards that focus on specific data collection and they address food safety, food sustainability, and customer information.

The U.S. industry initiative and guidance focus on implementation guidance using the GS1 system, which requires an electronic system and considerable investment for small businesses and which is focused mainly on food safety. There is no single document that addresses different food sectors in such a way as to identify the uniform data requirements for food traceability to allow all the stakeholders in the supply chain (farmers, processors, retailers, food service operators, distributors) to have guidance in identifying the CTE/KDE in their operations. This report identifies the CTE/KDE in 6 different food sectors and from the perspectives of different countries, shows the similarities and differences among them, and provides government agencies around the world and the industry with a uniform CTE/KDE data-collection framework.

Approach

Concept

As the concept is to cover several different food sectors' industry practices for traceability, we established a team comprised of experts from different stakeholders to provide the information, guidance, and recommendations.

- Assemble project workgroups:

Six project workgroups consisting of subject matter experts (SME) were assembled to provide sector-specific direction and content for the guidance document. A 7th workgroup was established to serve as an overview review.

. The 6 sector-specific project workgroups represented the following food sectors: bakery, dairy, meat/poultry, processed food, produce, and seafood. An additional project workgroup served as overview reviewers.

The overview review workgroup was comprised of individuals having expertise in related sectors—distribution, transportation, retail, standards, technology, and regulatory—and able to provide other perspectives (for example, those of small-, mid-, and large-sized companies, international organizations, and farm input and ingredient suppliers). Other key stakeholders— Global Food Traceability Center (GFTC) Advisory Council members, and consumer advocacy group representatives—were also included in the overview workgroup.

- Develop a general traceability guidance framework:

KDEs and CTEs, defined by IFT in a pilot study for the U.S. FDA, were used as general baseline and were provided to the sector-specific working groups.

- Develop a sector-specific traceability guidance framework:

Project working groups applied the generic traceability framework to the respective food sectors. The SMEs provided content for sector-specific guidance and content for validation, verification, and refinement of the generic traceability framework.

- Update the generic traceability guidance framework:

Update the original generic framework using the similarities and differences observed within the specific traceability

© 2014 Institute of Food Technologists®

guidance frameworks for each sector to enhance its applicability and usability.

Baseline CTE/KDE framework

There are various points in a supply chain at which data capture is necessary to follow product movement. These points, referred to as CTEs, include:

- Shipping from one facility and receiving at another facility (Transportation);
- Changes that occur as products are manufactured or transformed during processing (Transformation); and
- Trace forward requires an accounting of all products; therefore, it is important for firms to also record the ways in which products exit the supply chain through depletion events (Depletion).
- At each CTE, KDEs must be captured to enable tracking and tracing of product movement through the supply chain.

The concepts of CTEs and KDEs were proposed by IFT in 2010, and considerable effort has been expended over the years by at least 100 stakeholders to clearly identify which data elements need to be provided to regulators in order to effectively trace food products throughout the supply chain (McEntire 2010).

This KDE/CTE framework provides information on the what, where, and when with respect to food products that traverse the supply chain. While each firm must maintain these records internally, these data also establish the links needed to connect supply-chain partners. Cross-sector collaboration must be encouraged to assist industry in sharing best practices and identifying a consistent implementation approach to product tracing for growers, producers, processors, distributors, retailers, and food service operators.

The CTEs and KDEs, along with the guidance to facilitate understanding and implementation, will allow individual supply-chain companies to correctly identify the CTEs that they are responsible for and ensure that KDEs for each CTE are captured and available for reporting as needed based on a specific request from regulatory officials. For definitions of CTEs and KDEs, refer to the IFT FDA pilot report (Bhatt and others 2013).

The following concepts are useful in defining CTEs and suggest that the identified KDEs be considered a minimum standard.

Transportation events. Those events that typically support external product tracing between supply-chain locations resulting from the physical transport of product by air, truck, rail, or ship from one supply-chain location to another supply-chain location.

- Shipping CTE: The event at which traceable product is dispatched from one defined location to another defined location. Shipping CTEs are typically followed by subsequent receiving events. Typically, this event occurs when a traceable product is transported by air, truck, rail, or ship from one supply-chain company to another supply-chain company, although it can also be between 2 separate locations within the same company.
- Receiving CTE: The event at which traceable product is received at a defined location from another defined location. Receiving CTEs typically occur in response to earlier shipping events. Typically, this event occurs when a traceable product is received at a location after being transported by air, truck, rail, or ship from one supply-chain company to another supply-chain company, although it can also be between 2 separate locations within the same company.

Transformation events. Transformation events support internal product tracing within the 4 walls of a company connecting incoming to outgoing shipments. Examples of transformation events are when product ingredients from one or more suppliers or sources are combined, or when a product is further processed such as by cutting, cooking, or repackaging.

- Transformation Input (T1) CTE: The event at which inputs (ingredients) from one or more suppliers or sources are combined and/or processed to produce a new traceable product that enters the supply chain. The objective is to capture the supplier, product identification (ID), and production unit of all ingredients used to create the new traceable product.
- Transformation Output (T2) CTE: The event at which outputs (finished product) are created and packaged for entry into the supply chain. The objective is to capture the Supplier, Product ID, and Lot/Batch Number (or equivalent) of the new output product and to ensure this information is available for capture in subsequent T1 events, Transport events, and Depletion events.

Every T1 CTE has a corresponding T2 CTE (that is, every input connected to its corresponding output). Transformation information may be consolidated to levels that the manufacturer feels are adequate to fully link traceable product being used during the Transformation process for the new traceable product being produced. Traceable product produced as an internal-use-only item during the Transformation process but then used during a subsequent step may not need to be recorded if adequate records are maintained that link the initial traceable product used and the final traceable product created.

Depletion events. Those events that capture how traceable product is removed from the supply chain. Depletion events consist of the following:

- Consumption CTE: Those events at which a traceable product becomes available to consumers. Examples of a consumption event include: when a case of fresh produce is opened and placed in bulk self-service bins at a retail grocery store, a packaged traceable product is sold at a point-of-sale (POS) register at a retail grocery store, or a case of seafood product is opened for use in preparing menu items in a restaurant. The objective is to capture the Supplier, Product ID, and Batch/Lot Number (or equivalent) of the traceable product and associate those with the Location, Date, and Time that the product became available to consumers.
- Disposal CTE: Those events at which a traceable product is destroyed or discarded or otherwise handled in a manner that the product can no longer be used as a food ingredient or become available to consumers. An example of a Disposal event is when a case of unopened fresh produce or other traceable product at a restaurant or retail store reaches its expiration date and is properly discarded. The objective is to capture the Supplier, Product ID, and if possible, the Batch/Lot Number (or equivalent) of the traceable product and associate those with the Location, Date, and Time that the product was removed from the supply chain without becoming available to consumers. While not used in a trace-back investigation, the Disposal CTE is important during a trace-forward/recall investigation to prove that 100% of items are accounted for.

Table 1 shows a summary of these CTEs and KDEs. While global product identification, Lot, Batch, or Serial number, in

© 2014 Institute of Food Technologists®

Table 1–IFT suggested key data elements (KDEs) for capture and recordkeeping at critical tracking events (CTEs).

	Critical tracking events (CTEs)					
	Transportation (exchange of goods)		Transformation (creation/manipulation of products)		Depletion (exit from system)	
	Shipping	Receiving	Input	Output	Consumption	Disposal
Currently required KDEs						
Event Owner (firm submitting information)	X	X	X	X	X	X
Date/Time	X	X	X	X	X	X
Event Location	X	X	X	X	X	X
Trading Partner[a]	X	X	X			
Item (the good)	X	X	X	X	X	X
Lot/Batch/Serial Nr.	X	X	X	X	X	X
Quantity	X	X	X	X	X	X
Unit of measure	X	X	X	X	X	X
Linking KDEs						
Activity Type (for example, Purchase Order, Bill of Lading, Work Order)	X	X	X	X		
Activity ID (number associated with PO, BOL, Work Order)	X	X	X	X		
Transfer type[b]	X	X				
Transfer number[b]	X	X				
Lot/Batch Relevant Date[c]	X	X	X	X	X	X
Carrier ID	X	X				
Trailer number	X	X				

[a] In the event of a Shipping CTE, the trading partner is the immediate subsequent recipient of the shipment. In the event of a Receiving CTE, the trading partner is the immediate previous supplier of the product. In the event of a Transformation CTE, the trading partner is the supplier of the input into the Transformation.
[b] If the Activity Type and ID are not linked to a particular shipment of a product (that is, a purchase order that is fulfilled by multiple shipments over time), then the Transfer Type and ID are used to indicate the particular shipments that are linked to the Activity Type and ID.
[c] If there is a different Lot/Batch designation on a consumer-level product, such as a "best-by" date, it must link to the manufacturer-assigned lot number.

combination with Date, Time, and Location can be used to trace a product shipment across CTEs, these numbers were seldom communicated or captured throughout the supply chain; this was particularly true as product moved downstream toward consumers. In the absence of such information, other documents can be used to trace a product shipment across the supply chain. One data element that is of particular relevance and which is not required by current regulation is an "Activity ID," which is an identifier associated with an "Activity Type" such as a Purchase Order (PO) or Invoice Number that can be used to link products between supply-chain partners.

It should be noted that this guidance document recommends the following CTEs and KDEs as best practices regardless of the size of the operation. However, small- and mid-sized businesses may not be able to satisfy some or all of these guidelines because of resource constraints.

Table 1 serves as the common denominator for all the CTEs and KDEs identified within the sections for each food sector later in this document; some sectors, however, collect more data than represented by the following CTEs and KDEs.

The capture of at least the minimum required KDEs as products travel through the supply chain will improve the ability to trace products. These data, particularly the PO number and Bill of Lading (BOL), are useful for identifying product transported between trading companies when supplier-established product identification and lot information is not available. The capture of supplier-provided product identification and batch/lot should be required for all events as the strongest means of "linking" all CTEs that relate to a product shipment. However, Activity Types such as a PO can be used as a weaker substitute to link product shipments from CTE to CTE when product Identification and Batch/Lot information is not available.

Because there are a number of barriers in the near term (such as resource constraints), initially the capture and reporting of product identification, batch, lot, or serial numbers for all Depletion and Transportation events should be encouraged as a best practice. In their absence, the Activity ID and Type should be recorded. However, using Activity IDs to trace products results in more data (compared to using product identification, batch, lot, or serial numbers), and therefore it is only of limited use when used in conjunction with an analytical technology platform by the regulators instead of being manually sorted and queried. Furthermore, following products through a string of Activity IDs obfuscates the manufacturer- (or other transformer-) assigned lot numbers until they are revealed by the manufacturer (or transformer). Clearly, capturing product identification and Lot Numbers along the supply chain is the best way for investigators to rapidly identify the CTEs reporting information for the same product shipment across the supply chain.

SME elicitation

Seven workgroups consisting of SMEs from particular sectors and other related sectors (see below) were assembled. To identify SMEs for these workgroups, an extensive search was conducted, by actively reaching out to individuals who had extensive experience with food traceability in particular sectors, different trade associations, global businesses and organizations, small and medium food businesses, and experts from different countries.

Six Food Sector Workgroups:

- Bakery sector
- Dairy sector
- Meat/Poultry sector
- Processed foods sector
- Produce sector
- Seafood sector

Overview Review SME Working Group:

Related Sectors:

- Distribution sector
- Transportation sector

- Retail sector
- Standards sector
- Technology sector
- Regulatory sector

Other Perspectives:

- Different size of companies: small, mid, and large sized
- International organizations
- Global organizations
- Farm input and ingredient suppliers

Other key stakeholders:

- Members of the GFTC (Advisory Council) who had an interest
- Consumer advocacy groups

All of the participants thought the project would be very beneficial to the food industry globally and could provide good information about the industry's practice on food traceability to the agencies around the world. A total of 55 SMEs from 11 countries were invited to participate in this project. These experts were affiliated with food manufacturers, distribution firms, government agencies, nongovernmental organizations (NGOs), retailers, technology providers, and trade associations. Countries represented by these experts included Canada, China, Denmark, Germany, Italy, Japan, Macedonia, Norway, Turkey, the United Kingdom, and the United States. Each food-sector workgroup had at least included 2 SMEs designated for making written contributions for the –sector-specific CTE/KDE information, and 2 SMEs focused on reviewing content and providing additional information or input/recommendations. The overview workgroup included the reviewers from all other stakeholders in food traceability to provide additional input/information for these specific 6 food sectors. All SMEs were requested to review the draft document when it was completed.

Bakery

This section describes the typical supply chain of bakery food product along with a discussion on how the baseline CTE/KDE framework applies within this sector.

Supply chain

As described below, the bakery industry can be described in many different ways, either by the type of products made, their position along the value chain, or customer segment.

Bakery products can be found in the following forms:

- Ingredients
- Dry mixes or kits
- Fillings, Icings
- Pastries, Croissants, Sweet rolls
- Bread, Buns, Rolls (for example, French breads)
- Crackers
- Cookies, Bars
- Cakes, Cupcakes
- Tarts, Pies
- Biscuits, Scones, Muffins

The products can be found at one or more of the following positions in the value chain:

- Ingredients (domestic and imported)
- Mixes, Kits
- Ready-to-bake (that is, batter/dough)
- Ready-to-use (that is, filling/icing)
- Ready-to-serve
- Retail self-serve bulk
- Retail prepackaged
- Thaw and serve

The bakery industry services the following customer segments (see Figure 1):

- Industrial
- Food service
- Retail bakery
- In-store bakery
- Retail self-serve bulk
- Retail prepackaged
- Outlets (thrift stores, animal feed, food bank/donations)
- Vending machines

The bakery industry has a supply chain that is similar to other food industry segments, although with some unique challenges. A simplified process flow for the bakery industry supply chain is shown in Figure 2.

Specialized CTE–KDE framework for the bakery sector

Raw material harvesting and/or processing. Bakery products typically contain a combination of agricultural components (for example, flour, sugar, fruit, dairy products, eggs, nuts, and spices) and nonagricultural components (for example, leavening agents, salt, flavorings, colors, emulsifiers, preservatives, primary and secondary packaging, flour treatment agents, and flour enrichments). Traceability during the production of nonagricultural components is fairly straightforward, as follows:

- Identify previous source of raw materials
- For raw material imports of agricultural and nonagricultural goods, record identity of event owner's country of origin
- Record lot codes and quantities of ingredients received; and tie those ingredient lot codes to where they were used in production
- Record lot codes of finished product packaging
- Record quantities and lot codes of ingredients discarded
- Record lot codes of finished products
- Record lot code and quantity shipped to next recipient
- For transports of bulk and nonbulk items, record the trailer or rail car information. For bulk items, the vessel is the direct contact packaging item to deliver it to the next customer.

However, for agricultural components, traceability is more complicated than this. Ideally, all components would be able to be traced back to the field, orchard, flock, or herd. Nuts and fruits are shipped from orchards to accumulating locations, where they are comingled in a container, silo, or shipping vessel. Traceability typically is not maintained from the growers. Similar issues occur with other agricultural products.

Flour, sugar, and oil are major components in bakery products. For high-volume industrial bakeries, these ingredients are typically received by bulk tanker or rail car and stored at the bakery in bulk silo or tank systems. The silo or tank systems are emptied infrequently, if at all; thus, comingling of lot codes occurs in the silos. Each time an ingredient is drawn from the silo, a mixture of lot codes is removed. If a food safety issue were to occur with one of the lots, all products made after that lot was introduced into the silo could be implicated.

© 2014 Institute of Food Technologists®

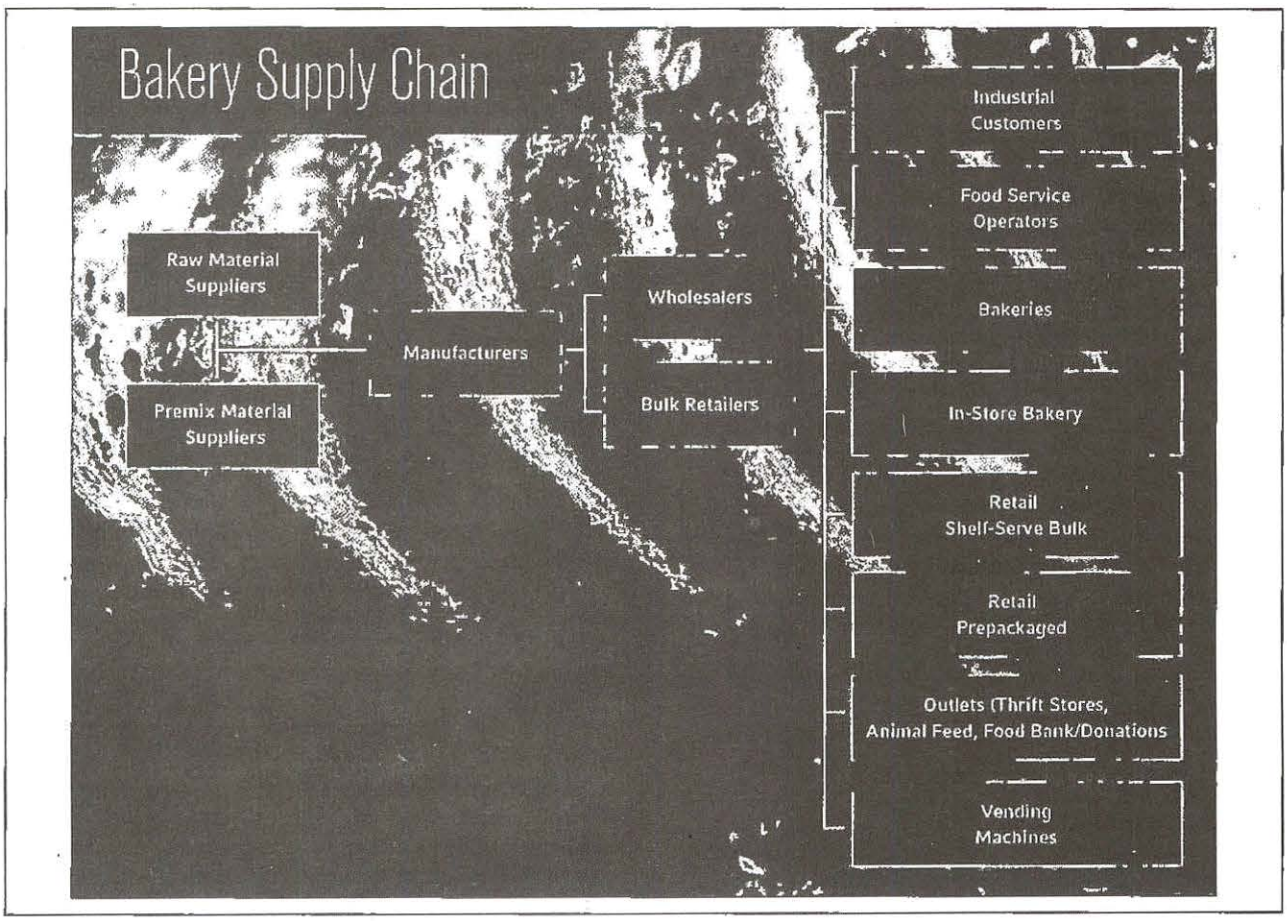

Figure 1–Stakeholders in the bakery sector supply chain.

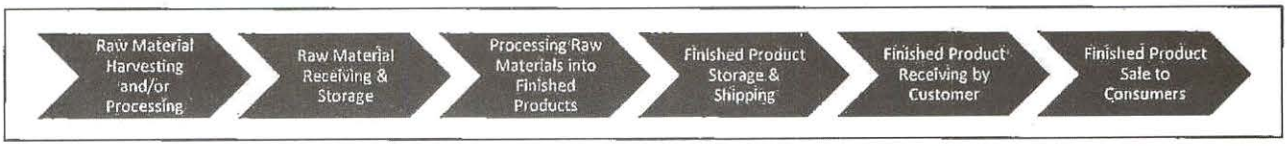

Figure 2–A simplified process flow diagram for the bakery sector.

CTEs for raw material harvesting and/or processing include Harvesting, Discarding damaged or spoiled materials, Shipping. and Receiving agricultural and nonagricultural components, processing components into raw materials, and Shipping finished raw materials. KDEs include Quantities and Lots at each CTE, Previous source, and Subsequent recipient. More information and examples of generic CTEs and KDEs are provided in the Section "Background."

Raw material receiving and storage. Before a raw material is received into a manufacturing facility, the shipment's content, quantity, and lot codes should be verified against the shipping documents, typically the BOL, invoice, or packing slip. (Three other pieces of information from the shipper would be the carrier's name and emergency contact information and how the product was packaged, 50 pound bags, 25 pound boxes, and so on. This was specifically called out in the Bioterrorism Act under section 306 and has updated the FD&C Act to require this information.) If there are discrepancies, the shipment should be rejected. Receipt of raw materials is a CTE for this step in the supply chain.

Once a shipment is received, the raw materials should be affixed with an identifying label that includes a code name and/or number, possibly a pallet identifier, received date, discard date, lot code, allergen content status, and, when needed, the storage requirements (for example, refrigerated, frozen, or ambient). The product identification number and quantity for each lot code received should be recorded in a receiving log, which may be paper or electronic, a KDE for this step in the supply chain.

Storage procedures vary in sophistication, depending on whether or not the facility has an electronic warehouse management system (WMS). With a manual system, raw materials may or may not have designated storage slots. Allergens should be taken into account, through the use of written standard operation procedures (SOPs), when determining where to store raw materials so that cross-contact does not occur. Raw materials should be arranged in a manner that allows for first in–first out (FIFO) or first expired–first out (FEFO) stock rotation. When raw materials are moved to staging for production, a best practice would be to record the lot codes and quantity moved so that all locations of the lot can be tracked. This record would be a KDE.

© 2014 Institute of Food Technologists®

With an electronic WMS, each pallet or container is typically given a barcode label that includes complete information on the identity of the material, the lot code, any allergen content, and the quantity present. This barcode enables tracking of the material throughout the facility. The WMS will assign a storage slot for that particular pallet or container based on established put-away rules. The put-away rules include information on allergen content, temperature requirements, shelf-life, and stock rotation rules for that particular item. As a package of raw material is removed from storage for staging for manufacturing, the barcode will be scanned, and the traceability data will be recorded electronically. Such data are a KDE.

Manufacturing usage. When an ingredient or primary packaging material is received on the manufacturing floor, a CTE should be verification of the quantity and lots received against the issuing document. Any discrepancies should be immediately addressed and no further action will be taken until the traceability discrepancy is resolved. A best practice would be to only issue to the manufacturing floor the exact quantity of ingredients needed to complete the scheduled production run. This will decrease the quantity of returns that must be accounted for at the end of the production run.

As the manufacturing process consumes the primary packaging components or ingredients, a CTE is the recording of specific lots used in each batch of premix, work in progress, or finished product. Rework must be lot-coded and treated the same as any ingredient for traceability purposes. If the facility is unable to match the ingredient or primary packaging component to a specific batch, then at a minimum the manufacturer must tie all raw material lot codes to a specific lot of finished product. A CTE that must be performed at the completion of the production run is to account for shrink (loss of product during processing), the quantity of finished goods produced, and the quantity of raw materials that will be returned back to the warehouse.

Transfer from manufacturing to a warehouse. Depending on the type of bakery, the warehouse may be internal, or a client's warehouse; in the case of a fresh bakery, the finished goods may be shipped straight to an in-store bakery or retail store.

When shipping to an internal warehouse, a KDE is the recording of the lot code and quantity of the pallets shipped. If a WMS system is in place, a barcode will be placed on each pallet identifying the license plate of the vehicle, lot code, product, and the quantity of cases on the pallet. When received by the warehouse, a CTE is verification of the count on each pallet and the lot code against what was stated by manufacturing. If a company has a WMS system, the KDE of recording the location slots will be performed by the WMS program to enforce FIFO or FEFO and other put-away rules. If there is no WMS system, the KDE for recording the location slots and quantity of each pallet must be performed manually, either through electronic or paper means, to ensure FIFO or FEFO is followed. Product will be warehoused until ready for staging for shipping.

If the warehouse belongs to a client or if the finished goods are shipped straight to an in-store bakery or retail store, then customer requirements for shipping should be followed.

Shipping. When a PO has been placed, the warehouse is notified of the needed quantity to fulfill the order. If a WMS system is in place, it indicates to the warehouse team which pallets must be pulled to satisfy FIFO or FEFO requirements. If the system is manual, care is taken to ensure FIFO or FEFO is followed. A KDE for staging of the order is to record the quantity of each lot pulled to fulfill the order. Once sufficient product is pulled to fulfill the requirements of the PO, a CTE is to verify the lot code and count of each pallet prior to placing onto the shipping vessel. If a WMS system is used, the pallets are scanned into the system against a PO, and the pallet count and lot code is connected to the next recipient in the food chain. If the system is manual, this same information must be recorded. A CTE is the generation of an invoice that reports the name and address of the next recipient, the quantity ordered, the quantity shipped, and all associated lot codes.

The carrier company name and emergency contact information should also be recorded as part of the shipping information; how the products are packaged (for example, individually wrapped 12 boxes per case) should also be recorded.

Receipt of the order. A CTE by the next recipient is to record KDEs such as lot codes and associated pallet and/or case quantities upon receipt of the shipment.

Dairy

Supply chain

All dairy products originate from the animal and its milk, in raw form. Figures 3 and 4 shows the typical supply chain for liquid milk and CTEs/KDEs from farm to consumer.

Specialized CTE–KDE framework

The following are examples of simple manufacturing processes common in the dairy industry. In each example, we identify the places in the process where a new KDE–Lot Identifying Mark will have to be recorded, and list typical bulks/ingredients/materials that would need to be added to the process. In most cases, there are relatively few places in the process where Lot Identifying Marks need to be recorded.

References to BOL or Load Info or Farm Tickets intend to include the information required by the U.S. Bioterrorism Act as follows:

- Identify the immediate previous sources, whether foreign or domestic, of all foods received, including the name of the firm; address; telephone number; fax number and e-mail address, if available; type of food, including brand name and specific variety (for example, Brand X Cheddar Cheese, rather than simply cheese; date received; quantity and type of packaging (for example, 12-ounce bottles); and identify the immediate transporter previous sources including the name, address, telephone number and, if available, fax number and e-mail address. Persons who manufacture, process, or pack food also must include lot or code number or other identifier if the information exists.
- Identify the immediate nontransporter subsequent recipients of all foods released, including the name of the firm; address; telephone number; fax number and e-mail address, if available; type of food, including brand name and specific variety; date released; quantity and type of packaging; and identify the immediate transporter subsequent recipients, including the name, address, telephone number and, if available, fax number and e-mail address. Persons who manufacture, process, or pack food also must include lot or code number or other identifier if the information exists. The records must include information that is reasonably available to identify the specific source of each ingredient that was used to make every lot of finished product.

Typical KDEs and CTEs, by process area. Most dairy food processes, including cheese, milk and whey powders, ice cream, nov-

© 2014 Institute of Food Technologists®

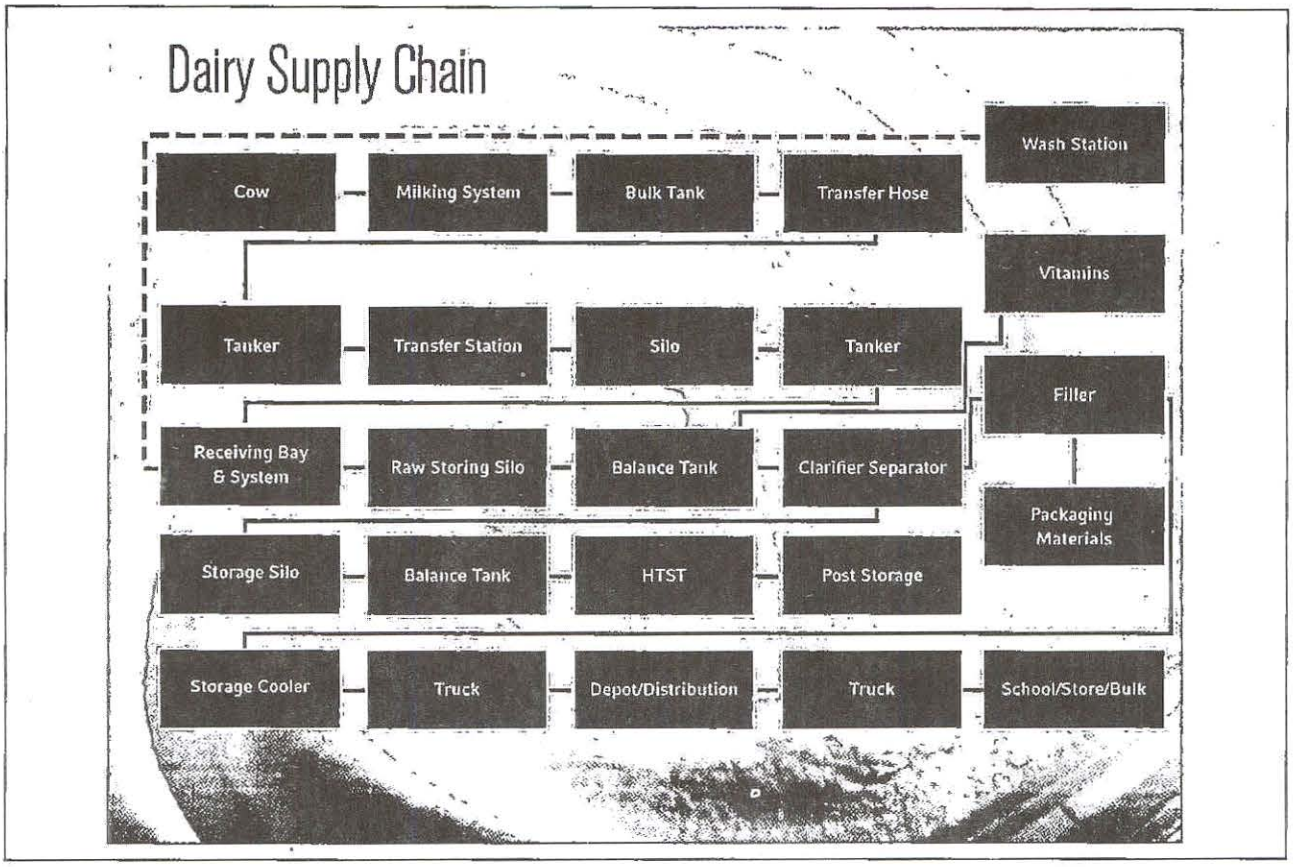

Figure 3–Typical liquid milk supply chain.

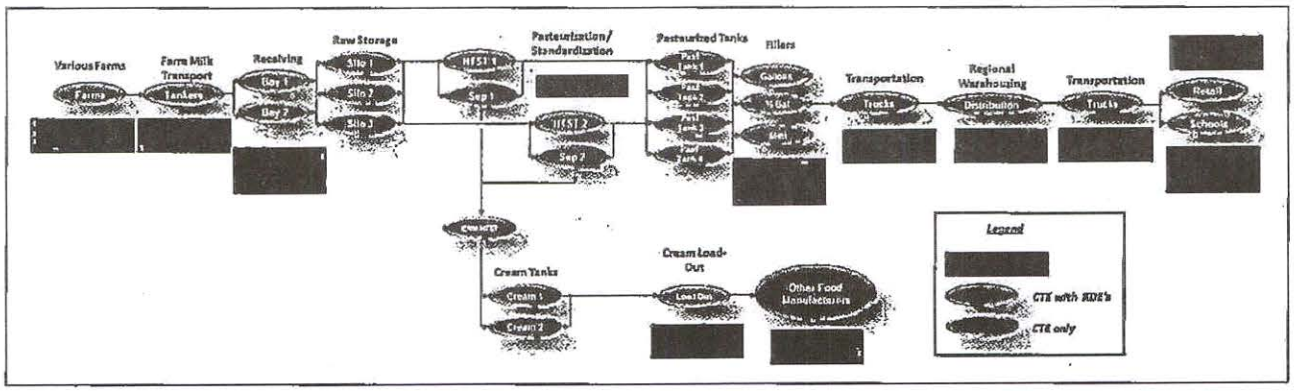

Figure 4–Typical fluid milk CTEs and KDEs from farm to consumer. Note: The green boxes contain the KDEs or points at which outside ingredients or materials are integrated into the process.

elties, clutured products, butter, fluid milk, yogurt, and other dairy beverages and products, typically include the following traceability recordkeeping needs:

Receipt of bulk milk

- Farm number
- Carrier/Hauler identification
- Driver Identification
- List of Farm Identification in Load
- Time Load was Received
- Quantity
- Receiver/Tester
- Silo Destination for Load

Dry warehouse

- Event Owner (firm submitting information)
- Date and Time
- Event Location (address of facility)
- Trading Partner
- Item (the good)
- Lot ID
- Quantity
- Unit of Measure

Process areas

- KDEs—When ingredients are added to the process
  - Event Owner (firm submitting information)
  - Date and Time
  - Event Location (address of facility)
  - Trading Partner
  - Item (the good)
  - Lot ID
  - Quantity
  - Unit of Measure
- CTEs—as product flows through the process
  - Start time
  - End time
  - Source unit
  - Destination unit

CIP (Clean in Place records)

- CIPs recorded to create breaks in LOT IDs in the process.

Final Product Packaging

- KDEs—Packaging materials used that contain product
  - Records kept
    - Event Owner (firm submitting information)
    - Date and Time
    - Event Location (address of facility)
    - Trading Partner
    - Item (the good)
    - Lot ID
    - Quantity
    - Unit of Measure
- KDEs—Finished goods LOT ID assigned and marked on the product
  - Records kept
    - Event Owner (firm submitting information)
    - Date and Time
    - Event Location (address of facility)
    - Trading Partner
    - Item (the good)
    - Lot ID
    - Quantity
    - Unit of Measure

Commonalities in the dairy foods industry with other foods. [Content for this section has been adapted from the U.S. Dairy Traceability guide (USDT 2013)]

Most of the traceability within the dairy foods industry is common with other foods. The dairy foods industry utilizes many food products from all the other food industries in their processes. So these food products would be handled the same in the dairy industry as in other industries.

Commonalities with other food industries:

- Receiving ingredients into warehouse for use in process
- Batching operations, inclusion of outside ingredients
- Flow of food products through the process (overall concept of traceability in the process)
- Recording of Lot IDs as ingredients are added to the process
- Incorporation of packaging materials into the production of the final product
- Tracking of final products through the transportation, distribution, and retail chain.

(With some exceptions, especially around fluid milk)

Special considerations for the dairy foods industry. [Content for this section has been adapted from the U.S. Dairy Traceability guide (USDT 2013)]

The following specific areas are common in the dairy foods industry and should be considered when listing KDEs–Lot Entry Points:

- Raw Milk Receiving—When receiving raw milk, the receiving facility should consider each farm on a truck as a lot of product received. The facility should have, or have access to, the farm name and address of the farmer for the complete KDE record.
- Milk Hauler Responsibility—The records of the Milk Hauler performing the farm pickups are paramount to making a recall work and are the 1st step in creating a successful traceability program.
- Using Farm ID—The Farm ID is often used as the identifier for the farm load. This can be helpful to trace the loads, since this number is issued by a regulatory agency and is used in inspections and other records. However, many cooperatives and other dairy businesses assign their own farm ID as well.
- Raw Milk Pooling—When milk is picked up from the farm, loaded into silos or tanks and reshipped to dairy foodsplants, it is the responsibility of the milk pooling facility to keep the records of the farm loads as they relate to the tankers shipped.
- Whey Pooling—When whey or permeate is pooled from various cheese manufacturing facilities, it is treated as a bulk loadout product at the cheese facility, and is received by the whey processor as any other bulk product. The Lot identity is created at the cheese facility, and the same Lot identity is used to receive the whey into the processing facility. If the whey is pooled at a pooling or reloading station, the station must keep the correlated records as would any other dairy processing facility.
- Fluid Milk Distribution—Many times various Lot IDs of milk are delivered in the same delivery, especially when being delivered to smaller stores or convenience stores. Each container is marked, however, with a batch or Lot ID.
- Rework—Reworked product is common in the dairy industry but complicates traceability. Consider rework as any other ingredient or product.

Examples of Rework:

- Fluid milk filler flushes saved for use in chocolate milk.
- Skim milk powder off-spec and reworked into the dryer.
- Cheese fines added back into the cheese.
- Ice cream batches either off-spec or excess is added to other batches.

Meat and Poultry

Supply chain

For traceability purposes, the meat and poultry sector can be further divided into 3 subcategories: beef, pork, and poultry. Other meats that are consumed at lower volumes than beef, pork, and poultry would follow similar traceability practices. Figures 5 and 6 shows the typical stakeholders in the meat and poultry sector supply chain.

© 2014 Institute of Food Technologists®

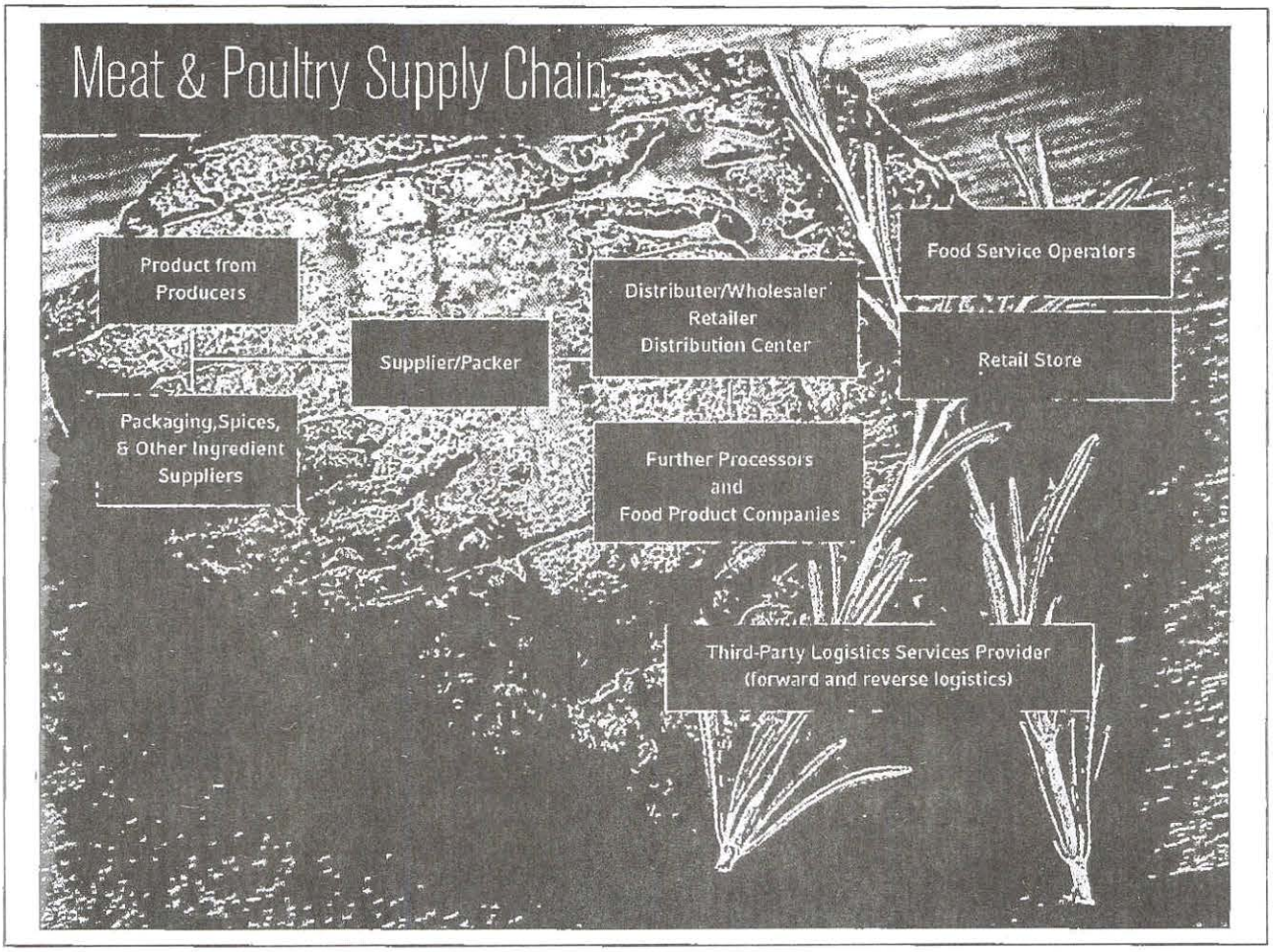

Figure 5–Stakeholders in the meat and poultry sector supply chain.

While supply chains for specific meat and poultry commodities vary greatly, the overarching flow of food is fairly similar (see Figure 6 as example). It usually starts with the birth of the animal, followed by maturing, slaughtering, butchering, processing, distributing, and POS. Establishments where a CTE could take place include producer facilities (farms), abattoirs, rendering plants, dead stock collection points, border posts, quarantine stations, warehouses, distribution centers, cold storage facilities, retail grocery stores, and food service operator restaurants (WOAH 2013). It is also noted that there are difficulties in tracking animals and/or their parts after slaughter, especially at nonslaughter cutting houses such as retail meat markets or food service cutting operations. There are several intermediate CTEs within this overarching supply chain that also have an impact on the traceability of the food such as shipping, receiving, comingling, and disposal.

Specialized CTE-KDE framework

- Poultry
  - CTEs
    - Egg Delivery
    - Eggs to Incubator
    - Hatched Eggs
    - Unhatched Eggs
    - Chick Delivery to Farm
    - Chick Placement
    - Shipment of Feed to Farm
    - Delivery of Feed to Farm
    - Mature Broilers/Spent Hens
    - Broiler Pickup
    - Broiler Delivery
    - Broiler Dead on Arrival (DOA)
    - Broiler Harvest
    - Minimally Processed Meat
    - Shipping to Partner
    - Receiving by Partner
    - Nonmeat Ingredient
    - Packaged Finished Product
    - Shipping to Distributor
    - Receiving by Distributor
    - Shipping to Retailer or Food Service Operator
    - Receiving by Retailer or Food Service Operator
    - Retail POS
    - Case Opened by Food Service Operator
    - Product Disposed as Unusable Waste
  - KDEs
    - Who
      - Owner of Breeder Farm
      - Owner of Hatchery
      - Owner of Broiler Farm

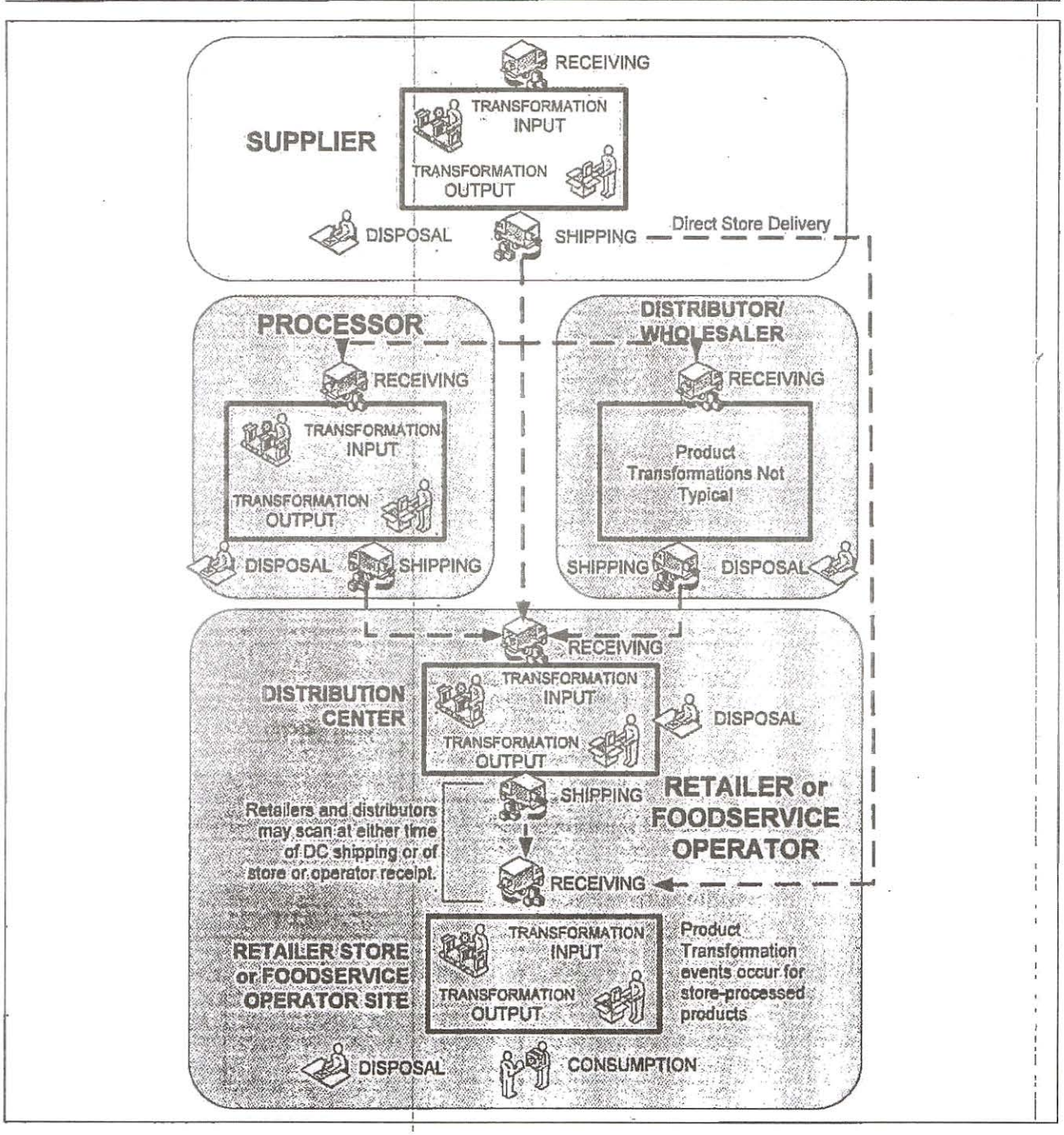

Figure 6–Critical tracking events for meat and poultry.

- Owner of Feed Mill
- Owner of Processing Plant
- Owner of Cold Storage
- Owner of Retail
- Owner of Food Service Operation

- Where
  - Location of Hatchery
  - Location of Broiler Farm
  - Location of Feed Mill
  - Location of Processing Plant
  - Location of Cold Storage
  - Location of Retail DC/Store
  - Location of Food Service DC/Restaurant
- When
  - Date
  - Time
- What
  - Eggs
  - Chicks
  - Feed
  - Broilers/Spent Hens

© 2014 Institute of Food Technologists®

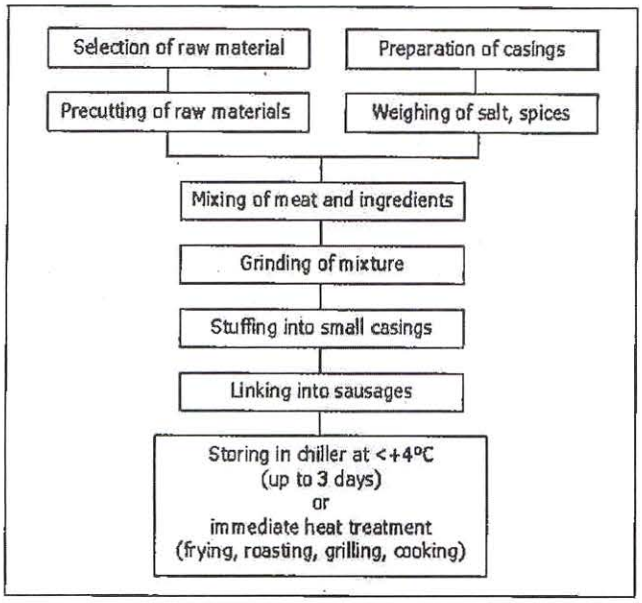

Figure 7–Example of meat/poultry processing (sausages, for example).

- Nonmeat Ingredients
- Packaging
- Processed Product

- Identifiers
  - Breeding stock
  - Flock ID
  - Product
  - Batch Number/Lot Number
  - Use-By Date
  - Sell-By Date

- Activity Types
  - Purchase Orders
  - Delivery Identification
  - Process Identification
  - Cycle Identification
  - Feed Order Number
  - Ticket Number
  - Work Order Number
  - Carrier Name
  - Trailer Number

- Beef
  - CTEs
    - Feed
    - Shipping to Processing Plant
    - Receiving by Processing Plant
    - Live Animals
    - Minimally Processed Meat
    - Nonmeat Ingredients
    - Packaged Finished Product
    - Shipping to Distributor
    - Receiving by Distributor
    - Shipping to Retailer/Food Service Operator
    - Receiving by Retailer/Food Service Operator
    - Retail POS
    - Case Opened by Food Service Operator
    - Product Disposal as Unusable Waste
  - KDEs
    - Who
      - Owner of Feed Lot
      - Owner of Processing Plant
      - Owner of Cold Storage
      - Owner of Distributor
      - Owner of Retailer Store
      - Owner of Food Service Operation
    - Where
      - Location of Feed Lot
      - Location of Processing Plant
      - Location of Cold Storage
      - Location of Distributor
      - Location of Retail Distribution Center (DC)/Store
      - Location of Food Service Distribution Center (DC)/Restaurant
    - When
      - Date
      - Time
    - What
      - Cattle
      - Feed
      - Nonmeat Ingredients
      - Packaging
      - Processed Product
    - Identifiers
      - Animal Identification
      - Animal Batch
      - Product
      - Batch Number/Lot Number
      - Use-By Date
      - Sell-By Date
    - Activity Types
      - Purchase Order
      - BOL
      - Feed Order
      - Cycle Identification
      - Ticket Number
      - Work Order Number
      - Carrier Name
      - Trailer Number

- Pork
  - CTEs
    - Feed
    - Hogs
    - Shipping to Processing Plant
    - Receiving by Processing Plant
    - Minimally Processed Meat
    - Nonmeat Ingredients
    - Packaged Finished Product
    - Shipping to Distributor

© 2014 Institute of Food Technologists®

- Receiving by Distributor
- Shipping to Retailer/Food Service Operator
- Receiving by Retailer/Food Service Operator
- Retail POS
- Case Opened by Food Service Operator
- Product Disposed as Unusable Waste

- KDEs
  - Who
    - Owner of Finishing House
    - Owner of Processing Plant
    - Owner of Cold Storage
    - Owner of Distributor
    - Owner of Retailer Store
    - Owner of Food Service Operation
  - Where
    - Location of Finishing house
    - Location of Processing Plant
    - Location of Cold Storage
    - Location of Distributor
    - Location of Retailer
    - Location of Food Service Operator
  - When
    - Date
    - Time
  - What
    - Hogs
    - Feed
    - Nonmeat Ingredients
    - Packaging
    - Processed Product
  - Identifiers
    - Product
    - Batch Number/Lot Number
    - Animal Identifier
    - Use-By Date
    - Sell-By Date
  - Activity Types
    - Purchase Order
    - BOL
    - Feed Order
    - Cycle Identifier
    - Ticket Identifier
    - Work Order
    - Production Date
    - Trailer Number
    - Carrier Name

For simplicity of implementation and to maintain a focus on the more critical, immediate gaps in tracing capability closer to the consumer, the CTEs/KDEs identified above are those of primary importance subsequent to the feeding lot. In addition to these CTEs/KDEs, some other information may be collected, and may include number of dead animals, and medication for all poultry, beef and pork operations, vaccination information for the beef and pork chains, the nursery, cow/calf operation, stocker operation, and sale barns.

Processed Foods

This section describes the typical supply chain of processed foods as well as develops a specialized CTE/KDE framework for this sector. It must be noted that several other sectors like the dairy, meat/poultry, and bakery sectors, overlap at some point with the processed food sector when they are used as input ingredients to create a finished processed food product.

Supply chain

Processed foods have increasing challenges in the traceability arena these days. The global trade of foods and ingredients has become a diverse and complex operation (See Figure 8). Consumers continue to look for innovation in food products along with good nutritional value and ethical ingredients, as well as continuing to desire traditional products. To satisfy customer demand and maintain market share, processed food manufacturers seek competitively priced ingredients from developing countries; and, global trade allows sourcing of ingredients from all over the world.

However, due to the diversity of agricultural operations and practices, quality assurance systems, and country regulations, the processed food sector faces challenges in identifying domestic and international ingredient sources, ensuring the safety of those ingredients and foods, and tracing products when addressing foodborne illness situations (for example, investigation, recall) or managing their supply chains.

The vast harvest-to-table food system includes agricultural production and harvesting, aquaculture, wild seafood harvesting, holding and storing of raw materials, food manufacturing (formulation, food processing, and packaging), transportation and distribution, retailing, food service, and food preparation in the home (Floros and others 2010). A processed food product might consist of an agricultural commodity (for example, coffee, corn, grain, oil, rice, sugar, tea, or wheat), fresh produce (vegetable or fruit), protein (for example, meat, dairy, or seafood), seasonings (spices, for example), food colors, vitamins/minerals, processing aids, or other components (Floros and others 2010). In addition, a processed food product may include ingredients from countries thousands of miles away.

The supply chain of the processed food sector starts with the raw materials. The raw materials may include silo materials, raw ingredients, processing aids, and packaging materials. Silo materials may include raw agricultural products such as wheat, rice, and other grain products. Raw ingredients may include colorings, emulsifiers, salt, spices, sugar, vitamins, and other ingredients, which may be sourced in bags, boxes, or totes. Processing aids and packaging materials may be shipped as pallets, boxes, or totes. After inspection for quality assurance and other recordkeeping processes, are stored in a warehouse, and follow the FIFO or FEFO for production.

When manufacturing begins, the prep room/kitchen orders the material as specified for certain recipes and formulations, and the raw materials are transferred in designated amounts to the manufacturing floor. After processing, which may include premixing, emulsifying, heat treatment, or cooling, the product is packaged using specified packaging and shipped to internal or offsite storage. Distribution channels for processed foods may include transportation to a warehouse, retailer, or food service site, school, restaurant, vending machine, or other business operation.

© 2014 Institute of Food Technologists®

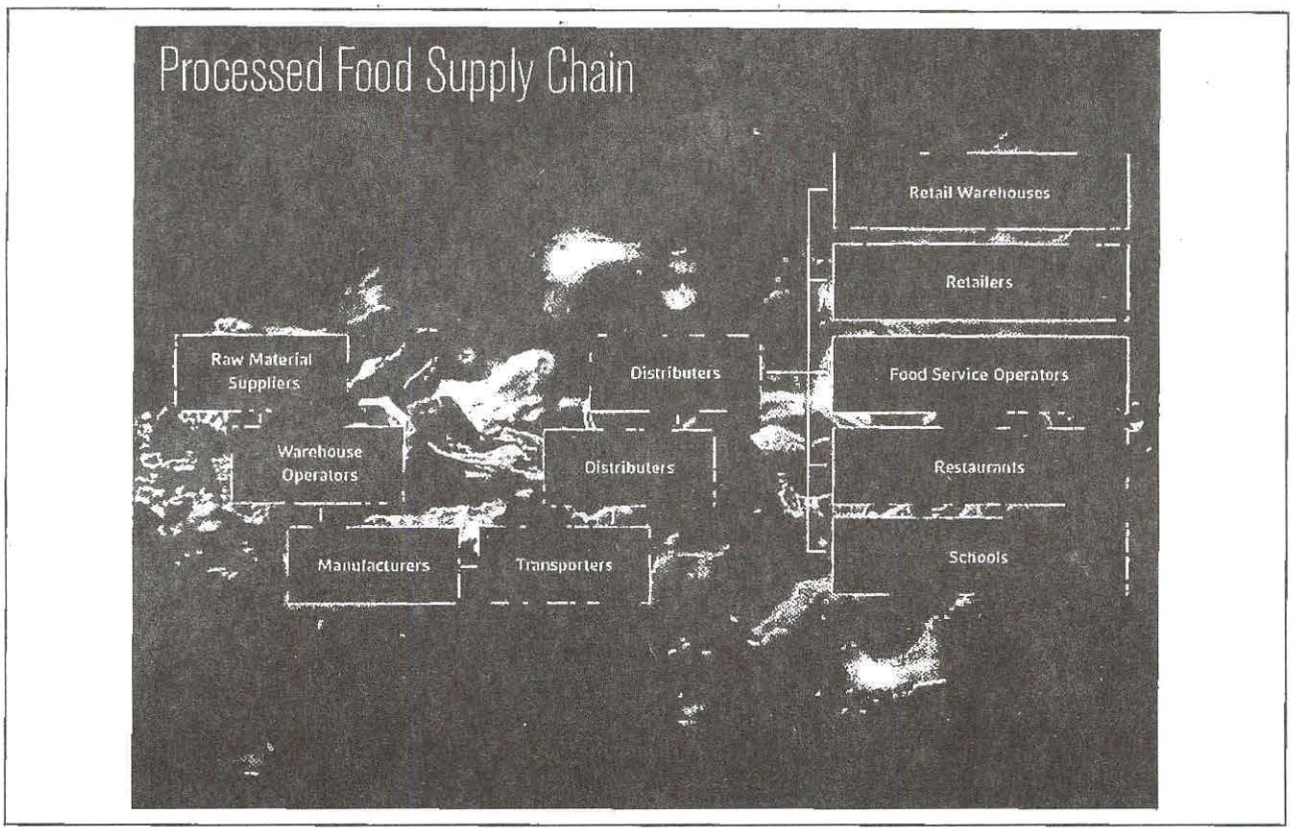

Figure 8–Stakeholders in a processed food supply chain.

Specialized CTE-KDE framework

Although it may appear simple, the supply chain for processed foods is much more complex than described above (shown in Figure 8). Thus, KDEs at CTEs are essential to ensure traceability internally and externally.

Most processed food manufacturers, particularly contract manufacturers, do not have single-formula products. A medium-sized company may have several dozen formulas/recipes that are tailored to different customer needs or preferences; this is especially likely for a processor that produces private-label goods. In addition, it is not uncommon for food manufacturers to use different comanufacturers for different product lines, which adds further to the complexity in a food traceability system.

Ordering of material. For this CTE, quantity, name, or other identifier of the product, and expected receipt date are identified as KDE.

Receipt. For this CTE, the received materials need to be verified against the purchase record/BOL. KDEs are identified as below:

(a) Raw Materials (includes silo materials, processing aids, and all packaging materials)
(b) Method of Receiving, including verification against purchase orders and bills of lading (silo, boxes, pallets, totes, for example)
(c) Event Owner (warehouse, receiving, operations, brokers)
(d) Systems of physical identification (date codes, stamps, labels, inkjet coders, RFID systems, electronic coding systems)
(e) Lot/Batch code identification
    (i) Batch code of materials received/supplier lot code system (lot size is critical and varies greatly from supplier to supplier. It is important to understand how the supplier tracks their ingredients (lots) that go into their products)
    (ii) Internal lot code system (that is, batch code of intermediate materials assigned internally for production tracking)
    (iii) Customer lot code system or batch code of finished goods (assigned to consumer units)

Storage

Storage CTEs should record the following KDEs:

(a) Records: Physical stock reconciliation against stock records
(b) Item Identification, Quantity, Location, and Status (such as transfer status [in transit, still at the vendor, and others] or production status) (unrestricted/available to ship, in test, quality hold, restricted/not available to ship)
(c) Compliance of Inventory Control System:
    (i) FIFO or
    (ii) FEFO systems or
    (iii) LIFO (last in first out)
    (iv) or hybrid system
(d) Ingredient Hold System
    (i) The process and reconciliation for ingredients
    (ii) Supplies put on hold
    (iii) Management of test compared with production run ingredients

(1) Status of soft hold, where product can move internally
(2) Status of hard holds, in which nothing should move

(c) Manual compared with electronic WMS.

(i) Connection of internal identification and supplier codes and lots

Production.

(i) Event owner (kitchen prep room, ordering of materials against specification and orders)
(ii) Amount of raw materials routed to production
(iii) Lot/Batch Code identification

(i) Assignment of new code recorded against the receiving code to ensure traceability

(d) Records systems (to track codes, amounts, usage, time of production, production line of the ingredient usage, and others)

(i) Reconciliation of material used compared with recipe: Verify that correct amount of material was used and code date/lot properly recorded on batch sheets
(ii) Main record system compared with comanufacturers' systems
(iii) Partial ingredients or packaging material record returning to inventory after production

(a) Intermediate materials (work in progress [WIP]), at Premix/Preweigh
(b) Intermediate materials, batch at production
(c) Record to keep partial batches (use of different batch/lots in different production dates)
(d) Rework

(i) Raw material or component recirculation information, such as the location and the usage
(ii) Record for Held WIP, how managed and tracked

Packaging. Packaging material has become a critical raw material over the years. Since packaging materials typically are produced in large lots, it is very essential that the manufacturers keep detailed KDE information at this event.

There are 3 CTEs for which KDEs need to be collected:

(a) Intermediate materials batch, after packaging, into primary unprinted container
(b) Intermediate materials batch, at secondary packaging
(c) Intermediate materials batch, after secondary packaging

The KDEs that need to be collected are:

- Raw Packaging Material Supplier Information
- Lot Code
- Location (manufacturing site and processing line)
- Packaging material, quantity/usage
- Product Code
- Product Name
- Product Batch/Lot Number

It is important that the quantity, lot number, and supplier information be recorded for any unused packaging materials, for their future usage. If the products are repacked into different configurations, and new Universal Product Codes (UPCs) and batch code are assigned, the linking information must be recorded so that the new UPCs can trace back to the original product information.

Shipping. The finished products are dispatched to internal or offsite storage locations.

(a) Lot/Batch Code identification

(i) Assign new code with production date, lot code, line ID, time of production, expiration or use-by date, and establishment number, for USDA-regulated products
(ii) Tracking of pallet codes with code date on product

(b) Reconciliation of all pallet units

(i) Serial Shipping Container Code

Outside warehouse.

(a) Reconciliation of all pallet units
(b) Multiple deliveries based on orders
(c) Serial Shipping Container Code
(d) Number of Traded Units, per dispatch unit

Customer.

(a) Lot/Batch Code identification

Other KDEs to consideration.

(a) Event Owners

(a) Record information
(b) Store records
(c) Access records

(b) Records

(a) Date/Time coding
(b) Lines
(c) Quantities
(d) Usage
(e) Records development
(f) Records control
(g) Records types
(h) Records corrections
(i) Recorded storage and access
(j) Records discrepancies (ordered compared with amount received, display shipper complexities) and management of damaged, out of date, destroyed, or returned product; the source to obtain warehouse damage and unsaleable information

(c) Raw Materials

(a) Raw materials generic names
(b) Vendor/Supplier name
(c) Vendor/Supplier batch/lot code system
(d) Quantities ordered, received, stored, used, returned, damaged, or lost
(e) Delivery date
(f) Supplier internal ID numbers
(g) Certificate of Analysis (COA) data

(a) Intermediate Materials, additional information

(a) Start time of mixing, usage
(b) Quantity mixed
(c) End of time of mixing
(d) Lost, damaged
(e) Returned, unused materials to warehouse

© 2014 Institute of Food Technologists®

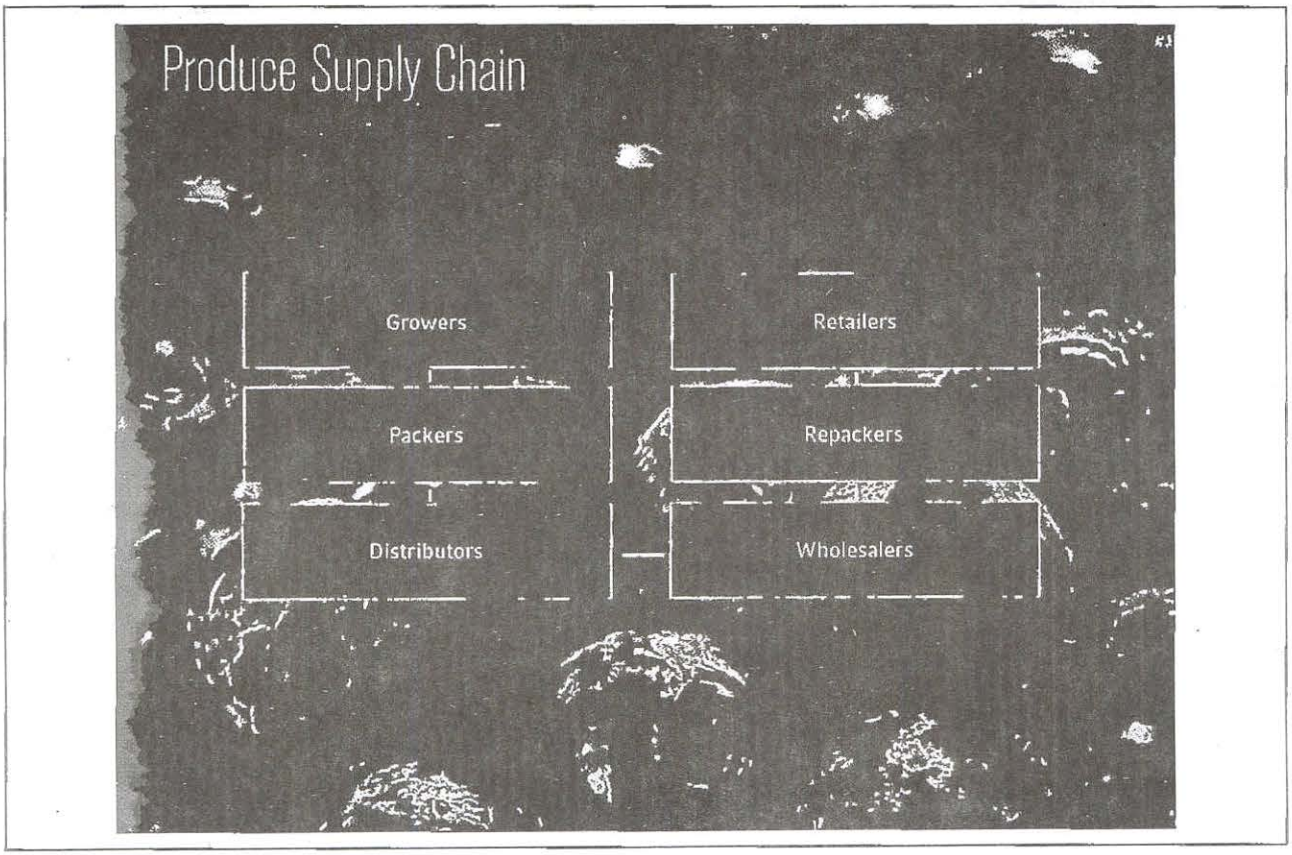

Figure 9–Stakeholders in a produce sector supply chain.

Produce

This section describes the typical supply chain for the produce sector as well as develops a specialized CTE/KDE framework for this sector.

Supply chain

As shown in Figure 9, the most likely groups of stakeholders involved in the production and distribution of fresh produce are presented.

Specialized CTE-KDE framework

Grower KDEs

(a) Commodity
(b) Variety
(c) Harvest Date and Time
(d) Product Identifier (unique code assigned to the particular product)
(e) Harvesting Field Lot Number
(f) Harvesting Crew Name
(g) Harvest or Production Lot Quantity/Weight (pounds or tons)
(h) Grower name

Packer KDEs

Harvest side:

(a) Grower Name
(b) Commodity
(c) Variety
(d) Harvest Date and Time
(e) Product Identifier (unique code assigned to the particular product)
(f) Harvesting Field Lot Number
(g) Harvest/Production Lot Quantity/Weight (pounds or tons)

Packing side:

(a) Commodity
(b) Variety
(c) Product Identifier (unique code assigned to the particular product)
(d) Product/Pack Style, Size, Quality
(e) Packing Date and Time
(f) Packing Lot
(g) Pallet Tags/Case Tags
(h) Shipping Manifest
(i) Detail Pallet Tags on Shipment
(j) Packer Name/Facility
(k) Packing Lot Quantity/Weight

Distributor KDEs

Packing side:

(a) Shipping Manifest
(b) Pallet Tags/Case Tags
(c) Commodity
(d) Variety
(e) Product Identifier (unique code assigned to the particular product) (GTIN)
(f) Product/Pack Style, Size, Quality
(g) Detail Pallet Tags on Shipment

© 2014 Institute of Food Technologists®

(h) Packing Date and Time
(i) Packer Name and Location
(j) Packing Lot Quantity/Weight

Distribution side:

(a) Commodity
(b) Variety
(c) Product Identifier (unique code assigned to the particular product)
(d) Product/ Pack Style, Size, Quality
(e) PU Number (Pick Up number or Order Number; normally the identifier number for the sale transaction from the vendor)
(f) Customer Name
(g) Customer PO Number
(h) BOL
(i) Shipping Quantity/Weight
(j) Pallet Tags/Case Tags
(k) Shipping Date/Time
(l) Detail Pallet Tags on Shipment

Wholesale KDEs (the intermediary between the grower/distributor and retailer/restaurant)

Distribution side

(a) PU Number
(b) PO Number
(c) BOL
(d) Distributor Name
(e) Commodity
(f) Variety
(g) Product Identifier (unique code assigned to the particular product)
(h) Product/Pack Style, Size, Quality
(i) Receiving Date and Time
(j) Quality Control Information
(k) Pallet /Case Tags

Customer side

(a) Customer PO
(b) Order No
(c) Commodity
(d) Variety
(e) Product Identifier (unique code assigned to the particular product)
(f) Product/Pack Style, Size, Quality
(g) Wholesale BOL
(h) Shipping Date and Time
(i) Shipping Quantity/Weight
(j) Pallet Case Tags

Repacker KDE (an entity that takes prepacked produce and repacks it into different configurations)

Repacker Side

(a) Work Order
(b) Input Lot Numbers (BOL, PU Numbers, and others)
(c) Input Product/Pack Style, Size, Quality
(d) Output Product/Pack Style, Size, Quality
(e) Commodity
(f) Variety
(g) Product Identifier (unique code assigned to the particular product)
(h) Loss Report
(i) Pallet/Case Tags

Special considerations

(1) Growers/packers might have direct access to POS customers through partnerships, thus that scenario does not include the need for a distribution entity or any other 3rd party in the delivery of product.
(2) In any given transaction, there may be 2 or more entities involved but which do not receive or take possession of the product. For example, brokers may buy product from Distributor A and sell it to Customer X, but the product may ship directly from Distributor A. For tracking purposes, the events need to be considered, since different PU or PO numbers may be involved.
(3) Repackers may run several lots from different growers/distributors in a single repack, creating a commingling situation.
(4) A unified naming convention for a product could be very useful to homogenize product names across the distribution chain.
(5) Homogeneous tracking information capabilities (pallet tags/case tags) may also be very useful, especially for traceability in wholesale and terminal market operations.

Seafood

Supply chain

[Content for this section has been adapted from the U.S. Seafood Traceability guide (Natl. Fisheries Inst. 2011)]

Traceability for seafood products from their source to the point of consumer purchase would require the following CTEs at the processing facility:

- Product Creation (including catch/harvest)
- Product Packaging/Repackaging
- Product Processing
- Product Shipping
- Product Receipt
- Product Consumer Sale
- Product Depletion

Traceability programs are needed across the entire supply chain, from catch or harvest to processors, suppliers, importers/exporters, and distributors, and should include aquaculture farms, vessels, retailers, and food service operators so that recalls, if necessary, can be conducted efficiently and effectively to identify affected foods (Table 2 shows the role of different entities in the seafood distribution channel). Traceability elements may include shipping logistics unit information, lots, pallets, cases, and consumer items with data elements.

Figure 10 shows the complexity of conventional seafood distribution channels, and the interfaces between wild harvest and aquaculture, and how animals from both of these harvesting methods may be processed within the same facility into finished goods.

Specialized CTE-KDE framework

CTEs along with KDEs are:

- Product Receipt (Unique Identification of Shipment linked to Unique Product Identification, Date Received, Origin of Product)

© 2014 Institute of Food Technologists®

Table 2–Role of different entities in the seafood distribution channel.

Role	Activities	Examples
Primary roles		
Hatchery/Farms/Vessels	Grow and ship, possibly harvest	Suppliers of seafood
Wild caught/Vessels	Catch and ship	Suppliers of seafood
Broker	Manage relationship between supplier and customer, but does not take possession of product	Agent
Processor	Harvest, process, repack, package, label, store, sell, ship	Seafood packer, supplier
Retail store	Receive, store, process, package/label, and display; sell to consumer	Grocery store, supermarket, grocery chains, open market
Retail, food service, distributor, or wholesaler	Receive, store, sell, ship	Retail distribution center, Food service distribution center, Import/Export warehouses
Food service operator	Storage, prepare, cook, sell to consumer	Restaurants, entertainment venues, institutions
Support roles		
Feed suppliers	Produce and ship	For hatcheries and farms
Packing material supplier	Produce and ship	Suppliers of packing material (crates, bags, boxes, labels, bins, clamshells, and others)
Ingredient supplier	Produce and ship	Breading, spice, additive (for example, citric acid) manufacturers
Third-Party logistics service provider	Transport, store	Truck, Rail, Ship, Air
Regulatory organizations	Compliance oversight	Customs, Inspection, and Grading agencies
Service providers	Maintenance of farm sites Checking nets Chemical treatments (for example, disease treatment) Measurement of environmental data	

Adapted from NFI (2011).

- Product Ingredient (Unique Identification of ingredient along with Batch/Lot Number or Serial Number)
- Product Creation (Unique Identification of Product, Batch/Lot Number or Serial Number)
- Product Shipping (Unique Identification of Shipment linked to Unique Product Identification, Date Shipped, Shipment Destination)
- Pallet Configuration (Unique Shipment ID with Unique Product ID aggregation, Batch/Lot Number or Serial Number, Quantity)
- Consumer Unit Depletion and/or POS (Unique Product ID, Batch/Lot Number link, Date Purchased, Quantity)

Requirements for shipment traceability. The traceability KDEs required are the same for all seafood products, both variable-weight and fixed-weight, and are the same whether the seafood is refrigerated, frozen, or shelf-stable. Best practices for seafood shipments involve monitoring the following KDEs and are included in the paper-based manifest and the electronic advance shipment notice (ASN):

- Batch/Lot or Serial Numbers
- Unique Identifier (such as a GTIN in a GS1 system)
- Quantity Shipped
- Shipping Date
- Receiving Dates
- Ship From and Destination Locations

In addition, other useful information such as the following may be included as appropriate for recordkeeping:

- Stock Keeping Unit (SKU) or other supplier product identification reference
- Production Date, if product is for retail store-processing or food service use
- Catch Date or Sell-By Date or Best-By Date, if applicable
- Labeling and tracing of regulatory requirements for the producer, copacker, or product seller. For example in the United States, this may include an USDA Establishment Number or USDA Country-of-Origin Labelling Statement or ISO Country Number(s), if applicable
- Labeling for credence attributes such as: USDA labeling for wild-caught or farm-raised, halal or kosher certification, organic or sustainability logos

Maintaining traceability for product from live seafood providers. Live seafood providers deliver product in various logistic units. Each logistic unit should be individually traceable. Information used to ensure traceability includes:

- Provider Identity
- Accurate farm/vessel information depending on species of the seafood received (such as FAO area and alpha code [FAO 2014])
- PO Number or Live Receiving Ticket of received seafood
- Date of Shipment and Receipt
- Carrier Name and Trailer Number
- Natl. Shellfish Sanitation Program (NSSP) Tag for Live Shell stock
- Catch Certificate (EU requirement)
- Quantity

Live animal/seafood product lots must be traceable. This is accomplished by associating the seafood Lot Identification Number and Batch/Lot Number of the output product. Note that the data described are focused on KDEs that support the sharing of CTEs.

Maintaining traceability for other product ingredients. Batters, breading, seasonings, marinades, salt, moisture-retention agents, citric acid, packaging materials, and many other product inputs are used in the production process by suppliers. These product lots must be traceable. This is accomplished by associating each Product Lot Identification Number (such as GTIN, if used) and Batch/Lot Number of the output product it is used to produce (see the Processed Food section for additional details).

Product sourced from other suppliers should be identified by the Batch/Lot Numbers provided by the supplier (such as the GS1 GTIN, if used). The assignment of unique identifiers for each product traded (that is, all product configurations) is the

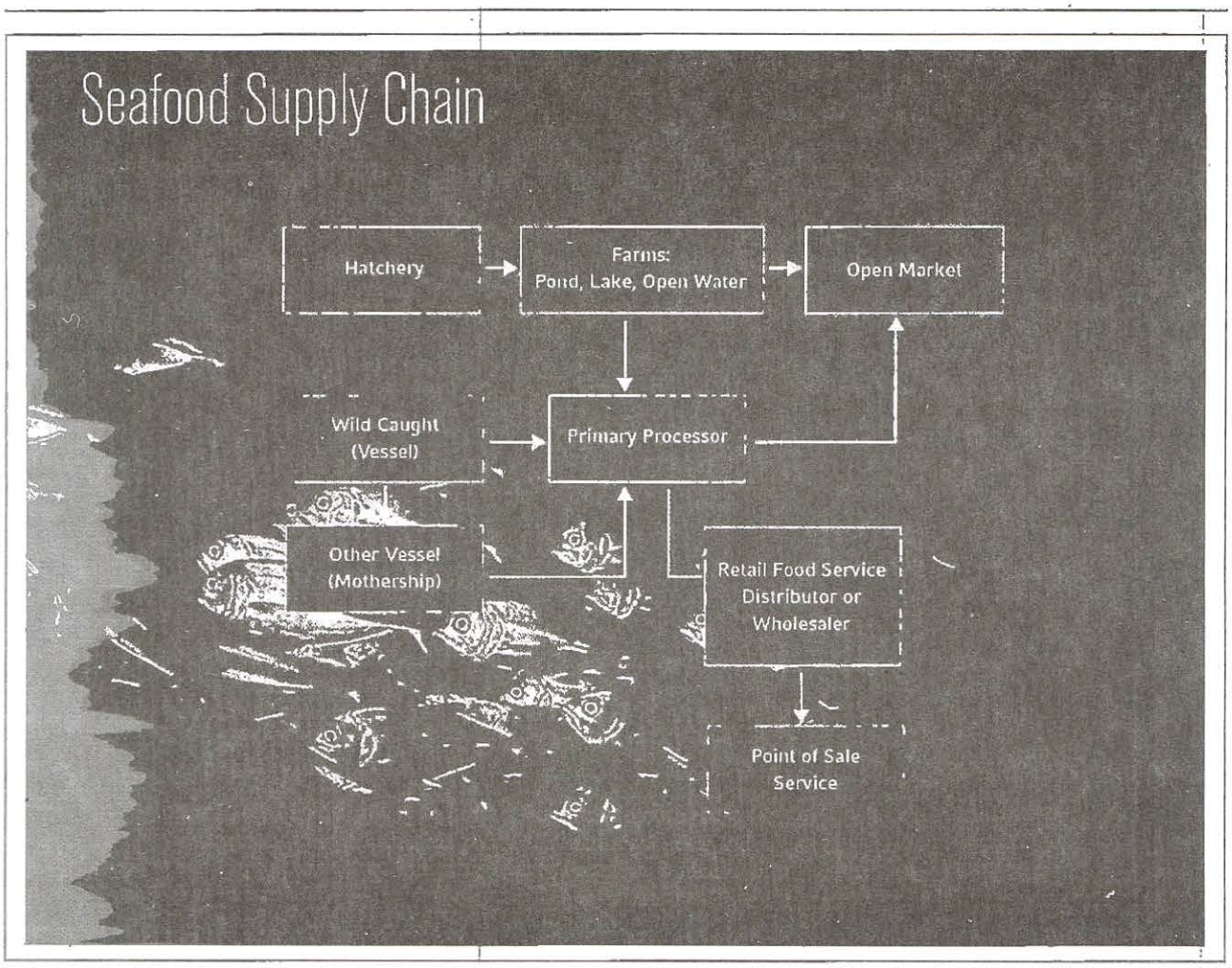

Figure 10–A seafood distribution channel.

responsibility of the brand owner and must be recorded in the supplier's internal systems prior to being processed or traded.

Unique Identifiers and Batch/Lot or Serial Number information must be provided on individual case labels. The Unique Identifiers and Batch/Lot or Serial Number of each input product must be associated with the Unique Identifiers and Batch/Lot Number of the output product.

Generic Framework 2.0 (Update of Original Framework)

Similarities and differences across sectors

Comparison of the 6 industry sectors (bakery, dairy, meat/poultry, processed food, produce, and seafood), shows similarities and differences in KDEs and CTEs across these sectors. The similarities can be used to update the original generic framework for improved applicability across all sectors. The differences can be used to highlight areas that call for special considerations or may suggest gaps in traceability linkages. Table 3, 4, and 5 present the similarities and differences across the 6 sectors, and Table 6 is the update of the original framework.

Comparing 6 sectors in terms of supply chain, they are very much similar, except the produce sector does not have raw material/bulk material supplier, but has packer and repacker in the supply chain. The meat/poultry sector has additional packer and repacker stakeholders as well (Table 3).

There are some differences on the CTEs among the 6 sectors. Dairy and processed food sector don't have creation CTE which includes harvest, hatch, growth and catch events. Bakery,

Table 3–Comparisons of simplified supply chains.

Stakeholder	Bakery	Dairy	Meat and poultry	Processed food	Produce	Seafood
Farm, grower, hatchery	X	X	X	X	X	X
Raw material, bulk supplier	X	X	X	X		X
Processor, manufacturer	X	X	X	X		X
Packer			X		X	
Distributer, wholesaler	X	X	X	X	X	X
Repacker			X		X	
Retailer, food service	X	X	X	X	X	X
Consumer	X	X	X	X	X	X

X = applicable stakeholder for that sector.

© 2014 Institute of Food Technologists®

Table 4–Comparison of simplified critical tracking events (CTEs).

Category	CTE	Bakery	Dairy	Meat and poultry	Processed food	Produce	Seafood
Creation	Harvest, hatch, grow, catch	X		X		X	X
Transformation	Separate, sort		X			X	X
Transformation	Combine, mix, repack, comingle	X	X	X	X	X	X
Transformation	Process, production	X	X	X	X		X
Transformation	Batching	X	X	X	X		X
Transformation	Pack, package	X	X	X	X	X	X
Transportation	Load, fill, order	X	X	X	X		X
Transportation	Ship, transport, receive, and unload	X	X	X	X	X	X
Transportation	Store, warehouse	X	X	X	X		X
Transportation	Return	X		X	X		
Depletion	Discard, dispose, loss	X	X	X	X	X	X
Depletion	Use or Sell to consumer	X	X	X	X	X	X

X = applicable CTE for that sector.

Table 5–Comparison of simplified key data elements (KDEs).

Category	KDE	Bakery	Dairy	Meat and poultry	Processed food	Produce	Seafood
Who	Immediate Supplier	X	X	X	X	X	X
Who	Event Owner	X	X	X	X	X	X
Where	Origin, Location, Destination	X	X	X	X	X	X
What	Product, Commodity	X	X	X	X	X	X
What	Packaging Type, Materials, Style	X	X	X	X	X	X
What	Variety, Species	X	X	X	X	X	X
What	Batch, Lot Code, Sell-by Date, Use-by Date	X	X	X	X	X	X
What	Quantity, Amount	X	X	X	X		X
When	Date	X	X	X	X	X	X
When	Time	X		X		X	
Who	Subsequent Customer	X	X	X	X	X	X
Who	Trailer, Carrier, Transporter	X	X	X	X	X	X
Link	Bill of Lading, Invoice, Packing Slip, Load Info, Farm Tickets, Purchase Order, Work Order	X	X	X	X	X	X
Optional/Not Current Best Practices	Allergy Content, Temperature Requirements, Shelf life, Consumer Loyalty Card, Antibiotic Testing Results, Antimicrobial Residue Testing, Loss Report, Chemical Treatments (for example, Disease Treatment), Measurement of Environmental Data	X	X	X	X	X	X

X = applicable KDE for that sector.

Table 6–Updated Generic framework (2.0).

		Critical tracking events			
		Creation	Transportation	Transformation	Depletion
Key data elements		Harvest, hatch, grow, catch	Load, fill, order, ship, return, transport, receive, unload, store, warehouse	Process, production, package, batch input or output, separate, sort, combine, mix, repack, comingle, rework	Sell to consumer, consumption, discard, dispose, lose
Who	Event Owner	X	X	X	X
	Trading Partner (supplier, customer)		X		
	Trailer, Carrier, Transporter		X		
What	Item, Good, Product, Commodity, Variety, Packaging Type, Packaging Materials, Packaging Style, Batch, Lot Code, Sell-by or Use-by Date, Quantity, Unit of Measure	X	X	X	X
When	Date, Time	X	X	X	X
Where	Origin, Event Location, Product Source, Product Destination	X	X	X	X
Link	Activity, Bill of Lading, Invoice, Packing Slip, Load Information, Farm Tickets, Purchase Order, Work Order	X	X	X	

meat/poultry and processed food sectors don't have separate/sort event but dairy, produce and seafood do. Produce is the only sector which doesn't have process/production event, batching event, load/fill, order in the transportation event, as well as store warehouse (Table 4).

The KDE collection is very uniform across the 6 sectors (Table 5). It shows that these KDEs are applicable to all 6 food sectors which will allow regulators to create more uniform recordkeeping requirements. There are differences in some data collections in the areas which are not critical for the traceability, but as recordkeeping for food security, sustainability, or quality management requirements.

The update of original framework of CTE/KDE (Table 6) shows that additional CTE as creation is added in the framework. Also, detailed transaction information is included for each event as creation, transportation, transformation, and depletion.

The KDE clearly includes the 4W (Who, What, When, Where) and 1L (Link) for each CTE. The update framework simplifies the structure by grouping the KDEs under each 4W and 1L, which will help the regulators and industry to capture the information much easier and clearer.

Conclusion

In summary, the generic list of CTEs and associated KDEs seem to be applicable to all 6 sectors evaluated in this document. While some particular events do not occur in some sectors, or some KDEs were not collected for certain sectors, and nomenclature may differ from one sector to another, from a traceability perspective, food is handled and distributed across the value chain in a fairly consistent manner. This creates an opportunity for regulators to develop more uniform recordkeeping requirements across all foods rather than using a piecemeal approach. It also provides guidance to the industry with regard to the current best practices among their peers and to gain a deeper appreciation of the complexities of implementing good traceability practices. This guidance document presents the current best practices in the industry for 6 overarching food sectors, and it summarizes the similarities and differences among them in traceability. As regulators around the world work to develop new requirements for food traceability, this document can be a blueprint for what is practical for industry compliance. That is, all food sectors studied in this document, are currently capable of tracking transportation, transformation, and depletion CTEs by recording the "who, what, when, where, why, and how" KDEs. However, it is not currently being implemented in a consistent and uniform manner across all sectors. The document also contains cautions relating to the small nuances that need to be considered when developing new regulations and recordkeeping requirements. This guidance recognizes that special considerations are needed at times (for example, for small businesses) and that on occasion special considerations hinder effective traceability (for example, exclusion of point of source or sale from a traceability system).

With the review and input of leading industry experts, this guidance also helps balance one of the most important and significant data gaps that regulators face when developing new policies—"What is the industry currently capable of and how much can realistically be asked of them?" This document can facilitate more balanced, effective, science-based, and cost-conscious policies.

Whether a new food system stakeholder is looking to build or participate in a traceability system, or a large multinational corporation would like to update existing traceability systems, this guidance document can provide valuable context and content. Companies working within a single food sector, such as a fishing vessel or tomato repacker, will find that sections of this document are valuable starting points for understanding how to refine and strengthen traceability practices.

More extensively involved stakeholders, like those dealing with multiple food commodities, such as distributors and retailers, for example, may use this guidance for an updated version of a CTE–KDE-based framework that is applicable to most foods. Uniform applicability to most foods allows such multicommodity companies to avoid a traceability using redundant, cost-prohibitive one-sector-at-a-time.

Impact and Next Steps

Capturing, storing, and sharing information up and down the distribution channel (external traceability) and within a company (internal traceability) in a timely and accurate manner and with interoperable and scalable concepts is a critical goal for global traceability throughout the food system. Minimum requirements for traceability will always depend to a certain extent on human readable information. However, the best practice for all supply-chain partners is to build a traceability process that allows for electronic data capture, storage, and retrieval of critical product traceability information (CTEs and KDEs). As an example, a challenge for industry is to institute a reliable traceability system that can be implemented at a small operation as well as at larger and sometimes more complex distribution systems. Similarly, programs must be developed that can be used in facilities where the work is seasonal and where workers may have low literacy, and where harvests, operating capital, and resources for capital investment remain feasible.

This guidance document also demonstrates a need for more research in this area. While the 6 sectors studied in this report are representative of the food supply in today's marketplace, there are several others (such as oils, seeds, and nuts) that should be investigated. However, there may be unique food systems or stakeholders that have not been evaluated in this report.

Another area for further research is pilot-testing the self-reported best practices within the industry. Pilots could be conducted to follow the paper trail and records within an industry segment to verify and validate the CTEs–KDEs within each sector. Such pilots would help by further elaborating on current industry capabilities. A literature review and an environmental scan of more recent, current, and planned pilots within the industry would provide a starting point for the research. Along the same lines, there needs to be education and training for capacity building within each sector, especially small and medium enterprises. Such learning could also require the development and design of a tool that could help the food industry and regulators interact and customize the updated CTE-KDE framework to better meet their individual needs.

The intent of this guidance document is to bring us one step closer to developing harmonized and interoperable global food traceability standards and regulations. The political, social, economic, geographic, and environmental factors that influence the adoption and implementation of a harmonized and interoperable system still need to be evaluated. Several current initiatives, including those of government agencies, attempt to create uniform requirements for traceability recordkeeping. This guide serves as a catalyst for such activities and provides a CTE-KDE-based framework, identifying when (CTEs) and what (KDEs) need to be tracked in order to enable whole chain traceability across multiple sectors. This is simple enough to be applicable globally, yet comprehensive enough to be useful and effective.

Acknowledgments

This section lists all the SMEs who volunteered their time and expertise on this project. Only those who explicitly gave us permission to be named in this report are listed below. A total of 55 individuals were actively involved, providing stakeholder input, review, and comment. IFT is extremely appreciative of the time, effort, and care that these individuals gave to this project.

Contributors

Del Campo Supreme, Inc.: Guillermo Martinez, General Manager; Food Automation, LLC: Craig Nelson, Principal; Heinz North America: Lilia M.Santiago-Connolly, Group Leader–Food Safety & Quality; Hill Country Bakery: Erika Butler, QA Director; Intl. Dairy Foods Assn. (IDFA): Clay Detlefsen, Vice President & Counsel; Lillemo & Assoc., LLC: Jan Lillemo, Principal Consultant; Metro AG: Britta Gallus, Director Group Regulatory Affairs (Corporate Responsibility); Natl. Fisheries Inst.:

© 2014 Institute of Food Technologists®

Barbara Blakistone, Ph.D., Senior Director, Scientific Affairs; Schwan Food Co.: Lars Pekay, Ph.D., Senior Director Food Safety & Quality; Tyson Foods: Paul Lothian, Business Solution Architect; Washington State Univ.: Barbara Rasco, Ph.D., JD, Professor and Interim Director; U.S. Dept. of Agriculture: Douglas Bailey, Chief Information Officer.

Reviewers

AIB Intl.: Lance Reeve, Global Innovation Manager; A. Barker Smith Consulting: Anne Barker-Smith, President; Birdsong Peanut: Darlene Cowart, Ph.D., Corporate Food Safety Director; Bumble Bee Foods: Steven Mavity, Senior Vice President – Technical Services & Corporate Quality; Caravan Ingredients Inc.: Fan Zhang, Ph.D.; Manager, Compliance and Documentation; China Farms and Land Reclamation Economic Development Center, Ministry of Agriculture: Jinyu Wu, Deputy Director; Yuan Yuan, Senior Staff member; Wang Sheng, Senior Staff member; Xuejun Han, Senior Staff member; China Natl. Cereals, Oils and Foodstuffs Corp. (COFCO): Weizu Yu, Chief Technology Officer; ConAgra: Danielle Richardson, Quality Manager; Food and Agricultural Organization of the United Nations (FAO): Renata Clarke, Senior Food Safety Officer; Food Marketing Inst. (FMI): Hilary Thesmar, Ph.D., R.D, CFS, Vice President, Food Safety Programs; Food Marketing Research and Information Center (FMRIC): Jun Sakai, Chief Researcher; Grocery Manufacturers Assn.: Shannon Cooksey, M.S., PMP, Senior Director, Science Program Management, GMA; GS1 Germany: Ulrich Schaefer, Director GS1 Standards + Products; Elisabeth Kikidis, Senior Manager Identification/Data Carrier, GS1 Standards + Products; GS1 Global Office: Diane Taillard, Director, Sustainability and Traceability chez GS1; GS1 US: Michele Southall, Director, Implementation Support; Harvestmark: Elliott Grant, Founder & CTO; IdentiGEN North America, Inc.: Amanda Pokorny, Vice President of Marketing; Intl. Assn. for Food Protection: Don Schaffner, Ph.D., President and Professor; Institute of Food Technologists: Will Fisher, Vice President, Science & Policy Initiative; Brian Sterling, Managing Director, Global Food Traceability Center; Rosie Newsome, Director, Science & Policy Initiative; Melanie Montgomery-Sampson, Project coordinator; Kellogg Company: Cathy LeRoux, Director Communications; Leprino Foods Co.: Edith A. Wilkin, Ph.D., Staff V.P. & Fellow—Food Safety/Regulatory Compliance; Metro Systems: Jens Kungl; Morgan Intl. Research Center: Fatih Yildiz, Ph.D., Research Director; Oklahoma State Univ.: Michael Buser, Ph.D., Professor; Produce Marketing Assn.: Ed Treacy, Vice President, Supply Chain Efficiencies; Publix Super Markets Inc.: Michael Roberson, CFS, CP-FS, Director of Corporate Quality Assurance; Ranck and Assoc., LLC: Susan M Ranck, RS, CFS, President; Seward Global Consulting LLC: Skip Seward, Ph.D., President, SINTEF Fisheries and Aquaculture: Maitri Thakur, Research Scientist; STOP Foodborne Illness: Vanessa Coffman, M.Sc., Senior Policy Coordinator, Food Safety; Taylor Farms: Gurjit Shergill, Vice President of Natl. Quality Systems; Taylor Shellfish Farms: Bill Dewey, Public Policy and Communications Director; UFPC – Yum Brands: Brenda Lloyd, Senior Director – Equipment Purchasing; Underwriters Laboratories (UL): Jonathan Brania, CP-FS, Principal Engineer – Food Safety Services; U.S. Dept. of Commerce: Corey Wright, Intl. Trade Specialist; U.S. Dept. of Agriculture: Ram Rao, Retired; Vie de France Yamazaki, Inc.: Shameena Baksh, Corporate Manager, Quality Assurance & Regulatory Affairs; Virginia Polytechnic Inst. and State Univ.: Michael Jahncke, Ph.D., Professor/Center Director.

Abbreviations

ASN	Advance Ship Notice
BOL	Bill of Lading
CFDA	Chinese Food and Drug Administration
CIP	Clean in Place
COA	Certificate of Analysis
CTE	Critical Tracking Event(s)
DOA	Dead on Arrival
EU	European Union
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations
FBO	Food Business Operator
FD&C	Federal Food, Drug, and Cosmetic Act
FDA	Food and Drug Administration
FEFO	First expired–first out
FIFO	First in–first out
GFTC	Global Food Traceability Center
GMO	Genetically Modified Organism
GTIN	Global Trade Item Number
HACCP	Hazard Analysis and Critical Control Points
IFT	Institute of Food Technologists
ISO	Intl. Organization for Standardization
JAS	Japanese Agricultural Standards
KDE	Key Data Element(s)
MOA	Ministry of Agriculture
NGO	Nongovernmental organization
NSSP	Natl. Shellfish Sanitation Program
PO	Purchase Order
PTI	Produce Traceability Initiative
PU	Pick-up
QA	Quality assurance
RFID	Radio Frequency Identification
SKU	Stock Keeping Unit
SME	Subject matter expert
SOP	Standard operating plan(s)
T1	Transformation input
T2	Transformation output
UPC	Universal Product Code
USDA	United States Dept. of Agriculture
WMS	Warehouse Management Systems

References

Bhatt T, Buckley G, McEntire J. 2012. Proceedings of the August 2011 Traceability Research Summit. J Food Sci 78(S2):B9–B14.

Bhatt T, Hickey C, McEntire JC. 2013. Pilot projects for improving product tracing along the food supply system. J Food Sci 78(S2):B34–9.

CDC. 2014a. Estimates of foodborne illness in the United States [Internet]. Available from: http://www.cdc.gov/foodborneburden/. Accessed 2014 April 22.

CDC. 2014b. FoodNet's Progress Reports [Internet]. Available from: http://www.cdc.gov/foodnet/data/trends/trends-2013-progress.html. Accessed 2014 April 22.

CFIA. 2012. Government of Canada seeking comments on proposed pig traceability regulations [Internet]. Available from: http://www.inspection.gc.ca/about-the-cfia/newsroom/news-releases/2012—07—16/eng/1342447212557/1342447242173.

CFIA. 2013. Meat and poultry products. Manual of procedure chapter 3. Pre-requisite programs. Canadian Food Inspection Agency. Available from: http://inspection.gc.ca/food/meat-and-poultry-products/manual-of-procedures/chapter-3/eng/1360074443621/1360074941348. Accessed 2014 May 2.

Europa. 2011. Food and feed safety [Internet]. Available from: http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_information/f80501_en.htm. Accessed 2014 April 22.

© 2014 Institute of Food Technologists®

FAO. 2012. Production data for 2012. Food and Agricultural Organization of the United Nations. Accessed 2014 April 22.

FAO. 2014. Committee on Fisheries (COFI) – Fisheries and Aquaculture Department [Internet]. Available from: http://www.fao.org/fishery/about/cofi/en. Accessed 2014 April 22.

FDA. 2014. Product tracing [Internet]. Available from: http://www.fda.gov/Food/GuidanceRegulation/FSMA/ucm270851.htm. Accessed 2014 May 2.

Floros JD, Newsome R, Fisher W, Barbosa-Cánovas GV, Chen H, Dunne CP, German JB, Hall RL, Heldman DR, Karwe MV 2010. Feeding the World today and tomorrow: the importance of food science and technology. Compr Rev Food Sci Food Saf 9(5):572–99.

FSANZ. 2011. Overview and Application of Food Labelling and Information Requirements [Internet]. Available from: http://www.foodstandards.gov.au/code/userguide/Documents/Guide%20to%20Standard%201.2.1%20-%20Labelling%20and%20Other%20Information%20Requirements.pdf. Accessed 2014 April 22.

GS1. 2009. Global Traceability Standard [Internet]. Available from: http://www.gs1.org/docs/gsmp/traceability/GS1_Global_Traceability_Standard_i1.pdf. Accessed 2014 May 2.

GS1. 2010. Traceability for Fresh Fruits and Vegetables Implementation Guide [Internet]. Available from: http://www.producetraceability.org/documents/Global_Traceability_Implementation_Fresh_Fruit_Veg.pdf. Accessed 2014 April 22.

GS1US. 2013. Traceability for Dairy, Deli, Bakery US Implementation Guideline [Internet]. Available from: http://www.gs1us.org/industries/fresh-foods/dairy-deli-bakery/guide. Accessed 2014 April 22.

Liu LM, Qian H, Gao Y, Wang D. 2012. Analysis and assessment of food traceability status in China. Adv Mater Res 396–398:1353–7.

MAFF J. n.d. Beef traceability [Internet]. Available from: http://www.maff.go.jp/j/syouan/tikusui/trace/pdf/beef_trace18.pdf. Accessed 2014 April 22.

McEntire JC. 2010. Traceability (product tracing) in food systems: an IFT report submitted to the FDA, volume 1: technical aspects and recommendations. Compr Rev Food Sci Food Saf 9(1):92–158.

mpXML. 2010. Traceability for meat and poultry [Internet]. Available from: http://mpxml.org/_Documents/mpXML%20Trace%20Guide%20June%202010.pdf. Accessed 2014 April 22.

NFI. 2011. Traceability for Seafood US Implementation Guide [Internet]. Available from: http://www.aboutseafood.com/sites/all/files/FINAL%20Seafood%20Trace%20Guide_v1.1.pdf. Accessed 2014 April 22.

USDT. 2013. Guidance for dairy product enhanced traceability [Internet]. Available from: http://www.usdairy.com/~/media/usd/public/how%20processors%20can%20implement%20the%20best%20practices.ashx. Accessed 2014 April 22.

WOAH. 2013. Terrestrial Animal Health Code [Internet]. Available from: http://www.oie.int/fileadmin/Home/eng/Health_standards/tahc/2010/en_chapitre_1.4.2.htm. Accessed 2014 May 2.

Appendix: Background Information on Regulatory and International Environment for Traceability

This appendix provides a nonexhaustive summary of some of the regulatory initiatives around the world as a reference.

Canada. There are no specific traceability regulations for food commodities in Canada other than for livestock. However, traceability of processed food products is verified through proper packaging and labeling in accordance with the Consumer Packaging and Labelling Act and regulations, and the specific Act and regulations for a food commodity, as well as the Food Safety Enhancement Programs (FSEP) for meat products. For example, traceability of meat and poultry products is monitored and verified through the FSEP under section of its Recall System. It is required that federally regulated processing plants have established Hazard Analysis and Critical Control Points (HACCP) plans and Prerequisite Programs and be able to demonstrate product recall and traceability (F 1.1.1) and product coding and labeling (F 1.1.2) (CFIA, Meat and Meat Products, Chapter 3, 2013).

China. The government of China is gradually establishing and improving national food safety laws and regulations with requirements for food traceability.

On July 2007, Decree No. 503 of the State Council of the People's Republic of China (Special Regulations of the State Council on Strengthening the Supervision and Administration the Safety of Food and Other Products) required that the seller needs to establish an inspection system for the received products, verify the business license of the supplier, and verify the certification of the product and identifier of the product. The seller needs to establish product purchasing ledger to record product name, specification, quantity, supplier's contact information, and time of purchasing. The wholesaler needs to establish product sales ledger to record product variety, specification, quantity, and product flow. The decree also requires the wholesale and sale operators of food establish the purchase and sales ledger and save the ledger at least 2 y, from which the source of food products and sales flow could be identified.

In 2009, "Food Safety Law of PRC" and its implementing regulation were promulgated, in which food producers are required to establish purchase inspection record system and food delivery inspection record system, and accurately record law matters, or retain relevant notes of the purchase or sale. Food safety management of the production process should also be accurately recorded. Operators of food are required to establish records of the source of the products and sales. The retention period of notes and records should be not less than 2 y, so that in the event of food safety problems the relevant products and responsibility can be traced (Liu and others 2012).

On September 16, 2010, The State Council of the People's Republic of China issued a circular entitled "Further Strengthening the Work of Dairy Quality and Safety," to "improve the dairy traceability system" and "implement electronic information traceability system." In the same year, the latest revision of "Review of permit conditions for infant formula milk powder production (2010 edition)" and "Review of permit conditions for dairy production (2010 edition)" (AQSIQ 2010 Notice No. 119), required dairy enterprises to establish an "electronic information traceability system" and standardize the quality control information on key processes or critical control points that need to be recorded (Liu and others 2012).

It is reported that the Chinese Food and Drug Administration (CFDA) will establish the product traceability system nationally in 2014, to allow all the food companies to establish the traceability system. Infant formula milk powder, dairy products, meat, and alcohol (mainly wine) will be the 1st food sectors to implement the system, which will then gradually be extended across the country.

These regulations show that the traceability requirements are mainly required at the trading event; there are no specific requirements for internal data collection. Also, there are no requirements for collection of specific data relating to processing.

European Union. Besides increasing consumer demands, there are many legislative requirements regarding traceability at the EU-level. With regard to these rules the actual legal requirements vary with regard to some aspects, and mostly require a "one-step-forward" "one-step-back" as well as a lot-based traceability. Motivation and scope of these rules cover sustainability and safety aspects as well as food and nonfood products. In this best-practice guidance document, we want to focus on food-related rules.

Regulation (EC) No. 178/2002. Regulation (EC) No. 178/2002 of the European Parliament and of the Council of 28 January 2002 laid down the general principles and requirements of

© 2014 Institute of Food Technologists®

Glossary

Term	Description
Activity Number	A unique identification assigned to a process that influences the traceability of a food. For example, work order number, purchase order number, and invoice number.
ASN	Advance shipment notice
Batch/Lot Number	A batch unites products/items that have undergone the same transformation processes. Batch and Lot are considered synonyms. GS1 Global definition: Reference number assigned by manufacturer to a series of similar goods or seafood under similar conditions.
Consumer item	The trade item intended to be sold to the end customer.
Critical Tracking Event	A point in the supply chain of a food where certain key data elements would need to be captured for the purpose of enabling traceability.
External Traceability	External traceability takes place when components of a traceable item are physically handed over from one trading partner (traceable item source) to another (traceable item recipient).
Fixed-Weight	A term used to denote that a product's weight is constant from case to case or from item to item. It is sometimes known as set weight or fixed measure. A fixed-weight product is typically priced per selling unit rather than per weight.
GTIN® (Global Trade Item Number)	The format in which Global Trade Item Numbers (GTINs) must be represented in a 14-digit reference field (key) in computer files to ensure uniqueness of the identification numbers. GS1 Global definition: A particular Global Trade Item Number, a numerical value used to uniquely identify a trade item. A trade item is any trade item (trade item or service) upon which there is a need to retrieve predefined information that may be planned, priced, ordered, delivered, and/or invoiced at any point in any supply chain.
GS1 System	The specifications, standards, and guidelines administered by GS1.
Identification	The identity assigned to an item or party that is needed to access other relevant information about the item or party.
Internal Process	A series of actions, changes or function(s) within a company or organization that brings about a result.
Internal Traceability	Internal traceability takes place when a trading partner receives one or several components of traceable items as inputs that are subjected to internal processes, before one or several transformed components or finished products of traceable items are shipped out.
Label/Case Markings	A tag, sticker, or printing on product packaging that provides information about the product inside.
Link	Recording the information necessary to establish the relationship to other relevant information.
Location	A place where a traceable item is or could be located [ISO/CD 22519]. A place of production, handling, storage, and/or sale.
Logistic Unit	An item of any composition established for transport and/or storage that needs to be managed through the supply chain.
Master Data	Master Data describe each item and party involved in supply-chain processes. Master data are defined as data having the following characteristics: • Permanent or lasting nature • Relatively static, not being subject to frequent change • Accessed/used by multiple business processes and system applications Can either be neutral or relationship dependant.
Packer	An entity that is responsible for packaging food products into primary and/or secondary containers. This may be done on the field, in a processing facility or independently.
Party	A party or location is any legal, functional, or physical entity involved at any point in any supply chain and upon which there is a need to retrieve predefined information. A party is uniquely identified by a GS1 Global Location Number.
Process	A series of actions or steps toward achieving a particular end. Examples of common processes include Production, Transformation, Quality Control, Storage, Transportation, Movement, Recycle, Return, Packing, Receiving, Traceability, and so on.
Product Description	GS1 Global definition: A piece of information reflecting a characteristic related to an identification number [for example, an expiration date or a product description related to a GTIN].
Quantity	A precise number of articles, pieces, or units. Used in conjunction with Unit of Measure.
Receipt Date	GS1 Global definition: Date/time upon which the goods were received by a given party.
Record	Act of creating a permanent piece of information constituting an account of something that has occurred.
SSCC (Serial Shipping Container Code)	The 18-digit GS1 System Identification Key comprising an extension digit, GS1 Co., Prefix, Serial Reference, and Check Digit used to identify a logistic unit.
Serial Number	A code, numeric or alphanumeric, assigned to an item for its lifetime. A unique individual item may be identified with the combined Global Trade Item Number and Serial Number.
Share	Act of exchanging information about an entity or traceable item with another Trading Partner.
Ship Date	GS1 Global definition: Date on which goods should be shipped or dispatched by the Supplier.
Shipment	An item or group of items delivered to one party's location at one moment in time that have undergone the same dispatch and receipt processes.
Traceability	Traceability is the ability to track forward the movement through specified stage(s) of the extended supply chain and trace backward the history, application or location of that which is under consideration (GS1, 2009). [ISO 9001:2000] Traceability is the ability to trace the history, application or location of that which is under consideration.
Traceability Data	Any information about the history, application, or location of a traceable item. This may be either Master Data or Transactional Data.
Traceable Item	A physical object where there may be a need to retrieve information about its history, application, or location. The level at which the traceable item is defined within a product packaging or logistical hierarchy is dependent on the industry and degree of control required. Could be tracked, traced, recalled, or withdrawn. Could exist in multiple locations at the same time (for example, if identified at the trade item and batch level). A traceable item may be related to another traceable item. See also definition for process.
Tracing (Tracing Back)	The ability to identify the origin attributes, or history of a particular traceable item located within the supply chain by reference to records held. "Tracking back" and "tracking forward" are the preferred terms used in this document.
Tracking (Tracking Forward)	The ability to follow the path of a traceable item through the supply chain as it moves between parties.
Trade item	Any item (product or service) upon which there is a need to retrieve predefined information and that may be priced, or ordered, or invoiced at any point in any supply chain.
Trading Partner	Any supply-chain partner that has a direct impact on the flow of goods through the supply chain. Examples include 3rd-party logistics provider, manufacturers, retailers, wholesalers, distributors, or operators, and growers.
Transformation	A change to the nature of a traceable item that changes the identity and/or the characteristics of the traceable item. The act of changing the item such as combining ingredients to make a finished product or case picking to create a new pallet. Transformation can be production, aggregation, grouping, splitting, mixing, packing, and repacking traceable items.
Transporter	The party that handles and or stores the traceable item from one point to another without transforming the item. Receives, carries, and delivers one or more traceable items. The Transporter may only have "possession, custody, control" of a traceable item, as distinct from ownership.
Unit of Measure	The unit of measure relating to a specific quantity.
Variable-Weight	A term used to denote that a product's weight varies from case to case or from item to item. It is sometimes known as random weight, catch weight, or variable measure. A variable-weight product is typically priced on the true weight of the item rather than per selling unit.

© 2014 Institute of Food Technologists®

food law, establishing the European Food Safety Authority and laid down procedures in matters of food safety. It requires food business operators (FBOs): (1) to be able to identify from whom and to whom a product has been sold; (2) to have systems and procedures in place that allow for this information to be made available to the Competent Authorities upon request. The requirement relies on the "one-step-back" "one-step-forward" approach which applies to FBOs.

Article 18 does not specify what type of information should be kept by the food and feed business operators. However, to fulfill the objective of Article 18, the following information should be kept for at least2 y:

- Name, address of supplier, and identification of products supplied;
- Name, address of customer, and identification of products delivered;
- Date and, where necessary, time of transaction/delivery;
- Volume, where appropriate, or quantity.

Article 18 does not specify a minimum period of time for keeping records; therefore it is for the businesses to decide, bearing in mind that failure to produce adequate records would constitute an offence.

Article 18 does not require internal traceability (that is, the matching up of all inputs to outputs). Nor is there any requirement for records to be kept identifying how batches are split and combined within a business to create particular products or new batches.

Food retailers are not required to keep records of sales to the final consumer (since consumers are not food businesses). Wholesalers supplying to retail outlets are required to keep records. In the instances that a retailer knows that it is supplying to another food business, for example a catering outlet, traceability requirements should be adhered to. Caterers such as restaurants will need to keep traceability records of inputs, but will not be required to keep records of supplies to the final consumer (GUIDANCE ON THE IMPLEMENTATION OF ARTICLES 11, 12, 14, 17, 18, 19, 2002)

The general principles for traceability established in Article 18 of Regulation (EC) No. 178/2002 require that the traceability of food be established at all stages of production, processing, and distribution. However, since then many other regulations have been implemented. The main regulations pertaining to food traceability are presented below.

Fisheries and aquaculture: (EU) Regulation 1224/2009 and (EG) 404/2011. The (EU) Regulation 1224/2009 establishing a community control system for ensuring compliance with the rules of the common fisheries policy applies to all fisheries and aquaculture products. This regulation stipulates that lots of fisheries and aquaculture products shall be traceable at all stages of production, processing, and distribution, from catching or harvesting to retail stage. Member States shall ensure that operators have in place systems and procedures to identify any operator from whom they have been sold with lots of fisheries and aquaculture products and to whom these products have been supplied. Lots can be formed from different consignments of fish, but traceability back to production identification unit must be maintained. The traceability and information requirements shall be affixed by way of an identification tool from January 2013 to fisheries subject to a multiannual plan; and as from 1 January 2015, to other fisheries and aquaculture products. The traceability, respectively, labeling and information requirements for all lots of fisheries and aquaculture products shall include: Lot identification; identification number of aquaculture unit or fishing vessel; FAO alpha-3 code of each species; date of catch or production; quantity; name and address of supplier; commercial designation; scientific name; geographical area and production method; whether previously frozen. Regulation (EU) No. 404/2011 of 2011 lays down detailed rules for the implementation of regulation (EC) No. 1224/2009 establishing a community control system for ensuring compliance with the rules of the Common Fisheries Policy.

Food of Animal Origin: (EU) Regulation 931/2011. Commission Implementation Regulation (EU) No. 931/2011 establishes provisions implementing the traceability requirements of Regulation (EC) No. 178/2002 for FBOs with respect to food of animal origin. This legislation states that certain specific traceability information must be made available to the receiving FBO.

The regulation is effective beginning July 1, 2012, and places an obligation on FBOs to ensure that the following information concerning consignments of food of animal origin is made available to the FBO to whom the food is supplied and, upon request, to the competent authority: an accurate description of the food; the volume or quantity of the food; the name and address of the premise from where the food has been dispatched; the name and address of the seller; the name and address of the premise where the food is to be delivered; the name and address of the buyer; a reference identifying the lot, batch, or consignment, as appropriate; and the date of dispatch.

The information including intake and dispatch records must be updated on a daily basis, and as a minimum be kept until it can be reasonably assumed that the food has been consumed.

Beef labelling: (EU) Regulation 1760/2000. In 2000, the European Commission introduced Regulation 1760/2000, applicable since September 1, to ensure that all beef producers label their product with the following information: country of birth, country or countries of fattening, country of slaughter, country or countries of cutting, approval number of slaughterhouse and cutting premises.

The aim of the legislation was to ensure that beef in retail outlets could be linked back to the individual animal or the group of animals from which it originated. The BSE crisis of the 1990s caused a decline in beef consumption across Europe and the Commission hoped that with the introduction of this legislation, consumers would regain confidence in beef. The system for identification and registration of animals must be computerized, and there must be individual registers for each holding. Each animal must be identifiable individually with an ear tag and have a passport to trace their movement.

Origin labeling of meat of swine, sheep, goats, and poultry: (EU) Regulation 1337/2013. The EU Regulation 1337/2013, applicable beginning April 1, 2015, sets out the labeling modalities required indicating the country of origin or place of provenance for fresh, chilled, and frozen meat of swine, sheep, goats, and poultry.

The regulation stipulates that food business operators, at each stage of production and distribution, shall have in place and use an identification and registration system. This system should ensure a link between the meat and the animal or group of animals from which it was obtained; which at the slaughter stage is the responsibility of the slaughterhouse.

That system shall be applied in such a way as to ensure: (a) the link; and (b) the transmission of the information relating to the

© 2014 Institute of Food Technologists®

country of rearing, country of slaughter, batch identifying code, as appropriate, together with the meat, to the operators at the subsequent stages of production and distribution.

Each food business operator shall be responsible for the application of the identification and registration system within the stage of production and distribution at which it operates. The food business operator who packs or labels the meat shall ensure the correlation between the batch code identifying the meat supplied and the relevant batch or batches of meat from which the labeled batch or pack is constituted.

Genetically modified organism (GMO): (EU) Regulation 1830/2003. Applicable since April 18, 2004, this regulation concerns the traceability and labeling of GMOs and the traceability of food and feed products produced from GMOs. Combined with Regulation (EC) No. 1829/2003, these regulations constitute the legal regime relating to the authorization, labeling, and traceability of genetically modified food and feed.

At the 1st stage of placing on the market the aforementioned products, operators must ensure that the following information is transmitted in writing to the operator receiving the product: (a) that they contain or consist of GMOs; and (b) that the unique identifier(s) assigned to those GMOs is in accordance with labeling requirements set out in the regulation.

Food contact material: (EU) Regulation 1935/2004. Applicable beginning October 27, 2006, this regulation relates to materials and articles intended to come into contact directly or indirectly with food, in order to secure a high level of protection of human health and the interests of consumers.

The regulation stipulates that traceability of materials and articles shall be ensured at all stages in order to facilitate control, the recall of defective products, consumer information, and the attribution of responsibility. Business operators must have in place systems and procedures to allow identification of the businesses from which and to which materials and articles were supplied. That information shall be made available to the competent authorities on demand.

Japan. The Japanese Ministry of Agriculture, Fishery and Foresty (MAFF) has mandates under its Beef Traceability program for domestic beef, requiring that an assigned number is carried through from the birth of the cattle, the processed carcass at the abattoir, and the label on the final packaged product, or its invoice. With this assigned identification number, a consumer can access the system online and review the history of the beef products that they purchase (MAFF). The Rice Law enacted in 2009 requires recordkeeping of transactions of rice and grains, and must inform consumers and business partners of origin information, to allow prompt identification of the distribution route when a problem occurs.

Other than the beef and rice products, there are no other regulations requiring food-product traceability. The Japanese Handbook for Introduction of Food Traceability Systems (2007) provides comprehensive guidance for food standards, in accordance with Japanese Agricultural Standards (JAS) and traceability requirements. This handbook is the primary reference for producers and food business operators, and provides the basic framework and core information for writing guidance documents for specific food products and food industries. Several traceability guidance documents have been published, for fresh produce, eggs, shellfish (oyster and scallop), farmed fish, and laver (seaweed). Guides for other food products are in development.

United States. The Bioterrorism Act of 2002 (BT Act), and the recordkeeping requirements contained in the Act, represented a major step forward in the implementation of a product tracing system for Food and Drug Administration (FDA)-regulated food products. This Act requires a paper trail documenting food distribution, to allow determination of the source of contamination in the event of a foodborne illness outbreak.

People who "manufacture, process, pack, transport, distribute, receive, hold, or import food" in the United States, as well as foreign food transporters in the United States, are required to maintain records to identify the previous sources and subsequent recipients of the food. Exceptions include: farms, restaurants, food processed for personal consumption, and outer food packaging. Direct-to-consumer distributors are not required to keep records of the people to whom they sell. Food transfers within a company are not subject to recordkeeping. Also excluded are food samples used for quality assurance, research, or analytical purposes, which are not to be consumed.

Establishments exempt from recordkeeping requirements, but subject to record access requirements, include food retailers with 10 or fewer employees, inner food packagers, nonprocessing fishing vessels, and nonprofit food establishments.

Records are required for food received and released, and must include: previous/subsequent source (including full contact details), description of food (brand name and variety), date received/released, lot or code number (if relevant), and quantity and packaging. When food is released, records additionally must include information "reasonably available," identifying specific sources of each ingredient to each lot of finished product. In cases where food processors commingle ingredients, such as flour from different suppliers, FDA accepts that manufacturers may not be able to identify one specific source (McEntire 2010).

Section 204 of the Food Safety Modernization Act requires the U.S. FDA to develop additional recordkeeping requirements for high-risk food to improve their traceability. These mandates are yet to be published and are expected to be available in draft format during the year 2014.

Appendix: International Standards and Guidance in Different Countries

China

Working with stakeholders in the different food sectors, 2 government agencies in China have published several national standards for specific food products since 2009.

National standards on traceability requirement. On December 31, 2012, the General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of the People's Republic of China (AQSIQ) published GB/T 29373-2012, known as the national standard "Traceability requirement for agricultural products – Fruits and vegetables." Following publication of this standard, a national standard on fish and fishery products—GB/T 29568-2013—was published on July 19, 2013. These standards establish the requirements for traceability system development and record collection in these 2 sectors.

The standards require data collection in 3 areas: received data (data received from the upward supplier), processed data (data in the processing facility), and output data (data provided to the downward supplier chain).

All stakeholders in the supply chain are required to collect both the received data and output data if sending or receiving a traceability unit; and processing stakeholders are required to collect the

© 2014 Institute of Food Technologists®

processed data. There are 2 types of data: basic traceability data and expanded traceability data. The basic traceability data involve the product traceability information (that is, Key Data Elements [KDEs] for traceability). The expanded traceability data involve other related information about the specific supplier, product, and trading information, and also other information.

Traceability data collection is separated as external data collection and internal data collection. When a traceability unit is transferred from one stakeholder to another stakeholder, external data—including the received data and output data—are generated and need to be captured. If a traceability unit is only transferred in the different departments in the same facility, the data collected are internal data as processed data.

Agricultural industry standard on traceability requirement. During 2009 to 2011, the Ministry of Agriculture (MOA) of the People's Republic of China published 7 agricultural industry standards:

(1) Operating rules for quality and safety traceability of agricultural products—guideline, April 23, 2009
(2) Operating rules for quality and safety traceability of agricultural products—Fruit, April 23, 2009
(3) Operating rules for quality and safety traceability of agricultural products—Livestock meat, April 23, 2009
(4) Operating rules for quality and safety traceability of agricultural products—Tea, April 23, 2009
(5) Operating rules for quality and safety traceability of agricultural products—Cereal, April 23, 2009
(6) Operating rules for quality and safety traceability of agricultural products—Vegetable, September 1, 2011
(7) Operating rules for quality and safety traceability of agricultural products—Wheat Flour and Noodle, September 1, 2011

The standards stipulate the traceability term and definition, requirement, data collection, data management, coding method, traceability identifier, system operation self-inspection, and management of quality and safety issues. As for the data collection, there are specific data required at different Critical Tracking Events (CTEs).

Both the national and industry standards serve as recommended guidance for the industry sectors. The standards were based on stakeholder discussion, and were written by either the assigned research bureau or the research institution. These standards are not regulation *per se*, but serve as guidance for the industry in implementing the traceability system in their facilities. The standards could be enforced as regulation if the China Food and Drug Administration (CFDA) chose the standards as the requirement for the purpose of traceability. The state-owned facilities, which are managed under the MOA, have been recommended to implement these standards in their facility.

The national standard has a structure that is similar to the Global Food Traceability Center (GFTC) framework, which recognizes the input and output for the transportation event. Also, the system has clear requirements for basic traceability data and expanded traceability data. The basic traceability data are similar to the KDEs in the current framework. The agricultural standard does not separate the data as required KDEs and linked KDEs; instead, all the data are collected as requested. The required KDEs are all collected, as for the current framework's requirements for certain CTEs. The agricultural standard also requires the facility to generate a traceability code which links to the barcode. Through this practice, consumers can scan the 2-dimensional codes in the supermarket to obtain the traceability information such as production date, lot number, origin of production, producer name, and so on, or acquire the product traceability information on line, using the barcode of the products.

Japan. The Japanese Handbook for Introduction of Food Traceability Systems, a reference document published in 2007 by the MAFF, provides comprehensive guidance for food standards in accordance with JAS and traceability requirements. The information that is recommended for collection in the traceability system is shown below. The indispensable information collects product name, receiving date, supplier, ID, and quality/weight at the receiving CTE. At the process step, the process record collection includes semi-finished products, as an intermediate step. Raw material ID and quanity/weight are collected as input, then semi-finished product ID and quantity/weight are collected as output; this output also serves as input for subsequent processing, to generate the final product. The product's ID, quantity, and weight are collected as output for this processing step. The manufacture date is also recorded. In the following shipping process, product name, shipping date, buyer ID, and quanity/weight are all collected. Additional information is also collected, such as: processing history of hygiene at the receiving time, quality mangement condition, and so on; processing history of hygiene, quality mangement condition, and so on at each operator's operation; and processing history of hygiene at the shipping time, quality mangement condition, and so on. The handbook also provides definition of lot and recommends the link to be estabished between product and information.

United States. Several industry initiatives have been developed in the United States, and guidance documents have been published.

In 2010, the Produce Traceability Initiative (PTI) published "Traceability for Fresh Fruits and Vegetables Implementation Guide," which facilitates implementation of GS1 traceability standards in the produce industry supply chain. The primary supply-chain partners are grower, packer/repacker, distributor/trader, retail store, and food service operator.

In addition to this document, others are available. The Guidance for Dairy Product Enhanced Traceability was published in 2013 (US Dairy Traceability 2013). This guidance is the product of a year-long pilot study of 6 processors that benchmarked and created recommendations for the requirements of voluntary enhanced traceability best practices that are tailored to customer and processor needs. Traceability for Dairy, Deli, & Bakery U.S. Implantation Guide (Intl. Dairy Foods Assn., Intl. Dairy-Deli-Bakery Assn., and GS1) was published in 2013 (GS1US 2013).

Traceability for meat and poultry: US implementation guide, developed by 6 national meat associations along with GS1 was published in 2010 (mpXML 2010). The scope of this guideline establishes both minimal requirements and best practices, to share information between trading partners. The guide addresses: (1) traceability practices from the supplier's processing facility to the point of consumer sale; (2) all meat and poultry products for human consumption; (3) all levels of product hierarchy, including pallets, cases, and consumer items; and (4) U.S supply-chain segments including suppliers, wholesalers, distributors, and retailers.

One guidance document which particularly focuses on CTEs was published in 2010. The mpXML guide provides detailed examples of information capture for events common to each supply-chain segment, and illustrates how CTE methodology

© 2014 Institute of Food Technologists®

could be adapted to fit industry practices (such as in-store product transformation and direct-store-delivery of products) (mpXML 2010).

U.S. Seafood Implementation Guide (Natl. Fisheries Inst. and GS1) was published in 2011 (NFI 2011). Each of these guidance documents is based on use of GS1 global standards for supply-chain management and product identification. The Guide was developed in collaboration between NFI, GS1 US, and U.S. seafood industry stakeholders to provide consistent, practical seafood-traceability voluntary guidance for industry-wide use. It defines minimum requirements and best-practice recommendations for tracking seafood as they move through the supply chain from farms to processors, suppliers, distributors, retailers, and food service operators.

© 2014 Institute of Food Technologists®

๓. ปาล์มและยางพารา

ข้อแนะนำกระบวนการปรับปรุงและการก่อสร้างถนนถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางธรรมชาติโดยใช้ดินและน้ำยางพาราสดในท้องถิ่น สำหรับงานถนนในท้องถิ่น

(Road Improvement Method and construction Recommendations Natural Rubber Modify Soil Cement, Improve Quality with using Local Soil and Local Rubber latex)

คำนำ

ด้วยรัฐบาลมีนโยบายกรณีการดำเนินงานโครงการส่งเสริมให้มีการใช้ยางพาราในหน่วยงานภาครัฐ อันสืบเนื่องมาจากสถานการณ์ราคายางพาราตกต่ำในปัจจุบัน เพื่อสนองตอบต่อนโยบายของรัฐบาลในการหาแนวทางช่วยเหลือพี่น้องชาวเกษตรกรสวนยาง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้แจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำโครงการก่อสร้าง/ปรับปรุงถนนที่มีส่วนผสมของยางพารา หรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่ใช้ยางพาราเป็นสำคัญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จึงได้ตกลงทำความร่วมมือทางวิชาการ(MOU) กับสถาบันบริการวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน(Unisearch) นครราชสีมา ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการทำถนนการเกษตรโดยใช้น้ำยางพาราเป็นส่วนผสม ในโครงการแรกเรียกว่า โครงการปรับปรุงถนนดินซีเมนต์ผสมยางพาราธรรมชาติ(Para Soil Cement) โดยทำแปลงสาธิตในสายทางเชื่อมระหว่างหมู่ที่ 14 ตำบลบ้านดู่-ชุมชนห้วยปลากั้ง ตำบลริมกก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ระยะทาง 500 เมตร ในวันที่ 16 มีนาคม 2561 และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงราย เป็นผู้ทดสอบวิจัยในห้องปฏิบัติการและภาคสนาม โดยการใช้แนวทางที่สอดคล้องตามข้อแนะนำการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางธรรมชาติสำหรับงานท้องถิ่น ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และแนวทางตามคำแนะนำของกรมทางหลวงชนบท รวมถึงประมวลผลการทดสอบโดยใช้หลักวิศวกรรมโยธาที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการให้ผลงานนี้เป็นนวัตกรรมที่มีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดประโยชน์สามารถใช้งานได้อย่างแท้จริง และในอนาคตอันใกล้ผลิตภัณฑ์จากน้ำยางพาราสดนี้สามารถที่จะเป็นสินค้าแปรรูปเพื่อการส่งออกสู่ตลาดในต่างประเทศในโอกาสต่อไป ในกระบวนการก่อสร้างมุ่งเน้นการใช้น้ำยางพาราสดในพื้นที่เป็นสำคัญ โดยกระบวนการปรับปรุงและการก่อสร้างถนนถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางธรรมชาติโดยใช้ดินเดิมในท้องถิ่น เพื่อปรับปรุงหรือก่อสร้างถนนในท้องถิ่น และสามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบส่วนผสม (Job Mix Formula) ซึ่งจัดเป็นนวัตกรรมถนนสำหรับงานถนนท้องถิ่นและสามารถใช้ในงานบูรณะหรือก่อสร้างชั้นพื้นทางหรือหรือผิวจราจรชั่วคราว และพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ข้อแนะนำที่ได้จัดทำขึ้นในครั้งนี้ผู้นิพนธ์ขอมอบคุณความดีแด่บรรพบุรุษผู้สร้างและพัฒนาชาติไทยบุพการี คณาจารย์ในทุกลำดับที่กระผมเคยเป็นศิษย์ โดยเฉพาะ ศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา จินดาประเสริฐ ศาสตราจารย์ ดร.สมนึก ตั้งเติมสิริกุล และ รองศาสตราจารย์ ดร. บุรฉัตร ฉัตรวีระ เป็นต้น คณาจารย์ คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน เพื่อนๆ และ ครอบครัวที่คอยให้กำลังใจเสมอมา ข้อแนะนำติชมขอน้อมรับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศ โทร 06-4515-9419 หรืออีเมล rc_statics@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศตคุณ เดชพันธ์
สถาบันบริการวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (Unisearch)
28 สิงหาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
ขอบข่าย	1
วัสดุ	2
ข้อแนะนำการกำหนดอัตราส่วนผสม	5
เครื่องจักรและเครื่องมือ	9
ขั้นตอนวิธีการ	9
ข้อแนะนำในการทดสอบวัสดุ เพื่อจำแนกในการใช้แบบสำหรับงานถนนท้องถิ่น	13
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. ขั้นตอนการจัดเก็บน้ำยางพาราสด	15
ภาคผนวก ข. ตัวอย่างการคำนวณปริมาณเนื้อยางพาราแห้ง(DRC) โดยการใช้น้ำยางพาราสดหรือยางพาราข้นในการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติ ผสมที่หน้างานโดยใช้ดินเดิมในพื้นที่	18
ภาคผนวก ค. ตัวอย่างการคำนวณหาปริมาณเนื้อยางพาราแห้ง(DRC) โดยการใช้น้ำยางพาราสดที่มีปริมาณเนื้อยางแห้งแตกต่างกัน การก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติ ผสมที่หน้างานโดยใช้ดินเดิมในพื้นที่	22

ข้อแนะนำกระบวนการปรับปรุงและการก่อสร้างถนนถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางธรรมชาติโดยใช้ดินและน้ำยางพาราสดในท้องถิ่น สำหรับงานถนนในท้องถิ่น

(Road Improvement Method and construction Recommendations Natural Rubber Modify Soil Cement, Improve Quality with using Local Soil and Local Rubber latex)

ข้อแนะนำกระบวนการปรับปรุงและการก่อสร้างถนนถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางธรรมชาติโดยใช้ดินและน้ำยางพาราสดในท้องถิ่น สำหรับงานถนนในท้องถิ่น สามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบส่วนผสม (Job Mix Formula) ซึ่งนวัตกรรมถนนสำหรับงานถนนท้องถิ่น สามารถใช้ในงานบูรณะหรือก่อสร้างชั้นพื้นทางหรือหรือผิจราจรชั่วคราว หรือผิวทางจราจรเพื่อใช้สำหรับงานก่อสร้างถนนที่มีปริมาณการจราจรน้อย หรือถนนเส้นทางสำหรับขนส่งพืชผลการเกษตรหรือเป็นเส้นทางรองหรือถนนท้องถิ่นให้เป็นไปตามรูปแบบและข้อกำหนด ซึ่งหมายถึงส่วนผสมที่ได้จากการใช้วัสดุลูกรังหรือวัสดุ มวลรวมดิน (Soil Aggregate) ผสมกับปูนซีเมนต์ชนิดปอร์ตแลนด์ น้ำยางพาราสด สารผสมเพิ่ม และน้ำ โดยใช้เครื่องจักรกลพื้นฐานในการดำเนินการจะต้องสามารถผสมวัสดุได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้ากันได้สม่ำเสมอทั่วถึง และได้รับความเห็นชอบจากนายช่างผู้ควบคุมงาน

เงื่อนไขการนำไปใช้งาน

ข้อแนะนำกระบวนการปรับปรุงและการก่อสร้างถนนถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางธรรมชาติโดยใช้ดินและน้ำยางพาราสดในท้องถิ่น สำหรับงานถนนในท้องถิ่น ด้วยวิธีการผสมที่หน้างาน (Mix in Place) สามารถใช้รถเกลี่ยดิน (Motor Grader) หรือรถรีไซคลิ่ง(Recycling) หรือแพล้นผสม (Mix in Plant) ในการผสม เหมาะสำหรับถนนที่มีปริมาณงานไม่เกิน 30,000 ตารางเมตร หรือความยาวถนนไม่เกิน 5 กิโลเมตร ทั้งนี้ ถนนดังกล่าวควรจะมีปริมาณจราจรไม่เกิน 500 คันต่อวัน หรือตามข้อกำหนดของวิศวกรผู้ออกแบบที่ระบุไว้ในรูปแบบรายการ

1. ขอบข่าย

นวัตกรรมถนนก่อสร้างชั้นพื้นทางหรือหรือผิจราจรชั่วคราว หรือผิวทางจราจรเพื่อใช้สำหรับงานก่อสร้างถนนที่มีปริมาณการจราจรน้อย หรือถนนเส้นทางสำหรับขนส่งพืชผลการเกษตรหรือเป็นเส้นทางรองหรือถนนท้องถิ่น หรือใช้ในงานบูรณะหรือก่อสร้างชั้นพื้นทาง หรือผิวทางจราจรให้เป็นไปตามรูปแบบและข้อกำหนดของงานถนนท้องถิ่น และหากมีงบประมาณที่เพียงพอก้สามารถราดทับด้วยผิวแอสฟัสติกส์ พาราแอสฟัสติกส์ คอนกรีต หรือผิวจราจรอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการใช้งานและกรอบวงเงินงบประมาณที่เหมาะสม

และใช้สำหรับถนนที่มีความหนา 0.15 เมตร โดยใช้ดินเดิมที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นในการก่อสร้างเพื่อความสะดวก ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อภาคประชาชนในท้องถิ่น และเป็นประโยชน์การพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่งในทุกพื้นที่ของประเทศอีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อการใช้งบประมาณแผ่นดินที่มีอยู่ให้เกิดผลสัมทฤธิ์ด้วยการบูรณาการให้เกิดประสิทธิภาพแก่ชุมชนและเกษตกรชาวสวนยางพาราอย่างยั่งยืน ในกรณีที่มีความหนาอื่นหรือเงื่อนไขการรองรับน้ำหนักบรรทุกอื่นให้วิศวกรผู้ออกแบบ หรือผู้เชี่ยวชาญทำการคำนวณโดยใช้หลักวิศวกรรมโดยการเทียบสัดส่วนโดยคำนวณในระบบบเชิงเส้น(Linear Empirical)

2. วัสดุ

2.1 วัสดุลูกรังชนิดทำชั้นพื้นทางหรือผิวทางจราจร

วัสดุลูกรังชนิดทำชั้นพื้นทางหรือผิวทางจราจร หมายถึง วัสดุลูกรังหรือวัสดุมวลรวมดิน (Soil Aggregate) ซึ่งนำมาเสริมบนชั้นรองพื้นทาง เพื่อใช้ในการก่อสร้างชั้นพื้นทางหรือผิวทางจราจรตามที่ผู้ออกแบบกำหนด

โดยจำแนกตามระบบ American Association of State Highway and Transportation Officials (AASHTO Soil Classification System) ดังนี้

2.1.1 มีส่วนที่ผ่านตะแกรงขนาด 0.075 มิลลิเมตร (เบอร์ 200) ไม่เกิน ร้อยละ 25

2.1.1.1 มีขนาดคละที่ดี และเมื่อทดลองตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท. 205 "วิธีการทดลองหาขนาด เม็ดของวัสดุ โดยผ่านตะแกรงแบบล้าง" ต้องมีขนาดเม็ดโตสุดไม่เกิน 50 มิลลิเมตร มีส่วนที่ผ่านตะแกรงขนาด 2.00 มิลลิเมตร (เบอร์10) ไม่เกินร้อยละ 70 และส่วนที่ผ่านตะแกรงขนาด 0.075 มิลลิเมตร (เบอร์ 200) ไม่เกินร้อยละ 25 มีค่า Liquid Limit เมื่อทดลองตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท. 102 "วิธีการทดลองหาค่า Liquid Limit (LL) ของดิน" ไม่เกินร้อยละ 40 มีค่า Plasticity Index เมื่อทดลองตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท. 103 "วิธีการทดลองหาค่า Plastic Limit (PL) และ Plasticity Index (PI) ของดิน" ไม่เกินร้อยละ 15 (วัสดุทดสอบถูกจัดอยู่ในกลุ่ม A-1 ถึงกลุ่มดิน A-3) ในกรณีที่ Liquid Limit หรือ Plasticity Index เกินกว่าค่าที่กำหนดจะต้องใช้ปูนขาว ผสมเพื่อลดค่าดังกล่าวให้อยู่ในกำหนด แต่ทั้งนี้ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 2 โดยน้ำหนักของวัสดุลูกรัง

2.1.2 มีส่วนที่ผ่านตะแกรงขนาด 0.075 มิลลิเมตร (เบอร์ 200) เกินร้อยละ 35

2.1.2.1 มีค่า Plasticity Index เมื่อทดลองตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท. 103 "วิธีการทดลองหาค่า Plastic Limit (PL) และ Plasticity Index (PI) ของดิน" ไม่เกินร้อยละ 10 และมีค่า Liquid Limit เมื่อทดลองตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท. 102 "วิธีการทดลองหาค่า Liquid Limit (LL) ของดิน" ไม่เกินร้อยละ 40 วัสดุทดสอบถูกจัดอยู่ในกลุ่ม A-4 (ตามระบบการจำแนกดินของ AASHTO classification system)

2.1.2.2 มีค่า Plasticity Index เมื่อทดลองตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท. 103 "วิธีการทดลองหาค่า Plastic Limit (PL) และ Plasticity Index (PI) ของดิน" ไม่เกินร้อยละ 10 และมีค่า Liquid Limit เมื่อทดลองตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท. 102 "วิธีการทดลองหาค่า Liquid Limit (LL) ของดิน" ไม่เกิน

ร้อยละ 40 วัสดุทดสอบถูกจัดอยู่ในกลุ่ม A-5 (ตามระบบการจำแนกดินของ AASHTO classification system)

2.1.2.3 มีค่า Plasticity Index เมื่อทดลองตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท. 103 "วิธีการทดลองหาค่า Plastic Limit (PL) และ Plasticity Index (PI) ของดิน" ไม่เกินร้อยละ 11 และมีค่า Liquid Limit เมื่อทดลองตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท. 102 "วิธีการทดลองหาค่า Liquid Limit (LL) ของดิน" ไม่เกินร้อยละ 40 วัสดุทดสอบถูกจัดอยู่ในกลุ่ม A-6 (ตามระบบการจำแนกดินของ AASHTO classification system)

2.1.2.4 มีค่า Plasticity Index เมื่อทดลองตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท. 103 "วิธีการทดลองหาค่า Plastic Limit (PL) และ Plasticity Index (PI) ของดิน" ไม่เกินร้อยละ 11 และมีค่า Liquid Limit เมื่อทดลองตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท. 102 "วิธีการทดลองหาค่า Liquid Limit (LL) ของดิน" ไม่เกินร้อยละ 40 วัสดุทดสอบถูกจัดอยู่ในกลุ่ม A-4 (ตามระบบการจำแนกดินของ AASHTO classification system) ซึ่งไม่เหมาะในการนำวัสดุดังกล่าวมาทำการก่อสร้าง

2.2 ปูนซีเมนต์

ปูนซีเมนต์ที่ใช้ต้องเป็นชนิดปอร์ตแลนด์ที่มีคุณสมบัติถูกต้องตามมาตรฐาน มอก.15 ประเภท 1 เป็นแบบบรรจุถุง ผู้รับจ้างจะต้องทำโรงเก็บปูนซีเมนต์ที่เหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้ปูนซีเมนต์ได้รับความชื้น

ปูนซีเมนต์ที่ใช้ตลอดงานตามสัญญา ต้องเป็นตราและประเภทเดียวกัน เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากนายช่างผู้ควบคุมงานให้เป็นอย่างอื่น

ห้ามนำปูนซีเมนต์ที่จับตัวกันเป็นก้อนปนอยู่มาใช้งาน

2.3 ปูนขาว

ในกรณีที่วัสดุลูกรังมีค่า Liquid Limit หรือ Plasticity Index เกินกว่าค่าที่กำหนด ผู้รับจ้างจะต้องใช้ปูนขาวผสมกับวัสดุลูกรัง เพื่อลดค่า Liquid Limit หรือ Plasticity Index ก่อนการผสมกับปูนซีเมนต์ ปูนขาวที่ใช้เมื่อทดลองตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท. 205 "วิธีการทดลองหาขนาดเม็ดของวัสดุ โดยผ่านตะแกรงแบบล้าง" ต้องมีส่วนที่ผ่านตะแกรงขนาด 0.075 (เบอร์ 200) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

2.4 น้ำ

น้ำที่จะนำมาใช้ผสมหรือบ่มชั้นพื้นทางหรือผิวทางจราจรถนนถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางธรรมชาติโดยใช้ดินและน้ำยางพาราสดในท้องถิ่น สำหรับงานถนนในท้องถิ่น จะต้องสะอาด ปราศจากสารต่างๆ เช่น เกลือ น้ำมัน กรด ด่าง และอินทรียวัตถุ หรือสารอื่นใดที่จะเป็นอันตรายต่อชั้นพื้นทางหรือผิวทางจราจร ทั้งนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากนายช่างผู้ควบคุมงานก่อนนำมาใช้งาน ห้ามใช้น้ำทะเลในการผสมหรือการบ่มชั้นพื้นทางหรือผิวทางจราจร

2.5 น้ำยางพารา

น้ำยางพารา หมายถึง น้ำยางสด (Field Latex) ที่ได้จากการกรีดเปลือกต้นยางและผสมสารเคมีรักษาสภาพของน้ำยางแล้ว มีค่าปริมาณเนื้อยางแห้ง (DRC) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ในกรณีที่มีค่าปริมาณเนื้อ

ยางแห้ง (DRC) ต่ำกว่าร้อยละ 30 ต้องมีการคำนวณประกอบการออกแบบ กระบวนการทำงาน และรับรองรายการคำนวณโดยวิศวกร หรือผู้เชี่ยวชาญ (โดยให้มีการใช้ปริมาณเนื้อยางแห้งเท่ากันกับปริมาณการใช้เนื้อยางแห้ง (DRC) ร้อยละ 30) และได้รับการรับรองค่าปริมาณเนื้อยางแห้ง (DRC) จากสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานราชการที่เชื่อถือได้ ในกรณีที่ปริมาณน้ำยางสดในพื้นที่มีปริมาณไม่เพียงพอ หรือไม่มีน้ำยางสดในพื้นที่สามารถใช้น้ำยางสดจากแหล่งพื้นที่อื่น หรือใช้น้ำยางข้น(Concentrated Latex) ร่วมกับน้ำยางสดหรือใช้น้ำยางข้นเพียงอย่างเดียวเฉพาะในกรณีที่ขาดแคลนน้ำยางสดและต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการตรวจการจ้างพร้อมทำหนังสือชี้แจงเหตุผลเพื่อให้คณะกรรมการตรวจการจ้างประกอบการพิจารณา และผู้รับจ้างหรือเจ้าของหน่วยงานในกรณีทำการก่อสร้างเอง ให้ดำเนินการจัดซื้อน้ำยางสด หรือน้ำยางพาราข้นโดยตรงจากสหกรณ์การเกษตร ชุมนุมสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร หรือผู้ประกอบการที่มีสัญญาร่วมกับหน่วยงานดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นสำคัญ

2.6 สารผสมเพิ่ม

สารผสมเพิ่ม (Surfactant) มีคุณสมบัติที่สามารถใช้ปรับปรุงคุณภาพช่วยป้องกันไม่ให้อนุภาคของยางพาราจับตัวกันก่อนที่จะทำการผสมกับวัสดุมวลรวมได้อย่างสม่ำเสมอทั่วถึง ซึ่งสามารถผสมสารผสมเพิ่มกับน้ำยางพาราได้ทั้งในภาคสนามหรือโรงงานผสม โดยสารผสมเพิ่มต้องได้รับการรับรองมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้จำหน่ายหรือผู้ผลิตสารผสมเพิ่มต้องได้รับการรับรองการตรวจสอบคุณสมบัติ จากสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานราชการที่เชื่อถือได้

2.2 ก่อนการดำเนินการต้องการทำออกแบบส่วนผสม (Job Mix Formula) โดยต้องได้รับการรับรองคุณสมบัติและมีเอกสารผลการทดสอบค่ากำลังรับแรงอัดแกนเดียว (Unconfined Compressive Strength) ไม่น้อยกว่า 17.5 ksc. หรือ 175 กิโลกรัมต่อตารางเมตร จากสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานราชการที่เชื่อถือได้

ข้อแนะนำคุณสมบัติพื้นฐานของสารผสมเพิ่ม(Surfactant)

คุณสมบัติ	เกณฑ์แนะนำ	หมายเหตุ
การกระจายตัวในน้ำ	กระจายตัวในน้ำได้ดี	ตรวจพินิจผสมโดยกวนให้เข้ากันได้โดยง่าย
สารที่เป็นของแข็งทั้งหมด (Total Solid Content, TSC)	มากกว่าร้อยละ 20 โดยน้ำหนัก	ปริมาณของแข็งแสดงถึงปริมาณเนื้อสารในส่วนผสม
ความหนืด(Viscosity)	ข้อกำหนดของเจ้าของผลิตภัณฑ์	ควรผสมให้เข้ากับน้ำยาพาราและน้ำได้โดยง่ายไม่ต้องใช้เครื่องมือหรือกระบวนการที่ซับซ้อน สะดวกต่อผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม
ความเป็นกรด-ด่าง	มากกว่า 9	ไม่ควรเกิดการการระคายเคืองต่อผิวกายอย่างอย่างรุนแรงหรือเฉียบพลัน
การกัดกร่อน	ไม่เป็นสารที่เมื่อสัมผัสแล้วเกิดการระคายเคืองต่อผิวกายอย่างอย่างรุนแรง หรือเฉียบพลัน	ตรวจพินิจ
ปริมาณสารระเหย	น้อยกว่าร้อยละ 30 โดยน้ำหนัก	ไอระเหยไม่ควรจุดติดไฟโดยง่าย
จุดเดือด	มากกว่า 100 องศาเซลเซียส .	เพื่อป้องกันพฤติกรรมแข็งตัวและการเกิดไอระเหยอย่างรวดเร็วในการทำการก่อสร้างขณะอุณหภูมิสูงกว่าปกติ
ปริมาณการใช้งานและการจัดเก็บ	ข้อกำหนดของเจ้าของผลิตภัณฑ์	ควรจัดเก็บในภาชนะปิดสนิท จัดเก็บในที่ร่มและอุณหภูมิห้อง
อายุการใช้งาน	2 ปี	นับจากวันที่ผลิต

2.7 สารรักษาสภาพยาง

สารรักษาสภาพยาง (Rubber Preservatives) มีคุณสมบัติที่สามารถช่วยป้องกันไม่ให้อนุภาคของยางพาราจับตัวกันเป็นก้อน ไม่เน่าเสีย หรือเกิดการแปรสภาพของน้ำยางพาราสดที่ไม่พึงประสงค์ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน และ ไม่เป็นวัสดุที่เมื่อสัมผัสแล้วเกิดการระคายเคืองต่อผิวกายอย่างเฉียบพลัน โดยข้อกำหนดของเจ้าของผลิตภัณฑ์

ข้อแนะนำคุณสมบัติพื้นฐานของสารรักษาสภาพยาง (Rubber Preservatives)

คุณสมบัติ	เกณฑ์แนะนำ	หมายเหตุ
การกระจายตัวในน้ำ	กระจายตัวในน้ำได้ดี	ตรวจพินิจผสมโดยกวนให้เข้ากันได้โดยง่าย
สารที่เป็นของแข็งทั้งหมด (Total Solid Content, TSC)	มากกว่าร้อยละ 20 โดยน้ำหนัก	ปริมาณของแข็งแสดงถึงปริมาณเนื้อสารในส่วนผสม
ความหนืด(Viscosity)	ข้อกำหนดของเจ้าของผลิตภัณฑ์	ควรผสมให้เข้ากับน้ำยาพาราและน้ำได้โดยง่ายไม่ต้องใช้เครื่องมือหรือกระบวนการที่ซับซ้อน สะดวกต่อผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม
ความเป็นกรด-ด่าง	มากกว่า 8 หรือข้อกำหนดของเจ้าของผลิตภัณฑ์	ไม่ควรเกิดการการระคายเคืองต่อผิวกายอย่างอย่างรุนแรงหรือเฉียบพลัน
ความกัดกร่อน	ไม่เป็นสารที่เมื่อสัมผัสแล้วเกิดการระคายเคืองต่อผิวกายอย่างอย่างรุนแรง หรือเฉียบพลัน	ตรวจพินิจ
ปริมาณสารระเหย	น้อยกว่าร้อยละ 30 โดยน้ำหนัก	ไอระเหยไม่ควรจุดติดไฟโดยง่าย
จุดเดือด	มากกว่า 100 องศาเซลเซียส	เพื่อป้องกันพฤติกรรมแข็งตัวและการเกิดไอระเหยอย่างรวดเร็วในการทำการก่อสร้างขณะอุณหภูมิสูงกว่าปกติ
ปริมาณการใช้งานและการจัดเก็บ	ข้อกำหนดของเจ้าของผลิตภัณฑ์	ควรจัดเก็บในภาชนะปิดสนิท จัดเก็บในที่ร่มและอุณหภูมิห้อง
อายุการใช้งาน	2 ปี	นับจากวันที่ผลิต

3. ข้อแนะนำการกำหนดอัตราส่วนผสม

ดำเนินการโดยวิธีการออกแบบส่วนผสม (Job Mix Formula) ผู้รับจ้างจะต้องเสนอสูตรส่วนผสม (Job Mix Formula) ตาม ข้อแนะนำกระบวนการปรับปรุงและการก่อสร้างถนนถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางธรรมชาติโดยใช้ดินและน้ำยางพาราสดในท้องถิ่น สำหรับงานถนนในท้องถิ่น ซึ่งทดสอบและรับรองจากสถาบันที่เชื่อถือได้ เพื่อทดลองหาค่ากำลังรับแรงอัดแกนเดียว (Unconfined Compressive Strength, UCS) โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำยางพาราผสมสารผสมเพิ่มกับค่ากำลังรับแรงอัดแกนเดียวเฉลี่ยของแต่ละจุด จากค่า UCS สูงสุดที่ได้จากกราฟจะได้ค่าปริมาณการเติมน้ำยางพาราผสมสารผสมเพิ่มที่เหมาะสม ทั้งนี้ ค่า UCS สูงสุดต้องไม่น้อยกว่า 17.5 ksc.หรือ 175 กิโลกรัมต่อตารางเมตร โดยไม่ต้องทดลองในแปลงทดลองแปลงแรกเว้นแต่เป็นความต้องการของคณะกรรมการตรวจการจ้าง ในการออกแบบ

ส่วนผสมในห้องปฏิบัติการควรออกแบบที่ 25.0 ksc. หรือ 250 กิโลกรัมต่อตารางเมตร (ในกรณีไม่ได้ทำการประเมินประสิทธิภาพของชุดเครื่องจักรก่อนทำการออกแบบส่วนผสมแนะนำให้ใช้ค่าประสิทธิภาพของเครื่องจักรที่ร้อยละ 70 นั่นคือ 17.5 ksc./0.7 = 25.0 ksc) ข้อแนะนำมีรายละเอียดดังนี้

ข้อแนะนำกระบวนการปรับปรุงและการก่อสร้างถนนถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางธรรมชาติใช้ดินและน้ำยางพาราสดในท้องถิ่น สำหรับงานถนนในท้องถิ่น ความหนา 0.15 เมตร

กลุ่มดิน	ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์ (กิโลกรัม/ตารางเมตร)	น้ำยางพาราสด ค่า (DRC) ร้อยละ 30 (กก./ตารางเมตร)	สารผสมเพิ่ม (กก./ตารางเมตร)	หมายเหตุ
A-1 A-2 A-3	18 - 20	2	≥0.10	อัตราส่วนสอดคล้องกับข้อแนะนำการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสำหรับงานถนนท้องถิ่น
A-4	20 - 22	2.0-2.5	≥0.10	ข้อแนะนำกระบวนการปรับปรุงและการก่อสร้างถนนถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางธรรมชาติโดยใช้ดินและน้ำยางพาราสดในท้องถิ่น สำหรับงานถนนในท้องถิ่น
A-5	22 - 25	2.0-2.5	≥0.10	
A-6	≥25	2.5-3.0	≥0.10	
A-7	-	-	-	ควรปรับปรุงคุณภาพดินให้อยู่ในชั้นคุณภาพที่สูงขึ้น เช่น A-4,A-5,A-6 และทำการออกแบบโดยวิศวกร หรือผู้เชี่ยวชาญ

4. เครื่องจักรและเครื่องมือ

ก่อนเริ่มงานผู้รับจ้างจะต้องเตรียมเครื่องจักรกลและเครื่องมือต่างๆ ที่จำเป็นจะต้องใช้ในการก่อสร้างพร้อมทั้งเครื่องมือทดลองคุณภาพวัสดุไว้ให้พร้อมที่หน้างาน ทั้งนี้ต้องเป็นแบบ ขนาดที่เหมาะสม และอยู่ในสภาพที่ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่กำหนด โดยต้องผ่านการตรวจสอบหรือสอบเทียบจากนายช่างผู้ควบคุมงาน

ในระหว่างการก่อสร้าง ผู้รับจ้างจะต้องทำการตรวจสอบสภาพเครื่องจักรและบำรุงรักษาเครื่องจักรอย่างสม่ำเสมอ ถ้าเครื่องจักรและเครื่องมือใดทำงานได้ไม่เต็มที่ หรือทำงานไม่ได้ผลตามวัตถุประสงค์ จะต้องทำการแก้ไขหรือจัดหาเครื่องจักรและเครื่องมืออื่นใดมาใช้ทดแทนหรือเพิ่มเติม ทั้งนี้ต้องผ่านการตรวจสอบของนายช่างผู้ควบคุมงาน

เครื่องจักรในการผสมส่วนผสมอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

1. รถเกลี่ยดิน (Motor Grader) ขนาด 150 แรงม้า หรือรถรีไซคลิ่ง(Recycling) หรือแพล้นผสม(Mix In Plant)
2. เครื่องจักรที่ใช้ในการบดอัด ประกอบด้วย
   2.1 รถบดล้อยาง ขนาด 10 ตัน ล้อหน้าและล้อหลัง เป็น 4 หรือ 5 ล้อ จำนวน 1 คัน
   2.2 รถบดอัดแบบสั่นสะเทือนขับเคลื่อนด้วยตัวเอง ล้อหน้าเป็นล้อเพลาหน้าเรียบ ล้อหลังเป็นล้อยาง ขนาด 10 ตัน น้ำหนักสั่นสะเทือนไม่น้อยกว่า 1,800 ครั้ง/นาที จำนวน 1 คัน
   2.3 รถบรรทุกน้ำขนาดถังบรรจุได้ไม่น้อยกว่า 6,000 ลิตร จำนวน 2 คัน

กรณีเครื่องจักรและเครื่องมือแตกต่างจากข้อแนะนำต้องได้รับการอนุมัติจากนายช่างหรือวิศวกรหรือกรรมการผู้ควบคุมงาน

5. ขั้นตอนวิธีการ

ผู้รับจ้างจะต้องทำสูตรส่วนผสม (Job Mix Formula) ต้องได้รับการรับรองจากสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานภาครัฐที่เชื่อถือได้ และผ่านการตรวจสอบจากช่างผู้ควบคุมงานแล้วให้ดำเนินการปรับปรุงถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติ

5.1 การเตรียมการก่อนการดำเนินการ

ผู้รับจ้างต้องทำการกำจัดต้นไม้ พุ่มไม้ ไม้ผุ ขยะ วัชพืช หรือสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ออกไปให้พ้น โดยต้องเตรียมรถเกลี่ยดิน (Motor Grader) ให้อยู่ในสภาพสามารถใช้งานได้ดี และเตรียมวัสดุที่จะใช้ในการดำเนินการ ได้แก่ ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์ เป็นประเภท 1 มอก. 15 น้ำยางพาราสด DRC ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ในกรณีที่มีค่าปริมาณเนื้อยางแห้ง (DRC) ต่ำกว่าร้อยละ 30 ต้องมีรายการคำนวณประกอบการออกแบบกระบวนการทำงาน และรับรองรายการคำนวณโดยวิศวกร หรือผู้เชี่ยวชาญ (โดยให้มีการใช้ปริมาณเนื้อยางแห้งเท่ากันกับปริมาณการใช้เนื้อยางแห้ง (DRC) ร้อยละ 30) สารผสมเพิ่ม (Surfactant) และน้ำ ให้ครบตามปริมาณที่จะดำเนินการให้ครบถ้วนเพียงพอและต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ควบคุมงานก่อนที่จะดำเนินการ

5.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

ให้ใช้รถเกลี่ยดิน (Motor Grader) ทำการรื้อถนนดิน หินคลุก ชั้นทางของผิวจราจรเดิมออก โดยทำการ Scarification & Reconstruction เป็นชั้น ๆ ไม่เกิน 0.15 เมตร หรือลงหินคลุกใหม่ หรือเพิ่มเติมหินคลุก หรือวัสดุเพิ่มเติมอื่นๆ ตามข้อกำหนดในรูปแบบรายการ

5.2.1 ทำการบดอัดชั้นดินเดิม

5.2.2 นำปูนซีเมนต์ถุงวางครอบคลุมพื้นที่ โดยใช้ประมาณ 18 - 25 กิโลเมตรต่อตารางเมตร หรือตามข้อกำหนดที่ปรากฏในรูปแบบรายการ

5.2.3 กรณีผสมที่หน้างานทำการผสมแห้งระหว่างดินและปูนซีเมนต์ให้สามารถผสมเข้ากันจนเป็นเนื้อเดียวกัน (ใช้เวลาดำเนินการผสมแห้งไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง)

5.2.4 ทำการผสมน้ำยางพาราสด DRC ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ในกรณีที่มีค่าปริมาณเนื้อยางแห้ง (DRC) ต่ำกว่าร้อยละ 30 ต้องมีรายการคำนวณประกอบการออกแบบ กระบวนการทำงาน และรับรองรายการคำนวณโดยวิศวกร หรือผู้เชี่ยวชาญ (โดยให้มีการใช้ปริมาณเนื้อยางแห้งเท่ากันกับปริมาณการใช้เนื้อยางแห้ง (DRC) ร้อยละ 30) สารผสมเพิ่ม (Surfactant) และน้ำลงในถังรถบรรทุกน้ำ เพื่อกวนผสมให้เป็นไปตามค่า Optimum Moisture Content ปริมาณตามที่ออกแบบส่วนผสมไว้ (Job Mix Formula) โดยใช้เวลาผสมภายใน 5 - 10 นาที

5.2.5 เมื่อทำการผสมแห้งระหว่างดินและปูนซีเมนต์แล้วเสร็จ นำสารผสมเพิ่ม น้ำยางพาราสด DRC ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ในกรณีที่มีค่าปริมาณเนื้อยางแห้ง (DRC) ต่ำกว่าร้อยละ 30 ต้องมีรายการคำนวณประกอบการออกแบบ กระบวนการทำงาน และรับรองรายการคำนวณโดยวิศวกร หรือผู้เชี่ยวชาญ (โดยให้มีการใช้ปริมาณเนื้อยางแห้งเท่ากันกับปริมาณการใช้เนื้อยางแห้ง (DRC) ร้อยละ 30) สารผสมเพิ่มไม่น้อยกว่าปริมาณที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างในอัตราที่ผู้ออกแบบกำหนด และน้ำที่เตรียมไว้แล้วมาพ่นลงในพื้นที่ที่ผสมแห้งไว้ โดยใช้รถเกลี่ยดินผสมเปียกจนเข้ากัน (ผู้ควบคุมงานต้องควบคุมด้วยปริมาณความชื้นที่เหมาะสม (Optimum Moisture Content) ตามที่ออกแบบไว้อย่างใกล้ชิด จากนั้นจึงนำรถบดล้อเหล็กและล้อยางบดอัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดให้แล้วเสร็จภายใน 2 ชั่วโมง

การจัดทำถนนตามรูปแบบรายการ จะต้องเติมน้ำยางพาราสด DRC ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ในกรณีที่มีค่าปริมาณเนื้อยางแห้ง (DRC) ต่ำกว่าร้อยละ 30 ต้องมีรายการคำนวณประกอบการออกแบบ กระบวนการทำงาน และรับรองรายการคำนวณโดยวิศวกร หรือผู้เชี่ยวชาญ (โดยให้มีการใช้ปริมาณเนื้อยางแห้งเท่ากันกับปริมาณการใช้เนื้อยางแห้ง (DRC) ร้อยละ 30) และสารผสมเพิ่มไม่น้อยกว่าปริมาณที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างในอัตราที่ผู้ออกแบบกำหนด โดยต้องทำการผสมให้แล้วเสร็จภายใน 2 ชั่วโมง ทดสอบค่ากำลังรับแรงอัด (Unconfined Compressive Strength) ไม่น้อยกว่า 17.5 ksc. และบดอัดแน่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 (Modified Proctor Density)

5.2.6 ให้ทำการพ่นน้ำเลี้ยงผิวหน้าของถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติในขณะบดทับและภายหลังการบดทับให้ชื้นอยู่ตลอดเวลา เพื่อช่วยให้เกิดปฏิกิริยาระหว่างปูนซีเมนต์ ดินและ

น้ำให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นอันจะมีผลทำให้กำลังรับแรงอัดของถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติเพิ่มขึ้น และยังช่วยลดรอยแตกของผิวจราจรอันเนื่องมาจากการสูญเสียความชื้นหลังบดทับด้วย

5.3 การควบคุมคุณภาพขณะดำเนินการ

ให้ก่อสร้างเป็นชั้นๆ โดยให้ความหนาหลังจากบดทับแต่ละชั้นไม่เกิน 150 มิลลิเมตร

5.3.1 การทดสอบความหนาแน่นของการบดทับ

การปรับปรุงถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติ จะต้องทำการบดทับให้ได้ความแน่นแห้งสม่ำเสมอไม่ต่ำกว่าร้อยละ 95 หรือตามที่กำหนดไว้ในแบบของความแน่นแห้งสูงสุดที่ได้จากการทดลองตัวอย่างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติ จากแหล่งวัสดุแต่ละแหล่งหรือแต่ละกอง ตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท.108 "วิธีการทดลองการบดอัดแน่น(Compaction Test) แบบสูงกว่ามาตรฐาน"

การทดสอบความแน่นของการบดทับควรดำเนินการทดสอบในวันที่บดทับเสร็จตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท.603 "วิธีการทดลองหาค่าความแน่นของวัสดุในสนามโดยใช้ทราย" (Field Density Test) ทุกระยะประมาณ 200 เมตร ต่อความกว้าง 1 ช่องจราจรหรือประมาณพื้นที่ 1,000 ตารางเมตรต่อ 1 หลุมตัวอย่างหรือตามที่กำหนดไว้ในแบบเป็นอย่างอื่น

5.3.2 การทดสอบกำลังรับแรงอัด

ให้เตรียมแท่งตัวอย่างทดสอบจำนวน 3 ตัวอย่าง เพื่อทดสอบกำลังรับแรงอัดแกนเดียว (Unconfined Compressive Strength) ในช่วงงานก่อสร้างแต่ละช่วง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ของถนนตามรูปแบบรายการที่มีความหนาไม่เกิน 150 มิลลิเมตร พื้นที่ไม่เกิน 1,500 ตารางเมตร และให้ถือว่าแท่งตัวอย่าง 3 ตัวอย่างนี้ เป็นหนึ่งชุดทดสอบ

ภายหลังการบดอัดให้ดันตัวอย่างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติ ออกจากแบบและบ่มไว้ในถุงพลาสติกเพื่อป้องกันมิให้ตัวอย่างสูญเสียความชื้นเป็นระยะเวลานาน 7 วัน เมื่อครบ 7 วัน ให้นำตัวอย่างทดสอบแต่ละชุด (3 ชุด) ออกจากถุงพลาสติก แช่น้ำไว้นาน 2 ชั่วโมง หลังจากนั้นจึงถือตัวอย่างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติ ไปทดสอบกำลังรับแรงอัดตามวิธีการทดลองที่ ทล.-ท.105 "วิธีการทดสอบหากำลังรับแรงอัดแกนเดียว (Unconfined Compressive Strength) ของดิน" โดยอนุโลม

ค่ากำลังรับแรงอัดเฉลี่ยของถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติในช่วงงานก่อสร้างแต่ละช่วงจะต้องไม่น้อยกว่าที่กำหนด ทั้งนี้อนุญาตให้มีแท่งถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติ ที่มีค่ากำลังอัดต่ำกว่าที่กำหนดได้ไม่เกิน 1 ก้อน แต่ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ของค่าที่กำหนด

ผลการทดสอบกำลังรับแรงอัดโดยเฉลี่ยของตัวอย่างทดสอบที่เจาะจากสนามจำนวน 3 ก้อน ที่มีอายุไม่เกิน 28 วัน จะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ของกำลังรับแรงอัดที่กำหนดได้ไม่เกิน 1 ก้อน แต่ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของค่าที่กำหนด

ถ้าผลทดสอบไม่ได้ตามที่กำหนดนี้ถือว่าถนนใช้ไม่ได้ ผู้รับจ้างจะต้องรื้อถนนในช่วงนี้ออกทิ้งไปและให้ทำการก่อสร้างขึ้นมาใหม่ให้ได้มาตรฐานตามกำหนด

ผู้รับจ้างจะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการทดสอบซ้ำและค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการรื้อถนนที่มีผลการทดสอบไม่ได้ตามที่กำหนดไว้

5.4 การบ่มและการเปิดจราจร

ให้บ่มถนนทุกชั้นโดยพ่นน้ำลงไปบนผิวหน้าถนนที่ก่อสร้างแล้วเสร็จให้ผิวหน้าชุ่มชื้นตลอดเวลาติดต่อกันเป็นเวลานานอย่างน้อยที่สุด 3 วัน นับจากวันที่บดทับเสร็จ ในช่วงเวลาของการบ่มสามารถให้เปิดการจราจรได้ปกติ สอดคล้องกับข้อแนะนำการออกแบบความหนาแน่นของชั้นโครงสร้างทางในปัจจุบันของประเทศ

ตารางแสดงข้อแนะนำการออกแบบความหนาแน่นของชั้นโครงสร้างทาง

ดินเดิมหรือคันทางเดิม (CBR)	ปริมาณจราจร (คันต่อวัน)	วัสดุคัดเลือก (เมตร)	ดินซีเมนต์ (เมตร)
ร้อยละ 4	≤150	0.15	0.15
	151-300	0.25	0.15
ร้อยละ 6	≤150	-	0.15
	151-300	0.15	0.15
ร้อยละ 8	≤150	-	0.15
	151-300	-	0.15

หมายเหตุ

1. กรณีวัสดุคันทางมีค่า CBR น้อยกว่าร้อยละ 8 ต้องออกแบบโครงสร้างคันทางเป็นพิเศษ
2. วัสดุที่ใช้ทำคันทางจะต้องมีค่า CBR ไม่น้อยกว่าค่า CBR ของดินเดิม และไม่น้อยกว่าร้อยละ 4
3. ระยะเวลาการออกแบบ 2 ปี รับน้ำหนักรถบรรทุก 21 ตัน (รถ 6 ล้อ 3 เพลา)
4. ความหนาของผิวจราจร และชั้นวัสดุคัดเลือกผู้ออกแบบจะต้องเป็นผู้กำหนดในแบบก่อสร้างแต่ละเส้นทาง

6. ข้อแนะนำในการทดสอบวัสดุ เพื่อจำแนกในการใช้แบบสำหรับงานถนนท้องถิ่น

การเก็บดินตัวอย่างเพื่อหาขนาดคละของวัสดุกำหนดให้เก็บตัวอย่างไม่น้อยกว่า 50 กิโลกรัมต่อพื้นที่ไม่เกิน 5,000 ตารางเมตร

ก่อนดำเนินการ

6.1 การทดสอบหาขนาดเม็ดดินโดยใช้ตะแกรงมาตรฐาน (Sieve Analysis)

6.2 การทดสอบหาขีดจำกัดของอัตเตอร์เบิร์ก (Unterberg's Limit)

6.3 การทดสอบการบดอัดดิน (Compaction Test)

การทดสอบระหว่างก่อสร้าง

6.4 การทดสอบกำลังรับแรงอัดแกนเดียว (Unconfined Compressive Strength) กำหนดให้เก็บดินตัวอย่างจำนวน 1 ก้อนต่อพื้นที่ 1,200 ตารางเมตร

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
ขั้นตอนการจัดเก็บน้ำยางพาราสด

กรณีตัวอย่างการเตรียมน้ำยางพาราสดผสมสารรักษาสภาพยางพารา(Rubber Preservatives) พร้อมใช้งานในปริมาณ 6 กิโลกรัม และมีอายุการเก็บรักษาไม่น้อยกว่า 6 เดือน (180 วัน) ผู้รับผิดชอบในการรวบรวมน้ำยางพาราสดหรือยางพาราข้นประกอบด้วย สหกรณ์การเกษตร ชุมนุมสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มสหกรณ์กลุ่มเกษตรกร หรือผู้ประกอบการที่มีสัญญาร่วมกับหน่วยงานดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นสำคัญ

1. การเตรียมน้ำยางพาราสด

วิธีที่ 1 ตัวอย่างกรณีใช้น้ำยางสดในพื้นที่ซึ่งเคยขายน้ำยางสดโดยใช้สารรักษาสภาพยางพารา (แอมโมเนียหรือสารเคมีสำหรับรักษาสภาพยางพาราที่เคยใช้อยู่เดิมในพื้นที่ หรือตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยหรือตามคำแนะนำของภาคเอกชนผู้ผลิตสารรักษาสภาพยางพารา)

1.1 เทสารแอมโมเนีย หรือสารรักษาสภาพยางพาราที่เคยใช้อยู่เดิมในพื้นที่หรือตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทย หรือสารรักษาสภาพยางพาราตามคำแนะนำของภาคเอกชนผู้ผลิต ลงในภาชนะ หรือถังบรรจุที่มีผาปิด

1.2 เทน้ำยางสดที่กรีดได้ในปริมาณที่เหมาะสมกับปริมาณสารคงสภาพยางพาราก**วนให้เข้ากัน**ประมาณ 2 -3 นาที หรือปิดฝาถังแล้วกลิ้งไปมาประมาณ 2 -3 นาที เช่นกรณีเตรียมสารรักษาสภาพยางพาราเพื่อผสมกับน้ำยางยาราสดที่เตรียมไว้แล้วเก็บรักษาในภาชนะบรรจุขนาด 25 กิโลกรัม หรือ 200 กิโลกรัม หรือปริมาณขึ้นกับภาชนะที่จัดเก็บ

1.3 ตรวจสอบปริมาณเนื้อยาง(DRC) สามารถใช้การอบไมโครเวฟทำการตรวจสอบโดยวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มเกษตรกร หรือตัวแทนเกษตรกรที่ได้รับการรับรองจากการยางแห่งประเทศไทย หรือผู้บุคคล หรือนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมาย(ตัวอย่างโดยทั่วไปน้ำยางพาราสดที่เติมสารรักษาสภาพแล้วจะมีปริมาณเนื้อยางต่ำกว่าร้อยละ 30 ก็สามารถนำไปใช้งานได้โดยการคำนวณตามหลักวิศวกรรมโดยวิศวกรผู้ทำการออกแบบสัดส่วนผสม)

1.4 สุ่มเก็บน้ำยางพาราสดเพื่อส่งตรวจในห้องปฏิบัติการโดยใช้สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานราชการที่เชื่อถือได้

1.5 โดยทั่วไปน้ำยางพาราสดจะมีปริมาณเนื้อยาง(DRC) ที่ประมาณ 30% ดังนั้นในเบื้องต้นเมื่อผสมสารรักษาสภาพแล้วจะมีปริมาณเนื้อยาง(DRC) ที่ต่ำกว่า 30%

1.6 ปริมาณการใช้สารรักษาสภาพยางอาจเปลี่ยนแปลงตามคุณสมบัติหรือข้อแนะนำของผู้ผลิตสารรักษาสภาพยางพาราหรือผู้เชี่ยวชาญ

วิธีที่ 2 ตัวอย่างการจัดเก็บน้ำยางพาราสดที่ผสมสารรักษาสภาพยางพาราแล้วมีปริมาณ 6 กิโลกรัม กรณีใช้น้ำยางพาราสดในพื้นที่ซึ่งไม่เคยขายน้ำยางสด หรือไม่เคยใช้สารรักษาสภาพยาง

2.1 เทสารสารรักษาสภาพยางพาราจัดเตรียมให้ปริมาณ 6 กิโลกรัม x12.5% = 0.75 กิโลกรัม

2.2 เทน้ำยางพาราสดที่กรีดได้ในปริมาณ 5.25 กิโลกรัม กวนให้เข้ากันประมาณ 2 -3 นาที หรือเทรวมในภาชนะบรรจุแล้วเขย่าหรือปิดฝาให้สนิทแล้วกลิ้งถังบรรจุไปมาประมาณ 2 -3 นาทีจะได้น้ำยางสดพร้อมใช้ในปริมาณ 6 กิโลกรัม เก็บไว้ในภาชนะปิดสามารถรักษาสภาพได้ไม่น้อยกว่า 6 เดือนหรือตามข้อกำหนดของภาคเอกชนผู้ผลิต เก็บรักษาในภาชนะปิด จัดเก็บในที่ร่มและอุณหภูมิห้อง

2.3 ตรวจสอบปริมาณเนื้อยาง(DRC) สามารถใช้การอบโดยเตาไมโครเวฟ ปริมาณเนื้อยางทำการตรวจสอบโดยวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มเกษตรกร หรือตัวแทนเกษตรกรที่ได้รับการรับรองจากการยางแห่งประเทศไทย หรือบุคคล หรือนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมาย(ตัวอย่างโดยทั่วไปน้ำยางพาราสดที่เติมสารคงสภาพแล้วจะมีปริมาณเนื้อยางต่ำกว่าร้อยละ 30 ก็สามารถนำไปใช้งานได้โดยการคำนวณตามหลักวิศวกรรมโดยวิศวกรผู้ทำการออกแบบสัดส่วนผสม)

2.4 สุ่มเก็บน้ำยางพาราสดเพื่อส่งตรวจในห้องปฏิบัติการโดยใช้สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานราชการที่เชื่อถือได้

2.5 โดยทั่วไปน้ำยางพาราสดจะมีปริมาณเนื้อยาง(DRC) ที่ประมาณ 30% ดังนั้นจากการประเมินโดยการคำนวณในเบื้องต้นเมื่อผสมสารรักษาสภาพแล้วจะมีปริมาณเนื้อยาง(DRC) ที่ (30% × 5.25 กก)/6 กก = 26.25 %

2.6 ปริมาณการใช้สารรักษาสภาพยางอาจเปลี่ยนแปลงตามคุณสมบัติหรือข้อแนะนำของภาคเอกชนผู้ผลิตสารรักษาสภาพยางพารา

2. การผสมสารผสมเพิ่มกับน้ำยางพาราสด(ปริมาณรวม 6 กิโลกรัม)

2.1 เทสารผสมเพิ่ม(Surfactant) 1.25 กิโลกรัม ไว้ในภาชนะที่จัดเตรียมไว้

2.2 เทน้ำยางพาราสดที่จัดเตรียมไว้ในข้อ 1 ปริมาณ 4.75 กิโลกรัม กวนให้เข้ากันประมาณ 2-3 นาทีจะได้สารผสมพร้อมใช้งานที่มีส่วนผสมของน้ำยางสดในปริมาณ 6 กิโลกรัม ซึ่งสามารถใช้งานได้ในทันทีภายหลังการกวนให้สารเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน และในกรณีที่ใช้ไม่หมดสามารถเก็บไว้ในภาชนะปิดเพื่อรักษาสภาพไว้ได้ 6 เดือน(180 วัน) บรรจุภาชนะปิด เก็บรักษาในที่ร่มและอุณหภูมิห้อง

2.3 สารผสมที่ได้จากการเตรียมในข้อ 2.2 เป็นสารผสมเพิ่มผสมน้ำยางพาราสดที่พร้อมใช้งานที่จัดเตรียมจากน้ำยางพาราสดซึ่งสามารถใช้ในงานดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติ

2.4 ปริมาณการใช้สารผสมเพิ่มกับน้ำยางพาราสดอาจเปลี่ยนแปลงตามคุณสมบัติหรือข้อแนะนำของภาคเอกชนผู้ผลิตสารผสมเพิ่ม

3. การผสมสารผสมเพิ่มกับน้ำยางพาราข้น(ปริมาณรวม 6 กิโลกรัม)

3.1 เตรียมสารผสมเพิ่ม(Surfactant) 1.25 กิโลกรัม ไว้ในภาชนะที่จัดเตรียมไว้ เทน้ำยางพาราข้นที่ซื้อมาจากหน่วยงานผู้จัดจำหน่ายในปริมาณ 3.10 กิโลกรัม และเติมน้ำสะอาด 1.65 กิโลกรัม กวนให้เข้ากันประมาณ 2 -3 นาที จะได้สารผสมพร้อมใช้งานที่มีส่วนผสมของน้ำยางข้นในปริมาณ 6 กิโลกรัม ซึ่งสามารถใช้งานได้ในทันทีภายหลังการกวนให้สารเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน และในกรณีที่ใช้ไม่หมดสามารถเก็บไว้ในภาชนะปิดเพื่อรักษาสภาพไว้ได้ 6 เดือน(180วัน) บรรจุภาชนะปิด เก็บรักษาในที่ร่มและอุณหภูมิห้อง

3.2 สารผสมที่ได้จากการเตรียมในข้อ 3.1 เป็นสารผสมเพิ่มผสมน้ำยางพาราข้นที่พร้อมใช้งานที่จัดเตรียมจากน้ำยางพาราข้นซึ่งสามารถใช้ในงานดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติ(ตัวอย่างโดยทั่วไปน้ำยางพาราข้นที่เติมสารคงสภาพแล้วจะมีปริมาณเนื้อยางมากกว่าร้อยละ 30 สามารถนำไปใช้งานได้โดยการคำนวณตามหลักวิศวกรรมโดยวิศวกรผู้ทำการออกแบบสัดส่วนผสม)

3.3 ปริมาณการใช้สารผสมเพิ่มกับน้ำยางพาราข้นอาจเปลี่ยนแปลงตามคุณสมบัติหรือข้อแนะนำของภาคเอกชนผู้ผลิตสารผสมเพิ่ม

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างการคำนวณปริมาณเนื้อยางพาราแห้ง(DRC) โดยการใช้น้ำยางพาราสดหรือยางพาราข้นในการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติ ผสมที่หน้างานโดยใช้ดินเดิมในพื้นที่

1. ในการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสดที่มีความหนา 0.15 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 1,000 เมตรคิดเป็พื้นที่ 6,000 ตารางเมตร

   กรณีตัวอย่างดินประเภท A-1 ก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสดที่มีความหนา 0.15 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 1,000 เมตรคิดเป็พื้นที่ 6,000 ตารางเมตรใช้น้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 30

ใช้ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์สำหรับงานโครงสร้างประเภทที่ 1 จำนวน 20 กิโลกรัมต่อตารางเมตร

- ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์สำหรับงานโครงสร้างประเภทที่ 1 = 20 กิโลกรัมต่อตารางเมตร×6,000 ตารางเมตร
  = 120,000 กิโลกรัม หรือ 2,400 กระสอบ
  (น้ำหนัก 50 กิโลกรัม/กระสอบ)

-ปริมาณน้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 30 = 2 กิโลกรัมต่อตารางเมตร×6,000 ตารางเมตร
= 12,000 กิโลกรัม หรือ 12 ตัน

คิดเป็นปริมาณเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 100 = 12,000 กิโลกรัม×30% = 3,600 กิโลกรัม หรือ 3.6 ตัน

-ปริมาณสารผสมเพิ่ม(Surfactant) = 0.25 กิโลกรัมต่อตารางเมตร×6,000 ตารางเมตร = 1,500 กิโลกรัม หรือ 1.5 ตัน

สรุป กรณีตัวอย่างดินประเภท A-1 ก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสดที่มีความหนา 0.15 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 1,000 เมตรคิดเป็พื้นที่ 6,000 ตารางเมตรใช้น้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง (DRC) ร้อยละ 30

-ใช้ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์สำหรับงานโครงสร้างประเภทที่ 1 ปริมาณ 120,000 กิโลกรัม หรือ หรือ 2,400 กระสอบ

-ใช้น้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 30 ปริมาณ 12,000 กิโลกรัม หรือ 12 ตัน

-ใช้สารผสมเพิ่ม(Surfactant) ปริมาณ 1,500 กิโลกรัม หรือ 1.5 ตัน

-ปริมาณน้ำในส่วนผสมให้คำนวณจากผลการทดสอบค่าปริมาณความชื้นที่เหมาะสม (Optimum Moisture Content, OMC) และให้ลดปริมาณน้ำที่คำนวณได้จากค่าปริมาณความชื้นที่เหมาะสมด้วยปริมาณน้ำยางพาราสดและสารผสมเพิ่มเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของปริมาณความชื้นที่เหมาะสม

2. ในการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสดที่มีความหนา 0.15 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 1,000 เมตรคิดเป็พื้นที่ 6,000 ตารางเมตร

   กรณีตัวอย่างดินประเภท A-1 ก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสดที่มีความหนา 0.15 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 1,000 เมตรคิดเป็พื้นที่ 6,000 ตารางเมตรใช้น้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 25

ใช้ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์สำหรับงานโครงสร้างประเภทที่ 1 จำนวน 20 กิโลกรัมต่อตารางเมตร

- ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์สำหรับงานโครงสร้างประเภทที่ 1 = 20 กิโลกรัมต่อตารางเมตร×6,000 ตารางเมตร
= 120,000 กิโลกรัม หรือ 2,400 กระสอบ
(น้ำหนัก 50 กิโลกรัม/กระสอบ)

-ปริมาณน้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 30 = 2 กิโลกรัมต่อตารางเมตร×6,000 ตารางเมตร
= 12,000 กิโลกรัม หรือ 12 ตัน

คิดปริมาณเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 100 = 3,600 กิโลกรัม หรือ 3.6 ตัน

ดังนั้นปริมาณการใช้น้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 25 = (3,600 กิโลกรัม)/(25%) = 14,400 กิโลกรัม หรือ 14.4 ตัน

-ปริมาณสารผสมเพิ่ม(Surfactant) = 0.25 กิโลกรัมต่อตารางเมตร×6,000 ตารางเมตร = 1,500 กิโลกรัม หรือ 1.5 ตัน

สรุป กรณีตัวอย่างดินประเภท A-1 ก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสดที่มีความหนา 0.15 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 1,000 เมตรคิดเป็พื้นที่ 6,000 ตารางเมตรใช้น้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง (DRC) ร้อยละ 25

-ใช้ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์สำหรับงานโครงสร้างประเภทที่ 1 ปริมาณ 120,000 กิโลกรัม หรือ 2,400 กระสอบ(น้ำหนัก 50 กิโลกรัม/กระสอบ)

-ใช้น้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 25 ปริมาณ 14,400 กิโลกรัม หรือ 14.4 ตัน

-ใช้สารผสมเพิ่ม(Surfactant) ปริมาณ 1,500 กิโลกรัม หรือ 1.5 ตัน

-ปริมาณน้ำในส่วนผสมให้คำนวณจากผลการทดสอบค่าปริมาณความชื้นที่เหมาะสม (Optimum Moisture Content, OMC) และให้ลดปริมาณน้ำที่คำนวณได้จากค่าปริมาณความชื้นที่เหมาะสมด้วยปริมาณน้ำยางพาราสดและสารผสมเพิ่มเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของปริมาณความชื้นที่เหมาะสม

3. ในการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสดที่มีความหนา 0.15 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 1,000 เมตรคิดเป็พื้นที่ 6,000 ตารางเมตร

กรณีตัวอย่างดินประเภท A-1 ก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสดที่มีความหนา 0.15 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 1,000 เมตรคิดเป็พื้นที่ 6,000 ตารางเมตรใช้น้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 25 จำนวน 10,000 กิโลกรัม ส่วนที่เหลือใช้น้ำยางข้นที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 60

ใช้ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์สำหรับงานโครงสร้างประเภทที่ 1 จำนวน 20 กิโลกรัมต่อตารางเมตร

- ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์สำหรับงานโครงสร้างประเภทที่ 1 = 20 กิโลกรัมต่อตารางเมตร×6,000 ตารางเมตร
= 120,000 กิโลกรัม หรือ 2,400 กระสอบ
(น้ำหนัก 50 กิโลกรัม/กระสอบ)

เงื่อนไขต้องการปริมาณเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 100 = 3,600 กิโลกรัม หรือ 3.6 ตัน

-ปริมาณน้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 25 จำนวน 10,000 กิโลกรัม = ปริมาณเนื้อยางแห้ง (DRC) ร้อยละ 100 = (10,000 กิโลกรัม) ×25% = 2,500 กิโลกรัม หรือ 2.5 ตัน

ดังนั้นเหลือคิดปริมาณเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 100 = 3,600 กิโลกรัม - 2,500 กิโลกรัม = 1,100 กิโลกรัม

คิดเป็นปริมาณน้ำยางข้นที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 60 = (1,100 กิโลกรัม)/(60%) = 1,834 กิโลกรัม หรือ 1.84 ตัน

-ปริมาณสารผสมเพิ่ม(Surfactant) = 0.25 กิโลกรัมต่อตารางเมตร×6,000 ตารางเมตร = 1,500 กิโลกรัม หรือ 1.5 ตัน

สรุป กรณีตัวอย่างดินประเภท A-1 ก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสดที่มีความหนา 0.15 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 1,000 เมตรคิดเป็พื้นที่ 6,000 ตารางเมตรใช้น้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง (DRC) ร้อยละ 25

-ใช้ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์สำหรับงานโครงสร้างประเภทที่ 1 ปริมาณ 120,000 กิโลกรัม หรือ 2,400 กระสอบ(น้ำหนัก 50 กิโลกรัม/กระสอบ)

-ใช้น้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 25 ปริมาณ 10,000 กิโลกรัม หรือ 10.0 ตัน

-ใช้น้ำยางข้นที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 60 ปริมาณ 1,834 กิโลกรัม หรือ 1.84 ตัน

-ใช้สารผสมเพิ่ม(Surfactant) ปริมาณ 1,500 กิโลกรัม หรือ 1.5 ตัน

-ปริมาณน้ำในส่วนผสมให้คำนวณจากผลการทดสอบค่าปริมาณความชื้นที่เหมาะสม (Optimum Moisture Content, OMC) และให้ลดปริมาณน้ำที่คำนวณได้จากค่าปริมาณความชื้นที่เหมาะสมด้วยปริมาณน้ำยางพาราสดและสารผสมเพิ่มเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของปริมาณความชื้นที่เหมาะสม

4. ในการก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสดที่มีความหนา 0.15 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 1,000 เมตรคิดเป็พื้นที่ 6,000 ตารางเมตร

กรณีตัวอย่างดินประเภท A-1 ก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสดที่มีความหนา 0.15 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 1,000 เมตรคิดเป็พื้นที่ 6,000 ตารางเมตรใช้น้ำยางข้นที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 60

ใช้ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์สำหรับงานโครงสร้างประเภทที่ 1 จำนวน 20 กิโลกรัมต่อตารางเมตร

- ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์สำหรับงานโครงสร้างประเภทที่ 1 = 20 กิโลกรัมต่อตารางเมตร×6,000 ตารางเมตร
= 120,000 กิโลกรัม หรือ 2,400 กระสอบ
(น้ำหนัก 50 กิโลกรัม/กระสอบ)

-ปริมาณน้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 30 = 2 กิโลกรัมต่อตารางเมตร×6,000 ตารางเมตร
= 12,000 กิโลกรัม หรือ 12 ตัน

คิดปริมาณเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 100 = 3,600 กิโลกรัม หรือ 3.6 ตัน

ดังนันคิดเป็นปริมาณน้ำยางข้นที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 60 = (3,600 กิโลกรัม)/(60%) = 6,000 กิโลกรัม หรือ 6.0 ตัน

-ปริมาณสารผสมเพิ่ม(Surfactant) = 0.25 กิโลกรัมต่อตารางเมตร×6,000 ตารางเมตร = 1,500 กิโลกรัม หรือ 1.5 ตัน

สรุป กรณีตัวอย่างดินประเภท A-1 ก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราสดที่มีความหนา 0.15 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 1,000 เมตรคิดเป็พื้นที่ 6,000 ตารางเมตรใช้น้ำยางพาราสดที่มีเนื้อยางแห้ง (DRC) ร้อยละ 25

-ใช้ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์สำหรับงานโครงสร้างประเภทที่ 1 ปริมาณ 120,000 กิโลกรัม หรือ 2,400 กระสอบ(น้ำหนัก 50 กิโลกรัม/กระสอบ)

-ใช้น้ำยางข้นที่มีเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 60 ปริมาณ 6,000 กิโลกรัม หรือ 6.0 ตัน

-ใช้สารผสมเพิ่ม(Surfactant) ปริมาณ 1,500 กิโลกรัม หรือ 1.5 ตัน

-ปริมาณน้ำในส่วนผสมให้คำนวณจากผลการทดสอบค่าปริมาณความชื้นที่เหมาะสม (Optimum Moisture Content, OMC) และให้ลดปริมาณน้ำที่คำนวณได้จากค่าปริมาณความชื้นที่เหมาะสมด้วยปริมาณน้ำยางพาราสดและสารผสมเพิ่มเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของปริมาณความชื้นที่เหมาะสม

ภาคผนวก ค.

ตัวอย่างการคำนวณหาปริมาณเนื้อยางพาราแห้ง(DRC) โดยการใช้น้ำยางพาราสดที่มีปริมาณเนื้อยางแห้งแตกต่างกัน การก่อสร้างถนนดินซีเมนต์ปรับปรุงคุณภาพด้วยยางพาราธรรมชาติผสมที่หน้างานโดยใช้ดินเดิมในพื้นที่

ตัวอย่างการคำนวณหาปริมาณเนื้อยางแห้งที่แท้จริงของน้ำยางพาราสดที่ผสมสารรักษาสภาพยางพาราจำนวน 5 ถังขนาดบรรจุ 200 กิโลกรัม/ถัง มีปริมาณเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ25, 25.25, 23, 28 และ 32 โดยลำดับ จะมีปริมาณเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 100 เท่ากับกี่กิโลกรัม

ปริมาณเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ 100 = (200×25%) +(200×25.25%) +(200×23%) +(200×28%) +(200×32%) = 50 +50.5+46+56+64 กิโลกรัม = 266.5 กิโลกรัม

สรุปน้ำยางพาราสดที่ผสมสารรักษาสภาพยางพาราจำนวน 5 ถังขนาดบรรจุ 200 กิโลกรัม/ถัง มีปริมาณเนื้อยางแห้ง(DRC) ร้อยละ100 ในปริมาณ 266.5 กิโลกรัม

๔. อ้อย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๘

ต้นทุนการผลิตอ้อย ปีการผลิต 2557/58

เฉลี่ยทั้งประเทศ

มติ กอ. ครั้งที่ 5/2557 วันที่ 13 ตุลาคม 2557

มติ กอน. ครั้งที่ 6/2557 วันที่ 19 พฤศจิกายน 2557

รายการ	ต้นทุนการผลิตอ้อย			
	ปลูก	ตอปีที่ 1	ตอปีที่ 2	เฉลี่ย 3 ปี
1. ต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	11,734.75	5,474.43	4,612.24	7,933.58
1.1 ค่าแรงงาน	5,844.42	2,434.79	2,045.30	3,795.77
เตรียมดิน	1,467.72	0.00	0.00	631.12
ปลูก	1,168.74	0.00	0.00	502.56
ดูแลรักษา	1,169.96	712.90	585.60	875.06
เก็บเกี่ยว	2,038.00	1,721.89	1,459.70	1,787.03
1.2 ค่าวัสดุ	5,296.17	2,762.45	2,333.41	3,736.11
ค่าพันธุ์อ้อย	2,196.13	0.00	0.00	944.34
ค่าปุ๋ย	2,085.66	1,836.28	1,623.80	1,886.14
ค่าสารกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช	503.67	454.93	240.68	418.04
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น วัสดุการเกษตรวัสดุสิ้นเปลือง และค่าซ่อมแซมอุปกรณ์	510.71	471.24	468.93	487.59
1.3 ค่าเสียโอกาสของต้นทุนผันแปร (ค่าดอกเบี้ย)	594.16	277.19	233.53	401.70
2. ค่าจัดการ (7 % ของต้นทุนผันแปร)	821.43	383.21	322.86	555.35
3. ต้นทุนคงที่ (บาท/ไร่)	1,771.09	1,749.81	1,728.53	1,753.21
3.1 ค่าเช่าที่ดิน	1,558.29	1,558.29	1,558.29	1,558.29
3.2 ค่าเสื่อมราคา	211.74	190.57	169.39	193.95
3.3 ค่าเสียโอกาสเครื่องมือและอุปกรณ์	1.06	0.95	0.85	0.97
4. ต้นทุนรวม (บาท/ไร่)	14,327.28	7,607.45	6,663.63	10,242.14
ต้นทุนถ่วงน้ำหนักด้วยพื้นที่	6,160.73	2,282.23	1,799.18	10,242.14
5. ผลผลิตต่อไร่ (ตัน/ไร่)	10.96	9.26	7.85	9.62
6. ต้นทุนรวมต่อตัน (บาท/ตัน)	1,307.23	821.54	848.87	1,064.67
7. ค่าขนส่งเฉลี่ยที่ระยะทาง (บาท/ตัน)	159.24	156.33	155.58	157.38
ระยะทาง (ก.ม.)	53.08	52.11	51.86	52.46
8. ต้นทุนรวม ณ หน้าโรงงาน (บาท/ตัน)				1,222.05

หมายเหตุ สัดส่วน อ้อยปลูก : อ้อยตอปีที่ 1 : อ้อยตอปีที่ 2 = 43 : 30 : 27

เป็นผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ต้นทุนการผลิตอ้อย ปีการผลิต 2558/59

เฉลี่ยทั้งประเทศ

รายการ	ต้นทุนอ้อยปลูก	ต้นทุนอ้อยตอปีที่ 1	ต้นทุนอ้อยตอปีที่ 2	ต้นทุนเฉลี่ย 3 ปี
1. ต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	11,062.37	5,119.94	4,983.06	7,401.34
1.1 ค่าแรงงาน	5,740.82	2,829.66	2,590.16	3,915.91
(1) เตรียมดิน	1,182.41	0.00	0.00	461.14
(2) ปลูก	1,233.59	0.00	0.00	481.10
(3) ดูแลรักษา	901.89	904.37	840.27	889.30
(4) เก็บเกี่ยว	2,422.93	1,925.29	1,749.89	2,084.37
1.2 ค่าวัสดุ	4,794.77	2,046.47	2,155.61	3,142.32
(1) ค่าพันธุ์อ้อย	2,248.72	0.00	0.00	877.00
(2) ค่าปุ๋ย	1,693.50	1,392.80	1,394.89	1,510.53
(3) ค่าสารกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช	507.22	373.92	453.65	443.45
(4) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น	345.33	279.75	307.07	311.34
ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง				
1.3 ค่าดอกเบี้ย (เงินลงทุน)	526.78	243.81	237.29	352.91
2. ค่าจัดการ (7 % ของต้นทุนผันแปร)	774.37	358.40	348.81	518.78
3. ต้นทุนคงที่ (บาท/ไร่)	2,019.01	1,913.06	1,865.06	1,944.01
3.1 ค่าเช่าที่ดิน	1,692.72	1,692.72	1,692.72	1,692.72
3.2 ค่าเสื่อมราคา	323.25	218.79	170.01	248.80
3.3 ค่าเสียโอกาสเครื่องมือและอุปกรณ์	3.04	2.04	2.33	2.49
4. ต้นทุนรวม (บาท/ไร่)	13,855.75	7,391.68	7,196.93	9,869.90
ต้นทุนถ่วงน้ำหนักด้วยพื้นที่	5,403.74	2,882.83	1,583.33	9,869.90
5. ผลผลิตต่อไร่				10.04
6. ต้นทุนรวมต่อตัน (บาท/ตัน)				983.06
7. ค่าขนส่งเฉลี่ยที่ระยะทาง 36.62 ก.ม. (บาท/ตัน)				143.60
8. ต้นทุนรวม ณ หน้าโรงงาน (บาท/ตัน)				1,126.66

หมายเหตุ 1. มติกอ. ครั้งที่ 6/2558 วันที่ 5 พฤศจิกายน 2558

2. ผลผลิตเฉลี่ยตันต่อไร่ลดลงร้อยละ 1.5 - 2 เนื่องจากผลกระทบภาวะภัยแล้ง ทำให้ตัวเลขผลผลิตเฉลี่ยตันต่อไร่จากการสำรวจของ สอน ที่ 10.22 ตันต่อไร่ ลดลงเหลือ 10.04 ตันต่อไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.75

3. สัดส่วนพื้นที่ถ่วงน้ำหนัก - สัดส่วนอ้อยปลูก : อ้อยตอปี 1 : อ้อยตอปี 2 = 39 : 39 : 22

4. มติกอน. ครั้งที่ 8/2558 วันที่ 10 พฤศจิกายน 2558

ต้นทุนการผลิตอ้อย ปีการผลิต 2559/60

เฉลี่ยทั้งประเทศ

รายการ	ต้นทุนอ้อยปลูก	ต้นทุนอ้อยตอปีที่ 1	ต้นทุนอ้อยตอปีที่ 2	ต้นทุนเฉลี่ย 3 ปี
1. ต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	10,876.45	5,164.22	4,975.36	7,110.62
1.1 ค่าแรงงาน	5,527.19	2,816.15	2,489.26	3,673.48
(1) เตรียมดิน	1,205.60	0.00	0.00	421.96
(2) ปลูก	1,122.11	0.00	0.00	392.74
(3) ดูแลรักษา	911.28	905.61	875.00	899.02
(4) เก็บเกี่ยว	2,288.20	1,910.54	1,614.26	1,959.76
1.2 ค่าวัสดุ	4,831.33	2,102.15	2,249.18	3,098.53
(1) ค่าพันธุ์อ้อย	2,398.52	0.00	0.00	839.48
(2) ค่าปุ๋ย	1,552.82	1,320.03	1,441.29	1,435.46
(3) ค่าสารกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช	530.30	436.50	536.20	497.25
(4) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	349.69	345.62	271.69	326.34
1.3 ค่าดอกเบี้ย (เงินลงทุน)	517.93	245.92	236.92	338.60
2. ค่าจัดการ (7 % ของต้นทุนผันแปร)	761.55	361.50	348.28	497.74
3. ต้นทุนคงที่ (บาท/ไร่)	1,971.17	1,852.68	1,922.35	1,913.66
3.1 ค่าเช่าที่ดิน	1,722.31	1,722.31	1,722.31	1,722.31
3.2 ค่าเสื่อมเครื่องมือและอุปกรณ์	246.05	126.96	197.50	188.39
3.3 ค่าเสียโอกาสเครื่องมือและอุปกรณ์	2.81	3.41	2.54	2.96
4. ต้นทุนรวม (บาท/ไร่)	13,608.97	7,378.39	7,245.99	9,522.02
ต้นทุนถ่วงน้ำหนักด้วยพื้นที่	4,763.14	2,730.00	2,028.88	9,522.02
5. ผลผลิตต่อไร่				10.24
6. ต้นทุนรวมต่อตัน (บาท/ตัน)				929.88
7. ค่าขนส่งเฉลี่ยที่ระยะทาง 30.51 ก.ม. (บาท/ตัน)				138.62
8. ต้นทุนรวม ณ หน้าโรงงาน (บาท/ตัน)				1,068.50

หมายเหตุ 1. มติ กอ. ครั้งที่ 7/2559 วันที่ 24 พฤศจิกายน 2559

2. เนื่องจากผลกระทบภาวะภัยแล้ง ทำให้ตัวเลขผลผลิตเฉลี่ยตันต่อไร่จากการสำรวจของสอน. ที่ 10.34 ตันต่อไร่ ลดลงเหลือ 10.24 ตันต่อไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1

3. สัดส่วนพื้นที่ถ่วงน้ำหนัก - อ้อยปลูก : อ้อยตอปี 1 : อ้อยตอปี 2 = 35 : 37 : 28

ต้นทุนการผลิตอ้อย ปีการผลิต 2560/61

เฉลี่ยทั้งประเทศ

รายการ	ต้นทุนการผลิตอ้อย			
	อ้อยปลูก	อ้อยตอปีที่ 1	อ้อยตอปีที่ 2	เฉลี่ย 3 ปี
1. ต้นทุนผันแปร	11,260.29	5,398.69	5,509.04	7,773.13
1.1 ค่าแรงงาน	5,941.28	3,009.33	2,948.28	4,165.63
(1) เตรียมดิน	1,166.23	0.00	0.00	466.49
(2) ปลูก	1,187.38	0.00	0.00	474.95
(3) ดูแลรักษา	939.43	932.09	903.05	927.19
(4) เก็บเกี่ยว	2,648.24	2,077.24	2,045.23	2,297.00
1.2 ค่าวัสดุ	4,782.81	2,132.28	2,298.42	3,237.35
(1) ค่าพันธุ์อ้อย	2,283.64	0.00	0.00	913.46
(2) ค่าปุ๋ย	1,626.00	1,327.78	1,264.85	1,430.08
(3) ค่าสารกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช	503.91	476.07	567.48	511.89
(4) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	369.26	328.43	466.09	381.93
1.3 ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุน	536.20	257.08	262.34	370.15
2. ค่าจัดการ (7 % ของต้นทุนผันแปร)	788.22	377.91	385.63	544.12
3. ต้นทุนคงที่	1,921.80	1,896.02	1,935.33	1,916.95
3.1 ค่าเช่าที่ดิน	1,775.47	1,775.47	1,775.47	1,775.47
3.2 ค่าเสื่อมเครื่องมือและอุปกรณ์	143.67	118.17	155.47	138.44
3.3 ค่าเสียโอกาสเครื่องมือและอุปกรณ์	2.66	2.38	4.39	3.03
4. ต้นทุนรวม	13,970.32	7,672.62	7,830.00	10,234.19
ต้นทุนถ่วงน้ำหนักด้วยพื้นที่	5,588.13	2,531.96	2,114.10	10,234.19
5. ผลผลิตต่อไร่				10.48
6. ต้นทุนรวมต่อตัน (บาท/ตัน)				976.54
7. ค่าขนส่งเฉลี่ย (บาท/ตัน)				180.06
8. ต้นทุนรวม ณ หน้าโรงงาน (บาท/ตัน)				1,156.60

หมายเหตุ 1. มติ กอ. ครั้งที่ 6/2560 วันที่ 14 พฤศจิกายน 2560

2. ตัวเลขผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 10.48 ตามประมาณการปริมาณอ้อยขั้นสุดท้ายฤดูการผลิตปี 2560/61 ครั้งที่ 2 ณ เดือนกันยายน 2560 มติ กอ ครั้งที่ 5/2560 วันที่ 25 กันยายน 2560

3. ค่าขนส่งเฉลี่ยเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 25 จากผลการสำรวจต้นทุนการผลิตอ้อย ปี 2560/61 (144.05 บาทต่อตัน) เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการจำกัดน้ำหนักบรรทุก

4. สัดส่วนพื้นที่ถ่วงน้ำหนัก - อ้อยปลูก : อ้อยตอปี 1 : อ้อยตอปี 2 = 40 : 33 : 27

ต้นทุนการผลิตอ้อย ปีการผลิต 2560/61

เฉลี่ยทั้งประเทศ

รายการ	ต้นทุนการผลิตอ้อย			
	อ้อยปลูก	อ้อยตอปีที่ 1	อ้อยตอปีที่ 2	เฉลี่ย 3 ปี
1. ต้นทุนผันแปร	11,260.29	5,398.69	5,509.04	7,773.13
1.1 ค่าแรงงาน	5,941.28	3,009.33	2,948.28	4,165.63
(1) เตรียมดิน	1,166.23	0.00	0.00	466.49
(2) ปลูก	1,187.38	0.00	0.00	474.95
(3) ดูแลรักษา	939.43	932.09	903.05	927.19
(4) เก็บเกี่ยว	2,648.24	2,077.24	2,045.23	2,297.00
1.2 ค่าวัสดุ	4,782.81	2,132.28	2,298.42	3,237.35
(1) ค่าพันธุ์อ้อย	2,283.64	0.00	0.00	913.46
(2) ค่าปุ๋ย	1,626.00	1,327.78	1,264.85	1,430.08
(3) ค่าสารกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช	503.91	476.07	567.48	511.89
(4) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	369.26	328.43	466.09	381.93
1.3 ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุน	536.20	257.08	262.34	370.15
2. ค่าจัดการ (7 % ของต้นทุนผันแปร)	788.22	377.91	385.63	544.12
3. ต้นทุนคงที่	1,921.80	1,896.02	1,935.33	1,916.95
3.1 ค่าเช่าที่ดิน	1,775.47	1,775.47	1,775.47	1,775.47
3.2 ค่าเสื่อมเครื่องมือและอุปกรณ์	143.67	118.17	155.47	138.44
3.3 ค่าเสียโอกาสเครื่องมือและอุปกรณ์	2.66	2.38	4.39	3.03
4. ต้นทุนรวม	13,970.32	7,672.62	7,830.00	10,234.19
ต้นทุนถ่วงน้ำหนักด้วยพื้นที่	5,588.13	2,531.96	2,114.10	10,234.19
5. ผลผลิตต่อไร่				10.48
6. ต้นทุนรวมต่อตัน (บาท/ตัน)				976.54
7. ค่าขนส่งเฉลี่ย (บาท/ตัน)				180.06
8. ต้นทุนรวม ณ หน้าโรงงาน (บาท/ตัน)				1,156.60

หมายเหตุ 1. มติ กอ. ครั้งที่ 6/2560 วันที่ 14 พฤศจิกายน 2560

2. ตัวเลขผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 10.48 ตามประมาณการปริมาณอ้อยขั้นสุดท้ายฤดูการผลิตปี 2560/61 ครั้งที่ 2 ณ เดือนกันยายน 2560 มติ กอ ครั้งที่ 5/2560 วันที่ 25 กันยายน 2560

3. ค่าขนส่งเฉลี่ยเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 25 จากผลการสำรวจต้นทุนการผลิตอ้อย ปี 2560/61 (144.05 บาทต่อตัน) เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการจำกัดน้ำหนักบรรทุก

4. สัดส่วนพื้นที่ถ่วงน้ำหนัก - อ้อยปลูก : อ้อยตอปี 1 : อ้อยตอปี 2 = 40 : 33 : 27

ต้นทุนการผลิตอ้อย ปีการผลิต 2561/62

เฉลี่ยทั้งประเทศ

รายการ	ต้นทุนการผลิตอ้อย			
	อ้อยปลูก	อ้อยตอปีที่ 1	อ้อยตอปีที่ 2	เฉลี่ย 3 ปี
1. ต้นทุนผันแปร	11,264.79	5,583.75	5,628.67	7,527.88
1.1 ค่าแรงงาน	6,016.37	3,066.20	3,107.54	4,080.83
(1) เตรียมดิน	1,188.67	0.00	0.00	404.15
(2) ปลูก	1,230.15	0.00	0.00	418.25
(3) ดูแลรักษา	950.91	868.22	997.95	932.66
(4) เก็บเกี่ยว	2,646.64	2,197.98	2,109.59	2,325.78
1.2 ค่าวัสดุ	4,712.00	2,251.66	2,253.10	3,088.58
(1) ค่าพันธุ์อ้อย	2,185.18	0.00	0.00	742.96
(2) ค่าปุ๋ย	1,559.57	1,403.52	1,361.46	1,444.80
(3) ค่าสารกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช	502.04	457.09	553.25	499.30
(4) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	465.21	391.05	338.39	401.52
1.3 ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุน	536.42	265.89	268.03	358.47
2. ค่าจัดการ (7 % ของต้นทุนผันแปร)	788.54	390.86	394.01	526.95
3. ต้นทุนคงที่	2,048.00	1,949.41	1,961.46	1,986.30
3.1 ค่าเช่าที่ดิน	1,785.74	1,785.74	1,785.74	1,785.74
3.2 ค่าเสื่อมเครื่องมือและอุปกรณ์	259.65	160.05	173.35	197.64
3.3 ค่าเสียโอกาสเครื่องมือและอุปกรณ์	2.61	3.62	2.37	2.93
4. ต้นทุนรวม	14,101.32	7,924.03	7,984.14	10,041.14
ต้นทุนถ่วงน้ำหนักด้วยพื้นที่	4,794.45	3,011.13	2,235.56	10,041.14
5. ผลผลิตต่อไร่				10.44
6. ต้นทุนรวมต่อตัน (บาท/ตัน)				961.79
7. ค่าขนส่งเฉลี่ย (บาท/ตัน)				169.64
8. ต้นทุนรวม ณ หน้าโรงงาน (บาท/ตัน)				1,131.43

หมายเหตุ 1. มติ กอ. ครั้งที่ 5/2561 วันที่ 30 ตุลาคม 2561

2. มติ กอน. ครั้งที่ 10/2561 วันที่ 15 พฤศจิกายน 2561

3. ตัวเลขผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 10.44 ตามประมาณการปริมาณอ้อยขั้นสุดท้ายฤดูการผลิตปี 2561/2562 ครั้งที่ 2 ณ เดือนกันยายน 2561 มติ กอ. ครั้งที่ 4/2561 วันที่ 20 กันยายน 2561

4. ค่าขนส่งเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 18 จากผลการสำรวจต้นทุนการผลิตอ้อย ปี 2561/62 (143.76 บาทต่อตัน) เนื่องจากได้รับผลกระทบจากราคาน้ำมันที่ปรับเพิ่มขึ้น ในระยะเวลาเฉลี่ย 9 เดือนของปี 2561

5. สัดส่วนพื้นที่ถ่วงน้ำหนัก - อ้อยปลูก : อ้อยตอปี 1 : อ้อยตอปี 2 = 34 : 38 : 28

ต้นทุนการผลิตอ้อย ปีการผลิต 2561/62

เฉลี่ยทั้งประเทศ

รายการ	ต้นทุนการผลิตอ้อย			
	อ้อยปลูก	อ้อยตอปีที่ 1	อ้อยตอปีที่ 2	เฉลี่ย 3 ปี
1. ต้นทุนผันแปร	11,264.79	5,583.75	5,628.67	7,527.88
1.1 ค่าแรงงาน	6,016.37	3,066.20	3,107.54	4,080.83
(1) เตรียมดิน	1,188.67	0.00	0.00	404.15
(2) ปลูก	1,230.15	0.00	0.00	418.25
(3) ดูแลรักษา	950.91	868.22	997.95	932.66
(4) เก็บเกี่ยว	2,646.64	2,197.98	2,109.59	2,325.78
1.2 ค่าวัสดุ	4,712.00	2,251.66	2,253.10	3,088.58
(1) ค่าพันธุ์อ้อย	2,185.18	0.00	0.00	742.96
(2) ค่าปุ๋ย	1,559.57	1,403.52	1,361.46	1,444.80
(3) ค่าสารกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช	502.04	457.09	553.25	499.30
(4) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	465.21	391.05	338.39	401.52
1.3 ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุน	536.42	265.89	268.03	358.47
2. ค่าจัดการ (7 % ของต้นทุนผันแปร)	788.54	390.86	394.01	526.95
3. ต้นทุนคงที่	2,048.00	1,949.41	1,961.46	1,986.30
3.1 ค่าเช่าที่ดิน	1,785.74	1,785.74	1,785.74	1,785.74
3.2 ค่าเสื่อมเครื่องมือและอุปกรณ์	259.65	160.05	173.35	197.64
3.3 ค่าเสียโอกาสเครื่องมือและอุปกรณ์	2.61	3.62	2.37	2.93
4. ต้นทุนรวม	14,101.32	7,924.03	7,984.14	10,041.14
ต้นทุนถ่วงน้ำหนักด้วยพื้นที่	4,794.45	3,011.13	2,235.56	10,041.14
5. ผลผลิตต่อไร่				10.44
6. ต้นทุนรวมต่อตัน (บาท/ตัน)				961.79
7. ค่าขนส่งเฉลี่ย (บาท/ตัน)				169.64
8. ต้นทุนรวม ณ หน้าโรงงาน (บาท/ตัน)				1,131.43

<u>หมายเหตุ</u> 1. มติ กอ. ครั้งที่ 5/2561 วันที่ 30 ตุลาคม 2561

2. มติ กอน. ครั้งที่ 10/2561 วันที่ 15 พฤศจิกายน 2561

3. ตัวเลขผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 10.44 ตามประมาณการปริมาณอ้อยขั้นสุดท้ายฤดูการผลิตปี 2561/2562 ครั้งที่ 2 ณ เดือนกันยายน 2561 มติ กอ. ครั้งที่ 4/2561 วันที่ 20 กันยายน 2561

4. ค่าขนส่งเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 18 จากผลการสำรวจต้นทุนการผลิตอ้อย ปี 2561/62 (143.76 บาทต่อตัน) เนื่องจากได้รับผลกระทบจากราคาน้ำมันที่ปรับเพิ่มขึ้น ในระยะเวลาเฉลี่ย 9 เดือนของปี 2561

5. สัดส่วนพื้นที่ถ่วงน้ำหนัก - อ้อยปลูก : อ้อยตอปี 1 : อ้อยตอปี 2 = 34 : 38 : 28

สรุปข้อมูลรถตัดอ้อยทั่วประเทศ ณ ปัจจุบัน (วันที่ 1 เมษายน 2562)

ลำดับ	พื้นที่ภาค/พื้นที่จังหวัด/ โรงงานน้ำตาล	รถใหม่ (คัน)	รถเก่า (คัน)	รวมทั้งสิ้น (คัน)
	รวมทั้งสิ้น	263	330	1,802
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	263	330	593
	สินเชื่อกองทุนฯ			790
	สำรวจก่อนเริ่มโครงการส่งเสริมสินเชื่อฯ			419
	ภาคเหนือ	127	202	637
	จังหวัดกำแพงเพชร	*20*	*55*	*140*
1	โรงงานน้ำตาลกำแพงเพชร	8	11	21
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	8	11	19
	สินเชื่อกองทุนฯ			2
2	โรงงานน้ำตาลนครเพชร	1	19	77
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	1	19	20
	สินเชื่อกองทุนฯ			57
3	โรงงานน้ำตาลทิพย์กำแพงเพชร	11	25	42
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	11	25	36
	สินเชื่อกองทุนฯ			6
	จังหวัดนครสวรรค์	*36*	*52*	*108*
4	โรงงานเกษตรไทยอินเตอร์ฯ	30	34	84
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	30	34	64
	สินเชื่อกองทุนฯ			20
5	โรงงานเกษตรไทยอินเตอร์ฯ (รวมผล)	6	18	24
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	6	18	24
	สินเชื่อกองทุนฯ			
	จังหวัดอุตรดิตถ์	*53*	*53*	*208*
6	โรงงานทิพย์สุโขทัย (อุตรดิตถ์)	38	27	84
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	38	27	65
	สินเชื่อกองทุนฯ			19
7	โรงงานน้ำตาลไทยเอกลักษณ์	15	26	124
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	15	26	41
	สินเชื่อกองทุนฯ			83

ลำดับ	พื้นที่ภาค/พื้นที่จังหวัด/ โรงงานน้ำตาล	รถใหม่ (คัน)	รถเก่า (คัน)	รวมทั้งสิ้น (คัน)
	จังหวัดเพชรบูรณ์	*7*	*34*	*89*
8	โรงงานไทยรุ่งเรืองอุตสาหกรรม	7	34	84
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	7	34	41
	สินเชื่อกองทุนฯ			43
9	โรงงานไทยอุตสาหกรรม (เพชรบูรณ์)			5
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.			
	สินเชื่อกองทุนฯ			5
	จังหวัดพิษณุโลก	*11*	*8*	*41*
10	โรงงานน้ำตาลพิษณุโลก	11	8	41
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	11	8	19
	สินเชื่อกองทุนฯ			22
	ภาคกลาง	*90*	*95*	*707*
	จังหวัดกาญจนบุรี	*20*	*48*	*157*
11	โรงงานน้ำตาลท่ามะกา	7	2	13
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	7	2	9
	สินเชื่อกองทุนฯ			4
12	โรงงานน้ำตาลไทยกาญจนบุรี	2	9	24
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	2	9	11
	สินเชื่อกองทุนฯ			13
13	โรงงานน้ำตาลมิตรเกษตร	2	15	27
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	2	15	17
	สินเชื่อกองทุนฯ			10
14	โรงงานน้ำตาลราชบุรี (กาญจนบุรี)	1	2	3
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	1	2	3
	สินเชื่อกองทุนฯ			0
15	โรงงานไทยเพิ่มพูนอุตสาหกรรม	1	5	15
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	1	5	6
	สินเชื่อกองทุนฯ			9
16	โรงงานไทยอุตสาหกรรมน้ำตาล	3	-	28
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	3	-	3
	สินเชื่อกองทุนฯ			25

ลำดับ	พื้นที่ภาค/พื้นที่จังหวัด/ โรงงานน้ำตาล	รถใหม่ (คัน)	รถเก่า (คัน)	รวมทั้งสิ้น (คัน)
17	โรงงานน้ำตาลนิวกรุงไทย	2	7	28
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	2	7	9
	สินเชื่อกองทุนฯ			19
18	โรงงานประจวบอุตสาหกรรม	2	8	19
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	2	8	10
	สินเชื่อกองทุนฯ			9
	จังหวัดลพบุรี	*1*	-	*12*
19	โรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลที.เอ็น.			6
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.			
	สินเชื่อกองทุนฯ			6
20	โรงงานสระบุรี (สระโบสถ์)	1	-	6
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	1	-	1
	สินเชื่อกองทุนฯ			5
	จังหวัดสระบุรี	*16*	*1*	*91*
21	โรงงานน้ำตาลสระบุรี	16	1	91
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	16	1	17
	สินเชื่อกองทุนฯ			74
	จังหวัดราชบุรี	*3*	*5*	*44*
22	โรงงานน้ำตาลบ้านโป่ง	2	3	24
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	2	3	5
	สินเชื่อกองทุนฯ			19
23	โรงงานน้ำตาลราชบุรี	1	2	20
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	1	2	3
	สินเชื่อกองทุนฯ			17
	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	*4*	*4*	*19*
24	โรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลปราณบุรี	4	4	19
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	4	4	8
	สินเชื่อกองทุนฯ			11

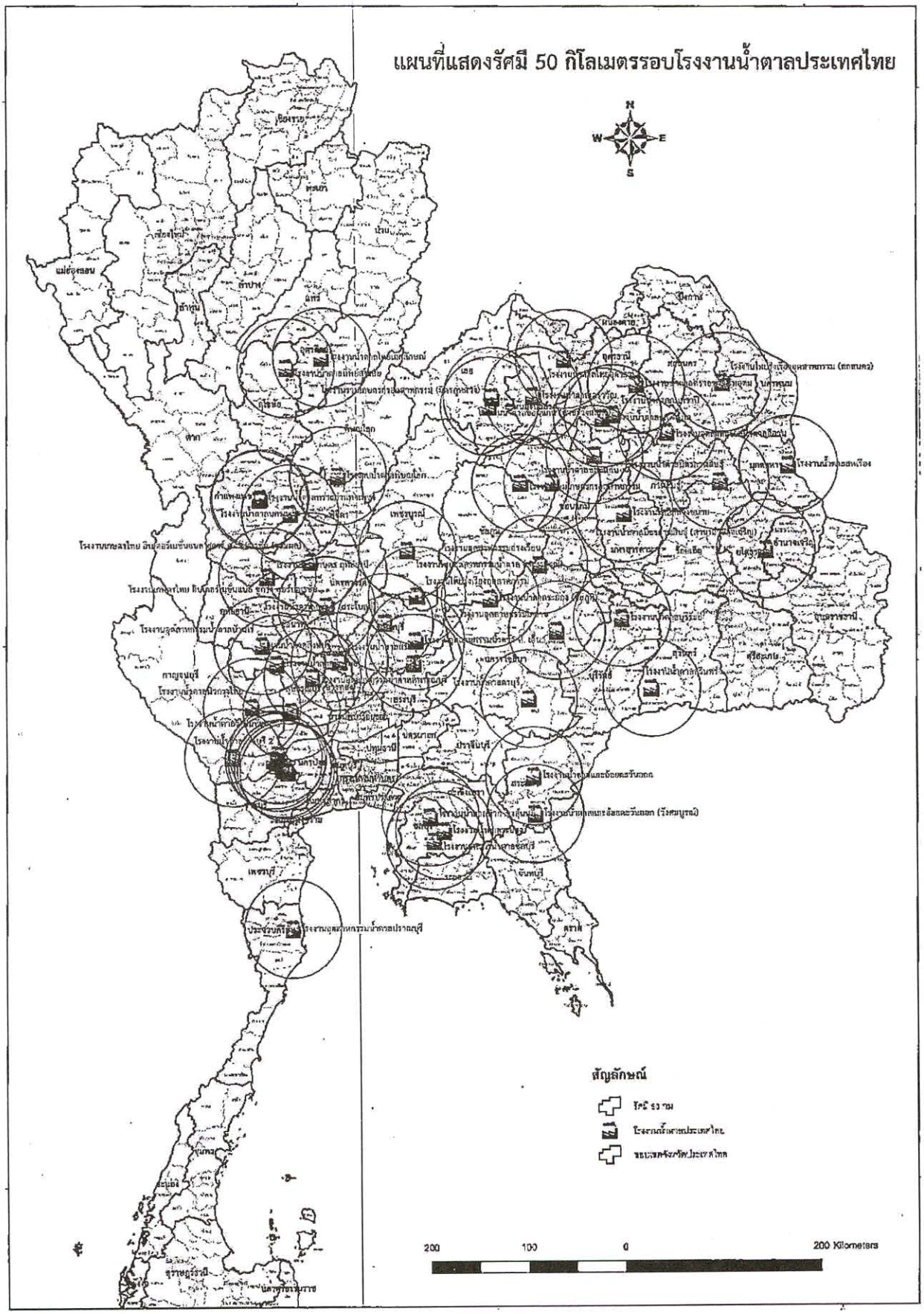
แผนที่แสดงรัศมี 50 กิโลเมตรรอบโรงงานน้ำตาลประเทศไทย
N
W
E
S
สัญลักษณ์
200
100
0
200 Kilometers

ลำดับ	พื้นที่ภาค/พื้นที่จังหวัด/ โรงงานน้ำตาล	รถใหม่ (คัน)	รถเก่า (คัน)	รวมทั้งสิ้น (คัน)
	จังหวัดมหาสารคาม	-	-	*5*
50	โรงงานน้ำตาลวังขนาย (มหาวัง)			5
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.			
	สินเชื่อกองทุนฯ			5
	จังหวัดมุกดาหาร	*3*	-	*3*
51	โรงงานน้ำตาลสหเรือง	3	-	3
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	3		3
	สินเชื่อกองทุนฯ			0
	จังหวัดสุรินทร์	-	-	
52	โรงงานน้ำตาลสุรินทร์			
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.			
	สินเชื่อกองทุนฯ			
	จังหวัดเลย	*6*	-	*12*
53	โรงงานน้ำตาลขอนแก่น (วังสะพุง)	1	-	1
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	1	-	1
	สินเชื่อกองทุนฯ			0
54	โรงงานรวมเกษตรกรอุตสาหกรรม (มิตรภูหลวง)	5	-	11
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	5		5
	สินเชื่อกองทุนฯ			6
	จังหวัดหนองบัวลำภู	-	-	*6*
55	โรงงานน้ำตาลเอราวัณ	-	-	6
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.	-	-	0
	สินเชื่อกองทุนฯ			6
	จังหวัดสกลนคร	-	-	-
56	โรงงานน้ำตาลไทยรุ่งเรือง(สกลนคร)	-	-	-
	สินเชื่อ ธ.ก.ส.			0
	สินเชื่อกองทุนฯ			0

สัดส่วนการจัดเก็บภาษีสินค้าเครื่องดื่ม ต.ค.-ก.ย. ปี 60 และ 61*

หน่วย:ล้านบาท

ประเภท	สัดส่วน	2561 (12 M)	2560 (12 M)	ผลต่าง	%	หมายเหตุ
เครื่องดื่มน้ำอัดลม	47.62	10,476.74	9,430.14	1,046.60	8.38	
เครื่องดื่มโชดา	6.82	1,500.21	1,311.20	189.01	18.36	
เครื่องดื่มบำรุงกำลัง	26.21	5,762.69	5,516.88	245.80	7.57	
เครื่องดื่มน้ำผลไม้	2.00	440.60	92.69	347.91	340.39	แยกชากาแฟออก
ชา	12.87	1,148.16	-	1,148.16		
กาแฟ	12.87	1,683.35	-	1,683.35		
เครื่องขายเครื่องดื่ม	0.07	14.93	305.32	-290.39	-94.64	
หัวเชื้อ	1.46	320.77	-	320.77		
ผงเกล็ด	1.79	393.87	-	393.87		
นำเข้า	1.13	248.25	162.89	85.36	52.40	
เครื่องดื่มอื่นๆ	0.02	4.71	39.23	-34.52	-29.29	
รวม	**100.00**	**21,994.28**	**16,858.35**	**5,135.92**	**30.61**	

* ข้อมูลจากกรมสรรพสามิต

ข้อมูลมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์จากอ้อยและน้ำตาล

๑. รายชื่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอ้อยและน้ำตาล

ลำดับที่	สาขาผลิตภัณฑ์	มาตรฐานเลขที่ มอก.	ชื่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
๑	อาหาร	๕๖-๒๕๖๐	น้ำตาลทราย
๒		๗๕๕-๒๕๓๑	น้ำตาลทรายป่น
๓		๙๓๖-๒๕๓๓	น้ำตาลก้อน
๔		๑๓๔๒-๒๕๓๙	น้ำตาลทรายแดง
๕		๓๙๔-๒๕๒๔	กากน้ำตาลชนิดผลิตผลพลอยได้
๖		๔๖๓-๒๕๔๔	สารละลายซอร์บิทอล
๗		๒๖๘-๒๕๒๑	กลูโคสซีรัป
๘		๓๕๐-๒๕๒๓	กลูโคสซีรัปผง
๙		๒๐๘๘-๒๕๔๔	สุรากลั่น
๑๐		๘๓-๒๕XX	น้ำส้มสายชู
๑๑		๒๕๒-๒๕๒๑	น้ำซีอิ๊ว
๑๒		๖๙๖-๒๕๓๐	ลูกกวาดและทอฟฟี่
๑๓		๔๘-๒๕๑๖	น้ำนมข้นหวาน
๑๔		๒๖๓-๒๕๒๑	แยม เยลลี และมาร์มาเลด
๑๕		๑๕๕-๒๕๖๒	น้ำหวานเข้มข้น
๑๖	เอทานอล	๖๔๐ เล่ม ๑-๒๕๕๓	เอทานอลใช้ทางเภสัชกรรม
๑๗		๖๔๐ เล่ม ๒-๒๕๖๑	เอทานอลใช้ทางอุตสาหกรรมทั่วไป
๑๘		๖๔๐ เล่ม ๓-๒๕๕๓	เอทานอลใช้เป็นเชื้อเพลิง
๑๙		๖๔๐ เล่ม ๔-๒๕๖๑	เอทานอลสำหรับใช้ในเครื่องสำอาง
๒๐		๖๔๐ เล่ม ๕-๒๕๖๒	เอทานอลชั้นคุณภาพวิเคราะห์
๒๑	กระดาษ	๒๙๔๘-๒๕XX	กระดาษสัมผัสอาหาร
๒๒		๒๑๔-๒๕๖๐	กระดาษชำระ
๒๓		๒๑๕-๒๕๖๐	กระดาษเช็ดหน้า
๒๔		๒๓๙-๒๕๖๑	กระดาษเช็ดมือ
๒๕		๒๔๐-๒๕๖๑	กระดาษเช็ดปาก
๒๖		๒๙๒๕-๒๕๖๑	กระดาษเช็ดอเนกประสงค์
๒๗	วัสดุก่อสร้าง	๑๘๐-๒๕๓๒	แผ่นใยไม้อัดแข็ง

ภาคผนวก ฉ

รายนามเจ้าหน้าที่ประจำคณะกรรมาธิการ

ฝ่ายเลขานุการ
กลุ่มงานคณะกรรมาธิการส่งเสริมราคาผลิตผลเกษตรกรรม

นายสถิตย์ ส่งศรีบุญสิทธิ์
นิติกรเชี่ยวชาญ

น.ส.วิไล พรมนูน
นิติกรชำนาญการ

น.ส.ริญญาภัทร์ ลิมป์ธนกิตติ์
นิติกรชำนาญการ

นายเอกวิทย์ ชูทอง
นิติกรชำนาญการ

น.ส.หยาดฝน ชูแสง
นิติกรชำนาญการ

น.ส.อรุณวรรณ รัตนพฤกษ์
วิทยากรชำนาญการ

น.ส.จิตตรานันท์ วิชัยดิษฐ์
วิทยากรชำนาญการ

น.ส.กังสดาน เทียนทอง
วิทยากรชำนาญการ

นายเฉลิมพล ขำนิพัฒน์
จพง.ธุรการอาวุโส

นางณัฏฐณิชา หลีกภัย
จพง.ธุรการชำนาญงาน

น.ส.ประภาพรรณ โถน้อย
จพง.ธุรการชำนาญงาน

น.ส.ศศิวิมล ทาเครือ
จพง.ธุรการชำนาญงาน

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร